Selma Lagerlöf

Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia

Editura Ion Creangă

Selma Lagerlöf

●

MINUNATA CĂLĂTORIE A LUI NILS HOLGERSSON PRIN SUEDIA

ISBN 973-25-0278 9

Selma Lagerlöf

Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia

Ediția a doua prescurtată

În românește de
M. FILIPOVICI și DAN FAUR

Editura Ion Creangă — București, 1990

Copertă și ilustrații de **ȘTEFAN DAMÓ**

Selma Lagerlöf
NILS HOLGERSSONS
UNDERBARA RESA
GENOM SVERIGE
Albert Bonniers Förlag A B
STOCKHOLM 1957

Selma Lagerlöf s-a născut în 1858, la Morbacka, în Suedia, într-o familie modestă de fermieri. La vîrsta de trei ani se îmbolnăveşte grav şi rămîne pentru toată viaţa cu o uşoară infirmitate.

La 13 ani avea un jurnal în care-şi însemna gîndurile ei cu privire la literatură, iar la 23 de ani intră la Şcoala Normală Superioară din Stockholm şi după absolvire devine învăţătoare. În acest răstimp, fiind alături de elevii săi, adună străvechi legende scandinave, numite saga, în care se oglindeşte sufletul poporului său, aspra luptă cu natura nordului îndepărtat. În 1909, scriitoarei i se decernează premiul Nobel.

„Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia" este tipărită în 1907, ca un dar oferit copiilor din Suedia şi de pretutindeni, carte în care ne vom întîlni cu legende ale lacurilor, munţilor, rîurilor, şi vieţuitoarelor din Suedia, cît şi cu poveşti adevărate, ale oamenilor simpli, contemporani scriitoarei.

Selma Lagerlöf moare în 1940.

(n.r.)

Partea întîi

ŞTRENGARUL

Spiridușul *Duminică, 20 martie*

A fost odată un ştrengar. Să tot fi avut vreo paisprezece ani. Era înălțuț şi subțirel, cu părul bălai. Mare ispravă nu era de el : mai toată vremea îi plăcea grozav să doarmă ori să mănînce, după care se apuca de tot felul de năzbîtii.

Într-o duminică dimineața, îmbrăcat cu pantalonași şi-n cămașă, ştrengarul stătea cocoțat pe marginea mesei, tare bucuros că ai lui urmau să plece de-acasă, lăsîndu-l singur să-şi facă mendrele în voie cîteva ceasuri.

„Acum o să pot lua puşca tatii din cui şi să trag după pofta inimii, fără să dau socoteală cuiva !" îşi zise el, încîntat.

Afară strălucea o zi minunată de primăvară. E drept că abia era în douăzeci martie, dar partea de apus a comunei Vemmenhög, în care locuiau părinții băiatului, se întindea spre miazăzi în Scania, unde primăvara poposise de multă vreme. Nu înverziseră încă bine tufele şi copacii, dar începuseră a ieşi mugurii. Şanțurile bolboroseau pline de apă, iar pe marginea lor podbalul dădea în floare. Buruienile de pe zidul de piatră al împrejmuirii gospodăriei prindeau culoare. Pădurea de fagi, ce se ivea din depărtare, creştea parcă văzînd cu ochii, devenind în fiecare clipă tot mai deasă. Cerul era senin, limpede. Uşa casei sta întredeschisă şi de afară se puteau auzi trilurile ciocîrliilor. Găinile şi gîştele se preumblau agale prin ogradă, iar în grajd vacile, înviorate de aerul crud şi primăvăratic, mugeau din cînd în cînd gros şi prelung.

În ăst timp, băiatul citea şi moțăia, în luptă cu somnul.

Cum, necum, somnul îl birui și el adormi buștean. Deodată se trezi, auzind în spatele său un zgomot ușor. Dar vezi că habar n-avea dacă dormise mult sau puțin...

Pe prichiciul ferestrei, drept în fața lui, se afla o oglinjoară în care se vedea mai toată încăperea. Ridicînd capul să se uite în oglindă, ștrengarul băgă de seamă că cineva deschisese sipetul cel mare, pe care-l adusese maică-sa de zestre. Era un sipet greu, ferecat cu cercuri de fier și făurit din lemn de stejar. În afară de maică-sa, nimeni nu umbla la el. Femeia păstra în acel sipet tot ce moștenise de la maică-sa, fel de fel de lucruri pe care le ferea de orice ispită : rochii țărănești de modă veche, din stofă stacojie, cu bluza scurtă și fusta în crețuri, cu pieptarul împodobit cu mărgăritare, niște scufii albe, scrobite, niște catarame grele de argint și niște lănțuguri. Asemenea vechituri nu se mai purtau acum, și-n mai multe rînduri mama băiatului se gîndise să le înstrăineze, dar pînă la urmă tot nu se îndurase să se despartă de ele.

Ștrengarul își dădea seama îndeajuns de bine că cineva ridicase capacul acelui sipet, și nu știa ce să mai creadă. Doar maică-sa îl încuiase cu puțin mai înainte de a pleca !... Cine făcuse, oare, isprava asta ? Să-l fi lăsat maică-sa deschis ? Cum era să-l lase, cînd îl știa pe băiat singur în toată casa ?

La un moment dat, băiatului începu să-i fie teamă, bănuind că se strecurase vreun hoț în casă. Cu ochii țintă la oglindă, nu se încumeta să facă nici o mișcare. Aștepta ca dintr-o clipă într-alta să se ivească hoțul și-l cuprinse o mare mirare cînd văzu o umbră neagră pe marginea sipetului. Se tot uita la ea și nu-i venea să creadă că era cineva aievea. Și, dintr-o dată, umbra deveni tot mai deslușită. Băiatul nu mai avea acum nici o îndoială că pe marginea sipetului se afla un spiriduș. Auzise el, nu-i vorbă, despre spiriduși, dar nu-și închipuise niciodată că ar putea să fie chiar atît de mici. Spiridușul pe care-l vedea prin oglindă nu era mai înalt de-o șchioapă.

Chipul îi era bătrînicios, plin de zbîrcituri și spîn. Spiridușul purta o haină lungă, de culoare neagră, și pantaloni scurți, iar pe cap avea o pălărie cu borul mare, neagră ca și surtucul. Îi ședea minunat de bine gătit cum era, cu guler și manșete de dantelă, cu catarame de argint la pantofi și cu funde de mătase la jartiere. La un moment dat, spiridușul scoase din sipet un pieptar de modă veche,

brodat cu iscusință, și începu a-l privi cu mult interes. Atît de preocupat era de pieptarul acela, că nici nu băgă de seamă că băiatul se trezise din somn.

Strengarul rămase nespus de uimit la vederea spiriduşului, dar de temut nu prea se temea de el. La drept vorbind, cum avea să-i fie teamă de-o făptură atît de mărunțică ? Cum spiriduşul era atît de preocupat că nu mai vedea şi nu mai auzea nimic în jurul său, strengarul se gîndi să-i joace o festă : să-l împingă în sipet şi să-l acopere cu capacul ori cu altceva. Dar cum nu avea destul curaj să-l atingă, căută ceva prin odaie, cu care să-i facă vînt în sipet. Cercetă mai întîi cu privirea locul dintre pat şi masă şi apoi cel dintre masă şi plită. Se uită la ibricul de cafea, la oalele rînduite pe polița de lîngă plită şi după aceea la polonicele, cuțitele, furculițele, castroanele şi farfuriile care se vedeau prin uşa întredeschisă a dulapului. Se uită apoi la puşca lui taică-său, atîrnată în cui, şi cercetă cu privirea pînă şi muşcatele şi cercelușii care înfloreau în ghivecele de la fereastră. În cele din urmă puse ochii pe o plasă veche, atîrnată de pervazul ferestrei. Cum o văzu, sări în sus de bucurie, o înşfăcă de la locul ei şi o întinse repede pe marginea sipetului, peste capul spiriduşului. În sinea lui, strengarul se mira de marele noroc de care avusese parte. Nu-şi dăduse el prea bine seama cum meşterise toată treaba, dar vorba e că spiriduşul căzuse în cursă. Bietul spiriduş stătea ghemuit în fundul plasei, cu capul în jos, şi, oricît încerca, nu era chip să se ridice.

În prima clipă, băiatul nu ştiu ce să facă. Se mulțumi doar să scuture plasa, ca să nu-i dea răgaz să se caţăre. Spiriduşul prinse grai şi-l rugă stăruitor să-i dea drumul. Îi arătă că ani de zile făcuse numai bine, aşa că merita să fie tratat mai omenos. Apoi îi făgădui strengarului c-o să-i dăruiască un fluier vechi, o lingură de argint şi-un ban de aur mai mare decît capacul de argint de la ceasornicul lui taică-său, dacă se îndură de el şi-l pune în libertate. Băiatului nu i se păru că oferta era prea ispititoare. Vezi însă că, de îndată ce pusese stăpînire pe spiriduş, începuse să-i fie teamă de el. Îşi dădea seama că are de-a face cu o făptură ciudată şi înfricoşătoare şi era bucuros să se descotorosească de spiriduş cît mai degrabă. Primi deci propunerea prichindelului şi nu mai scutură plasa, ca să-i dea putința să iasă afară din ea. Văzînd că prichindelul nu mai avea mult pînă să fie iarăşi liber, băiatul se

gîndi că n-ar fi rău, totuşi, să-i pună condiţii mai grele, adică să aibă pretenţii mai mari.

„Mare nătărău am fost că i-am dat drumul !"... se călină el şi începu să scuture din nou plasa, ca să-l facă pe spiriduş să se prăvălească iarăşi în ea.

Dar chiar în aceeaşi clipă se pomeni cu o palmă zdravănă peste obraz, de văzu numai stele verzi. Ameţit, se izbi cînd de un perete, cînd de celălalt şi, nemaiputînd să se ţină pe picioare, se prăvăli pe duşumea în nesimţire.

Cînd îşi veni în fire, era singur în odaie. Nici urmă de spiriduş. Capacul sipetului era încuiat, iar plasa stătea atîrnată la locul ei obişnuit. Dacă n-ar fi simţit încă fierbinţeala pe obrazul drept, în urma palmei pe care o căpătase, ar fi fost ispitit să creadă că totul fusese doar un vis.

„Oricît le-aş povesti, tata şi mama vor spune că totu-i numai o născocire de-a mea !"

Băiatul se îndreaptă apoi spre masă, dar observă un lucru ciudat. De mărit, desigur, odaia nu se putuse mări. Atunci care era pricina că se vedea nevoit să facă mai mulţi paşi, ca să ajungă la masă ? Şi ce se întîmplase cu jilţul, care nu părea să fie mai înalt de cum fusese înainte ? Ca să se poată aşeza în el, a trebuit să se urce mai întîi pe stinghia dintre picioarele scaunului şi-apoi de-acolo să se caţăre pînă sus. Acelaşi lucru s-a petrecut şi cu masa. Ca să ajungă pînă la tăblie, a trebuit să se ridice în picioare şi să se rezeme în coate...

„Ce drăcie o mai fi şi asta ?"... se întrebă, uluit, băiatul. „Mi se pare că spiriduşul a vrăjit masa, jilţul şi toată casa, de nu mă mai dumiresc de fel ce se întîmplă"...

Ceaslovul se afla pe masă, la locul lui, aşa cum fusese mai adineauri, dar şi cu el se petrecuse ceva ciudat, fără doar şi poate, de vreme ce băiatul nu mai era în stare să citească un singur cuvînt din el, decît aşezîndu-se pur şi simplu deasupra cărţii...

După ce îşi aruncă ochii peste cîteva rînduri, băiatul căută spre fereastră, văzu oglinda şi începu să strige :

— Ia te uită ! Altă năzdrăvănie acum !...

Nu era de mirare că strigase aşa, căci în luciul oglinzii îi fusese dat să vadă un pici cu nădragi scurţi de piele şi c-o bonetă ţuguiată pe cap.

— Îmbrăcămintea ăstuia e la fel cu a mea !... zise el mai departe, împreunîndu-şi mîinile cu uimire.

Şi abia atunci băgă de seamă că prichindelul din oglindă îi imita gestul. Începu să se tragă de păr, să se ciupească şi să se învîrtească, dar parcă dinadins făptura din oglindă făcea aceleaşi mişcări. Văzînd una ca asta, băiatul se îndreptă spre oglindă, cu gîndul să cerceteze dacă nu cumva se aciuase vreun pitic în dosul ei, dar nu descoperi nici urmă de pitic şi se înfioră de groază. Într-un sfîrşit rămase încredinţat că spiriduşul îl fermecase şi că cel pe care-l vedea în luciul oglinzii nu era altul decît el.

Gîştele sălbatice

Băiatului tot nu-i venea parcă să creadă că ajunsese spiriduş. „O fi vreun vis, vreo simplă închipuire ! îşi zise el. Fără îndoială că peste cîteva clipe o să fiu iarăşi o fiinţă omenească !"

Se aşeză în faţa oglinzii şi închise ochii. Peste cîteva minute îi deschise iar, nădăjduind că vraja luase sfîrşit. Nici pomeneală însă ! Era tot de-o şchioapă, deşi neschimbat la înfăţişare. Părul bălai, pistruii de pe nas, peticele nădragilor şi cîrpiturile ciorapilor erau la fel ca înainte, cu singura deosebire că se micşoraseră mult, după cum îi era statul acum.

Îşi dădu atunci seama că orice aşteptare era zadarnică şi se gîndi să recurgă la alte mijloace. Cel mai cuminte lucru pe care putea să-l facă era să-l caute pe spiriduş şi să se împace cu el. Începu să sară pe podea, doar l-o descoperi ! Îl căută după scaune, după dulap, îl căută sub pat, ba chiar şi în cuptor, dar ţi-ai găsit să-l afle ! Scoci'orî pînă şi nişte găuri de şoareci, dar tot nu-i dădu de urmă. Pierise !

Pe cînd umbla aşa după el, se ruga în gînd şi-i făgădui cea mai caldă recunoştinţă. Şi-i mai făgădui că pe viitor se va ţine de cuvînt, că nu va mai fi rău, că se va face băiat cuminte şi ascultător dacă va fi preschimbat iarăşi în fiinţă omenească. Dar, din păcate, toate aceste făgăduieli nu-i fură de nici un folos.

Îşi aduse atunci aminte de un lucru. Într-o zi o auzise pe maică-sa spunînd că spiriduşii aveau obiceiul să se aciuezе prin grajduri şi alergă într-un suflet într-acolo, să-l caute pe spiriduş. Din fericire, uşa casei era

întredeschisă, așa că se strecură fără nici o piedică. Altfel n-ar fi putut să ajungă la clanță, să apese pe ea și să deschidă ușa. Pășind în tindă, își căută galenții, căci prin casă umblase numai în ciorapi. Tocmai se întreba cum avea să încalțe galenții cei mari și butucănoși, dar chiar în aceeași clipă văzu în pragul ușii niște galenți mici de tot. Așadar, spiridușul se gîndise la toate și-i preschimbase pînă și galenții !... Față de o asemenea prevedere, băiatul rămase uluit și-l cuprinse o teamă și mai mare. Acum își dădea seama că nenorocirea care se abătuse asupra lui avea să fie de lungă durată.

Pe lavița veche de stejar din fața ușii de la tindă sărea sprintenă o vrabie. Cum îl văzu pe ștrengar, ea începu să-l ia în zeflemea :

— Cirip, cirip ! Ia uite-l pe Nils care păzește gîștele ! Uite-l pe Năpîrstoc ! Uite-l pe Nils Holgersson Năpîrstoc !

Gîștele și găinile din ogradă își îndreptară pe dată privirile spre prichindel, după care se porni o cotcodăceală asurzitoare.

— Cucurigu ! dădea zvon cocoșul. Așa îi trebuie ! Cucurigu !. M-a tras de creastă, dar acum i s-a înfundat și lui.

— Cîr, cîr, cîr ! nu mai conteneau găinile.

Înghesuite într-un cîrd des, gîștele își lungeau gîturile și întrebau de zor :

— Cine a făcut minunea asta ? Cine, oare ?

Dar lucrul cel mai năstrușnic era că băiatul înțelegea tot ce glăsuiau păsările. De pe treptele scării, el le asculta uimit cum sporovăiau de zor. „Cum să nu le pricep graiul, de vreme ce acum sînt un spiriduș ?“ își zicea el.

Îl supăra totuși obrăznicia găinilor, care se bucurau nespus că fusese preschimbat într-un prichindel. Ca să le sperie, dădu cu o piatră în el, strigînd :

— Tacă-vă elonțul, afurisitelor !

Vezi însă că băiatul uitase pesemne că nu mai era în măsură să le sperie. Găinile se îmbulzeau asupra lui și-l împresurau, cîrîind de zor :

— Cîr, cîr, cîr ! Așa ți-a trebuit ! Cîr, cîr, cîr ! Așa ți-a trebuit !

Băiatul încercă să fugă din fața lor, dar găinile nu-l slăbiră deloc și strigau la el de-l luau auzul. Nu-l scăpă de urmărirea lor decît ivirea pisicii. Cum o văzură, găi-

nile se potoliră, făcîndu-se că n-aveau altă îndeletnicire decît să scociorască ţărîna în căutare de rîme.

Ştrengarul se grăbi s-o întîmpine pe pisică :

— Dragă mîţişoară, tu cunoşti bine toate ungherele, găurile şi ascunzătorile din ograda casei. Spune-mi, rogu-te, unde l-aş putea găsi pe spiriduş ?

Dar pisica nu catadicsi să-i răspundă imediat. Se aşeză jos, îşi petrecu tacticos coada pe dinaintea labelor din faţă şi se uită lung la băiat. Era mare şi neagră, cu o pată albă pe piept. Părul neted îi lucea în razele soarelui. Ghearele le avea trase în teacă, oricînd gata să le scoată, iar în ochii ei verzi, drept la mijloc, se deschidea o crăpătură mică şi îngustă. Parcă era întruparea şireteniei.

— De ştiut, ştiu eu bine unde se află spiriduşul ! zise ea, cu glas mieros, dar nu vreau să-ţi spun !

— De ce nu vrei să mă ajuţi, dragă mîţişoară ? stărui băiatul. Doar vezi c-am fost fermecat !...

Pisica întredeschise puţintel ochii, lăsînd să i se vadă răutatea care clocea în ei. Înainte de a-i răspunde, începu să toarcă a părere de bine.

— Pe unul ca tine să-l ajut, care m-a tras de coadă de atîtea ori ?... zise ea în cele din urmă.

Cînd auzi asta, băiatul se mînie grozav, uitînd că acum era mic şi neputincios.

— Stai să te mai trag o dată ! răspunse el, repezindu-se la pisică.

Într-o clipă, pisica se schimbă aşa de mult, că nu mai părea să fie făptura dinainte. Părul de pe trup i se zbîrlise, spinarea i se încovoiase ca un arc, picioarele i se lungiseră. Ghearele scoase din teacă zgîriau cu furie pămîntul, coada i se făcuse scurtă şi groasă, urechile îi stăteau ciulite, gura îi spumega, iar ochii parcă îi erau încinşi de jeratic.

Băiatul nu voi să se lase intimidat de pisică şi mai făcu un pas înainte, dar chiar în acelaşi clipă, dintr-o săritură, pisica se năpusti asupra lui, trîntindu-l la pămînt, şi-i înfipse în piept ghearele din faţă, gata să-i apuce beregata cu dinţii. Ştrengarul simţea cum i se împlîntau ghearele în piele, trecînd prin haină şi prin cămaşă. Simţea în acelaşi timp şi colţii ascuţiţi ai pisicii furnicîndu-i gîtlejul. Începu să ţipe ca din gură de şarpe, cerînd ajutor. Nu se ivi însă nici ţipenie de om, şi de data asta fu încredinţat că-i sunase ceasul cel de pe urmă.

Şi ce crezi ! De unde era gata să-i vină de hac prichindelului, pisica îşi trase ghearele în teacă şi-i lăsă beregata slobodă.

— Fie !... zise ea. Treacă de la mine şi asta ! Îţi dau drumul numai de hatîrul stăpînei. Am voit numai să-ţi arăt care din noi e mai tare...

Pisica îl lăsă apoi şi se arătă tot aşa de blîndă şi de liniştită cum fusese cu cîteva clipe mai înainte, cînd îşi făcuse apariţia. Ruşinat şi umilit, ştrengarul nu mai scoase nici un cuvînt şi se grăbi să plece spre grajd, în căutarea spiriduşului.

În grajd nu se aflau decît trei vaci. Cînd păşi însă pragul, se porni un răget şi-o hărmălaie de parcă n-ar fi fost doar trei vaci, ci pe puţin treizeci.

— Mu, mu, mu ! începu să mugească Majros. Mai e şi o dreptate pe lumea asta !

— Mu, mu, mu ! îi ţinură isonul celelalte două vaci.

Mugeau tustrele cu atîta putere, că ştrengarul nici nu mai putea să audă ce spuneau. Voi să le întrebe de spiriduş, dar înverşunarea vacilor îl amuţi.

La fel de stîrnite ca şi acum erau ori de cîte ori ştrengarul aducea vreun cîine în grajd şi-l asmuţea asupra lor. Zvîrleau din picioare, îşi scuturau cu furie lanţurile de la gît, îşi înălţau capetele şi ameninţau cu coarnele.

— Intră, dacă-ţi dă mîna ! se răsti Majros la el. O să capeţi un picior, c-o să pomeneşti cîte zile vei trăi !

— Dacă te apropii de mine — îl ameninţă Gull-Lilja — te iau în coarne, să ştii !

— Hai, vin' la mine — strigă Stjärna la el — să te dezmierd cum m-ai dezmierdat şi tu astă-vară, cînd mi-ai dat cu galentul pe spinare !

— Vino-ncoace — mugi Gull-Lilja — să-ţi dau răsplata pentru viespea pe care mi-ai pus-o pe ureche !

Majros, vaca cea mai bătrînă şi mai înţeleaptă, era foc şi pară :

— Dacă îndrăzneşti să vii la mine, te-nvăţ eu minte să mai tragi scăunaşul de sub maică-ta, cînd ne mulge, şi să-i mai pui piedică, atunci cînd pleacă din grajd cu doniţa plină de lapte, după cum ai năravul ! C-o faci să plîngă cu lacrimi amare, sărmana !...

Băiatul voia să le spună că se căia din suflet de toate poznele pe care le făcuse şi că se purtase într-adevăr urît cu ele, dar că pe viitor avea să se poarte plin de

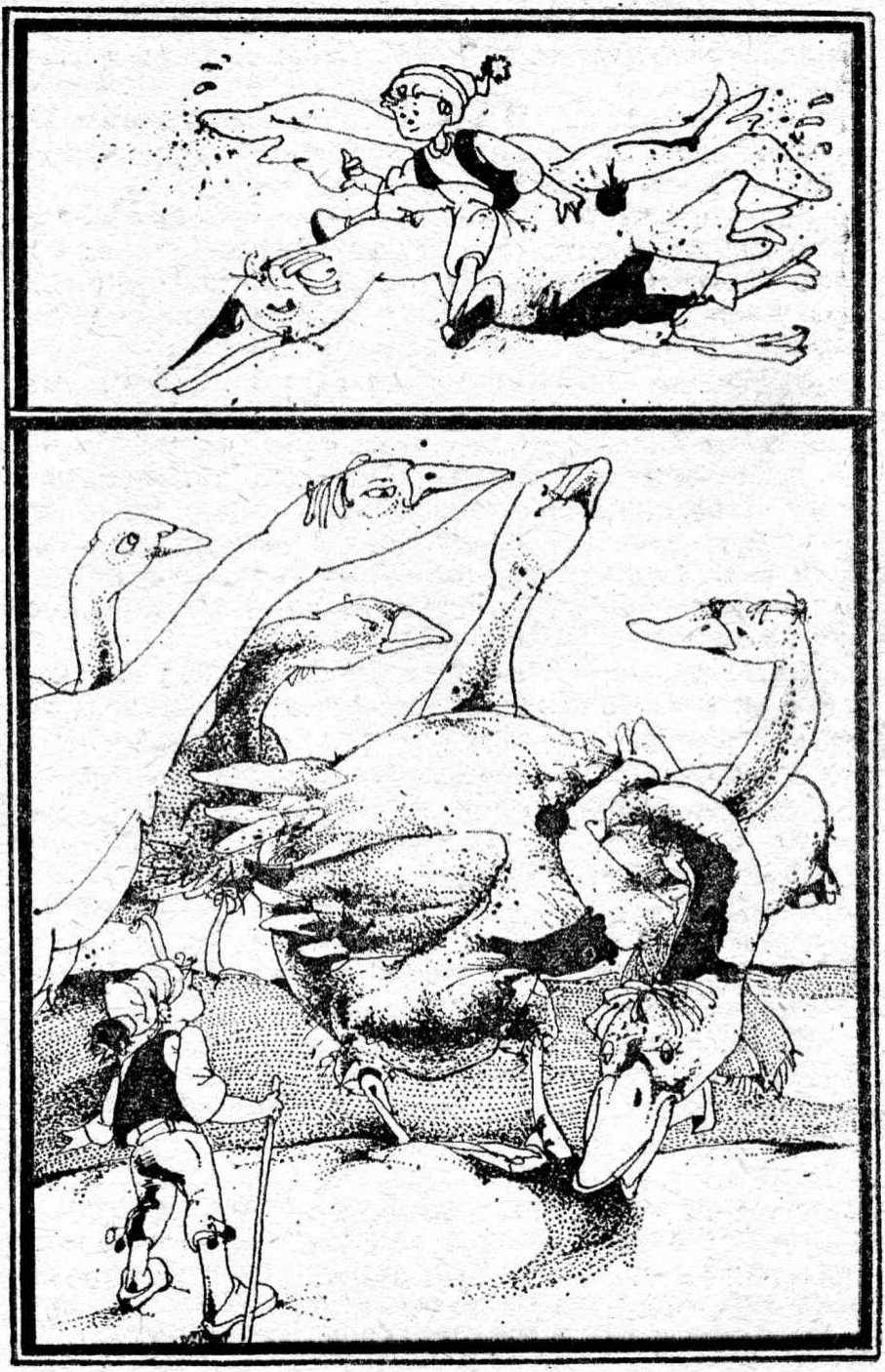

cuvîntă, numai să-l spună unde se află spiriduşul. Vacile însă nici nu se gîndeau să-i dea ascultare. Făceau o larmă atît de mare, că ştrengarul, de teamă să nu se smulgă din lanţ vreuna din ele şi să se năpustească asupra lui, se hotărî să-şi ia tălpăşiţa din grajd. Ieşi afară fără de nici o nădejde. Îşi dădea acum bine seama că nimeni, în toată gospodăria, nu voia să-l ajute să-l găsească pe spiriduş. De altfel, chiar dacă ar fi dat peste el, tot nu i-ar fi fost de nici un folos. Se tîrî pînă la zidul de piatră, năpădit de spini şi de mărăcini, care împrejmuia gospodăria familiei, şi acolo se trînti jos, gîndindu-se cu groază ce soartă avea să-l aştepte, dacă nu-şi va recăpăta înfăţişarea omenească. Cum se vor mai minuna părinţii lui, cînd se vor întoarce de la biserică ! Şi la fel de cuprinşi de uimire vor fi toţi oamenii de prin partea locului. Nu-i vorbă, vor veni şi cei dinspre partea de răsărit a comunei Vemmenhög. Vor veni şi megieşii din satele Torp şi Skurup, vor veni oameni din tot judeţul să caşte gura la el. Ba s-ar putea chiar întîmpla ca ai lui să-l ducă să-l vadă lumea la bîlciul din Kivik [1].

Gîndurile astea i se încîlceau în cap şi-l umpleau de spaimă. Ar fi fost mult mai bucuros să nu mai dea ochii cu nimeni.

Cît de nefericit se simţea ! Nimeni pe lumea asta nu era mai nenorocit decît el. Nu mai era o făptură omenească, ci una ciudată. Tot mai deslușit îşi dădea seama ce însemna pentru el să nu mai fie om. De acum înainte se despărţise de toate lucrurile cu care era obişnuit. Nu se mai putea duce la joacă cu alţi băieţi, nu mai putea să fie moştenitorul averii părinteşti şi, în afară de asta, nici o fată nu s-ar mai fi măritat cu el.

Se uită cu duioşie la căminul părintesc. Cătă lung la căsuţa de paiantă, spoită cu var, atît de scundă, de părea aproape una cu pămîntul sub acoperişul ei de paie, înalt şi povîrnit. Privi după aceea şoproanele şi hambarele, care era de asemenea mici, şi cercetă ogorul atît de îngust, încît un cal abia avea loc să se întoarcă. Mic şi sărăcăcios cum era căminul părintesc, nu putea fi altul pe lume mai bun şi mai drag sufletului său. Dar, pipernicit cum ajunsese, nu putea să-şi dorească un sălaş mai bun decît o gaură sub podeaua grajdului.

[1] Kivik — port şi sat de pescari în partea de miazăzi a Suediei, cu un monument funerar din epoca bronzului.

Vremea era neasemuit de frumoasă. În jurul său ciripeau păsărelele şi înmugureau copacii. El însă era copleşit de restriştea ce se abătuse asupra lui. Pentru Nils nu putea să mai existe bucurie. Nicicînd nu-i fusese dat să vadă un cer mai frumos şi mai senin ca în ziua aceea. Văzduhul era cutreierat de păsări călătoare. Veneau din ţări străine şi depărtate. Zburaseră peste Marea Baltică, cu direcţia spre Smygehuk [1], şi se îndreptau acum spre miazănoapte. Erau, fără îndoială, de diferite neamuri. Dar băiatul nostru nu mai era în stare să recunoască decît gîştele sălbatice. Acestea zburau în două stoluri lungi, împreunate în formă de unghi. Sus de tot, în înălţimile văzduhului, zburau şi alte stoluri de gîşte sălbatice, pe care băiatul le auzea cum strigau :

— Spre munte, de-acum ! Spre munte ! .

Văzîndu-le pe cele domestice umblînd tipa-tipa prin ogradă, gîştele sălbatice se lăsară în zbor pînă aproape de pămînt şi îşi îmbiară suratele :

— Haideţi cu noi ! Haideţi cu noi la munte !

Gîştele din ogradă îşi lungiră gîturile, să nu piardă nici o vorbă ; dar de răspuns, răspunseră cu multă cumînţenie :

— Ne simţim destul de bine unde sîntem ! Ne simţim destul de bine unde sîntem !...

După cum s-a mai arătat, era o zi nespus de frumoasă. Văzduhul era atît de uşor şi de limpede, că pentru păsări era o adevărată încîntare să se avînte în zbor. Ori de cîte ori trecea un cîrd de gîşte sălbatice, cele de casă se simţeau tot mai neliniştite. În cîteva rînduri, ele dădură din aripi, ca şi cum ar fi voit să le urmeze pe celelalte care vîsleau prin văzduh. Dar o gîscă bătrînă le potolea tot mereu avîntul, spunîndu-le :

— Nu fiţi nebune ! Va fi vai şi-amar de alea de sus ; vor suferi de foame, şi de frig ! La ce să păţiţi ca ele ?...

Vezi însă că unui gîscan tînăr chemarea gîştelor sălbatice îi aprinse un dor straşnic de ducă. „De-ar mai trece un stol — îşi zise el — zbor şi eu cu el !"

Şi, fără de veste, se ivi iarăşi în văzduh un cîrd de gîşte sălbatice, care se adresară celor de jos cu aceeaşi chemare. Dacă le auzi, gîscanul se grăbi să le răspundă :

— Staţi, suratelor, că merg şi eu cu voi !

---

[1] Smygehuk — (pron. smügghe-hük) punct în extremitatea meridională a Suediei.

Apoi, întinzîndu-şi aripile, se înălţă în văzduh. Dar cum nu era deprins cu zborul, într-o clipă se prăbuşi la pămînt. Gîştele sălbatice îl auziseră şi se întoarseră din drum, luînd-o într-un zbor lin, ca să vadă dacă gîscanul se îndreaptă spre ele...

— Mai aşteptaţi oleacă ! strigă gîscanul cel tînăr, făcînd o nouă încercare.

De lîngă zidul de piatră, ştrengarul prinse cu urechile această convorbire şi îşi zise : „Dacă gîscanul îşi ia zborul, o să avem o mare pagubă. Taicu-meu şi maică-mea or să fie nespus de mîhniţi să-i vadă lipsa."

Cu gîndul la aceste lucruri, el uitase însă că acum era un biet prichindel fără putere. Dădu fuga la cîrdul de gîşte şi se prinse cu braţele de gîtul gîscanului.

— Mai zboară acum, dacă eşti în stare ! îi strigă el, sigur de sine.

Numai că prizonierul găsi mijlocul să se avînte în văzduh. Timp nu mai avea să se descotorosească de băiat, aşa că se înălţă luîndu-l cu el. Zborul păsării fusese atît de iute, că-l ameţise pe ştrengar. Pînă să-şi vină în fire şi să se gîndească bine cum să se desprindă de gîtul gîscanului, acesta ajunsese atît de sus, că băiatul şi-ar fi găsit desigul moartea, dacă ar fi căzut la pămînt.

Tot ce putea să facă, spre a fi mai ferit de orice primejdie, era să se aburce pe spinarea gîscanului, lucru pe care-l şi făcu, fără să dea dovadă de prea mult curaj. De altfel nu-i era deloc uşor să se menţină pe spinarea păsării zburătoare, cocoţat între aripile întinse. De aceea îşi înfipse mîinile adînc în pene şi-n puf, ca să fie sigur că nu va cădea.

Pînza cadrilată

Ameţeala îl ţinuse pe băiat îndeajuns de mult.. Valuri de aer suflau şi şuierau asupra lui, gata să-l prăvălească, aripile se mişcau neîncetat, iar în pene parcă vuia o vijelie. În jurul său zburau, gîgîind de zor, treisprezece gîşte. Ochii lui scînteiau, iar zgomotul făcut de zburătoare îl asurzea. Habar n-avea dacă stolul de gîşte zbura sus de tot sau aproape de pămînt, şi nici încotro se îndrepta n-avea idee.

Abia după ce-şi veni puţin în fire putu să-şi dea seama în ce direcţie îl duceau păsările. Nu-i vorbă, lucrul ăsta nu prea era uşor, fiindcă ştrengarul nu se încumeta deloc să privească în jos. În sinea lui era sigur că, dacă ar fi încercat, l-ar fi apucat iarăşi ameţeala.

Gîştele sălbatice nu zburau la cine ştie ce înălţime, pentru ca noul lor tovarăş să nu tragă în piept un aer prea tare. Şi pentru că-i purtau de grijă, zburau chiar mai încet ca de obicei.

În cele din urmă însă, băiatul îşi luă inima în dinţi şi aruncă o privire spre pămînt. Şi deodată avu impresia că sub el era întinsă o pînză cu o sumedenie de pătrate mici şi mari.

„Unde m-oi fi aflînd, oare?" se întrebă el, mirat.

Dar de sus nu vedea altceva decît pătrat lîngă pătrat. Nimic rotund, nimic nealiniat.

„Ce-o fi oare pînza asta mare şi cadrilată de sub mine?" se întrebă iar băiatul, fără să aştepte vreun răspuns din partea cuiva.

Vezi însă că-l primi imediat de la gîştele sălbatice, care zburau în jurul său :

— Ogoare şi izlazuri ! Ogoare şi izlazuri !

Ştrengarul înţelese atunci că pînza cu pricina era şesul Scaniei, deasupra căruia îl purta gîscanul în zbor. Din acel moment începu să-şi dea seama de ce era pestriţ şi cadrilat. Recunoscu mai întîi pătrăţelele de culoare verde-deschis ; de bună seamă erau ogoarele de secară semănate în toamna trecută şi care se păstraseră verzi sub zăpadă. Şi nu-i fu greu să le deslueşească şi pe celelalte. Pătrăţelele galbene erau mirişti de la grînele secerate în vara trecută, în timp ce acelea care băteau în ngeru erau trifoişti cosite ; iar cele negre păşuni păscute sau arături. Cele tuciurii, cu chenare galbene, erau fără îndoială păduri de fagi. Copacii mari de la mijloc erau despuiaţi de frunze, pe cînd fagii tineri dinspre margini le păstraseră uscate şi îngălbenite pînă-n primăvară.

Băiatul zări şi pătrăţelele de culoare închisă, dar sure la mijloc : acestea erau terenuri împrejmuite cu zăplazuri, pe care se aflau case cu acoperişuri înnegrite de paie şi ogrăzi pietruite. Altele erau verzi la mijloc, dar colorate închis pe margini : acestea erau grădini care începuseră a înverzi, înconjurate de copaci şi tufişuri încă pleşuve.

Pe strengar îl apucă rîsul cînd zări jos pe pămînt atîtea pătrățele. Auzindu-l cum se prăpădește de rîs, gîștele sălbatice îl luară la rost pe un ton cam mustrător :

— Pămînt bun și roditor ! Pămînt bun și roditor !

Băiatul deveni atunci iarăși serios. „Cum de ești în stare să rîzi, tu, care ai pățit tot ce poate fi mai îngrozitor pentru o ființă omenească ?... se mustra el în sinea lui.

Stătu cîtva timp serios, plin de cuviință, dar pe urmă se porni iar pe rîs. Pe măsură ce se obișnuia cu călătoria pe care o făcea, se gîndea și la alte lucruri decît acela că se afla pe spinarea unei gîște. Și-n chipul acesta băgă de seamă că văzduhul roia de stoluri de păsări care zburau spre miazănoapte. De la un stol la altul se auzeau strigăte și chemări :

— Va să zică sosirăți și voi astăzi ! strigau unele.

— Da, am sosit ! răspundeau gîștele sălbatice.

— Ce ziceți de primăvara asta ? fură ele întrebate.

— Copacii-s fără frunze, iar apa din lacuri e rece, se auzi răspunsul lor.

Zburînd pe deasupra unui loc pe care se vedeau mișunînd păsări de casă, gîștele sălbatice cerură deslușiri :

— Cum se cheamă ferma asta ? Cum se cheamă ferma asta ?

Ridicînd capul, țanțoș, cocoșul răspunse de jos, din ogradă :

— Lillegärd s-a chemat mai an ; tot așa se cheamă și azi.

Cele mai multe gospodării purtau numele stăpînilor, așa cum e obiceiul în Scania. În loc să răspundă însă că gospodăria cutare e a lui Per Matsson și cutare a lui Ola Bosson, cocoșii născoceau denumiri fistichii, pe care le socoteau mai potrivite. Pintenații de la gospodăriile mici răspundeau :

— Aici e ferma „N-are de mîncare" !

Iar cei de la gospodăriile sărace de tot strigau :

— Ferma noastră se numește „N-are ce mesteca, n-are ce mesteca" !

Gospodăriile cuprinse și înstărite erau botezate de cocoși cu nume pompoase, ca „Ogorul fericirii", „Muntele cu ouă" ori „Comoara".

Cocoșii de la curțile boierești erau însă prea mîndri ca să se țină de glume. Unul din ei striga din toți rărunchii, de parcă voia să-i ajungă glasul la cer :

— Aici e ferma lui Dybeck ! A lui a fost mai an, a lui e şi azi.

Alt pintenat, ceva mai încolo, striga :

— Asta e ferma Svaneholm, cunoscută în toată lumea !

Băiatul îşi dădu seama că gîştele nu zburau în linie dreaptă. Ele treceau dintr-un loc într-altul, deasupra întregului şes meridional al Suediei, bucurîndu-se că vedeau Scania şi dorind să viziteze fiecare fermă. Ajungînd deasupra unui loc pe care se înălţau clădiri mari, cu coşuri înalte şi cu multe căsuţe de jur împrejur, cocoşii de jos începură să strige la zburătoare :

— Aici e fabrica de zahăr din Jordberga !

Ştrengarul tresări pe spinarea gîscanului. Pesemne că recunoscuse locul. Aşa şi era. Nu se afla departe de casa părinţilor săi şi cu un an în urmă slujise acolo ca păzitor de gîşte. Privit de sus din văzduh, nimic nu mai semăna însă cu ce fusese mai an. Îşi aduse apoi aminte de foştii lui tovarăşi : Osa, păzitoarea de gîşte, şi Mats. Oare ce-ar fi zis ei, dacă ar fi bănuit că el zbura acuma aşa de sus deasupra lor, cocoţat pe spinarea gîscanului ?...

Gîştele pierdură apoi din vedere Jordberga, zburînd spre Svedala şi Skabersjö [1], apoi îndărăt deasupra mănăstirii din Börringe [2], şi a castelului Häckeberga [3].

Într-o singură zi, băiatul văzuse astfel mai multe locuri din Scania decît îi fusese dat să vadă în toţi cei paisprezece ani pe care-i trăise pînă atunci.

Cea mai mare plăcere a gîştelor sălbatice era să le zărească jos, lipăind prin ogrăzi, pe suratele lor, gîştele de casă. Zburau atunci încet de tot şi începeau să strige :

— Noi ne ducem la munte ! Haideţi şi voi cu noi ! Haideţi şi voi cu noi !

Dar gîştele domestice le dădeau pe loc răspuns :

— La noi e încă iarnă. Prea devreme plecaţi. Duceţi-vă înapoi ! Duceţi-vă înapoi !

Cele din văzduh se lăsau atunci mai jos, ca să poată fi auzite mai bine, şi strigau :

---

[1] Svedala (pron. sve'da-la) şi Skabersjö (pron. sca'ber-şö) — localităţi din Scania, pe linia ferată dintre porturile Malmö şi Ystad.

[2] Börringe — localitate şi staţie de cale ferată la est de Svedala, aproape de capul Smygc.

[3] Häckeberga — castel în vecinătatea localităţii Genarp, la nord de Svedala, al cărui parc este plin de cerbi şi de căprioare.

— Haideţi cu noi ! O să vă-nvăţăm să zburaţi şi să înotaţi !

Suratele lor domestice se supărau şi nu mai răspundeau la nici un gîgîit. Dacă vedeau asta, gîştele sălbatice se lăsau şi mai jos, pînă aproape de pămînt, înălţîndu-se apoi iar, cu iuţeala fulgerului, ca şi cum ar fi fost speriate, şi plîngîndu-se :

— Vai, vai ! Astea nu-s gîşte ! Sînt oi neroade ! Sînt oi neroade !

Scoase din fire, gîştele de casă blestemau înfuriate :

— Împuşca-v-ar vînătorii ! Pe toate cîte sînteţi ! Pe toate cîte sînteţi !...

Băiatul rîdea cu poftă de toate aceste ciocîrlii ale gîştelor, dar la un moment dat îşi aduse aminte de situaţia lui nenorocită şi începu să plîngă. Apoi îşi reveni şi prinse a rîde iarăşi niţeluş.

Niciodată nu umblase cu atît de mare iuţeală, şi iuţeala asta nu-i plăcea de fel. Cîndva, nici nu bănuise că sus, în văzduh, e atîta răcoare şi că mireasma ţărînei şi a răşinii poate ajunge pînă la o înălţime atît de mare. Nu-şi închipuise niciodată pînă atunci că vreo fiinţă omenească poate să străbată văzduhul. Pe de altă parte însă, călătoria pe care o făcea acum îl scăpa de orice griji şi necazuri, de toate supărările pe care le poate avea cineva.

AKKA DE LA KEBNEKAJSE [1]

Seara

Gîscanul de casă, care se înălţase în văzduh, era foarte mîndru că zbura încoace şi încolo deasupra şesului Scanici, în tovărăşia gîştelor sălbatice, şi că avea astfel prilejul să stea de vorbă de sus, din înaltul cerului, cu păsările domestice de pe pămînt. Oricît de fericit s-ar fi simţit însă,

[1] Kebnekajse — (pron. ke'bne--kai'-sĕ) munte şi lac în Laponia.

spre sfîrşitul după-amiezii începu să-l cuprindă oboseala. Căută el, nu-i vorbă, să răsufle mai adînc şi să dea mai repede din aripi, dar, pînă la urmă, tot rămase o bună distanţă în urma tovarăşelor sale de drum.

Gîştele sălbatice care zburau mai la urmă, văzînd că nu se poate ţine de ele, începură să strige la gîsca din vîrful stolului, conducătoarea lor :

— Akka de la Kebnekajse ! Akka de la Kebnekajse !

— Ce vreţi de la mine ? întrebă atunci Akka.

— Gîscanul cel alb a rămas în urmă ! Gîscanul cel alb a rămas în urmă !

— Spuneţi-i că-i mai bine să zboare repede decît încet ! strigă conducătoarea stolului, văzîndu-şi înainte de drum.

Gîscanul încercă să-i urmeze sfatul şi să-şi iuţească zborul, dar pînă la urmă obosi şi mai mult şi se coborî din ce în ce spre sălciile de la marginea ogoarelor şi a izlazurilor.

— Akka, Akka, Akka de la Kebnekajse ! strigară atunci gîştele de la coada stolului, văzînd neputinţa tovarăşului lor.

— Ce mai vreţi iarăşi ? le înfruntă mînioasă călăuza Akka.

— Gîscanul cel alb se prăbuşeşte la pămînt ! Gîscanul cel alb se prăbuşeşte la pămînt !

— Spuneţi-i că-i mai lesne să zboare pe sus decît pe jos, strigă Akka, fără a încetini vreun pic, ci zburînd, ca şi pînă atunci.

Gîscanul încercă să-i urmeze sfatul ; dar, străduindu-se să se înalţe, i se tăie deodată răsuflarea.

— Akka, Akka ! strigară iar gîştele care zburau la urmă.

— Lăsaţi-mă-n pace ! le răspunse călăuza stolului, zburînd de zor înainte.

— Gîscanul cel alb se prăbuşeşte la pămînt ! Gîscanul cel alb se prăbuşeşte la pămînt !

— Spuneţi-i că cine nu-i în stare să urmeze stolul n-are decît să se întoarcă acasă ! strigă Akka.

Ea nu-şi încetini nici de astă dată zborul, ci-şi văzu mai departe de drum.

„Aha ! Va să zică aşa stă treaba !"... îşi zise în sinea lui gîscanul, înţelegînd pe dată că gîştele sălbatice nici

nu avuseseră de gînd să-l ia cu ele spre Laponia. Îl ademeniseră doar așa, în glumă, să plece de acasă.

Îl cuprinse o amară mîhnire că-l lăsau puterile și nu era în stare să le dovedească acelor călătoare ale văzduhului că și o gîscă domestică putea să facă o asemenea ispravă. Avusese însă marele ghinion să dea peste una că Akka de la Kebnekajse... De cunoscut, n-o cunoscuse mai înainte, dar îi fusese dat să audă despre o conducătoare de stol care se chema Akka și care avea peste o sută de ani. Faima de care se bucura pasărea era atît de mare, încît cele mai destoinice gîște sălbatice i se alăturau de obicei. Nimeni însă nu avea un dispreț mai profund pentru gîștele domestice decît Akka și stolul ei, și gîscanul năzuia să le arate că era deopotrivă cu ele.

Gîscanul cel alb zbura încet în urma celorlalte gîște, chibzuind în sinea lui dacă era bine să se întoarcă ori să meargă mai departe. Și în timp ce se afla adîncit în gînduri, piciul pe care-l purta în spinare zise deodată:

— Dragă Martin, scumpul meu gîscan, cred că-ți dai singur seama că unul ca tine, care n-a mai zburat pînă acum, n-o să fie în stare să se țină de gîștele sălbatice pînă hăt departe, în Laponia!... Oare nu-i mai sănătos să te-ntorci acasă, decît să mergi de bună voie la pieire?...

Strengarul nu bănuia de fel că sărmanul gînsac era hotărît să reziste cu orice preț.

— Dacă mai spui una ca asta, să știi că te azvîrl în prima groapă care ne iese în cale! îl amenință gîscanul drept răspuns.

Numai că supărarea pe care i-o pricinuise prichindelul îl ajutase să prindă noi puteri și, de mînios ce era, începu să zboare la fel de bine ca și celelalte gîște.

Dar asta n-a ținut mult. De altfel nici nu mai era nevoie, căci soarele scăpăta cu repeziciune și tot stolul începu să se lase în jos chiar în vremea asfințitului.

Pînă să prindă de veste, prichindelul și gînsacul se și aflau pe țărmul lacului Vomb [1].

„Pesemne că aici e vorba să mînem la noapte", își zise băiatul, sărind jos de pe spatele gîscanului.

Se aflau pe o plajă îngustă, în dreptul unui lac destul de mare. Lacul nu avea o înfățișare prea grozavă, căci era mai tot acoperit cu un strat de gheață înnegrită și zgrunțuroasă, plină de crăpături și de copci, cum e gheața de

[1] Vomb — lac și localitate în centrul Scaniei.

obicei primăvara. Nu era însă topită de tot şi încă mai răspîndea în jurul ei frigul iernii.

În partea cealaltă a lacului se afla un ţinut deschis şi luminos. Pe malul pe care coborîseră gîştele era însă o mare plantaţie de pini, ce părea să aibă puterea de a ţine iarna pe loc. Pămîntul era, de altfel, gol pretutindeni, dar sub crengile uriaşe ale copacilor mai rămăseseră petice mari de zăpadă care se topise şi îngheţase mereu, astfel că se întărise ca gheaţa.

Băiatul era încredinţat că poposise într-o pustietate bîntuită de suflarea iernii, şi din pricina spaimei îi venea să strige cît îl ţinea gura. După toate, mai era şi flămînd. Nu îmbucase nimic în timpul zilei şi se-ntreba acum de unde avea să ia ceva de mîncare ? Ştia doar bine că-n luna martie nu se găsea nimic de mîncare nici pe pămînt, nici în copaci.

Unde putea să găsească de-ale gurii şi cine îi putea oferi un adăpost ? Cine avea să-i aştearnă patul, să-l încălzească la căldura blîndă a unui foc, să-l apere de fiarele sălbatice ?

Soarele dispăruse. Dinspre lac bătea un vînt rece, tăios, iar din văzduh se lăsa întunericul. Groaza se strecura pe urmele amurgului, iar în pădure începuse a se auzi freamăt şi zvon de paşi care călcau pe frunzele căzute. De astă dată, ştrengarul nu mai avea curajul şi bărbăţia de care dăduse dovadă în timpul zborului. Cuprins de teamă, îşi căută tovarăşii de drum. N-avea încotro : trebuia să se ţină de ei. Foindu-se încolo şi-ncoace, băgă de seamă că gîscanului îi mergea şi mai prost decît lui. Se afla în acelaşi loc unde se lăsase din zbor şi parcă era pe moarte. Cu capul lăsat în jos, cu ochii închişi, abia mai răsufla.

— Dragul meu gînsac Martin — zise piciul — ia încearcă să tragi un gît de apă ! Nu-s nici doi paşi pînă la mal. Hai, încearcă şi-ai să vezi c-ai să te dezmorţeşti.

Gîscanul nu făcu însă nici o mişcare.

E drept că înainte băiatul se purtase rău cu animalele. Gîscanul, la rîndu-i, suferise destule din pricina lui Nils, dar ştrengarul se gîndea acum că biata pasăre era singurul lui sprijin şi se temea grozav să nu-l piardă. De aceea, începu să-l înghiontească şi să-l împingă, ca să-l ducă pînă la apă, nădăjduind c-o să-şi vină în fire după ce-o trage pe gît o înghiţitură, două. Gîscanul era mare şi greu, aşa că

piciul avu destul de furcă pînă să-l urnească din loc, dar pînă la urmă tot izbuti.

Gîscanul se vîrî în lac cu capul înainte. O clipă stătu liniştit în nămol, apoi ridică ciocul, scutură apa de pe ochi şi începu să tragă aer pe nări. După aceea prinse să înoate ţanţos printre trestii şi papură, de-ai fi zis că era altul, nu el.

Gîştele sălbatice înotau toate pe lac, ceva mai încolo, înaintea lui. Nu se sinchisiseră de fel nici de gîscan, nici de călăreţul pe care-l purta in spinare, ci dăduseră buzna în apă. După ce se scăldaseră şi se curăţaseră bine, se ospătaseră ciugulind rocoţel pe jumătate putred şi trifoi de baltă.

Gîscanul cel alb avu norocul să zărească în apă un pui de biban. Îl apucă în cioc cît ai clipi şi porni înot pînă la ţărm, punîndu-l drept în faţa băiatului.

— Uite ce ţi-am adus, drept mulţumire că m-ai ajutat să ajung la apă ! zise el.

Pentru prima oară în acea zi îi fu dat băiatului să audă o vorbă bună. Îi părea atît de bine, că-i venea să-l cuprindă pe gîscan de gît, dar nu se hotărî să facă gestul. Nu-i vorbă, era bucuros şi de darul pe care-l primise. La început socotea că n-o să poată mînca peşte crud, dar în cele din urmă îi veni pofta să încerce. Se pipăi să vadă dacă luase briceagul cu el. Spre norocul lui, briceagul atîrna de nasturele de la pantalonaşi. Vezi, însă, că se micşorase atît, încît părea mai scurt decît un chibrit. Dar chiar aşa micuţ, era suficient de bun ca să cureţe cu el peştişorul de solzi şi să-i scoată măruntaiele. După cîteva clipe, Năpîrstoc înfulecă bibănaşul.

Odată sătul, băiatului îi fu ruşine că mîncase ceva crud. „Mi se pare să de-acum nu mai sînt om, ci un spiriduş în toată puterea cuvîntului !"... îşi zise el.

Tot timpul cît prichindelul s-a ospătat cu peştele, gîscanul a stat liniştit lîngă el ; dar, după ce a înghiţit ultima îmbucătură, i-a spus încet :

— Află c-am dat peste un neam de gîşte fudule care disprefuiesc păsările de casă.

— Am băgat şi eu de seamă acest lucru, a răspuns piciul.

— Mi-ar face multă cinste să pot merge cu ele pînă-n Laponia, ca să le fac dovada că şi o gîscă domestică e bună la ceva.

— Daaa ? se miră băiatul cu glas tărăgănat, nevenindu-i să creadă că gîscanul va fi în stare să zboare atît de departe.

Nu voia totuşi să-l contrazică. La ce bun să-l fi amărît ?

Gîscanul zise apoi mai departe :

— Singur nu cred c-am să pot rezista la drum. De aceea aş vrea să te-ntreb dacă ţi-e voia să mă-nsoţeşti şi să-mi fii de ajutor.

Pînă atunci, cum e lesne de înţeles, băiatul nu se gîndise la altceva decît cum să ajungă mai repede înapoi acasă. Întrebarea îl uimi atît de mult, încît nu ştiu ce răspuns să dea.

— Credeam că sîntem vrăjmaşi... zise el.

Gîscanul uitase însă cu desăvîrşire acest lucru. Îşi aducea aminte doar de un singur fapt : că băiatul îi scăpase viaţa cu cîteva clipe mai înainte.

— Aş vrea să mă întorc acasă la tata şi la mama, zise piciul, oftînd.

— O să te duc înapoi la toamnă, îl asigură gîscanul. N-o să te părăsesc pînă ce nu te-oi aşeza în pragul casei părinteşti.

Băiatul chibzui ce chibzui şi, pînă la urmă, îşi zise că era mult mai bine să nu apară o bucată de vreme în faţa părinţilor săi. Propunerea gîscanului nu-i displăcea şi tocmai era gata să răspundă că o primeşte, dar chiar în clipa aceea auzi un zgomot puternic înapoia lui. Erau gîştele sălbatice care ieşiseră din lac, toate în acelaşi timp, şi se scuturau de apă. Apoi se aşezară într-un şir lung, cu conducătoarea lor în frunte, şi veniră spre ei.

Uitîndu-se la ele, gîscanul cel alb nu prea se simţea la largul lui. Se aşteptase ca gîştele sălbatice să semene mai mult cu cele domestice, iar el să se simtă mai înrudit cu ele. Şi cînd colo erau mult mai mici decît el şi nici una nu era albă, ci toate aveau penele sure, cu ape de culoare închisă. Ochii lor mai că l-au băgat în sperieţi. Erau galbeni şi luceau parcă ar fi avut jeratic în ei. Gîscanul era deprins să umble agale şi legănat, dar gîştele sălbatice mergeau mai mult sărind. Şi mai mare îi fu spaima cînd le văzu picioarele. Erau mari, cu tălpile despicate. Se părea

că lor nu le păsa de fel pe ce călcau. Nu umblau pe ocolite, ci drept înainte. Încolo erau curățele.

Gîscanul nu se putu opri să-i șoptească bătratului :

— Dacă te întreabă ceva, să le răspunzi dezgheţat, dar să nu le spui cine eşti.

Se duseră apoi în întîmpinarea stolului.

De îndată ce se opriră în faţa celor doi, gîştele sălbatice dădură din cap de cîteva ori, iar gîscanul făcu la fel, ba chiar de mai multe ori. După acest schimb de saluturi, gîsca Akka zise :

—. Spuneţi-ne acum cine sînteţi ?

— Despre mine n-am multe de spus, răspunse gîscanul. M-am născut la Skanör [1] în primăvara trecută. Astă-toamnam fost vîndut lui Holger Nilsson din partea de apus a comunei Vemmenhög, la care am stat pe urmă tot timpul.

— Nu prea pari a avea cu ce să te mîndreşti ! zise conducătoarea gîştelor sălbatice. Ce te face atunci să fii tovarăş cu noi ?

— Păi am şi eu un motiv... răspunse gîscanul. Şi motivul ar fi să vă arăt vouă, gîştelor sălbatice, că şi noi, cele domestice, avem meritele noastre.

— M-da ! N-ar fi rău să ne dovedeşti acest lucru, zise Akka. Pînă acuma ţi-am văzut vrednicia la zbor, dar poate să fii mai grozav la alte sporturi... Poate că eşti meşter la înot voinicesc ?

— Cu aşa ceva nu mă pot făli... recunoscu gîscanul cu un pic de înfruntare în glas. După felul cum se desfăşura convorbirea, avea impresia că Akka era hotărîtă să-l trimită înapoi şi nu-i mai păsa de răspunsul pe care i-l dăduse. N-am înotat pînă azi decît într-un heleşteu, dar l-am străbătut de la un mal la altul... continuă gîscanul cu vădită dorinţă s-o întărîte.

— Atunci mă aştept să-mi spui că eşti meşter la alergăt, zise Akka.

— Gîşte domestice care să alerge n-am văzut în viaţa mea.; şi, după cîte mi-aduc aminte, nici eu nu m-am pomenit să fi alergat vreodată... răspunse gîscanul, făcînd ca situaţia să devină şi mai rea decît fusese pînă atunci.

Era sigur acum că Akka o să-l spună că n-o să-l poată lua cu ea în nici un caz. De aceea fu foarte uimit cînd o auzi spunînd :

[1] Skanör — port la extremitatea de sud-vest a Scaniei, renumit în trecut pentru pescuitul scrumbiilor.

— Văd că răspunzi cu mult curaj, şi cel care are curaj poate fi un bun tovarăş de drum, chiar dacă la început nu are destulă dibăcie. Ce zici ? Vrei să rămîi cîteva zile cu noi, ca să vedem ce putem face cu tine ?

— Cu multă plăcere ! se învoi gîscanul, foarte bucuros de întorsătura pe care o luaseră lucrurile.

Akka făcu atunci semn cu ciocul şi zise :

— Dar cel care stă lîngă tine cine e ? N-am mai văzut pînă acum o astfel de făptură şi doar am trăit ani, nu glumă...

— E tovarăşul meu, răspunse gîscanul. De cînd e pe lume, n-a făcut altceva decît să păzească gîşte. Poate fi de folos şi el la drum.

— De ! O fi bun pentru o gîscă de casă.!... răspunse Akka. Dar cum zici că-l cheamă ?

— Îl cheamă în mai multe feluri... zise gîscanul, cu şovăială, neştiind ce să răspundă în pripă şi nevoind să trădeze faptul că piciul avea un nume de om. Îl cheamă Năpîrstoc, preciză el în cele din urmă.

— E din neamul spiriduşilor ? vru să mai ştie Akka.

— La ce oră vă culcaţi de obicei voi, gîştele sălbatice ? se grăbi gîscanul să se informeze la rîndul său, evitînd să răspundă la ultima întrebare. Mi se închid ochii de somn ce-mi e !...

Oricine ar fi putut să observe că pasărea care stătea de vorbă cu gîscanul era foarte bătrînă. Penele ei sure nu aveau nici o pată de culoare închisă. Capul îl avea mai mare, picioarele mai groase, iar labele mai despicate decît ale suratelor ei. Totuşi penele se aspriseră, încheieturile deveniseră noduroase, iar gîtul se subţiase. Numai asupra ochilor timpul nu putuse să aibă nici o înrîurire. Lumina lor sclipea mai viu, fiind parcă mai tineri, mai ageri decît ai celorlalte gîşte.

Foarte ţanţoşă, ca se întoarse către gîscan şi-i spuse :

— Află, gîscane, că eu sînt Akka de la Kebnekajse, iar gîsca din dreapta mea este Yksi de la Vassijaure ; şi cea din stînga, Kaksi de la Nuolja. Află, de asemenea, că cealaltă gîscă din dreapta este Kolme de la Sarjektjokko ; iar cea din stînga, Neljä de la Svappavaara. În spatele lor zboară Viisi de pe Oviksfjällen [1] şi Kuusi de la Sjangeli. Mai află că aceste gîşte, ca şi cei şase boboci de la coada

[1] Oviksfjällen — muntele Ovik.

stolului, trei la dreapta și trei la stînga, sînt gîște de munte de neamul cel mai de soi. Să nu ne iei, prin urmare, drept niște haimanale care fac cîrdășie cu te miri cine...: Nici să-ți treacă prin gînd că sîntem dispuse să îngăduim oricui să se odihnească în culcușul nostru.

După ce Akka sfîrși ultimele cuvinte, piciul trecu repede în față. Îl prinsese mirarea că gîscanul, care răspunsese cu atîta siguranță și hotărîre la întrebările ce-l priveau, dăduse un răspuns în doi peri cînd fusese vorba să arate cine-i însoțitorul lui.

— Nu vreau să tăinuiesc nimic ! zise prichindelul. Mă cheamă Nils Holgersson și sînt fiul unui gospodar. Pînă de curînd am fost ființă omenească, dar azi dimineață...

N-a fost chip să mai spună ceva. Cum l-a auzit că fusese o ființă omenească, gîsca Akka s-a dat trei pași înapoi, iar celelalte s-au tras și mai încolo. Toate stăteau cu gîturile întinse și-l priveau mînioase.

— Am bănuit eu lucrul ăsta de cînd te-am văzut aici, pe malul lacului ! zise Akka. Și acuma poți să-ți iei tălpășița ! Noi nu îngăduim ca-n rîndurile noastre să se strecoare vreo ființă omenească.

— Nu-mi vine să cred — interveni gîscanul — că vouă, gîștelor sălbatice, ar putea să vă fie teamă de o ființă atît de mică. Mîine o să se ducă acasă, de bună seamă, dar la noapte trebuie să-i dați voie să rămînă în mijlocul nostru. Nimeni dintre noi nu-și poate lua răspunderea să lase o făptură atît de plăpîndă să cadă la noapte în ghearele vulpilor și ale nevăstuicilor...

Akka veni mai aproape, dar se vedea bine că nu-și putea stăpîni frica.

— Eu mă tem de tot ce se cheamă om, fie mare, fie mic, zise ea. Dar dacă tu, gîscane, te pui chezaș că acest pici n-o să ne cășuneze vreun rău, n-are decît să mîie la noapte cu noi. Nu credeam totuși c-o să vă convină culcușul nostru, căci avem de gînd să dormim colo, pe gheața lacului.

Akka socotea că gîscanul o să pregete auzind acest lucru. Dar gîscanului nu-i păsa de nimic.

— Tare înțelepte sînteți că v-ați ales un astfel de culcuș ! le lăudă el.

— Îți iei însă răspunderea că mîine o să se-ntoarcă la el acasă ? vru să se asigure Akka.

— În cazul ăsta, o să vă părăsesc şi eu, rosti cu hotărîre gîscanul. I-am făgăduit că n-o să mă despart de el şi nu-mi calc cuvîntul.

— Eşti liber să zbori unde vrei, îi răspunse Akka.

Zicînd aceasta, îşi făcu vînt cu aripile spre gheaţă, urmată de celelalte gîşte sălbatice.

Pe băiat îl cuprinse mîhnirea, fiindcă nu mai trăgea nici o nădejde să ajungă în Laponia şi, deosebit de asta, îl îngrijora faptul c-o să fie nevoit să se odihnească într-un culcuş rece, neprimitor.

— Toate merg din ce în ce mai rău, gîscane, se plînse el. Vai şi amar va fi de noi în noaptea asta ! O să degerăm de frig pe gheaţă !...

Gîscanul nu-şi pierduse însă curajul.

— Nu e nici o primejdie, îl linişti el. Un lucru numai te rog : strînge un mănunchi de paie şi de iarbă, atît cît poţi duce, şi apoi las' pe mine !...

După ce prichindelul îşi umplu braţele cu iarbă uscată, gîscanul îl apucă de cămaşă şi, ridicîndu-l, îl duse în zbor pe gheaţă, aproape de locul unde se opriseră gîştele sălbatice. Acestea se şi culcaseră, cu ciocurile vîrîte sub aripi.

— Împrăştie acum iarba pe gheaţă, ca să am pe ce sta, să nu dogor. Ajută-mă, şi-o să te ajut şi eu la rîndu-mi, zise gîscanul către prichindel.

Băiatul făcu întocmai. După ce văzu că a isprăvit treaba, gîscanul îl apucă iarăşi de cămaşă şi-l vîrî sub o aripă.

— Trag nădejde c-o să-ţi fie cald acolo şi c-o să te simţi bine, zise el, strîngîndu-şi aripile.

Culcat zdravăn în puf, băiatul nu mai putu răspunde. Avea căldură berechet şi, obosit cum era, adormi într-o clipită.

Noaptea

Gheaţa asta, în adevăr înşelătoare, îţi joacă renghiuri. Nimeni nu se poate bizui pe ea. Stratul de gheaţă de pe lacul Vomb se urni peste noapte, izbindu-se într-un loc de ţărm. Şi se întîmplă ca jupîn Smirre, un vulpoi care sălăşluia pe acea vreme în partea de răsărit a lacului, în parcul mănăstirii de la Öved, să observe acel loc pe

cînd se afla noaptea la vînătoare de pradă. Jupîn vulpoi ochise gîştele sălbatice de cu seară, dar nu trăsese nădejde să se întîlnească cu vreuna din ele... Cum însă i se oferea prilejul, trecu imediat pe gheaţă.

Cînd ajunse aproape de gîştele sălbatice, vulpoiul începu să alunece şi fu nevoit să se încleşteze de gheaţă cu ghearele, ca să nu cadă. Din pricina zgomotului, gîştele se deşteptară şi prinseră a da din aripi, ca să se înalţe în văzduh. Dar vulpoiul le-o luă înainte. Dintr-o săritură înşfăcă de aripă pe una din gîşte şi o tuli înapoi la ţărm.

Vezi însă că în acea noapte gîştele sălbatice nu fuseseră singure pe gheaţă. Cu ele se afla şi un om, chiar aşa ghemuleţ cum era. Băiatul se trezise în clipa în care gîscanul începuse să dea din aripi. Căzuse pe gheaţă şi rămăsese acolo buimac. Nu putu să-şi dea seama de cele ce se petrecuseră decît după ce văzu un cotei cu picioare lungi alergînd pe gheaţă cu o gîscă în gură.

O luă atunci la goană după el, cu gînd să scape gîsca de primejdie. Îl auzea destul de bine pe gîscan strigîndu-i din urmă :

— Bagă de seamă, Năpîrstoc ! Bagă de seamă !

Dar băiatul îşi zise că nu trebuie să-i fie frică de un cîine aşa de mic şi goni de zor înainte.

Gîsca din gura vulpoiului îi auzi clămpănitul galenţilor pe gheaţă şi nu-i veni să creadă că era adevărat. „Vrea oare piciul să mă scape din gura vulpii ?“ se întrebă ea. Cu toată situaţia jalnică în care se afla, începu să gîgîie din fundul gîtlejului de parcă ar fi voit să rîdă.

„Parcă-l văd că alunecă într-o copcă !“... se gîndea ea.

Cu toată bezna nopţii, băiatul deslușea însă bine toate crăpăturile şi copcile de pe gheaţă, alergînd sprinten pe luciul ei. Acest lucru se datora faptului că avea ochi de spiriduş şi că putea să vadă pe întunericul cel mai adînc. Vedea şi lacul, şi ţărmul, ca şi cum ar fi fost ziua în amiaza mare.

De îndată ce ajunse la ţărm, jupîn Smirre o tuli de pe gheaţă. Tocmai se trudea să se caţăre pe malul rîpos, cînd băiatul strigă la el :

— Dă drumul gîştii, ticălosule !

Vulpoiul nu ştia cine strigă, pentru că nu se uită înapoi, ci alerga tot mai iute, cercînd să se facă nevăzut.

Ajunse astfel într-o pădure mare, cu fagi neasemuit de frumoşi. Băiatul îl urmărea mereu, fără să se gîn-

dească la ce primejdie se expunea. Dimpotrivă, își aducea mereu aminte cu cît dispreț fusese tratat în seara din ajun de către gîștele sălbatice și voia să le facă dovada că un om, chiar așa mic cum era el, întrecea în toate orice altă făptură.

Năpîrstoc striga mereu după hoțoman, spre a-l face să sloboadă prada din gură.

— Ce fel de cîine ești tu, că nu ți-e rușine să furi o gîscă ? îl mustra el. Dă-i drumul repede, căci altfel vezi tu îndată pe naiba ! Dă-i drumul, că de nu, o să-i spun stăpînului tău ce fel de purtări ai !

Văzînd că e luat drept un cîine căruia i-e frică de bătaie, jupîn Smirre făcu atîta haz de acest lucru, încît fu cît pe-aci să scape gîsca din gură. Vulpoiul era un mare tîlhar ; nu se mulțumea să vîneze numai șoareci de cîmp, pe ogoare, ci cuteza să pătrundă în curțile gospodarilor, ca să fure găini și gîște. Tot ținutul se temea de el, și vulpoiul știa prea bine acest lucru. De cînd era mic, nu pomenise totuși așa ceva : să-l înfrunte un țînc !

Băiatul fugea așa de repede, încît i se părea că fagii cei groși alunecau pe lîngă el și că distanța ce-l despărțea de vulpoi se topea văzînd cu ochii. În cele din urmă ajunse atît de aproape de el, încît îl apucă de coadă.

— Să știi că-ți iau gîsca ! strigă piciul, opintindu-se. Dar nu avu destulă putere să țină vulpoiul în loc și acesta îl trase după el, răscolind în jurul băiatului un vîrtej de frunze uscate de fag.

Smirre băgă acum de seamă cît de inofensiv era prigonitorul lui. Se opri, puse gîsca pe pămînt și se așeză cu labele din față deasupra ei, ca să nu-i scape din gheare. Tocmai se pregătea să-și înfigă colții în gîtlejul păsării, dar înainte de asta ținu să se răfuiască puțin cu nevolnicul acela de pitic.

— Du-te fuga și te jeluiește la stăpînul pădurii că am de gînd să mă-nfrupt chiar acum din gîscă !... îl luă el în rîs.

Cel care se miră, cînd văzu botul ascuțit al cînelui pe care-l fugărise și îi auzi glasul răgușit de mînie, fu, desigur, băiatul. Supărat însă de faptul că vulpoiul își bătea joc de el, uită de frică. Îl apucă pe vulpoi de coadă și mai vîrtos ; se propti într-un ciot de fag și, chiar în clipa în care jupînul se pregătea să-și înfigă colții în gît-

lejul păsării, prichindelul îl smuci cu toată puterea. Uluit, vulpoiul se dădu cîțiva pași înapoi și-n ăst timp gîsca sălbatică îi scăpă din gheare. Dacă se văzu liberă, gîsca începu să dea dintr-o aripă, căci cealaltă îi era rănită și abia se putea folosi de ea. Nu vedea nimic pe întuneric, ca și cum ar fi fost oarbă, și nimeni nu-i putea veni în ajutor. Nefiind în stare să-l ajute, la rîndul ei, pe băiat în nici un chip, gîsca își căută o ieșire printre ramuri și de acolo își luă iar zborul spre lac.

Dacă văzu una ca asta, Smirre se năpusti atunci asupra piticului.

— Gîsca a scăpat, dar el nu-mi mai scapă-! mormăi vulpoiul mai mult pentru sine, cunoscîndu-se după glas cît era de înverșunat în hotărîrea lui.

— Asta s-o crezi tu ! îl înfruntă băiatul, foarte mîndru de isprava pe care-o făcuse scăpînd gîsca de la moarte.

Năpîrstoc se dovedea a fi isteț : se ținea tot timpul de coada vulpoiului ; și, ori de cîte ori jupînul căuta să-l înhațe, i-o smucea vîrtos, pitindu-se după ea.

În frunzișul pădurii se stîrni un răscol grozav. Vulpoiul se sucea, se învîrtea mereu, înnebunit. Coada se rotea însă la fel, așa că jupînul nu izbutea să-l înșface pe băiat. Prichindelul era așa de bucuros de isprava lui, încît la început nu făcea altceva decît să rîdă cu hohote și să-și bată joc de fiară.

Smirre însă, ca un vînător iscusit ce era, nu se lăsă bătut. Băiatului îi era acum teamă să nu cadă pînă la urmă în ghearele lui.

Tocmai cînd se gîndea la ce avea să facă, văzu un fag tînăr care crescuse înalt și subțire ca un băț. Slobozi repede coada vulpoiului și se cățără apoi sus, cu gîndul să ajungă la bolta de frunziș pe care o formau coroanele fagilor mai bătrîni.

În ăst timp, în zelul și orbirea lui, jupîn Smirre se tot învîrtea să-și apuce coada.

— Ei, jupîne, nu te mai învîrti de pomană !... zise băiatul, luîndu-l în zeflemea.

Vulpoiul nu voi să rămînă de ocară că n-a fost în stare să vină de hac unui asemenea flecușteț. De aceea se așează jos, la rădăcina copacului, ca să stea la pîndă. Băiatul nu se simțea tocmai la largul lui pe crenguța pe care se cocoțase. Fagul cel tînăr nu ajungea pînă sus la bolta de frunziș, așa cum crezuse el dintru început. În alt copac

nu era chip să sară şi nici să coboare nu îndrăznea, căci îl bănuia pe vulpoi pe aproape. Din pricina frigului îşi simţea toate mădularele ţepene şi se temea să nu cadă de pe crenguţă, mai ales că era şi somnoros. Dar teama de a nu cădea cumva îi alungă somnul.

Faptul de a sta noaptea într-o pădure, cocoţat ca vai de lume pe o crenguţă, îi dădea fiori şi-l umplea de groază pe bietul băiat. Niciodată pînă atunci nu ştiuse ce înseamnă întunericul nopţii. I se părea că toată lumea încremenise, fără nădejde de a mai prinde viaţă vreodată.

Începu apoi să se lumineze de ziuă. Băiatul se bucură că toate cele arătau acum aidoma cum erau, deşi vremea se răcise mult mai tare, ca peste noapte.

Cînd răsări în sfîrşit soarele, el nu era galben, cum se aştepta băiatul, ci roşu învăpăiat. Prichindelului i se părea că soarele se îmbolnăvise şi se întreba care să fie pricina bolii. Poate din cauză că, în lipsa lui, noaptea fusese friguroasă şi întunecoasă...

Razele soarelui cădeau în mănunchiuri mari, curioase să vadă pe dată ce ispravă făcuse noaptea, şi toate celea se înroşeau ca şi cum ar fi avut ceva pe cuget. Norii de pe cer, trunchiurile netede ca mătasea ale fagilor, coamele împletite din crenguţele copacilor, chiciura care acoperea frunzele căzute la pămînt, toate minunăţiile acestea se înflăcărau şi se înroşeau.

Tot mai multe mănunchiuri de raze spintecau văzduhul, alungînd în cele din urmă groaza nopţii. Tot ce încremnise prindea iarăşi viaţă. Ghionoaia neagră cu gîtul roşu începu să ciocănească într-un trunchi de copac. Veveriţa se ivi din cuibul ei, cu o alună în lăbuţă, se aşeză pe o cracă şi începu s-o dezghioace. Graurul veni în zbor cu un fir de rădăcină în cioc, iar piţigoiul prinse a cînta în vîrful unui copac.

Atunci băiatul înţelese că soarele spusese tuturor acelor vieţuitoare mărunte :

— Treziţi-vă şi sculaţi-vă din cuiburile voastre ! Iată că am sosit ! Nu mai aveţi de ce vă teme.

Dinspre lac se auzeau strigătele gîştelor sălbatice, care se pregăteau de zbor. Nu trecu mult şi toate cele paisprezece gîşte fură văzute zburînd deasupra pădurii. Băiatul încercă să le cheme, dar ele zburau atît de sus, încît glasul său nu putu ajunge pînă la ele. Gîştele cre-

deau că vulpoiul îl mîncase de mult. Nici prin gînd nu le trecea să-l mai caute.

Prichindelului îi venea să plîngă de spaimă, dar soarele strălucea auriu și plin de voioșie pe bolta cerului, dînd curaj întregii firi.

— Nu-ți fie teamă de nimic, Nils Holgersson, și nu fi neliniștit atîta vreme cît eu exist! îl liniști soarele.

Hîrjoana Gîștelor

Luni, 21 martie

În pădure, toate rămaseră neschimbate cam atîta vreme cît îi trebuie unei gîște să-și ia gustarea de dimineață. Spre amiază însă, o gîscă sălbatică trecu în zbor jos, pe sub crengile dese ale pădurii. Se uită șovăitoare printre trunchiuri și ramuri, zburînd încet de tot. Cum o zări, vulpoiul își părăsi locul de pîndă de sub fagul cel tînăr și se furișă spre ea. Gîsca nu se feri deloc, ci zbură foarte aproape de vulpoi. Jupînul făcu o săritură mare, cu gînd s-o înșface, dar nu izbuti, iar gîsca își urmă zborul spre lac.

Trecu ce mai trecu și iar se ivi o gîscă sălbatică în zbor. Ținea aceeași cale ca și cea dinainte, dar zbura mai jos și mai încet... Și aceasta trecu pe lîngă vulpoi. Jupînul sări s-o prindă, dar, ca un făcut, îi atinse numai labele cu urechile... Gîsca scăpă teafără și, liniștită ca o umbră, își văzu mai departe de drum, îndreptîndu-se spre lac.

Și iar trecu ce mai trecu și se ivi din nou o gîscă sălbatică. Aceasta zbură mult mai jos și mult mai încet decît celelalte două și își făcu și mai anevoie cale printre trunchiurile de fag. De astă dată, jupînul vulpoi Smirre făcu o săritură grozavă, gata-gata să pună laba pe pasăre, dar ea scăpă ca prin urechile acului.

După ce se făcu nevăzută, se ivi a patra gîscă sălbatică. Cu toate că zbura nespus de încet și de stîngaci, încît nu încăpea îndoială că o s-o poată prinde fără multă greutate, jupînul Smirre o lăsă să treacă prin fața lui fără s-o atingă, de teamă să nu dea iarăși greș.

Gîsca urmă aceeași cale ca și celelalte. Cînd ajunse însă drept deasupra vulpoiului, se lăsă jos de tot, ispitindu-l să se năpustească asupra ei. Vulpoiul sări ca un

turbat, o atinse chiar cu laba, dar gîsca se feri la timp și scăpă teafără.

Pînă să se desmeticească, apărură încă trei gîște, una după alta în șir. Urmînd și ele aceeași cale, vulpoiul sări asupră-le, dar nu izbuti să înșface nici una.

Veniră apoi cinci gîște. Acestea zburau mai bine decît celelalte ; și, deși voiau parcă să-l ademenească pe vulpoi să sară asupra lor, jupînul rezistă ispitei.

Trecu apoi o bucată bună de vreme și se ivi o singură gîscă. Era a treisprezecea și atît de bătrînă, că avea penele cenușii, fără nici o pată neagră pe ele. Pe cît se părea, era beteagă de una din aripi, așa că zbura jalnic de rău și-n zig-zag, atingînd aproape pămîntul. Smirre nici nu avu nevoie să sară asupra ei, ci o urmări pe jos pînă la lac, dar nici de astă dată nu izbuti să-și vadă răsplătită osteneala.

Cînd veni totuși a paisprezecea pasăre, fu o priveliște în adevăr frumoasă, căci era toată albă cum e zăpada și lucea în întunecimea pădurii cînd își întindea aripile mari.

De îndată ce o zări, vulpoiul Smirre își încordă toate puterile și făcu un salt uriaș asupra ei, dar pasărea cea albă scăpă nevătămată, întocmai ca și celelalte.

Sub umbra fagilor urmă apoi un răstimp de liniște. Se părea că trecuse în zbor întregul cîrd de gîște.

Deodată vulpoiul își aduse aminte de prizonierul său și își ridică privirea spre fagul cel tînăr. Dar după cum era de așteptat, prichindelul își luase tălpășița de acolo.

Smirre nu se putu gîndi însă multă vreme la el, căci apăru prima gîscă din nou. Se întorsese de la lac și zbura pe sub crengile fagilor la fel de încet ca și înainte. Cu tot ghinionul pe care-l avusese pînă atunci, vulpoiul se năpusti dintr-o săritură asupra ei. Dar grăbit cum era, nu socotise bine saltul și nimeri alături de gîscă.

După aceasta mai veni una, apoi a treia și a patra. Șirul fu încheiat de gîsca cea sură și bătrînă și de gîsca cea albă.

Toate păsările zburau încet și cît se poate de jos. Cum ajungeau deasupra vulpoiului, se lăsau pînă aproape de pămînt, ca și cum ar fi voit să-l îmbie să le prindă.

Vulpoiul le urmărea și sărea de-i ieșeau ochii ; dar pînă la urmă, pe nici una din ele nu izbutea să pună laba.

Era cea mai nenorocită zi pe care o pomenise jupînul vulpoi Smirre. Gîștele sălbatice zburau necontenit deasupra lui, cînd încoace, cînd încolo. Paisprezece gîște mari și frumoase, îngrășate pe ogoarele și izlazurile din Germania, zburau prin pădure în imediata apropiere a vulpoiului ; dar, ca un făcut, deși de multe ori le atingea cu laba, de prins nu era în stare să prindă pe nici una din ele...

Iarna abia se sfîrșise, așa că vulpoiul își aducea aminte de zilele și de nopțile cînd dădea cutreier de pomană, alergînd încolo și încoace fără să se ivească pic de vînat, de vremurile aspre cînd păsările călătoare erau plecate, cînd șoarecii se ascundeau în găuri sub pămîntul înghețat, iar păsările de curte stăteau închise în cotețe... Toată foamea pe care o îndurase în timpul iernii nu fusese totuși atît de greu de îndurat ca ghinionul din acea zi.

Smirre nu era un vulpoi tînăr. Cîinii îl goniseră de nenumărate ori și puzderie de gloanțe îi șuieraseră pe la urechi. Stătuse pitit tocmai în fundul vizuinii cînd ogarii scotoceau ascunzișurile, gata să-i dea uneori de urmă. Dar toată neputința pe care o încercase în timpul acelor goane înverșunate nu se putea asemui totuși cu cea de care era stăpînit ori de cîte ori nu izbutea să prindă una din acele blestemate gîște sălbatice.

În dimineața în care începuse hîrjoana gîștelor, jupînul Smirre era așa de arătos, încît gîștele rămăseseră uimite văzîndu-l. Vulpoiului îi plăcea fala. Blana lui roșiatică lucea. Pieptul îi era alb, botul negru, iar coada stufoasă. Dar chiar în aceeași zi, pe înserat, blana vulpoiului era toată zbîrlită și udă leoarcă de nădușeală, iar ochii nu mai aveau nici o strălucire. Jupînul gîfîia cu spume la gură și limba îi ieșise afară de un cot.

În timpul după-amiezii fusese așa de vlăguit, că-l apucaseră amețelile. Nu vedea înaintea ochilor decît gîște care zburau dîndu-i mereu tîrcoale... Așa se explică de ce sărea să prindă petele de soare, cînd le zărea jucînd pe pămînt, ori cîte un biet fluture buimac, abia ieșit din crisalida lui.

Gîştele sălbatice zburară necontenit, chinuindu-l pe vulpoi toată ziua. Nu le era milă de el văzîndu-l prăpădit, înverşunat, chinuit de furie. Zburau nepăsătoare, deşi ştiau că vulpoiul sta gata să se năpustească asupra lor de cum le zărea. Ele nu-şi încetară hîrjoana decît după ce bătrînul vulpoi Smirre căzu doborît pe un morman de frunze uscate, sleit de puteri şi gata să-şi dea sufletul.

— Acum credem că ştii, jupîne vulpoi, ce păţeşte cine cutează să se lege de Akka de la Kebnekajse, îi strigară gîştele în cele din urmă la ureche, după care îl lăsară în plata domnului.

VIAŢA PĂSĂRILOR SĂLBATICE

La o fermă

Joi, 24 martie

Pe vremea aceea s-a petrecut în Scania un fapt despre care s-a vorbit mult, scriindu-se chiar şi în ziare, dar pe care mulţi l-au socotit drept o născocire, întrucît nu i-au putut găsi explicaţie.

S-a întîmplat anume că o veveriţă a fost prinsă într-un aluniş de pe ţărmul lacului Vomb şi adusă de către cineva la o fermă din apropiere. Toată lumea de la fermă, atît tinerii, cît şi cei vîrstnici, se bucurase mult la vederea acelei vietăţi micuţe şi frumoase, cu coadă lungă, cu ochi isteţi şi curioşi şi cu lăbuţe graţioase. Oamenii îşi puseseră în gînd să se distreze toată vara privindu-i mişcările mlădioase, sprinteneala cu care spărgea alunele şi jocul zburdalnic. A fost reparată numaidecît o cuşcă veche de veveriţă, care consta dintr-o căsuţă verde, cu o roată de sîrmă, şi căsuţa cu portiţă şi fereastră urma să-i servească drept sală de mîncare şi iatac. Apoi s-a aşternut în casă un pat de frunze, iar lîngă el au fost puse o strachină cu lapte şi cîteva alune. Roata de sîrmă urma să fie jucăria veveriţei, pe care să se caţere şi să-şi facă toate ghiduşiile.

Oamenii de la fermă credeau că veveriţa va fi astfel mulţumită de noua ei locuinţă şi se mirau că n-o vedeau zburdînd deloc. Dar ea, sărmana, stătea tristă şi mîhnioasă într-un ungher, scoţînd din cînd în cînd cîte un ţipăt ascuţit şi jalnic.

Nu se atingea de mîncare, iar pe roată nu se căţăra de fel.

— I-o fi teamă, îşi dădeau cu presupusul ai casei. Mîine, după ce s-o obişnui cu viaţa de-aici, o să vedeţi cum o să mănînce şi o să se joace !

În săptămîna aceea, femeile de la fermă pregăteau un ospăţ ; în ziua în care fusese prinsă veveriţa erau ocupate cu coacerea piinii. Fie că aluatul nu dospise încă, fie că gospodinele nu se întreceau cu hărnicia, fapt este că le apucase noaptea de mult şi tot nu isprăviseră treaba.

În bucătărie era astfel zor mare şi nimeni nu avea răgaz să privească la veveriţă. Se afla însă acolo şi o băbuţă, a cărei bătrîneţe nu-i îngăduia să ia parte la coptul piinii. Ea ştia acest lucru, dar nu voia să rămînă chiar aşa, fără să facă nici o treabă. Amărîtă şi ca să-i mai treacă urîtul, nu se duse la culcare, ci se aşeză la fereastra odăii ei să privească afară. Din pricina căldurii, uşa bucătăriei fusese lăsată deschisă şi lumina puternică din încăpere ajungea pînă în curte. Curtea era împrejmuită şi atît de bine luminată, încît bătrîna putea să vadă desluşit crăpăturile şi găurile tencuielii de pe zidul din faţă. Ea zări astfel şi cuşca veveriţei, atîrnată într-un loc unde lumina bătea cu mai multă putere, şi băgă de seamă că veveriţa sărea din culcuşul ei pe roata de sîrmă şi de pe roată în culcuş, fără să se odihnească o clipă. Se gîndi atunci că mica vietate avea, pesemne, un motiv să fie neliniştită, dar pe urmă îşi zise că stătea trează, cu siguranţă, din pricina luminii prea mari.

Între grajdul vacilor şi grajdul cailor se afla, în aceeaşi curte, o poartă mare, acoperită, care era de asemenea luminată. După ce trecu o bucată de vreme, în puterea nopţii, bătrîna observă că pe acea poartă se furişa, tiptil, o făptură omenească cît un ghemuleţ, înalt doar de-o şchioapă, cu galenţi în picioare şi cu nădragi de piele ca orice gospodar. Ea îşi dădu seama numaidecît că era vorba de un spiriduş şi nu se sperie cîtuşi de puţin. Deşi

nu-l văzuse încă pînă atunci, auzise mereu vorbindu-se că ar umbla prin partea locului și era încredințată că aduce noroc unde se ivește.

Cum ajunse în curtea pietruită, spiriduşul alergă întins spre cuşca veveriței. Aceasta era însă atîrnată prea sus și din care pricină el nu putea să ajungă pînă la ea. Se îndreptă atunci spre şopronul cu unelte și luă de acolo o prăjină. O sprijini de zid pînă în dreptul cuștii, apoi se căţără pe ea cum se caţără un marinar pe o frînghie. Ajungînd la cuşca cea verde, începu să zgîlţîie portiţa, ca s-o deschidă. Bătrîna stătea însă liniştită, ştiind bine că portiţa fusese încuiată cu lacăt, de teamă să nu se furişeze strengarii de la fermele din vecinătate și să fure veveriţa.

La un moment dat, bătrîna băgă de seamă că veveriţa se suise pe roata de sîrmă, văzînd că spiriduşul nu poate să deschidă portiţa. Urmă apoi o convorbire lungă între spiriduş şi veveriţă. După ce ascultă tot ce-i spuse mica făptură, spiriduşul coborî pe prăjină și ieşi pe poartă.

Bătrîna nu se aştepta să-l mai vadă în acea noapte, dar rămase mai departe la fereastră. După cîtva timp, spiriduşul se întoarse înapoi. Era aşa de zorit, că abia atingea pămîntul cu picioarele. El se duse într-un suflet spre cuşca veveriţei. Bătrîna urmărea tot ce face spiriduşul. Ba, la un moment dat, văzu că acesta avea în amîndouă mîinile nişte lucruri, dar ce anume erau nu putea deslușl. Spiriduşul se opri, aşează jos, pe lespezile din curte, lucrul pe care îl ţinea în mîna stîngă, iar pe cel din dreapta îl luă cu el şi urcă spre cuşcă. Ciocăni apoi cu un galent în ferestruie pînă ce sparse geamul şi întinse veveriţei ce avea în mînă. Pe urmă coborî iar şi, ridicînd de jos lucrul pe care-l lăsase, îl luă cu sine şi se urcă din nou sus, după care se făcu nevăzut cu atîta repeziciune, că bătrîna abia îl putea urmări cu privirea.

Băbuţa îşi pierdu atunci răbdarea şi se duse tiptil în curte, aşezîndu-se la umbra cişmelei, ca să-l aştepte pe spiriduş. Şi-l mai aştepta curioasă şi o mîţă, care şi ea îl văzuse la un moment dat. Aceasta se furişase lîngă zid, la cîţiva paşi de locul unde bătea lumina mai mult, şi pîndea.

Aşteptară mult şi bine amîndouă în acea noapte friguroasă de martie şi, într-un sfîrşit, bătrîna socoti că era

vremea să intre iar în casă. Dar chiar în aceeași clipă auzi din nou pași pe lespezile din curte și-l văzu pe spiriduș ivindu-se iarăși. Ca și mai înainte, avea în mîini ceva, dar ceva care scîncea și se zvîrcolea. Abia atunci se lămuri bătrîna despre ce era vorba. Păsămite, spiridușul fugise în mai multe rînduri la aluniș și-i adusese veveriței puii, care altfel ar fi murit de foame.

Băbuța rămase liniștită la locul ei, să nu-l stinghereaască defel pe spiriduș, care se pare că nici n-o observase. El se pregătea tocmai să lase jos unul din pui, ca să-l urce pe celălalt la căsuța veveriței, cînd văzu sclipind lîngă el ochii verzi ai pisicii. Neștiind ce să facă, rămase atunci pe loc, ca năuc, cu cîte un pui în fiecare mînă. Se întoarse apoi în toate părțile, nădăjduind de undeva un ajutor, și dădu cu ochii de bătrînă. Fără să mai stea pe gînduri, se duse spre ea și îi întinse unul din pui.

Băbuța nu voi să se arate nevrednică de încrederea ce-i fusese acordată. Ea se aplecă să ia puiul de veveriță și îl ținu sub ocrotirea ei pînă ce spiridușul se sui cu celălalt la cușcă și veni înapoi să-l ia și pe cel lăsat în seama bunei femei.

A doua zi dimineața, cînd cei de la fermă se strînseră la masă, bătrîna nu se putu stăpîni să nu povestească tot ce văzuse peste noapte. Bineînțeles, începură, cu nuc cu mare, să rîdă de ea, spunînd că totul fusese pesemne doar un vis. Unde s-au mai pomenit pui de veveriță așa de timpuriu ? o luau ei în zeflemea.

Băbuța era sigură însă de tot ce spusese și-i rugă să se ducă la cușcă să se convingă cu ochii lor. Și ce crezi ? Pe culcușul de frunze dormeau, într-adevăr, patru pui goliși și orbi, fătați abia de cîteva zile. Cînd îi văzu, stăpînul gospodăriei nu se putu opri să nu zică :

— Oricum ar fi, eu una vă spun : ne-am purtat așa de urît, că ar trebui să ne fie rușine de animale, ca și de oameni ! ...După ce-și sfîrși vorbele, scoase din cușcă veverița cu pui cu tot și puse apoi bietele viețăți în șorțul bătrînei. Du-te cu ele la aluniș — o îndemnă el — și redă-le libertatea !

Aceasta e întîmplarea despre care s-a vorbit atît de mult și despre care s-a scris pînă și în gazete, dar căreia nimeni nu voia să-i dea crezare de minunată ce era.

Cîteva zile mai tîrziu avu loc o altă întîmplare, la fel de ciudată. Un cîrd de gîşte sălbatice coborîră într-o dimineaţă pe un ogor din Scania răsăriteană, nu departe de marea fermă Vittskövle. În cîrd se aflau treisprezece gîşte de culoare sură obişnuită şi un gîscan alb, care ducea în spinare un prichindel cu nădragi galbeni de piele, cu vestă verde şi cu o boneţă albă, ţuguiată, pe cap. Nu încăpea îndoială că erau foarte aproape de Marea Baltică. Pe ogorul pe care coborîseră, pămîntul era amestecat cu nisip, aşa cum e de obicei pe ţărmurile mării. Se pare că în partea locului se aflase înainte mult nisip mişcător, care se fixase în vremea din urmă, căci în multe părţi se puteau observa păduri întinse de pini.

Cîtva timp, gîştele sălbatice ciugulită iarbă fără să fie tulburate de nimic, dar la un moment dat se îndreptară spre ele, pe marginea ogorului, nişte copii. Văzîndu-i, gîsca de pază se avîntă repede în văzduh, dînd din aripi, în semn de alarmă. Cît ai clipi, celelalte gîşte zburară şi ele. Numai gîscanul cel alb rămase jos, liniştit. Văzînd că celelalte gîşte o iau la fugă, gîscanul înalţă capul din iarbă şi strigă după ele :

— N-are rost să fugiţi din pricina lor ; nu-s doar decît doi copii !...

În ăst timp, piciul şedea pe un bulgăre de ţărînă la marginea pădurii şi dezghioca un cucuruz de pin, ca să dea de sămînţă. Cei doi copii se aflau atît de aproape de el, încît nu mai putu să alerge spre gîscan, ci se piti după o frunză uscată de scaiete, scoţînd în acelaşi timp un strigăt de alarmă.

Dar gîscanul, după cum se vedea destul de bine, nu se speriase deloc. El rămase mai departe pe ogor, fără să se uite încotro se îndreptau copiii. La un moment dat, aceştia se abătură din calea lor şi o luară peste ogor spre gîscan. Pînă să-şi dea gîscanul seama, copiii se şi aflau lîngă el. În zăpăceala lui, gîscanul uită că putea să zboare şi o rupse la fugă. Copiii o porniră îndată după el, îl încolţiră într-un şanţ şi, cît ai zice peşte, îl înşfăcară. Cel mai mare dintre ei îl luă la subsuoară şi plecă mai departe.

Văzînd cum stau lucrurile, prichindelul alergă spre copil, ca şi cum ar fi avut de gînd să-i smulgă gîscanul

de la subsuoară. Dar îndată își aduse aminte că era mic și fără putere și se trînti pe bulgărul de țărînă, începînd să bată cu desperare în pămînt, cu pumnii încleștați. In vremea asta gîscanul striga din răsputeri, cerînd ajutor :

— Năpîrstoc, vino de mă scapă ! Năpîrstoc, vino de mă scapă !

Deși înspăimîntat, piciul prinse să rîdă :

— Da, ți-ai și găsit cine să te scape !... spuse el, cu năduf.

Se ridică totuși și o porni pe urma gîscanului. „De ajutat nu-l pot ajuta... își zise el în sinea lui. Barem să văd ce-au de gînd să facă cu el..."

Copiii ajunseseră destul de departe. Năpîrstoc nu-i pierdu însă din vedere și se pomeni într-o vîlcea prin care curgea un pîrîu de primăvară. Nu era nici larg, nici prea adînc, dar Năpîrstoc fu nevoit să alerge cîtva timp de-a lungul malului, pînă ce dădu peste un loc pe unde putu să sară în partea cealaltă.

După ce ieși din vîlcea, nu-i mai văzu pe copii ; dispăruseră... Le găsi însă urma pe o potecă îngustă ce ducea spre pădure și porni mai departe în căutarea lor.

Ajunse în curînd la o răscruce, unde cei doi copii pesemne că se despărțiseră, căci se vedeau două dîre de urme. Năpîrstoc fu cuprins de o adîncă deznădejde. Dar în aceeași clipă văzu pe o tufă de iarbă-neagră un pufuleț alb. Înțelese atunci că gîscanul îl zvîrlise la marginea drumului, ca să-i arate încotro fusese dus, așa că porni înainte. Băiatul îi urmări pe copii pe tot întinsul pădurii.

Pe gîscan nu-l văzu defel, însă ori de cîte ori nu mai știa încotro s-o apuce, îi apărea înainte un pufuleț alb și-l îndrepta pe calea cea bună.

Plin de încredere, Năpîrstoc se orientă după semnele lăsate de gîscan. Ele îl scoaseră din pădure și-l purtară peste niște ogoare, apoi pe un drum și, în cele din urmă, pe o alee care ducea spre o curte boierească. La capătul aleii se deslușeau calcane de zid și turle de cărămidă roșie, împodobite cu chenare și ornamente care-ți luau ochii. Văzînd că se afla în fața unui conac, prichindelul înțelese ce soartă avusese gîscanul. „Nu-ncape îndoială că strengarii l-au dus la conac și l-au vîndut pe-o sumă frumușică, își zise el, L-or fi și tăiat pînă acum !" Voi totuși să se convingă ce se întîmplase cu gîscanul și

porni mai departe cu şi mai multă rîvnă. Merse el ce merse pe alee, dar nu se întîlni cu nimeni, lucru ce nu putea să-i prindă decît bine unuia căruia îi era teamă să nu fie văzut de fiinţe omeneşti.

Conacul la care ajunsese era o clădire arătoasă, de modă veche, alcătuită din patru aripi şi înconjurată de o curte mare. În dreapta se afla o poartă boltită ce dădea în curte. Pînă aici, Năpîrstoc mersese fără nici o grijă, dar în faţa porţii se opri. Nu îndrăznea să intre, aşa că se hotărî să mai aştepte şi să chitească ce avea de făcut. Stînd aşa la chibzuială, cu degetul pe năsuc, auzi nişte paşi în urma lui. Se întoarse şi văzu venind pe alee o ceată de oameni. Se furişă repede în dosul unui butoi de apă, care se afla din întîmplare sub bolta porţii, şi se piti acolo.

Cei sosiţi erau vreo douăzeci de elevi ai unei şcoli elementare, care făceau o excursie, urmaţi de învăţătorul lor. Ajungînd în dreptul porţii, acesta le spuse să aştepte acolo cît va fi dus să întrebe dacă li se dădea învoire să viziteze vechiul castel Vittskövle.

Elevii erau încinşi de căldură şi obosiţi ca după un drum lung. Unuia dintre ei, mai cu seamă, îi era o sete grozavă, aşa că se duse la butoiul cu apă şi se aplecă să bea din el. La gît avea atîrnată o cutie de tablă. Ca să nu-l împiedice la băut, o zvîrlise jos. Deschizîndu-i-se capacul, se puteau vedea înăuntru cîteva flori de primăvară.

Cutia căzuse drept în faţa lui Năpîrstoc şi acesta fu nespus de bucuros că i se ivise un prilej minunat de a intra în castel să vadă ce se întîmplase cu gîscanul.

Se băgă tiptil în cutie şi se piti frumuşel între degeţei şi nişte frunze de podbal. Nici nu apucase să se ascundă bine, că elevul şi ridică de jos cutia, pe care şi-o atîrnă iar la gît, închizîndu-i capacul.

Învăţătorul se întoarse peste puţină vreme şi-i încunoştinţă pe elevi că obţinuse învoirea să intre în castel. Apoi îi duse mai întîi în curte, unde se opri şi începu să le spună povestea vechiului castel. Le istorisi că cei dintîi oameni care locuiseră pe acele meleaguri fuseseră nevoiţi să trăiască în peşteri şi în văgăuni, în corturi din piei de animale şi din crengi de copăci şi că a trebuit să treacă multă vreme pînă ce şi-au putut clădi case din trunchiuri de copaci. Iar pe urmă, după muncă grea şi strădanie

îndelungată, de la căsuțe de lemn cu o singură încăpere au ajuns să înalțe castele cu sute de încăperi, așa cum era Vittskövle.

Astfel de castele, le spunea învățătorul, fuseseră zidite cu vreo trei sute cincizeci de ani în urmă, de către oameni avuți și puternici. Vittskövle fusese clădit, pe cît se pare, într-o vreme în care războaiele și tîlharii puneau în primejdie viața populației din Scania. De jur împrejurul castelului se afla un șanț umplut cu apă. Peste el era aruncată odinioară o punte care se putea ridica. Deasupra bolții de la poartă se mai găsea încă un foișor de pază. Pe lîngă zidurile castelului se înșirau coridoare pentru paznici, iar la colțuri se aflau turnuri puternice, cu ziduri groase de un metru. Vittskövle nu fusese totuși înălțat în cele mai cumplite vremuri de război, căci Jens Brahe [1], care îl zidise, căutase să facă din el o clădire frumoasă și totodată bogat împodobită. Dacă aveau să vadă cetatea de piatră Glimminge [1], construită doar cu o generație mai înainte, urmau să bage de seamă cu ușurință că Jens Holgersen Ulfstand, arhitectul ei, nu se gîndise să clădească o casă numai solidă și mare, dar și frumoasă și comodă în același timp.

Dacă vor vedea însă castele ca Marsvinsholm, Svenstrop [3] și mănăstirea Övedl zidite cu cîteva secole înainte de Vittskövle, vor înțelege că vremurile de atunci erau mai pașnice. Cei care le clădiseră nu le prevăzuseră cu întăriturl, ci căutaseră numai să trăiască în niște locuințe mari și frumoase.

Învățătorul vorbi îndelung și amănunțit, iar Năpîrstoc, închis în cutia-ierbar, începuse să-și piardă răbdarea. Cu toate acestea, putea fi liniștit, căci stăpînul cutiei habar n-avea de prezența lui.

În cele din urmă, toată ceata intră în castel. Năpîrstoc se înșelase însă sperînd că se va ivi prilejul să iasă din cutie, căci elevul nu se despărți de ea, așa că fu nevoit să străbată împreună cu excursioniștii toate încă-

---

[1] Brahe — numele unei vechi familii scandinave, din care a făcut parte și vestitul astronom danez Tiho Brahe (1540—1601).

[2] Glimminge — (pron. gli'minghe) cetate medievală în apropiere de portul Cimbrishamn, în partea de sud-est a Scaniei.

[3] Marsvinsholm, Svenstrop — localități din sudul Scaniei, unde se află castele medievale.

perile. Această preumblare fu de lungă durată. Învățătorul se oprea tot mereu să dea deslușiri elevilor săi.

Într-una din camere se afla un cămin vechi. Învățătorul se opri în fața lui, ca să le explice copiilor cîte feluri de sobe a întrebuințat omul de-a lungul veacurilor. Cea dintîi vatră înăuntrul unei case a fost o lespede de piatră așezată pe podea, în mijlocul unei odăi cu bageac [1] în tavan, pe unde ploua și intra vîntul. Apoi un cuptor mare, zidit fără coș, care dădea destulă căldură, însă umplea casa de fum și de funingine. Cînd a fost zidit Vittskövle, lumea se pricepea să zidească sobe deschise, cu coșuri pentru fum, care totuși nu împiedicau căldura să iasă afară prin ele.

Dacă Năpîrstoc fusese vreodată mînios și nerăbdător, el făcu în acea zi un bun exercițiu de răbdare. Totuși de aproape un ceas nu mai avea astîmpăr.

În camera următoare, învățătorul se opri în fața unui pat vechi, cu polog înalt și perdele bogate, și începu să povestească elevilor despre paturile și culcușurile oamenilor de pe vremuri. După cît se vedea, nu era deloc grăbit și, în afară de asta, n-avea de unde să știe că într-o cutie de tablă stătea închis un biet prichindel care abia aștepta ca el să-și termine povestea...

Ajungînd într-o încăpere cu tapete din piele galbenă, el istorisi școlarilor cum și-au îmbrăcat oamenii pereții din timpurile cele mai îndepărtate, iar în fața unui vechi tablou de familie le povesti prin cîte schimbări a trecut îmbrăcămintea omenească. În sala de festivități le istorisi cum făcea lumea înainte vreme nunțile și cum, înmormîntările.

Apoi le povesti cîte ceva de oamenii care locuiseră în acel castel, despre strămoșii familii.

Năpîrstoc nu putu să asculte totuși și această povestire, căci elevului care îl ducea în cutie i se făcuse iarăși sete și se furișase în bucătărie să ceară apă de băut. De astă dată, Năpîrstoc se gîndi că aici ar fi tocmai locul potrivit unde ar putea să-l caute pe gîscan și începu să se foiască de colo-colo. Dar, cum în nerăbdarea lui împinsese prea tare capacul cutiei de tablă, aceasta se deschise de îndată. Astfel de cutii se deschid lesne de obicei și de aceea elevul nu dădu faptului o importanță deosebită, ci se mărgini să închidă cutia la loc.

[1] Bageac — deschizătură prin care iese fumul.

Bucătăreasa îl întrebă dacă n-avusese cumva un șarpe în ea.

— Da' de unde ! Numai niște plante, răspunse elevul.

— Și cu toate-astea eu am văzut ceva care se mișca... stărui bucătăreasa.

Elevul deschise atunci cutia, ca să-i arate că se înșela :

— N-ai decît să te uiți...

Nu apucă să zică însă mai mult, că Năpîrstoc, nemaiavînd curajul să stea închis înăuntru, sări pe dușumea și o tuli pe ușă afară. Slujnicele abia putură să-și dea seama ce era dihania care dispăruse, dar de luat se luară numaidecît după ea.

Învățătorul era în toiul povestirii, cînd fu întrerupt deodată de niște strigăte puternice.

— Prindeți-l ! Prindeți-l ! strigau femeile care dăduseră buzna afară din bucătărie.

Toți copiii o rupseră la fugă după Năpîrstoc, care alerga mai iute ca un șoricel. Încercară să-i taie drumul spre poartă, dar nu fură în stare să prindă o făptură atît de mică. În chipul acesta, Năpîrstoc își găsi scăparea dincolo de zidurile castelului.

Neavînd însă curajul s-o ia pe aleea deschisă, prichindelul cîrmi într-o parte și fugi prin grădină în curtea din dos. Urmăritorii se țineau însă scai după el, cu strigăte și hohote de rîs. Bietul fugar alerga din răsputeri, dar în sinea lui își zicea că, orice ar face, tot va fi ajuns din urmă.

Trecînd în goana mare prin fața locuinței unui slujitor, auzi o gîscă gîgîind și văzu pe scară un puf alb. Dăduse peste gîscan ! Nu se mai gîndea acum la slujnicele și la băieții care-l fugăreau, ci se cățără pe scară și intră în tindă. Mai departe însă nu fu chip să ajungă, căci ușa casei era închisă. Auzea strigătele gîscanului care se văicărea înăuntru, dar nu putea să deschidă ușa. Ceata urmăritorilor se apropia tot mai mult, în timp ce gîscanul se tînguia tot mai jalnic. Văzîndu-se încolțit, Năpîrstoc prinse în cele din urmă curaj și începu să bată la ușă cu toată puterea.

Veni atunci un copil s-o deschidă și prichindelul putu să vadă, dintr-o ochire, ce se petrecea înăuntru. Drept în mijlocul odăii, pe podea, o femeie ținea gîscanul cu o mînă, spre a-i tăia cu cealaltă penele aripilor. Îl găsise băiatul ei și nu voia să-i facă nici un rău, avînd de gînd

să-l crească laolaltă cu gîştele de pe lîngă casă. Îi tăia aripile numai ca să nu mai poată zbura. Peste gîscan nu putea să dea însă o nenorocire mai mare şi de aceea se jeluia atît de amarnic.

Din fericire, femeia se îndeletnicea de puţină vreme cu treaba aceasta. Foarfeca nu retezase decît două pene în clipa cînd fu deschisă uşa şi Năpîrstoc se ivi în pragul ei. O astfel de arătare femeia nu văzuse niciodată în viaţa ei. Îşi închipui că se află în faţa unui spiriduş şi, de spaimă, scăpă foarfeca jos, îşi împreună mîinile şi lăsă gîscanul în pace.

Cum se simţi slobod, gîscanul fugi spre uşă. Fără a se opri, îl apucă pe Năpîrstoc de cămaşă şi-l luă cu el. Ajuns pe scară, îşi întinse aripile şi o porni în zbor. Chiar în acelaşi clipă făcu o mişcare graţioasă cu gîtul şi-l săltă pe Năpîrstoc pe spinarea lui pufoasă.

În timp ce se înălţau din ce în ce mai sus, toată lumea de la Vittskövle se uita lung după ei.

În parcul Öved

În tot timpul zilei, cînd gîştele îl zădăriseră pe vulpoi, Năpîrstoc dormise buştean într-un cuib părăsit de veveriţă. Se trezi abia spre seară, cu inima grea. „Parcă văd că mă trimit înapoi acasă şi atunci n-o să am încotro: va trebui să apar înaintea părinţilor mei", se gîndea el.

După ce găsi gîştele, care se scăldau în lacul Vomb, nici una nu pomeni că Năpîrstoc va pleca împreună cu ele mai departe la drum. „Or fi crezînd că gîscanul cel alb e prea obosit ca să pornească cu mine acasă în seara asta"... îşi zicea băiatul.

A doua zi dimineaţă, gîştele se treziră în zorii zilei, cu mult înainte de răsăritul soarelui. Năpîrstoc era sigur că va fi trimis acasă. Lucru ciudat însă: atît el cît şi gîscanul fură poftiţi să însoţească gîştele sălbatice în preumblarea de dimineaţă. Băiatul nu înţelegea care era pricina amînării călătoriei, dar îşi făcea socoteala că pesemne gîştele sălbatice nu cutezau să-l ia pe gîscan la un drum atît de lung, ci aşteptau să se hrănească mai întîi bine şi să se îngraşe, ca să prindă destulă putere. Era

bucuros totuşi de orice zăbavă, ca să dea ochii cît mai tîrziu cu părinţii lui.

Gîştele sălbatice zburară pe deasupra mănăstirii Öved, situată într-un minunat parc în partea de răsărit a lacului, lîngă un castel mare şi impunător, cu o curte frumoasă, pavată cu lespezi de piatră şi înconjurată de ziduri şi pavilioane joase, cu o grădină încîntătoare şi veche, ale cărei garduri vii erau tunse, cu alei umbrite de coamele copacilor, cu heleştee, fîntîni arteziene, cu arbori măreţi şi pajişti tunse, ale căror straturi de pe margini erau smălţuite cu flori de primăvară.

În timp ce gîştele sălbatice zburau deasupra castelului în primele ceasuri ale dimineţii, nu se zărea încă nici ţipenie de om pe acolo. Încredinţate de acest lucru, ele se lăsară în jos spre coteţul cîinelui şi începură să strige :

— Ce bordeiaş e aici ? Ce bordeiaş e aici ?

Dulăul ieşi mînios din coteţ şi începu a hămăi în vînt :

— Bordei e ăsta, haimanalelor ? Nu vedeţi că-i un castel mare de piatră ? Nu vedeţi ce ziduri arătoase are ? Nu vedeţi ferestrele şi uşile impunătoare ? Nu vedeţi terasa minunată ? Ham, ham, ham ! Bordei e ăsta la voi ? Nu vedeţi curtea şi grădina ? Nu-i vedeţi sera şi statuile de marmură ? Asta la voi se cheamă bordei ? Bordeiele au oare parc cu pădure de fagi, cu aluniş, cu livezi, cu dumbrăvi de stejar, cu brădet şi cu grădină zoologică, plină de cerbi şi de căprioare ? Hm, ham, ham ! Bordei se cheamă asta la voi ?

Dulăul spusese toate aceste lucruri pe nerăsuflate. Gîştele zburau pe deasupra încoace şi-ncolo şi-l ascultau. Cînd conteni, ele îi răspunseră :

— De ce te-ai supărat de pomană ? Noi nu te-am întrebat de castel. Te-am întrebat numai de bordeiul cîinelui...

Auzind această glumă, Năpîrstoc începu să rîdă, dar repede îşi reaminti de ceva şi deveni deodată serios. „Cîte glume de astea năstruşnice o să auzi, dacă vei merge cu gîştele sălbatice pînă hăt, departe în Laponia... îşi zise el. În situaţia neplăcută în care te afli acum, cel mai bun lucru pentru tine ar fi o astfel de călătorie...".

Gîştele sălbatice coborîră apoi pe unul din ogoarele întinse din dreapta castelului, ca să ciugulească rădăcini

de buruieni, și zăboviră acolo cîteva ceasuri. În vremea asta, Năpîrstoc se duse în parcul cel mare, învecinat cu ogorul, să caute un aluniș și începu să scotocească prin tufișuri, doar-doar o da peste cîteva alune rămase neculese din toamna trecută.

După ce se săturară bine, gîștele sălbatice porniră înapoi spre lac, unde se desfătară jucîndu-se pînă aproape de amiază. Îl îmbărbătau pe gîscan, îmbiindu-l să se ia la întrecere cu ele la tot felul de sporturi. Înotau, alergau și zburau împreună, care mai de care voind să-și arate isteţimea. Gîscanul își dădea toată silinţa, dar la iuţeală gîștele sălbatice îl dovedeau totdeauna. Năpîrstoc ședea tot timpul pe spinarea gîscanului, încurajîndu-l mereu și luînd parte la desfătarea generală. Răsunau în văzduh numai strigăte, rîsete și gîgîieli, dar nimeni de la castel nu le auzea.

După ce obosiră de atîta joacă, gîștele se duseră pe gheaţă să se odihnească puţin. După-amiaza o petrecură cam la fel ca și înainte de prînz. Întîi păscură cîteva ceasuri, iar pe urmă se scăldară și se jucară în apă la marginea gheţei pînă la apusul soarelui, cînd se duseră îndată la culcare.

„Trai ca ăsta ar fi numai bun de mine — se gîndea Năpîrstoc, pitulîndu-se sub aripa gîscanului — dar mîine dimineaţă, parcă văd, gîștele mă vor trimite sigur acasă, aşa că n-o să mă pot bucura de asemenea viaţă..."

Pînă să adoarmă se gîndi că dacă va însoţi la drum gîștele sălbatice, nimeni nu avea să-l mai mustre că era băiat leneș. Și-ar fi pierdut vremea toată ziua și n-ar fi avut altă grijă decît să-și facă rost de mîncare. Dar deocamdată avea nevoie de prea puţine lucruri, aşa că această grijă nu trebuia să-l preocupe îndeosebi.

Se gîndea cîte locuri ar fi putut să vadă și la cîte aventuri ar fi luat parte, dacă i s-ar fi dat voie să plece și el. Ar fi fost cu totul altceva decît să muncească și să facă toată ziua corvezi acasă. „Și-apoi, puţin mi-ar păsa că-s prefăcut în altă făptură !"... își zicea băiatul.

Miercuri avu credinţa că gîștele sălbatice îl vor lua cu ele, dar joi pierdu iarăși nădejdea. Ziua de joi începu la fel ca și celelalte. Gîștele pășteau pe ogoare, iar Năpîrstoc își căuta de-ale gurii prin parc. Într-un rînd, Akka veni la el să-l întrebe dacă găsise ceva de mîncare. Răspunzîndu-i

că nu aflase încă nimic, ea îi găsi o tufă uscată de chinișor cu toată sămînța pe-ea.

După ce mîncă, Akka fu de părere că Năpîrstoc se preumbla prin parc cu prea multă îndrăzneală. Apoi îl întrebă dacă știe de cîți dușmani trebuie să se ferească el, care este atît de mic. Băiatul îi răspunse că habar n-are, și atunci Akka începu să-i înșire.

Cînd umblă prin parc, îi spuse gisca, trebuie să se păzească de vulpe și de jder. Cînd se află pe malul lacului, trebuie să ia seama la vidre. Cînd șade pe vreun zid de piatră, trebuie să nu uite de nevăstuici, care se strecoară prin cele mai mici găuri ; iar dacă se culcă pe un morman de frunze uscate, trebuie să se asigure mai întîi dacă nu se află sub ele vreo năpîrcă amorțită în timpul iernii. Dacă se găsește pe cîmp trebuie să stea cu ochii țintă la cer și să se ferească de păsările răpitoare. În aluniș poate să-l prindă gaia. Coțofene și ciori hălăduiesc pretutindeni și în ele nu e bine să aibă prea multă încredere, iar îndată după asfințit trebuie să ciulească urechile și să se ferească de bufniță, care zboară fără să facă zgomot și se poate năpusti fără veste asupra lui.

Cînd auzi Năpîrstoc că sînt atîția dușmani care pot să-l atace și să-i ia viața, înțelese că era cu neputință să se salveze numai prin propriile-i puteri. Nu se temea de moarte, dar nu i-ar fi făcut plăcere să fie sfîșiat și mîncat. O întrebă deci pe Akka ce trebuia să facă pentru a se putea apăra de jivine și de păsări răpitoare.

Akka îi răspunse că trebuia să caute a lega prietenie cu animalele mici din pădure și de pe cîmp, cu veverițele și cu iepurii, cu pițigoii, cu țiglenii și cu ciocîrliile. Dacă aceste animale și păsări îi vor fi prietene, ele îl vor feri de primejdii, îi vor face rost de ascunzători, iar la nevoie se vor uni ca să-l apere.

Cînd însă mai tîrziu, în cursul zilei, Năpîrstoc voi să urmeze sfatul primit și se adresă veveriței Sîrle, spre a-i cere ajutor, aceasta îl refuză categoric :

— Păi ce socoți tu ?... Noi știm bine că ești Nils, păzitorul de gîște, care anul trecut stricai cuiburi de rîndunele, spărgeai ouă de graur, aruncai puii de cioară în groapa de marnă [1], prindeai mierlele cu lațul și băgai veverițele în cușcă. Acum ajută-te singur cum vei putea mai bine și fii

[1] Marnă — pămînt calcaros, amestecat cu nisip și cu lut, întrebuințat la îngrășatul țarinilor.

bucuros că nu ne prindem cu toţii împotrivă-ţi, să te gonim înapoi !

Pe vremea cînd era păzitor de gîşte, Năpîrstoc n-ar fi lăsat nepedepsit un astfel de răspuns pentru nimic în lume, dar acum se temea să nu afle şi gîştele sălbatice ce copil rău fusese. Se temea atît de mult că ele l-ar fi putut trimite înapoi, încît îşi dăduse toată silinţa să nu facă nici cea mai mică poznă de cînd se afla în tovărăşia lor. E drept că, prichindel cum se afla, nu era în stare să facă cine ştie ce mare rău, însă putea, oricum, să strice pe ici pe colo cîte un cuib de pasăre ori să spargă niscaiva ouă, dacă ar fi avut chef de asemenea isprăvi. Fusese tot timpul cuminte, nu smulsese nici o pană din aripile păsărilor, nu dăduse nici un răspuns obraznic şi, în fiecare dimineaţă, cînd o saluta pe Akka, îşi scotea scufia şi îi făcea o plecăciune.

În tot cursul zilei de joi se gîndi că, de bună seamă, gîştele sălbatice nu voiau să-l ia cu ele în Laponia, din pricina răutăţii lui. În seara cînd află că veveriţa, femeiuşca lui Sirle, fusese răpită, rămînîndu-i puii muritori de foame, se hotărî să le vină într-ajutor, ceea ce şi izbuti să facă, după cum s-a povestit mai înainte.

A doua zi, vineri, cînd veni în parc, auzi piţigoii cum cîntau în fiecare tufiş, povestind că femeiuşca lui Sirle fusese răpită fără pic de milă de nişte hoţi, din mijlocul puilor ei drăgălaşi, şi că Nils, păzitorul de gîşte, avusese curajul să se furişeze printre oameni şi să ducă puii la măicuţa lor.

— Cine e sărbătorit acum în parcul Öved — cîntau piţigoii — mai mult decît Năpîrstoc, de care toate vieţuitoarele se temeau pe cînd păştea gîştele ? Sirle o să-i dăruiască alune, iepuraşii or să se joace cu el, căprioarele îl vor lua în circă şi vor fugi cu prietenul lor cînd se va apropia jupînul vulpoi Smirre ; ţiglenii vor da alarma cînd vor zări eretele ; iar piţigoii şi ciocîrliile îi vor slăvi vitejia.

Năpîrstoc era sigur că Akka şi celelalte gîşte vor afla toate aceste lucruri, dar trecu şi ziua de vineri, fără să-i spună că-l vor lua cu ele.

Pînă sîmbătă, gîştele păscură pe ogoarele din preajmă, nestingherite de jupîn Smirre. Sîmbătă dimineaţa însă, cînd veniră din nou acolo la păscut, vulpoiul stătea la pîndă, urmărîndu-le de pe un ogor pe altul, astfel că bietele păsări nu se putură hrăni în tihnă. Dîndu-şi seama că fiara nu avea de gînd să le lase în pace, Akka luă iute o

hotărîre : se înalță în văzduh și zboară cu tot cîrdul ei la o depărtare de cîteva mile peste șesurile districtului Färs și peste dealurile cu ienuperiș din ținutul Linderödsos. Nu coborî decît cînd ajunse la Vittskövle.

Dar aici, la Vittskövle, fusese răpit gîscanul, după cum s-a arătat. Și dacă Năpîrstoc nu s-ar fi dat peste cap să-l salveze, nimeni nu l-ar mai fi găsit vreodată.

Sîmbătă seara, cînd se întoarse cu gîscanul la lacul Vomb, băiatul crezu că făcuse o ispravă destul de bună în ziua aceea și așteptă cu nerăbdare să vadă ce va zice Akka și ce părere vor avea gîștele ei. Acestea nu-și precupeți deloc laudele, dar nici una din ele nu rosti cuvîntul pe care Năpîrstoc rîvnea atît de mult să-l audă.

Și veni iar duminica. Trecuse o săptămînă întreagă de cînd băiatul fusese vrăjit, dar el era la fel de mic. Nu părea totuși să-și facă inimă rea din pricina asta. În după-amiaza acelei zile stătu cocoțat toată vremea într-un tufiș mare și des de răchită de pe malul lacului, cîntînd dintr-un fluier de trestie.

În jurul lui se adunaseră o droaie de pițigoi, de țigleni și de grauri. Păsărelele ciripeau tot soiul de cîntece, pe care Năpîrstoc se silea să le învețe, deși nu prea se pricepea la muzică.

Cînta așa de fals, că li se zbîrleau penele bietelor profesoare, care strigau și dădeau din aripi, desperate. Rîzînd de zelul lor nepotolit, băiatul scăpă fluierul jos.

Începu apoi să cînte din nou, dar tot atît de fals. Păsările se jeluiau care mai de care :

— Văleu, azi cînți mai prost ca de obicei, Năpîrstoc ! Nu dai tonul bine. Unde ți-s gîndurile, Năpîrstoc ?...

— Sînt în altă parte, răspunse el, cu drept cuvînt.

Bietul prichindel se gîndea mereu dacă avea să mai stea multă vreme în mijlocul gîștelor sălbatice, ori dacă poate avea să fie trimis acasă chiar în acea zi.

Deodată zvîrli fluierul cît colo și sări jos din răchită. O văzuse pe Akka, urmată de toate gîștele în șir, venind spre el. Mergeau mai încet ca de obicei și cu un aer solemn, ceea ce îl făcu să creadă că va afla acum ce aveau de gînd cu el.

După ce se apropie, Akka zise :

— Ai tot dreptul să te miri de mine, Năpîrstoc, că nu ți-am mulțumit pentru că m-ai scăpat din ghearele vulpoiului. Eu însă sînt o ființă care mulțumesc cuiva mai de-

grabă cu fapta decît cu vorba. Şi-acum, dragă Năpîrstoc, cred că am izbutit să-ţi fac un mare serviciu. Am trimis veste spiriduşului care te-a vrăjit. La început nici n-a vrut să audă de izbăvirea ta, dar l-am pisat mereu şi i-am spus cît de frumos te-ai purtat cu noi. Astăzi el îţi dă de ştire prin mine că vei fi iarăşi om de îndată ce te vei întoarce acasă.

Pe cît s-a simţit de fericit cînd a început să grăiască gîsca sălbatică, îşi poate da oricine seama ce amărăciune l-a cuprins la sfîrşitul cuvîntării ei.

Fără a crîcni, se întoarse cu spatele şi-l podidi plînsul.

— Ce înseamnă asta ? întrebă Akka. Pe cît se vede, ai aşteptat din partea mea mai mult decît am făcut pentru tine.

Băiatul se gîndea însă la zilele fără griji, la glumele plăcute, la peripeţiile prin care ar fi trecut, la libertatea şi la preumblările prin văzduh, lucruri de care nu avea să se mai bucure, şi urla în culmea deznădejdii.

— Puţin îmi pasă dacă voi fi sau nu iarăşi om ! zise el... Dorinţa mea cea mai fierbinte e să merg cu voi în Laponia.

— Să-ţi spun ceva, Năpîrstoc, îl preveni Akka. Spiriduşul acela e tare năbădăios şi mă tem că, dacă n-ai să te foloseşti acum de bunăvoinţa ce ţi-o arată, altă dată cu greu ai să-l mai înduplecl.

Ceea ce părea ciudat în firea lui Nils era că niciodată în viaţa lui nu iubise pe nimeni. Nu-şi iubise părinţii, nici învăţătorul, nici colegii de şcoală, după cum nu-i iubise nici pe băieţii de la fermele vecine. Tot ce-i spuseseră ei să facă, fie că era vorba de joacă, fie că era vorba de treabă, nu-l atrăgea de fel, i se părea de neluat în seamă. De aceea nimeni nu-i simţea lipsa acum şi nimănui nu-i era dor de el.

Singurele fiinţe cu care se împăcase oarecum erau Osa, păzitoarea de gîşte, şi Mats, doi copii care păziseră gîştele pe cîmp ca şi el.

— Nu vreau să fiu om ! urlă Năpîrstoc. Vreau să merg cu voi în Laponia. De asta am fost cuminte toată săptămîna.

— Nu mă împotrivesc să mergi cu noi, dacă asta ţi-e voia — răspunse Akka — dar gîndeşte-te mai întîi pe-ndelete dacă nu preferi să te întorci acasă. Să nu care cumva să te căieşti într-o bună zi !

— Nu ! zise băiatul, cu hotărîre. N-o să mă căiesc ! Niciodată nu m-am simţit mai bine ca în mijlocul vostru.

— Atunci facă-se cum ţi-e voia ! răspunse Akka.

— Îţi mulţumesc ! exclamă băiatul în culmea fericirii şi începu să plîngă de bucurie, aşa cum plînsese pînă atunci de mîhnire.

GLIMMINGEHUS

Şobolani negri şi şobolani cenuşii

În partea de sud-est a Scaniei, nu departe de ţărmul mării, se află o cetăţuie veche numită Glimmingehus. E o clădire înaltă, mare şi solidă, alcătuită dintr-un singur corp, care se zăreşte pe întinderea cîmpiei de la o depărtare de cîţiva kilometri. Nu are decît patru caturi, dar înălţimea ei respectabilă face ca orice casă obişnuită de locuit din apropiere să pară o jucărie de copil faţă de ea.

Zidurile dinafară, pereţii lăuntrici şi bolţile tavanelor au o grosime atît de mare, că abia mai e loc pentru altceva în încăperile, puţine la număr, ale acestei clădiri cu scări şi vestibuluri strîmte. Pentru ca zidurile să fie destul de puternice, nu s-au făcut ferestre decît la caturile de sus, cele de jos fiind luminate de nişte deschizături înguste.

În vremurile de altădată, bîntuite de războaie, oamenii erau tot aşa de bucuroşi să se adăpostească în astfel de clădiri mari şi solide, cum sînt bucuroşi şi în zilele noastre să se apere de frig înfofolindu-se în blănuri. Au venit însă pe urmă vremuri de pace, şi atunci oamenii au renunţat să mai locuiască în sălile reci şi întunecoase de piatră ale acelei vechi cetăţi. Ei au părăsit de mult casa cea mare de la Glimminge, mutîndu-se în locuinţe în care poate să intre aerul şi lumina.

Pe vremea cînd Nils Holgersson pribegea în tovărăşia gîştelor sălbatice, cetăţuia Glimmingehus era deci pustie, ceea ce nu înseamnă totuşi că era lipsită de locui-

tori. Pe acoperiș își aveau cuibul în fiecare vară o barză și un bărzoi, în pod hălăduiau doi huhurezi, în coridoarele tainice zburătăceau liliecii, pe vatra din bucătărie sălășluia un cotoi bătrîn ; iar jos, în beci, mișunau cîteva sute de șobolani negri.

Șobolanii nu prea sînt bine văzuți de celelalte animale, însă cei negri de la Glimmingehus făceau excepție de la regula generală. Se vorbea despre ei cu respect pentru motivul că-și dovediseră vitejia în lupta cu vrăjmașii și se arătaseră de o rezistență uimitoare în marile nenorociri abătute peste semințiа lor. Ei făceau parte, în adevăr, dintr-un neam de șobolani care fusese cîndva foarte numeros și puternic, dar acum se stingea treptat. Un șir lung de ani, șobolanii negri fuseseră stăpînii Scaniei și ai întregii țări. Puteau fi întîlniți în orice pivniță, în orice pod, în șoproane și hambare, în cămări și cuptoare, în grajduri, în biserici și în cetăți, în velnițe și mori, în orice clădire zidită de mînă omenească, însă cu vremea fuseseră izgoniți din toate acele locuri și stîrpiți aproape cu desăvîrșire. Nu mai puteau fi găsiți decît în număr mic, ici și colo, în vreun loc părăsit și izolat. Nicăieri nu erau însă atît de mulți ca la Glimmingehus.

Cînd dispare o specie din regnul animal, vina o poartă de obicei oamenii, ceea ce nu fusese însă cazul de astă dată. Oamenii se luptaseră, de bună seamă, cu șobolanii negri, însă nu le putuseră pricinui pagube chiar atît de mari. Învingătorii lor fuseseră niște animale de același neam ca și ei, și anume șolobanii cenușii.

Acești șobolani nu trăiseră în țară de cînd lumea și pămîntul, ca șobolanii negri. Ei se trăgeau din niște emigranți săraci, debarcați în țară, cu un veac în urmă, la Malmö [1], de pe o corabie sosită din Lübeck [2]. Lihniți de foame, se oploșiseră în port, înotînd printre piloți și pe sub poduri, și se hrăneau cu gunoaiele aruncate în apă. Niciodată nu cutezau să pătrundă în oraș, care era în stăpînirea șobolanilor negri.

Cu vremea însă, numărul lor sporind, au devenit mai îndrăzneți. La început s-au strămutat în niște case vechi și

---

[1] Malmö — capitala provinciei Scania, oraș comercial și industrial, port în strîmtoarea Sund, cam în dreptul orașului Copenhaga.

[2] Lübeck — port pe coasta Mării Baltice.

pustii, lăsate în părăsire de către şobolanii negri. Îşi căutau hrana prin haznale şi prin grămezi de gunoaie, mulţumindu-se cu tot ce şobolanii negri nu catadicseau să mănînce. Erau rezistenţi, modeşti şi plini de curaj, aşa că în scurtă vreme se simţiră destul de puternici şi îşi puseră în gînd să izgonească şobolanii negri din Malmö. Îi scoteau afară din poduri, din pivniţe, din prăvălii, îi înfometau, îi muşcau pînă îi lăsau fără suflare, căci nu se temeau de luptă.

După ce au pus stăpînire pe Malmö, au pornit mai departe, în cete mai mici sau mai mari, să cucerească toată ţara. E de mirare că şobolanii negri nu s-au adunat într-o oaste mare, ca să înceapă un război de nimicire împotriva celor cenuşii, cîtă vreme aceştia din urmă erau puţini la număr. Şobolanii negrii erau însă atît de siguri de puterea lor, încît nu credeau că o vor pierde vreodată. Stăteau liniştiţi la proprietăţile lor, astfel că ceilalţi le luară încetul cu încetul fermă după fermă, sat după sat, oraş după oraş. În felul acesta, şobolanii negri fură înfometaţi, încolţiţi şi stîrpiţi. În Scania nu se mai putuseră menţine decît în cetăţuia Glimmingehus.

Vechea clădire de piatră avea ziduri atît de groase şi atît de puţine coridoare subterane, încît şobolanii negri izbutiseră să le apere, împiedicîndu-i pe duşmani să pătrundă înăuntru. An de an şi noapte de noapte se dăduseră lupte înverşunate între agresori şi apărători. Şobolanii negri stăteau însă de veghe şi se luptau ieşind mereu biruitori, datorită şi siguranţei pe care le-o oferea bătrîna cetate.

Şobolanii cenuşii însă, care locuiau la ferma Glimminge şi prin împrejurimi nu încetaseră lupta şi se foloseau de orice prilej favorabil ca să pună stăpînire pe cetate. Glimmingehus era grînarul populaţiei din partea locului, astfel că şobolanii cenuşii nu puteau fi liniştiţi decît ajungînd şi acolo stăpîni.

Bărzoiul

Luni, 28 martie

Într-o zi, dis-de-dimineaţă, gîştele sălbatice care dormeau pe gheaţa lacului Vomb fură trezite de nişte strigăte ce veneau din văzduh.

— Chir, chir ! se auzea. Chir, chir ! Cocorul Trianut salută pe gîsca sălbatică Akka şi tot cîrdul ei. Mîine are loc hora cea mare a cocorilor pe muntele Kulla [1].

Akka întinse repede gîtul şi răspunse :

— Bună ziua şi mulţumesc ! Bună ziua şi mulţumesc !

Cocorii îşi văzură apoi mai departe de drum, dar gîştele sălbatice le auziră încă multă vreme deasupra cîmpiilor şi dealurilor împădurite peste care treceau :

— Vă salută Trianut ! Mîine are loc hora cea mare a cocorilor pe muntele Kulla.

Gîştele sălbatice erau foarte bucuroase de această veste.

— Ai mare noroc — îi spuseră ele gîscanului — c-o să poţi merge cu noi să vezi hora cea mare a cocorilor !...

— E chiar aşa de vrednică de interes ? vru să ştie gîscanul.

— E ceva ce nici în vis n-ai văzut pînă acum ! îi răspunseră ele.

— Trebuie să ne gîndim acum ce să facem cu Năpîrstoc, ca să nu i se întîmple vreo nenorocire în răstimpul cît vom fi la Kulla, zise Akka.

— Năpîrstoc n-o să rămînă singur, răspunse gîscanul. În cazul cînd cocorii nu-i vor da voie să vadă şi el hora lor, voi rămîne aici cu el.

— Pînă azi nici o fiinţă omenească n-a căpătat îngăduinţa să ia parte la adunarea animalelor de pe muntele Kulla — zise Akka — aşa că eu nu mă încumet să-l duc acolo. Despre asta o să stăm de vorbă mai pe îndelete mai tîrziu, în cursul zilei. Pînă una alta, să facem rost de ceva de-ale gurii.

Akka dădu apoi semnalul de plecare. Din pricina vulpoiului Smirre căută şi în acea zi un loc de păscut cît mai departe de lacul Vomb şi, după o vreme, coborî pe nişte cîmpii mlăştinoase, dincolo de Glimmingehus, spre miazăzi.

Năpîrstoc stătu toată ziua pe malul unui heleşteu mic, cîntînd din fluiere de trestie. Era amărît că n-o să poată vedea hora cocorilor, dar nu îndrăznea să spună o vorbă nici gîscanului, nici gîştelor.

Îi părea nespus de rău că Akka tot nu avea încredere în el. Cînd un băiat renunţase a mai fi om, ca să poată

[1] Kulla (pron. t'hö-la) — munte pitoresc pe un cap din Scania de nord-vest, între golful Skelder şi strîmtoarea Kattegat.

pribegi în lume cu niște biete gîște sălbatice, acestea trebuiau să înțeleagă că nu avea de gînd să le trădeze. Trebuiau să priceapă totodată că, de vreme ce făcuse un sacrificiu atît de mare spre a merge cu ele, erau datoare să-i arate tot ce merită să fie văzut.

„O să le spun verde părerea mea!" se gîndi el. Trecu însă ceas după ceas și tot nu se hotărî s-o facă. Părea ciudat, însă Năpîrstoc prinsese un fel de respect față de bătrîna gîscă Akka. Își dădea bine seama că nu era lucru ușor să se împotrivească voinței ei.

Într-o parte a terenului mlăștinos pe care păștea gîștele se ridica un zid lat de piatră. Spre seară, cînd băiatul se sculă de jos, ca să stea, în sfîrșit, de vorbă cu Akka, dădu cu ochii de acel zid. Scoase un strigăt ușor de uimire, iar gîștele își lungiră gîturile să se uite înspre partea unde privea și el. În prima clipă, atît ele cît și Năpîrstoc avură impresia că toate pietrele cenușii din care era făurit zidul căpătaseră picioare și începuseră să alerge, dar se dumeriră îndată că era vorba de o droaie de șobolani ce se îndreptau spre gîște. Se mișcau cu o nemaipomenită iuțeală și alergau în grup strîns, unul lîngă altul. Erau atît de mulți, încît acoperiră cîtva timp tot zidul.

Năpîrstoc se temea de șobolani încă de pe vremea cînd arăta și el ca toți ceilalți oameni. Ce avea să se întîmple acum, cînd era mititel de tot și doi-trei șobolani puteau să-l doboare?

Interesant e că nici gîștele nu păreau să-i sufere pe șobolani. Nu vorbiră nimic cu ei. Și, după ce trecură lighioanele, păsările începură să se scuture de parcă ar fi avut noroi în pene.

— Ce potop de șobolani cenușii! exclamă gîsca Yksi de la Vassijaure. Nu e semn bun!...

Năpîrstoc se gîndi că acum era momentul potrivit să-i spună gîștei Akka că, după părerea lui, ar trebui să-l ia și pe el la muntele Kulla. Fu împiedicat însă de o pasăre mare care coborî din văzduh cu toată repeziciunea drept în mijlocul gîștelor.

Văzînd acea pasăre, oricine putea să creadă că luase cu împrumut gîtul și capul vreunei gîsculițe albe. Avea însă aripi mari, negre, picioare înalte, roșii, și un cioc lung și gros, prea mare pentru căpșorul pe care-l ținea aplecat, din care pricină avea o înfățișare tristă și grijulie.

Akka își potrivi în grabă aripile și ieși în întîmpinarea bărzoiului, dînd de cîteva ori din cap. Nu se arătă mirată că-l vedea în Scania așa de timpuriu, știind că bărzoii obișnuiau să vină acolo din vreme, spre a vedea dacă nu cumva cuiburile fuseseră stricate peste iarnă, înainte ca berzele să-și dea osteneala de a trece în zbor peste Marea Baltică. Nu se dumerea însă de fel ce rost avea s-o caute pe ea, fiindcă știut este că de obicei berzele nu au de-a face decît cu păsări din neamul lor.

— Nădăjduiesc că nu s-a întîmplat nimic rău la locuința dumitale, jupîne Ermenrich, zise Akka.

E adevărat, pesemne, cc. se spune despre berze, că niciodată nu deschid pliscul fără a se plînge... Glasul bărzoiului era însă și mai trist din pricină că se exprima cu multă greutate. După ce tocă aerul cîtva timp cu ciocul, începu a vorbi cu glas slab și răgușit. Se jeluia de multe și de toate : cuibul durat pe coama acoperișului de la Glimmingehus fusese distrus cu desăvîrșire de viscolul iernii, iar în Scania nu se mai găsea nimic de mîncare. Locuitorii din Scania puseseră stăpînire pe toată averea lui. După ce îi răpiseră terenurile mlăștinoase, se apucaseră să i le are pe cele cu mușchi. Avea de gînd să plece din țara asta și să nu se mai întoarcă niciodată.

În timp ce bărzoiul se tînguia astfel, Akka, conducătoarea gîștelor, care nu avea nicăieri un cămin sau prieteni, nu se putu stăpîni să nu mediteze în sinea ei : „Dacă aș duce-o tot atît de bine ca dumneata, jupîne Ermenrich, pe cinstea mea că n-aș avea nici un motiv să mă plîng !... Ai rămas o pasăre slobodă și sălbatică și totuși oamenii țin la dumneata. Nimeni nu strică un glonț să tragă în dumneata, nici nu-ți fură ouăle din cuib." Akka păstră însă pentru sine aceste gînduri. Doar atît îi spuse bărzoiului, că nu-i venea să creadă că va părăsi o casă pe care berzele își găsiseră adăpost încă de la zidirea ei.

Bărzoiul întrebă atunci, grăbit, dacă gîștele văzuseră alaiul de șobolani ce se îndrepta spre Glimmingehus. După ce Akka îi răspunse că văzuse acea grozăvie, bărzoiul începu să-i povestească despre vitejii șobolani negri care apărasera cetatea mulți ani de-a rîndul.

— La noapte însă, Glimmingehus va cădea în stăpînirea șobolanilor cenușii, zise bărzoiul, oftînd.

— De ce chiar la noapte, jupîne Ermenrich, să afle Akka.

— Din pricină că toţi şobolanii negri au plecat ascară la muntele Kulla, răspunse bărzoiul. Erau încredinţaţi că toate celelalte animale se vor duce acolo şi n-au vrut să rămînă de ocară. După cum vezi însă, şobolanii cenuşii au rămas pe loc şi acuma se adună din toate părţile să ia la noapte cu asalt cetatea apărată doar de cîţiva şobolani bătrîni, care n-au fost în stare să plece şi ei la muntele Kulla. De bună seamă că-şi vor atinge scopul. Eu însă am trăit atîţia ani în bună vecinătate cu şobolanii negri şi nu mi-e pe plac să locuiesc împreună cu duşmanii lor.

Akka înţelese acum că bărzoiul era mîhnit din cauza şobolanilor cenuşii şi că venise să se plîngă împotriva lor. După obiceiul berzelor, el nu luase totuşi nici o măsură să prevină nenorocirea.

— Trimis-ai veste şobolanilor negri, jupîne Ermenrich ? îl întrebă ea.

— Nu ! răspunse bărzoiul. Degeaba le-aş fi trimis veste... Pînă la înapoierea lor, cetatea o să fie cucerită...

— De asta nu poţi fi chiar aşa de sigur, jupîne Ermenrich, rosti Akka. Eu cunosc o gîscă bătrînă care va fi bucuroasă să împiedice o astfel de ticăloşie.

Auzind-o spunînd aceste cuvinte, bărzoiul îşi înălţă capul şi făcu ochii mari. Nu era de mirare că rămăsese surprins, căci bătrîna Akka nu avea nici gheare, nici cioc mare şi ascuţit care să-i poată fi de folos într-o luptă. În afară de asta, era o pasăre de zi. Cum se întuneca, o pălea somnul, pe cîtă vreme şobolanii se luptau în timpul nopţii.

Akka se hotărîse însă să-i ajute pe şobolanii negri. O chemă pe Yksi de la Vassijaure şi îi dădu poruncă să ducă gîştele la lacul Vomb. Văzînd că gîştele se împotrivesc, ea le spuse pe un ton autoritar :

— Socot că lucrul cel mai bun pentru voi toate e să-mi daţi ascultare ! Trebuie să zbor la casa cea mare de piatră, şi dacă mă-nsoţiţi, cei de la fermă o să ne vadă, fără-ndoială, şi or să tragă cu puşca în noi, doborîndu-ne la pămînt. Singurul tovarăş pe care vreau să-l iau cu mine la drumul ăsta e Năpîrstoc. El îmi poate fi de mare folos, deoarece are echir buni şi poate sta noaptea treaz.

Băiatul era în toane rele în ziua aceea. Auzind vorbele gîştei Akka, se întinse ca să pară cît mai mare şi veni spre ea cu nasul pe sus şi cu mîinile la spate, avînd de gînd să spună că nu voia să se lupte cu nişte şobolani şi că Akka să caute ajutor în altă parte.

Dar în clipa în care apăru Năpîrstoc, bărzoiul începu să se scuture. Pînă atunci, după obiceiul berzelor, stătuse cu capul în jos şi cu ciocul înfipt în pămînt. Acum însă îi gîlgîia gîtlejul, de parcă îi venea să rîdă. Îşi plecă ciocul cu iuţeala fulgerului, îl înşfăcă pe Năpîrstoc şi îl aruncă la cîţiva metri în sus. Repetă acest lucru de şapte ori, în timp ce băiatul ţipa, iar gîştele îl luau la rost pe bărzoi :

— Ce faci, jupîne Ermenrich ? Că doar nu ai de-a face cu o broscuţă, ci cu o făptură omenească !...

În cele din urmă bărzoiul dădu drumul băiatului, care scăpase tenfăr. Apoi îi spuse gîştei Akka :

— Eu zbor acum înapoi la Glimmingehus, mamă Akka ! Cînd am plecat de acolo, toate vieţuitoarele din cetate erau îngrijorate peste măsură. Se vor bucura însă, desigur, cînd vor afla de la mine că gîsca Akka şi Năpîrstoc, omul-pitic, vor veni să le salveze...

Bărzoiul întinse apoi gîtul, dădu din aripi şi porni ca o săgeată slobozită de un arc încordat. Akka pricepu că bărzoiul îşi bătuse joc de ea, dar nu se sinchisi. Aşteptă să-şi găsească băiatul galenţii, pe care bărzoiul îi aruncase cît colo, îl aşeză pe spinarea ei şi se luă după jupînul Ermenrich. Cît despre Năpîrstoc, el nu se împotrivi de fel şi nici nu zise că nu vrea să plece cu Akka. Era însă mînios pe bărzoi şi îmbufnat foarte. Lunganul acela cu picioare roşii credea că el nu este bun de nimic din pricină că-i mititel. Dar o să-i arate el ce-i în stare să facă Nils Holgersson din Vemmenhög !...

După cîteva clipe, Akka se afla în cuibul berzei de la Glimmingehus. Era un cuib mare şi frumos. La temelie avea o roată culcată, deasupra căreia se înălţau mai multe straturi alcătuite din crenguţe şi brazde de iarbă. Cuibul era aşa de vechi, încît multe tufe şi buruieni prinseseră rădăcini pe el. Cînd baiza mamă stătea cloşcă în deschizătura rotundă de la mijloc, nu numai că se bucura de o privelişte minunată, cuprinzînd cu privirea o bună parte din Scania, dar mai avea în apropierea ei flori de măceş şi iarba-ciutei.

Atît Năpîrstoc cît și Akka putură să-și dea seama că acolo se petrece un lucru neobișnuit. Pe marginea cuibului se aflau doi huhurezi, un cotoi bătrîn cu dungi sure și doisprezece șobolani nevolnici, cu dinții ieșiți în afară și cu ochii urduroși.

Nici unul din ei nu se întoarse să se uite la Akka ori să o salute. Nu făceau altceva decît să privească țintă niște șiruri lungi și cenușii ce se zăreau ici și colo pe cîmpul pleșuvit de iarbă.

Toți șobolanii negri tăceau chitic. Se putea observa că erau cuprinși de o mare deznădejde, deoarece știau prea bine că nu sînt în stare nici să apere cetatea, nici să-și salveze viața. Cei doi huhurezi își holbau ochii mari, vorbind cu glas ascuțit și înfricoșător despre nemaipomenita cruzime a șobolanilor cenușii și fiind de părere că trebuie să-și părăsească numaidecît cuiburile, întrucît auziseră despre cotropitori că nu cruțau nici ouăle, nici puii. Cotoiul cel bătrîn cu dungi sure era sigur că șobolanii cenușii îl vor ucide cînd vor tăbărî în cetate în număr atît de mare și se ciorovăia mereu cu cei doisprezece șobolani negri :

— De ce ați fost nerozi și i-ați lăsat să plece pe războinicii voștri cei mai buni ? îi mustră el. Cum de v-ați bizuit că șobolanii cenușii or să plece și ei ? Fapta voastră e de neiertat !

Cei doisprezece șobolani nu ziseră nici cîrc. Bărzoiul însă, cu toată amărăciunea lui, ținu să-și bată joc de cotoi.

— Nu-ți fie teamă, cumetre motan ! se făcu el că-l liniștește. Nu vezi că mama Akka și Năpîrstoc au venit aici să salveze cetatea ? Fii sigur că vor izbuti. Acuma mă duc la culcare, căci mi-e inima ușoară. Mîine, cînd mă voi trezi, nu va exista nici măcar un singur șobolan cenușiu la Glimmingehus.

Năpîrstoc clipi din ochi către Akka, făcîndu-i semn că ar vrea să-i dea un brînci bărzoiului, să-l prăvălească la pămînt, cînd acesta avea să se culce pe marginea cuibului, cu un picior ridicat în sus, dar Akka îl opri. Ea nu părea deloc supărată. Dimpotrivă, zise pe un ton liniștit :

— Ar fi trist dacă o vieţuitoare bătrînă ca mine n-ar ști să se descurce în împrejurări chiar și mai grele decît

asta... Eu cred că totul va merge bine, dacă huhurezul şi huhureaza, care pot sta treji toată noaptea, s-or învoi să-şi ia zborul cu două misiuni din partea mea.

Huhurezii răspunseră că se învoiesc. Akka îl rugă atunci pe huhurez să pornească în căutarea şobolanilor negri care plecaseră la muntele Kulla şi să-i sfătuiască să vină repede înapoi. Pe huhurează o trimise la cucuveaua Flamea, care locuia în turla catedralei din Lund [1], cu o misiune atît de tainică, încît Akka nu îndrăzni să i-o încredinţeze decît şoptindu-i-o la ureche.

Prinzătorul de şobolani

Era aproape de miezul nopţii cînd şobolanii cenuşii, după multă căutare şi trudă, izbutiră să descopere o răsuflătoare de pivniţă ce stătea deschisă. Răsuflătoarea aceasta se găsea destul de sus, pe zid, dar şobolanii încălecară unul peste altul, ca să se aburce, astfel că în scurt timp cel mai curajos dintre ei se şi afla în deschizătură, gata să pătrundă în cetatea Glimmingehus, în faţa zidurilor căreia îşi găsiseră moartea atîţia strămoşi de-ai săi.

Şobolanul rămase o clipă liniştit în răsuflătoare, aşteptînd să fie atacat. Oastea apărătorilor era desigur plecată, dar el avea credinţa că şobolanii negri rămaşi în cetate nu se vor preda fără luptă. Cu inima zvîcnind trăgea cu urechea să prindă cel mai mic zgomot, dar în cetate domnea o linişte adîncă. Conducătorul şobolanilor prinse atunci curaj şi sări în pivniţă, unde domnea un întuneric beznă. Ceilalţi şobolani cenuşii îl urmară unul după altul. Toţi stăteau liniştiţi la pîndă. După ce umplură pivniţa, atît cîţi puteau să încapă pe podeaua ei, se încumetară să pornească mai departe.

Deşi nu mai fuseseră niciodată în acea clădire, găsiră fără multă greutate ceea ce căutau. Descoperiră îndată coridoarele din ziduri de care se folosiseră şobolanii negri ca să ajungă la caturile de sus. Înainte de a se căţăra pe acele poteci înguste şi prăpăstioase, ascultară din nou cu

[1] Lund — (pron. lönd) oraş în Scania, la nord-est de Malmö, numit în vechime *Londinum Gothorum*, adică Londra goţilor. Pînă la mijlocul veacului al XV-lea a fost cel mai mare oraş al Scandinaviei. În centru se află cea mai frumoasă catedrală a Nordului, cu două turle, construită în stil romanic, în veacul al XII-lea, precum şi universitatea Scaniei, înfiinţată în anul 1668.

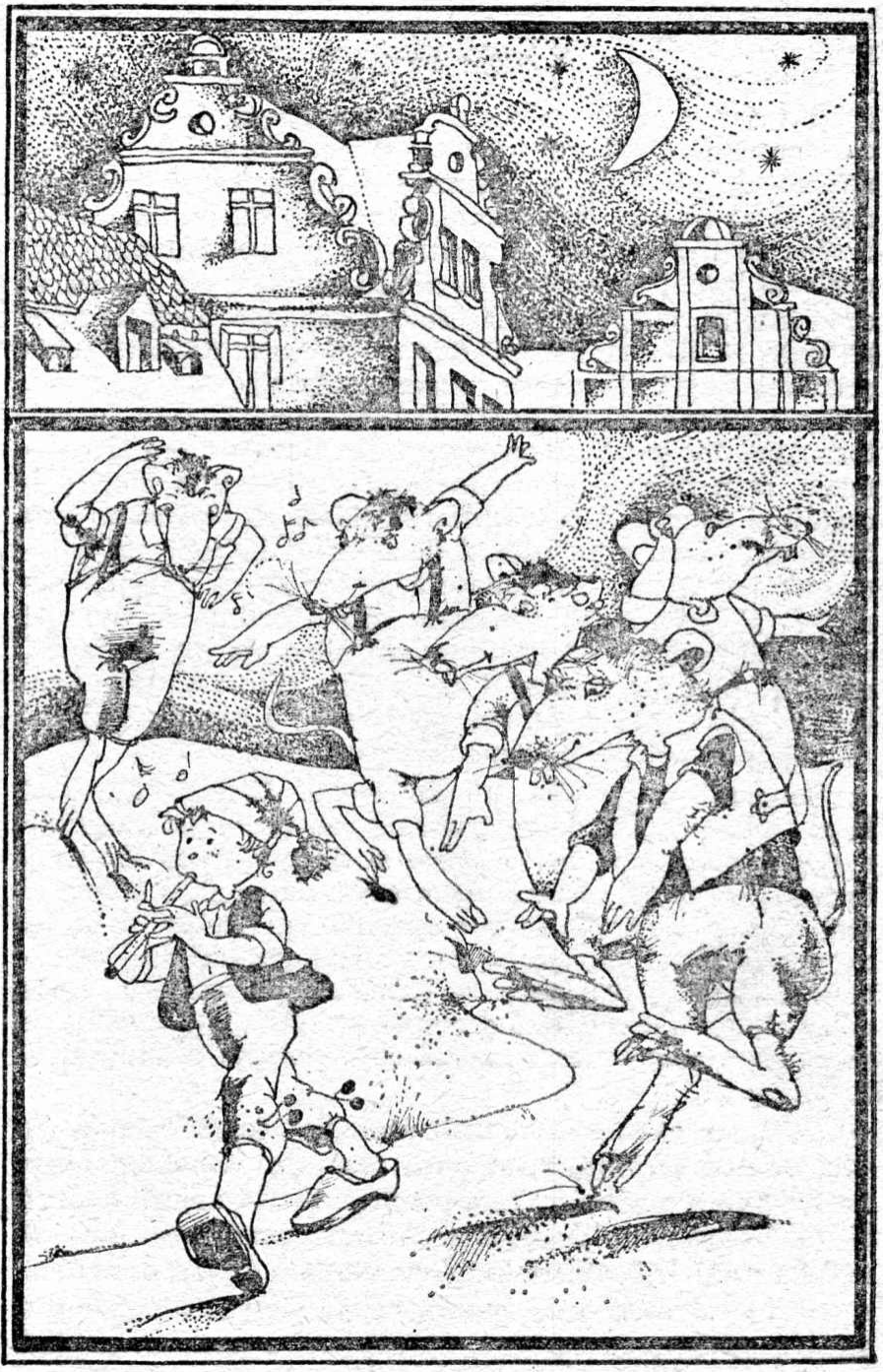

toată luarea-aminte. Erau mult mai sperlați de faptul că șobolanii negri nu se iveau de nicăieri decît dacă i-ar fi întîlnit în luptă deschisă. Cînd ajunseră teferi la primul cat, nici nu le venea să creadă că fuseseră atît de norocoși. Cum au intrat, i-a izbit mirosul grînelor adunate în grămezi pe duşumea. Nu era totuşi încă vremea să se bucure de izbîndă. Scotociră cu multă migală încăperea întunecoasă şi pustie. Se urcară pe vatra din mijlocul vechii bucătării a cetății şi fură cît pe-aci să cadă într-un puț. Nu rămăsese o deschizătură cît de mică pe care să n-o cerceteze, dar nu dădură nicăieri peste şobolani negri. După ce puseră stăpînire pe acel cat, căutară cu aceeaşi prudență să-l cucerească pe cel următor. Apoi începură să se cațere din nou, cu multă osteneală, prin firidele aflate în ziduri, înfruntînd mari primejdii şi aşteptînd cu răsuflarea tăiată să le iasă în cale duşmanul. Deşi erau ispitiți de mirosul îmbietor al mormanelor de grîne, nu rămaseră pe loc să se înfrupte din ele, ci se grăbiră să cerceteze într-o ordine desăvîrşită sala sprijinită pe coloane a ostaşilor de pe vremuri, masa de piatră şi cuptorul ei, firidele adînci ale ferestrelor şi găurile din duşumea, prin care se turna odinioară smoală în clocot peste duşmanii care atacau cetatea.

Şobolanii negri tot nu se iveau. Cellalți ajunseră la al treilea cat, unde se afla sala cea mare de festivități a castelanului, tot aşa de rece şi de pustie ca şi restul încăperilor vechii clădiri. Ajunseseră chiar şi la catul cel mai de sus, alcătuit dintr-o singură sală mare şi la fel de pustie. Singurul loc pe care nu se gîndiră să-l cerceteze era cuibul cel mare de barză de pe acoperiş, unde chiar atunci hubureaza o deştepta pe Akka, s-o înştiințeze că Flamea cucuveaua îi satisfăcuse dorința, trimițîndu-i ce dorise.

După ce şobolanii cenuşii scotociră toată cetatea, se simțiră în siguranță. Îşi dădură seama că şobolanii negri fugiseră fără gînd să le țină piept şi, foarte voioşi, dădură buzna la grămada de bucate. Nu apucaseră însă bine să înghită primele boabe de grîu, cînd auziră de jos, din curte, sunetul strident al unui fluieraş. Ridicîndu-şi capetele din grînele cu care se ospătau, făcură cîțiva paşi, ca şi cînd ar fi avut de gînd să coboare de pe grămezi, dar se întoarseră pe dată şi începură să înfulece din nou.

Fluierul se auzi apoi iarăşi, cu un sunet şi mai pătrunzător decît prima oară. Se întîmplă atunci un lucru ciudat. Mai întîi un şobolan, apoi doi, şi după aceea o droaie întreagă sărira de pe grămezile de bucate şi fugiră pe drumul cel mai scurt pînă-n pivniţă, ca să iasă afară. Înăuntru mai rămăseseră totuşi o mulţime de lighioane. Ele se gîndeau cîtă osteneală îşi dăduseră ca să cucerească cetatea Glimmingehus şi nu voiau s-o părăsească. Dar sunetele fluieraşului ajunseră iarăşi pînă la ei şi fură nevoiţi să-i urmeze pe ceilalţi. Într-o goană nebună coborîră de pe grămezile cu grîne şi fugiră prin găurile înguste din ziduri, înghesuindu-se unul în altul, în graba de a-şi găsi salvarea ieşind din cetate.

În mijlocul curţii se afla un prichindel care cînta dintr-un fluier. În jurul său se şi strînsese o ceată întreagă de şobolani care-l ascultau uluiţi şi fermecaţi ; în fiece minut soseau mereu alţii şi alţii. O clipă, prichindelul îşi luă fluierul de la gură, ca să dea cu tifla şobolanilor. S-ar fi zis că lighioanele vor să tabere asupra lui şi să-l sfîşie, dar piciului îi fu de ajuns să sufle din nou în fluier ca să fie iarăşi stăpîn pe ei.

După ce alungă astfel toţi şobolanii din cetatea Glimmingehus, prichindelul ieşi agale din curte pe şosea. Toţi şobolanii cenuşii se luară îndată după el, căci sunetul fluierului le dezmierda auzul şi-i atrăgea, fără ca ei să se poată împotrivi în vreun fel.

Prichindelul merse în fruntea lor şi-i ademeni pe drumul spre Vallby [1], purtîndu-i pe cărări întortocheate şi silindu-i să treacă prin şanţuri şi peste tot felul de garduri. Unde se ducea el, şobolanii îl urmau ca fermecaţi. Sufla mereu din fluier, care părea să fie făcut dintr-un corn, dar un corn din cale-afară de mic, aşa că te întrebai cu mirare de pe fruntea cărui animal ar fi putut să fie scos, căci o astfel de făptură nu afli în zilele noastre. Nimeni nu ştia cine-l făurise. Cucuveaua Flamea îl găsise într-o firidă a turnului catedralei din Lund. Ea îl arătase corbului Bataki şi amîndoi socotiră că astfel de fluiere se făureau înainte vreme de către cei ce voiau să pună stăpînire pe şobolani şi pe şoareci. Corbul era însă bun prieten cu gîsca Akka şi de la el aflase ea că Flamea are atare comoară.

[1] Vallby — (pron. va'l-bü) sat mare, nu departe de Glimmingehus.

În adevăr, şobolanii n-au putut să reziste fluierului. Prichindelul a tot mers înaintea lor, cîntînd toată noaptea, atît cît au strălucit stelele pe cer, iar şobolanii l-au urmat. Nu conteni nici cînd se ivirá zorile, ci cîntă mereu pînă în amurg, iar ceata de şobolani cenuşii s-a ţinut scai după el, ademenită tot mai departe de podul cu bucate de la Glimmingehus.

HORA CEA MARE A COCORILOR DE PE MUNTELE KULLA

Marţi, 29 martie

E drept că în Scania se găsesc multe clădiri minunate, însă nici una din ele nu are pereţi atît de frumoşi ca bătrînul munte Kulla.

Muntele ăsta nu e prea înalt, dar are o lungime destul de mare. Pe tăpşanul său larg sînt păduri, ogoare şi cîteva cîmpii sterpe. Ici şi colo se află măgure cu iarbă-neagră şi colnice pleşuve. Kulla are o perspectivă grandioasă, ca mai toate ţinuturile muntoase din Scania.

Cine merge pe şoseaua care-l străbate prin mijloc este dezamăgit oarecum, poate din cauză că e nevoit să se abată din drum şi s-o ia pe laturile muntelui cu povîrnişuri prăpăstioase, unde îl aşteaptă atîtea lucruri interesante de văzut, încît abia are timp să le admire pe toate. Kulla nu e înconjurat de cîmpii şi de văi ca alţi munţi, ci se înfige adînc în inima mării. Nu are la poale nici cea mai mică fîşie de pămînt care să-l apere de talazuri. Valurile înspumate se izbesc de-a dreptul de pereţii lui, pe care-i rod şi-i modelează după bunul lor plac.

Pereţii muntelui au astfel o ornamentaţie bogată, care e opera mării şi a vîntului, colaboratorul ei. Se văd acolo văgăuni prăpăstioase, săpate adînc, şi vîrfuri roase de biciuirea necontenită a vijeliei. Se văd stînci ce se

înaltă ca niște stîlpi drepți din apa mării și peșteri întunecoase cu intrări înguste. Se văd ripe pleșuve care se lasă drept în jos, alături de povîrnișuri line și înfrunzite. Se văd promontorii stîncoase și golfulețe. De fiece dată cînd valurile izbesc, se prăvălesc bolovani rotunzi care se cufundă cu zgomot în adîncuri. Se văd porți boltite în stîncă deasupra apei și pietre ascuțite, unele stropite de spumă, în timp ce altele se oglindesc în luciul verzui al mării liniștite. Se văd oale uriașe strunjite în stîncă și crăpături uriașe care-l ademenesc pe turist să pătrundă în măruntaiele muntelui pînă la peștera Kullamann. În văgăuni și pe stînci e un adevărat hățiș de curpeni și lăstari.

Cresc și copaci acolo, însă puterea vîntului e atît de mare, încît se transformă și ei în curpeni, ca să se poată menține pe povîrnișurile prăpăstioase. Stejarii stau aplecați spre pămînt, cu bolta de frunziș deasupra lor, iar fagii cu trunchiuri scunde împodobesc văgăunile cu corturi de verdeață.

Pereții aceștia de stîncă, fără seamăn de frumoși, întinsul albastru al mării și văzduhul strălucitor, cu aer tare, care învăluie toată această priveliște, fac ca muntele Kulla să fie nespus de drag oamenilor. Așa se și explică de ce nenumărate cete de turiști vin să-l vadă zilnic în tot timpul verii. Mai greu e de spus ce-l face atît de atrăgător pentru animalele care se adună acolo în fiecare an pentru a lua parte la jocuri. Obiceiul ăsta datează însă din vremuri străvechi și numai cine a fost acolo cînd s-a spulberat la țărm cel dintîi val al mării ar putea să ne lămurească de ce tocmai muntele Kulla a fost ales cu precădere pentru o astfel de adunare.

Cînd e sorocită ziua întîlnirii, cerbii, căprioarele, iepurii, vulpile și celelalte patrupede sălbatice pornesc spre Kulla de cu noapte, pentru a nu fi văzute de ochi omenesc. Înainte de răsăritul soarelui se îndreaptă cu toatele către terenul de jocuri aflat pe tăpșan în partea stîngă a drumului, nu prea departe de ultimul colț al muntelui.

Terenul e înconjurat pe de lături de colnice rotunde și stîncoase, care-l feresc de orice priviri indiscrete. De altfel, în luna martie nu prea se abate nici un drumeț prin partea locului. Vijeliile ce se dezlănțuie încă din timpul toamnei au grijă să-i țină departe multe luni de

zile pe străinii care fac turism pe muntele Kulla, urcîndu-se pe costişele lui. Cît despre paznicul farului [1] din capătul muntelui, despre bătrînii gospodari de la ferma Kulla, aceştia umblă pe drumul lor obişnuit şi n-au ce căuta prin acele coclauri pustii.

Odată sosite la locul de jocuri, patrupedele se instalară pe colnicele dimprejur. Fiecare specie de animale se ţinea deoparte de celelalte, deşi se presupunea că într-o astfel de zi, fiind între ele pace şi bună înţelegere, niei una nu avea a se teme că va fi atacată de alta. Un iepuraş, de pildă, putea să alerge pe colnicul vulpilor, fără a risca să-şi piardă nici măcar un sfîrc de ureche. Era însă vorba de o datină străveche şi de aceea animalele se rînduiau aici în cete deosebite, după neamul lor.

După ce animalele şi-au ocupat locurile aşa cum cerea datina, începură să se uite după păsări. De obicei, în ziua sorocită jocurilor, vremea e frumoasă. Cocorii sînt buni prevestitori de vreme şi n-ar fi poftit animalele dacă ar fi ştiut că va ploua. Nu se vedea însă nici urmă de pasăre, deşi cerul era senin şi nici o ameninţare nu se arăta în văzduh. Ciudat lucru! Soarele se urcase de o suliţă, aşa că păsările trebuiau să fi pornit de mult la drum.

La un moment dat însă, animalele zăriră nişte nouraşi întunecaţi ce se apropiau încet dinspre cîmpie. Unul din aceşi nouraşi se îndreptă deodată de-a lungul ţărmului strîmtorii Öresund [1] spre muntele Kulla. După ce se opri deasupra terenului de jocuri, începu să se audă venind dintr-acolo tot felul de sunete, care aduceau a glasuri de păsări, în timp ce nouraşul se urca şi cobora mereu. În cele din urmă, tot norul se lăsă pe unul din colnice şi-n clipa următoare acesta fu acoperit de ciocîrlii sure, de piţigoi roşii-suri-albi, de graur pestriţi şi de ţigleni cu pene galbene şi verzi.

Îndată după aceea veni dinspre cîmpie încă un nouraş. Se oprea deasupra fiecărei ferme, deasupra fiecărei coline, deasupra fiecărui castel, deasupra tîrgurilor şi oraşelor, gărilor, satelor de pescari şi fabricilor de zahăr. De cîte ori se oprea, atrăgea spre el, de jos, cîte o volbură

[1] Kullafyr — (pron. t'hölle-für) sau Farul Kulla, zidit la extremitatea muntelui şi promontoriului cu acelaşi nume, la o înălţime de 88 m deasupra nivelului mării.

[1] Öresund — (pron. örè-sönd) numele strîmtorii dintre Scania şi insula daneză Seeland, în care se află Copenhaga.

ce părea să fie de colb. Norașul sporea astfel mereu și, în clipa în care se îndreptă spre munțele Kulla, nu mai era un simplu norașș, ci cogeamite nor în toată puterea cuvîntului, care umbrea pămîntul pe distanța dintre Höganäs [1] și Mölle. Cînd s-a oprit deasupra terenului de jocuri, a întunecat soarele, după care a început să cadă pe unul din colnice o ploaie de vrăbii. Dar și atunci trecu multă vreme pînă cînd cele care zburaseră în mijlocul norului putură să vadă lumina zilei.

Sosi apoi un alt nor de păsări, cel mai mare din toate. Era alcătuit din stoluri ce veniseră de pretutindeni prin văzduh, adunîndu-se apoi într-o singură oaste. Avea o culoare închisă, gri-albastră, și nici o rază de soare nu putea să străbată printre ele. Părea un nor de cenușă și inspira groază. Făcea un zgomot sinistru : strigăte înfiorătoare, rîsete de batjocură, croncăniturl sinistre se însoțeau laolaltă, bezmetice, dezlănțuite. Toate viețuitoarele se bucurară cînd, în sfîrșit, norul se topi într-o ploaie de păsări care dădeau din aripi și croncăneau. Peste puțin, locul pe care se lăsaseră se înnegri de ciori obișnuite, ciori bălțate, stăncuțe și corbi.

Se iviră apoi pe cer nu numai norași, ci și o sumedenie de linii și de semne de tot felul. Linii drepte și împestrițate veneau dinspre răsărit și nord-est. Erau păsări de pădure din ținutul Göing : cocoși de pădure și gotcani care zburau în șiruri lungi, la distanță de cîțiva metri uni de alții. Prin strîmtoarea Öresund veniră și păsări înotătoare care trăiau la Mokläppen, dincolo de Falsterbo [2], și care zburau în formații ciudate : triunghiuri, curbe mari, cîrlige strîmbe și semicercuri.

La marea adunare ce avea loc în acest an cînd Nils Holgersson călătorea cu gîștele sălbatice, Akka și cîrdul ei sosiră mai tîrziu decît celelalte păsări, ceea ce nu era de mirare, căci conducătoarea gîștelor fusese nevoită să străbată toată Scania, ca să ajungă la Kulla. În afară de asta, după ce se trezise din somn, fusese nevoită să plece în căutarea lui Năpîrstoc, care cîntase ceasuri în șir pentru șobolanii cenușii și-i ademenise să iasă din cetatea Glimmingehus. Huhurezul se înapoiase cu vestea că șo-

[1] Höganäs — tîrgușor și port, cu mine de cărbuni și o mare fabrică de produse ceramice.

[2] Falsterbo — tîrgușor și port la extremitatea de sud-vest a Scaniei, renumit pe vremuri ca centru de pescuit scrumbii.

bolanii negri se vor întoarce acasă îndată după răsăritul soarelui, așa că nu mai era nici o primejdie dacă fluierul cucuvelei n-ar mai fi fost folosit și li s-ar fi dat șobolanilor cenușii libertatea să se ducă unde le era voia.

Nu Akka a fost totuși pasărea care l-a descoperit pe Năpîrstoc, pe cînd mergea pe drum urmat de droaia de șobolani, și care a coborît să-l prindă în cioc și să-l ridice în văzduh, ci jupînul Ermenrich, bărzoiul. Păsămite și jupînul Ermenrich pornise în căutarea lui și, după ce-l adusese la cuibul berzei, îl rugase să-l ierte că în seara din ajun îi arătase atîta dispreț.

Băiatului îi plăcu mult gestul bărzoiului, după care rămaseră prieteni la toartă. Akka se purtă și ea foarte îndatoritoare cu Năpîrstoc și, după ce-i atinse de cîteva ori brațul cu capul ei bătrîn, îl lăudă că-i ajutase pe ceilalți la ananghie.

Trebuie să spunem totuși, spre cinstea băiatului, că el nu voi să primească o laudă pe care nu o merita.

— Nu, mamă Akka — zise el — să nu crezi cumva că i-am momit pe șobolanii cenușii să plece din cetate ca să-i ajut pe cei negri. Am vrut numai să-i arăt jupînului Ermenrich că nu sînt un terchea-berchea și că-mi stă în putință să fac și cu o faptă de ispravă...

Auzind acest răspuns, Akka se întoarse spre bărzoi să-l întrebe dacă era de părere să-i ia și pe Năpîrstoc la Kulla.

— Eu cred că ne putem bizui pe el ca și pe noi înșine, adăugă ea.

— De bună seamă, mamă Akka, trebuie să-l iei pe Năpîrstoc la Kulla ! se grăbi s-o îndemne bărzoiul. În chipul ăsta avem prilej fericit să-l răsplătim pentru tot ce-a făcut spre binele nostru astă-noapte. Și, deoarece îmi pare rău că m-am purtat urît cu el, mă îndatorez să-l duc eu însumi în spinare pînă la locul unde urmează să ne adunăm.

Nu poate fi un lucru mai plăcut pentru cineva decît acela de a fi lăudat de alții care sînt ei înșiși înțelepți și destoinici. Năpîrstoc nu fusese niciodată mai fericit ca în clipa în care gîsca și bărzoiul vorbiseră în acest fel despre dînsul.

Băiatul făcu așadar drumul pînă la muntele Kulla pe spinarea bărzoiului. Deși știa bine că acest lucru este

o mare cinste pentru el, se temea nespus de faptul că jupînul Ermenrich era mare meşter la zbor şi o pornise la drum cu totul altfel decît gîştele sălbatice. În timp ce mama Akka zbura întins, bătînd din aripi în acelaşi ritm, bărzoiul făcea o mulţime de acrobaţii. Aci stătea liniştit la o mare înălţime, spintecînd văzduhul fără să-şi mişte aripile, aci se arunca în gol cu o iuţeală atît de ameţitoare, că-ţi dădea impresia că se va prăbuşi la pămînt ca un pietroi, fără nici o nădejde de scăpare, aci se zbenguia zburînd ca un vîrtej în jurul gîştei Akka, în cercuri mari sau mici. Năpîrstoc nu mai trecuse încă prin aşa ceva, dar trebui să recunoască cinstit că nu ştiuse pînă atunci ce înseamnă cu adevărat un zbor straşnic.

O singură dată, de cînd porniseră la drum, făcură o haltă şi anume atunci cînd Akka se întîlni pe lacul Vomb cu tovarăşele ei din cîrd şi strigă la ele că şobolanii cenuşii fuseseră biruiţi. După aceea, gîştele li se alăturară şi călătorii porniră în zbor întins spre muntele Kulla. Ajunşi în dreptul tăpşanului, coborîră pe vîrful colnicului rezervat gîştelor sălbatice. Rotindu-şi privirea de la un colnic la altul, băiatul văzu pe unul din ele o pădure de coarne de cerbi, iar pe altul, moţurile sure ale bîtlanilor. Un colnic era roşu de vulpi ; altul negru şi alb de păsări de mare ; altul, gri de şobolani şi şoareci. Unul era ticsit de corbi negri, care croncăneau neîncetat, iar altul de ciocîrlii ce n-aveau astîmpăr deloc, ridicîndu-se mereu în văzduh şi cîntînd de bucurie.

După vechea datină de pe muntele Kulla, seria jocurilor a fost deschisă de către ciori, cu hora lor zburătoare. Ele s-au împărţit în două stoluri, care zburau unul după altul, se întîlneau, apoi se întorceau şi o luau de la capăt. Această horă avea multe figuri care li se păreau prea uniforme celor care nu cunoşteau regulile jocului. Ciorile erau însă foarte mîndre de hora lor, în timp ce toţi ceilalţi fură tare bucuroşi cînd ea luă sfîrşit.

Celor de faţă li se păruse la fel de tristă şi de lipsită de noimă ca şi jocul viforului cu fulgii de zăpadă. Nemulţumiţi, spectatorii aşteptau cu nerăbdare să vadă ceva care să-i distreze cît de cît.

Aşteptarea nu le-a fost zadarnică. După ce a luat sfîrşit hora ciorilor, a început goana iepurilor. Urecheaţii alergau într-un şir lung, fără nici o rînduială aparentă. În unele şiruri se afla numai cîte unul, în altele cîte

trei sau patru, unul lîngă altul. Toți se ridicaseră în două picioare și fugeau așa de repede că le fîlfîiau urechile într-o parte și într-alta. Alergînd, făceau tot felul de piruete și sărituri, piesnindu-se în coaste cu labele din față. Unii se dădeau de-a berbeleacul, unul după altul, alții se încovoiau și se rostogoleau ca niște roți, unii pedeau într-un picior și se învîrteau, iar alții mergeau pe labele din față. Nu era, desigur, nici o regulă în jocul lor. Dar era atît de nostim și de hazliu, încît toate viețuitoarele care priveau începură să răsufle mai repede. Nu încăpea îndoială că sosise primăvara, sosise vremea cînd tot ce e viețuitoare se bucură și se veselește... Iarna se sfîrșise. Se apropia vara. Și pretutindeni, în curînd, avea să fie numai joc și desfătare.

Isprăvindu-se hîrjoana iepurească, veni rîndul păsărilor de pădure să-și arate iscusința. Sute de cocoși de pădure, cu penajul negru strălucitor și cu sprîncenele colorate în roșu aprins, dădură năvală asupra unui stejar mare din mijlocul terenului de jocuri. Cel cocoțat pe ramura cea mai de sus se umflă în pene, apoi își colorî aripile și își ridică coada, lăsînd să i se vadă penele albe de pe spete. Lungi apoi gîtul și începu să scoată niște sunete adînci. Întîi se auzi : țoc, țoc, țoc ! Și sunetele răsunară gîlgîite de cîteva ori din gîtlej. Cocoșul închise pe urmă ochii și începu să fluiere de mai mare dragul : țiu, țiu, țiu, țiu, țiu, țiu ! În aceeași clipă căzu într-un fel de extaz, încît nici nu mai știa ce se petrece în preajma lui.

În timp ce-i dădea zor înainte cu țiu, țiu, țiu ! cei trei cocoși de pe ramura imediat următoare începură să cînte la fel. După ce executară toată gama de țiuituri, veni rîndul celor zece de sub ei. Concertul urmă apoi din ramură în ramură, pînă ce toți cei o sută de cocoși de pădure își dădură concursul. În timp ce cîntau, cădeau unul după altul în extaz, molipsind de însuflețire toate viețuitoarele care îi auzeau.

Și tuturor începu să li se înfierbînte sîngele... „E într-adevăr primăvară !“ își ziceau multe din ele. „A trecut frigul iernii. Pe pămînt se încinge acum focul primăverii.“

Văzînd că frații lor pădureni avuseseră un succes atît de mare, gotcanii nu se lăsară nici ei mai prejos. Nefiind alt copac în care să se așeze, se lăsară pe tăpșanul de jos,

în tufele de iarbă-neagră care crescuse înaltă. Şi aşa se făcu că nu li se puteau vedea decît penele frumos desfăşurate ale cozilor şi pliscurile groase. Şi deodată prinseră a cînta : got, got, got !

Pe cînd se luau astfel la întrecere cu cocoşii de pădure, se întîmplă ceva nemaiauzit. În timp ce toate celelalte vieţuitoare erau atente numai la concertul cocoşilor, o vulpe se furişă tiptil pe colnicul gîştelor sălbatice. Se strecură cu multă băgare de seamă şi ajunse pînă sus, fără s-o vadă nimeni. Una din gîşte o zări totuşi şi, nevenindu-i să creadă că vulpea se furişase la ele cu gînd bun, începu să strige :

— Păzea, gîştelor ! Păzea !...

Doar atît putu să spună, că vulpea o şi înşfăcă de gîtlej, poate mai mult ca s-o facă să tacă, decît ca să-i pricinuiască vreun rău. Restul gîştelor însă auzise la vreme alarma şi apucase să se înalţe în văzduh. După ce zburară cu toatele, vieţuitoarele îl văzură pe jupînul Smirre stînd pe colnicul gîştelor sălbatice, cu o gîscă moartă în gură.

Pentru vina că tulburase astfel liniştea acelei zile de jocuri, jupînul Smirre se alese cu o pedeapsă din cale-afară de grea, care-l făcu să se căiască toată viaţa că nu-şi înfrînase setea de răzbunare şi încercase să se apropie în acel chip de Akka şi de cîrdul ei de gîşte sălbatice. Împresurat pe dată de o ceată de vulpi, fu osîndit după o veche datină, care prevedea să fie trimis în surghiun oricine tulbura liniştea în ziua cea mare de jocuri. Nici una din vulpi nu voi să micşoreze pedeapsa, ştiind bine că, dacă ar fi încercat aşa ceva, ar fi fost izgonită de pe tăpşan şi niciodată nu i s-ar mai fi îngăduit să calce pe acolo. Sentinţa de surghiunire fu pronunţată, aşadar, împotriva jupînului Smirre, fără ca să fie cineva contra. I se interzise să mai stea în Scania. Trebuia să plece pentru totdeauna de lîngă soţie şi rude, de pe locurile de vînătoare, din vizuina lui, din culcuşurile şi ascunzătorile pe care le avea, urmînd să-şi încerce norocul într-o ţară străină. Şi ca să ştie toate vulpile din Scania că Smirre era surghiunit din patrie, vulpea cea mai bătrînă din soborul de judecată îi muşcă vîrful urechii drepte. După îndeplinirea acestei formalităţi, toate vulpile tinere începură să urle furioase şi se năpustiră asupra vulpoiului. Şi aşa se făcu că jupînului Smirre nu-i

mai rămase altceva decît să-şi ia lumea în cap. Urmărit de aproape de vulpile tinere, el părăsi astfel muntele Kulla şi se făcu nevăzut.

În vremea asta, cocoşii de pădure şi gotcanii îşi continuau concertul. Vezi însă că păsările acestea au o meteahnă : cînd se pun pe cîntat, nici nu mai aud, nici nu mai văd. Nici măcar nu îngăduiră să fie tulburate...

Pînă la urmă însă, concertul luă sfîrşit şi se iviră pe tăpşan cerbii de la Häckeberga, să-şi arate dibăcia sportivă în lupte. Mai multe perechi de cerbi prinseră să se lupte în acelaşi timp, năpustindu-se cu toată puterea unii asupra altora. Lupta era înverşunată şi cerbii se izbeau cu coarnele, care se împleteau între ele, fiecare căutînd să-şi împingă duşmanul îndărăt. Tufele de iarbă-neagră erau sfîrtecate sub copitele luptătorilor. Din gură le ieşeau aburi, din gîtlejuri scoteau mugete înfricoşătoare, în timp ce boturile le erau pline de spumă. De jur împrejur, pe colnice, domnea o tăcere mormîntală. Fiecare vieţuitoare încerca simţăminte noi. Toate căpătaseră curaj şi se simţeau puternice, înviorate de forţe proaspete, renăscute în acel aer înmirezmat de primăvară, sprintene şi dornice de tot felul de aventuri. Nu erau mînioase unele pe altele, dar, de-a lungul şi de-a latul tăpşanului, aripile se ridicau, penele se zbîrleau, iar gheare le se ascuţeau... Dacă cerbii de la Häckeberga ar mai fi continuat o clipă, s-ar fi iscat pe colnice o luptă sălbatică, căci toate vieţuitoarele aflate acolo aveau convingerea nestrămutată că erau şi ele pline de vlagă, că moleşeala din timpul iernii luase sfîrşit, că sîngele le clocotea şi lor în vine.

Din fericire, corbii s-au oprit la vreme. Pe urmă se auziră şoapte de la un colnic la altul :

— Urmează acuma la rînd cocorii !

Şi cît ai clipi apărură păsările cenuşii, crepusculare, cu pene mari la aripi, cu podoabe de pene roşii la gît. Cu picioroangele lor, cu gîturile lor zvelte, cu capetele mici, alunecau pe povîrnişul colnicului cuprinse de un delir misterios. În timp ce alunecau, se legănau, zburînd parcă şi dănţuind în acelaşi timp. Îşi ţineau aripile întinse cu multă graţie, ceea ce nu le împiedica să se mişte cu o iuţeală uimitoare. Era ceva ciudat şi straniu în mişcările lor. Părea un joc de umbre cenuşii pe care ochiul abia putea să-l urmărească, joc deprins de

păsările acestea de la negurile ce plutesc deasupra muşchiului singuratic. Era un joc fermecat. Toţi aceia care nu mai fuseseră pînă atunci pe muntele Kulla îşi dădea bine seama de ce adunarea de acolo îşi luase numele după hora cocorilor. Era sălbăticie şi sete de viaţă în hora acestora. Nimeni nu se mai gîndea la luptă. În schimb, toate vieţuitoarele aflate acolo, fie zburătoare, fie nu, tînjeau să se înalţe cît mai sus, să plutească deasupra norilor, să cerceteze culmile văzduhului.

PE VREME PLOIOASĂ

Miercuri, 30 martie

Şi iată că se ivi prima zi ploioasă din timpul călătoriei. Cînd se aflaseră prin părţile lacului Vomb, gîştele sălbatice se bucuraseră de vreme frumoasă, dar în ziua în care porniră spre miazănoapte începu să plouă. Năpîrstoc stătuse ceasuri întregi ud leoarcă pe spinarea gîscanului şi dîrdîia de frig.

În dimineaţa zilei în care plecaseră la drum era senin şi vreme liniştită. Gîştele se înălţaseră în văzduh fără nici o grabă, cu Akka în frunte, celelalte urmînd-o în două şiruri oblice, după cum cerea rînduiala. Din pricină că se grăbeau, nu avuseseră răgaz să ocărască vietăţile rămase pe pămînt. Neputînd totuşi să stea mute, cîntau neîncetat, în tact cu bătaia aripilor, cîntul lor obişnuit de ademenire :

— Unde eşti ? Eu sînt aici ! Unde eşti ? Eu sînt aici !

Şi cîntul era un strigăt ascuţit şi prelung... Toate gîştele luau parte la acest strigăt stăruitor, curmîndu-l doar din cînd în cînd, ca să-i arate gîscanului alb semnele de jos după care se călăuzeau în zborul lor.

Zburînd deasupra ogoarelor pentru cultura cartofilor, care se găsesc în număr destul de mare în ţinutul

din preajma orașului Kristianstad, dar care erau încă nesemănate și negre, ele prinseră a striga :

— Treziți-vă și apucați-vă de treabă ! Are cine vă deștepta acuma. Ați trîndăvit destulă vreme !

Cînd zăreau de sus niscaiva oameni care se grăbeau să se ferească de ploaie, îi dojeneau spunîndu-le :

— Ce vă grăbiți așa ? Nu vedeți că plouă turte și lipli, turte și lipli ?...

Un nor mare și gros care înainta cu repeziciune spre miazănoapte se ținea scai de cîrdul de gîște. Băgînd de seamă că rămîne mereu în preajma lor, gîștele își închipuiseră că tîrau norul după ele. Și cum tocmai în acel timp zăriră sub ele niște grădini întinse, începură să strige foarte mîndre :

— Vă aducem dediței ! Vă aducem trandafiri ! Vă aducem flori de măr și muguri de cireș ! Vă aducem mazăre și fasole, napi și varză ! Cine vrea să le ia ! Cine vrea să le ia !

Astfel de strigăte se auziră pe cînd se revărsau primele averse pe pămînt, și un răstimp toți fură bucuroși de ploaie. Dar cum ploaia ținu toată după-amiaza, gîștele își pierdură răbdarea și începură să strige la pădurile însetate din preajma lacului Ivö :

— Nu v-ați săturat de ploaie ? Nu v-ați săturat de ploaie ?

Cerul se întuneca mereu, iar soarele stătea bine ascuns, neștiind nimeni unde se află. Ploaia cădea tot mai deasă, ciocănînd aripile gîștelor sălbatice și căutînd să răzbească pînă la piele prin penele unsuroase ce le acopereau trupurile. Pămîntul era învăluit în aburi de ploaie. Lacurile, munții și pădurile se făcuseră una, contopindu-se într-o încîlceală căreia nu-i puteai da de rost, iar semnele după care se călăuzeau gîștele nu se mai puteau deslusi. Zburătoarele înaintau tot mai încet și strigătele lor voioase amuțiseră, în timp ce bietul Năpîrstoc tremura de frig de nu mai putea.

Cît vreme se aflase pe spinarea gîscanului, călătorind prin văzduh, băiatul nu-și pierdu-se totuși curajul. După-amiază însă, gîștele coborîră sub un pîn închircit în mijlocul unei turbării mari, unde domnea frigul și era multă umezeală. O parte din ele își găsiră adăpostul

în cîteva tufe acoperite de zăpadă, în timp ce altele stăteau fără nici un acoperămînt într-o mlaştină pe jumătate dezgheţată. Dar şi în această împrejurare, Năpîrstoc tot mai dădu dovadă de curaj. Începu să alerge sprinten şi voios de colo pînă colo, ca să caute boabe de răchiţele şi afine îngheţate. Veni totuşi seara, şi pămîntul se cufundă într-o beznă adîncă, lugubră şi înfiorătoare, prin care nici ochii ageri ai lui Năpîrstoc nu mai puteau răzbate. Băiatul se ghemui sub aripa gîscanului, dar nu putu să adoarmă, fiind ud şi rebegit de frig. În timp ce se perpelea aşa, îi ajunseră la ureche fel de fel de zvonuri neînţelese, duduit de paşi tainici şi glasuri ameninţătoare. Pe neaşteptate îl cuprinse o spaimă atît de grozavă, încît nu mai ştia încotro s-o apuce. S-ar fi dus bucuros undeva, unde ar fi găsit foc şi lumină.

„Ce-ar fi dacă aş cuteza măcar în noaptea asta să mă adăpostesc într-o casă de om?" îşi zise el. „Barem să mă încălzesc o clipă la gura sobei şi să capăt o îmbucătură... Iar înainte de răsăritul soarelui m-aş întoarce din nou la gîştele mele sălbatice..."

Zis şi făcut. Se strecură de sub aripa gîscanului şi sări jos. Nu-l trezi şi nu le trezi nici pe gîşte. În tăcere şi nevăzut de nimeni o porni la drum, străbătînd turbăria.

Habar n-avea unde era, dacă se afla în Scania, în Smoland ori în Blekinge [1].

Nu mersese prea mult, cînd zări un sat mare şi îşi îndreptă paşii într-acolo. După puţin timp dădu şi de un drum. O luă pe aici şi în curînd se pomeni pe uliţa satului, lungă de nu se mai sfîrşea, cu copaci pe margini şi cu ogrăzile una lîngă alta.

Năpîrstoc ajunsese într-unul din acele sate mari pe care le întîlneşti des cînd urci la deal în interiorul ţării, dar nu se prea văd la cîmpie. Casele erau făcute din lemn şi foarte frumoase. Cele mai multe aveau acoperişuri aplecate şi frontispicii chenăruite cu frize. Cerdacurile erau împodobite cu geamlîcuri colorate, pereţii daţi cu vopsele în ulei, iar cercevelele ferestrelor erau al-

[1] După Scania, spre miazănoapte, urmează ţinutul Blekinge (în partea de nord-est a Scaniei), care face parte din provincia Smoland.

bastre, verzi și chiar roșii. Mergînd așa pe uliță și tot uitîndu-se la case, băiatul auzea răzbătînd dinăuntru vorbe și risete de oameni care stăteau la adăpost în odăi călduroase. Nu putea deslușì bine vorbele, dar glasurile omenești i se păreau nespus de frumoase.

„Ce-ar zice ei, oare, dacă aș bate la ușă și i-aș ruga să-mi dea voie să intru ?" se gîndi el.

Asta și avea de gînd să facă, dar nu-i mai era teamă de întuneric de cînd văzuse ferestrele luminate. În schimb simțea iarăși sfiala care-l cuprindea ori de cîte ori se apropia de ființe omenești.

„Mă duc să dau întîi o raită prin sat, și pe urmă o să cer voie vreunui gospodar să mîn acolo peste noapte !" se încurajă el.

Una din case avea balcon. Chiar în clipa în care băiatul trecu prin fața ei, ușile de la balcon se deschiseră și o lumină galbenă străbătu afară prin niște perdele subțiri și ușoare. În balcon apăru o femeie tînără și frumoasă coz, care se rezemă de balustradă.

— Plouă, semn că vine primăvara ! zise ea, c-un glas argintiu.

Cînd o văzu, băiatul simți o teamă ciudată. Îi venea parcă să plîngă. Pentru prima oară simțea o oarecare neliniște că se izolase de oameni, că se despărțise de lumea în care trăise pînă nu de mult.

Trecu apoi pe lîngă o prăvălie în fața căreia se afla o semănătoare. Se opri să se uite la mașină, iar pe urmă se sui pe capră și se așeză acolo. Stînd așa, începu să plescăie din buze, făcîndu-se că mînă caii. În același timp însă se gîndea cît de plăcut ar fi să conducă pe ogor o mașină așa de arătoasă. Pentru o clipă uitase ce fel de înfățișare avea acum, dar își aduse curînd aminte și sări jos de pe semănătoare. Apoi îl cuprinse o neliniște și mai grozavă. Se gîndea de cîte lucruri avea să fie lipsit, dacă va mai continua să trăiască în mijlocul viețuitoarelor sălbatice. Cu totul altceva e să trăiești între oameni de ispravă și destoinici.

Oare cum trebuia să se poarte, ca să ajungă iarăși om ? Mult ar fi dat să știe acest lucru !

Se furișă pe treptele unei scări și, așezîndu-se pe ele, se adînci în gînduri, în timp ce ploaia cădea cu

găleata. Rămase așa un ceas, două și tot chibzui mereu pînă ce i se încreți fruntea. Dar tot nu-i veni în minte ce avea de făcut. Gîndurile îi umblau prin cap valvîrtej. Cu cît stătea mai mult acolo, cu atît i se părea mai cu neputință să găsească o ieșire din impasul în care se afla.

„De unde să se priceapă la așa ceva unul ca mine, care n-am învățat multă carte !... își zise el în cele din urmă. Dar oricum ar fi, trebuie să mă întorc printre oameni. O să-l întreb pe preot, pe doctor, pe învățător și pe atîția alții, care sînt oameni învățați și cunosc leacul metehnei de care sufăr eu !..."

Cu această hotărîre, se ridică de pe scări și se scutură, căci era murat de ploaie ca un cîine ieșit dintr-o mocirlă.

În aceeași clipă văzu o bufniță mare ce venise în zbor și se așezase pe craca unui copac din marginea uliței. Îndată după aceea, un huhurez, care se afla sub streașina casei de alături, începu să se foiască și să strige :

— Hu-hu ! Hu-hu ! Te-ai întors acasă, cumătră bufniță ? Cum ai petrecut prin cele țări străine ?

— Mulțumesc, huhurezule dragă ! Am petrecut foarte bine ! răspunse bufnița. S-a întîmplat ceva mai de seamă în lipsa mea ?

— Aici, în Blekinge, nu s-a întîmplat nimic, cumătră bufniță, însă în Scania, uite ce minune s-a petrecut : un băiat a fost vrăjit de un spiriduș, care a făcut din el un ghemuleț cît o veveriță de mic. Dar prichindelul n-a mai rămas la ai săi, ci a plecat cu un gîscan domestic tocmai în Laponia.

— Ciudată veste îmi dai ! Spune-mi, huhurezule dragă, mai ajunge iarăși om băiatul acela ? Mai ajunge oare ?

— Povestea are o taină mare, cumătră bufniță, dar uite că ți-o spun. Spiridușul cică ar fi zis că dacă băiatul o să aibă grijă de gîscan să se înapoieze teafăr acasă și...

„Dacă o să am grijă de gîscan să ajungă teafăr înapoi acasă, voi fi iarăși om. Ura ! Ura ! Voi fi iarăși om !..."

Striga „ura" cu atîta putere, încît e de mirare că nu l-a auzit nimeni de prin case. După asta, băiatul fugi în grabă, cît îl țineau picioarele, la gîștele sale sălbatice din turbăria plină de umezeală.

SCARA CU TREI TREPTE

Joi, 31 martie

Gîştele sălbatice aveau de gînd să zboare a doua zi pe deasupra districtului Allbo din Smoland şi de aceea trimiseră într-acolo pe Yksi şi pe Kaksi în recunoaştere. Acestea se întoarseră însă cu vestea că în acel district toate apele erau îngheţate şi că pămîntul zăcea pretutindeni sub zăpadă.

— Mai bine să rămînem pe loc ! ziseră gîştele sălbatice. Nu putem trece prin nişte meleaguri unde nu se găseşte apă şi păşune.

— Bine, bine, să rămînem, nu zic nu ! zise Akka. Dar dacă-i aşa, va trebui să aşteptăm aci o lună de zile încheiată. Eu zic s-o luăm spre răsărit prin Blekinge, ca să ajungem pe urmă în Smoland prin districtul Möre, care este aproape de ţărmul mării şi unde primăvara vine devreme.

Şi astfel, Năpîrstoc călători a doua zi pe deasupra ţinutului Blekinge. Cerul era luminos, fără urmă de nori, şi băiatul se simţea plin de voioşie, de parcă toată lumea ar fi fost a lui. Se mira singur de cîte-i trecuseră prin cap în seara din ajun. Dar acum era hotărît : nu se mai gîndea cîtuşi de puţin să renunţe la călătorie şi la viaţa prin pustietăţi.

Peste Blekinge se aşternuse o pîclă deasă, din care pricină Năpîrstoc nu putu să vadă ce înfăţişare avea. „O fi bine, oare, o fi rău pe aici ?“ se întreba el, căutînd să-şi aducă aminte ce învăţase la şcoală despre această parte a ţării. Trudă zadarnică. Ştia doar bine că la şcoală numai de carte nu se ţinuse !...

Deodată îi apăru şcoala înaintea ochilor. Copiii şedeau în băncile lor micuţe, cu mîinile întinse, în timp ce învăţătorul se afla la catedră şi părea nemulţumit. Pasămite, în faţa hărţii se afla chiar el, Nils, şi trebuia să răspundă la o întrebare oarecare cu privire la Blekinge, dar nu ştia ce să spună. În ăst timp, învăţătorul se întuneca tot mai tare la faţă. Nils Holgersson avea impresia că dascălul lor ţinea la geografie mai mult decît la orice altă materie. Coborînd de la catedră, învăţătorul îi luă din mînă beţişorul cu care arătau pe hartă apele, munţii sau oraşele şi-i spuse să treacă la loc în bancă.

„Am dat de naiba !"... își zise băiatul.

Învățătorul se duse pe urmă la fereastră și privi afară, fluierînd o clipă a pagubă. Se urcă apoi iarăși la catedră și le spuse elevilor că le va istorisi ceva despre Blekinge. Ce le-a povestit atunci a fost atît de frumos, că Nils a ascultat totul fără măcar să clipească. Și deși trecuse multă vreme de-atunci, își aducea aminte fiecare cuvînt :

— Smoland e o casă înaltă, cu brazi pe acoperiș, își începuse istorisirea învățătorul. În fața ei se află o scară largă, cu trei trepte mari. Scara se cheamă Blekinge și e lungă de tot. Ea se întinde pe o distanță de opt mile și cine vrea să ajungă de la capătul ei pînă la Marea Baltică mai are de mers încă patru mile. Scara asta a fost construită în vremea de demult. Ani de zile au fost cioplite în piatră treptele din care e alcătuită și așezate apoi cu măiestrie, ca să facă legătura între Smoland și mare.

Fiind așa de veche, scara nu mai arată, bineînțeles, ca pe vremea cînd era nouă. N-aș putea spune cîtă grijă avea lumea de ea altădată ; dar, mare cum era, nici un tîrn nu putea prididi s-o țină curată. După cîțiva ani a început să crească pe ea mușchi. Toamna, vîntul o acoperea cu buruieni și frunze uscate, iar primăvara se rostogoleau pe ea bolovani căzuți de la marl înălțimi. Toate astea îngrămădindu-se an după an și putrezind, cu vremea scara s-a acoperit cu un strat gros de țărînă în care prindeau rădăcină nu numai buruieni, dar și tufe și chiar cogeamite copaci.

Totodată au avut loc alte nenumărate prefaceri, astfel că azi, între cele trei trepte ale scării există o mare deosebire. Cea de sus, care este mai aproape de Smoland, e acoperită în bună parte cu pămînt neroditor și cu pietriș, pe care nu cresc decît mesteceni, cireși sălbatici și brazi, copaci care rezistă la frig și se mulțumesc cu puțin. Oricine își poate da seama de sărăcia de acolo după micimea ogoarelor, săpate în terenuri pădUroase, și a caselor pe care și le fac oamenii.

Pe treapta din mijloc, pămîntul este mai roditor. Acolo e și ceva mai cald, copacii fiind, datorită acestui fapt, mai înalți și de soi mai bun : arțari, stejari, tei, mesteceni cu ramuri plecate și aluni. Brazi și pini nu cresc însă prin acele părți. Suprafețele cultivate se gă-

sesc aici în mare număr, iar casele oamenilor sînt încăpătoare și frumoase. Priveliștea e cu totul alta decît cea de pe treapta de sus, și traiul oamenilor e mai îndestulat.

Cea mai bună treaptă e, totuși, a treia, cea de jos. E acoperită cu pămînt bogat și mănos și, fiind scăldată de apa mării, frigul din Smoland nu ajunge deloc pînă acolo. Pe meleagurile ei cresc fagi, castani și nuci înalți cît turlele bisericilor. Tot aici se găsesc și ogoarele cele mai întinse. Locuitorii se ocupă însă nu numai cu exploatarea pădurilor și cu plugăritul, ci și cu pescuitul, cu negoțul și cu navigația. De aceea se și văd aici cele mai arătoase case. Multe locuri s-au dezvoltat, ajungînd tîrguri și orașe.

Cu asta, nu v-am spus încă tot despre cele trei trepte ale scării. Trebuie să mai știți un lucru : cînd plouă pe acoperișul casei cele mari din Smoland ori cînd se topește zăpada acolo sus, apa e nevoită să-și caute drum încotrova și o parte din ea dă năvală, bineînțeles, pe scara cea mare. La început curgea pe toată lățimea ei. Cu vremea s-au produs însă crăpături, așa că apa s-a obișnuit să se prăvălească prin jgheaburi uneori bine ticluite. Apa e însă apă, orice i-ai face ! Nu are niciodată odihnă. În unele locuri sapă, roade, scrijelește și trece mai departe, în altele stă pe loc și se adună. Jgheaburile s-au prefăcut în văi, iar pereții văilor s-au acoperit cu țărînă, de care s-au agățat tufe, curpeni și copaci. Aceștia au crescut tot mai mari și mai deși, ajungînd aproape să împiedice mersul șuvoaielor în drumul lor spre adînciuri. Cînd șuvoaiele astea ajung pe podișurile dintre trepte, se rostogolesc și curg mai departe în valuri spumoase, fiind în stare să pună în mișcare roți de mori și mașini, care se și văd oriunde se află o cădere de apă.

Și stați că tot n-am sfîrșit povestea provinciei cu scara de trei trepte. Trebuie să vă mai spun că acolo sus în Smoland, în casa cea mare, a locuit pe vremuri un uriaș, care a ajuns la adînci bătrînețe. De bătrîn ce era, îl obosea prea mult să tot coboare scara cea lungă, ca să ajungă la mare să prindă somonul cu undița. I s-a părut atunci moșneagului că erau mult mai ușor și mai practic ca somonul să vină singur pînă acolo sus, unde locuia el. Ce-a făcut el atunci ? S-a urcat pe acoperișul casei și a început să zvîrle bolovani în Marea Baltică. Îi azvîrlea

cu atîta putere, încît se rostogoleau pe toată scara, din Blekinge pînă la mare. Cînd cădeau bolovanii în mare, somonii se speriau de moarte, o tuleau din mare şi se urcau prin şuvoaiele din Blekinge, făcîndu-şi drum înainte, suind prin cataracte, fără a se opri din goana lor decît hăt departe, sus în Smoland, unde trăia bătrînul uriaş.

Că această poveste e adevărată se vede după numărul mare de ostroave şi de stînci de lîngă ţărmul ţinutului Blekinge, care nu sînt altceva decît bolovanii aruncaţi odinioară de către uriaş. Acest lucru se mai vede şi din faptul că somonii se urcă şi azi pe apele din Blekinge pînă sus în Smoland.

Uriaşul acela e vrednic însă de multă cinste şi mulţumire din partea locuitorilor din Blekinge, deoarece pescuitul somonilor în apele ţinutului şi piatra cioplită din stînci le dau de lucru şi îi hrănesc chiar şi în zilele noastre.

PE MALURILE RÎULUI RONNEBY [1]

Vineri, 1 aprilie

Nici gîştele sălbatice, nici vulpoiul Smirre n-ar fi crezut că se vor mai întîlni vreodată după plecarea lor din Scania. S-a întîmplat însă că gîştele, în drumul lor, au ajuns în Blekinge, unde se refugiase în surghiun şi jupînul vulpoi. Pînă atunci stătuse prin părţile de sus ale ţinutului, pe unde nu văzuse încă parcuri cu cerbi şi căprioare... Din pricina asta era mai nemulţumit decît părea să fie.

[1] Ronneby — (pron. ro'ne-bü) rîu navigabil care izvorăşte din lacurile din centrul ţinutului Blekinge şi se varsă în Marea Baltică. Pe malul acestui rîu se găseşte pitorescul oraş Ronneby, în apropierea căruia se află o staţiune de ape minerale

Într-o după-amiază, jupînul vulpoi hoinărea pe niște meleaguri pustii și păduroase din Mellanbygd [1], nu departe de rîul Ronneby, cînd văzu deodată trecînd în zbor un cîrd de gîște sălbatice. Vulpoiul observă că una din păsări era albă și înțelese numaidecît cu cine avea de-a face.

Se puse deci în urmărirea gîștelor, nu atît pentru plăcerea de a se ospăta cu ceva de preț, cît mai ales din dorința de a se răzbuna pentru toate necazurile pe care i le pricinuiseră ele. Le văzu zburînd spre răsărit pînă ce ajunseră la rîul Ronneby ; după aceea o luară spre miazăzi, urmînd cursul rîului la vale. Vulpoiul înțelese atunci că gîștele își căutau un culcuș în apropiere de malul rîului și începu să tragă nădejdea că o să pună gheara pe cîteva din ele, fără prea mare greutate. Cînd văzu totuși, în cele din urmă, unde coboriseră păsările, își dădu seama cu ciudă că își aleseseră un loc atît de bine apărat, încît nu putea să ajungă la ele.

Ronneby nu e un rîu mare, dar are țărmuri minunate, despre care se vorbește mult. În bună parte curge printre munți prăpăstioși, ai căror pereți cad vertical, fiind acoperiți cu caprifoi și cireși sălbatici, cu spinișori și arini, cu arțari și sălcii. Nici o privelițte nu poate fi mai plăcută într-o zi minunată de vară ca vegetația verde de pe aceste povîrnișuri.

Acum însă, cînd poposiseră aici vulpoiul Smirre și gîștele sălbatice, era o vreme urîtă și friguroasă de iarnă care se îngîna cu primăvara. Copacii erau goi. Nimeni nu se gîndea dacă pe malurile rîului este frumos sau urît. Gîștele sălbatice se bucurau că putuseră găsi o fîșie îngustă de nisip sub unul din acești pereți prăpăstioși, unde să se poată adăposti. În fața lor vuia apa repede a rîului, umflată ca pe vremea cînd se topesc zăpezile ; în spate se înălța un perete de stîncă cu neputință de urcat ; iar deasupra aveau drept acoperiș ramurile plecate ale copacilor. Nici că puteau găsi un adăpost mai bun. Ele adormiră îndată, dar Năpîrstoc nu putea închide ochii de fel. Cum asfinți soarele, îl cuprinse teama de întuneric și de pustiu, făcîndu-i-se iar dor de oameni. Vîrît sub aripa gîscanului, băiatul nu vedea nimic și nici nu putea auzi bine ce se petrecea împrejur. În sinea lui se gîndea

[1] Mellanbygd — (pron. me'lan-bügd) regiune din sudul ținutului Blekinge.

că n-ar fi fost în stare să-şi scape prietenul, dacă l-ar fi atacat vreo jivină.

Zvonuri nedesluşite, ciudate şi înfiorătoare îi ajungeau la ureche şi, în neliniştea lui, băiatul ieşi de sub aripă şi se aşeză jos, lîngă gîscan.

În ăst timp, jupînul Smirre stătea cocoţat pe o culme de munte şi căta în jos, spre gîşte, cu privirea lui ageră. „Degeaba le mai urmăreşti, lasă-te mai bine păgubaş ! îşi zise el, amărît şi descurajat. Cum să te caţări pe un povîrniş aşa de prăpăstios, vulpoiule, cînd ştii prea bine că nici nu poţi înota într-o apă atît de repede ? ! Şi, după toate, nu ai nici măcar o potecă pe unde să poţi coborî pînă la culcuşul gîştelor !... Nu vezi ce păsări iştepe sînt ? Ia-ţi nădejdea de la ele şi nu-ţi mai pierde vremea să le urmăreşti !..."

Vezi însă că Smirre, ca toate vulpile, de altfel, nu putea să renunţe cu una, cu două la planul pe care-l clocise în minte. De aceea se aşeză pe muchea unei stînci, cu ochii ţintă la gîşte. Orbit de furie nu se gîndea decît la răul pe care i-l făcuseră ele. Din pricina lor fusese doar surghiunit din Scania şi nevoit să-şi caute adăpost în acele meleaguri sărăcăcioase din Blekinge. Întărîtat peste măsură, dorea moartea cîrdului de gîşte sălbatice, chit că nu putea să le vină el însuşi de petrecanie.

Cum stătea aşa înciudat, auzi nişte scrîşnituri într-un pin ce se afla drept lîngă el şi chiar în clipa aceea zări o veveriţă coborînd cu iuţeală din copac, urmărită aprig de un jder. Nici veveriţa, nici jderul nu-l văzuseră pe vulpoi, care urmărea prigoana ce se desfăşura din copac în copac.

Jupînul Smirre îşi arunca ochii cînd la veveriţa care sărea printre crengi cu uşurinţa unei zburătoare, cînd la jder, care la căţărat nu avea dibăcia veveriţei, dar care se strecura liniştit pe trunchiunile copacilor, ba în sus, ba în jos, de parcă ar fi mers pe o potecă în pădure.

„Dacă m-aş putea căţăra numai pe jumătate ca unul din ei — îşi zicea în sine jupînul vulpoi — n-ar mai dormi liniştite alea de jos !"...

De îndată ce veveriţa fu prinsă şi vînătoarea luă sfîrşit, Smirre se îndreptă spre jder, dar se opri la o distanţă de doi paşi, în semn că nu avea de gînd să-i şterpelească prada. Îl salută apoi foarte prietenos şi-l felicită pentru captura lui. Smirre, întocmai ca orice vulpe,

de altfel, se exprima cu multă uşurinţă. Jderul, dimpotrivă, care se socotea o minune de frumuseţe cu trupul său lung şi subţire, cu capul său mic, cu blana-i moale şi cu petele de pe gît de culoare brună deschisă, nu era, de fapt, decît o fiară necioplită de pădure şi abia îi răspunse vulpoiului.

— Mă prinde mirarea — îi zise Smirre — că un vînător ca tine umblă după veverite, cînd are la îndemînă un vînat mult mai de soi !

Aici se opri. Văzînd însă că jderul rînjeşte cu mîndrie, urmă mai departe :

— E oare cu putinţă să nu fi văzut gîştele sălbatice care se adăpostesc colo jos, sub munte ? Ori, poate, nu eşti dibaci la cătărat, să ajungi pînă la ele ?...

De astă dată nu mai avu nevoie să aştepte răspuns. Jderul se repezi la el cu spinarea încovoiată şi cu părul măciucă.

— Ai văzut gîşte sălbatice ?... se răsti jderul la vulpoi. Spune-mi repede unde-s, că de nu te muşc de beregată !

— Ian ascultă !... zise Smirre. Nu uita că-s de două ori mai mare ca tine, aşa că te rog să fii cuviincios ! Dacă vrei, eu îţi spun cu dragă inimă unde-s gîştele sălbatice...

În clipa următoare, jderul şi pornise la vale. Privindu-l cum îşi strecura trupul subţire ca de şarpe de la o cracă la alta, Smirre îşi zise : „Vînătorul ăsta e de o cruzime nemaipomenită !... Cred că gîştele sălbatice o să-mi fie recunoscătoare pentru baia de sînge în care se vor trezi !...“

Vulpoiul aştepta tocmai să audă ţipătul de groază al gîştelor, cînd îl văzu pe jder prăvălindu-se de pe o cracă şi căzînd bîldîbîc în apa rîului. În aceeaşi clipă, păsările se înălţară în văzduh şi se îndepărtară cu toată iuţeala.

Vulpoiul avea de gînd să fugă pe urma lor ; dar, curios să afle cum scăpaseră de primejdie, rămase pe loc, aşteptînd să vină jderul înapoi. Nenorocitul era ud leoarcă şi se oprea din cînd în cînd să se şteargă pe cap cu labele din faţă.

— Nu m-am înşelat cînd am bănuit că un stîngaci ca tine o să cadă în apă ! zise Smirre cu dispreţ.

— N-am fost deloc stîngaci şi degeaba mă dojeneşti ! se dezvinovăţi jderul. Tocmai eram pe una din crăcile

cele mai de jos și chiteam cum să înfașc mai multe gîște dintr-o singură lovitură, cînd deodată m-am pomenit cu o piatră în cap. A fost aruncată cu atîta putere de un prichindel nu mai mare decît o veveriță, că m-am prăvălit în apă și, pînă să ies afară...

Mai mult n-a apucat să spună. Nu mai avea cine să-l asculte. Smirre o și luase la picior după gîște.

În vremea asta, Akka zburase spre miazăzi, în căutarea altui culcuș. Întunericul nu se lăsase de tot. Mai sclipea încă o geană de lumină și luna străjuia pe cer, așa că putea să vadă destul de bine. Din fericire, cunoștea în amănunțime locurile acelea, căci de multe ori vîntul o dusese spre Blekinge, cînd zburase primăvara deasupra Mării Baltice. Ea o luă de-a lungul rîului la vale, urmărindu-l cum cotea ca un șarpe negru, strălucitor, prin peisajul scăldat de razele lunii. Ajunse astfel la cataracta Djupafors, unde Ronneby se ascunde mai întîi într-o galerie subterană, iar pe urmă, limpede și străveziu, parcă ar fi de sticlă, se aruncă într-o văgăună îngustă, sfărîmîndu-se în picături sclipitoare și în dantele de spumă. Sub cataracta albă se aflau niște bolovani printre care apa curgea cu o iuțeală ametitoare. Akka se lăsă din zbor deasupra bolovanilor, urmată de întreg cîrdul. Era și acela un culcuș bun, mai ales după înserat, cînd nu se zărea pe acolo nici țipenie de om. La apusul soarelui, gîștele nu putuseră coborî la cataractă, căci Djupafors nu se află într-un loc pustiu. Pe una din laturile ei e o fabrică de hîrtie, iar pe cealaltă, abruptă și împădurită, se întinde parcul Djupadal, pe ale cărui poteci alunecoase și prăpăstioase vin oamenii să se bucure de minunata privelițte a cataractei spumegînde și vuind. Nici aici, ca de altfel nici în cealaltă parte unde fuseseră, călătoarele nu se gîndeau cîtuși de puțin că poposiseră într-un loc neasemuit de frumos și de sălbatic. Dimpotrivă, își ziceau că e destul de înfiorător și de primejdios pentru ele să doarmă pe niște pietre lunecoase și ude, în vuietul și clocotul necontenit al unei căderi de apă. În schimb, erau mulțumite că se vedeau apărate de orice atac al fiarelor.

Gîștele adormiră deci repede. Bălatul însă nu avea liniște să doarmă și stătea lîngă ele să-l păzească pe gîscan.

Nu trecu mult și apăru pe malul rîului vulpoiul Smirre. Văzînd gîștele în mijlocul vîrtejului spumegos, el își dădu seama că nici de data asta nu era chip să ajungă la ele. Nu le putea părăsi însă, așa că se așeză pe mal, să nu le scape din ochi. În sinea lui se simțea foarte umilit, văzîndu-și compromisă faima de vînător.

Deodată zări o vidră, care venea dinspre cataractă cu un pește în gură. Smirre îi ieși înainte, dar se opri la doi pași de ea, spre a-i dovedi că nu voia să-i răpească prada.

— Mi se pare ciudat că te mulțumești să prinzi pește, cînd vreme sînt o droaie de gîște sălbatice colo pe piatră! zise vulpoiul.

Era atît de grăbit și de zelos, că nu se mai exprima cu toată ușurința, ca de obicei. Vidra nu întoarse capul spre rîu nici măcar o singură dată. Era un animal vagabond, ca toate vidrele, și pescuise de multe ori pe lacul Vomb, așa că-l cunoștea prea bine pe vulpoi.

— Ehei, jupîne Smirre, eu știu cu ce vicleșuguri umbli dumneata să momești o lostriță!... îi zise ea drept răspuns.

— Tu ești, Gripe? zise Smirre, bucuros, aducîndu-și pe dată aminte că vidra asta era o înotătoare iscusită și îndrăzneață. Nu mă prinde mirarea că nu vrei să te uiți la gîște — o stîrni el — de vreme ce nu ești în stare să ajungi la ele!...

Vidrei însă, care avea labe înotătoare, coada țepănă ca o vîslă și blana impermeabilă, nu-i plăcea să audă pe cineva spunînd că se află acolo o cădere de apă la care ea nu poate ajunge. Se întoarse deci spre apă și îndată ce văzu gîștele sălbatice, zvîrli peștele cît colo și se repezi de pe malul rîpos drept în bulboană.

Dacă ar fi fost o vreme mai tîrzie de primăvară, cînd privighetorile își reiau reședința în parcul Djupadal, nu încape îndoială că meșterele cîntătoare ar fi triluit după aceea, în multe nopți, despre lupta vidrei Gripe cu căderea de apă, căci nu fusese deloc ușoară. Vidra fu împinsă în nenumărate rînduri de iureșul valurilor și dusă de apă la vale, dar ea se întorcea iar și lupta cu îndîrjire, cînd înotînd, cînd cățărîndu-se pe bolovani și apropiindu-se uneori de gîște. Era o încleștare plină de primejdii, care merita să fie cîntată de privighetori. Smirre o urmărea cît putea cu privirea. În cele din urmă văzu că

vidra se pregătea să se cațere sus la culcușul gîștelor. În aceeași clipă se auzi răsunînd un țipăt ascuțit și sălbatic. Vidra căzu pe spate în apă și fu tîrîtă de curent ca un pisoi orb. Se auziră apoi bătăi grăbite din aripi și gîștele sălbatice își luară zborul, să-și caute culcuș aiurea.

Vidra se întoarse pe mal. Nu zise nimic și începu să-și lingă una din labele din față. Văzînd că Smirre își bate joc de ea, deoarece nu izbutise să facă nici o ispravă, izbucni :

— Nu pentru că nu știu să înot am pățit-o, jupîne Smirre, ci din cu totul altă pricină. Ajunsesem pînă aproape de gîște și tocmai eram gata să mă năpustesc asupra lor, cînd deodată mă pomenesc că vine spre mine o ființă mărunțică și mă înțeapă în picior cu un fier ascuțit. De durere mi-am pierdut cumpătul și am căzut în apă.

Altceva n-a mai avut timp să spună, căci vulpoiul se și făcuse nevăzut, luîndu-se după călătoarele înaripate.

Akka și cîrdul ei de gîște sălbatice fură iarăși nevoite să fugă în puterea nopții. Din fericire, luna nu apusese încă și Akka își putu găsi, cu ajutorul ei, un alt culcuș, pe care îl știa în partea locului. Ea zbură peste cascada albă și peste parcul Djupadal și trecu mai departe fără să coboare.

Spre miazăzi însă, mai jos de oraș, nu departe de mare, se află stațiunea balneară Ronneby, cu băi și izvoare termale, cu hoteluri mari și cu vile pentru vizitatori. Iarna sînt goale și pustii, lucru pe care păsările îl știau foarte bine, așa că multe stoluri își găsesc refugiu pe vreme de vijelie în balcoanele și pe verandele acelor clădiri.

Gîștele sălbatice coborîră pe unul din acele balcoane și adormiră îndată, ca de obicei. Lui Năpîrstoc însă nu-i era somn, așa că nu se vîrî sub aripa gîscanului.

Balconul dădea spre miazăzi, astfel că băiatul avea perspectiva mării. Nedormind, se uita într-acolo și se minuna de frumusețea privelîștii la întîlnirea pămîntului din Blekinge cu marea.

E drept că marea și pămîntul se întîlnesc în fel și fel de chipuri. În multe părți, pămîntul coboară spre mare cu cîmpii netede, acoperite cu pajiști, iar marea întîmpină uscatul cu nisip zburător pe care-l așterne în dune și movile, ca și cum ar fi supărată pe uscat și uscatul ar

fi supărat pe mare, arătîndu-şi unul altuia ce au mai rău. Alteori se întîmplă ca uscatul, cînd coboară la mare, să înalţe un zid muntos în faţa lui, ca şi cum marea ar fi ceva primejdios. Marea îl întîmpină atunci cu valuri furioase care biciuiesc stîncile, izbindu-se de ele de parcă ar vrea să sfarme uscatul.

În Blekinge, această întîlnire are o înfăţişare deosebită. Uscatul se desprinde în promontorii, în insule şi ostroave, iar marea se desface în bazine, în golfuleţe şi strîmtori, şi acest lucru face, poate, ca întîlnirea să pară a fi însufleţită de voie bună şi armonie.

Gîndiţi-vă întîi la mare. Pînă hăt departe e pustie, golaşă şi întinsă. Nu face altceva decît să-şi rostogolească necontenit valurile tulburi. Cînd se apropie de uscat, dă peste prima stîncă. Pune stăpînire pe ea, o despoaie de orice verdeaţă, făcînd-o să fie golaşă ca şi întinsurile ei. Întîlneşte apoi altă stîncă şi se poartă şi cu ea la fel. Pe urmă, alta. I se întîmplă şi ei acelaşi lucru. E dezbrăcată şi jefuită, ca şi cum ar fi încăput pe mîna unor tîlhari. Stîncile sînt apoi tot mai dese şi atunci marea îşi dă seama că uscatul i-a trimis în întîmpinare copiii lui cei mai mici s-o înduioşeze şi s-o îmblînzească. Cu cît se apropie mai mult de uscat, marea devine mai prietenoasă : îşi trimite valuri din ce în ce mai domoale, îşi potoleşte vijelia, lasă verdeaţă în crăpăturile pe care le face, se împarte în strîmtori şi golfuleţe şi, în cele din urmă, atinge uscatul fără a fi de loc primejdioasă, îngăduind vaselor mici să plutească pe ea. Nici ea însăşi nu se mai recunoaşte, atît de bună şi de prietenoasă devine.

Gîndiţi-vă apoi la uscat. E uniform pretutindeni. Cît vezi cu ochii, numai cîmpii netede, cu cîte o păduricee de mesteceni între ele, ici şi colo, sau şiruri lungi de dealuri cu crestele împădurite. Parcă nu s-ar gîndi la altceva decît la ovăz, la napi, la cartofi, la brazi şi la molizi. Vine apoi marea şi îşi croieşte un golfuleţ. Uscatul nu se sinchiseşte de ochiul ăsta de apă, ci îl împodobeşte pe margini cu mesteceni şi arini, ca şi cum ar fi un lac obişnuit de apă dulce. Se iveşte pe urmă alt golfuleţ. Nici de el nu-i pasă uscatului, care-l împodobeşte la fel ca şi pe cel dintîi. Aceste golfuleţe şi golfuri se lărgesc însă şi caută să-şi facă drum mai departe. Ele macină cîmpiile şi sfarmă pădurile şi atunci uscatul nu are încotro şi le bagă în seamă.

— Mi se pare că vine marea peste mine ! zice el şi începe apoi să se dichisească.

Îşi pune cununi de flori, se acoperă cu dealuri şi aruncă insule în mare. Nu vrea să mai ştie de brazi şi de molizi, pe care îi dă la o parte ca pe nişte vechituri, împodobindu-se cu ştejari, cu tei, castani şi livezi înfloritoare şi făcîndu-se frumos ca un parc de castel. Iar cînd se întîlneşte cu marea, e atît de schimbat, că nici el nu se mai recunoaşte.

Toate aceste lucruri nu se pot vedea decît vara. Năpîrstoc observă însă cît de blîndă şi de prietenoasă era natura şi se simţi mai liniştit în timpul nopţii decît înainte. Şi deodată, pe cînd nici nu se aştepta, auzi un urlet puternic şi sinistru răzbătînd prin văzduh în parcul staţiunii balneare. Se ridică imediat şi văzu o vulpe pe esplanada de sub balcon, scăldată de razele lunii. Pasămite, Smirre urmărise gîştele sălbatice şi de astă dată. Descoperindu-le ascunzătoarea, înţelese că nici acum nu putea să ajungă la ele şi de aceea începuse să urle de necaz.

Auzind acele urlete, bătrîna Akka se deşteptă din somn şi, deşi nu putea să vadă mai nimic, i se păru că recunoaşte glasul.

— Tu eşti acolo, Smirre, acum în puterea nopţii ?... întrebă ea.

— Da, eu sînt — răspunse vulpoiul — şi vreau să vă întreb, gîştelor, ce părere aveţi despre distracţia pe care v-am oferit-o în noaptea asta ! !

— Vrei să spui că tu eşti acela care ai asmuţit asupra noastră jderul şi vidra ? întrebă Akka.

— O ispravă bună nu poate fi tăgăduită... zise vulpoiul. V-aţi jucat odată de-a gîştele cu mine. Am început acum să mă joc şi eu de-a vulpea şi n-am de gînd să mă opresc cîtă vreme una din voi va mai fi încă în viaţă, chiar dacă aş fi nevoit să vă urmăresc pe tot întinsul ţării.

— Ar trebui să te gîndeşti, totuşi, jupîne Smirre, că nu-i frumos din partea ta, care ai dinţi şi gheare, să ne urmăreşti pe noi, care nu ne putem apăra, zise Akka.

Vulpoiului i se păru că numai frica o făcea pe Akka să vorbească aşa şi se gîndi să-i răspundă :

— Dacă vrei, Akka, să mi-l zvîrli jos pe acel Năpîrstoc care mi-a stat împotrivă de atîtea ori, îţi făgă-

duiesc c-o să fac pace cu cîrdul vostru ! Niciodată n-o să vă mai urmăresc, nici pe tine, nici pe gîştele tale.

— Pe Năpîrstoc nu ţi-l pot da ! răspunse Akka. Toate cîte ne aflăm în cîrd, de la cea mai tînără pînă la cea mai bătrînă sîntem gata să ne dăm viaţa pentru el !

— Dacă vă e átît de drag — zise Smirre — vă făgăduiesc că el o să fie cel dintîi dintre voi pe care o să mă răzbun !

Akka nu-i mai dădu însă nici un răspuns. După ce vulpoiul mai scoase cîteva urlete de furie şi neputinţă, se aşternu din nou liniştea. Năpîrstoc era încă treaz. Îl împiedicau acum să doarmă vorbele pe care Akka le spusese vulpoiului. Niciodată n-ar fi crezut că va auzi pe cineva spunînd că este gata să-şi dea viaţa pentru el. Din acea clipă nu se mai putea spune despre Nils Holgersson că nu iubea pe nimeni.

KARLSKRONA [1]

Sîmbătă, 2 aprilie

La Karlskrona, într-o seară cu lună, vremea era liniştită. Peste zi plouase întruna şi bătuse vîntul cu putere ; din pricina asta, pesemne, lumea socotea că vijelia nu încetase, căci doar pe ici pe colo se mai vedea cîte un om care se încumetase să iasă pe stradă.

După ce zburase pe deasupra insulei Vämm şi a ostrovului Pantar, gîsca Akka, împreună cu tot cîrdul ei de gîşte sălbatice, se îndreptă zorită spre oraşul care în acele ceasuri de seară era atît de pustiu. Păsările sosiseră la acea vreme tîrzie, ca să-şi caute un culcuş sigur pe una din insulele de lîngă ţărmul mării. Pe uscat nu putuseră să rămînă, din pricină că vulpoiul Smirre era pe urmele

[1] Karlskrona — (pron. ca'rls-cru'na) oraş şi port situat pe cîteva din marele număr de insule din partea de nord-est a Scaniei.

lor şi le-ar fi dibăcit culcuşul oriunde ar fi coborît din văzduh.

Văzînd de sus marea şi insulele presărate pe o nesfîrşită întindere, Năpîrstoc avea impresia că se află în faţa unei privelişti bizare şi fantastice. Cerul nu mai era albastru, ci se boltea deasupra lui ca o emisferă de sticlă verde. Marea era albă ca laptele. Cît vedeai cu ochii, pe întinsul ei se rostogoleau talazuri albe, cu sclipiri argintii pe creste. În larg se aflau o sumedenie de insule negre ca tăciunii. Fie că erau mari, fie că erau mici, fie netede ca nişte cîmpii, fie acoperite cu stînci, erau la fel de negre. Pînă şi casele oamenilor, bisericile şi morile de vînt, care, de altfel, sînt în mod obişnuit albe sau roşii, se vedeau negre sub cerul verde. Băiatului i se păru că pămîntul de sub el se schimbase şi că ajunsese acum pe alt tărîm. Tocmai de aceea îşi pusese în gînd să se poarte ca un viteaz în acea noapte şi să nu se teamă de orice l-ar fi speriat. O insulă înaltă şi stîncoasă, acoperită cu blocuri mari şi colţuroase, se deslușea în întuneric, iar printre blocuri se zăreau pete luminoase de aur sclipitor. Se gîndi atunci la pietrele de la Trolle-Ljungby [1], pe care vrăjitorii le puneau în vîrful unor stîlpi mari de aur, întrebîndu-se dacă nu era şi aici ceva asemănător.

Cu pietrele şi cu aurul ar mai fi fost cum ar mai fi fost, dacă n-ar fi văzut atîtea ciudăţenii în apa ce înconjura insula. Păreau a fi balene, rechini şi alte animale de mare. Dar Năpîrstoc înţelese că, de fapt, erau nişte căpcăuni de mare care se adunaseră în jurul insulei ca s-o ia cu asalt şi să lupte cu căpcăunii de uscat ce locuiau pe ea.

Cît despre căpcăunii de pe uscat, aceştia erau nişte fricoşi, căci el văzu în vîrful insulei un uriaş cu braţele întinse, desperat parcă de nenorocirea ce avea să se abată asupra lui şi asupra întregii aşezări.

Nu mică îi fu spaima lui Năpîrstoc cînd băgă de seamă că Akka se lăsa în jos chiar pe acea insulă.

— Pentru nimic în lume nu trebuie să coborîm aici! ţipă el.

Dar gîştele nu ţineau seama de văicărelile lui şi coborau mereu. Băiatul rămase în curînd uimit văzînd că pe insulă nu se afla nimic din cîte i se năzăriseră lui de

[1] Trolle-Ljungby — (pron. tro'l yöng'bü) localitate fictivă dintr-un vechi basm suedez.

sus, din văzduh. Blocurile cele mari de piatră se dovediseră a fi case şi nimic altceva. Toată insula era un oraş, iar petele sclipitoare de aur erau felinare şi şiruri de ferestre luminate. Uriaşul cu braţele întinse de sus de pe insulă era o biserică cu două turle înalte, iar cele ce i se păreau a fi căpcăuni şi monştri de mare erau în realitate vase şi vapoare de tot felul, prinse de chei cu odgoane de jur împrejurul insulei. Lîngă ţărm pluteau mai mult bărci cu vîsle, şalupe cu pînze şi vaporaşe de cabotaj [1]. În larg se aflau însă cuirasate de război, unele de mari dimensiuni, cu coşuri uriaşe, altele lungi şi înguste, a căror formă le îngăduia să spintece apa ca peştii.

Oare ce oraş era ? La asta se gîndea Năpîrstoc văzînd marele număr de vase de război. Se jucase totdeauna cu corăbii, dar acelea nu erau decît nişte corăbioare cărora le dădeau drumul pe gîrla din şanţul şoselei. Se dumeri însă pe dată că un oraş cu atîtea vase de război nu putea să fie altul decît Karlskrona.

Bunicul său dinspre mamă fusese un marinar bătrîn şi încercat şi toată viaţa lui povestise despre Karlskrona, despre marele arsenal de război şi despre tot ce se afla în acel oraş. Băiatul se simţea aici ca şi acasă şi era bucuros că avea să vadă toate lucrurile despre care auzise povestindu-i-se de atîtea ori.

Nu apucă să zărească însă decît nişte turnuri şi fortificaţii care închideau intrarea în port şi cîteva din numeroasele clădiri ale arsenalului, căci Akka şi coborî pe una din turlele bisericii.

Era firesc un loc sigur pentru cine voia să fie la adăpost de primejdia vulpilor, şi băiatul se gîndi că ar fi bine să se tupileze sub aripa gîscanului, ca să poată dormi şi el măcar puţin în acea noapte. După ce s-ar fi luminat de ziuă, ar fi căutat să vadă ceva mai bine vasele şi arsenalul.

: : : : : : : : : : : :

Din păcate, Năpîrstoc nu avea însă deloc astîmpăr. Nu se putea stăpîni să aştepte pînă a doua zi, ca să vadă vapoarele. Nu apucase să închidă ochii nici cinci minute, că şi ieşi tiptil, de sub aripă, apoi coborî în stradă, căţărîndu-se pe burlanele streaşinei şi pe paratrăsnet.

[1] Cabotaj — navigaţie la mică distanţă de-a lungul coastei.

Puțin după aceea se afla în piața cea mare.

Spre norocul său, piața era pustie. Nu se afla în ea decît o statuie așezată pe un soclu înalt. Năpîrstoc se uită lung la statuia care reprezenta un bărbat înalt și voinic, cu tricorn în cap, îmbrăcat cu o haină lungă și cu pantaloni scurți și încălțat cu cizme butucănoase, întrebîndu-se în sinea lui cine putea să fie. Omul acela ținea în mînă un băț lung, și parcă voia să se folosească de el, căci avea o înfățișare floroasă, nasul mare și coroiat și gura mare.

„Ce-o fi cu buzatul ăsta?" își zise Năpîrstoc în cele din urmă. Niciodată nu se simțise mai mic și mai neînsemnat ca în seara aceea. Încercă să-și facă singur curaj, aruncînd celui de pe soclu o vorbă obraznică. Pe urmă nu se mai gîndi la statuie și apucă pe o stradă lungă ce cobora spre mare.

Nu ajunsese prea departe, cînd auzi pe cineva bocănind în urma lui. Cel care venea călca pe pavajul de piatră cu pași grei și îndesați și se sprijinea într-un băț ghintuit. Parcă pornise la drum statuia de bronz din piață.

Coborînd strada și ascultînd pașii, Năpîrstoc se încredința tot mai mult că cel care venea în urma lui era însăși statuia. Pămîntul și casele se cutremurau, de bună seamă, din pricina pașilor săi grei și îndesați. Băiatului începu să-i fie frică, aducîndu-și aminte de obrăznicia pe care i-o aruncase în față puțin mai înainte. Nu cuteza totuși să se întoarcă pentru a vedea dacă cel care-l urmărea era, într-adevăr, cine bănuia el.

„O fi plecat și el ca să-i treacă de urît! își zise Năpîrstoc. Nu cred că-i supărat pe mine pentru vorbele pe care i le-am spus. Doar nu i le-am spus cu gînd rău..."

În loc să meargă drept înainte, ca să ajungă la arsenal, Năpîrstoc coti pe o stradă ce ducea spre răsărit. Voia să scape mai întîi de omul din spatele lui.

Omul de bronz apucă însă și el pe aceeași stradă și atunci băiatul fu cuprins de o spaimă grozavă, neștiind ce să mai facă. Cum toate porțile se aflau închise, era greu să găsească vreo ascunzătoare pe undeva.

Mergînd așa, dădu cu ochii de un om care stătea în picioare pe o alee presărată cu nisip și îi făcu semn. „E, desigur, cineva care vrea să m-ajute!" se gîndi Năpîrstoc, foarte bucuros, și se grăbi s-ajungă la acel om. Îi era atît de frică, încît îi bătea inima în piept ca un clopot.

Apropiindu-se însă de omul care stătea pe un scăunaș în marginea aleii presărate cu nisip, băiatul încremeni. „Oare ăsta-i cel ce mi-a făcut semn ? !" se întrebă el, văzînd că omul era de lemn din cap pînă-n picioare.

Se opri și se uită lung la el. Era un om voinic, cu picioarele scurte, cu fața lățăreață și rumenă, cu păr negru, lucios și cu barba tot neagră. Pe cap avea o pălărie neagră de lemn și drept veșmînt, o haină de culoare închisă, tot de lemn. De lemn era și brîul care-i încingea mijlocul. Omul purta niște nădragi scurți, ciorapi cenușii, iar în picioare pantofi. Și toate astea erau tot de lemn.

Fusese vopsit și lustruit de curînd, astfel că strălucea în bătaia razelor de lună, ceea ce făcea să aibă o înfățișare atît de simpatică, încît cîștigă repede încrederea deplină a băiatului.

În mîna stîngă ținea o placă de lemn pe care stătea scris :

„Vă rog frumos și prea smerit,
deși mi-e glasul răgușit,
cel clop de lemn să-mi ridicați
și-un ban în el să aruncați !"

Așadar, omul nu era decît o cutie a milelor... Năpîrstoc rămase dezamăgit. Ce crezuse el și ce vedea în realitate ! Își aduse totuși aminte că bunicu-său pomenea adesea și de omul ăsta de lemn, cînd își depăna amintirile, spunînd că el era foarte drag copiilor din Karlskrona. Lucru de altfel prea adevărat, căci nici lui Năpîrstoc nu-i venea să se despartă de acel om. Era tare bătrîn, părea să aibă cîteva sute de ani, dar totodată arăta voinic, îndrăzneț și voios. Băiatul se uita cu atîta drag la el, încît uită de cel de care fugise. Îl auzi însă peste puțin. Deci și omul de bronz venea acolo. Încotro s-o ia Năpîrstoc ?

În clipa cînd se credea încolțit și pierdut, îl văzu pe omul de lemn făcîndu-i o plecăciune și întinzîndu-i mîna mare și lată. Era cu neputință ca Năpîrstoc să bănuie că ar trebui să se teamă de ceva, așa că sări imediat drept în palma omului. Cît ai zice pește, acesta își scoase pălăria și-l așeză pe băiat sub ea.

Abia îl pitise acolo și își lăsase brațul în jos, că se și pomeni drept în față cu omul de bronz ; acesta bătu cu bățul în pămînt, de-l făcu pe omul de lemn să tremure pe

scăunașul pe care stătea. Omul de bronz îl întrebă apoi cu un glas puternic și sonor :

— Tu cine ești ?

Omul de lemn luă poziția de drepți, făcînd să trosnească îmbrăcămintea veche de pe el, duse mîna la pălărie, în semn de salut, și răspunse :

— Rosenbom, fie-mi cu iertăciune, Măria Ta ! Pe vremuri am fost șef de echipaj pe vasul de linie „Cutezătorul". După ce mi-am făcut serviciul militar în marină, am fost angajat paznic la biserica Amiralității, iar în cele din urmă, sculptat în lemn și expus, ca să fac slujbă de cutie a milelor.

Năpîrstoc tresări cînd îl auzi pe omul de lemn zicînd „Măria Ta". Se mai gîndi el ce se mai gîndi și pricepu că statuia din piață îl reprezenta pe cel care întemeiase orașul Karlskrona. Cel pe care-l întîlnise acolo nu era altul decît însuși Carol al XI-lea [1].

— Sînt mulțumit de răspunsul tău ! zise omul de bronz. Acuma te rog să fii bun și să-mi spui dacă n-ai văzut cumva un princhidel care umblă noaptea hoinar prin oraș. E o pușlama obraznică și, dacă pun mîna pe el, îl învăț eu minte !...

Bătu apoi iarăși cu bățul în pămînt, încruntîndu-se mînios.

— Să-mi fie cu iertăciune, Măria Ta, de văzut l-am văzut, zise omul de lemn. Năpîrstoc tremura ca varga sub pălăria de lemn și se uita la omul de bronz printr-o crăpătură. Se liniști însă cînd omul de lemn adăugă : Măria Ta e pe urme greșite. Piticul acela avea de gînd să fugă la arsenal și să se pitească undeva pe acolo.

— Da, Rosenbom ? Atunci ulte ce : ridică-te de pe scăunașul tău și hai cu mine să-mi ajuți să-l găsesc ! Patru ochi văd mai bine decît doi, Rosenbom !

Omul de lemn răspunse însă cu glas tînguitor :

— Rog prea smerit pe Măria Ta să-mi îngăduie să rămîn pe loc. După înfățișare par zdravăn și volnic, dar sînt un biet moșneag bătrîn și hodorogit. Cu mare anevoie mă pot urni.

---

[1] Carol al XI-lea (1655—1697) — rege al Suediei între anii 1660—1697, promovînd o politică de întărire a absolutismului și de limitare a atribuțiilor nobilimii. A reorganizat armata și flota maritimă, cu scopul de a transforma țara într-o mare putere.

Omul de bronz nu era din aceia cărora le place să fie contrazişi.

— Ce-s mofturile astea ? tună el. O dată ce ţi-am poruncit, hai cu mine, Rosenbom ! Ridicînd după aceea braţul, îi dădu omului de lemn o lovitură zdravănă peste umăr : — Vezi că duci la tăvăleală, Rosenbom ?... zise el.

Porniră apoi amîndoi, impunători şi falnici, pe străzile din Karlskrona, pînă ce ajunseră la o poartă înaltă ce dădea spre arsenal. Acolo stătea de strajă un marinar. Omul de bronz trecu înainte şi lovi cu piciorul în poartă. Marinarul nu-i dădu însă nici o atenţie.

Ajungînd la arsenal, văzură în faţa lor un port larg, cu despărţituri de poduri pe piloţi. În diferitele bazine ale docurilor se aflau vase de război, care, de aproape, păreau mai mari şi mai înspăimîntătoare decît cele pe care le văzuse Năpîrstoc de sus din văzduh.

„Nu degeaba spuneam eu că-s monştri şi căpcăuni !"... îşi zise el, sub pălăria de lemn.

— Unde socoţi c-ar fi mai bine să începem a-l căuta ? întrebă omul de bronz.

— Pentru unul ca el, cea mai bună ascunzătoare e sala de modele, răspunse omul de lemn.

Pe o fîşie îngustă de teren, care se întindea la dreapta porţii, de-a lungul portului, se aflau nişte clădiri vechi. Omul de bronz se îndreptă către o casă cu ziduri scunde, cu ferestre mici şi acoperiş arătos. Împinse uşa cu bătul şi păşind greoi se sui pe o scară cu treptele măcinate de cari. Intrară apoi într-o sală mare, ticsită de vase mici, cu tot echipamentul lor. Băiatul înţelese, fără să-i fi spus cineva, că acolo se aflau modelele vaselor construite pentru flota suedeză.

Erau bastimente de tot felul : vase vechi de linie, cu bordurile împănate de tunuri, mai înalte la prova şi la pupa şi avînd catargele împovărate de un păienjeniş de pînze şi de frînghii ; vase mici de cabotaj, cu bănci pentru vîslaşi pe de lături ; canoniere ale fregatelor de care se folosiseră regii în călătoriile lor. Se mai aflau, de asemenea, cuirasate grele de mari dimensiuni, cu turele şi tunuri pe covertă, aşa cum sînt cele din zilele noastre, şi torpiloare înguste, lustruite, care semănau cu nişte vase lungi şi zvelte de pescuit.

Preumblat în jurul tuturor acestor nave în miniatură, Năpîrstoc rămase uluit. „Ce minunat lucru e să vezi vase atît de mari și de frumos construite !“ își zicea el.

Avu destul răgaz să admire tot ce se afla acolo în sală, căci, preocupat să examineze modelele, omul de bronz nu se mai gîndea la altceva. Le-a cercetat pe toate, de la cel dintîi pînă la cel din urmă, cerînd deslușiri asupra lor. Rosenbom, șef de echipaj pe vasul „Cutezătorul“, povestea tot ce știa despre constructorii vaselor, despre cei care fuseseră comandanții lor și despre ce se întîmplase cu ei.

Atît el cît și omul de bronz vorbeau mai mult despre vechile și frumoasele vase de lemn ; la cuirasatele moderne nu prea păreau să se pricepă.

— După cum văd, Rosenbom, nu știi nimic despre vasele moderne, remarcă omul de bronz. Hai să vedem acum altceva ! Lucrurile astea mă distrează, moșule.

Nu-l mai căutau acum pe băiat, care stătea liniștit și se simțea în siguranță sub pălăria de lemn.

Cei doi oameni străbătură apoi niște hale mari. Cercetară astfel atelierul cusăturilor de vele, turnătoria de ancore, precum și atelierele mecanice și cele de tîmplărie. Pe urmă vizitară macaralele, docurile, depozitele, parcul de artilerie, magazia de scule, frînghiile și docul cel mare, părăsit, care fusese aruncat în aer. Se duseră după aceea pe podurile pe piloți, lîngă care erau ancorate vase de război, și se urcară pe ele ca doi vechi marinari, minunîndu-se, dezaprobînd, necuviințînd, exprimîndu-și pe alocuri nemulțumirea.

În ăst timp, Năpîrstoc stătea cuminte sub pălărie și-i asculta pe cei doi oameni povestind cîtă muncă a fost depusă pentru echiparea flotelor care au plecat din acel port. Auzi cîte vieți au fost jertfite și cît sînge a fost vărsat ; cum s-a cheltuit ultimul ban din vistieria țării pentru construirea vaselor de război.

La sfîrșit, cei doi oameni pătrunseră într-o curte deschisă, unde se aflau expuse modele-galioane ale vaselor vechi de linie. Băiatul nu mai văzuse încă o priveliște atît de minunată, căci acele modele uriașe inspirau groază. Erau mari, semețe și sălbatice, fiind însuflețite de aceeași dîrză mîndrie ca și marile vase. În fața acestor corăbii din alte vremuri, lui Năpîrstoc i se părea că e mic, mic de tot și neînsemnat.

Ajungînd acolo, omul de bronz zise celui de lemn :

— Scoate-ţi pălăria, moş Rosenbom, înaintea acestor vase !

Rosenbom uitase, ca şi omul de bronz, în ce scop veniseră acolo. Fără să mai stea pe gînduri, îşi scoase pălăria de lemn de pe cap.

Pe creştetul pleşuv al omului de lemn, drept la mijloc, se afla Nils Holgersson în carne şi oase. Prichindelului nu-i mai era teamă acum. Îşi scoase boneta albă şi strigă din toţi rărunchii :

— Uraa, buzatule !...

Omul de bronz trînti băţul de pămînt, dar băiatul n-a ştiut niciodată ce avusese de gînd să facă, fiindcă în aceeaşi clipă a răsărit soarele, iar omul de bronz ca şi cel de lemn pieriră pe dată, ca şi cum n-ar fi fost decît nişte umbre.

Pe cînd stătea şi se uita după ei, gîştele sălbatice îşi luară zborul de pe turla bisericii şi începură să dea tîrcoale oraşului. În timp ce se roteau prin văzduh, gîscanul cel alb îl şi zări pe Năpîrstoc şi se lăsă în jos să-l aburce în spinare şi să zboare cu el mai departe, împreună cu gîştele sălbatice.

CĂLĂTORIA SPRE INSULA ÖLAND[1]

Duminică, 3 aprilie

Gîştele sălbatice se duseră la păscut pe una din insulele arhipelagului şi acolo se întîmplă că se întîlniră cu nişte gîşte sure. Văzîndu-le, acestea rămaseră uimite, deoarece ştiau foarte bine că cele sălbatice, cu care se înrudeau, sînt mai bucuroase să zboare în interiorul ţării. Curioase şi iscoditoare, ele ţinură să afle de la gîştele săl-

[1] Öland — această insulă din Marea Baltică, despărţită de peninsulă prin strîmtoarea Kalmarsund, e foarte îngustă (lăţimea ei fiind de 3—15 km), însă are o lungime de 150 km.

batice cum o mai duceau cu prigoana la care le supunea vulpoiul Smirre. După ce acestea le spuseră toată tărășenia, una din gîștele sure, care părea să fie tot atît de înțeleaptă și de bătrînă ca și Akka, zise :

— Mare nenorocire pentru voi că vulpoiul a fost surghiunit din țara lui ! Parcă văd că se ține de cuvînt și vă urmărește pînă în Laponia... Eu în locul vostru, nu m-aș duce în Smoland, spre miază-noapte, ci aș lua-o spre răsărit, ca să ajung în insula Öland. În chipul ăsta, Smirre mi-ar pierde urma. Dacă vreți, așadar, să nu vă mai găsească, duceți-vă unde spun eu și faceți popas cîteva zile pe capul de miazăzi al insulei. Acolo o să găsiți destulă mîncare și tovarăși de drum care o să vă facă plăcere. Nădăjduiesc că n-o să vă căiți dacă faceți cum vă sfătuiesc eu.

Povața era, într-adevăr, înțeleaptă și gîștele sălbatice se hotărîră s-o urmeze. După ce se săturară, porniră la drum. Nici una din ele nu mai văzuse pînă atunci insula Öland, însă gîștele sure le dăduseră îndrumări cît se poate de bune. Trebuiau numai s-o apuce spre miazăzi, pînă ce aveau să dea peste cîrdul cel mare de păsări care înainta pe lîngă coasta ținutului Blekinge. Toate păsările care iernaseră în Marea Nordului și voiau să plece acum în Finlanda sau în Rusia zburau pe acolo și coborau de obicei, în trecere, pe insula Öland, unde făceau popas ca să se odihnească puțin. Călăuze, prin urmare, nu le-ar fi lipsit de fel gîștelor sălbatice, ci dimpotrivă, le-ar fi găsit fără multă greutate și-n mare număr.

Era o zi liniștită și călduroasă ca de vară. Pentru o călătorie pe mare nici că se putea o vreme mai potrivită. Atîta numai că cerul nu era senin pretutindeni. Ici și colo se vedeau nori grei ce se buluceau și se lăsau pînă aproape de pămînt, împiedicînd vederea.

După ce gîștele treceră de insule, marea se așternea netedă și lucioasă ca o oglindă. Privind-o de sus, lui Năpîrstoc i se părea că apa dispăruse. Pămîntul nu mai era nici el dedesubt. Nu mai avea în jurul lui decît cer și nori. Îi venea amețeală și stătea încleștat pe spinarea gîscanului, temîndu-se și mai și decît înainte. Avea impresia că nu-și va putea menține echilibrul și că în orice clipă era amenințat să se prăbușească.

Dar și mai rău a fost cînd gîștele sălbatice dădură peste cîrdul cel mare de păsări călătoare despre care le vorbiseră

gîştele sure. Era alcătuit, într-adevăr, din stoluri care zburau unul după altul în aceeaşi direcţie, încît îţi făceau impresia că urmau un drum bine stabilit dinainte. În cîrd se aflau multe soiuri de păsări : lişiţe şi gîşte sure, pinguini, bodîrlani şi raţe de Miquelon [1], cormorani şi gîrbiţe, coţofene şi gotcani de mare. Aplecîndu-se să-şi arunce privirea spre locul unde trebuia să fie marea, băiatul văzu oglindit în luciul ei tot cîrdul de păsări. Din pricina ameţelii nu putu să-şi explice, totuşi, cum se făcea acest lucru şi i se păru că păsările zburau cu pîntecele în sus. De mirat nu se prea miră, neştiind, de fapt, ce era sus şi ce era jos.

Păsările erau obosite şi nerăbdătoare să ajungă cît mai repede la ţintă. Toate zburau într-o tăcere desăvîrşită, ceea ce făcea ca întreaga privelişte să pară ceva ireal.

„Cît de mult ne-am îndepărtat de pămînt !... îşi zise Năpîrstoc. Mi se pare că ne apropiem mereu de cer."

În jurul său nu vedea altceva decît nori şi păsări şi începu să i se pară firesc că se îndreptau tot mai sus spre cer. Era bucuros şi abia aştepta să vadă ce se află acolo, în ţările văzduhului. Apoi, tot bucurîndu-se că se suie în cer şi părăseşte pămîntul, îi trecu deodată şi ameţeala. În aceeaşi clipă auzi nişte împuşcături şi văzu ridicîndu-se de jos coloane subţiri de fum.

Păsările fură cuprinse de panică.

— Trăgători în bărci ! Trăgători în bărci ! strigară ele una la alta. Zburaţi mai sus, cît mai sus !

Abia atunci îşi dădu seama băiatul că păsările zburau deasupra mării şi că nu ajunseseră încă la cer. Văzu apoi dedesubtul lui un şir lung de bărci din care nişte oameni trăgeau un foc după altul. Stolurile din fruntea cîrdului nu le observaseră la timp. Zburaseră prea jos. Cîteva trupuri negre se prăbuşiră în mare, iar păsările rămase în viaţă le boceau pe rînd.

Cel care se crezuse în cer încercă un sentiment ciudat, auzind în juru-i atîtea strigăte de jale. Akka îşi iuţea din răsputeri zborul, urcînd tot mai sus, iar cîrdul o urmă cu toată repeziciunea.

Gîştele sălbatice scăpaseră tefere, dar Năpîrstoc nu-şi putea veni în fire. Se gîndea ce s-ar fi întîmplat dacă un

[1] Miquelon — este numele a două insule, una mai mare şi alta mai mică, la sudul insulei Terra Nova, la est de Canada.

glonț ar fi nimerit-o pe Akka, pe Yksi ori pe Kaksi. Ce oameni fără inimă, care nu-și dădeau seama de răul pe care-l făceau !

Cîrdul își continuă apoi zborul în aceeași liniște ca și mai înainte, cu deosebire că niște păsări obosite strigau din cînd în cînd :

— Nu mai ajungem odată ?... E bună calea pe care mergem ?

Păsările din fruntea cîrdului răspundeau :

— Mergem spre insula Öland ! Mergem spre insula Öland !

Lișițele erau obosite, iar bodîrlanii zburau în jurul lor.

— Nu mai fiți așa de grăbiți ! strigară atunci rațele sălbatice. Sau aveți de gînd să înfigeți ciocurile și-n mîncarea noastră !...

— E mîncare destulă și pentru voi și pentru noi ! răspuseră bodîrlanii.

Cînd păsările se apropiară de insulă, începu să bată spre ele un vînt ușor. Acesta ducea cu el niște nori de fum alb, ca și cum undeva pe insulă ar fi fost un foc mare. Cînd îl văzură prima oară, păsările se speriară și își iuțiră zborul. Norii se buluceau însă tot mai mult, pînă ce le învăluiră cu totul în cele din urmă. Nu avea nici un miros, fumul nu era negru și uscat, ci alb și umed. Năpîrstoc înțelese numaidecît că era vorba de ceață.

Ceața se lăsa tot mai deasă. Nu se vedea prin ea nici cît ai întinde un braț, din care pricină păsările înnebuneau de groază. Toate păsările, care pînă atunci zburasera într-o ordine desăvîrșită, începură să se zbenguie prin neguri, apucînd-o în toate părțile, ca să se înșele una pe alta și să se abată de la direcția adevărată.

— Băgați de seamă ! strigau ele. Voi nu zburați drept. Întoarceți-vă negreșit. Așa cum mergeți voi, n-o să ajungeți la Öland nici pînă poimarți !...

Toate știau prea bine unde era insula, dar voiau cu tot dinadinsul să se rătăcească unele pe altele.

— Uite cormoranii ! se auzea prin ceață. Se întorc în Marea Nordului....

— Ian fiți atente, gîștelor sure ! răsună un strigăt din altă parte. Dacă mergeți tot așa înainte, ajungeți tocmai la Rügen [1] !

[1] Rügen — insulă în Marea Baltică, lîngă coasta germană de nord.

După cum s-a spus, pentru păsările care zburaseră deseori prin acele părți, nu era nici o primejdie să-și piardă direcția. Gîștele sălbatice nu se aflau însă în aceeași situație. Văzîndu-le că nu aveau nici o siguranță la drum, celelalte păsări, pornite pe șotii, își dădeau toată silința să le facă să se rătăcească.

— Unde vreți să vă duceți ? întrebă o lebădă. Apoi, foarte serioasă, se apropie de Akka, de parcă ar fi interesat-o nespus de mult soarta gîștelor sălbatice.

— Vreau să ajungem la insula Öland — răspunse Akka — dar n-am mai fost acolo pînă acum.

Conducătoarea cîrdului socotea în sinea ei că lebăda era o pasăre pe care se putea bizui.

— Dacă-i așa, atunci ați nimerit-o rău !... zise lebăda. Celelalte păsări v-au amăgit. Voi zburați acum spre Belkinge. Veniți cu mine și v-arăt îndată drumul !

Lebăda porni cu gîștele sălbatice și, după ce ajunseră hăt departe de drumul cîrdului cel mare, unde nu se mai auzea nici un gîgîit, se făcu nevăzută în ceață.

După asta, gîștele zburară cîtva timp la voia întîmplării. Îndată ce dădură iarăși de celelalte păsări, veni la ele o lișiță :

— Pînă ce se ridică ceața, ar fi bine să vă lăsați pe apă ! le îndemnă ea. Că doar se vede de la o poștă că nu sînteți obișnuite cu astfel de călătorii !

Sărmana Akka se zăpăcise de atîtea minciuni și amăgeli. În sinea lui, Năpîrstoc era încredințat că gîștele sălbatice făcuseră un ocol mare.

— Fiți cu băgare de seamă ! strigă un bodîrlan. Nu vedeți că zburați cînd în sus, cînd în jos ?...

Fără să vrea, băiatul se agăță de gîtul gîscanului. De multă vreme se temuse de o asemenea împrejurare. Cine știe unde ar fi ajuns bietele gîște sălbatice, dacă n-ar fi auzit în depărtare zgomotul surd al unei împușcături.

Akka dădu cu putere din aripi și o luă înainte în zbor întins. Avea acum un punct de orientare. Gîștele sure îi spuseseră să nu coboare în extremitatea insulei unde se afla un tun cu care oamenii împrăștiau ceața. Știind acum direcția, nimic în lume n-o mai putea face să se rătăcească.

CAPUL DE LA SUDUL INSULEI ÖLAND

3—6 aprilie

La extremitatea de miazăzi a insulei Öland se află un vechiu domeniu regal, numit Ottenby. E o proprietate destul de mare, care se întinde de la un ţărm la altul, de-a curmezişul insulei, şi e renumită prin faptul că aici exista înainte vreme mult vînat. În secolul al XVII-lea, cînd regii veneau la vînătoare pe această insulă, întregul domeniu nu era decît un parc mare de cerbi. În secolul al XVIII-lea se afla acolo o herghelie pentru prăsirea cailor de rasă şi o stînă cu cîteva sute de oi. Azi nu mai există la Ottenby nici cai de rasă, nici oi, ci numai herghelii mari de cai de remontă pentru regimentele de cavalerie.

În toată ţara nu se găseşte, de bună seamă, un loc mai bun şi mai potrivit pentru creşterea animalelor. De-a lungul coastei răsăritene se întinde, pe o distanţă de doi kilometri şi jumătate, fostul izlaz al oilor, cea mai mare cîmpie din toată insula, pe care animalele pot să pască şi să se zbenguie în toată libertatea. Tot acolo se află şi vestita dumbravă Ottenby, cu stejari de sute de ani, care dau umbră şi oferă adăpost împotriva vînturilor puternice, care bat pe insulă. Nu trebuie uitat nici zidul cel lung ce desparte domeniul Ottenby, de la un ţărm la altul, de restul insulei, astfel că animalele pot să pască pe toată întinderea lui, fără să aibă nevoie să treacă pe teritoriul învecinat, unde nu sînt apărate atît de bine.

Nu este însă de ajuns că la Ottenby se află multe animale domestice. Cele sălbatice şi-au făcut socoteală că un domeniu regal le poate adăposti şi pe ele, ceea ce explică de ce trăiesc în număr atît de mare acolo. Pe lîngă cerbii de rasă veche, iepurii, călifarii şi potîrnichile care se găsesc aici primăvara şi la sfîrşitul verii, acest domeniu este şi loc de popas şi odihnă pentru mii de păsări călătoare. Lor le place îndeosebi să pască pe ţărmul mlăştinos de miazăzi, din spate de fostul izlaz al oilor.

Într-un sfîrşit, cînd gîştele sălbatice, împreună cu Nils Holgersson, ajunseră deasupra insulei Öland, ele coborîră să poposească pe acel ţărm, ca şi toate celelalte păsări. Insula era învăluită de o ceaţă la fel de groasă ca şi aceea care plutea deasupra mării.

Năpîrstoc rămase uimit de numărul mare de păsări cîte îi fu dat să vadă pe o fîşie atît de îngustă a ţărmului. Era un ţărm jos, presărat cu pietre, cu bălţi şi cu multă iarbă de mare aruncată de valuri. Dacă ar fi fost după el, n-ar fi ales pentru nimic în lume un astfel de loc de odihnă, dar pentru păsări acolo era raiul pe pămînt. Raţele sălbatice şi gîştele sure s-au dus să pască pe izlaz. Becaţinele şi alte păsări de ţărm stăteau pe lîngă apă, iar bodîrlanii se aflau în mare număr la pescuit. Dar însufleţirea cea mai vie domnea pe bancurile lungi de iarbă de mare împrăştiate de-a lungul coastei. Păsările stăteau acolo strîns lipite unele de altele şi ciuguleau gîze, care se aflau, de bună seamă, în număr nesfîrşit de mare, căci nu se auzea nici un protest că nu aveau mîncare destulă.

Cele mai multe trebuiau să-şi continue călătoria şi nu se opriseră acolo decît pentru un scurt popas. Pe dată ce căpetenia vreunui stol găsea de cuviinţă că tovarăşele ei de drum se odihniseră îndeajuns, le şi îndemna :

— Acum, pregătiţi-vă de plecare !

— Mai stai, mai stai ! Nu ne-am săturat încă ! răspundeau păsările din stol.

— Voi credeţi că am de gînd să vă las să vă ghiftuiţi bine ca pe urmă să nu vă mai puteţi mişca ?... le lua la rost conducătoarea stolului.

Şi, dînd din aripi, o pornea la drum. Dar era nevoită totuşi să se mai întoarcă de cîteva ori, întrucît celelalte păsări nu voiau s-o urmeze.

Dincolo de ultimele bancuri de iarbă de mare se afla un stol de lebede. Nu se gîndeau cîtuşi de puţin să treacă pe uscat, preferînd să stea pe loc şi să se legene pe apă. Din cînd în cînd îşi cufundau gîturile, ca să scoată de-ale mîncării de pe fundul mîlos. Cînd nimereau cîte ceva bun, scoteau strigăte de bucurie, de parcă ar fi răsunat nişte trîmbiţe. Auzind lebedele lîngă ţărm, Napîrstoc dădu fuga pe bancurile de iarbă de mare. Pînă atunci nu mai văzuse de aproape lebede sălbatice. Fiind băiat norocos, ajunse repede lîngă ele.

Nu auzise numai el strigătul lebedelor. Gîştele sălbatice şi cele sure, precum şi lişiţele şi bodîrlanii care înotau printre bancurile de iarbă de mare dădură fuga şi se adunară roată în jurul stolului de lebede, să se uite la ele. Văzînd atîta păsăret în jurul lor, lebedele se umflau în pene, îşi întindeau aripile ca nişte pînze de corăbii şi îşi înălţau

gîturile. Uneori, cîte una din ele înota pîn la o gîscă, pînă la un bodîrlan mare sau pînă la o lișiță și binevoia să-i spună cîteva cuvinte. Păsările cărora li se adresa păreau că abia cutează să ridice pliscul, ca să-i răspundă.

Un bodîrlan mic și negru, care era un ghiduș și jumătate, nu mai putu suferi atmosfera aceea solemnă. Se cufundă la repezeală și dispăru sub apă. Una din lebede scoase îndată un strigăt și începu să înoate cu repeziciune, făcînd apa să spumege. Se opri apoi să privească cu același aer maiestuos dinainte. Pe urmă începu să strige la fel a doua și a treia oară.

Bodîrlanul cel mic nu mai putea rămîne totuși cufundat în apă. Ieși la suprafață negru și plin de răutate. Lebedele se năpustiră atunci asupra lui. Văzîndu-l însă atît de pricăjit, se întoarseră, ca și cum ar fi voit să arate că nu au chef să-și pună mintea cu el. Bodîrlanul se cufundă atunci din nou și le ciupi iar de picioare. Lucrul ăsta le supără, firește. Partea proastă era însă alta : că nu-și mai puteau păstra demnitatea... Deodată se hotărîră. Prinseră a bate aerul cu aripile, făcînd un zgomot asurzitor, merseră o bucată bună de drum, ca și cum ar fi alergat pe apă, iar după aceea își luară vînt și se înălțară în văzduh.

După plecarea lebedelor, celelalte păsări le simțiră lipsa, iar cele care se distraseră cu poznele micului bodîrlan îl dojeniră pentru îndrăzneala lui.

Năpîrstoc se întoarse pe uscat, de unde venise. Acolo se așeză să privească joaca becaținelor. Acestea semănau cu niște cocori mărunți. Ca și ei, aveau trupuri mici, picioare și gîturi lungi și se mișcau cu sprinteneală, dar nu erau cenușii, penele lor bătînd în negru. Stăteau aliniate într-un șir lung pe țărm, în bătaia necontenită a valurilor care le împroșcau cu stropi. Cum venea un val spre ele, tot șirul se dădea ca racul înapoi. Cînd se retrăgea, veneau pe locul dinainte. Și tot așa, ceasuri întregi...

Cele mai frumoase dintre toate păsările erau călifarii. Se înrudeau, desigur, cu rațele sălbatice obișnuite, avînd ca și acestea trupuri grele și îndesate, ciocuri late și labe înotătoare, însă erau mult mai înpodobite. Aveau pene albe, iar în jurul gîtului, un colier lat și galben. Rotogoalele de pe aripi străluceau în verde, roșu și negru, iar către margini erau negre. Pene negre și verzi, care făceau ape ca mătasea, le împodobeau capul.

Cum apărură pe țărm, celelalte păsări începură, care mai de care :

— Ian uitați-vă la ele ! Nu-i așa că știu să se gătească ?

— Dacă n-ar fi atît de frumoase, n-ar avea nevoie să-și îngroape cuiburile în pămînt, ci le-ar avea la lumina zilei, ca și alte păsări... fu de părere un rățoi sălbatic, negru ca smoala.

— Oricum ar fi ele, nasul le strică tot chichirezul ! zise o gîscă sură:

Așa și era în adevăr. Călifarii aveau la rădăcina pliscului un cucui mare care numai bine nu le ședea.

În fața țărmului zburau deasupra apei pescărușii și rîndunelele de mare care pescuiau.

— Cum se cheamă peștele pe care-l prindeți voi ? vru să știe o gîscă sălbatică.

— Răspăr — răspunse un pescăruș — răspăr de Öland. E cel mai bun răspăr din lume. Nu vrei să-l guști ?

Zbură apoi spre gîscă, ținînd în gură doi peștișori, și voi să i-i dea.

— Ptiu !... Tu crezi că noi mîncăm astfel de scîrboșenii ? zise gîsca sălbatică.

A doua zi dimineața tot nu se ridicase ceața. Gîștele sălbatice se duseseră la păscut pe izlaz, dar Năpîrstoc coborî iar pe țărm să strîngă scoici. Erau destule doar. Gîndindu-se că în ziua următoare avea să fie, poate, într-un loc unde nu se găsea nimic de mîncare, se hotărî să-și facă rost de un săculeț pe care să-l umple cu scoici. Găsi pe izlaz niște rogoz uscat și tare și începu să-și împletească o raniță. Treaba asta îi luă cîteva ceasuri, dar băiatul rămase mulțumit de ceea ce făcuse.

Pe la amiază, gîștele sălbatice veniră în goană să-l întrebe dacă nu-l văzuse cumva pe gîscanul cel alb.

— Nu l-am văzut deloc ! M-am preumblat toată vremea singur, răspunse băiatul.

— A stat cu noi pînă mai adineauri — zise Akka — dar acum nu mai știu unde e...

La auzul acestor vorbe, Năpîrstoc sări ca ars, speriat foarte. Apoi le întrebă pe gîște dacă nu dăduse tîrcoale pe acolo vreo vulpe, vreun vultur, ori dacă nu văzuseră vreun om prin apropiere. Dar nici una din ele nu observase să se fi ivit vreo primejdie. Pesemne că gîscanul se rătăcise în ceață.

În orice chip ar fi dispărut gîscanul, pentru băiat nenorocirea era la fel de mare, astfel că el plecă îndată să-l caute. O luă spre miazăzi, pe țărmul mării, și merse neabătut pînă la far și la tunul pentru împroșcat ceața de la extremitatea insulei. Pretutindeni pe unde trecea era același furnicar de păsări. Gîscanul însă, nicăieri. Se duse și la casa fermei din Ottenby. Scotoci toate scorburile bătrînilor stejari din dumbravă, dar nu-l află nici acolo. Căută el ce căută, pînă cînd începu să se lase amurgul. Atunci trebuie să se înapoieze pe coasta de răsărit. Mergea cu pași greoi, cuprins de o nespusă tristețe. Nu știa ce avea să se întîmple cu el dacă nu găsea gîscanul. Pentru Năpîrstoc nu putea să fie o pierdere mai dureroasă.

Mergînd așa pe izlaz, văzu deodată prin ceață ceva mare și alb. Era chiar gîscanul. Nu pățise nimic, era teafăr și-și arăta bucuria că avea să fie iarăși împreună cu tovarășii săi. Ceața, spuse el, îl amețise și din pricina asta toată ziulica pribegise în neștire pe izlaz. De bucurie, Năpîrstoc îi cuprinse gîtul cu brațele și-l rugă să fie cu băgare de seamă pe viitor și să nu se mai despartă de ai săi. Gîscanul îi făgădui din toată inima. Da, niciodată nu va mai face așa ceva.

În dimineața următoare însă, pe cînd băiatul strîngea scoici pe țărm, gîștele sălbatice veniră din nou într-un suflet la el să-l întrebe unde este gîscanul.

Năpîrstoc habar n-avea. Gîscanul dispăruse iar. Se rătăcise pesemne în ceață, ca și în ajun.

Îngrozit nevoie mare, băiatul fugi repede să-l caute. Găsi un loc unde zidul de la Ottenby era surpat, așa că se putu cățăra pe el. Cutreieră apoi țărmul care se lărgea treptat, ajungînd atît de mare, încît se aflau pe el ogoare, livezi și gospodării țărănești, cît și tăpșanul de sus, care ocupa jumătate din insulă. Aici nu se aflau alte clădiri decît mori de vînt, iar covorul de verdeață ce-l acoperea era atît de subțire, încît se vedea lucind sub el terenul calcaros.

Pe gîscan nu-l găsi nicăieri. Înserînd iar, băiatul fu nevoit să se înapoieze la țărm. De astă dată era încredințat că-și pierduse definitiv tovarășul de drum. În deznădejdea lui, nu știa ce să mai facă.

Se cățără iar pe zid și numai că auzi o piatră căzînd nu departe de el. Întorcîndu-se cu fața într-acolo, ca

să vadă ce s-a întîmplat, i se păru că zăreşte ceva ce se mişcă pe o movilă de pietre la poalele zidului. Se apropie tiptil de locul acela şi-l văzu pe gîscan urcîndu-se anevoie pe movilă, cu nişte fire de rădăcini în gură. Gîscanul nu-l observase pe băiat, iar acesta nu suflă o vorbă, voind să descopere pricina care-l făcea pe Martin să dispară mereu.

Iar pricina o descoperi îndată. Sus, deasupra movilei de pietre, se afla, o gîscă sură care tresărea de bucurie ori de cîte ori se ivea gîscanul. Năpîrstoc se dădu mai aproape, ca să audă ce-şi spuneau cei doi, şi din vorbele lor află că gîsca era rănită la una din aripi, astfel că nu putea să zboare. Stolul din care făcuse parte plecase şi o lăsase acolo de izbelişte. În ajun, cînd gîscanul o auzise văicărindu-se şi se dusese la ea, era lihnită de foame. Pe urmă, gîscanul avusese grijă mereu să-i aducă ceva de mîncare. Trăgeau amîndoi nădejde că, pînă la plecarea lui Martin de pe insulă, ea se va înzdrăveni, dar pînă la acel ceas sărmana gîscă tot nu putea să umble, necum să zboare. Era foarte mîhnită din această cauză, dar gîscanul o îmbărbăta, spunîndu-i că nu va pleca aşa de curînd. În cele din urmă se despărţi de ea, făgăduindu-i că va veni iar a doua zi.

Năpîrstoc îl lăsă să plece şi pe urmă se furişă el însuşi pe movila de pietre. Era supărat că gîscanul îşi bătuse joc de el şi voia să-i spună acelei gîşte să nu pună temei pe vorbele lui. El îi era stăpîn şi gîscanul urma să-l ducă în Laponia, în tovărăşia gîştelor sălbatice, şi nu putea deci să rămînă acolo de dragul ei... Văzînd-o însă de aproape, băiatul înţelese de ce gîscanul nu voise să-i spună şi lui că o ajuta. Gîsca avea un căpşor de mai mare dragul. Penele ei erau catifelate, iar ochii blînzi şi rugători.

Cum îl văzu pe Năpîrstoc, dădu să fugă. Aripa stîngă era însă desprinsă şi se tîra pe pămînt, aşa că pasărea nu putea să facă nici o mişcare.

— Nu-ţi fie teamă de mine ! zise băiatul, fără a mai fi supărat, cum voise să pară. Eu sînt Năpîrstoc, tovarăşul de drum al gîscanului Martin, adăugă el.

Rămase apoi locului, neştiind ce să mai spună.

La animale surprinzi uneori un gest, o privire, un fel de a se comporta, care te face să te întrebi ce fel de vieţuitoare sînt. Te miri parcă să nu le vezi transformate în fiinţe omeneşti. Aşa era şi cu gîsca cea sură. Cînd

băiatul îi spuse cine era, ea își plecă gîtul și capul în fața lui cu atîta grație și i se adresă cu un glas așa de frumos, încît lui Năpîrstoc abia îi venea să creadă că-i vorbea o gîscă.

— Mă bucur nespus de mult c-ai venit aici să-mi dai o mînă de ajutor ! glăsui ea. Gîscanul cel alb mi-a spus că nu se află în toată lumea o ființă mai bună la suflet și mai înțeleaptă ca tine.

Rostise aceste cuvinte cu atîta demnitate, că băiatul se simți de-a dreptul mișcat. „Asta nu poate fi pasăre — își zise el — ci de bună seamă o domniță fermecată !"...

Îi făcu o mare plăcere s-o ajute și își băgă amîndouă mîinile sub pene, ca să-i pipăie osul aripii. Osul nu era rupt, ci doar desprins din încheietură. Băiatul vîrî degetul în scobitura încheieturii și-i zise scurt, aproape poruncitor :

— Stai așa !

Apoi apucă deodată osul și-l așeză la locul lui. Ca pentru o primă încercare, treaba merse destul de repede și de bine. Sărmana gîscă avea însă dureri cumplite. Ea scoase un singur țipăt sfîșietor, după care se prăvăli pe mormanul de pietre, fără să mai dea nici un semn de viață.

Năpîrstoc trecu printr-o spaimă îngrozitoare. Voise s-o ajute și cînd colo pasărea zăcea acum fără simțire... Sări jos de pe movilă și o luă la picior, simțindu-se nespus de vinovat, de parcă ar fi ucis o ființă omenească.

În dimineața următoare era senin. Ceața se ridicase și Akka spuse gîștelor sălbatice să se pregătească de drum. Toate erau bucuroase să plece, numai gîscanul se împotrivea. Năpîrstoc înțelese imediat că nu voia să se despartă de gîsca cea sură. Akka nu ținu totuși seamă de șovăiala gîscanului și porni la drum.

Băiatul sări în spatele gîscanului, iar acesta se luă după stol, dar încet și în silă. Năpîrstoc se bucura că plecă de pe insulă. Avea mustrări de cuget din pricina gîștei celei sure și nu voia să-i spună tovarășului său ce se petrecuse, cînd căutase s-o vindece. „E mai bine ca gîscanul să nu afle nimic în privința asta !"... își zicea el. Totodată se mira de Martin că se îndurase să plece fără protejata lui.

Gîscanul făcu însă deodată cale întoarsă. Gîndul la gîsca în suferință nu-l părăsise nici o clipă. Nu-i mai

păsa de călătoria spre Laponia. Nu putea să le urmeze pe gîştele care-i fuseseră tovarăşe de drum pînă atunci, cînd ştia că cealaltă rămăsese singură, bolnavă şi muritoare de foame.

Din cîteva bătăi de aripă ajunse la movila de pietre. Acolo însă n-o mai găsi pe gîscă.

— Dunfin ! Dunfin ! Unde eşti ! strigă gîscanul.

Băiatul se gîndea că pesemne venise vreo vulpe şi o mîncase, dar în clipa următoare auzi un glas nespus de atrăgător răspunzînd :

— Aici sînt, gîscane ! Aici sînt ! Mi-am făcut baia de dimineaţă.

Teafără şi voioasă, gîsculiţa venea, în adevăr, de la scăldătoare şi povesti cum îi pusese Năpîrstoc aripa la loc, adăugînd că se simţea acum bine şi era gata să pornească şi ea la drum în tovărăşia lor.

Picăturile de apă sclipeau ca nişte mărgăritare pe penele-i mătăsoase, şi băiatului i se păru iarăşi că era o mică domniţă.

FLUTURELE CEL MARE

Miercuri, 6 aprilie

Gîştele zburau de-a lungul insulei, care se zărea desluşit sub ele. Năpîrstoc era voios şi-şi simţea inima uşoară. Era tot atît de mulţumit pe cît fusese de trist şi de necăjit în ajun, cînd cutreierase insula în căutarea gîscanului.

De sus, băiatul vedea acum că interiorul insulei era de fapt un tăpşan sterp, cu o cunună lată de pămînt bun şi roditor de-a lungul coastelor, şi începu să priceapă rostul anumitor lucruri pe care le auzise în seara din ajun.

Gîştele coborîseră să facă un popas, iar Năpîrstoc se odihnea la una din numeroasele mori de vînt de pe tăpşan, cînd văzu apropiindu-se doi ciobani, însoţiţi de dulăii lor. În urma acestora păşea agale o turmă mare de

ol. Băiatului nu-i era teamă deloc, căci se pitise bine sub scara morii. S-a brodit însă ca ciobanii să se aşeze tocmai acolo, aşa că prichindelul nu mai avea încotro şi trebuia să stea liniştit.

Unul din ciobani era tînăr şi părea om ca toţi oamenii. Peste celălalt însă trecuseră ani, nu glumă, şi avea o înfăţişare ciudată. Trupul îi era mare şi ciolănos, dar capul îi era mic, iar trăsăturile feţei, mobile şi blînde. Trupul şi capul păreau a nu se potrivi de fel unul cu altul.

Cîtva timp stătu liniştit, cătînd în ceaţă cu o privire nespus de obosită. După aceea căută să intre în vorbă cu tovarăşul său. Acesta tocmai îşi scoase din traistă pîine şi brînză şi se pregătea să cineze. De răspuns nu-i răspundea mai deloc. Îl asculta însă cu multă răbdare, ca şi cum ar fi vrut să zică : „Uite că-ţi fac plăcerea şi te las să trăncăneşti în voie !"...

— O să-ţi spun acum ceva, Erik, grăi ciobanul cel bătrîn. Eu, cu mintea mea proastă, m-am gîndit că-n vremea de demult, cînd oamenii şi dobitoacele erau mult mai mari decît sînt azi, trebuie că şi fluturii erau straşnic de mari. Cică a fost odată un fluture lung de multe zeci de kilograme şi cu aripi late cît marea. Avea aripile albastre, sclipitoare ca argintul şi aşa de frumoase că, de cîte ori zbura fluturele, celelalte dobitoace se opreau şi se uitau la el ca la o minune. Avea însă un cusur : era din cale-afară de mare. Aripile abia îl duceau. Cu toate astea, treaba ar fi mers cum ar fi mers, dacă fluturele ar fi avut destulă minte şi ar fi rămas pe uscat. Numai că n-a avut minte şi i-a venit chef să zboare peste Marea Baltică. A pornit-o el la drum, dar n-a trecut mult că s-a dezlănţuit o furtună grozavă şi a început să-l reteze aripile. Îţi poţi închipui, măi dragă Erik, ce s-a întîmplat cînd o vijelie din Marea Baltică şi-a încercat puterile cu nişte aripi plăpînde de fluture. Le-a făcut harcea-parcea şi le-a împrăştiat în toate părţile, aşa că bietul fluture s-a prăbuşit în mare. La început s-a zvîrcolit el cît s-a zvîrcolit în luptă cu valurile, dar pe urmă a fost aruncat pe nişte stînci din faţa provinciei Smoland, aşa mare şi lung cum era.

Eu acum zic, măi dragă Erik, că dacă fluturele ar fi rămas acolo pe stînci aşa cum era, ar fi putrezit repede şi s-ar fi făcut fărîme fărîmiţe. Dar după ce a căzut în

mare, a intrat var în el şi l-a împlerit. Tu ştii bine, doar, că şi noi am găsit pe ţărm pietre care nu erau altceva decît viermi împietriţi. De-aia socot că la fel s-a întîmplat şi cu fluturele. Cred că s-a prefăcut într-o stîncă lungă şi îngustă, care a rămas aici în Marea Baltică. Nu crezi şi tu la fel ?

Se opri să aştepte răspuns. Celălalt dădu din cap de-cîteva ori, spunîndu-i în cele din urmă :

— Zi-i, moşule, zi-i înainte, să văd unde vrei s-ajungi !

— la seama, Erik dragă, că insula asta Öland, pe care trăim noi, nu-i altceva decît fluturele despre care ţi-am vorbit. Gîndeşte-te numai puţin şi-o să vezi că insula e un fluture. Spre miazănoapte se vedea partea îngustă, din faţă, a trupului şi capul rotund, iar spre miazăzi partea dinapoi, care întîi se lărgeşte, pe urmă se îngustează într-un vîrf ascuţit.

Se opri apoi din nou şi se uită la tovarăşul său, aşteptînd să vadă ce zice. Ciobanul cel tînăr dumica însă mai departe foarte liniştit şi-i făcu semn să-şi urmeze povestirea.

— După ce fluturele a fost prefăcut într-o stîncă văroasă — reluă ciobanul cel bătrîn — vîntul a cărat acolo seminţele de tot felul de buruieni şi de copaci ca să prindă rădăcini şi s-o împodobească cu straiul lor verde. Seminţele încolţeau însă tare anevoie pe muntele cel neted şi sterp. Abia după multă vreme a început să crească pe el nişte rogoz. Pe urmă au venit la rînd fetuca [1], floarea-soarelui şi scaieţii. Nici în ziua de azi nu e vegetaţie pe Alvar, care să-l acopere bine. Nu se vede decît pe ici, pe colo. De arat cine să-l are, cînd scoarţa pămîntului e aşa de subţire ?

Dacă stai şi te gîndeşti însă că Alvarul şi terasele care-l înconjoară au ieşit dintr-un trup de fluture, ai tot dreptul să-ţi pui întrebarea de unde a venit pămîntul care se află dincolo de terase ?

— Da, da, aşa-i ! zise ciobanul cel tînăr, îmbucînd de zor şi cu poftă. Asta aş vrea şi eu s-o ştiu !...

— Apăi vezi ? Nu uita că insula Öland a stat în mare ani fără număr de-a rîndul. Cu vremea, tot ce aruncă valurile la ţărm — iarbă de mare, nisip şi scoici — s-a strîns în jurul insulei şi a rămas pe ea. Mai pune că

[1] Fetuca — plantă din familia gramineelor. La noi în ţară nu creşte.

s-au prăvălit pietre, mai mari ori mai mici, de pe amîndouă terasele, și la apus, și la răsărit. Insula a căpătat astfel țărmuri largi pe care pot să crească grîne, flori și copaci.

Aici sus, pe spinarea fluturelui, n-o să vezi decît oi, vaci și cai mărunți ; iar dinspre păsări, numai nagîți și corlc. Clădiri nu se pomenesc, în afară de morile de vînt și de cîteva șoproane cu ziduri de piatră în care ne adăpostim noi, ciobanii. Devale, însă, pe țărm, sînt sate cuprinse, pescării, ba chiar și un oraș.

Ciobanul cel bătrîn se uita întrebător la tovarășul lui. Acesta tocmai isprăvise de mîncat și își lega traista la loc.

— Nu-nțeleg unde vrei s-ajungi cu toată povestea asta !... spuse el.

— Păi eu numai un lucru aș vrea să știu, mai zise ciobanul cel bătrîn, cu glas mai domol, de parcă șoptea acuma, privind ceața cu ochii săi mici, care păreau obosiți căutînd mereu ceva ce nu mai era. Aș vrea numai să știu dacă țăranii care locuiesc în case împrejmuite acolo jos, sub terase, sau pescarii care scot scrumbii din mare, sau negustătorii din Borgholm [1], sau cei care vin acolo la băi în fiecare vară, sau călătorii care vizitează ruinele castelului de lîngă Borgholm, sau vînătorii care poposesc toamna acolo și cutreieră coclaurile să vîneze potîrnichi, sau pictorii care urcă pe Alvar să picteze oile și morile de vînt — aș vrea să știu dacă vreunul din toți aceștia au habar că insula a fost cîndva un fluture care zbura prin meleagurile noastre cu aripi mari, strălucitoare ?

— Ehe — făcu deodată ciobanul cel tînăr — celor care au stat într-o seară pe marginea terasei, ca să asculte cîntecul privighetorii din lunca din vale și s-au desfătat cu priveliștea strîmtorii Kalmarsund, nu-i cu putință să nu le fi trecut prin gînd că insula noastră n-a venit pe lumea asta ca toate celelalte !...

— Aș vrea să-i întreb — zise mai departe ciobanul cel bătrîn — dacă măcar unul din ei a avut vreodată dorința să dea morilor de vînt aripi așa de mari, încît să ajungă pînă la cer, așa de mari, încît să fie în stare

[1] Borgholm — tîrg, port și stațiune balneară pe țărmul apusean al insulei Öland. Este localitatea cea mai de seamă a acestei insule.

să ridice toată insula din mijlocul valurilor şi s-o facă să zboare ca un fluture uriaş ?...

— Se prea poate să fie cam cum spui dumneata, moşule — zise ciobanul cel tînăr — căci în nopţile de vară, cînd cerul îşi deschide bolta deasupra insulei, de multe ori mi s-a părut şi mie că ea caută să se ridice din mare şi să-şi ia zborul...

Bătrînul însă, după ce izbuti să-l scoată pe ciobanul cel tînăr din muţenia lui, nu prea dădu ascultare spuselor lui.

— Aş vrea să ştiu — sfîrşi el, cu glas şi mai încet — dacă îşi poate lămuri cineva de ce aici, pe Alvar, e atîta dor ? Dorul ăsta l-am simţit zi de zi, în toată viaţa mea, şi cred că-l are în suflet oricine umblă prin meleagurile astea. Aş vrea să ştiu dacă şi-a dat seama cineva, pînă azi, că una singură e pricina : toată insula e un fluture şi fluturelui i s-a făcut dor de aripile pe care le-a pierdut !...

INSULA CAROL CEA MICĂ

Vijelia *Vineri, 8 aprilie*

Gîştele sălbatice petrecuseră noaptea pe capul de nord al insulei Öland şi erau acum în drum spre ţărmul suedez al provinciei Kalmar. În strîmtoarea Kalmarsund bătea un vînt puternic dinspre miazăzi, astfel că păsările fuseseră împinse către nord. Ele zburau totuşi destul de bine spre uscat. Cînd se apropiară însă de primele stînci de lîngă ţărm, auziră un zgomot puternic, ca şi cum ar fi venit în zbor un stol de păsări cu aripi de fier, iar apa de sub ele se înnegri deodată. Akka încetă în clipa aceea să mai dea din aripi şi parcă plutea prin văzduh. Apoi se lăsă în jos, pînă la suprafaţa mării. Nu ajunseseră gîştele să atingă bine apa, că se şi pomeniră cu o vijelie dinspre apus. După ce mînase valvîrtej nori de praf, munţi de spumă sărată şi tot felul de păsărele, vijelia se năpusti

acum asupra gîştelor sălbatice, le dădu peste cap şi le împinse înapoi spre mare.

Se stîrnise o vijelie cumplită. Gîştele încercară de cîteva ori să se întoarcă spre uscat, dar nu fură în stare. Erau duse mereu spre Marea Baltică. Se şi aflau acum dincolo de insula Öland. Marea se întindea pustie în faţa lor. N-aveau încotro : trebuiau să meargă înainte.

Văzînd că nu e chip să se întoarcă, Akka se gîndi că n-avea rost să se lase purtate de vijelie pe toată Marea Baltică. Coborî deci pe apă şi întregul stol făcu la fel. Marea era frămîntată şi se umfla mereu. Talazurile verzi cu creste spumegînde se încălecau, unul mai înalt ca altul. Parcă se luau la întrecere care să se urce mai sus şi să spumege mai furios. Gîştele sălbatice nu se speriau totuşi de rostogolirea valurilor. Dimpotrivă, simţeau parcă o deosebită plăcere. Nu-şi dădeau nici o silinţă să înoate, ci se lăsau duse pe creste şi cufundate apoi, bucurîndu-se ca nişte copii daţi în leagăn. Singura lor grijă era să nu fie împrăştiate. Sărmanele păsări călătoare, care se luptau în văzduh cu vijelia, strigau la ele invidioase :

— Ce vă pasă voua, care ştiţi să înotaţi, că aici sus e sfîrşitul sfîrşiturilor !...

Gîştele sălbatice nu erau totuşi la adăpost de orice primejdie. În primul rînd, legănatul pe valuri le trăgea la somn. Mereu le venea să-şi întoarcă îndărăt capul, să-şi bage pliscul sub aripă şi să doarmă. Nimic nu poate fi mai periculos decît să dormi în această situaţie, aşa că Akka striga la ele neîncetat :

— Nu adormiţi, gîştelor ! Care din voi adoarme e în primejdie să se despartă de stol ! Care din voi se desparte de stol e pierdută !

Cu toate încercările de a rezista somnului, gîştele adormiră una după alta. Pînă şi Akka era gata pe oc să aţipească, cînd văzu înaintea ei, pe creasta unui val, ceva rotund şi negru.

— Focile ! Focile ! strigă ea tare, cu glas pătrunzător, bătînd din aripi şi înălţîndu-se în văzduh.

Asta se petrecu în ultima clipă. Cînd leşi din apă gîsca de la coada stolului, focile erau aşa de aproape, încît o ciupiră de picioare.

Şi astfel gîştele sălbatice se găsiră din nou la cheremul vijeliei, duse tot mai departe de uscat. Vijelia nu voia nici

să înceteze, nici să le dea răgaz de odihnă. Pămînt nu se vedea nicăieri, ci numai marea pustie şi întinsă.

Coborîră iarăşi pe apă, de îndată ce putură să facă acest lucru. După ce se legănară cîtva timp pe valuri, adormiră însă din nou. Pe cînd dormeau, focile se apropiară iarăşi înot. Dacă Akka n-ar fi stat de veghe, nici una din ele n-ar fi scăpat cu viaţă.

Vijelia ţinu toată ziua, pricinuind pierderi îngrozitoare în rîndul puzderiei de păsări care călătoreau pe acea vreme a anului. Unele din ele fură abătute din cale spre ţărmuri îndepărtate sau pieriră de foame. Altele obosiseră într-atît, încît picau în mare şi se înecau. Multe din ele erau zdrobite de pereţii stîncilor, în timp ce altele cădeau pradă gurilor hulpave ale focilor.

Vijelia nu se domoli nici o clipă în tot timpul zilei. În cele din urmă, Akka începu să se teamă că o paşte o mare nenorocire şi că va pieri împreună cu tot stolul ei. Gîştele sălbatice erau moarte de oboseală şi nu vedeau nicăieri un loc unde să se poată odihni. Spre seară, Akka nu mai avu curajul să coboare în clocotul valurilor, întrucît marea începuse deodată să se umple de sloiuri care se izbeau unele de altele şi gîştele s-ar fi găsit oricînd în primejdie de a fi prinse şi strivite între bucăţile de gheaţă. Totuşi, fiindcă nu găseau altă scăpare, ele încercară de mai multe ori să se aşeze pe sloiuri. Dar vijelia sălbatică le prăvăli în apă. Nu trecu mult şi focile haine începură a le da din nou tîrcoale. Ele se furişară pe gheaţă spre gîşte, cu gînd să le vină de hac.

La apusul soarelui, gîştele se aflau iarăşi în văzduh. Zburau drept înainte, temîndu-se de întunericul nopţii. În acea seară plină de tot felul de primejdii, negurile nopţii se lăsau parcă mai devreme ca de obicei.

Ceea ce le îngrozea peste măsură era faptul că nu zăreau încă nicăieri ivindu-se o limbă de pămînt. Ce avea să se întîmple cu ele, dacă ar fi fost nevoite să zboare toată noaptea deasupra mării ? Ori să fie zdrobite între sloiurile de gheaţă, ori să fie înghiţite de foci, ori să fie împrăştiate de furtună...

Cerul era învăluit de nori, luna ascunsă parcă în zăbranic, iar întunericul se lăsă repede. În acelaşi timp, întreaga fire era cuprinsă de ceva sinistru, care înfiora şi pe cea mai cutezătoare fiinţă. Strigătele de deznădejde

ale păsărilor călătoare făcuseră să răsune văzduhul toată ziua. Acum însă, cînd nu se mai putea vedea cine le scotea, sunetele păreau mult mai lugubre și mai fioroase. Pe mare, sloiurile de gheață se izbeau cu duduituri puternice. Focile își intonau cîntecele sălbatice de vînătoare, adăstînd să se iveaască prada. Se cutremurau parcă cerul și pămîntul, gata să se prăbușească.

Oile

Năpîrstoc se uitase cîtva timp jos, înspre clocotul valurilor. Deodată i se păru că marea vuia mai tare ca înainte. Atunci își ridică ochii și rămase înmărmurit. Drept în fața lui, la o depărtare de numai cîțiva metri, se înălța peretele aspru și gol al unui munte. Jos, la poalele muntelui, valurile se izbeau de el, spumegînd cu furie. Gîștele zburară într-un suflet spre stînca aceea, și băiatul era sigur că vor fi strivite. În sinea lui se mira că Akka nu văzuse primejdia la vreme și nu luase toate măsurile de siguranță. Gîștele coborîră totuși, fără să pățească nimic.

Năpîrstoc băgă de seamă că înaintea lor se deschidea gura rotundă a unei peșteri. Păsările intrară înăuntru și în cîteva clipe se aflară în siguranță.

Cel dintîi gînd al călătoarelor, înainte de a se bucura de salvarea lor, fu să constate dacă stolul era intact. Se aflau în peșteră Akka, Yksi, Kolme, Neljä, Viisi, Kuusi, toți cei șase boboci, gîscanul, Dunfin și Năpîrstoc, dar Kaksi de la Nuolja, prima gîscă din stînga, dispăruse și nimeni nu știa de soarta ei.

Văzînd că lipsea numai Kaksi, gîștele se liniștiră. Kaksi era bătrînă și înțeleaptă. Cunoscînd toate drumurile și obiceiurile, nu se putea să nu-și găsească suratele.

Păsările începură apoi să cerceteze interiorul peșterii. Fiind însă tare întunecoasă, nu puteau să-și dea seama cît e de adîncă și de largă. Erau totuși bucuroase că descoperiseră un adăpost de noapte atît de minunat. Deodată una din ele zări niște puncte verzi licărind într-un ungher întunecos.

— Aștia-s ochi! strigă atunci Akka. Cine știe ce dihănii or mai fi și în peștera asta...

Gîștele sălbatice dădură buzna spre intrare. Năpîrstoc însă, care vedea noaptea mai bine decît ele, le chemă înapoi:

— N-aveți de ce fugi ! le liniști el. Nu-s decît niște oi care stau rezemate de peretele peșterii.

După ce se obișnuiră cu lumina slabă din peșteră, gîștele putură să vadă oile foarte bine. Cele mari erau cam în același număr ca și ele. Lîngă oi se mai aflau însă și niște mielușei. Căpetenia lor părea să fie un berbec mare, cu coarne lungi și răsucite. Gîștele se apropiară cu multe plecăciuni :

— Bine v-am găsit în pustia asta !

Berbecul stătea însă liniștit, fără să răspundă la salut. Gîștele crezură atunci că oile erau nemulțumite că veniseră peste ele în peșteră.

— Poate vă stingherim cu prezența noastră, zise Akka, dar am fost nevoite să intrăm aici din cauza furtunii. Am zburat toată ziua în bătaia vîntului și ne-am gîndit c-ar fi bine să ne odihnim aici la noapte.

Trecu apoi o bucată bună de vreme pînă ce una dintre oi răspunse ceva. Se auzea însă deslușit că unele din ele oftau adînc. Akka știa bine că oile sînt totdeauna sfioase și ciudate, dar cele din peșteră se pare că nu știau cum să se poarte...

În cele din urmă, o oaie bătrînă, cu fața lunguiață și mohorîtă, zise cu glas tînguitor :

— Nimeni din noi nu se împotrivește să stați aici, dar vă aflați într-o casă necăjită și nu sîntem în măsură să primim oaspeți cum îi primeam altădată.

— De asta să nu vă îngrijiți, zise Akka. Dacă ați ști prin ce primejdii am trecut noi azi, v-ați da seama că sîntem mulțumite să avem un locșor sigur unde să ne putem odihni.

Auzind aceste vorbe, oaia cea bătrînă se ridică în capul oaselor și grăi :

— După mine, e mai sănătos să zburați pe furtuna cea mai cumplită, decît să stați aici. Înainte de plecare însă, dorim să vă ospătăm cu ce avem și noi în peștera asta.

Oaia arătă apoi gîștelor o groapă plină cu apă. Lîngă ea se afla un morman de pleavă și de paie. Gazda pofti gîștele la masă.

— Anul ăsta am avut o iarnă grea, cu vifor cumplit, zise ea. Țăranii, stăpînii noștri, ne-au adus fîn și pale de ovăz, ca să nu murim de foame. Ce vedeți aici e tot ce a rămas din ospățul nostru.

Gîștele se îmbulzîră la mîncare. Li se părea că nimeriseră bine acolo și erau foarte voioase. Observară însă că oile erau înfricoșate, dar știau ce repede se sperie vietățile astea și nu credeau că aveau a se teme și ele de vreo primejdie. După ce se ospătară, voiră să se ducă la culcare, ca de obicei. Atunci veni la ele berbecul cel mare. Gîștele nu văzuseră încă o oaie cu coarne așa de mari. Berbecul avea și alte semne caracteristice : frunte înaltă și bombată, ochi ageri și o înfățișare arătoasă, ca și cum ar fi fost un animal țanțoș și bărbătos.

— Nu-mi pot lua răspunderea să vă las să dormiți aici, unde nu sînteți în siguranță ! zise el. Astfel stau lucrurile că nu putem primi oaspeți peste noapte.

Akka își dădu în sfîrșit seama că chestiunea era serioasă.

— Vom pleca, dacă așa vă e dorința ! zise ea. Spuneți-ne și nouă de ce vă temeți. Noi nu vedem nici o primejdie. Nu-i vorbă, că nici măcar nu știm unde ne aflăm...

— Aici e insula Carol cea mică, o lămuri berbecul. E dincoace de insula Gotland și nu locuiesc pe ea decît oi și păsări de mare.

— Sînteți oi sălbatice ? întrebă Akka.

— Mai că da, răspunse berbecul. Nu avem deloc de-a face cu oamenii. E o veche învoială între noi și țăranii de la o fermă din Gotland, să ne aprovizioneze cu nutreț cînd e iarnă grea. În schimb, au voie să ia dintre noi oile care sînt de prisos. Insula e mică, așa că nu poate hrăni prea multe oi. Încolo, ne ajutăm și noi cum putem peste an, iar de locuit nu locuim în case cu uși și cu încuietori, ci în peșteri ca asta.

— Stați și iarna aici ? întrebă Akka, mirată.

— Da, stăm și iarna, răspunse berbecul. Avem tot anul pășune bună pe munte.

— Mi se pare că o duceți mai bine decît oile de prin alte locuri, zise Akka. Dar ce nenorocire a dat peste voi, de sînteți așa de mîhnite ?

— Astă-iarnă a fost un ger strașnic. Marea a înghețat și pe podișca de gheață au venit pe insulă trei vulpi, care n-au mai plecat înapoi. Încolo nu se află aici la noi nici o altă fiară sălbatică.

— Și vulpile vă atîn calea și vă atacă ?

— În timpul zilei nu, că ziua mă pot apăra și apăr și oile care-s cu mine, zise berbecul, dînd din coarne. Vin însă noaptea pe furiș, cînd dormim în peșteri. Nu-i vorbă, ne silim din răsputeri să nu închidem ochii, dar uneori ne prinde somnul și atunci dau năvală peste noi, pe neașteptate. În celelalte peșteri au făcut prăpăd mare, de n-a mai rămas în viață nici o suratâ de-a noastră. Și doar acolo erau turme mai mari decît asta a mea...

— Nu ne e plăcut să vă spunem că sîntem atît de necăjite, interveni oaia cea bătrînă. Dar asta-i situația : nu ne putem apăra mai bine ca oile domestice.

— Și crezi c-or să vină la noapte ? întrebă Akka.

— Fără doar și poate, răspunse oaia. Au venit și ieri noapte și ne-au furat un miel. Cît o fi una din noi în viață, or să vină mereu. Așa au făcut și-n alte părți.

— Dacă e așa, or să vă stîrpească pe toate, zise Akka.

— Da, da ! În scurtă vreme n-o să mai rămînă nici picior de oaie pe insula asta, răspunse oaia cea bătrînă.

Akka rămase pe gînduri. După cum nu era plăcut pentru gîștele ei să se expună iarăși la urgia furtunii, tot așa de neplăcut era să se odihnească într-un loc unde dintr-o clipă într-alta puteau să se ivească astfel de musafiri. Stătu puțin la chibzuială, apoi se adresă lui Năpîrstoc :

— Ce zici ? O să ne poți scoate din impas, după cum ai făcut de atîtea ori pînă acum ? îl întrebă Akka.

Băiatul răspunse că e gata să le vină într-ajutor.

— Îmi pare rău de tine că n-o să poți dormi, zise Akka. Dacă o să fii treaz cînd vin vulpile, să ne trezești și pe noi, ca să putem fugi.

Băiatul fu bucuros. Era mai bine așa decît să înfrunte iar vijelia. Făgădui deci că nu va închide ochii nicidecum.

Se duse la deschizătura peșterii, se piti după un bolovan, ca să fie la adăpost de furtună, și rămase acolo de veghe.

După cîtva timp, furtuna se mai potoli puțin. Cerul era senin și razele lunii se răsfrîngeau în valuri. Năpîrstoc ieși din ascunzătoare să vadă ce era afară. Peștera se afla sus de tot pe munte. La ea se putea ajunge pe o potecă îngustă și prăpăstioasă. Năpîrstoc se gîndi că pe poteca aceea era bine să aștepte vulpile.

Dar oricît cercetă cu privirea, nu zări nici picior de vulpe. În schimb văzu ceva care, în primul moment, îl înfricoşă mai mult decît vulpile. Pe fîşia îngustă de ţărm de la poalele muntelui erau nişte urieşi sau nişte fantome de piatră, de n-or fi fost cumva chiar oameni... La început i se păru că visase, dar acum era sigur că nu adormise deloc. Chipurile pe care le vedea erau atît de deslușite, încît era exclusă orice închipuire. Unele stăteau pe ţărm, iar altele erau chiar lîngă peretele muntelui, de parcă voiau să se cațere pe el. Unele aveau capete mari şi groase, altele n-aveau cap de loc. Unele erau ciunge, altele aveau cocoaşe şi pe spate, şi în faţă. Aşa ceva nu-i mai văzuseră ochii niciodată.

Speriat de acele stafii, băiatul mai că uitase de vulpi. Dar deodată auzi o gheară zgrepţănind o piatră şi văzu trei vulpi urcîndu-se pe potecă. Încredinţat că nu avea în faţa lui nişte năluci, ci nişte jivine în carne şi oase, rămase liniştit, fără să dea nici un semn de spaimă. Îşi zicea doar că era păcat să trezească gîştele şi să lase oile în voia soartei. Băiatului îi veni în minte un plan mai isteţ.

Fugi repede în peşteră şi zgîlţîi berbecul de coarne. Acesta se deşteptă, iar Năpîrstoc îi sări în spate.

— Scoală-te, moşule, să băgăm niţel vulpile în sperieţi ! îl îndemnă el.

Se silise să facă toată treaba asta în cea mai mare tăcere. Vulpile auziseră, pesemne, totuşi un oarecare zgomot. Cînd ajunseră la deschizătura peşterii, stătură o clipă la gînduri.

— S-a mişcat cineva înăuntru, zise una din ele. Te pomeneşti c-or fi treze oile...

— Intră tu ! îndemnă alta. De păţit n-o să păţim nimic.

Pătrunzînd în peşteră cîţiva paşi, începură să adulmece.

— Pe care s-o luăm în seara asta ? şopti vulpea care mergea în frunte.

— Să-l luăm pe berbec, zise cea care era la urmă de tot. Pe urmă o să fie treaba mai uşoară cu restul.

Năpîrstoc şedea pe spinarea berbecului, să vadă cum se furişau vulpile.

— Împunge acuma drept în faţă ! şopti el.

Berbecul făcu întocmai şi vulpea din faţă fu dată peste cap, de ajunse pînă la deschizătura peşterii.

— Acuma împunge la stînga ! îndemnă Năpîrstoc, îndreptînd căpăţîna cea mare a berbecului într-acolo.

Berbecul dădu o lovitură puternică, izbind vulpea cu putere. Jivina se rostogoli de cîteva ori, după care se ridică şi o luă la fugă. Băiatul ar fi dorit ca nici cea de a treia să nu scape, dar hoţomana îşi luase tălpăşiţa.

— Cred că şi-au primit porţia pentru noaptea asta ! fu de părere Năpîrstoc.

— Aşa socot şi eu ! răspunse berbecul. Şi acum fă-ţi culcuş în blana mea ! Să te bucuri şi tu de căldurică după ce ai trecut printr-o asemenea vijelie.

Văgăuna iadului

Sîmbătă, 9 aprilie

A doua zi, berbecul ieşi din peşteră, cu Năpîrstoc în spinare, să-i arate insula. Aceasta era alcătuită dintr-o singură stîncă uriaşă. Părea o casă cu pereţi drepţi şi cu acoperişul orizontal. Berbecul se urcă întîi pe acoperişul muntelui, să-i arate băiatului păşunea bună de acolo, şi Năpîrstoc recunoscu că insula era făcută parcă anume pentru oi. Pe munte nu creştea altceva decît cîteva buruieni uscate, aromitoare, care plac mult oilor.

Pentru cel care urca muntele pe rîpele lui prăpăstioase, erau însă şi alte lucruri care meritau să fie văzute, în afară de păşunea oilor. În primul rînd, marea albastră şi luminată de razele soarelui, ale cărei valuri se rostogoleau sclipitoare. Spumegau numai cînd se izbeau de stînci colţuroase. Spre răsărit se vedea insula Gotland, cu coasta prelungă şi lină ; iar la sud-vest, insula Carol cea mare, cu acelaşi relief ca şi cea mică. Cînd berbecul ajunse la marginea tăpşanului, de unde băiatul putea să vadă pereţii de stîncă ai muntelui, Năpîrstoc băgă de seamă că aceştia erau plini de cuiburi de păsări.

Jos pe marea albastră mişunau raţe sălbatice din regiunile boreale, elderi, lişiţe, pinguini şi alte păsări paşnice, toate îndeletnicindu-se de zor cu pescuitul scrumbiilor.

— Locul ăsta pare a fi într-adevăr pămîntul făgăduinţei ! zise băiatul. Neamul vostru, al oilor, trăieşte aici în locuri minunate.

— Da, minunate... răspunse berbecul. Ar fi vrut să mai adauge ceva, dar se opri, oftînd. Cine umblă singur prin părţile astea, continuă el, după cîteva clipe, trebuie să fie atent la toate crăpăturile muntelui.

Şi chiar aşa şi era. În multe locuri se vedeau, în adevăr, crăpături largi şi adînci. Cea mai mare dintre ele se chema „Văgăuna iadului". Era o crăpătură adîncă de cîţiva stînjeni şi cu lărgimea de aproape un stînjen.

— Dacă ar cădea cineva în văgăuna asta, s-a isprăvit cu el !... zise berbecul.

Băiatului i se păru că vorbele berbecului aveau un anumit tîlc.

Pe urmă, căpetenia oilor îşi purtă musafirul înspre ţărm. De astă dată, Năpîrstoc putu să vadă de aproape uriaşii care-l speriaseră în seara din ajun. Nu erau altceva decît stîlpi de stîncă. Berbecul le zicea raukar [1]. Băiatul nu se mai sătura privindu-i. I se părea că dacă existau undeva pe lume căpcăuni preschimbaţi în stane de piatră, nu puteau să aibă altă înfăţişare decît a acestor uriaşi.

Deşi era frumos acolo pe ţărm, lui Năpîrstoc îi plăcea mai mult sus pe munte. Jos era o privelişte lugubră : în toate părţile dădeau peste stîrvuri de oi, semne ale ospeţelor de care se bucuraseră vulpile. Băiatul vedea zăcînd ici şi colo în ţărînă schelete sau trupuri mîncate pe jumătate ; în alte părţi erau azvîrlite hoituri întregi, lăsate neatinse. Era sfîşietor să priveşti cum fiarele se năpustiseră asupra blîndelor animale numai aşa ca să se desfete, ca să le vîneze şi să le ucidă.

Berbecul nu se oprea în faţa acelor stîrvuri, ci trecea liniştit mai departe. Dar băiatul văzu oricum toată acea grozăvie.

Urcîndu-se înapoi pe munte, berbecul se opri şi zise :

— Dacă un om vrednic şi înţelept ar vedea toată nenorocirea de aici de la noi, sînt sigur că n-ar avea odihnă pînă ce nu le-ar da vulpilor pedeapsa pe care o merită !

— De !... Vulpile trebuie să trăiască şi ele... fu de părere Năpîrstoc.

— Da, îi întări cele spuse berbecul. Cele care nu ucid mai multe animale decît au nevoie ca să-şi ţină

[1] Rauk (plural raukar) — denumirea populară locală a acestor stîlpi.

zilele, acelea zic şi eu să trăiască. Cele de aici sînt însă puse numai pe făcut rău.

— Ţăranii care stăpînesc insula ar trebui să vină să dea ajutor, zise băiatul.

— Păi au şi venit de cîteva ori cu bărcile, îl lămuri berbecul, dar dihăniile s-au ascuns în peşteri şi-n văgăuni, aşa că oamenii n-au izbutit să le împuşte.

— Nu cred, moş berbecule, să aştepţi din partea unui biet prichindel ca mine să le facă de petrecanie acestor lighioane blestemate, de vreme ce nici voi, nici ţăranii, n-aţi putut să le veniţi de hac pînă acum !...

— Cine e mic şi isteţ poate face multe isprăvi ! răspunse berbecul.

Nu mai vorbiră apoi deloc despre lucrurile astea. Băiatul sări de pe spinarea berbecului şi se duse la gîştele sălbatice, care păşteau pe tăpşan. Deşi nu voise să-şi arate simţămintele faţă de berbec, lui Năpîrstoc îi era milă de oi şi ar fi fost bucuros să le poată da o mînă de ajutor.

„O să stau de vorbă în privinţa asta cu Akka şi cu gîscanul Martin, îşi zise el. Poate că mă ajută cu o povaţă bună."

După cîteva clipe, gîscanul îl luă în circă şi plecară împreună spre „Văgăuna iadului".

Mergea fără grijă pe tăpşanul deschis şi nu părea să se gîndească de fel cît era de mare şi de larg. Nu se ferea pe după tufe sau movile, ci o ţinea drept înainte. Era destul de ciudat că nu voia să fie mai prevăzător după cele ce păţise în timpul zborului din ajun. Şchiopăta de laba dreaptă, iar aripa stîngă îi atîrna, ca şi cum ar fi fost ruptă.

Se purta în aşa fel, de parcă n-ar fi existat vreo primejdie în preajma lui. Ici şi colo ciugulea cîte un fir de iarbă, dar nu se uita nici într-o parte, nici în alta. Băiatul stătea lungit pe spinarea lui cu ochii spre albastrul cerului. Se obişnuise atît de mult cu călătoria pe gîscan, încît putea să stea pe el şi în capul oaselor şi culcat.

Mergînd aşa nepăsători împreună, n-au băgat, firească, de seamă că cele trei vulpi se urcaseră pe tăpşan. Vulpile, care ştiau că o gîscă nu poate fi prinsă pe teren deschis, nu se gîndiră din capul locului să vîneze gîscanul. Neavînd însă altceva de făcut, se vîrîră, în cele din urmă, într-o crăpătură lungă, încercînd să se furişeze

pe acolo pînă la pasăre. Înaintau cu atîta prevedere, încît gîscanului îi era cu neputință să le zărească.

Nu ajunseră prea departe, cînd gîscanul încercă să se înalțe în văzduh. Dădu din aripi, însă nu izbuti să se ridice. Dîndu-și seama că pasărea nu era în stare să zboare, vulpile se repeziră spre ea, ieșind de astă dată afară din ascunzătoarea lor. Se fereau pe după tufe și bolovani, apropiindu-se tot mai mult de gîscan, căruia nici prin gînd nu-i trecea că era urmărit. Cum nu mai aveau de făcut acum decît o singură săritură ca să ajungă la gîscan, se și năpustiră tustrele asupra lui.

Gîscanul observase, totuși, ceva, căci se dădu într-o parte și vulpile nu-și putură atinge ținta. Asta nu însemna însă mare lucru, căci gîscanul era încă destul de aproape, mai ales că și șchiopăta. În orice caz, alerga cît îl țineau puterile.

Trîntit pe spate pe spinarea păsării, Năpîrstoc striga la vulpi :

— Prea v-ați ghiftuit cu carne de oaie, jupîneselor. De aia nu sînteți acum în stare nici măcar să prindeți o gîscă !...

Le întărîta astfel, ca să le facă să turbeze de furie, cu gîndul să izbîndească ce pusese la cale. În ăst timp, gîscanul se zorea spre crăpătura cea mare. Ajungînd acolo, dădu din aripi și trecu în partea cealaltă. Vulpiile veneau chiar în urma lui, în goană turbată. Gîscanul se grăbi să fugă înainte, cu aceeași iuțeală, dar nu se îndepărtă decît vreo cîțiva metri, că băiatul îl și atinse cu mîna pe gît, spunîndu-i :

— Acum poți să te oprești !

În același timp auziră amîndoi în urma lor niște urlete sălbatice, zgîrieturi de gheare și zgomotul produs de prăbușirea unor trupuri grele. Vulpile dispăruseră de parcă le înghițise pămîntul.

A doua zi dimineață, paznicul farului de pe insula Carol cea mare găsi un crîmpei de scoarță de copac băgat sub ușa de la intrare. Pe el erau scrijelite cu litere oblice și colțuroase cuvintele următoare : «Vulpile de pe insula mică s-au prăbușit în „Văgăuna iadului". Ai grijă de ele !»

Ceea ce paznicul și făcu.

un oraș în fundul mării

Sîmbătă, 9 aprilie

Noaptea era calmă și senină. Gîștele sălbatice nu se gîndiră nici o clipă să-și caute adăpost în vreuna din peșteri, ci adormiră pe culmea muntelui. Năpîrstoc se întinse lîngă ele pe iarba scurtă și uscată, socotind c-o să-l fure și pe el somnul.

Vezi însă că în noaptea aceea era lună plină și lumina ei puternică îl împiedica pe băiat să adoarmă. Stînd așa tolănit pe iarbă, princhindelul se gîndea cîtă vreme trecuse de la plecarea lui de acasă și, făcînd socoteala, constată că pornise la drum de trei săptămîni. Ba își aduse chiar aminte că în acea zi era sîmbăta mare.

„În noaptea asta toate vrăjitoarele se întorc acasă de la solomoniile lor", își zise el zîmbind. De stafii și de spiriduși e drept că se cam temea, dar în vrăjitoare nu credea cîtuși de puțin. Dacă s-ar fi aflat pe lume astfel de cotoroanțe, nu încape îndoială că ar fi trebuit să le vadă în acea noapte. Cerul era atît de luminos că, de s-ar fi mișcat ceva în văzduh, chiar cît o gămălie neagră de ac, tot l-ar fi zărit.

Și cum stătea el așa, cu fața în sus, gîndindu-se la toate aste lucruri, deodată i se arătă o priveliște neînchipuit de frumoasă. Drept în fața lui zbura o pasăre mare. Nu părea că-i dornică să treacă pe lîngă lună, ci că fuge de ea. Pe fundalul luminos al cerului, pasărea părea neagră ca smoala, iar aripile ei răsfirate se întindeau de la o margine la alta a lunii. Zbura în linie dreaptă, încît băiatului i se părea că era desenată pe discul lunar. Pasărea era mică la trup și avea un gît lung și delicat, în timp ce picioarele îi atîrnau în jos lungi și subțiri ca niște crengi de arin. După cum arăta, nu putea să fie altceva decît un bărzoi.

Peste cîteva clipe, jupînul Ermenrich, bărzoiul, se și afla lîngă băiat. Se aplecă deasupra lui și îl atinse cu ciocul, cu gînd să-l trezească.

— Nu dorm, jupîne Ermenrich, zise băiatul. Dar cum se face c-ai plecat de-acasă în toiul nopții, și ce mai e nou pe la Glimmingehus ? Vrei să stai cumva de vorbă cu mama Akka ?

— Noaptea asta e prea luminoasă ca să pot dormi, răspunse jupînul Ermenrich. Şi cum n-am putut închide un ochi, m-am hotărît să vin aici, pe insula Carol, ca să mă-ntîlnesc cu tine, prietene Năpîrstoc. Am aflat de la un pescăruş unde te afli în noaptea asta, şi iată-mă-s ! Nu m-am mutat încă la Glimmingehus, ci am venit în zbor tocmai din Pomerania, unde-mi este acum cuibul.

Băiatul era nespus de bucuros că jupînul Ermenrich venise să-l vadă. Se întinseră la taclale şi vorbiră despre tot felul de lucruri ca doi vechi prieteni. În cele din urmă, bărzoiul îl întrebă pe băiat dacă i-ar fi pe plac să facă o scurtă călătorie, pe spinarea lui, în acea noapte neînchipuit de frumoasă.

Băiatul îi răspunse că se învoieşte cu dragă inimă, dar numai cu condiţia ca bărzoiul să-l readucă la gîştele sălbatice înainte de răsăritul soarelui. Jupînul Ermenrich îi făgădui acest lucru şi cei doi porniră la drum.

Bărzoiul zbură iarăşi drept spre lună. Călătorii se ridicau tot mai sus în înaltul cerului, în timp ce marea rămînea tot mai jos. Zborul era atît de lin, încît cei doi păreau că plutesc în văzduh.

Băiatului îi făcu impresia că zborul nu durase decît foarte puţină vreme şi deodată, cînd nici nu se aştepta, constată că jupînul Ermenrich se pregătea să coboare pe pămînt. Poposiră pe o plajă pustie, presărată cu nisip mărunt. De-a lungul ţărmului se întindea un şir lung de dîmburi acoperite pe creştet cu secară. Nu erau prea înalte, dar îl împiedicau totuşi pe băiat să vadă ce se afla dincolo de ele.

Jupînul Ermenrich se aşează pe unul din acele dîmburi de nisip, ridică un picior, îşi lăsă gîtul spre spate şi se pregăti să-şi vîre ciocul sub aripă.

— Cît mă odihnesc eu, plimbă-te niţeluş pe malul mării, îi zise el lui Năpîrstoc. Nu te îndepărta însă prea mult, ca să poţi nimeri înapoi la mine.

Băiatul avea de gînd să se caţăre mai întîi pe unul din dîmburi, ca să vadă ce era în spatele lui. Nu făcu totuşi decît cîţiva paşi, că se poticni cu galenţii de ceva tare. Se aplecă şi văzu pe nisip un bănuţ de aramă, ros atît de mult de coclează, încît era aproape străveziu. Dîndu-şi seama că avea de-a face cu un lucru lipsit de orice valoare, nici nu se gîndi să-l ridice şi să-l pună în buzunar, ci îl zvîrli cu piciorul cît colo.

Cînd vru să plece mai departe, rămase uluit văzînd că la o depărtare de cîţiva paşi se înălţa un zid înalt şi negru, cu o poartă masivă, deasupra căreia se afla un turn.

Cu o clipă mai devreme, cînd se aplecase, înaintea lui se întindea marea strălucitoare, iar acum nu se mai vedea de fel, din pricina acestui zid lung, cu creste şi turnuri. Şi drept în faţa lui, acolo unde nu se aflaseră pînă atunci decît nişte bancuri cu iarbă de mare, se deschidea acum o poartă mare şi boltită. Zidul, cît şi poarta, aveau o înfăţişare atît de frumoasă, încît băiatului îi veni o poftă grozavă să vadă ce era dincolo de ele. „Trebuie să aflu ce-i acolo", îşi zise el, strecurîndu-se pe sub poartă.

În bolta adîncă a porţii se aflau nişte străjeri îmbrăcaţi în veşminte pestriţe şi arătoase, înarmaţi cu lănci şi baltage. Jucau zaruri şi cu gîndul numai la joc, nici nu-l observară pe băiat, care se furişă grăbit pe lîngă ei. Dincolo de poartă, Năpîrstoc dădu cu ochii de o piaţă largă, pavată cu lespezi mari. De jur împrejurul ei se rînduiau case înalte, pline de măreţie, printre care se deschideau ulicioare lungi. În piaţă era un furnicar de lume. Bărbaţii purtau mantii lungi, îmblănite, şi sub ele se puteau vedea veşminte de mătase. Pe cap aveau capişoane împodobite cu pene, puse pe-o sprînceană, iar pe piept le atîrnau lănţuguri. După portul lor falnic ai fi zis că-s feţe domneşti, nu altceva. Femeile purtau capişoane ţuguiate şi rochii lungi, cu mîneci înguste. Erau înveşmîntate şi ele arătos, dar fastul lor nu-l ajungea nici pe departe pe al bărbaţilor.

Totul părea ca în cartea veche de basme pe care mama lui Nils obişnuia s-o scoată din cînd în cînd din sipet, ca să i-o arate băiatului. Lui Năpîrstoc nu-i venea să creadă că ce vedea în faţa ochilor era aievea.

Mai impunător şi mai arătos decît bărbaţii şi femeile era însă oraşul în care se afla. Fiecare casă avea cîte un frontispiciu. Iar frontispiciile erau în aşa fel împodobite că păreau a se lua la întrecere unul cu altul, arătîndu-şi ornamentele care de care mai meşteşugite. Cui i-e dat să vadă la repezeală atîtea lucruri noi, nu le poate ţine minte pe toate. Năpîrstoc îşi aminti însă mai tîrziu că văzuse frontispicii de toate soiurile : cu un fel de trepte, cu firide rînduite unele lîngă altele, în care se puteau vedea zugrăvite diverse chipuri, frontispicii cu gemuleţe multicolore sau altele ornamentate cu dungi şi pătrăţele de marmură albă şi neagră.

Pe cînd se minuna de toate aceste lucruri, băiatul se simţi prins în vîrtejul mulţimii. „Aşa ceva nu mi-au văzut încă ochii şi nici n-or să mai vadă vreodată !" îşi zise el în sine, după care începu să cutreiere oraşul, urcînd şi coborînd pe străduţele întortocheate. Uliţele strîmte dar înţesate de lume nu semănau de fel cu străzile pustii şi întunecoase pe care le cunoscuse în oraşele prin care fusese. În faţa porţilor stăteau bătrîne care torceau, dar nu cu furca, ci numai cu ajutorul unui sul. Prăvăliile negustătorilor erau deschise spre uliţă, iar meşteşugarii lucrau afară, în aer liber. Ici se topea untură de balenă, dincolo se tăbăceau piei, iar peste drum era un atelier de frînghierie care nu se mai sfîrşea.

Dacă băiatul ar fi avut destul răgaz să poposească pe acolo, e sigur că s-ar fi putut deprinde să facă multe şi de toate. La o răscruce îi fu dat să vadă nişte armurieri care făureau platoşe subţiri, iar mai încolo, nişte giuvaergii incrustînd pietre scumpe pe tot soiul de brăţări şi inele, strungari care dădeau fierului tot felul de forme, cizmari tălpuind încălţăminte de piele roşie şi moale, meşteri în răsucitul şi împletitul firelor de aur şi ţesători care scoteau din războaie stofe lucrate cu mătase şi fir.

Nils nu avea însă vreme de stat acolo. Trecea repede mai departe, dornic să vadă cît mai multe lucruri, pînă ce totul nu urma să dispară din faţa lui.

Zidul cel înalt dădea înconjur întregului oraş şi îl împrejmuia întocmai cum împrejmuieşte gardul o livadă. La capătul fiecărei uliţe se înălţa un turn înarmat cu creneluri. Iar deasupra lui stăteau de strajă ostaşi cu armuri şi coifuri strălucitoare.

După ce străbătu în grabă tot oraşul, Năpîrstoc ajunse la o altă poartă, dincolo de care se întindea marea şi portul. Băiatul văzu tot felul de nave de tip vechi, cu bărci pentru vîslaşi deasupra punţii. Unele din ele încărcau mărfuri, iar altele ancorau chiar atunci. Hamalii şi negustătorii dădeau zor care mai de care. Unde-ţi aruncai ochii, vedeai numai muncă şi însufleţire.

Dar băiatul nu putea zăbovi nici în port. Se întoarse grăbit în oraş şi ajunse din nou în piaţa cea mare. Drept în mijlocul ei se înălţa catedrala, cu trei turle înalte. Pereţii erau ornamentaţi în întregime cu sculpturi, încît nu se afla nici o lespede de piatră care să nu-şi aibă podoaba ei. În faţa bisericii se afla o clădire cu acoperişul zimţat, cu un turn îngust care se avîntu spre înalturi. Acea

clădire era primăria. Iar între biserică și primărie, de jur împrejurul pieții, se puteau zări case, una mai arătoasă ca alta, cu frontispicii și cu cea mai felurită ornamentație.

Băiatul se încinsese de alergătură și obosise. Încredințat că văzuse tot ce era mai de seamă în oraș, începu să umble mai la pas. Ulița pe care apucase acum era de bună seamă cea de unde orășenii își cumpărau minunatele lor veșminte. Văzu o mulțime de lume stînd în fața dughenelor, pe ale căror tarabe negustorii rînduiau mătăsuri înflorate, zarafir [1], catifele cu ape, crepuri ușoare și dantele subțiri ca pînza de păianjen.

Înainte, cîtă vreme băiatul mersese cu pași grăbiți, nimeni nu-l băgase în seamă. Oamenii or fi crezut desigur că făptura care alerga pe lîngă picioarele lor nu era decît un șoricel. Acum însă, în timp ce mergea agale pe uliță, unul din negustători îl zări și începu să-i facă semne.

La început, băiatului îi fu frică și voi să o ia la picior, dar negustătorul îi făcea semne mereu și-i zîmbea prietenos, întinzînd pe tarabă o bucată splendidă de demasc de mătase, ca și cum ar fi voit să-l ademenească.

Băiatul dădu din cap, cu un anume înțeles. „Niciodată n-o să fiu atît de bogat ca să pot cumpăra un cot de stofă ca aceea"... își zise el.

De astă dată, din fiecare prăvălie, pînă la capătul celălalt al uliței, negustătorii căutau cu jind la el... Oriunde își arunca privirea, dădea cu ochii de cîte unul care îi făcea semne. Uitaseră cu toții de clienții lor cu chimirele îndesate de galbeni și se ocupau numai de Năpîrstoc. Băiatul îi vedea dînd fuga în colțurile cele mai tăinuite ale prăvăliilor, ca să scoată de acolo cele mai bune lucruri pe care le aveau de vînzare, și observa cu mirare cum le tremurau mîinile de grabă și de zel cînd le așezau pe tarabe.

În timp ce mergea el așa, unul din negustători sări deodată peste tejghea, se luă după băiat și, după ce-l ajunse, întinse în fața lui o stofă țesută cu fir de argint și niște covoare care străluceau în zeci de culori. Năpîrstoc se uită la negustător, rîzînd cu seninătate și voie bună. Apoi își arătă palmele goale, ca să priceapă toți că nu avea nici o lăscaie și că era timpul să-l lase în pace.

Negustătorul întinse însă un deget și-i făcu semn, împingînd spre el tot mormanul de mărfuri scumpe.

[1] Zarafir — brocart, stofă țesută cu fir de aur.

„Nu cumva vrea să-mi spună că ar vinde toate astea în schimbul unui ban de aur ?“ se întrebă Năpîrstoc.

Negustătorul scoase un bănuț ros, cel mai mic care putea fi văzut vreodată, și i-l arătă. Era atît de dornic să-și vîndă marfa, încît mai puse deasupra ei și două potire grele de argint.

Băiatul începu atunci să-și scotocească buzunarele. Știa bine că nu avea nici o para chioară, dar nu se putu abține să nu caute.

Toți ceilalți negustători se uitau să vadă cum se vor desfășura lucrurile. Văzîndu-l însă pe băiat că-și scotocea buzunarele, săriră peste tejghele, își umplură mîinile cu podoabe de aur și de argint și se grăbiră să i le ofere. Toți îi dădură să înțeleagă că nu pretindeau ca plată decît un singur bănuț.

Băiatul își întoarse pe dos buzunarele de la vestă și de la pantaloni, ca să poată vedea oricine că nu avea nici un ban în ele. Atunci negustătorii cei mari, mult mai avuți decît el, începură să plîngă cu lacrimi. Înduioșat de starea lor jalnică, Năpîrstoc se gîndi ce să facă spre a le veni în ajutor. Își aminti atunci de banul coclit pe care îl văzuse puțin mai înainte pe țărmul mării.

Luînd-o la goană pe uliță, ajunse din fericire chiar la poarta pe unde pătrunsese în oraș. Ieși glonț pe ea și începu să caute cu înfrigurare bănuțul coclit de armă. Îl găsi acolo unde îl aruncase, dar cînd să plece înapoi spre oraș, ca un făcut, nu mai văzu în fața lui decît marea tălăzuindu-și neîncetat valurile. Dispăruseră și zidul, și poarta, și străjerii, și ulițele. Nu se mai vedea nici o casă, nimic altceva decît marea.

Îl podidiră lacrimile. La început crezuse că tot ce-i fusese dat să vadă era doar o nălucire. Uitase însă de acel simțămînt pe care-l avusese în prima clipă. Se gîndea numai la frumusețea fără de seamăn a priveliștii care-i bucurase sufletul. Îl cuprinse o mîhnire adîncă, văzînd că orașul dispăruse.

În aceeași clipă, jupînul Ermenrich se trezi și veni la el. Năpîrstoc nu-l auzi totuși, astfel că bărzoiul fu nevoit să-l ciocănească cu pliscul, spre a se face simțit.

— Mi se pare că te-a furat somnul și că dormi de-a binelea, zise bărzoiul.

— Ah, jupîne Ermenrich ! oftă băiatul. Spune-mi, rogu-te, ce oraș era cel pe care l-am văzut aici adineauri ?

— Zici c-ai văzut un oraș ? zise bărzoiul. Ai dormit și-ai visat, dacă vrei să știi adevărul.

— N-am visat deloc, păcatele mele ! zise Năpîrstoc, povestind bărzoiului tot ce văzuse.

Jupînul Ermenrich îi răspunse atunci :

— Eu, unul, dragă Năpîrstoc, cred c-ai dormit aici pe țărm și ai visat tot ce mi-ai spus. Nu vreau să-ți ascund totuși un lucru. Bataki, corbul care-i cea mai învățată dintre toate păsările, mi-a povestit cîndva că pe țărmul ăsta s-a înălțat pe vremuri un oraș cu numele de Vineta. A fost un oraș bogat și hărăzit să aibă parte de cele mai mari bucurii, însă din nefericire locuitorii lui au dat în boala trufiei și a luxului. Drept pedeapsă — așa spune Bataki — orașul Vineta a fost înecat de un potop și scufundat în mare. Locuitorii lui nu pot însă muri și nici orașul lor nu poate fi distrus. Într-o noapte, o dată într-un veac, se ridică din fundul mării în toată splendoarea lui și rămîne la suprafață o oră în cap.

— Să știi că-i chiar așa... zise Năpîrstoc. Doar le-am văzut pe toate cu ochii mei.

— După ce trece vremea sorocită, orașul se scufundă iarăși în mare, dacă în acest răstimp nici un negustător din Vineta n-a izbutit să vîndă ceva unei ființe vii. Dacă tu, Năpîrstoc, ai fi avut la tine un bănuț cît de mic să-l dai ca plată negustătorului, Vineta ar fi rămas aici pe țărm, iar locuitorii ei ar fi trăit și murit ca toți oamenii.

— Acuma abia înțeleg, jupîne Ermenrich, zise băiatul, de ce ai venit la mine și m-ai adus aici în puterea nopții. Ai crezut că voi fi în stare să mîntuiesc vechiul oraș. Ce rău îmi pare că dorința dumitale n-a putut fi îndeplinită !

Năpîrstoc își duse mîinile la ochi și începu să plîngă amar. E greu de spus care din amîndoi era mai mîhnit : băiatul sau jupînul Ermenrich ?

Orașul viu

A doua zi, după-amiază, gîștele sălbatice îl purtară pe Năpîrstoc deasupra insulei Gotland. Marea insulă se întindea dedesubtul lor netedă ca o cîmpie. Pămîntul era cadrilat ca și în Scania și pe el se aflau, ca și acolo,

o seamă de gospodării, cu singura deosebire că aici între ogoare se puteau vedea mai multe livezi. Domenii mari, cu castele vechi împodobite cu turnuri și parcuri întinse, nu se aflau însă pe insulă.

Gîștele își aleseseră calea pe deasupra insulei Gotland de hatîrul lui Năpîrstoc. Băiatul fusese din cale-afară de trist două zile încheiate și nu scosese un cuvînt, cu gîndul mereu la orașul acela care i se arătase în chip atît de ciudat. Niciînd nu mai văzuse un lucru atît de minunat, iar prichindelul nu se putea împăca deloc cu gîndul că nu fusese în stare să-l izbăvească de la pieire. Nu era de felul lui o fire prea duioasă, dar îi rămăseseră la inimă clădirile mărețe și oamenii falnici pe care îi văzuse la Vineta.

Atît Akka cît și gîscanul căutaseră să-l convingă că totul fusese doar un vis ori o năzărire de-a lui, dar băiatul nici nu voia să audă de așa ceva. Era atît de sigur că fusese aievea ceea ce văzuse, că nimeni nu putea să-i scoată din cap lucrul ăsta. Umbla de colo pînă colo atît de tulburat, încît tovarășele sale de drum începură a fi neliniștite de starea lui.

În clipele cele mai grele, cînd părea că băiatului i se încrîncenase inima de mîhnire, se întoarse la cîrd și bătrîna Kaksi. Ea le istorisi că vijelia o împinsese spre Gotland și că fusese nevoită să cutreiere toată insula pînă ce putuse afla de la niște ciori că tovarășele ei de drum se găseau pe insula Carol cea mică. Auzind despre păsul lui Năpîrstoc, Kaksi spuse deodată :

— Dacă pe Năpîrstoc îl mîhnește soarta unui oraș vechi, îi putem ogoi durerea numaidecît. Haideți cu mine să vă arăt un loc pe care l-am văzut ieri ! De cum l-o zări, sigură sînt că Năpîrstoc n-o să mai aibă nici un motiv să fie mîhnit.

Gîștele își luară rămas bun de la oi și porniră la drum spre locul pe care Kaksi voia să-l arate lui Năpîrstoc. Cu toate că-i era inima grea, băiatul nu se putea opri să se uite în jos, spre pămîntul deasupra căruia zbura, căci așa îi era obiceiul. La început i se păru că insula era tot o stîncă înaltă și prăpăstioasă ca și insula Carol, dar,

firește, cu mult mai mare. Pe urmă însă își dădu seama că fusese oarecum netezită. Cineva o turtise cu un tăvălug mare, ca pe o foaie de aluat. Nu era totuși plată chiar ca o lipie. Zburînd cu cîrdul de gîște de-a lungul țărmului, Năpîrstoc putuse să vadă în mai multe locuri ridicîndu-se pereți înalți și albi de calcar, în care ploile repezi și vînturile săpaseră peșteri. În cele mai multe părți însă, pereții dispăruseră și țărmul cobora de-a dreptul spre mare.

Pe insula Gotland, călătorii noștri avură parte de o după-amiază frumoasă și liniștită. Aerul era călduț și de pretutindeni veneau zvonurile primăverii. Copacii își arătau mugurii mari și fragezi, florile de primăvară smălțuiau livezile, mîțișorii lungi și subțiri ai plopilor fremătau în adierea vîntului, iar în grădinițele de pe lîngă fiecare căsuță tufele de coacăz te întîmpinau cu ramuri înverzite.

Vremea caldă și mugurii iviți parcă peste noapte ademeniseră lumea să iasă pe uliță și în curțile gospodăriilor. Oriunde se adunau, oamenii începeau să se joace. Și nu se jucau numai copiii, ci și cei mari. Unii trăgeau la țintă cu pietre, alții aruncau cu tot felul de mingi în văzduh, și atît de sus și cu atîta precizie, că le făceau să ajungă pînă la cîrdul de gîște sălbatice. Ți-era mai mare dragul să te uiți la niște oameni mari care se jucau, fără griji, ca-n vremea fericită a copilăriei ; de bună seamă că și Năpîrstoc s-ar fi bucurat nespus de acea priveliște, dacă i-ar fi trecut mîhnirea pricinuită de faptul că nu putuse izbăvi orașul cel vechi. Ar fi trebuit să recunoască, totuși, că în acea zi făcea o călătorie pe care cu greu ai fi putut s-o uiți. Văzduhul era plin de cîntece și de zvonuri... Zeci și zeci de copii se prindeau în hore și cîntau de mama focului. Năpîrstoc văzu o ceată întreagă de oameni care poposiseră pe un deal împădurit și cîntau din chitare și din instrumente de alamă.

Mai tîrziu, cînd aceste întîmplări îi rămăseseră numai în amintire, băiatul nu se gîndea niciodată la insula Gotland fără să-și amintească în același timp de cîntecele și jocurile de aici.

Urciorul de lut

În partea de sud-vest a provinciei Smoland se întinde un district care se cheamă Sunnerbo. Terenul de acolo e cu desăvîrșire neted. Cine îl vede iarna, cînd totul e acoperit de zăpadă, nu-și poate închipui altceva decît că sub omăt se află cîmpuri arate, lanuri verzi de secară și izlazuri de trifoi cosite, ca pe orice teren de la șes. Cînd se topește însă zăpada, pe la începutul lui aprilie, dintr-o dată se dumerește că toate cîte fuseseră ascunse sub mantia cea albă nu-s decît bărăgane uscate de nisip, stînci pleșuve și turbării mari, mlăștinoase. Pot fi întîlnite, e drept, și ogoare, pe ici, pe colo, dar sînt atît de mici, că nu pot fi băgate în seamă. Și se mai pot vedea și colibe țărănești, gri sau roșii, dar care stau pitite prin cîte o pădurice de mesteceni, ca și cum s-ar teme să iasă în calea drumeților.

La hotarul dintre Sunnerbo și ținutul Halland se află un bărăgan nisipos atît de întins, încît nu-l poți cuprinde cu privirea de la un capăt la altul. Pe tot acel bărăgan crește numai iarba-neagră și n-ar fi lucru ușor să mai crească și alte plante acolo. În primul rînd ar trebui să fie stîrpită iarba-neagră, a cărei tulpină e pipernicită, cu ramuri mici și frunze uscate, dar care își închipuie că este și ea, dragă doamne, un copac. De aceea se și poartă ca un copac adevărat, lățindu-se ca o pădure pe întinderi mari și crescînd deasă de tot, ca să piară orice altă buruiană care ar avea chef să-i încalce stăpînirea.

Singurul loc de pe bărăgan unde nu-i atotstăpînitoare iarba-neagră e un șir de dealuri scunde și pietroase, care îl taie în curmeziș. Pe acele dealuri cresc tufe de ienupăr, sorbi și cîțiva mesteceni mari, frumoși. Pe vremea cînd călătorea Nils Holgersson pe acolo împreună cu gîștele sălbatice, se mai afla în partea locului și o colibă cu un petec de ogor în preajma ei, însă oamenii care locuiseră cîndva în ea se mutaseră aiurea cine știe din ce pricină. Coliba era acum pustie, iar pămîntul o pîrloagă.

La plecarea lor din bordei, oamenii zăvorîseră ferestrele și încuiaseră ușa cu lacăt. Uitaseră totuși că unul din geamuri era spart și astupat cu o cîrpă. După cîteva

ploi repezi de vară, cîrpa putrezise, așa că o cioară izbutise să o scoată din ochiul de geam.

Dealurile care străbăteau bărăganul nu erau pustii, cum s-ar crede, ci populate de un neam mare de ciori. Păsările acestea croncănitoare nu locuiau, firește, tot anul acolo. Iarna plecau departe, în țări străine, toamna pribegeau de la un ogor la altul prin toată provincia Götaland, ca să ciugulească semințe, iar vara năpădeau în gospodăriile de la Sunnerbo, hrănindu-se cu ouă, cu boabe și cu pui de păsări. Primăvara, cînd urmau să-și dureze cuiburile și să se ouă, se întorceau însă pe bărăganul cu iarbă-neagră.

Cel care scosese cîrpa de la fereastră era un cioroi. Îl chema Garm Pană-Albă, însă ciorile îi ziceau Tîndală sau Nătăfleață ori Tîndală-Nătăfleață, din cauză că era totdeauna nătărău și stîngaci, nefiind bun de altceva decît de luat în batjocură. Tîndală-Nătăfleață era mai mare și mai virstnic decît celelalte ciori, dar acest lucru nu-i folosea la nimic, căci de batjocură era și de batjocură a rămas. Nici faptul că se trăgea dintr-un neam mai vechi nu-i era de ajutor. Dacă toate ar fi fost așa cum trebuie și după cum era rînduiala, el ar fi trebuit să fie chiar conducătorul întregului cîrd, căci rangul ăsta se cuvenea din timpuri străvechi celui mai în vîrstă din neamul Pană-Albă. Totuși, cu mult înainte de nașterea lui Tîndală-Nătăfleață, puterea fusese smulsă de la cei din neamul său și o avea acum un cioroi cumplit și sălbatic pe care îl chema Vifor.

Toată această nesocotire a vechilor rînduieli se datora faptului că ciorile din partea locului își puseseră în gînd să-și schimbe felul de viață. Mulți or fi crezînd că tot ce se cheamă cioară trăiește la fel, dar acest lucru nu este adevărat. Multe ciori duc o viață vrednică, cinstită, adică se hrănesc numai cu semințe, cu viermi, cu omizi și cu stîrvuri de animale. Sînt însă și ciori care duc o viață prădalnică, năpustindu-se asupra iepurașilor și a păsărelelor și jefuind orice cuib aflat în calea lor.

Ciorile din neamul Pană-Albă fuseseră aspre și cumpătate. Cîtă vreme conduseseră cîrdul, le siliseră pe supușele lor să se poarte în așa fel, încît celelalte păsări să nu aibă nici un motiv să se plîngă de ele. Ciorile erau însă multe la număr și s-au răzvrătit împotriva neamului Pană-Albă, dînd puterea cioroiului Vifor, cel mai

strașnic hoț de cuiburi și jefuitor ce se poate închipui, neîntrecut în această privință decît doar de soața lui, pe care o chema Vijelia. Sub stăpînirea lor, ciorile începuseră a trăi o viață care le făcea mai de temut decît ulii și huhurezii.

Tîndală-Nătăfleață nu avea, firește, nici o trecere în cîrd.

Dar nici una din ciori nu știa că cel care scosese cîrpa de la fereastra bordeiului era Tîndală și, de-ar fi știut acest lucru, ar fi rămas tare uimite. Cine l-ar fi crezut capabil de atîta curaj, încît să se apropie de o locuință omenească ? Pe de altă parte, nici Nătăfleață nu suflase nimănui că făcuse o asemenea ispravă, avînd motivele lui să tacă... Vifor și Vijelia se purtau totdeauna bine cu el în timpul zilei și în prezența celorlalte ciori ; dar într-o noapte întunecoasă, pe cînd suratele lui se odihneau pe crengile copacilor, Nătăfleață fusese atacat pe neașteptate de două ciori care erau cît pe ce să-i curme viața. După acea întîmplare, Nătăfleață o zbughea în fiecare seară de la locul său obișnuit de culcare, avînd drept țintă colliba pustie și singuratică.

Într-o după-amiază, după ce ciorile își clădiseră cuiburile pe dealuri pietroase, ele făcură o descoperire importantă. Vifor, Tîndală-Nătăfleață și alte cîteva ciori se lăsaseră din zbor într-o groapă mare dintr-un colț al bărăganului. Groapa nu era de fapt decît o carieră de nisip, dar vezi că ciorile nu se mulțumeau cu o explicație atît de simplă... Ele zburau mereu spre acea groapă și scociorau fir cu fir, doar-doar or afla de ce o săpaseră oamenii.

Scociorînd acolo mereu, numai ce se pomeniră într-un rînd că se surpă o latură a gropii. Ciorile dădură buzna pe locul surpării și găsiră printre pietre și bulgări un urcior de lut destul de mare, acoperit cu un capac de lemn. Curioase să vadă ce era înăuntru, începură să ciocănească urciorul cu pliscurile, spre a-l găuri și a-i scoate capacul, dar nu izbutiră să facă trebușoara asta. Și cum stăteau ele nedumerite, zgîndu-se la urcior fără să-i dea de rost, numai ce auziră un glas spunîndu-le :

— Nu vreți, ciorilor, să vin jos la voi să vă ajut ?

Ciorile căutară repede în sus. Pe marginea gropii ședea o vulpe și le privea. După culoarea părului și după înfățișare, era una din cele mai frumoase vulpi pe care

le văzuseră ciorile vreodată. Singurul ei cusur era că-i lipsea o ureche.

— Dacă vrei să ne dai o mînă de ajutor — răspunse Vifor — nu ne împotrivim.

Zicînd acestea, zbură afară din groapă împreună cu celelalte ciori. Vulpea sări jos, în locul lor, şi prinse a da cu colţii în urcior şi în capac ; dar, oricît se strădui, nici ea nu-l putu deschide.

— Nu-ţi dai cu presupusul ce-o fi în urcior ? întrebă Vifor.

Vulpea rostogoli oala cînd încoace, cînd încolo, ascultînd cu luare-aminte.

— Păi ce să fie alta decît bani de argint ? zise ea, sigură de sine.

Ciorile la toate se aşteptau, numai la asta nu.

— Argint o fi oare ?! exclamară ele, sticlindu-le ochii de poftă. Oricît ar părea de ciudat, nimic în lume nu-i e mai drag unei ciori ca banul de argint.

— N-auziţi cum zornăie ? zise vulpea rostogolind urciorul din nou. Nu ştiu cum să facem, să punem ghearele pe ei.

— Ehe, slabă nădejde !... răspunseră ciorile dezamăgite.

Frecîndu-şi capul de laba stîngă, vulpea tot chibzuia ce avea de făcut. Şi deodată îi veni în gînd o idee... Cu ajutorul ciorilor poate că ar fi izbutit acum să-l înhaţe pe acel prichindel nesuferit care scăpa mereu din ghearele ei.

— Eu ştiu cine ar fi în măsură să deschidă urciorul, zise vulpea.

— Cine ? Spune-ni-l şi nouă ! strigară ciorile. Şi erau atît de dornice să afle cine-i acela, că zvîrr ! şi zburară în groapă.

— Eu vi-l spun, dacă-mi făgăduiţi că primiţi condiţiile pe care vi le-oi pune, răspunse vulpea.

Vulpea le povesti apoi ciorilor despre isteţimea lui Năpîrstoc şi, într-un sfîrşit, le spuse că, de-l vor putea aduce pe bărăgan, nu încape îndoială că el le va deschide urciorul. Drept răsplată pentru această povaţă le cerea şi vulpea ceva, şi anume să-l lase pe Năpîrstoc pe seama ei de îndată ce băiatul le va scoate banii din urcior. Ciorile n-aveau nici un motiv să-i cruţe pe prichindel, aşa că se învoiră fără multă vorbă.

Învoiala era lesne de făcut, dar greul pentru ciori era să afle unde se găsea Năpîrstoc și cîrdul de gîște sălbatice.

Viforˇ porni la drum, însoțit de cincizeci de ciori, și le asigură pe cele rămase acasă că se va întoarce foarte curînd. Dar zilele treceau una după alta și ciorile nu-l vedeau venind înapoi.

Răpit de ciori

Miercuri, 13 aprilie

Gîștele sălbatice se sculaseră cu noaptea-n cap spre a-și face rost de puțină mîncare înainte de a porni la drum spre Östergötland. Ostrovul din Gosfjärd, unde dormiseră, era mic și sterp, dar în apa dimprejurul lui creșteau din belșug ierburi cu care se puteau sătura. Mai rău era însă de băiat, care nu găsea nimic de mîncare prin acele locuri.

Pe cînd stătea flămînd și abătut, aruncîndu-și privirea în toate părțile, doar o găsi ceva de mîncare, dădu cu ochii de niște veverițe care se jucau pe un promontoriu împădurit, din fața ostrovului stîncos. Se gîndi atunci că veveriților le-or mai fi rămas ceva din merindele lor de peste iarnă și îl rugă pe gîscanul cel alb să-l ducă pînă la ele, ca să le ceară cîteva alune.

Gîscanul îl îndemnă să i se urce în spinare și-l trecu strîmtoarea înot. Dar, spre nenorocirea băiatului, veverițele erau atît de prinse cu hîrjoana lor din copac în copac, încît nici nu luară în seamă vorbele lui Năpîrstoc. În schimb, se îndepărtau tot mai mult în adîncul pădurii. Băiatul se luă după ele și-l pierdu repede din vedere pe gîscan, care rămăsese pe țărm. În timp ce-și făcea drum printre niște tufe de dediței, care îi ajungeau pînă la bărbie, simți deodată că-l însfacă cineva pe la spate și că încearcă să-l ridice în văzduh. Întorcîndu-se, văzu că o cioară îl apucase de gulerul cămășii. Încearcă să se descotorosească de ea, dar, pînă să izbutească, se mai ivi încă o cioară, care îl apucă de un ciorap și-l trînti la pămînt.

Dacă Nils Holgersson ar fi strigat imediat după ajutor, gîscanul Martin l-ar fi salvat de bună seamă. Băiatul socotea însă că era și singur în stare să se împotrivească acestor două ciori. Dădu din picioare și se zbătu, cu gînd

să scape, dar ciorile nu-l slăbeau deloc și pînă la urmă reușiră să se înalțe cu el în văzduh. Zburau atît de grăbite și fără să ia seama pe unde, încît o creangă îl izbi pe băiat drept în creștet. De pe urma puternicei lovituri, lui Năpîrstoc i se întunecă înaintea ochilor, pierzîndu-și cunoștința.

Îînd redeschise ochii, era sus de tot deasupra pămîntului. Își veni încetul cu încetul în fire, dar la început nu-și dădu seama nici unde se afla; nici ce vedea. Uitîndu-se în jos, i se păru că sub el stătea întins un covor uriaș de lînă țesut în verde și negru, cu desene mari neregulate. Covorul părea foarte gros și de o frumusețe fără seamăn, dar băiatul avea impresia că era rupt și plin de găuri acoperite cu petice mari. Partea ciudată consta însă în faptul că părea întins pe o podea lucioasă, căci prin găuri și crăpături se zăreau reflexe strălucitoare ca de sticlă.

Ceea ce observă pe urmă era că soarele se înălța pe cer. Oglinda de sub covor începu să reflecteze raze roșii și aurii. Jos se desfășura o priveliște minunată și Năpîrstoc era încîntat de acel joc de culori, deși nu prea pricepea ce reprezenta. Ciorile coborîră în cele din urmă și băiatul înțelese numaidecît că acel covor mare de sub el era pămîntul învelșmîntat cu păduri mari de conifere, crăpăturile fiind golfuri și mici lacuri.

Își aduse aminte că prima oară cînd se aflase în văzduh, pămîntul din Scania i se păruse o pînză cadrilată. Ce fel de pămînt era însă cel de acum, care semăna cu un covor ferfenițit ?

Începu să-și pună fel de fel de întrebări. De ce nu se mai află pe spatele gîscanului alb ? De ce în jurul său zbura un stol mare de ciori ? De ce stătea atîrnat și se bălăbănea, gata-gata să se prăbușească ?

Deodată însă își aminti totul. Fusese răpit de două ciori. Gîscanul cel alb rămăsese pe țărm să-l aștepte, iar gîștele sălbatice urmau să plece în acea zi spre Östergötfond. El însă era dus spre sud-vest, lucru de care își dădu seama prin faptul că discul solar se afla în spatele său. Covorul cel mare de sub el era desigur provincia Smoland.

„Ce va face gîscanul meu alb, dacă nu voi fi lîngă el să-i port de grijă ?“ își zise băiatul, începînd a striga la ciori să-l ducă înapoi la gîștele sălbatice. Nu-l neli-

nişteа cîtuşi de puţin soarta lui. Era încredinţat că ciorile îl răpiseră numai aşa, ca să-i joace o festă.

Ciorile nici nu luau în seamă strigătele lui Năpîrstoc, ci zburau înainte cu toată repeziciunea. Nu trecu însă mult şi una din ele bătu din aripi într-un fel care însemna : „atenţie ! primejdie !" Imediat după aceea coborîră toate într-o pădure de brazi şi se strecurară printre crăcile tăioase pînă în afundul ei, aşezînd băiatul sub un brad des, unde era ascuns atît de bine, că nici ochiul ager al unui şoim n-ar fi putut să-l vadă.

Cincizeci de ciori îl împresurară pe Năpîrstoc cu pliscurile îndreptate către el, spre a-l păzi.

— Poate că-mi veţi spune şi mie, acum, ciorilor, unde mă duceţi şi ce gînd aveţi cu mine, li se adresă el.

Nu isprăvi însă bine vorba că o cioară mare se şi stropşi la el :

— Tacă-ţi gura, că, de unde nu, îţi scot ochii...

Se vedea bine că hapsîna asta nu s-ar fi dat îndărăt s-o facă, astfel că băiatul n-avu încotro şi fu nevoit să se supună. Tăcu mîlc privindu-le doar, iar ciorile, la rîndu-le, căutau şi ele spre el.

Cu cît le privea mai mult, cu atît îi păreau mai scîrboase, cu penele lor pline de praf şi zbîrlite ca şi cum n-ar fi fost niciodată spălate sau unse, cu ghearele murdare de ţărînă uscată, iar în colţurile pliscurilor cu resturi de mîncare. Năpîrstoc îşi zise că nu semănau deloc cu gîştele sălbatice. Erau groaznice la înfăţişare, încît te apuca spaima văzîndu-le lacome, veşnic treze, atente la orice zgomot şi trufaşe ca tîlharii şi vagabonzii.

„Am încăput în ghearele unor bandiţi de rînd", îşi mai zise băiatul. În aceeaşi clipă auzi deasupra lui strigătele de chemare ale gîştelor sălbatice : „Unde eşti ? Eu sînt aici ! Unde eşti ? Eu sînt aici !"

Înţelese atunci că Akka şi celelalte gîşte porniseră în căutarea lui. Pînă să le dea un răspuns, cioara mare, care părea să fie conducătoarea bandei, îi croncăni la ureche :

— Fereşte-ţi ochii !

Ce altă putea să mai facă băiatul decît să tacă ?

Gîştele sălbatice habar n-aveau că Năpîrstoc era aşa de aproape de ele şi numai din întîmplare zburau pe deasupra acelei păduri. Băiatul le mai auzi chemarea de cîteva ori. Pe urmă însă n-o mai auzi deloc.

„Acum descurcă-te singur, Nils Holgersson !... îşi zise

el. Ai prilejul să arăți ce-ai învățat în săptămînile astea de cînd pribegești pe meleaguri pustii."

După cîteva clipe, ciorile dădură semne de plecare. Deoarece voiau să-l ducă tot ca și pînă atunci, ținîndu-l una de gulerul cămășii și alta de un ciorap, băiatul le spuse :

— Nu se simte, ciorilor, nici una din voi în putere să mă poarte în spinare ? M-ați dus pînă acum atît de rău de parcă sînt rupt în două. Lăsați-mă să călătoresc pe una din voi. Vă făgăduiesc că n-o să mă arunc jos din văzduh.

— Puțin ne pasă nouă dacă te simți bine sau rău !... îi răspunse conducătorul cîrdului.

Dar iată că cioara cea mai mare, zbîrlită și slută, care avea pe una din aripi o pană albă, ieși înainte și spuse :

— Ar fi mai bine, jupîne Vifor, pentru toată ceata noastră dacă Năpîrstoc va ajunge întreg unde trebuie să ajungă, iar nu pe jumătate. De aceea, eu voi încerca să-l duc în spinare.

— Dacă te socoți în stare, Tîndală-Nătăfleață, n-am nimic împotrivă, răspunse Vifor. Numai să nu-l scapi !

Pentru băiat era o izbîndă mare ceea ce obținuse și el se simți din nou foarte mulțumit. „Nu trebuie să-mi pierd firea că m-au răpit ciorile, își făcu el curaj. Las' pe mine, că le vin eu de hac !"

Ciorile își continuară zborul spre sud-vest pe deasupra provinciei Smoland. Era o dimineață minunată, liniștită și cu soare mult, iar pe pămînt păsările își îngînau de zor cîntecele de dragoste. Într-o pădure înaltă și întunecoasă, o mierlă își lăsase aripile în jos și, cu glasul îngroșat, cînta cu foc în vîrful unui brad :

— Cît ești de frumos ! Cît ești de frumos ! Nimeni nu-i frumos ca tine ! Nimeni nu-i frumos ca tine !

Cum termina cîntul ăsta, îl lua de la capăt și-i zicea mereu, de parc-ar fi fost fermecată.

Chiar atunci trecea și Năpîrstoc pe deasupra pădurii. Auzind de cîteva ori cîntecul mierlei și înțelegînd că ea nu știa altul, își duse mîinile la gură în chip de goarnă și strigă :

— Cîntecul ăsta l-am mai auzit ! Cîntecul ăsta l-am mai auzit !

— Cine e ? Cine e ? Cine-și bate joc de mine ? vru să afle mierla, căutînd să-l zărească pe cel care striga de sus.

— Cel răpit de ciori își bate joc de cîntecul tău, răspunse Năpîrstoc.

Conducătorul ciorilor își întoarse capul și-i atrase atenția cu asprime :

— Ferește-ți ochii, Năpîrstoc !

Dar băiatul se gîndi în sinea lui : „Puțin îmi pasă ! Vreau să-ți arăt că nu mi-e frică de tine..."

Ciorile pătrundeau tot mai mult în interiorul țării. Unde-ți aruncai privirea, zăreai păduri și lacuri. Într-o pădurice de mesteceni ședea pe o creangă o porumbiță sălbatică. În fața ei se afla porumbelul. Acesta se umfla în pene, își sucea gîtul, își înălța și cobora trupul, făcînd penele de pe piept să atingă creanga pe care ședea porumbița.

Și-n tot acest timp uguia :

— Tu ești cea mai frumoasă din pădure ! Nimeni în toată pădurea nu e așa de frumoasă ca tine !

Tocmai în acele clipe, pe sus prin văzduh trecea Năpîrstoc cu cîrdul de ciori. Auzind ce spune porumbelul, nu se putu stăpîni să nu strige :

— Nu-l crede ! Nu-l crede !

— Cine mă face mincinos ? Cine ? ugui porumbelul, căutînd să-l zărească pe cel care strigase de sus.

— Cel răpit de ciori te face mincinos, răspunse băiatul.

Vifor îi porunci și de data asta să tacă, dar Tîndală-Nătăfleață, care îl purta în spinare pe băiat, zise :

— Lasă-l să vorbească. Păsărelele vor crede astfel că noi, ciorile, sîntem hazlii și isteți.

— Nu cred să fie atît de neroade, spuse Vifor, dar ideea lui Tîndală îi plăcu, pesemne, căci pe urmă îl lăsă pe băiat să strige în voie.

Ciorile zburau mai mult peste păduri și peste locuri împădurite, dar la marginea pădurilor erau, bineînțeles, și sate. Într-un loc văzură un conac vechi și încîntător. În spatele lui se întindea pădurea, iar în față un lac limpede. Zidurile conacului erau roșii, cu acoperiș de tablă, sub care se afla o mansardă. Sorbi înalți împrejmuiau ograda, iar în grădină creșteau tufe spinoase de coacăz. În vîrful casei, pe sfîrleaza de vînt, ședea un graur și cînta pentru soția lui, care clocea în cuibarul durat pe crengile unui păr :

— Avem patru ouşoare frumoase, zicea el. Avem patru ouşoare frumoase şi rotunjoare ! Tot cuibul nostru e plin de ouă frumoase !

De mii de ori îşi rostise graurul cîntarea, şi-n clipa în care Năpîrstoc trecu cu cîrdul pe deasupra conacului o auzi şi el. Şi chiar pe loc îşi duse mîinile la gură în chip de pîlnie şi strigă :

— O să le ia coţofana ! O să le ia coţofana !

— Cine vrea să mă sperie ? întrebă graurul, dînd nelinîştit din aripi.

— Prizonierul ciorilor e cel care te sperie, răspunse băiatul.

De astă dată, conducătorul ciorilor nu-i mai porunci să tacă. Dimpotrivă făcu haz împreună cu tot cîrdul, croncănind de mulţumire.

Cu cît ajungeau mai departe, cu atît lacurile erau mai mari şi mai bogate în insule şi promontorii. Pe malul unui lac zăriră un răţoi sălbatic care tot făcea temenele raţei consoarte :

— Îţi voi fi credincios toată viaţa ! Îţi voi fi credincios toată viaţa ! măcăia răţoiul.

— Nici măcar pînă la sfîrşitul verii !... strigă Năpîrstoc, care tocmai trecea cu cîrdul pe deasupra acelui lac.

— Cine eşti tu ? întrebă răţoiul sălbatic.

— Cel furat de ciori, răspunse băiatul.

Spre amiază, ciorile poposiră pe un izlaz. Se răspîndiră să-şi caute demîncare, dar nici una din ele nu se gîndi să-i dea şi băiatului ceva. Tîndală-Nătăfleaţă se duse atunci la conducătorul cîrdului cu o ramură de măceş pe care se aflau cîteva boabe roşii.

— Astea-s pentru tine, jupîne Vifor, zise el. E o mîncare plăcută şi bună şi cred c-o să-ţi placă.

Vifor pufni cu dispreţ :

— Cum crezi tu c-o să pot mînca nişte măceşe vechi şi uscate ? îl luă el în răspăr.

— Aşa ?... Şi eu îmi ziceam c-o să-ţi facă mare plăcere ! răspunse Tîndală-Nătăfleaţă, aruncînd cît colo, descurajat parcă, ramura de măceş.

Ramura căzu însă drept în faţa lui Năpîrstoc, care se grăbi s-o ridice, înfulecînd boabele cu poftă. Şi în chipul acesta îşi potoli foamea.

După ce se ospătară, ciorile se puseră la taifas.

— La ce te gîndeşti, jupîne Vifor ? Eşti foarte tăcut pe ziua de azi, i se adresă una din ele.

— Mi-am amintit că prin părțile astea trăia odată o găină, și la găina aceea ținea tare mult stăpîna ei. Ca s-o bucure, găina a făcut o mulțime de ouă și le-a ascuns sub podeaua grajdului. Cît le-a clocit, se gîndea ce mare va fi bucuria stăpînei cînd o vedea puii rotindu-se în jurul ei. Femeia se mira, bineînțeles, unde stătea ascunsă atîta vreme găina, dar nu putea să-și dea cu presupusul unde să fie. Ian ghicește tu, Cioc-Lung, cine a găsit pînă la urmă găina și ouăle ?

— Eu unul cred că nu e greu de ghicit, jupîne Vifor. Dar pentru că spuseși povestea asta, am să istorisesc și eu una cam la fel. Ți-aduci aminte de pisica cea mare și neagră a preotului din Hinneryd ? Era nemulțumită de stăpînii ei, care îi luau totdeauna pisicii abia fătați și-i înecau. O singură dată izbutise să-i țină ascunși, și anume cînd i-a pitit într-o căpiță de paie afară pe cîmp. Era foarte bucuroasă de micuții ei, dar eu cred c-am fost mai bucuroasă de ei decît ea...

Ciorile erau puse pe trăncăneală și intrară toate în vorbă.

— Nu e cine știe ce mare dibăcie să furi ouă și pui, zise una din ele. Eu am vînat odată un iepuraș care creșcuse destul de măricel. A trebuit să-l urmăresc din tufiș în tufiș.

N-a apucat să mai zică altceva, căci altă cioară i-a și luat vorba din plisc.

— O fi un lucru plăcut să pricinuiești necazuri unor găini și unor pisici, dar eu socot că e un lucru și mai de seamă pentru o cioară să facă neajunsuri unui om. Eu am furat o dată o lingură de argint...

Dar Năpîrstoc nu mai putu răbda să asculte astfel de trăncăneli.

— Ascultați, ciorilor ! zise băiatul. Ar trebui să vă fie rușine să vorbiți numai despre răutățile voastre ! Am trăit vreme de trei săptămîni printre gîștele sălbatice și la ele n-am văzut și n-am auzit decît lucruri bune. Voi aveți, desigur, un sfătuitor rău, dacă vă lasă să prădați și să ucideți. Ar trebui să începeți a duce o altă viață. Eu vă pot încredința de un lucru : oamenii s-au scîrbit așa de mult de răutatea voastră, încît caută pe toate căile să vă stîrpească. În scurt timp veți dispărea astfel de pe fața pămîntului.

Auzind Vifor și ciorile aceste vorbe, s-au mîniat grozav și erau cît pe ce să tabere asupra băiatului, ca să-i

sfîşie în bucăţi. Tîndală-Nătăfleaţă începu însă a croncăni în faţa lui Vifor :

— Asta nu, asta nu se cade ! zise el îngrozit. Ce va spune jupîneasa Vijelie dacă-l sfîşiaţi pe Năpîrstoc înainte ca el să ne fi procurat banii de argint ?

— Numai ţie ţi-e teamă de femei, Tîndală-Nătăfleaţă, zise Vifor, părînd că nici nu se gîndeşte să-i ia în seamă vorbele. Dar atît el cît şi restul ciorilor îl lăsară în pace pe Năpîrstoc.

Nu mult după aceea, păsările porniră mai departe la drum. Pînă atunci, băiatul crezuse că Smoland nu era o regiune aşa de săracă precum auzise vorbindu-se despre ea. Era păduroasă şi plină de munţi, însă de-a lungul rîurilor şi în jurul lacurilor se întindeau pămînturi cultivate şi nicăieri nu dăduse peste locuri în adevăr pustii. Totuşi, cu cît înaintau mai mult, cu atît mai rare erau satele şi casele. În cele din urmă i se păru că trec pe deasupra unui adevărat pustiu, căci nu vedea altceva decît bălţi, bărăgane şi dealuri cu tufe de ienupăr.

Soarele apusese, dar era încă lumină cînd ciorile ajunseră la acel pustiu. Vifor trimise pe una din cîrd înainte, să dea de veste că izbîndise în misiunea lui. Cînd aflară acest lucru, Vijelia şi cîteva sute de ciori se ridicară în văzduh de pe dealuri, să le întîmpine pe cele care soseau. În croncănitul asurzitor al acelei întîlniri, Tîndală-Nătăfleaţă îi şopti lui Năpîrstoc :

— Ai fost glumeţ şi voios tot drumul şi de aceea îmi eşti drag, aşa că vreau să-ţi dau o povaţă bună. După ce-om coborî pe pămînt, o să fii rugat să faci o treabă care-ţi va părea foarte uşoară. Cată să te fereşti de ea !

Imediat după aceea, Tîndală-Nătăfleaţă îl lăsă pe Nils Holgersson în adîncul unei gropi de nisip. De cum ajunse acolo, băiatul se trînti jos, ca şi cum ar fi fost frînt de oboseală. În jurul său zburătuiau atît de multe ciori, încît văzduhul vuia ca o furtună. Băiatul stătea însă cu ochii închişi, de parcă ar fi dormit.

— Hai, scoală-te, Năpîrstoc — zise Vifor — să ne dai o mînă de ajutor la o treabă care-i un fleac pentru tine !

Băiatul nu se mişca însă şi se făcea că doarme.

Dacă văzu asta, Vifor îl luă de braţ şi-l tîrî pe nisip pînă la un urcior care zăcea în mijlocul gropii.

— Scoală-te, Năpîrstoc — zise el — şi deschide urciorul ăsta !

— De ce nu mă lași să dorm ? zise băiatul. În seara asta sînt prea obosit ca să pot face o treabă ca lumea. Așteaptă pînă mîine, că n-o fi foc !

— Deschide, urciorul ! îi porunci Vifor, zgîlțîindu-l.

Băiatul se sculă atunci și prinse a cerceta urciorul cu luare-aminte.

— Cum să deschidă un astfel de urcior un biet copil ca mine ? se tîngui el. Nu vezi ? E cît mine de mare !...

— Deschide-l ! îi porunci Vifor din nou. Altfel va fi vai și amar de tine !

Băiatul se ridică, se apropie cu șovăială de urcior, îi pipăi capacul și lăsă mîinile să-i cadă în jos.

— Din fire nu sînt așa de slab, zise el. Dar m-a vlăguit drumul încoace. Dacă mă lași să dorm pînă mîine, nădăjduiesc să-i vin de hac capacului.

Vifor era însă nerăbdător. Tăbărî asupra băiatului și-l ciupi zdravăn de picior. Năpîrstoc nu putea suferi o astfel de purtare din partea unei ciori. Se smuci repede, sări cîțiva pași înapoi și, scoțînd cuțitul din teacă, îl ridică, gata să-l înfigă în cioroi.

— Bagă de seamă ! îi strigă el.

Dar cioroiul era întărîtat și nu mai ținu seamă de primejdia care-l păștea. Se năpusti orbește asupra băiatului și nimeri drept în vîrful cuțitului, care îi străpunse ochiul pînă la creier. Năpîrstoc trase repede cuțitul înapoi, dar era prea tîrziu. Vifor se mai zbătu puțin și se prăbuși fără suflare.

— A murit Vifor ! Străinul l-a ucis pe Vifor, stăpînul nostru !... începură a striga ciorile cele mai apropiate, după care se iscă o zarvă îngrozitoare. Unele se văicăreau, altele cereau răzbunare. Toate alergau sau zburau spre băiat, cu Tîndală-Nătăfleață în frunte.

Constată însă curînd că cioroiul cu pană albă făcea numai pe nebunul. Se repezea asupra băiatului cu aripile întinse, de parcă ar fi vrut să-l strivească, dar de fapt le împiedica pe celelalte ciori să-și înfigă pliscul în el.

Năpîrstoc socoti acum că i se-nfundase. Nu era chip să scape de ciori și nici vreun loc în care să se poată ascunde nu vedea prin preajmă. Își aduse aminte atunci de urcior. Dădu o lovitură puternică în capac și îl făcu să sară în sus. Se vîrî apoi înăuntru, cu gînd să se ascundă acolo. Ascunzătoarea nu era însă bună deloc, căci urciorul era plin ochi cu bănuți de argint. Din această pricină, băiatul nu se putea vîrî prea adînc în urcior. Dacă văzu

asta, Năpîrstoc se plecă și începu să azvîrle afară banii, ca să-și facă loc.

Pînă în clipa aceea, ciorile se înghesuiseră care mai de care în jurul său, căutînd să-l prindă cu pliscul și să-l ciupească. Dar cînd începu să plouă cu arginți, uitară de setea lor de răzbunare, grăbindu-se să-i culeagă.

Năpîrstoc își umplea mereu pumnii cu bani și-i azvîrlea cît mai departe. Ciorile tăbărau buluc să-i înșface. Pînă și Vijelia se înghesuia, că facă rost de un bănuț. Care cum punea gheara pe cîte un ban, fugea în cea mai mare grabă la cuib, să-l ascundă bine acolo.

După ce scoase toți arginții din urcior, Năpîrstoc căță în sus, dar în groapă nu mai rămăsese decît o singură cioară. Pasămite era Tîndală-Nătăfleață, pasărea cu pană albă la aripă, cea care-l purtase în zbor, arătîndu-se totdeauna prietenoasă.

— Năpîrstoc, mi-ai făcut un serviciu mult mai mare decît ai putea să crezi și de aceea vreau să-ți salvez viața, zise cioara, al cărui glas și ton nu mai semănau cu felul cum vorbise mai înainte. Urcă-te pe spinarea mea și te voi duce într-o ascunzătoare în care ai să poți fi în siguranță la noapte. Iar mîine voi face în așa fel ca să ajungi înapoi la gîștele sălbatice.

Coliba

Cînd se trezi a doua zi dimineață, băiatul rămase mut de uimire, căci se afla într-un pat. Văzîndu-se într-o casă cu patru pereți și cu acoperiș, i se păru că era acasă la el. „Parcă o văd pe mama că-mi aduce cafeaua", bîigui el, somnoros. Își aduse însă aminte că se afla într-o colibă părăsită de pe dealurile ciorilor și că Tîndală-Nătăfleață îl adusese acolo în seara din ajun.

Îl dureau toate mădularele după călătoria pe care o făcuse cu o zi înainte, și i se părea nespus de plăcut să stea tolănit în pat, liniștit, în așteptarea lui Tîndală-Nătăfleață, care îi făgăduise că va veni să-l ia.

Patul avea perdele de stambă, și băiatul le trase la o parte, curios să afle ce era în colibă. Își dădu repede seama că nu mai văzuse niciodată o colibă ca asta. Pereții erau încropiți numai din cîteva rînduri de bușteni. Apoi venea acoperișul. Cît despre tavan, nici pomeneală, astfel că puteа să vadă din pat coama acoperișului. Coliba era

atît de mică, încît părea anume făcută pentru ființe ca el, iar nu pentru oameni în toată puterea cuvîntului. În schimb, vatra și cuptorul îl făceau să creadă că nu văzuse niciodată altele mai mari. Ușa era tăiată în perete, lîngă cuptor, și semăna mai degrabă cu o ferestruie. Peretele opus avea o fereastră scundă și largă, cu multe gemulețe.

Lucruri pe care le-ai fi putut duce în altă parte nu se aflau mai deloc în colibă. Banca de pe una din laturi și masa de sub fereastră erau fixate în pereți, ca și patul cel mare în care se odihnea băiatul, ca și dulapul bălțat.

Năpîrstoc se întreba a cui o fi fost acea colibă și de ce era părăsită. După toate aparențele, cei care locuiseră în ea aveau de gînd să vină înapoi. Ibricul de cafea și oala de ciorbă erau încă pe vatră, iar în cotlonul cuptorului se mai vedeau cîteva lemne. Într-un colț era vătraiul și cleștele ; furca de tors fusese urcată pe o laviță, iar pe polița de deasupra ferestrei se mai vedeau niște cîlți și niște fuioare de in, cîteva sculuri de borangic, o lumînare de seu și un plic de chibrituri.

În adevăr, totul din casă dovedea că stăpînii colibei își puseseră în gînd să se întoarcă acolo. Patul avea așternut, iar pe pereți erau atîrnate trei carpete lungi de stofă. Pe ele erau parcă zugrăviți trei oameni călare. Atît caii cît și călărețiii erau înfățișați în diferite poziții de jur împrejurul colibei și pînă sus, la căpriorii acoperișului își continuau călătoria.

Ridicînd ochii, băiatul văzu însă ceva care-l făcu să sară într-o clipă. Erau niște lipii uscate, înfipte într-o frigare. Păreau a fi vechi și mucegăite. Erau totuși turte de aluat și-l îmbiau să le guste. Năpîrstoc dădu în ele cu cleștele și una din lipii căzu jos pe podea. Mîncă din ea cît mîncă, apoi își umplu trăistuța. Pîinea e pîine și oricînd e bună, cît de veche ar fi.

Băiatul mai cercetă încă o dată toate ungherele, să vadă dacă nu cumva era rost să mai descopere ceva de luat cu el la plecare. „De ce n-aș pune-n trăistuță un lucru de care am nevoie, dacă alții nu se folosesc de el ?“ își zicea el. Dar mai toate lucrurile pe care le găsi erau prea mari și prea grele ca să le poată lua cu sine. Singurele lucruri pe care le putea lua, fără a fi stingherit, erau cîteva bețe de chibrituri.

Zis și făcut. Se cățără pe masă și, cu ajutorul perdelei de la pat, se sui pe polița de la fereastră. În timp

ce-şi umplea traista cu chibrituri, intră pe fereastră cioara cu pana albă.

— Iată-mă-s ! zise Tîndală-Nătăfleaţă, aşezîndu-se pe masă. N-am putut veni mai devreme, deoarece noi, ciorile, am ales azi un nou conducător al cîrdului, în locul lui Vifor.

— Pe cine l-aţi ales ? vru să afle băiatul.

— L-am ales pe Garm Pană-Albă, pe care înainte îl chema Tîndală-Nătăfleaţă, răspunse cioroiul umflîndu-se în pene, ca să pară cît mai maiestuos.

— Bună alegere ! zise Năpîrstoc, felicitîndu-l din toată inima.

Năpîrstoc auzi atunci la fereastră un glas care i se păru cunoscut.

— Aici e ? întrebă jupînul Smirre, vulpoiul.

— Da, aici s-a ascuns, îl asigură un glas de cioară.

— Fii cu băgare de seamă, Năpîrstoc ! strigă Garm. Afară e Vijelia cu vulpoiul acela care vrea să te mănînce !

Mai mult n-a apucat să spună, că Smirre s-a şi repezit dintr-o săritură la fereastră. Cercevelele vechi şi putrede se frînseră sub greutatea jivinei şi în clipa următoare Smirre se afla pe tăblia ferestrei. Pe Garm Pană-Albă, care nu avusese timp să fugă, îl ucise cît ai zice peşte, înfigîndu-şi colţii în el. Apoi sări pe podea în căutarea băiatului. Năpîrstoc încercă să se pitească după un ghemotoc de cîlţi, dar Smirre îl ochise şi se pregăti să-l ajungă dintr-o săritură. Coliba era atît de mică şi de joasă, că vulpoiul putea să ajungă la el fără nici o greutate. În clipa cînd vulpoiul îl încolţise de nu mai părea să aibă scăpare, băiatului îi veni în minte o idee : aprinse un chibrit şi dădu foc ghemotocului de cîlţi, zvîrlindu-l spre Smirre. Văzîndu-se cuprins de flăcări, vulpoiul înnebuni de groază. Nu se mai gîndi la băiat, ci fugi din colibă într-un suflet.

Se pare însă că Năpîrstoc scăpase de o primejdie ca să dea de alta şi mai mare. De la ghemotocul de cîlţi pe care îl aruncase asupra vulpoiului, focul se împrăştiase şi ajunsese la perdeaua patului. Băiatul sări jos să-l stingă, dar nu mai era chip, căci vîlvătaia crescuse grozav şi dogorea de nu te puteai apropia.

Coliba se umplu repede de fum, iar jupînul Smirre, care stătea la pîndă afară sub fereastră, începu să-şi dea seama de cele ce se petreceau înăuntru.

— Ei, Năpîrstoc ! strigă el. Alege una din două : ori te înăbuşi acolo, ori ieşi afară la mine. Eu, unul, aş fi mai dornic să te mănînc de viu. Dar, oricare ţi-ar fi moartea, eu de ea tot o să mă bucur grozav şi o să mă veselesc.

Băiatul nu putea să creadă altceva decît că vulpoiul avea de astă dată dreptate cînd îi vedea piciorea apropiată, căci focul se înteţea cu o repeziciune înspăimîntătoare. Patul întreg era acum în flăcări, din podea ieşea fum, iar pe fîşiile de stofă zugrăvite focul înainta de la un călăreţ la altul. Năpîrstoc sărise pe vatră şi tocmai încerca să deschidă uşiţa de la cuptor, cînd deodată auzi răsucindu-se încet o cheie în broasca uşii. De bună seamă că era vorba de nişte oameni care voiau să intre în colibă şi, în situaţia îngrozitoare în care se afla, nu avea nici un motiv să se teamă, ci, dimpotrivă, trebuia să se bucure. Cînd uşa fu deschisă în sfîrşit, Năpîrstoc se şi afla în pragul ei. Înaintea lui stăteau doi copii, dar nu mai avu vreme să vadă uimirea lor că toată coliba era în flăcări, ci dădu buzna pe lîngă ei şi o tuli afară.

Nu se depărtă însă prea tare. Ştia doar că Smirre îl urmărea şi-şi dădu seama că era mai înţelept să rămînă în apropierea copiilor. Se întoarse deci spre colibă, ca să vadă cine erau cei veniţi, dar asta nu dură decît o clipă şi Năpîrstoc dădu fuga spre ei, strigîndu-le :

— Noroc bun, Osa ! Noroc bun, dragă Mats !

Văzîndu-şi prietenii, Năpîrstoc uită cu totul unde se afla. Ciorile, coliba în flăcări şi animalele cu grai omenesc îi dispărură din minte. Parcă se făcea că umbla pe o mirişte din Vemmenhög şi că păzea un cîrd de gîşte, iar pe un cîmp învecinat stăteau cu gîştele cei doi copii din Smoland. Cum i-a văzut, s-a suit pe gard şi a strigat la ei :

— Noroc bun, Osa ! Noroc bun, dragă Mats !

De îndată ce zăriră un astfel de pici venind spre ei cu mîna întinsă, cei doi copii se dădură cîţiva paşi înapoi, cu spaima în suflet.

Văzîndu-le frica întipărită pe faţă, Năpîrstoc îşi veni în fire şi îşi aduse aminte cine era. I se părea că nu putea să i se întîmple o nenorocire mai mare decît aceea ca tocmai Osa şi Mats să vadă că fusese fermecat. Ruşinea şi amărăciunea că nu mai era o fiinţă omenească îl copleşiră. Se întoarse şi o luă la fugă. Nici el nu ştia încotro.

Pe bărăgan însă avu noroc de o întîlnire neașteptată și fericită. În iarba-neagră zări ceva alb, și peste cîteva clipe în întîmpinarea lui veneau giscanul Martin însoțit de Dunfin.

Văzînd că Năpîrstoc alerga de-i sfîrîiau călcîiele, giscanul crezu că era urmărit de niscaiva dușmani nemilosi. Și, fără să-l mai întrebe ceva, îl luă degrabă în circă și porni cu el spre gîștele sălbatice.

BĂTRÎNICA DE LA ȚARĂ

Joi, 14 aprilie

Înserase de mult și trei drumeți obosiți erau în căutarea unui adăpost pentru noapte. Mergeau ca vai de ei, abia tîrîndu-se, prin niște meleaguri sărace și pustii din partea de miazănoapte a provinciei Smoland. N-ar fi fost însă lucru mare să găsească un loc de odihnă după dorința lor, căci nu făceau parte din făpturile acelea gingașe care să pretindă așternut moale și locuință cu tot dichisul.

— Dacă unii din munții ăștia lungi ar avea o culme înaltă și prăpăstioasă pe care să nu se poată cățăra o vulpe, pentru noi locul ăla ar fi numai bun de dormit, zise unul din drumeți.

— Dacă vreuna din bălți ar fi dezghețată și atît de mlăștinoasă încît o vulpe să nu se-ncumete să intre în ea, și balta cu pricina ar fi pentru noi un adăpost foarte bun peste noapte, își dădu cu părerea al doilea.

— Ehe! Dacă gheața de pe unul din lacurile înghețate pe lîngă care trecem ar fi desprinsă de țărm, astfel ca nici o vulpe să nu poată ajunge la ea, am găsi tocmai ceea ce căutăm... zise cel de al treilea, sigur de sine.

Partea proastă era că, după asfințitul soarelui, doi dintre căltori nu mai puteau de somn, fiind gata-gata să se prăbușească în orice clipă la pămînt. Al treilea, care era treaz, fu cuprins de neliniște, care creștea pe măsură ce se lăsa întunericul nopții.

„Nenorocirea noastră, se gîndea el, e că am ajuns într-un ținut în care lacurile și bălțile sînt înghețate, așa că vulpile se pot strecura spre noi de pretutindeni. Ghețurile s-au topit prin alte părți, dar acum ne aflăm în partea cea mai friguroasă din Smoland, unde primăvara n-a sosit încă. Nu știu cum voi face să găsesc un culcuș bun. Dacă nu dau peste un loc bine ferit, pînă mîine dimineață ne pomenim cu jupînul Smirre."

Căta lung în toate părțile, dar nu zărea nicăieri vreun adăpost în care să se poată refugia. Era frig și întuneric beznă. Bătea vîntul și cădea o burniță deasă. Cu fiecare clipă care trecea, totul în jurul său era mai înfricoșător și mai trist.

Oricît ar părea de ciudat, celor trei drumeți nici prin gînd nu le trecea să caute găzduire într-o casă omenească. Treceau doar pe lîngă multe sate, dar nu băteau la nici o ușă. Colibele mici de la marginea pădurilor, în care orice drumeț sărman ar fi bucuros să afle adăpost, nu-i ispiteau nici ele cîtuși de puțin. Oricine putea spune cu drept cuvînt că meritau să fie în acea situație grea, de vreme ce dădeau cu piciorul la atîtea înlesniri pe care le aveau la îndemînă.

În cele din urmă însă, după ce se întunecase bine de tot, iar pe cer nu se mai zărea nici măcar o geană de lumină, și cînd cei doi somnoroși începură a picoti, drumeții noștri ajunseră la o fermă țărănească izolată. Părea pustie și nelocuită. Nu se vedea nici fum ieșind pe coș, nici lumină la ferestre, iar prin ogradă nici țipenie de om. Cum văzu acel loc, drumețul care era treaz își zise: „Orice s-ar întîmpla, vom căuta să rămînem aici! Ceva mai bun nu puteam găsi."

Intrară apoi tustrei în ogradă. Cei doi somnoroși puseră capul jos de cum se opriră din mers, dar al treilea drumeț căta de jur împrejur să afle un adăpost cu acoperiș. Ferma nu era chiar așa de mică. În afară de casa de locuit și de grajd, putea fi văzut un șir lung de acareturi, hambare, pătule și șoproane. Înfățișarea era însă aceea a unei gospodării îngrozitor de sărace și de dărăpănate. Clădirile aveau pereții cenușii, acoperiți cu mușchi și lăsați pe-o rînă, gata să se năruie. Acoperișurile căscau găuri mari, iar ușile atîrnau strîmbe, ieșite din țîțîni. Se vedea bine că de multă vreme nimeni nu mai avusese grijă să bată măcar un cui în gospodăria aceea.

Între timp, cel de al treilea drumeț dibui locul unde era grajdul. Își zgîlți tovarășii să-i trezească din somn și îi duse spre ușa grajdului. Din fericire, ușa era prinsă numai cu un cîrlig care putea fi deschis ușor cu o nuia. Cel de-al treilea călător scoase un suspin de ușurare la gîndul că aveau să fie de acum tustrei în siguranță. Cînd deschise însă ușa grajdului, care scîrțîi ascuțit, auzi o vacă începînd să ragă.

— Bine c-ai venit în sfîrșit, stăpînă! zise vaca. De cînd te-aștept să-mi aduci mîncarea de seară!

Pricepînd că grajdul nu era gol, cel de-al treilea drumeț se opri speriat în pragul ușii. Băgă însă repede de seamă că înăuntru erau doar o vacă și cîteva găini, așa că prinse iar curaj.

— Sîntem trei drumeți sărmani și căutăm un loc unde să nu fim atacați de vulpi sau prinși de oameni, se adresă el celor dinăuntru. O fi oare bun locul ăsta pentru noi?

— Eu așa cred, spuse vaca. Pereții e drept că sînt șubrezi, dar vulpea nu poate trece prin ei. Cît despre oameni, aici locuiește doar o femeie bătrînă, care nu-i în stare să prindă pe nimeni. Voi, însă, cine sînteți?

— Păi să-ți spun: eu sînt Nils Holgersson de la Vemmenhög, care am fost preschimbat în spiriduș — răspunse cel de-al treilea călător — și am ca tovarăși de drum un gîscan de casă pe care călăresc și o gîscă sălbatică.

— Astfel de musafiri se pomenesc mai rar în căsuța mea, zise vaca. Eu vă primesc bucuroasă, deși, drept să vă spun, mi-ar fi părut mai bine dacă în locul vostru ar fi venit stăpînă-mea să-mi aducă ceva demîncare în seara asta.

Băiatul vîrî gîștele în grajd, care era destul de mare, și le culcă într-o despărțitură goală, unde acestea adormiră într-o clipă. Își făcu apoi și pentru el un culcuș mic de paie, așteptînd să-l prindă somnul, căci era tare trudit. Nu fu însă chip, pentru că biata vacă rămasă fără mîncare nu avea o clipă de astîmpăr. Își scutura mereu lanțul de la gît și se zvîrcolea, văietîndu-se de foame. Băiatul nu putea închide ochii deloc. Ședea așa trîntit și se gîndea la tot ce i se întîmplase în zilele din urmă.

Se gîndea la Osa și la Mats, pe care îi întîlnise pe neașteptate, și-și făcea socoteala că bordeiașul căruia îi căduse foc s-ar putea să fi fost chiar căminul lor părintesc.

din Smoland. Își aducea aminte că-i auzise vorbind cîndva despre un bordei ca acela și despre bărăganul din vale, aflat în apropierea căscioarei. Bătuseră drum lung să-și revadă căminul părintesc și ajunseseră la el în clipa în care era în flăcări ! Ce mare supărare le pricinuise și cît de rău îi părea ! Făgădui că, de va fi iarăși om cîndva, va căuta să-i despăgubească și să-i mîngîie pentru pierderea suferită.

Gîndul i se duse apoi la ciori. Aducîndu-și aminte de Tîndală-Nătăfleață, care îl salvase și își găsise moartea așa de repede după ce fusese ales conducător, îl podidiră lacrimile de tristețe.

O dusese greu de tot în ultimele zile. Avusese totuși marele noroc să fie găsit de către gîscanul cel alb și de către Dunfin.

Acesta îi povestise că gîștele sălbatice, de îndată ce aflaseră despre dispariția lui Năpîrstoc, purceseră a întreba pe toate vietățile mici din pădure dacă știau ceva despre soarta lui. Ele aflaseră astfel repede că băiatul fusese răpit de un stol de ciori din Smoland. Cioriie se făcuseră însă nevăzute și nimeni nu știa încotro apucaseră. Ca să-l poată găsi cît mai degrabă, Akka poruncise gîștelor sălbatice să plece cîte două în căutarea lui, apucînd-o în diferite direcții.

După două zile de căutare, ori că l-ar fi găsit, ori că nu, urmau să se întîlnească toate în partea de nord-vest a provinciei Smoland, pe un pisc de munte care semăna cu un turn și care se chema Taberg [1]. Akka le dădu toate îndrumările și le spuse cum să nimerească la Taberg, apoi gîștele se despărțiră.

Gîscanul cel alb o alesese pe Dunfin ca tovarășă de drum. Zburaseră împreună prin toate părțile, foarte neliniștiți de soarta lui Năpîrstoc. Colindînd astfel văzduhul, la un moment dat le ajunseră la urechi strigătele unei mierle care se văicărea de mama focului în vîrful unui copac că cineva, care spunea că era răpit de ciori, își bătuse joc de ea. Intrînd în vorbă cu mierla, ea le arătase încotro o luase cel răpit de ciori. După aceea se întîlniră cu un porumbel sălbatic, cu un graur și cu o rață sălbatică.

[1] Taberg — (pron. ta'berg) munte înalt de aproape 350 metri, la sud de lacul Munk și nu departe de orașul Jönköping. Tot muntele este de fier magnetic și de pe înălțimile lui se deschide o minunată perspectivă spre pădurile Smoland-ului și spre lacul Vältern.

Tustrele se plînseră de o făptură din cale-afară de răutăcioasă, care îndrăznise a le tulbura cîntecul şi care spunea că fusese luat, prins sau furat de ciori. În felul acesta îl putuseră urmări pe Năpîrstoc pînă la bărăganul din districtul Sunnerbo.

De îndată ce gîscanul Martin şi Dunfin îl găsiră pe Năpîrstoc, plecară cu toţii spre miazănoapte, ca să ajungă la Taberg în cel mai scurt timp. Drumul era însă lung şi-i prinsese noaptea înainte ca ei să fi zărit vîrful muntelui. „Dacă sosim acolo mîine dimineaţă, scăpăm de orice grijă", îşi spunea băiatul, cuibărindu-se în paie, ca să-i fie mai cald.

Cît timp îi trecuseră prin minte aste lucruri, vaca se frămîntase în despărţitura ei, iar acum începu a vorbi cu băiatul.

— Mi se pare că unul din cei care aţi venit aici a spus că-i spiriduş. Dacă e în adevăr, atunci se pricepe de bună seamă să îngrijească o vacă.

— Ce nevoie te apasă ? întrebă băiatul.

— Multe şi de toate, răspunse vaca. Mulsă nu-s, ţesălată nu-s. Nici mîncare de seară nu mi s-a pus în iesle, nici aşternut n-am căpătat. Stăpîna a venit, ce-i drept, la mine pe la amurg, să-mi poarte de grijă ca de obicei, dar s-a simţit atît de bolnavă, încît a trebuit să se întoarcă şi n-a mai revenit.

— Ce rău îmi pare că-s aşa de mic şi fără putere ! se căină băiatul. Nu cred că-ţi pot fi de mare folos.

— Mie să nu-mi spui că n-ai putere fiindcă eşti mic, zise vaca. Toţi spiriduşii despre care am auzit vorbindu-se erau atît de voinici, încît au fost în stare să ducă în spate o căruţă de fîn.

— Ehei, păi ăia erau altfel de spiriduşi, nu aşa ca mine ! zise el. Dar uite ce-i : o să-ţi scot lanţul de la gît şi-o să-ţi deschid uşa, ca să te poţi adăpa într-o băltoacă din ogradă. Pe urmă o să încerc să mă caţăr în pod şi să-ţi arunc fîn în iesle.

— Da, ar fi şi ăsta un ajutor, zise vaca, mulţumită.

Băiatul făcu întocmai cum spusese, cu nădejdea că va putea în sfîrşit să doarmă după ce vaca avea să vadă ieslea plină de fîn. N-apucă să se vire însă bine în culcuş, că vaca începu să vorbească din nou cu el.

— Ştiu bine c-ai să te superi pe mine, dacă te mai rog un lucru — zise vaca — dar n-am încotro...

— Nu mă supăr, numai să fie un lucru pe care să-l pot face, răspunse băiatul.

— Uite ce vreau să te rog : să te duci colo-n casă şi să vezi ce face stăpînă-mea. Tare mă tem că i s-a-ntîmplat o nenorocire...

— Nu pot face una ca asta — zise băiatul — căci nu mi-e îngăduit să mă arăt unei fiinţe omeneşti.

— Nu trebuie să-ţi fie teamă de o bătrînă bolnavă, îl îndemnă vaca. Nici măcar nu-i nevoie să intri în casă. Rămîi afară şi n-ai decît să te uiţi înăuntru prin crăpătura uşii.

— Bine ! Dacă nu vrei mai mult de la mine, fac aşa cum ai zis, se învoi băiatul.

Năpîrstoc deschise uşa de la grajd şi ieşi în ogradă. Pe noaptea asta fără lună şi fără stele pe cer, numai de ieşit afară nu era. Vîntul bătea cu putere, iar ploaia curgea cu găleata. Şi, colac peste pupăză, în vîrful acoperişului stăteau cocoţate şapte bufniţe mari. Era înfiorător să le audă cineva cum se boceau în bătaia vîntului, dar şi mai înfricoşător era gîndul că, dacă una singură din ele l-ar fi zărit pe băiat, s-ar fi isprăvit cu el.

— Vai de cine e mic şi neajutorat ! zise Năpîrstoc, în timp ce se furişa prin ogradă. Şi avea tot temeiul să spună acest lucru. Pînă să ajungă la casă, căzu de două ori, iar într-un rînd vîntul îl trînti într-o mocirlă atît de adîncă, încît era cît pe ce să se înece. Cu mari sforţări ajunse într-un sfîrşit la ţintă.

După ce se căţără pe cîteva trepte şi sări un prag, intră în tinda casei. Uşa era închisă, dar dintr-un colţ al ei fusese scoasă o bucată de tăblie, ca să aibă pe unde intra şi ieşi pisica. Băiatului nu-i fu deci greu să vadă ce se petrece înăuntru, dar cînd aruncă o privire îl trecură fiorii şi-şi trase capul înapoi. Pe podea zăcea întinsă o femeie bătrînă cu părul cărunt. Nici nu se mişca, nici nu se văieta, iar chipul ei era alb de tot, ca şi cum o lună nevăzută ar fi împrăştiat o lumină palidă asupra ei.

Băiatul îşi aduse aminte că şi bunicu-său, cînd murise, fusese tot aşa de alb la faţă şi înţelese că bătrîna care zăcea pe podea era moartă. Îi venise sfîrşitul atît de repede, încît nici măcar nu mai avusese timp să se aşeze pe pat.

Îl cuprinse o teamă grozavă la gîndul că se afla singur lîngă un mort, în toiul nopţii. Coborî scara într-o clipă şi o luă la fugă înapoi spre grajd.

Cînd îi povesti vacii ce văzuse în casă, biata vietate încetă să mai mănînce.

— Așadar, stăpîna mea a murit, zise ea. Se apropie atunci și sfîrșitul meu.

— S-o găsi el cineva să te ia pe seama lui și să-ți poarte de grijă, zise băiatul, ca să-i mai aline durerea.

— Tu habar n-ai — zise vaca — că eu sînt de două ori mai bătrînă decît e o vacă de obicei atunci cînd e dusă la tăiere. De altfel nici nu-mi mai arde de viață, de vreme ce stăpînă-mea nu mai poate veni să-mi poarte de grijă.

Pe urmă nu mai zise nimic o bucată de vreme, însă băiatul băgă de seamă că nici nu dormea, nici nu mînca. Nu trecu mult și începu iar să rostească.

— Zace pe podeaua goală ? întrebă vaca.

— Da, pe podeaua goală, răspunse băiatul.

— Avea obiceiul să vină aici — zise vaca mai departe — și să povestească toate necazurile ei. Eu înțelegeam tot ce vorbea, numai că nu puteam să-i răspund. În ultimele zile spunea mereu că-i e teamă să nu moară fără să fie cineva lîngă ea cînd și-o da sufletul. Se gîndea că nimeni n-o să-i închidă ochii și nimeni n-o să-i așeze mîinile pe piept după ce o trece în lumea de dincolo. Nu vrei să te duci tu la ea și să-i îndeplinești această ultimă dorință ?

Băiatul pregeta. Deodată își aduse aminte că, la moartea lui bunicu-său, maică-sa își împlinise cu sfințenie această datorie. Știa deci că asemenea lucruri se cuveneau să fie făcute. Pe de altă parte însă, îi lipsea curajul să se ducă la moartă în puterea nopții. Nu se împotrivi, dar nici nu făcu vreun pas spre ușa grajdului.

Vaca tăcu vreo cîteva clipe, aștepînd parcă un răspuns. Dar cum băiatul tăcea mîlc, ea nu mai repetă întrebarea. În schimb, începu să-i vorbească despre stăpînă-sa.

Erau multe de spus. Povesti mai întîi despre copiii pe care îi crescuse. Aceștia veneau în fiecare zi la grajd, iar vara se duceau cu vitele la păscut pe turbării și pe izlazuri, așa că vaca îi cunoștea bine. Toți fuseseră voinici, voioși și harnici. O vacă știe bine cîte parale fac îngrijitorii și paznicii ei.

Și despre fermă avea multe de povestit. Gospodăria nu fusese înainte vreme săracă și în paragină, așa cum era acum, deși cea mai mare parte a ei o alcătuiau turbăriile și izlazurile pietroase. Loc pentru ogoare nu prea avea,

însă păşune se afla în schimb din belşug în toate părţile. Într-o vreme, fiecare despărţitură a grajdului avea vaca ei, iar locul pentru boi, absolut gol acum, era plin de vite. Pe timpul acela, atît casa cît şi grajdurile rideau de voioşie. Cînd deschidea stăpîna uşa de la grajd, cu cîntecul pe buze, toate vacile nu mai puteau de bucurie.

Stăpînul fermei murise însă pe cînd copiii erau încă mărunţi şi nu puteau face nici o treabă, astfel că nevastă-sa fusese nevoită să ia asupra ei toată povara muncii şi a grijilor. Femeie zdravănă, ea îi ara, ea secera. Seara, cînd venea la grajd să mulgă vacile, era uneori atît de trudită, încît plîngea. Cum se gîndea însă la rostul copiilor, se înveselea iarăşi. Îşi ştergea cu năframa lacrimile şi spunea :

— Nu e nimic. O să am parte şi eu de zile bune, numai să-mi crească bieţii copilaşi. Numai să-mi crească !

Copiii i-au crescut cu vremea, dar i-a cuprins un dor ciudat de ducă. N-au voit să mai rămînă în casa părintească şi au plecat prin ţări străine. Stăpînă-mea n-a primit niciodată un ajutor de la ei. O parte din copii s-au însurat înainte de plecare, lăsîndu-şi copiii acasă. Copiii ăştia o însoţeau pe stăpînă la grajd, aşa cum făcuseră şi părinţii lor. Iar serile, cînd stăpîna adormea de somn la mulsoare, căpăta iar curaj gîndindu-se la ei.

— O să am parte şi eu de zile bune — zicea ea dezmeticindu-se din somn — numai să-mi crească nepoţii !

Aceştia însă, dacă au crescut, au plecat şi ei la părinţii lor în ţări străine. Nimeni nu s-a mai întors şi nimeni nu s-a statornicit la fermă. Sărmana bătrînă a rămas singură cuc la gospodăria ei.

După ce şi ultimul nepot a plecat, a apus şi soarele bietei bătrîne. Gîrbovită şi încărunţită, se poticnea la mers şi nu se mai putea urni din loc. De muncit n-a mai fost chip să muncească. Nemaiputînd să aibă grijă de fermă, o lăsă în voia soartei. A vîndut boii, apoi a vîndut vacile. N-a păstrat-o decît pe cea mai bătrînă, care stătea acum de vorbă cu Năpîrstoc. A lăsat-o să trăiască, deoarece toţi copiii fuseseră cu ea la păscut...

Ar fi putut să tocmească cîţiva oameni care s-o ajute la muncă, dar dacă nici unul din ai ei nu voia să vină să aibă grijă de fermă, bătrîna era mai mulţumită s-o vadă cu ochii ei căzînd în paraginä. Puţin îi păsa de sărăcie. Se temea să nu afle însă copiii cît de greu o ducea.

— De n-ar afla copiii ! De n-ar afla ! suspina ea, clătinindu-se prin grajd.

Copiii îi scriau mereu, rugînd-o să vină-la ei. dar bătrînei nici prin gînd nu-i trecea așa ceva.

In acea seară din urmă fusese mai prăpădită și mai fără vlagă ca oricînd. Nu se simțise în stare nici măcar să mulgă vaca.

Băiatul nu mai auzi ce povestea vaca. Deschise ușa de la grajd și dădu fuga la moarta de care se temuse atît de mult, cu cîteva clipe mai înainte.

Nu-i mai era teamă acum de moartă. Îl durea sufletul gîndindu-se că își trăise bătrînețea în singurătate și cu dorul nepotolit după copiii care se înstrăinaseră. Era bucuros că putea să stea de veghe lîngă trupul neînsufletit al bătrînei în acea noapte cînd nimeni nu se afla lîngă ea.

După puțin însă, își aduse aminte de părinții lui.

Cît de mult le este dor părinților de copii ! Niciodată nu-și dăduse seama atît de limpede de acest lucru. Viața părinților e ca și sfîrșită după ce au plecat copiii de lîngă ei. Oare și părinților săi le-o fi dor de el, cum îi fusese acelei bătrîne de copiii ei ?

Gîndul acesta îl bucura, dar nu-i prea venea totuși să creadă că ai săi se topeau de dor după el. Că doar nu fusese un copil de care să-i fie dor cuiva !

Nu fusese un astfel de copil, dar poate că ar fi fost cu vremea...

DE LA TABERG LA HUSKVARNA

Vineri, 15 aprilie

Băiatul stătu de veghe mai toată noaptea, dar spre ziuă îl fură somnul și adormi. Iar în somn își visă părinții. Abia îi mai recunoștea. Amîndoi încărunțiseră, avînd chipurile îmbătrînite și pline de zbîrcituri. Întrebîndu-i de ce ajunseseră așa, ei îi răspunseră că îmbătrîniseră de dorul lui. Băiatul rămase mișcat și uimit, căci

fusese tot timpul încredințat că părinții săi erau bucuroși că scăpaseră de el.

Cînd se trezi dimineața, era o vreme frumoasă și senină. După ce mîncă o bucățică de pîine pe care o găsise prin casă, dădu de mîncare gîștelor și vacii și lăsă deschisă ușa de la grajd, pentru ca vaca să se poată duce la o fermă din apropiere. Văzînd-o venind singură, vecinii or să priceapă că s-a întîmplat ceva stăpînei ei.

Cum se ridicară în văzduh, gîștele și Năpîrstoc văzură un munte înalt, cu pereții aproape verticali și cu vîrful prăpăstios. Imediat își dădură seama că era vorba de Taberg. Pe culmea muntelui se afla Akka, însoțită de Yksi, de Kaksi, de Kolme, de Neljä, de Viisi, de Kuusi și de cei șase boboci care îi așteptau. Nu trebuie să vă mai spun, că vă închipuiți și dumneavoastră ce gîgîială se stîrni deodată și ce bucurie a fost cînd văzură că gîscanul cel alb și Dunfin izbutiseră să-l afle pe Năpîrstoc !...

Versanțele muntelui Taberg erau acoperite cu păduri destul de înalte, însă culmea era pleșuvă și de pe ea se putea vedea hăt departe, de jur împrejur. Spre răsărit, spre miazăzi ori spre apus nu se zărea altceva decît un platou sărăcăcios cu păduri întunecoase de brad, cu turbării negre, cu lacuri înghețate și cu lanțuri de munți plumburii. Dar spre miazănoapte era cu totul altceva. Pămîntul părea a fi fost lucrat acolo cu cea mai mare dragoste și îngrijire. În acea parte se zăreau numai munți frumoși, și riuri șerpuind pînă la marele lac Vättern, care nu era înghețat și strălucea ca și cum n-ar fi fost plin cu apă, ci cu lumină albastră.

La drept vorbind, lacul Vättern făcea tot atît de frumoasă întreaga priveliște, împrăștiind reflexe albastre și pe țărmuri. Boschetele, înălțimile, acoperișurile și turlele orașului Jönköping, care se zăreau pe malul lacului, erau învăluite într-o lumină albastră care încînta privirea. Băiatul își zicea că dacă s-ar afla țări și în cer, ele ar trebui să fie tot atît de albastre.

Urmîndu-și zborul, gîștele se aflau acum deasupra acelei văi albastre. Erau foarte vioaie și făceau multă larmă, astfel că oricine avea urechi nu putea să le ignore prezența.

Prin partea locului părea a fi într-adevăr prima zi frumoasă de primăvară. Pînă acum, primăvara fusese ploioasă și urîtă. Vremea devenind însă deodată frumoasă, oamenii începură să dorească atît de mult căl-

dura verii și pădurile verzi, că le venea greu să-și mai vadă de treburile lor.

Cînd gîștele sălbatice trecură slobode și voioase pe deasupra văii, nu mai era jos nici o ființă care să nu se oprească de la lucru, ca să se uite după ele.

Cei dintîi le văzură minerii de la Taberg, care scoteau minereul chiar de la suprafață. Auzindu-le gîgîind, opriră lucrul, iar unul din ei le strigă :

— Încotro mergeți ? Încotro mergeți ?

Gîștele nu înțeleseră ce spusese minerul, dar băiatul auzi întrebarea și, aplecîndu-se pe spinarea gîscanului, răspunse în locul lor :

— Ne ducem unde nu sînt nici tîrnăcoape, nici ciocane.

Auzind aceste cuvinte, minerii crezură că gîștele își schimbaseră gîgîitul cu glasul omenesc, ca să exprime însăși dorința lor.

— Mergem și noi ! Mergem și noi ! strigară minerii.

— Nu anul ăsta ! răspunse băiatul. Nu anul ăsta !

Gîștele sălbatice o luară apoi de-a lungul rîului Taberg spre lacul Munk, stîrnind în toate părțile aceeași zarvă. Pe fîșia îngustă de pămînt ce desparte lacurile Munk și Vättern se înalță orașul Jönköping, cu marile lui instalații industriale. Gîștele zburară mai întîi pe deasupra fabricii de hîrtie „Lacul Munk". Tocmai se dăduse pauza de la amiază și pîlcuri lungi de muncitori se scurgeau pe poarta fabricii. Auzind gîgîitul gîștelor sălbatice, se opriră o clipă să le asculte.

— Încotro mergeți ? încotro mergeți ? strigă un lucrător.

Gîștele nu înțeleseseră ce spunea, dar băiatul răspunse în locul lor :

— Ne ducem unde nu-s mașini, nici cazane cu aburi.

Auzind acest răspuns muncitorii crezură că gîștele își schimbaseră gîgîitul cu glasul omenesc, ca să exprime însăși dorința lor.

— Mergem și noi ! strigară o mulțime dintre ei. Mergem și noi !

— Nu anul ăsta ! răspunse băiatul. Nu anul ăsta !

Gîștele sălbatice zburară apoi pe deasupra vestitei fabrici de chibrituri de pe malul lacului Vättern, mare cît o cetate, care își înalță spre cer coșurile ei uriașe. Prin curți nu se vedea nici țipenie de om, dar într-o sală întinsă trebăluiau lucrătoarele tinere, care umpleau cutii

cu chibrituri. De dragul vremii frumoase de afară deschiseseră o fereastră. Şi aşa se făcu că prin fereastra aceea pătrunseră pînă la ele strigătele gîştelor... Cea care era mai aproape de fereastră se aplecă în afară cu o cutie de chibrituri în mînă şi strigă :

— Încotro mergeţi ? Încotro mergeţi ?

— Ne ducem în ţara în care nu-i nevoie nici de lumină, nici de chibrituri, zise băiatul.

Fata crezu că ceea ce auzise era gîgîitul de gîşte, dar pe urmă, părîndu-i-se că deslușise cîteva cuvinte, strigă :

— Merg şi eu ! Merg şi eu !

— Nu anul ăsta ! răspunse băiatul. Nu anul ăsta !

În partea răsăriteană a fabricii se înalţă oraşul Jönköping, pe una din cele mai frumoase poziţii. Îngustul lac Vättern are ţărmurile înalte şi abrupte, de nisip, atît pe partea răsăriteană, cît şi pe cea apuseană. La miazăzi însă, pereţii de nisip se şubrezesc şi se cască, spre a face parcă loc unei porţi mari prin care se poate ajunge la lac. Iar la mijlocul porţii, cu munţii la dreapta şi la stînga şi cu Vättern în faţă, e situat oraşul Jönköping.

Gîştele zburară pe deasupra oraşului lung şi îngust, făcînd aceeaşi larmă ca şi în restul ţinutului. În oraş nu le răspunse însă nimeni. Nici nu era de aşteptat ca orăşenii să se oprească în stradă şi să strige la ele.

Mai zburară gîştele ce mai zburară şi numai ce ajunseră deasupra orăşelului Huskvarna, situat într-o vale, înconjurat de munţi frumoşi şi abrupţi. De pe înălţimea unui munte se prăvălea într-o cascadă lungă şi îngustă un rîu. La poalele munţilor se înălţau ateliere şi fabrici, iar pe mijlocul văii erau clădite locuinţe muncitoreşti înconjurate de livezi. În mijlocul văii se afla şcoala.

Cînd treceau în zbor gîştele sălbatice, tocmai sunase clopoţelul şi o droaie de copii ieşiră pe uşă în rînduri strînse. Erau aşa de mulţi, încît umplură toată curtea şcolii.

— Încotro mergeţi ? Încotro mergeţi ? strigară copiii, auzind larma gîştelor.

— Unde nu-s cărţi, nici lecţii, răspunse băiatul.

— Luaţi-ne şi pe noi ! strigară copiii.

— Nu anul ăsta, ci la anul ! răspunse băiatul. Nu anul ăsta, ci la anul !

LACUL CEL MARE AL PĂSĂRILOR

Jarro, bobocul de rață sălbatică

Tokern e un lac destul de mare, dar pe vremuri se vede că a fost mult mai întins. Oamenii au socotit însă că el acoperea o parte prea mare a șesului mănos și au căutat să-i sece apa, ca să poată ara și semăna pe fundul lui. N-au izbutit să-l sece în întregime, cum avuseseră de gînd, așa că lacul acoperă și azi o întindere mare de pămînt. După secare, el a rămas atît de scund, încît adîncimea lui nu e nicăieri mai mare de cîțiva metri. Țărmurile lui au devenit lunci mlăștinoase, iar pe lac se văd pretutindeni ostroave mici de nămol ieșite la suprafața apei.

Vezi însă că se află pe lumea asta o plantă căreia îi place să stea cu picioarele în apă, dar care își ține trupul și creștetul în aer. Planta asta e papura și nicăieri nu-i prieste mai bine ca pe țărmurile joase ale lacului Tokern și împrejurul ostroavelor de nămol cu care e presărat. Atît de bine îi prieste acolo, încît crește înaltă peste un stat de om și deasă încît e aproape cu neputință să treacă cineva cu luntrea prin ea. Alcătuiește astfel o centură lată și verde de jur împrejurul lacului și din pricina asta lacul nu e accesibil decît în unele locuri de unde oamenii au înlăturat papura.

Dacă papura nu face casă bună cu oamenii, ea apără și adăpostește în schimb multe alte vietăți. În mijlocul ei se află o sumedenie de ochiuri și de canale cu apă verde, stătătoare, unde laolaltă cu iarba-broaștei cresc din belșug lintița și răborina, în care mișună plevușcă și larve de țînțari, ca și alte gîngănii. Pe malurile acestor ochiuri și canale se află o mulțime de locuri ascunse, în care păsările își clocesc ouăle și își hrănesc puii, fără să fie tulburate de vrăjmași și de grija mîncării.

În papura lacului Tokern trăiește și un număr foarte mare de păsări din cele care se adună acolo an de an, pe măsură ce află despre existența acestui sălaș minunat. Întîi și întîi s-au aciuat acolo rațele sălbatice, ce și azi se află cu miile prin acele părți. Ele însă nu mai sînt stăpîne pe tot lacul, căci au fost nevoite să împartă spațiul cu alte păsări : lebede, cufundari, lișițe, bodîrlani și multe altele.

Tokern e cel mai mare lac din Suedia, unde își au sălașul păsările, iar acestea se pot socoti cu drept cuvînt fericite într-un astfel de refugiu. Nu se știe însă dacă ele vor mai fi multă vreme stăpîne pe tufele de papură și pe țărmurile de nămol, deoarece oamenii nu pot să uite că pe fundul lacului se află o mare întindere de pămînt bun și roditor. În discuțiile lor ei aduc mereu vorba despre secarea acestui lac.

Pe vremea cînd Nils Holgersson călătorea în tovărășia gîștelor sălbatice, se afla pe lacul Tokern o rață cu numele de Jarro. Era doar un boboc, care nu trăise decît o vară, o toamnă și o iarnă. Acum viețuia cea dintîi primăvară a sa. Venise de curînd din nordul Africii și ajunsese la Tokern de timpuriu, cînd lacul era acoperit încă cu gheață.

Într-o seară, pe cînd se desfăta preumblîndu-se pe lac cu ceilalți boboci, un vînător descărcă asupra lor cîteva focuri de pușcă și Jarro fu lovit în piept. Era cît pe ce să piară. Ca să nu încapă totuși pe mîna omului care îl împușcase, Jarro zbură mai departe cît îl ținură puterile. Nu se mai gîndea încotro mergea, ci se silea să ajungă cît mai departe. Zbură el ce zbură, pînă ce se simți fără vlagă. Spre norocul său însă, nu mai era deasupra lacului: Zburase spre uscat, iar în clipa în care îl părăsiră puterile, se prăbuși fără simțire în dreptul porții unei ferme țărănești de pe țărm.

Nu mult după aceea trecu pe acolo un argat și, văzîndu-l, se duse să-l ridice. Jarro însă, care nu dorea altceva decît să moară liniștit, își adună cele din urmă puteri și îl ciupi pe argat de un deget, ca să-i dea drumul. Dar nu izbuti să-și recapete libertatea. Atacul avu însă un rezultat bun. Argatul băgă de seamă că pasărea era încă vie și o duse frumușel în casă, s-o arate stăpînă-si, o femeie tînără cu înfățișare blîndă. Femeia luă bobocul din mîna argatului îl dezmierdă pe spinare, văzînd cît era de frumos, cu capul verde, strălucitor, cu guleraș alb, cu spinarea roșcată și cu ochiuri albastre pe pene, își zise că ar fi păcat să moară. De aceea făcu repede un coșuleț și culcă pasărea în el.

Jarro se zbătu în coșuleț cîtva timp și se lupta să scape. În cele din urmă însă, înțelegînd că oamenii nu aveau de gînd să-l omoare, se liniști. Și se simțea destul de bine în coșulețul încăpător. Abia acum se putea ob-

serva cît era de istovit din cauza rănilor și a sîngelui pierdut. Văzîndu-l în ce stare se află, stăpîna casei luă coșul și-l așeză într-un loc mai ferit, lîngă vatră. Cînd îl puse din nou jos, Jarro închise ochii și adormi.

După cîteva clipe se trezi, simțindu-se pipăit de cineva. Cînd deschise ochii, îl cuprinse o teamă atît de grozavă, încît era cît pe ce să-și piardă firea. Soarta lui era pecetluită, de bună seamă, căci avea în față un dușman mai primejdios decît oamenii și păsările răpitoare. Acel dușman nu era nici mai mult, nici mai puțin decît însuși Cezar, prepelicarul mițos, care îl adulmeca de zor, cu o mare curiozitate.

Cîtă teamă încercase Jarro în vara trecută, cînd era doar un bobocel galben, de cîte ori se răspîndea prin tufele de papură zvonul : „Vine Cezar ! Vine Cezar !..." Cînd văzuse cîinele cu pete negre și albe și cu gura plină de dinți răzbătînd prin papură, crezuse că se afla înaintea morții. Totdeauna nădăjduise că nu va trăi clipa în care avea să se găsească față în față cu Cezar.

Și iată că, spre nenorocul lui, căzuse chiar pe terenul fermei unde-și ducea viața și acel cîine. Cezar se afla acum deasupra bobocului și-l privea cu niște ochi curioși și răi.

— Cine ești tu ? mîrîi el. Cum ai intrat aici în casă ? Nu faci cumva parte din păsările care trăiesc în papura de pe lac ?

Jarro abia avu curaj să-i răspundă.

— Nu fi supărat pe mine, Cezar, că am intrat în casă, zise el. Nu sînt eu de vină. Am fost împușcat și rănit. Oamenii, doar nu alții, m-au așezat aici în coș.

— Da ? Oamenii te-au așezat aici ? se miră Cezar. Vor să te lecuiască, desigur. Eu, unul, cred însă că ar face mai bine să te mănînce, o dată ce le-ai picat în mînă. În orice caz, ești apărat aici în casă. Nu trebuie să-ți fie teamă. N-o să-ți fac nici un rău. Acuma nu sîntem pe lacul Takern, la vînătoare...

Cezar se duse apoi să se culce lîngă vatra în care focul ardea cu flăcări mari și jucăușe. Dîndu-și seama că scăpase de acea primejdie îngrozitoare, Jarro adormi din nou, copleșit de oboseală.

Cînd se trezi a doua oară, văzu în fața lui o strachină cu apă și un pumn de grăunțe. Era bolnav, dar, pe lîngă boală, îl chinuia și foamea, așa că începu să mănînce.

Văzîndu-l că ciugulește cu lăcomie grăunțele, stăpîna veni la el și-l alintă bucuroasă. Pe urmă Jarro adormi iarăși. Cîteva zile la rînd nu făcu altceva decît să mănînce și să doarmă.

Într-o dimineață, Jarro se simți atît de bine, că ieși din coșuleț și începu să se preumble prin odaie. Nu ajunse totuși prea departe, căci deodată îl apucă o sfîrșeală și se prăbuși la pămînt, fără să mai știe de el. Vezi însă că Cezar era și el în odaie. Numaidecît veni lîngă Jarro și odată își deschise gura cea mare, apucîndu-l de-o aripă. Jarro crezu firește că Cezar avea de gînd să-l muște și să-l omoare, așa că-l trecură toate spaimele. Dar cîinele îl duse înapoi la coșuleț, fără să-i facă nici un rău. De la întîmplarea asta, Jarro căpătă o încredere așa de mare în Cezar, că la preumblarea următoare prin casă se duse la cîine și se așeză lîngă el. Pe urmă rămaseră amîndoi buni prieteni și Jarro dormea zilnic cîteva ceasuri între labele cîinelui.

Și mai devotat decît față de Cezar era Jarro față de stăpîna casei. De ea nu se speria cîtuși de puțin și, de cîte ori venea să-i aducă mîncare, o mîngîia pe mînă cu căpușorul. Cînd o vedea ieșind din casă, suspina de durere, iar cînd se întorcea o saluta în graiul lui.

Jarro uită repede cît de mult se temuse mai înainte de cîini și de oameni. I se părea că erau blînzi și buni, așa că-i erau dragi. Dorea să se facă sănătos, ca să poată zbura înapoi la lacul Tokern și să povestească rațelor sălbatice că vechii lor dușmani nu erau primejdioși, așa că nu trebuiau să se mai teamă de ei.

Bobocul băgase de seamă că, atît oamenii, cît și Cezar, aveau ochi blînzi în care se putea uita cu drag: Singura viețuitoare din casă de ale cărei priviri se ferea era pisica Clorina. Nu-i făcea nici ea vreun rău, dar nu putea avea încredere în mîță, socotind-o șireată și prefăcută. În afară de asta, pisica îl dojenea mereu că s-a ataşat de oameni și că-i iubește.

— Tu crezi că ei te îngrijesc pentru că le placi, zise Clorina într-una din zile. Lasă c-o să vezi cu ochii tăi ce se întîmplă, cînd vei fi gras și durduliu. Or să-ți sucească gîtul și-or să te pună la frigare, că eu îi cunosc destul de bine doar !

Jarro avea o inimă simțitoare și devotată, ca toate păsările, de altfel, și se întrista nespus de mult cînd auzea

astfel de lucruri. Nici prin gînd nu-i trecea că stăpîna casei ar fi avut inimia să-i sucească gîtul şi nici nu putea crede aşa ceva despre fiul ei, băieţaşul care şedea ceasuri întregi lîngă coşuleţul păsării spunîndu-i cîte şi mai cîte, de nu mai termina. În mintea lui îşi zicea că le era drag la amîndoi, aşa cum îi erau şi ei dragi lui.

Într-o zi, pe cînd Jarro şi Cezar se aflau la locul lor obişnuit din faţa vetrei, Clorina începu iar să-l cicălească pe boboc :

— Nu ştiu, Jarro, ce veţi face voi, raţele sălbatice, la anul, cînd lacul Tokern va fi uscat şi prefăcut în ogoare, zise Clorina, prefăcîndu-se a fi tare îngrijorată.

— Ce vrei să spui, Clorina ? strigă Jarro, sărind în sus speriat.

— Mereu uit, Jarro, că tu nu-nţelegi graiul oamenilor, ca Cezar şi ca mine, răspunse cu şiretenie pisica. Altfel ai fi auzit ce-au spus oamenii care au fost ieri aici în casă, anume că toată apa din Tokern va fi secată şi că la anul fundul lacului va fi uscat ca podeaua asta a casei... Şi atunci eu mă-ntreb : unde veţi pleca voi, raţele sălbatice ? Încotro vă veţi duce ?

Auzind aceste vorbe, Jarro se supără foc.

— Eşti răutăcioasă ca o lişiţă, strigă el la Clorina. Tu nu urmăreşti alt scop decît să mă asmuţi împotriva oamenilor. Nu cred că ei intenţionează să facă aşa ceva. Ei ştiu doar că lacul Tokern este proprietatea raţelor sălbatice. Ce motiv ar avea să lase atîtea păsări de izbelişte şi să le nenorocească ? Ai născocit de bună seamă acest lucru ca să mă sperii. Bine-ar face vulturul Gorgo să te sfîşie ! Bine-ar face stăpîna casei să-ţi tundă mustăţile !

Jarro nu putu însă s-o reducă la tăcere pe Clorina cu una, cu două.

— Aha ! Crezi, prin urmare, că eu mint ? zise pisica. Întreabă-l atunci pe Cezar. Aseară era şi el în casă. Cezar nu minte niciodată.

— Cezar, zise Jarro, tu-nţelegi graiul oamenilor mult mai bine decît Clorina. Spune că ea n-a auzit bine. Gîndeşte-te ce s-ar întîmpla dacă oamenii ar seca lacul Tokern şi i-ar transforma fundul în ogoare. Nu s-ar mai găsi broaşte sau altă hrană pentru raţele bătrîne, nici plevuşcă, mormoloci sau larve de ţînţari pentru

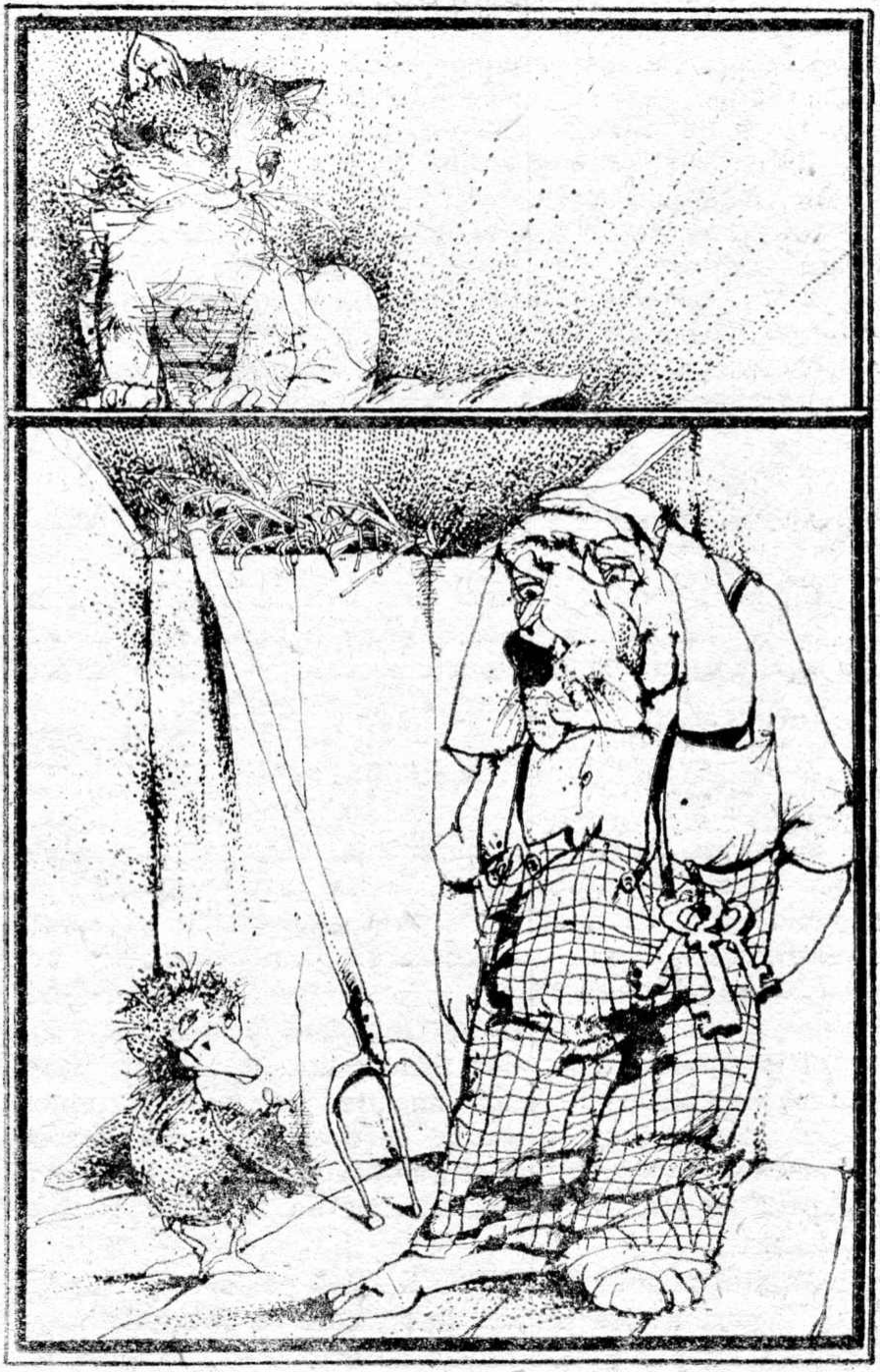

bobocii lor. Ar dispare atunci și tufele de pagură în care bobocii se pot ascunde pînă ce-nvață să zboare. Toate rațele ar fi silite să plece în altă parte. Unde vor găsi însă un adăpost așa de bun ca Tokern ? Spune, Cezar, că Clorina n-a auzit bine !

În răstimpul acestei convorbiri, Cezar avu o atitudine despre care nu știai ce să crezi. Fusese treaz o bună bucată de vreme, dar în clipa cînd Jarro i se adresă, cerîndu-i răspuns, Cezar începu să caște, punîndu-și botul pe labele din față și adormi buștean, cît ai zice pește.

De sus, de pe vatra unde stătea tolănită, pisica se uită la Cezar cu un zîmbet vielean.

Pasăre de mată

Duminică, 17 aprilie

După cîteva zile, Jarro se simți atît de bine, încît putu să zboare prin toată casa. Stăpîna îl dezmierda mereu, iar băiețelul alerga prin curte să culeagă pentru el primele fire de iarbă răsărite. Cînd îl mîngîiau, Jarro își zicea că, deși era acum destul de zdravăn ca să poată zbura oricînd spre lacul Tokern, nu-i venea să se despartă de oameni. Era bucuros să rămînă toată viața la ei.

Într-o zi însă, dis-de-dimineață, stăpîna puse peste Jarro un fel de căpăstru sau de lat, care-l împiedica să se folosească de aripi, și-l dădu apoi argatului care-l găsise. Omul îl puse subsuoară și porni cu el spre lac.

Gheața se topise cît timp Jarro zăcuse. Papura veche și uscată de anul trecut rămăsese încă pe marginea lacului și a ostroavelor, dar toate plantele acvatice începuseră a da lăstare la fundul apei, iar vîrfurile verzi ajunseseră la suprafață. Ciocurile încovoiate ale corlelor se iteau din păpuriș. Cufundarii se fuduleau cu gulerele noi de pene la gît, iar sitarii adunau de zor paie pentru cuiburi.

Argatul se sui într-o lotcă, îl așeză pe Jarro pe fundul ei și începu a vîsli pe lac. Jarro, care se obișnuise între timp să aștepte numai binele de la oameni, îi spuse lui Cezar, venit o dată cu ei, că era foarte recunoscător argatului că-l adusese pe lac. Acesta n-avea nevoie să-l

supravegheze prea îndeaproape și să-l țină prizonier cu prea mult zel, căci Jarro nu avea de gînd să fugă.

Dar Cezar nu răspunse nimic. Era foarte scump la vorbă în dimineața aceea.

Singurul lucru care i se păru cam ciudat lui Jarro era că argatul luase puşca cu el. Nu-i venea să creadă că vreunul din oamenii aceştia buni de la fermă ar fi fost în stare să împuște păsări. În afară de asta, Cezar îi spusese că nu se vîna pe acea vreme.

— Vînatul e oprit acum, spusese el, deşi acest lucru nu mă privește pe mine...

Argatul mina însă lotca spre unul din ostroavele de nămol împresurate de păpuriş. Acolo se dădu jos, făcu o căpiță de papură veche și se așeză îndărătul ei. Jarro rămase pe nămol cu căpăstrul peste aripi, legat de lotcă cu o sfoară lungă.

Deodată zări niște boboci de rațe sălbatice în tovărășia cărora cutreierase cîndva lacul. Erau departe, dar Jarro îi chemă la el cu strigătele puternice. Bobocii răspunseră și se apropiară într-un stol mare, frumos. Abia se apropiaseră că Jarro și începu să le povestească despre salvarea lui miraculoasă și despre bunătatea omenească. În aceeași clipă, în spatele lui pocniră două împușcături. Trei rațe căzură moarte în păpuriș, iar Cezar se băgă în apă și le prinse.

Abia atunci s-a luminat Jarro. Oamenii îl salvaseră ca să-l poată folosi ca pasăre de nadă. Și izbutiseră, după cum se vedea !... Trei rațe pieriseră din pricina lui. Să moară de rușine și mai multe nu ! I se părea că pînă și prietenul său Cezar se uita la el cu dispreț, iar după ce se înapoiară acasă nu mai avu curaj să se culce lîngă ciine.

A doua zi dimineață, Jarro fu dus din nou la lac. Și de data asta zări niște rațe. Cum le văzu însă zburînd spre el, le strigă :

— Fugiți, fugiți ! Băgați de seamă ! Duceți-vă în altă parte ! După căpița de papură e ascuns un vînător. Eu nu-s decît o pasăre de nadă !

Jarro izbuti astfel în adevăr să scoată rațele din bătaia puștii.

Bietul boboc era atît de ocupat cu veghea, încît abia avea răgaz să ciugulească din cînd în cînd cîte un fir

de iarbă. De cîte ori se apropia vreo pasăre, repeta strigătele de alarmă. Îi preveni chiar și pe cufundari, deși aveu ură pe ei, căci scoteau rațele din cele mai bune ascunzători. Nu voia totuși ca din cauza lui să cadă pradă nenorocirii și alte păsări. Datorită zelului cu care Jarro veghease toată vremea, argatul se întoarse acasă de data asta fără să fi tras nici măcar un singur foc de pușcă.

Cu toate acestea, Cezar păru mai puțin nemulțumit decît în ajun ; iar cînd se făcu seară, îl luă pe Jarro cu gura, îl duse la vatră și-l culcă între labele dinainte.

Jarro tînjea însă acum în casă și se simțea foarte nefericit. Îi spunea parcă inima că oamenii nu-l iubiseră niciodată. De cîte ori veneau să-l dezmierde stăpîna sau băiețelul, își vîra ciocul sub aripă și se făcea că doarme.

Jarro își continuă cîteva zile de-a rîndul trista lui misiune de a sta de veghe, ajungînd să fie cunoscut în toate părțile lacului Tokern. Într-o dimineață, pe cînd striga ca de obicei : „Fiți atente, zburătoarelor, nu vă apropiați de mine ! Nu-s decît o pasăre de nadă !“ văzu plutind pe apă spre locul unde era legat un cuib de cufundar. Nu era ceva deosebit. Era un cuib din anul trecut, și deoarece cuiburile de cufundari sînt făcute în așa fel încît pot pluti pe apă ca niște luntrițe, se întîmplă adeseori ca ele să rătăcească pe lac. Jarro se uită însă lung la cuib cum venea drept spre ostrov, ca și cînd l-ar fi condus cineva.

Cînd ajunse aproape de el, Jarro văzu în cuib un prichindel, cel mai mic pe care-l pomenise de cînd era pe lume, care vîslea de zor cu un bețișor. Prichindelul acela strigă la el :

— Apropie-te, Jarro, cît mai mult de apă și pregătește-te de zbor ! În curînd vei fi slobod.

În clipa următoare, cuibul de cufundar era lîngă mal, însă micul vîslaș nu-l părăsi, ci rămase liniștit, ghemuit între crenguțe și paie. Jarro mai că încremenise. Stătea cu frica în sîn să nu fie descoperit salvatorul său.

Sosi apoi în zbor un cîrd de gîște sălbatice. Jarro se dezmetici și le preveni cu strigăte puternice, dar gîștele zburară mai departe încoace și încolo pe deasupra lui. Se aflau la o înălțime atît de mare, încît erau ferite de

bătaia puștii. Argatul fu ispitit să tragă cîteva focuri asupra lor. N-apucase bine să le tragă, că prichindelul sări pe mal, scoase un cuțitaș de la brîu și din două tăieturi sfîrtecă la repezeală căpăstrul în care era prins Jarro.

— Zboară acuma, Jarro, pînă ce omul nu-și încarcă arma din nou! strigă el: sărind imediat în cuibul de cufundar și îndepărtîndu-se de mal.

Vînătorul era cu ochii la gîște și nu băgase de seamă că Jarro fusese liberat. Cezar prinsese însă mișcarea. În clipa în care bobocul își înălța aripile, se năpusti asupra lui și-l înșfăcă de ceafă.

Jarro țipa de mai mare jalea, dar prichindelul care-l salvase îi zise foarte liniștit lui Cezar:

— Dacă ești cinstit, așa cum pari a fi, nu poți sili o pasăre bună să stea aici și să atragă pe altele în nenorocire.

Auzind aceste cuvinte, Cezar îi dădu drumul lui Jarro.

— Zboară, Jarro! îl îndemnă el. Ești prea bun, în adevăr, ca să slujești drept pasăre de nadă. Nu în scopul ăsta voiam să te opresc, ci din cu totul altă pricină: casa fără tine o să-mi pară pustie.

Secarea lacului

Miercuri, 20 aprilie

Casa rămase în adevăr pustie după plecarea lui Jarro. Cîinele și pisica se plictiseau, nemaiputîndu-se clorovăi din cauza lui, iar stăpîna era tristă că nu mai auzea măcăitul vesel al bobocului care o încinta de cîte ori venea să-l vadă. Cel mai mult îi era însă dor de el băiețelului Per Ola. Nu avea decît trei ani și era singurul copil al stăpînilor. În toată viața lui nu avusese un tovarăș de joacă la fel ca Jarro, care să-i facă toate voile, și de aceea îl îndrăgise. Auzind că bobocul plecase de la fermă, ca să-și ducă iarăși viața pe lac laolaltă cu suratele lui, băiețelul nu se putea împăca deloc cu gîndul ăsta și își făcea fel de fel de socoteli cum să-l aducă înapoi.

Per Ola stătuse ceasuri întregi de vorbă cu Jarro, pe cînd acesta şedea liniştit în coşuleţ, şi era încredinţat că bobocul înţelegea tot ce-i spunea. De aceea o rugă pe maică-sa să-l ducă pe lac, ca să-l întîlnească pe Jarro şi să-l înduplece să vină înapoi. Maică-sa nici nu voi să audă de aşa ceva, dar băieţelul nu se lăsă şi nu renunţă la planul pe care şi-l făcuse.

A doua zi după dispariţia lui Jarro, Per Ola se zbenguia prin curte. Se juca singur ca de obicei. Cezar era însă pe treptele scării. Cînd dăduse drumul afară bălatului, stăpîna îi spusese cîinelui: „Ai grijă, Cezar, de Per Ola!"

Dacă lucrurile s-ar fi petrecut ca de obicei, Cezar ar fi împlinit porunca stăpînei, iar băiatul ar fi fost atît de bine supravegheat, că nu l-ar fi păscut nici o primejdie. Din nefericire însă, Cezar nu era în apele lui în timpul acela. Aflase că ţăranii din preajma lacului Tokern se strîngeau adesea la sfat să pună la cale secarea lacului şi că lucrul acesta fusese chiar hotărît. Vestea asta îl tulburase peste măsură. Aşadar, raţele urmau să-şi ia în curînd lumea în cap, iar Cezar n-ar mai fi avut nici un loc unde să vîneze... Cu gîndul la această nenorocire, cîinele uită cu totul că primise poruncă să-l supravegheze pe Per Ola.

Cum se văzu singur în curte, băieţelul socoti că era momentul prielnic să coboare la lac şi să stea de vorbă cu Jarro. Deschise o portiţă şi porni în direcţia lacului, pe cărarea care ducea spre luncă. Cîtă vreme putea fi văzut de cei de acasă, merse tipa-tipa, dar pe urmă îşi iuţi paşii. Se temea să nu-l zărească maică-sa ori altcineva şi să-l cheme înapoi. Nu voia să-i pricinuiască nici un rău bobocului, ci numai să-l înduplece să se întoarcă la fermă. Era sigur însă că ai lui n-ar fi încuviinţat ceea ce făcea acum.

Ajungînd pe malul lacului, Per Ola îl strigă pe Jarro de cîteva ori. Pe urmă stătu cîtva timp în aşteptare, dar ia-l pe Jarro de unde nu-l! E drept că zări mai multe păsări care semănau cu raţele sălbatice, dar acestea zburară mai departe fără să-l ia în seamă. Băiatul pricepu astfel că nici una din ele nu era cea căutată de el.

Văzînd că Jarro nu vine la el, Per Ola își făcu socoteala că l-ar putea găsi mai ușor dacă s-ar duce pe lac. Lîngă lac se aflau mai multe luntre bune, dar, ca un făcut, toate erau legate. Singura slobodă era o lotcă veche și crăpată, atît de hîrbuită, că nimeni nu se mai slujea de ea. Per Ola se sui totuși în lotcă, fără să-i pese că avea fundul plin cu apă. De vîsle nu se putea folosi, căci nu-l ajutau puterile. În schimb, ca să înainteze, începu să se legene în lotcă. Nu încape îndoială că nici un om nu fusese în stare pînă atunci să conducă în acest fel o luntre pe lacul Tokern. Dar cînd nivelul apei e ridicat și nenorocirea paște o făptură omenească, copiii nici au o dibăcie minunată de a se avînta pe un lac chiar într-o lotcă hîrbuită. Nu trecu mult și Per Ola plutea pe Tokern, strigîndu-l pe Jarro.

În timp ce vechea lotcă se legăna astfel pe valuri, crăpăturile ei se lărgiră și mai mult, lăsînd apa să intre în voie. Dar lucrul ăsta nu-l interesa cîtuși de puțin pe băiat. Ședea pe băncuța din față și striga la orice pasăre pe care o vedea, mirîndu-se întruna că Jarro tot nu se ivea.

În cele din urmă, Jarro îl zări pe Per Ola. Din ascunzișul unde se afla, bobocul auzi că cineva îl cheamă cu numele pe care-l avusese printre oameni și înțelese că băiatul venise pe lac să-l caute. Era nespus de bucuros văzînd că o făptură omenească îl iubea în adevăr. Zbură ca o săgeată spre Per Ola, se așeză lîngă el și se lăsă mîngîiat de băiat. Erau amîndoi foarte fericiți că se vedeau iarăși împreună.

Jarro băgă însă de seamă imediat în ce stare jalnică se afla lotca; plină pe jumătate cu apă și gata să se scufunde. Căută să-l convingă pe băiat că, de vreme ce nu era în stare nici să zboare, nici să înoate, trebuia să tragă de îndată la mal, dar ți-ai găsit cu cine!.. Ola nu-l înțelegea de fel. Jarro nu mai pierdu atunci nici o clipă și fugi după ajutor.

Nu trecu mult și se întoarse, aducînd în spinare un pici mult mai mic decît Per Ola. De n-ar fi avut grai

şi nu s-ar fi mişcat, băiatul ar fi crezut că era o păpuşă. Piciul îi porunci lui Per Ola să scoată din fundul lotcii o prăjină lungă şi subţire şi să încerce s-o propteasscă de malul unuia din ostroavele cu păpuriş. Apoi să se opintească zdravăn în ea. Băiatul îi dădu ascultare şi izbutiră astfel împreună să urnească lotca din loc. Din cîteva opinteli ajunseră la un ostrov înconjurat de papură, şi acolo băieţelul fu sfătuit să se dea jos. În clipa în care Per Ola puse piciorul pe uscat, luntrea se umplu cu apă şi se duse la fund.

Văzînd acest lucru, băiatul se posomorî, căci era sigur că părinţii îl vor dojeni aspru. Era tocmai gata să plîngă, dar se întîmplă chiar atunci un lucru care-i abătu gîndul în altă parte. Un stol de păsări mici, cenuşii, se lăsă pe ostrov, iar piciul îl duse la acele zburătoare, spunîndu-i cum le chema şi ce ziceau ele. Noutatea asta care-l desfăta nespus de mult îl făcu pe Per Ola să uite de toate necazurile.

Cei de acasă observaseră între timp că băiatul dispăruse şi porniseră în căutarea lui. Au luat la rînd încăpere cu încăpere, apoi dependinţele, dar nu l-au aflat. Dacă au văzut, l-au căutat în puţ şi în beci, apoi pe uliţe şi pe toate potecile din jurul casei. Negăsindu-l, au întrebat atunci pe la casele vecine dacă nu se rătăcise cumva pe acolo, iar la urmă s-au dus după el la lac. De găsit însă nu l-au putut găsi.

Cezar îşi dădu seama din primele clipe că toţi ai casei îl căutau pe Per Ola ; nu făcu însă nimic ca să-i ajute să-i dea de urmă. Stătea liniştit, ca şi cum toată întîmplarea asta nu l-ar fi interesat cîtuşi de puţin.

Într-un tîrziu fură descoperite nişte urme de paşi lîngă locul unde se aflau luntrele legate de ţărm; iar lumea constată că erau ale băiatului. Se observă apoi că lipsea lotca cea veche şi crăpată. Abia atunci oamenii care se adunaseră buluc începură să priceapă ce grozăvie se întîmplase.

Tatăl lui Per Ola şi argaţii ce se aflau pe aproape se urcară într-o luntre şi porniră să-l caute pe băiat. Au

visit ei pe lac pînă spre seară, dar de zărit nu l-au zărit nicăieri. Nu-şi puteau închipui acum altceva decît că lotca cea veche se scufundase şi că micuţul zăcea fără suflare pe fundul lacului.

Veni seara şi mama băiatului porni singură să cutreiere tot ţărmul. Toţi erau convinşi că Per Ola se înecase, dar biata mamă mai avea încă un strop de nădejde. Ea nu voia să creadă aşa ceva şi-l căuta pretutindeni fără odihnă. Îl căută printre tufele încîlcite de papură şi pipirig. Îl căută pe tot ţărmul mlăştinos, fără să ţină seama că i se înfundau picioarele în nămol şi că era udă leoarcă. Era în culmea deznădejdii. Inima îi zvîcnea cu putere. Nu plîngea, dar îşi frîngea mîinile şi îşi chema fecioraşul cu glas tare şi tînguitor.

În jurul ei se auzeau strigăte de raţe, de lebede şi de corle. Avea impresia că păsările acelea se ţineau după ea, bocind şi tînguindu-se şi ele. „Desigur că le doare ceva dacă se vaietă astfel", îşi zicea ea. Se gîndi apoi din nou la ea. Dar oare de ce numai pe păsări le auzea tînguindu-se ? Ele nu aveau doar nici o supărare...

Lucru ciudat : păsările nu tăcură nici după apusul soarelui. Mama lui Per Ola auzi nenumăratele stoluri de păsări, care se aflau pe lacul Tokern, scoţînd un strigăt de jale după altul. Multe din ele o urmăreau oriunde se ducea, altele zburau cu repezeciune pe lîngă ea. Tot văzduhul era plin de jelanii şi de tînguiri.

Durerea îi deschise însă inima. I se păreă că nu era atît de departe de celelalte vieţuitoare, cum sînt oamenii îndeobşte. Înţelese mult mai bine ca înainte soarta bietelor păsări. Ele aveau ca şi ea grija căminului şi a odraslelor. Între păsări şi ea, deosebirea nu era aşa de mare cum crezuse pînă atunci.

Se gîndi apoi că era un lucru ca şi hotărît ca toate acele mii de lebede, de raţe şi de bodîrlani să-şi piardă căminele de pe lacul Tokorn. „Va fi tare greu de ele !"... îşi zise femeia. „Unde-şi vor mai creşte puii de-acum încolo ?"

Se opri gîndindu-se la toate aceste lucruri. Transformarea unui lac în ogoare şi izlazuri părea să fie un

lucru bun și folositor, dar acel lac putea să fie altul, nu numaidecît Tokern, un lac în care să nu-și aibă cuiburile atîtea mii de vietăți.

În timpul acestei convorbiri dintre cei doi soți, Cezar se afla lîngă vatră. Își înălțase capul și asculta cu luare-aminte. Cînd socoti că cele auzite erau sigure, veni la stăpînă-sa, o apucă de fustă și o duse spre ușă.

— Ce faci, Cezar ? zise ea căutînd să dea cîinele la o parte. Știi poate unde e Per Ola ? exclamă femeia apoi, avînd parcă o presimțire.

Cezar începu să latre și să se arunce asupra ușii. Femeia o deschise și cîinele o luă în goana mare spre lacul Tokern. Stăpîna lui Cezar era atît de sigură că el știa unde se află băiatul ei, încît alergă după el într-un suflet.

Nu ajunseră bine la țărm că și auziră plînsete de copil venind dinspre lac.

Per Ola petrecuse ziua cea mai plăcută din viața lui în tovărășia lui Năpîrstoc și a gîștelor sălbatice, dar acum începuse să plîngă, căci era flămînd și se temea de întuneric. Vă puteți închipui și voi, dragi cititori, ce bucurie a fost pe băiețel cînd părinții lui și Cezar au venit să-l ia acasă !

FOTA DE PĂNURĂ

Sîmbătă, 23 aprilie

Băiatul se înălța mereu în văzduh. Sub el se afla marele șes al Östergötland-ului.

Gheața și zăpada care acoperiseră pînă de curînd șesul nu se mai vedea pe nicăieri. Peste tot începuseră muncile de primăvară.

— Ce-or fi norii aceia lungi care se tîrăsc pe ogoare ? întrebă după un timp băiatul.

— Pluguri şi boi ! Pluguri şi boi ! răspunseră în cor gîştele sălbatice.

Boii se urneau agale pe brazde. Abia puteai băga de seamă că se mişcau. Gîştele începură a striga la ei, luîndu-i în zeflemea, după cum le era obiceiul :

— Nici la anul n-o s-ajungeţi la celălalt capăt ! Nici la anul n-o s-ajungeţi la celălalt capăt !

Dar nici boii nu rămaseră datori cu răspunsul. Îşi ridicară boturile în vînt şi începură să mugească de hăuleau depărtările :

— Nu vă e ruşine, haimanalelor ? Mai mult folos aducem noi într-un ceas, decît voi în toată viaţa !

Prin unele părţi, plugurile erau trase de cai. Aceştia mergeau mai iute decît boii, dar gîştele se luară şi cu ei la harţă :

— Ruşine să vă fie c-aţi ajuns să faceţi treabă de boi ! le strigară ele.

— Şi vouă să vă fie ruşine că faceţi treabă de trîntori ! nechezară caii drept răspuns.

În timp ce caii şi boii erau la cîmp, berbecul unei gospodării se preumbla agale prin ogradă. Tuns proaspăt şi sprinten, îşi găsise şi el de lucru : trîntea copiii în ţărînă, alunga dulăul din coteţ şi pe urmă umbla fudul de colo pînă colo, de parcă ar fi fost singurul stăpîn al gospodăriei.

— Berbecule, berbecule, unde ţi-e lîna ? îl întrebară gîştele sălbatice zburînd pe deasupra lui.

— Au trimis-o la fabricile Drag din Norrköping, răspunse berbecul cu un behăit prelung.

— Berbecule, berbecule, unde ţi-s coarnele ? întrebară gîştele din nou.

Spre marea lui părere de rău însă, berbecul nu avusese niciodată coarne şi nimeni nu-i putea face un necaz mai mare decît să-l întrebe de ele. De ciudă începu să sară şi să împungă aerul cu capul.

Pe şosea mergea un om care mîna din urmă o ciurdă de purcei. Godacii nu aveau decît vreo cîteva săptămîni

şi urmau să fie vînduţi în partea de sus a ţării. Aşa mici cum erau, umblau sprinteni şi lipiţi unul de altul, ca să fie bine apăraţi de s-ar fi ivit vreo primejdie.

— Guiţ, guiţ, guiţ ! Prea repede ne-au luat de la sînul mamei ! Guiţ, guiţ, guiţ ! Ce soartă ne aşteaptă oare, sărmanii de noi ? se tînguiau purceluşii.

Pe gîşte nu le lăsă inima să-şi bată joc de nişte făpturi atît de mici.

— Vă aşteaptă o soartă mai bună decît credeţi voi ! strigară ele, zburînd în apropierea lor şi dîndu-le curaj.

Gîştele nu erau niciodată aşa de vesele ca atunci cînd treceau pe deasupra unui şes. Nu se grăbeau de fel şi zburau de la o fermă la alta, glumind cu animalele domestice.

Aflîndu-se deasupra şesului, lui Năpîrstoc îi veni în minte o poveste pe care o auzise pe vremuri. Multe din poveşti se pierduseră în negura uitării, dar de amintit tot îşi amintea că în asta era vorba de o fotă cusută pe jumătate cu fir şi pe jumătate cu pănură sură. Stăpîna fotei o împodobise cu atîtea mărgăritare şi pietre scumpe, încît reuşise s-o facă mai frumoasă şi mai de preţ decît una de zarpa [1].

Băiatul îşi amintise de acea fotă uitîndu-se în jos la Östergötland, deoarece acesta era un şes mare, cuprins între două ţinuturi cu munţi pădureşi, unul la miazănoapte şi altul la miazăzi. Amîndouă ţinuturile erau albastre şi nespus de frumoase, lucind în lumina dimineţii de parcă ar fi fost acoperite cu văluri de aur ; iar şesul, care nu era decît un şir de ogoare pleşuvite de iarnă, nu oferea o privelişte mai frumoasă decît o pănură sură.

Gîştele trecuseră de muntele Omberg şi zburau spre răsărit, de-a lungul canalului Göta. Canalul se pregătea şi el de vară. Cete de muncitori îi întăreau malurile şi îi cătrăneau porţile mari de la stăvilare.

Şi în oraşul Linköping se lucra de zor în întîmpinarea primăverii. Zugravi şi zidari hărniceau pe schele, ca să dea caselor o înfăţişare cît mai frumoasă. Fete sîrguin-

[1] Zarpa — stofă scumpă de mătase, ţesută cu fir de aur şi argint.

cioase se urcaseră pe prichiciul ferestrelor deschise și spălau geamurile. În porturi erau dichisite corăbiile și vapoarele, de luceau lună.

La Norrköping gîștele sălbatice părăsiră șesul și zburară peste Kolmorden [1]. Cîtva timp au trecut de-a lungul unei vechi șosele accidentate, care șerpuia alături de văgăuni, pe sub pereți prăpăstioși de munte. Pe cînd zburau pe acolo, băiatul scoase deodată un țipăt. Bălăbănindu-și picioarele de neastîmpărat ce era, scăpase jos unul din galenți.

— Gîscane, gîscane ! Mi-a căzut jos galentul !

Gîscanul se întoarse și coborî spre pămînt, însă băiatul văzu atunci că doi copii care mergeau pe drum îi luaseră galentul de jos.

— Suie-te iar, gîscane, strigă Năpîrstoc. E prea tîrziu ! Nu-mi mai pot căpăta galentul.

Copiii care treceau pe șosea erau Osa, păzitoarea de gîște, și frățiorul ei Mats. Ei văzuseră galentul cel mic căzînd din văzduh și tocmai îl cercetau.

— Pesemne că l-au scăpat jos gîștele sălbatice ! zise micul Mats.

Osa tăcu cîtva timp, cu gîndul la acea descoperire. În cele din urmă spuse încet, căutînd parcă a-și aduce aminte de ceva.

— Amintește-ți, Mats, de un lucru. Cînd am trecut pe lîngă mănăstirea Öved, am auzit vorbindu-se că niște țărani au văzut un spiriduș îmbrăcat cu pantalonași de piele și încălțat cu galenți de lemn ca un muncitor. Iar atunci cînd am ajuns la Vittskövle, o fetiță ne-a povestit că văzuse un drăcușor cu galenți în picioare care zbura călare pe o gîscă. Pe urmă, chiar noi, cînd ne-am dus acasă la bordeiul nostru, am văzut un spiriduș îmbrăcat la fel, care a încălecat pe o gîscă și s-a pierdut în zare. Tot el o fi cel care zboară acum pe sus și a scăpat jos galentul.

— Să știi c-o fi chiar ăsta ! încuviință micul Mats.

Întoarseră galentul pe față și pe dos și cătară lung la el, căci galenți de spiriduși nu se prea găsesc pe drum în orice zi.

---

[1] Kolmorden — ținu păduros lung de aproape 100 km și lat de aproape 40 km, la hotarul dintre Östergötland și provincia Söderonanland.

— Stai puţin, dragă Mats ! zise Osa, păzitoarea de gîşte. Aici, într-o parte, parcă văd scris ceva.

— Văd şi eu, dar îs nişte litere parc-ar fi purici...

— Stai să mă uit mai bine ! Da, scrie aşa : Nils Holgersson de la Vemmenhög.

— Phi ! Aşa ceva nici că s-a mai pomenit ! zise micul Mats.

Partea a doua

POVESTEA LUI KARR ŞI A LUI PĂR-SUR

Kolmorden

În partea de sus a golfului Brovik, la hotarul dintre Östergötland şi Södermanland, se înalţă un munte lung de cîteva mile [1], a cărui lăţime depăşeşte o milă. Dacă şi înălţimea ar fi pe măsura lungimii şi lăţimii, muntele ar fi unul din cei mai frumoşi din lume. Dar, din păcate, această proporţie nu există.

Uneori îţi este dat să întîlneşti cîte o clădire care la început a fost plănuită atît de mare, încît proprietarul nu izbuteşte niciodată s-o termine. Cînd te apropii de ea, îţi dai seama că are temelii solide, arcade mari şi pivniţe adînci, dar de văzut nu vezi nici ziduri, nici acoperiş. Întreaga construcţie se ridică abia cîteva picioare de la pămînt. Călătorul care dă cu ochii de acest munte nu poate să nu se gîndească la o astfel de clădire lăsată în plata domnului, întrucît nu pare a fi un munte isprăvit, ci mai degrabă o temelie de munte. Înălţîndu-şi pereţii abrupţi de-a dreptul de pe şes, de oriunde îl priveşti îi vezi stîncile falnice, aşezate parcă anume ca să crească pe ele arini uriaşi. Totul e solid, sălbatic şi croit în linii mari : de înălţime însă, nici pomeneală. Zidarul a obosit şi a lăsat baltă lucrul înainte de a fi ajuns să dureze povîrnişuri, piscuri şi creste, care să alcătuiască pereţii şi acoperişul unui munte cu adevărat isprăvit.

În schimb, în loc de piscuri şi vîrfuri, ţinutul acesta muntos a fost totdeauna acoperit cu copaci mari şi înalţi. Pe laturile muntelui şi prin văi cresc stejari şi tei ; în jurul lacurilor, mesteceni şi arini ; pe pereţii abrupţi, pini ; iar brazii pot fi întîlniţi oriunde găsesc un pic de pămînt

[1] Milă — măsură de lungime. La romani era egală cu o mie de paşi. Mila engleză e egală cu 1609 metri, iar cea marină cu 1852 metri.

să-şi înfigă rădăcinile în el. Toţi aceşti copaci laolaltă alcătuiau marele codru Kolmorden, pe vremuri atît de temut că oricine era nevoit să-l străbată îşi vedea moartea cu ochii.

Vechimea acestei păduri e atît de mare, încît e greu de spus cum a ajuns în starea de acum. La început a dus-o desigur greu de tot pe muntele pleşuv, dar cu timpul s-a călit din nevoia de a-şi face temelie trainică printre stîncile tari şi de a-şi scoate bruma de hrană dintr-un pămînt pietros. S-a petrecut şi cu ea ceea ce se petrece cu mulţi care în tinereţe tînjesc, dar care cu vremea, pe măsură ce cresc, se dezvoltă şi prind putere. După ce a crescut, pădurea avea copaci cu trunchiuri groase şi ramuri împletite într-o reţea de nepătruns, cu rădăcini solide şi răzbătătoare, care şerpuiau sub pămînt, fixîndu-le şi întărindu-l. Era astfel un refugiu minunat pentru fiare sălbatice şi pentru tîlhari, care ştiau cum să se caţere şi să răzbată prin desişurile ei. Pentru alţii nu era însă deloc ispititoare, fiind întunecoasă şi rece, încîlcită şi fără pic de drumuri, mărăcinoasă şi plină de ghimpi ; iar copacii bătrîni păreau nişte arătări cu ramurile lor stufoase şi cu trunchiurile acoperite de muşchi.

Cînd oamenii au venit pentru prima oară în Södermanland şi în Östergötland, au dat pretutindeni numai de păduri mari. Pe cele de prin văile roditoare şi de pe şesuri le-au tăiat în scurtă vreme. Cum însă pădurea din Kolmorden se afla pe un teren stîncos şi sărac, nu se sinchisea deloc de ce se întîmplase cu altele. Cu cît a rămas mai mult timp neatinsă, cu atît s-a dezvoltat mai puternic. Era ca o cetate ale cărei ziduri se îngroaşă pe zi ce trece, iar cine voia s-o străbată trebuia să-şi ia securea cu el.

Alte păduri se tem de mîna omului. Cînd era vorba însă de cea din Kolmorden, oamenii erau cei care se temeau de ea. Era atît de întunecoasă şi de încîlcită, că vînătorii şi culegătorii de vreascuri se rătăceau sau piereau înainte de a putea ieşi cu mare anevoie din desişurile ei. Cît despre drumeţii care aveau cale către Östergötland şi Södermanland, viaţa lor era pur şi simplu în primejdie. Trebuiau să-şi facă drum pe potecile înguste, bătătorite de jivinele codrului, din pricină că populaţia megieşă nu era în stare să croiască drumuri prin încîlciturile pădurii. Nu existau poduri peste rîuri, nici bacuri peste lacuri sau punţi peste bălţi. În toată pădurea nu se afla nici o colibă

locuită de oameni pașnici. Bîrloguri de fiare sălbatice și vizuine de tîlhari se găseau în schimb berechet. Puțini erau cei care reușeau s-o străbată teferi, dar cu atît mai mare era numărul acelora care cădeau în prăpăstii, se înfundau în mocirle, erau prădați de tîlhari sau urmăriți de fiare. Dar chiar și cei ce erau megieși cu pădurea și nu cutezau niciodată să calce pe acolo aveau neajunsuri din cauza ei, căci urșii și lupii coborau mereu de pe Kolmorden și le sfîșiau vitele. Și nici măcar nu era chip de stîrpit fiarele sălbatice, de vreme ce pădurea deasă le oferea un loc atît de sigur de ascunzătoare.

De bună seamă că atît populația din Östergötland, cît și cea din Södermanland ar fi fost bucuroasă să scape de Kolmorden. Lucrul acesta era însă greu de înfăptuit atîta vreme cît se găsea pămînt arabil în alte părți. Încetul cu încetul însă, oamenii reușiră să o domine. Pe povîrnișurile muntelui, de jur împrejurul pădurii, se iviră ferme și sate. Prin pădure începură, de bine, de rău, a fi croite drumuri, iar la Krokek, în plină sălbăticie, călugării au durat o mănăstire, unde drumeții găseau refugiu.

Codrul continua totuși să domine măreț și primejdios, pînă ce, într-o bună zi, un călător care pătrunse adînc în desișul lui descoperi în sînul muntelui minereu. Cum au prins de veste, oamenii s-au năpustit asupra pădurii să-i cerceteze bogățiile, și rezultatul a fost că puterea ei a început să descrească. Oameni au început să sape galerii de mină, iar pe terenul din jur au înălțat turnătorii și uzine metalurgice. Mare pagubă pentru pădure n-ar fi fost din cauza asta, dar buna funcționare a acestor întreprinderi necesita un consum mare de lemn și de cărbuni. Cărbunarii și tăietorii de lemne dădură iama în bătrînul codru înfricoșător. Toți copacii din jurul uzinelor fură tăiați, iar terenul pe care crescuseră fu transformat în ogoare. Mulți țărani se strămutară acolo și, în scurtă vreme, pe locurile unde înainte vreme erau numai bîrloguri de urși, apărură sate noi.

Chiar și acolo unde locurile nu erau pe deplin despădurite, copacii bătrîni erau tăiați, ca și tufișurile dese. În toate părțile fură croite drumuri, iar fiarele sălbatice fură izgonite, după cum fură izgoniți și tîlharii. După ce oamenii puseră în sfîrșit stăpînire pe pădure, o schingiuiră într-un chip sălbatic și fără frîu, fie tăind-o, fie arzînd-o,

fie prefăcînd-o în mangal. Nu uitaseră de vechea lor ură împotriva ei și voiau parcă s-o distrugă cu desăvîrșire.

Spre norocul pădurii însă, în minele din Kolmorden nu se afla prea mult minereu, așa că exploatarea minelor și industria metalurgică își încetiniră ritmul. Nici mangal nu s-a mai făcut, astfel că pădurea putu să răsufle puțin în voie. Mulți din cei care se așezaseră în satele din Kolmorden rămaseră fără lucru și își cîștigau cu greu pîinea ; iar pădurea începu să crească și să se întindă, astfel că fermele și uzinele rămaseră încercuite în pădure ca niște insule pe întinsul mării. Locuitorii din Kolmorden încercară să se îndeletnicească apoi cu plugăria, dar nu făcură nici o ispravă. Bătrînul teren acoperit de pădure îi priau și-i erau dragi stejarii uriași și pinii înalți, nu napii și grînele.

Oamenii se uitau morocănoși și încruntați la pădurea care sporea zi de zi și era tot mai puternică, în timp ce ei sărăceau, dar în cele din urmă ajunseră la convingerea că și ea ar putea fi bună la ceva, putîndu-le asigura existența, În orice caz, cel mai cuminte lucru era s-o ocrotească și s-o ferească de distrugere.

Oamenii din partea locului începură astfel să scoată din pădure bușteni și scînduri, vînzînd aceste produse locuitorilor de la șes, care își distruseseră mai de mult pădurile. Ei constatară în curînd că, procedînd cu chibzuință, își puteau asigura existența de pe urma pădurii tot așa de bine ca din plugărie și din minerit.

Atunci o privire cu alți ochi, nu ca înainte. Învățară s-o prețuiască și s-o îndrăgească. Uitară cu totul vechea lor dușmănie și socotiră pădurea cea mai bună prietenă a lor.

Karr

Cu vreo doisprezece ani înainte de plecarea în călătorie a lui Nils Holgersson cu gîștele sălbatice, proprietarul unei forje din Kolmorden voi să se descotorosească de unul din cîinii săi de vînătoare. Drept aceea, chemă la el pădurarul și-i spuse că nu mai putea să țină cîinele, deoarece nu izbutise să-l dezbare de prostul năravde a vîna toate oile și găinile pe care le întîlnea în cale, așa că-l rugă să-l ducă în pădure și să-i facă de petrecanie.

Pădurarul puse zgardă cîinelui, ca nu cumva să-i scape, și se pregăti să-l ducă într-un anume loc în pădure, unde toți cîinii care nu mai erau buni de nimic erau împușcați și îngropați. Pădurarul nu era om rău, dar știa că hoțomanul ăsta nu vîna numai ei și găini, ci că de multe ori intra în pădure și punea ghearele pe cîte un biet iepuraș sau pe cîte un cocoșel de sihlă.

Cîinele era mic și negru, cu pieptul galben, ca și picioarele din față. Îl chema Karr și era atît de deștept că înțelegea tot ce spuneau oamenii. În timp ce pădurarul îl purta prin pădure, el își dădea foarte bine seama ce soartă îl așteaptă. Se făcea însă că habar n-are. Nu ținea nici capul în jos, nici coada între picioare, ci părea nepăsător ca de obicei. Era mîndru și nu voia să dea nici cel mai mic semn de teamă.

În jurul vechei forje se întindea în toate părțile o pădure mare și largă, căreia după mult timp i-ai fi dat de capăt. Acea pădure era vestită în rîndurile animalelor și ale oamenilor pentru motivul că proprietarii ei avuseseră de ani de zile atîta grijă de ea, încît nu se induraseră nici măcar să-i taie copacii pentru lemne de foc. Nu-i lăsase inima nici măcar s-o rărească, așa că pădurea crescuse deasă. Era însă firesc ca o pădure atît de bine păstrată să fie un adăpost prețios pentru fiarele sălbatice, care se găseau în cuprinsul ei în număr foarte mare. Între ele, fiarele îi ziceau „Pădurea păcii", socotind-o cel mai bun refugiu din toată țara.

Pe cînd era purtat prin pădure, cîinele se gîndea ce sperietoare fusese el ani de-a rîndul pentru toate animalele mici care trăiau în desișurile ei. „Ce s-ar mai bucura ele, Karr, dac-ar ști ce te așteaptă!" se gîndea cîinele în sinea lui. Începu apoi să dea din coadă și să latre voios, ca nimeni să nu creadă că i-ar fi frică ori c-ar fi mîhnit.

„De ce viață plăcută și fără griji aș fi avut parte dacă nu le-aș fi vînat uneori! își zise. Nu mă căiesc însă." Dar în aceeași clipă se petrecu în el o schimbare. Își lungi gîtul, de parcă voia să urle. Nu mai alerga alături de pădurar, ci mergea în urma lui. Se vedea bine că se gîndea la ceva care-i încrîncena inima.

Vara abia venise prin acele locuri. Femeiuștile elanilor[1] fătaseră de curînd și, cu o seară înainte, cîinele

[1] Elan — un soi de cerb, care trăiește în regiunile boreale.

izbutise să despartă un pui de elan de maică-sa şi să-l fugărească pînă la baltă. Acolo îl urmărise pas cu pas printre tufele de buruieni, de fapt nu ca să-l prindă, ci numai ca să facă haz de teama lui grozavă. Mama puiului de elan ştia că balta e adîncă după dezgheţ şi că nu putea să ţină o vietate atît de mare ca ea, aşa că rămase pe mal pînă în ultima clipă. Văzîndu-şi însă puiul fugărit de Karr tot mai departe, se vîrî deodată în apă, goni ciinele, luă puiul cu ea şi se întoarse către uscat. Elanii sînt mai dibaci decît alte animale cînd e vorba să meargă prin locuri pline de mlaştini şi primejdioase, iar mama puiului părea că va izbuti să ajungă teafără la mal. Cînd fu însă aproape de el, o tufă pe care călcase s-a cufundat în nămol, tîrînd bietul animal după ea... Zadarnic a căutat femeiuşca de elan să se ridice. Nu se mai putea ţine pe picioare şi se cufunda tot mai mult în mîl. Karr stătea pe mal şi se uita cu răsuflarea tăiată. Văzînd însă că mama puiului nu se putea scula, a luat-o la fugă. Şi în timp ce alerga de mama focului, se gîndea la chelfăneala pe care ar mînca-o dacă s-ar fi aflat că dusese la pieire un elan. Şi de înspăimîntat ce era, nu s-a oprit deloc pînă ce n-a ajuns acasă.

De întîmplarea asta îşi aduse aminte Karr în timp ce alerga în urma pădurarului. Şi i se rupea inima de jale, poate din pricină că nu dorise pierea acelei vietăţi şi a puiului ei şi că-i nenorocise fără voia lui.

„Dar, mai ştii ! Poate că trăiesc încă !" îşi zise el deodată, cu un licăr de nădejde. „Cînd am fugit de lîngă ei, nu pieriseră încă. Poate c-au scăpat..."

Îi veni o poftă nestăvilită să afle ceva despre soarta acelor biete animale, cît mai avea încă timp. Văzînd că pădurarul nu-l mai ţinea strîns de zgardă, făcu o săritură în lături şi scăpă din mîna omului. O luă apoi la fugă prin pădure de-a dreptul spre baltă. Pînă să-l ia pădurarul cu puşca la ochi, ciinele se şi făcuse nevăzut. Omului nostru nu-i rămase altceva de făcut decît să alerge după ciine. Cînd ajunse în dreptul bălţii, îl văzu în apă, nu departe de mal, urlînd cît îl ţinea gura. Voind să ştie şi el ce anume se petrecuse, vînătorul îşi lăsă puşca jos şi se tîrî cu grijă prin baltă. Nu merse prea departe şi văzu o femeiuşcă de elan zăcînd moartă în nămol. Lîngă ea se afla un pui care mai era încă în viaţă, dar nu se putea mişca. Era frînt de oboseală. Lîngă el stătea Karr. Cînd

se apleca şi-l lingea, cînd scotea urlete puternice, cerînd ajutor.

Pădurarul ridică puiul de elan şi începu să-l tîrască spre uscat. Dîndu-şi seama că mica vietate va fi salvată, Karr nu mai putea de bucurie. Sărea în jurul pădurarului, îi lingea mîinile şi scheuna de mulţumire.

Pădurarul duse puiul de elan acasă şi-l închise într-o despărţitură a grajdului. Căută apoi ajutoare, ca să-o scoată din baltă pe femeiuşca de elan care zăcea moartă, şi abia după ce a fost făcută şi treaba asta şi-a amintit că trebuie să-l împuşte pe Karr, care-l urmărise tot timpul, fără gînd de fugă. Îl ademeni să vină lîngă el şi plecară din nou împreună spre pădure. La început, pădurarul mergea întins spre groapa cîinilor, dar pe drum se răzgîndi şi deodată făcu cale întoarsă, luînd-o spre casa stăpînului.

În ăst timp, Karr îl urmase foarte liniştit. Observînd însă că pădurarul îl ducea acum înapoi acasă, îl cuprinse o mare nelinişte. Pădurarul se gîndise, desigur, că el fusese cauza pieirii femeiuştii de elan şi-l aducea la stăpîn, ca să fie pedepsit înainte de a muri.

Toate ca toate, dar de bătaie se temea grozav, părîndu-i-se că nimic nu era mai rău pe lume decît chelfăneala, aşa că bietului cîine i se făcuse lehamite de viaţă. Mergea cu capul în jos, iar cînd ajunse acasă nu se uită deloc în ochii celor pe care-i vedea, ci se făcea că nu cunoaşte pe nimeni.

La venirea pădurarului, proprietarul forjei tocmai se afla pe scara din faţa casei.

„Îl văd că vine c-un cîine... Ce-o mai fi şi ăsta?" zise el mai mult pentru sine. „Karr nu poate să fie, căci e mort de mult, fără doar şi poate..."

Pădurarul prinse a-i povesti stăpînului întîmplarea cu elanii. Karr se ghemuise după picioarele lui, voind parcă să se ascundă.

Omul nostru nu povesti însă aşa cum se aşteptase cîinele, el avu pentru Karr numai cuvinte de laudă. „Cîinele — spunea el — aflase că elanii erau în primejdie şi voise să-i salveze cu preţul vieţii."

— Dumneavoastră, stăpîne, faceţi ce vreţi, dar eu pe cîinele ăsta nu mă lasă inima să-l împuşc.

Cu aceste vorbe şi-a încheiat pădurarul istorisirea.

Cîinele s-a ridicat atunci, ciulindu-şi urechile. Nu-i venea să creadă că era adevărat ce auzise. Deşi nu voise să se arate că-i era teamă, nu se putea opri să nu scheune puţin. Era oare cu putinţă să fie lăsat să trăiască numai pentru faptul că-l îngrijorase soarta unor elani ?

Proprietarul forjei fu şi el de părere că bietul Karr se purtase bine. Nevoind totuşi să-l primească înapoi, nu ştia ce hotărîre să ia în primul moment.

— Dacă dumneata vrei să ai grijă de cîine şi garantezi că pe viitor o să se poarte mai bine decît pînă acum, eşti liber să-l laşi să trăiască, zise el în cele din urmă pădurarului.

Acesta doar atîta aştepta ; şi aşa se făcu că bietul Karr îşi mută locuinţa la căscioara din marginea codrului.

Fuga lui Păr-Sur

Din ziua venirii lui la casa pădurarului, Karr nu s-a mai dus să vîneze vietăţile mici ale codrului. Nu că se temea, dar nu voia să-l supere pe pădurar. De cînd acesta îl scăpase de la moarte, Karr ţinea la dînsul mai mult ca la oricine şi n-ar fi ieşit cu o iotă din vorba lui. Nu avea altă plăcere decît să-l urmeze, oriunde se ducea, şi să-l păzească. Cînd pleca pădurarul de acasă, Karr o lua înainte şi cerceta drumul, iar cînd stătea acasă, se aşeza în faţa uşii şi îi supraveghea pe toţi cei care intrau şi ieşeau.

Atunci cînd la locuinţa pădurarului se aşternea liniştea şi nu se mai auzeau paşi pe drum, iar stăpînul se ducea să trebăluiască la grădina de zarzavat pe care o avea în apropiere, Karr îşi petrecea vremea jucîndu-se cu puiul de elan.

La început nu-i plăcuse deloc să aibă grijă de el. Dar cum îl urma pe stăpîn în toate părţile, se ducea cu el şi la grajd, unde se afla puiul de elan. După ce pădurarul îi dădea lapte, Karr se aşeza în faţa boxei şi căta lung la el. Pădurarul îi spunea micului elan Păr-Sur ; şi, deşi-l botezase astfel, era de părere că mica vietate merita un nume mai frumos, iar Karr era de acord cu stăpînul său în această privinţă. De cîte ori se

uita la el, pădurarul își zicea că nu mai văzuse niciodată o făptură atît de urîtă și de pocită. Stătea sărmanul pe niște picioare lungi și sfrijite de parcă-și pusese sub trup niște catalige. Avea un cap mare, bătrînicios și zbîrcit, care atîrna mereu într-o parte. Pielea îi era plină de cute, ca și cum ar fi purtat o blană ce nu era a lui. Totdeauna părea mîhnit și abătut. Și, lucru destul de ciudat, de cîte ori îl vedea pe Karr în fața boxei, se scula repede, ca și cum s-ar fi bucurat de prezența lui.

Puiul de elan tînjea zi de zi, nu creștea deloc, ci, dimpotrivă, devenea tot mai ogîrjit și în cele din urmă nici nu mai fu în stare să se ridice de jos cînd îl vedea pe Karr. Cîinele se ducea atunci la el în boxă, iar ochii sărmanului animal se luminau imediat și sclipeau, ca și cum i-ar fi fost împlinită o mare dorință.

După cîteva zile, Karr începu să-l viziteze zilnic și-și petrecea ore întregi în tovărășia lui, lingîndu-i blana, jucîndu-se și zbenguindu-se cu el și învățîndu-l tot felul de lucruri pe care trebuie să le știe orice animal de pădure.

Ca printr-o minune, după ce cîinele și-a făcut un obicei din a veni să se joace cu puiul de elan, acesta se înzdrăveni și începu să crească. Și, o dată pus pe picioare, se făcu în cîteva săptămîni atît de mare, că nu mai încăpea în boxa lui, așa că fu mutat sub acoperămîntul unui tufiș. După ce a stat cîteva luni acolo, picioarele i se lungiră atît de mult, încît era în stare să sară peste gard oricînd ar fi voit. Pădurarul ceru atunci stăpînului său încuviințarea să-i facă un țarc anume. Păr-Sur a trăit în acel țarc cîțiva ani, ajungînd un elan mare și falnic. Karr îi ținea de urît ori de cîte ori avea răgaz, dar nu din milă, ca pe vremuri, ci pentru motivul că-i lega pe amîndoi o mare prietenie. Elanul era tot trist, părînd a fi leneș și nepăsător la toate cele, dar Karr știa meșteșugul de a-l însufleți, de a-l face vesel și zburdalnic.

După ce Păr-Sur a trăit cinci ani la rînd pe lîngă casa pădurarului, proprietarul forjei primi într-o zi o scrisoare din partea unei grădini zoologice, prin care era întrebat dacă ar fi dispus să-i vîndă elanul. Proprietarului i-a surîs propunerea, dar pădurarul s-a întristat la auzul acestei vești. Neputîndu-se împotrivi totuși, a rămas hotărît ca elanul să fie vîndut. Karr a aflat repede

ce se punea la cale şi a dat fuga la elan să-i spună că urma să fie trimis undeva departe. Bietul ciine se temea grozav că va fi despărţit de el. Elanul însă primi vestea foarte liniştit, nepărînd a fi nici vesel, nici amărît.

— Vrei poate să te laşi dus de aici fără nici o împotrivire ? întrebă Karr, vrînd să-i stîrnească amorul propriu.

— La ce mi-ar folosi să mă împotrivesc ? răspunse Păr-Sur. Aş fi bucuros să rămîn aici unde sînt, dar dacă voi fi vîndut, trebuie să plec.

Karr se uita lung la elan şi-l măsura de sus pînă jos. Se vedea limpede că nu crescuse încă bine de tot. Coarnele nu i se prea dezvoltaseră, cocoaşa îi era încă mică, iar coama nu i se îndesise ca la elanii maturi. Avea însă destulă putere ca să poată lupta pentru a-şi cîştiga libertatea. „Parc-ar fi fost prizonier toată viaţa, aşa priveşte lucrurile !..." îşi zise Karr, fără să-i mărturisească ce anume gîndea despre el.

Ciinele nu se întoarse la ţarcul elanului decît după miezul nopţii, cînd ştia că Păr-Sur îşi făcuse somnul.

— Bine faci, Păr-Sur, că primeşti să fii dus în altă parte, zise Karr, părînd de astă dată liniştit şi mulţumit. O să fii închis într-o grădină şi ai să duci o viaţă fără griji. Cred însă că ar fi păcat să pleci de la noi fără să fi văzut pădurea. Neamul tău are, după cum ştii, o vorbă : „Elanii sînt una cu pădurea !" Ori tu nici măcar n-ai văzut-o, nici măcar n-ai colindat afundurile ei.

Păr-Sur îşi ridică ochii de pe trifoiul pe care-l mînca.

— Aş fi bucuros să văd pădurea, dar cum să ies din ţarc ? întrebă el cu nepăsarea lui obişnuită.

— Ei da, asta e greu pentru cine are picioare aşa de scurte !... îl luă Karr în zeflemea.

Elanul îl vedea zilnic pe Karr cum sărea ulucele ţarcului şi ajungea dintr-o săritură dincolo, unde era libertatea ; îl privea aproape neînţelegînd cum izbutea acesta să fie atît de sprinten.

Dar vorbele lui Karr fură mai tari decît nepăsarea lui obişnuită şi pînă la urmă o porniră amîndoi spre pădure. Era o noapte frumoasă, cu lună plină, o noapte de sfîrşit de vară. Sub copaci era însă întuneric şi elanul mergea încet de tot, abia mişcîndu-se.

— Ar fi bine să ne întoarcem, zise Karr. Cum n-ai umblat încă niciodată printr-o pădure sălbatică, ai putea

ușor să-ți rupi picioarele și n-aș vrea să mă învinuiești dacă ai păți ceva.

Păr-Sur începu atunci să umble mai repede și cu mai mult curaj.

Karr îl duse într-o parte a pădurii unde creșteau brazi sălbatici. Brazii aceștia erau atît de deși, că nici vîntul nu putea să răzbată printre ei.

— Aici se adăpostesc neamurile tale de frig și de furtună, zise Karr. Ele stau de obicei toată iarna sub cerul liber. Tu însă vei fi la adăpost acolo unde urmează să te duci. Vei sta într-un grajd cu acoperiș, ca orice vită de casă.

Păr-Sur nu răspunse nimic, dar trase cu nesaț în piept mirosul tare de brad.

— Mai ai ceva să-mi arăți, ori am văzut toată pădurea ? întrebă el.

Karr îl luă atunci și-l duse să-i arate o baltă cu plavii plutitoare.

— Prin balta asta fug elanii, de obicei, cînd sînt în primejdie, zise Karr. Nu știu ce fac și ce dreg, dar, așa mari și grei cum sînt, trec prin ea fără să se înece. Tu nu cred c-ai putea să faci așa ceva și, după cîte știu, nici nu te interesează, căci n-o să fii urmărit niciodată de vînători.

Păr-Sur nu-i răspunse nici de data asta, dar ajunse la baltă dintr-o săritură. Se bucura simțind plaviile care se legănau sub el. Străbătu astfel toată balta și pe urmă se întoarse înapoi la Karr, fără să fi alunecat ori să fi căzut în nici o adîncitură cu nămol.

— Ei, am văzut acum toată pădurea ? întrebă el.

— Încă nu, îi răspunse Karr.

Apoi îl duse la marginea pădurii, unde creșteau tot soiul de copaci falnici : stejari, plopi tremurători și tei.

— Neamurile tale se hrănesc aici cu frunze și cu scoarță, zise ciinele. Pentru ei asta e cea mai bună hrană. Tu însă vei căpăta o mîncare mai aleasă prin meleagurile străine unde-o să-ți duci viața.

Păr-Sur rămase uimit de bogăția de frunziș a copacilor care își bolteau coamele verzi deasupra lui. Îi plăcu și frunza de stejar, și scoarța de plop.

— Sînt amare și bune la gust. Mai strașnice decît trifoiul, zise el încîntat.

— Bine că ai avut prilejul să le guști și tu măcar o dată ! răspunse cîinele.

Pe urmă îl duse la un lac mic. Apa sclipea în lumina lunei și era așa de liniștită, că părea a nu fi străbătută de nici o undă. Și-n luciul acela nemaivăzut se oglindeau malurile învăluite într-o ceață subțire. Păr-Sur rămase uluit de atîta frumusețe.

— Ce-i asta, Karr ? întrebă el.

Pentru prima oară vedea un lac.

— E o apă mare, un lac, răspunse cîinele. Neamurile tale înoată în el de la un mal la altul. N-ar fi de dorit să faci și tu la fel, căci cine știe ce ți s-ar putea întîmpla, dar ți-ar prinde bine să intri măcar lîngă mal, ca să te scalzi și tu puțin.

Karr intră el însuși în apă și începu să înoate. Păr-Sur rămase cîtva timp pe mal. În cele din urmă intră și el după cîine. Nu mai putea de bucurie simțindu-și trupul răcorit de apă. Voia să-și ude și spinarea puțin și se avîntă mai departe, pînă ce-l duse apa și începu să înoate. Înota în jurul lui Karr și se simțea în apă ca acasă la el. După ce se întoarseră la mal, cîinele îl întrebă dacă voia să se înapoieze acasă.

— Mai e pînă la ziuă. Hai să ne mai plimbăm prin pădure ! răspunse elanul.

O porniră din nou spre pădurea de brazi. Ajunseră într-o poiană scăldată de razele lunii, unde iarba și florile luceau stropite de rouă. Acolo pășteau niște animale : un elan cu cîteva femeiuște și cîțiva pui. Văzîndu-le, Păr-Sur se opri deodată.

Nu se uita deloc la femeiuște și la pui, ci îl privi țintă numai pe elan, care avea coarne bogate, o cocoașă mare pe umeri și o bucată de piele mițoasă care îi atîrna la gît.

— Ce animal e ăsta ? întrebă Păr-Sur cu glasul cutremurat de uimire.

— Îl cheamă Coroană-de-Corn — răspunse Karr — și e rudă cu tine. Și tu o să ai într-o zi coarne așa de mari și o coamă la fel ; iar dacă rămîi în pădure, o să conduci și tu o turmă.

— Dacă cel de colo e rudă cu mine — zise Păr-Sur — vreau să-l văd mai de aproape. Nu mi-am închipuit niciodată că un animal poate fi așa de măreț.

Păr-Sur se duse la turma de elani, dar se întoarse repede înapoi la Karr, care rămăsese la marginea pădurii.

— Cum văd eu, nu te-au primit prea bine... zise cîinele.

— I-am spus elanului că e prima dată cînd mă întîlnesc cu neamuri de-ale mele și i-am cerut voie să mă duc la ele, dar el mi-a făcut semn să plec de îndată și m-a amenințat cu coarnele.

— Bine-ai făcut că te-ai retras, zise cîinele. Un elan tînăr, cu coarnele prea mici, nu se poate prinde la luptă cu elani bătrîni, așa că e mai sănătos să se ferească de ei. Altul în locul tău s-ar fi ales c-un nume rău în pădure și-ar fi fost hulit de toți dacă ar fi dat înapoi fără să se împotrivească, dar pe tine nu trebuie să te doară capul din pricina asta, de vreme ce-o să pleci pe meleaguri străine...

Nu isprăvi Karr bine vorba că Păr-Sur și porni înapoi spre poiană. Elanul cel bătrîn îi ieși în întîmpinare și amîndouă animalele se încăierară. Se împungeau unul pe altul cu coarnele și, la un moment dat, Păr-Sur fu împins de-a-ndăratelea pe toată poiana. Nu știa parcă să se folosească de puterea lui. Cînd ajunse însă la marginea pădurii, se încordă și își înțepeni picioarele zdravăn, dădu apoi cu putere din coarne și prinse a-l împinge pe Coroană-de-Corn înapoi. Păr-Sur lupta liniștit, în timp ce adversarul lui clocotea și gîfîia, de astă dată fiind el cel respins. Deodată se auzi un pocnet puternic. Plesnise unul din coarnele elanului bătrîn. Acesta se smuci cu violență și fugi în pădure.

Păr-Sur se întoarse la Karr, rămas la marginea pădurii.

— Ai văzut acum tot ce poate fi văzut în pădure. Haidem deci acasă ! zise cîinele.

— Da, e și vremea, se învoi elanul.

Mergeau acum amîndoi liniștiți spre casă. Karr suspină de cîteva ori, ca și cum ar fi fost oarecum dezamăgit, dar Păr-Sur ținea capul sus și părea mulțumit de cîte văzuse și învățase în acea noapte. Înainta fără nici un pic de șovăială pînă ce ajunse la țarc. Acolo se opri. Se uită la locul îngust în care-și dusese viața pînă atunci, la pămîntul pe care călcase, la nutrețul veșted, la troaca

din care se adăpase şi la şopronul întunecos în care dormise.

— Elanii sînt una cu pădurea ! strigă el, întorcîndu-şi mîndru capul şi pornind într-o goană nebună spre pădure.

Desperatul

Dintr-un desiş de brazi din afundul marii păduri a păcii se iveau în fiecare an în luna august nişte fluturi de noapte de culoare cenuşiu-alburie, de felul celor care se cheamă „călugăriţe" [1]. Erau mici şi puţini la număr, aşa că nimeni nu-i lua în seamă. Zburau cîteva nopţi prin pădure, depuneau mii de ouă pe trunchiurile copacilor, iar pe urmă căzeau morţi la pămînt.

Cînd venea primăvara, din ouă ieşeau nişte omizi mici şi pestriţe, care începeau să roadă acele de brad. Mîncau cu multă lăcomie, dar nu aduceau niciodată pagube prea mari copacilor, căci erau vînate cu înverşunare de către păsări. Rareori se întîmpla să scape de prigoana zburătoarelor mai mult de cîteva sute de omizi.

Bietele omizi care izbuteau să se facă mari, se căţărau pe ramuri, se învăluiau în firele toarse de ele şi rămîneau cîteva săptămîni nemişcate, în formă de crisalide. În acel timp, mai mult de jumătate din ele erau înhăţate de obicei de către păsări. Dacă în luna august cîteva sute de călugăriţe ajungeau să prindă aripi, anul acela era socotit de fluturi ca un an bun.

Fluturii duceau de mulţi ani viaţa asta nesigură şi neînsemnată în pădurea păcii. Nici un alt neam de gîngănii din partea locului nu era în număr atît de mic. Ei ar fi trăit mai departe fără să poată pricinui vreun rău cuiva, fără să aibă nici o putere, dacă nu le-ar fi venit pe neaşteptate un ajutor.

Şi ajutorul ăsta se datora faptului că elanul Păr-Sur fugise de la casa pădurarului. După ce socotise că i s-a pierdut urma, el pribegise toată ziua prin pădure, pentru a se deprinde cu tainele ei. Pe la amiază pătrunsese într-un desiş unde se afla un loc plin cu mîl şi noroi. În

[1] Aşa li se zice acestor fluturi în Suedia. Denumirea lor populară este *nunnor* (pron. nönur), cuvînt care înseamnă „călugăriţă".

mijlocul acestuia se căsca o bahnă cu apă neagră, iar de jur împrejur creşteau nişte brazi înalţi, care nu mai aveau ace aproape deloc din pricina bătrîneţii. Lui Păr-Sur nu-i plăcu acel loc şi ar fi plecat repede de acolo, dacă nu i-ar fi făcut cu ochiul nişte frunze verzi de rodul-pămîntului care creşteau lîngă băltoacă.

Băgîndu-şi capul printre frunze, cu gînd să ciugulească vreo cîteva, el trezi un şarpe mare şi negru care dormea sub tufa de rodul-pămîntului. Elanul îl auzise de multe ori pe Karr vorbind despre năpîrcile veninoase care trăiau în pădure, aşa că era prevenit asupra primejdiei care-l păştea. Cînd l-a văzut pe şarpe că ridică deodată capul, întinzîndu-şi limba despicată şi şuierînd la el, elanul a crezut că dăduse peste o făptură nespus de periculoasă. Speriindu-se, a ridicat piciorul şi, cît ai clipi, a zdrobit capul şarpelui cu copita. Pe urmă a luat-o la fugă.

Cum s-a făcut nevăzut Păr-Sur, a ieşit din baltă un alt şarpe, tot aşa de mare şi de negru ca şi cel dintîi. S-a tîrît pînă la cel mort şi a început să-i pipăie cu limba capul strivit.

— E cu putinţă oare să fii moartă, bătrînă Nevinovată ? şuieră şarpele. Am trăit doar în poiană atîta amar de ani ! Am fost buni prieteni şi am dus-o atît de bine în balta asta, încît eram cei mai bătrîni şerpi din toată pădurea. Vai ! Nu puteam să fiu lovit de o durere mai mare !...

Şarpele era atît de amărît, încît trupul său lung se încolăcea ca şi cum ar fi fost rănit. Pînă şi broaştele, care înlemneau de groază din pricina lui, păreau să-l înţeleagă şi să-l compătimească.

— Ce rău trebuie să fie cineva ca să ucidă un biet şarpe care nu se poate apăra ! şuieră Desperatul. Merită de bună seamă o pedeapsă straşnică.

Apoi rămase fără pic de vlagă, dar în clipa următoare îşi ridică iarăşi capul :

— Desperatul mă cheamă şi sînt şarpele cel mai bătrîn din pădure, dar jur că mă voi răzbuna ! N-o să am odihnă pînă ce elanul care mi-a ucis tovarăşa de viaţă nu va zăcea mort la pămînt.

După ce făcu acest jurămînt, şarpele se roti puţin şi se puse să chibzuiască. Ce poate fi însă mai greu pentru un biet şarpe, decît să se poată răzbuna pe un elan mare şi puternic ? Bătrînul Desperat se gîndi zile şi nopţi la

rind, dar nu găsi nimic care l-ar fi ajutat să-i vină de hac duşmanului său.

Într-o noapte însă, pe cînd era frămîntat astfel de gîndul răzbunării şi nu putea să doarmă, auzi un foşnet uşor deasupra capului. Se uită în sus şi văzu nişte fluturaşi albi care zburau printre copaci. Îi urmări multă vreme cu privirea, după care începu să şuiere tare şi adormi, părînd a fi mulţumit de hotărîrea pe care o luase.

A doua zi dimineaţă se duse la prietenul său Kryle, care îşi avea cuibul pe un tăpşan înalt şi pietros. După ce îi povesti de-a fir-a-păr cum fusese ucisă Nevinovata, îl rugă, ca unul a cărui muşcătură era atît de primejdioasă, să-l ajute să se răzbune. Kryle însă nu prea avea chef să se pună rău cu elanii.

— Dac-aş ataca un elan — zise el — m-ar ucide pe loc. Bătrîna Nevinovată a murit şi n-o mai putem învia. De ce să intru în belea de dragul ei ?

Auzindu-l ce îndrăzneşte a-i spune, Desperatul îşi ridică de un cot capul de la pămînt şi începu să şuiere că te lua groaza :

— Fiş, fiş ! Fiş. fiş ! făcu el. Milă mi-e de tine, Kryle, şi tare rău îmi pare !... Degeaba ai fost înzestrat cu arme aşa de straşnice, de vreme ce eşti atît de laş şi nu te foloseşti de ele !...

Auzind aceste vorbe, Kryle se supără şi el la rîndul lui :

— Cară-te de-aici, bătrîne Desperat ! şuieră el. Stau cu otrava pe vîrful limbii şi abia mă ţin, dar vreau să te cruţ, că doar îmi eşti neam...

Desperatul nu se urni însă din loc şi cei doi şerpi se împroşcară încă multă vreme cu ocări. După ce Desperatul nu mai fu în stare să şuiere, mărginindu-se să scoată doar limba şi s-o tragă înapoi, se răzgîndi şi începu să vorbească pe alt ton.

— Venisem la tine cu o treabă anume — zise el cu glasul de astă dată domol, mai mult în şoaptă — dar te-am necăjit şi sînt sigur că nu vrei să mă mai ajuţi.

— Ba te ajut bucuros, cu condiţia să nu-mi mai ceri cine ştie ce prostie.

— În brazii de lîngă balta mea — zise Desperatul — trăieşte un neam de fluturi care zboară noaptea, la sfîrşitul verii...

— Știu despre cine vorbești, îi curmă vorba Kryle. Ce e cu ei ?

— Sînt gîngăniile cele mai mici din pădure — zise Desperatul — și cele mai puțin vătămătoare, căci omizile lor se mulțumesc să mănînce numai ace de brad.

— Și asta o știu, zise Kryle.

— Mă tem că acest neam de fluturi va fi în scurtă vreme stîrpit, se plînse Desperatul. Sînt atît de multe păsări care prind omizile lor primăvara !...

Kryle crezu atunci că celălalt șarpe dorea să-i rămînă lui toate omizile și răspunse prietenos:

— Dacă vrei, o să vorbesc cu bufnițele și-o să le rog să lase în pace omizile acelea.

— Bine-ar fi dac-ai izbuti să faci acest lucru, tu care ai un cuvînt greu de spus aici în pădure ! zise Desperatul.

— Vrei să pun o vorbă bună și la mierle ? întrebă Kryle. Te ajut cu dragă inimă, numai să nu-mi ceri lucruri nesăbuite.

— Îți mulțumesc, Kryle, pentru ceea ce-mi făgăduiești. Nu-mi pare rău c-am venit la tine, zise Desperatul.

Călugărițele

Într-o dimineață, cîțiva ani mai tîrziu, Karr dormea în tinda casei. Era la începutul verii, pe vremea cînd nopțile sînt scurte și afară se luminează bine înainte de răsăritul soarelui. Ciinele se trezi deodată, auzind că-l cheamă cineva.

— Tu ești, Păr-Sur ? întrebă el, obișnuit să fie vizitat de elan în fiecare noapte.

Nu căpătă nici un răspuns, dar auzi din nou că-l chema stăruitor cineva. I se păru că recunoaște glasul lui Păr-Sur și fugi repede spre locul de unde se auzea chemarea. Simțea că elanul alerga în apropierea lui, dar de văzut nu-l vedea nicăieri. Dădu fuga prin tufiș, spre pădurea deasă de brazi, fără să se mai uite dacă era vreo cărare pe unde mergea. Își dădea toată osteneala să nu-i piardă urma.

— Karr ! Karr ! auzi iarăși glasul. Era chiar glasul lui Păr-Sur, dar avea de astă dată un sunet pe care cîinele nu-l mai auzise.

— Iaca vin ! Iaca vin ! Unde eşti ? răspunse cîinele.

— Nu vezi, Karr, cum cade mereu ? întrebă Păr-Sur.

Într-adevăr, Karr vedea cum cădea neîncetat cetina, ca o ploaie deasă.

— Ba văd cum cade, răspunse Karr, pătrunzînd tot mai adînc în pădure, în căutarea elanului.

Păr-Sur fugea de zor prin tufiş, iar Karr era cît pe ce să-i piardă urma din nou.

— Karr ! Karr ! striga Păr-Sur, de parcă urla. Nu simţi cum miroase în pădure ?

Cîinele se opri să adulmece. Nu se gîndise pînă atunci la acest lucru, dar acum băgă de seamă că brazii răspîndeau un miros mult mai puternic ca de obicei.

— Ba da, simt cum miroase, zise el, fără să dea atenţie celor ce se petreceau în jurul său şi grăbindu-se să-l ajungă pe Păr-Sur.

Elanul o luă iar la fugă, cu o iuţeală aşa de mare, că-i fu cu neputinţă lui Karr să-l ajungă.

— Karr ! Karr ! strigă el peste cîteva clipe. N-auzi cum trosnesc brazii ?

Glasul era de astă dată aşa de jalnic, că şi pietrele s-ar fi înduioşat. Karr se opri să asculte şi auzi sus în copaci un trosnet slab, dar destul de desluşit. Parcă era ticăitul unui ceasornic.

— Da, aud că trosneşte, răspunse Karr, gonind mai departe.

Îşi dădu seama că elanul nu voia să fie urmărit, ci că-i spunea să fie atent la un anumit lucru care se petrecea în pădure.

Karr se opri sub un brad cu ramuri dese, aplecate şi cu ace aspre, de culoare verde-închis. Se uită la copac şi i se păru că acele se mişcau. Dîndu-se mai aproape, descoperi o sumedenie de omizi care se tîrau pe ramuri şi le mîncau acele. Toate crengile erau ticsite de omizi care rodeau şi înfulecau, producînd acel trosnet în copac. Acele roase cădeau necontenit la pămînt, iar din sărmanele crengi ieşea un miros puternic, care îl chinuia îngrozitor pe cîine.

„Copacul ăsta nu cred să mai aibă multe ace", îşi zise Karr, întorcîndu-şi privirea spre cel de alături. Celălalt copac, tot atît de mare şi de falnic, avea însă aceeaşi înfăţişare. „Ce-o mai fi asta ?" se gîndi cîinele. „Păcat

de niște copaci așa de frumoși !" Trecu apoi de la un copac la altul, să vadă în ce stare erau. „Cel de aici e un pin. N-or fi cutezat poate omizile, să se suie și pe el...", își zise Karr. Omizile atacaseră însă și pinul. „Aici e un mesteacăn. Și el a pățit-o la fel. Și el ! ...Ehe ! Nu cred să-i placă pădurarului treaba asta, cînd o afla-o", se gîndi cîinele.

Pătrunse apoi mai adînc în tufiș, să vadă cît de mult se întinsese acea pustiire sălbatică. În toate părțile pe unde călea, auzea același țicăit, simțea același miros și vedea aceeași ploaie de ace de brad. N-avea nevoie să se mai uite în juru-i. Înțelese cum stăteau lucrurile. Erau omizi pretutindeni. Ele amenințau să mănînce și să pleșuvească toată pădurea.

Deodată ajunse într-un loc, unde nu se mai simțea nici un miros și unde domnea o liniște deplină. „Aici s-a sfîrșit cu stăpînirea lor !" își zise Karr, oprindu-se și uitîndu-se de jur împrejur. Dar acolo era și mai rău decît în alte părți, căci omizile își desăvîrșiseră opera, iar copacii erau despuiați cu totul de ace. Parcă erau morți. Singurele lucruri care se mai vedeau atîrnînd pe crengi erau nenumăratele fire toarse de omizi, ca să urce pe ele ca pe niște punți ori ca să le folosească drept drumuri.

În mijlocul acelor copaci, gata să-și dea sfîrșitul, Păr-Sur stătea în așteptarea lui Karr. Nu era singur însă, ci însoțit de patru elani bătrîni, cei mai cu vază din pădure. Karr îi cunoștea pe toți. Unul era Cocoșatul, un elan mic cu cocoașă mai mare decît a tuturor celorlalți : altul, Coroană-de-Corn, cel mai falnic din tot neamul elanilor ; al treilea, Coamă-Deasă, cu părul des ; iar al patrulea, un elan bătrîn și lung de picioare, pe care îl chema Tare-Mare și care fusese un animal năstrușnic și bătăios pînă ce se alesese cu un glonț în coapsă la vînătoarea din toamna trecută.

— Ce naiba e cu pădurea ? întrebă Karr, apropiindu-se de elani, care stăteau cu capul în pămînt și cu buzele lăsate, părînd tare îngîndurați.

— Nimeni nu poate spune ce e, răspunse Păr-Sur. Gîngăniile astea n-aveau înainte nici o putere în pădure și nu erau deloc vătămătoare, însă în anii din urmă s-au înmulțit peste măsură și amenință s-o distrugă toată.

— Asta e rău — zise Karr — însă văd că s-au adunat laolaltă la sfat mare cele mai înțelepte făpturi din pădure și poate c-or găsi pînă la urmă un mijloc s-o scape de pacostea asta.

Auzindu-l spunînd aceste cuvinte, Cocoșatul își ridică foarte solemn capul, își ciuli urechile și zise :

— Te-am chemat aici, Karr, ca să ne spui dacă oamenii știu ceva despre prăpădul care a dat peste pădure.

— Habar n-au, răspunse cîinele. Cînd nu e vreme de vînătoare, nici un pisior de om nu calcă pădurea asta.

— Noi, care sîntem vechi în pădure — se băgă în vorbă Coroană-de-Corn — nu credem că putem veni singuri de hac acestui neam de gîngănii.

— O nenorocire la fel de mare ca și cealaltă, dacă chemăm pe alții într-ajutor, fu de părere Coamă-Deasă. S-a isprăvit cu pacea din pădurea noastră !...

— N-o putem totuși lăsa să fie distrusă de tot, zise Tare-Mare. Trebuie să facem ceva. Și chiar grabnic.

Karr înțelese că elanii nu puteau face nimic și căută să le vină în ajutor :

— Vreți poate să mă duc la oameni și să le dau de veste, ca să afle ce se petrece aici ?

Elanii cei bătrîni începură atunci să dea din cap.

— Mai mare beleaua să ai nevoie de ajutorul oamenilor, dar nu vedem altă scăpare...

Cîteva clipe după această discuție, Karr se afla pe drum înapoi spre casă. Pe cînd își zorea mersul, amărît de tot ce aflase, îi ieși înainte un șarpe mare și negru.

— Noroc bun în pădure ! șuieră șarpele.

— Noroc ! hămăi Karr, scurt, trecînd în grabă mai departe, fără a se opri.

Șarpele se întoarse însă și căută să-l împiedice. „O fi mîhnit și el din pricina pădurii", își zise Karr, oprindu-se.

Șarpele începu să-i povestească pe urmă despre prăpădul cel mare.

— N-o să mai avem pace și tihnă cînd vor fi chemați oamenii aici, își dădu el cu părerea.

— Tare mă tem și eu de asta — răspunse Karr — însă bătrînii înțelepți din pădure știu doar ce fac.

— Eu aș avea o idee mai bună, se grăbi să răspundă șarpele. N-aș destăinui-o însă, decît dacă aș căpăta răsplata pe care-o doresc.

— Nu cumva tu eşti Desperatul ? întrebă cîinele în bătaie de joc.

— Sînt vechi în pădure, măi căţelandrule — îl înfruntă şarpele — aşa că ştiu cum pot fi stîrpite răufăcătoarele alea ! zise şarpele.

— Dacă le poţi stîrpi, nimeni n-o să-ţi refuze, cred, ce vei cere, îl asigură Karr.

Primind acest răspuns din partea cîinelui, şarpele se furişă sub o rădăcină de copac şi nu mai zise nimic pînă ce nu se simţi bine adăpostit într-o gaură îngustă.

— Du-te şi-i spune lui Păr-Sur că dacă pleacă din pădurea păcii şi nu se opreşte pînă ce n-ajunge în locurile de la miazănoapte, unde nu creşte nici un stejar, şi dacă nu vine înapoi atît timp cît o fi în viaţă şarpele Desperatul, voi trimite boală şi moarte omizilor care se tîrăsc pe ramuri în pădure şi le rod.

— Cum ai zis ? întrebă Karr, simţind că i se face părul măciucă şi nevenindu-i să creadă ce auzise. Dar ce rău ţi-a făcut Păr-Sur ?...

— Mi-a omorît tovarăşa de viaţă, care-mi era cea mai dragă fiinţă de pe lume — zise şarpele — şi vreau să mă răzbun pe el.

Nu isprăvi bine vorba că al naibii cîine şi tăbărî asupra lui. Şarpele era însă bine ascuns şi ferit sub rădăcina copacului.

— Stai acolo cît vrei, zise Karr în cele din urmă. Şi n-avea grijă : scăpăm noi de omizi şi fără ajutorul tău !

A doua zi, proprietarul forjei şi pădurarul erau în drum spre pădure. La început, Karr merse pe lîngă ei, dar deodată se făcu nevăzut. La un moment dat se auzi un lătrat puternic dinspre pădure.

— E Karr. Pesemne că a pornit iar la vînătoare de iepuraşi ori de gotcani, zise proprietarul forjei.

Pădurarului nu-i venea să creadă însă aşa ceva.

— Karr n-a mai fost la vînătoare de mulţi ani, zise el.

O luă apoi la picior spre inima pădurii, urmat de proprietar, curios să vadă de ce lătra atîta.

Au urmărit hămăieturile cîinelui pînă în adîncul pădurii, unde se făcu deodată tăcere. Se opriră să asculte şi, în liniştea ce-i înconjura, desluşiră ronţăitul omizilor, văzură ploaia de ace şi simţiră un miros puternic, care îi

amețea. Observară atunci că toți copacii erau acoperiți cu omizi, cu acei dușmani mărunți ai pădurii în stare s-o distrugă pe distanțe de mile întregi.

Războiul cel mare împotriva „călugărițelor"

Într-una din zilele primăverii următoare, Karr alerga prin pădure, după cum îi era obiceiul.

— Karr, Karr ! îl chemă cineva de aproape.

Ciinele se întoarse și se opri în loc. Nu se înșelase. O vulpe bătrînă ieșise din vizuina ei și striga :

— Ești bun să-mi spui și mie dacă oamenii fac ceva pentru salvarea pădurii ?

— Desigur că da, răspunse Karr. Muncesc din răsputeri.

— Mi-au omorît tot neamul și acum vor să-mi facă și mie de petrecanie, se plînse vulpea. Asta însă li se poate ierta, dacă ajută pădurea.

Niciodată nu s-a întîmplat să umble Karr prin pădure în anul acela fără să-l întrebe cineva dacă oamenii erau în stare să ajute codrul pe cale de a fi pustiit de omizi. Ciinelui îi venea destul de greu să răspundă, căci oamenii nu știau nici ei, darămite Karr, dacă vor izbuti să le vină de hac „călugărițelor".

Dacă ne gîndim cît de temut și de urît fusese vechiul Kolmorden, era interesant de văzut cum peste o sută de oameni pătrundeau zilnic în pădure și se sileau să-l salveze de pacostea pustiirii. Tăiau acolo unde stricăciunea fusese mai mare, îndepărtau crengile nefolositoare și pe cele mai de jos, ca să împiedice omizile să treacă lesne de la un copac la altul. Croiau spații libere, largi în jurul locurilor vătămate și așezau stîlpi unși cu clei, pentru ca omizile să se urce pe ei și să nu atace alte părți ale pădurii. Pe urmă au pus cercuri încleiate în jurul copacilor năpădiți de omizi, în credința că în felul acesta le vor împiedica să coboare, silindu-le să rămînă pe loc și să moară de foame.

Oamenii au continuat aceste lucrări pînă spre sfîrșitul primăverii. Erau plini de nădejde și așteptau aproape cu nerăbdare să iasă omizile din ouă. Erau convinși că le în-

cercuiseră atît de bine, încît cele mai multe aveau să piară de foame.

La începutul verii, omizile ieşiră în număr de două ori mai mare ca în anul anterior. Lucrul acesta nu avea însă nici o însemnătate atîta vreme cît omizile erau izolate şi împiedicate să se hrănească.

Lucrurile n-au mers totuşi după cum se nădăjduise. Oamenii reuşiseră să facă în aşa fel ca destule omizi să rămînă prinse pe stîlpii unşi cu clei. Ba mai mult, grămezi întregi erau împiedicate, cu ajutorul cercurilor încleiate, de a se da jos dn copaci, dar nu se putea spune cu drept cuvînt că erau complet izolate. Se aflau şi dincolo, şi dincoace de barieră. Se aflau pretutindeni. Se tîrau pe drumuri, pe garduri, pe pereţii caselor. Treceau chiar şi dincolo de hotarele pădurii păcii, ca să pătrundă pe alte meleaguri din Kolmorden.

— Nu scăpăm de blestematele astea pînă ce nu vor distruge toată pădurea ! spuneau temători oamenii. Erau foarte neliniştiţi din pricina pacostei ce se abătuse asupra codrului şi li podideau lacrimile cînd intrau în el.

Lui Karr îi era atîta scîrbă de acele gîngănii urîcioase care se tîrau toată vremea şi rodeau, încît nici nu-i mai venea să iasă din casă. Într-o zi se hotărî totuşi să-şi calce inima, fiind dornic să vadă cum o mai duce Păr-Sur, bunul său prieten. Plecă deci spre locurile unde ştia că sălăşluia elanul, zorindu-şi paşii şi cu botul în pămînt, ca să nu vadă şi să nu audă nimic în juru-i. Cînd ajunse la rădăcina de copac unde îl întîlnise pe Desperatul cu un an înainte, şarpera tot acolo şi îl chemă :

— Ian ascultă, Karr, i-ai spus lui Păr-Sur ce te-am rugat cînd ne-am întîlnit rîndul trecut ? vru să ştie şarpele.

Karr hămăi la el şi căută să-şi vadă de drum.

— Spune-i în orice caz, dacă n-ai făcut-o pînă acum, nu-l slăbi cu vorba şarpele. Vezi bine doar că oamenii n-au nici un leac împotriva distrugătorilor...

— După cum n-ai nici tu, lăudărosule, i-o tăie Karr, pornind mai departe.

Într-un sfîrşit, ciinele îl găsi pe Păr-Sur într-o poiană, dar prietenul său era foarte abătut şi abia îi răspunse la salut. Începu a-i vorbi iarăşi despre pădure, despre durerea care-l mistuia...

— Nu ştiu ce n-aş da să înceteze odată pacostea asta ! zise el.

— Află atunci că numai tu poți izbăvi pădurea, răspunse Karr, aducîndu-i la cunoștință vorbele șarpelui.

— Dacă ar fi făgăduit acest lucru oricine altul în afară de Desperatul, aș pleca imediat în pribegie, zise elanul. Și aș face-o fără să crîcnesc și fără să mă vaiet. Dar îmi zic în sinea mea : de unde să aibă un biet șarpe atîta putere ?

— Numai lauda e de el, asta-i sigur, spuse Karr... Șerpii se fac totdeauna că știu mai mult decît animalele...

La înapoiere, Karr fu însoțit pe drum de Păr-Sur. În timp ce mergea zorit, cîinele auzi o mierlă, strigînd din vîrful unui brad :

— Uite-l pe Păr-Sur care a distrus pădurea ! Uite-l pe Păr-Sur care a distrus pădurea !

La început, cîinele crezu că nu auzise bine. Nu trecu însă decît o clipă și pe cărarea care mergeau se furișă un iepure. Văzîndu-i, acesta se opri, ciuli urechile și strigă :

— Uite-l pe Păr-Sur care a distrus pădurea ! pe urmă o tuli la fugă.

— Ce vor să spună ? întrebă Karr, făcîndu-se că e nedumerit de cele ce auzise.

— Habar n-am — răspunse Păr-Sur — dar cred că animalele mici din pădure s-au supărat pe mine din pricină c-am fost de părere să-i chemăm pe oameni într-ajutor. Și doar ai văzut ce s-a întîmplat după asta : oamenii le-au distrus toate ascunzătorile și vizuinele, cînd au început a tăia tufișurile.

Merseră ei ce mai merseră și Karr auzi strigîndu-se din toate părțile :

— Uite-l pe Păr-Sur care a distrus pădurea !

Păr-Sur se făcea că nu aude, dar Karr își dădea acum seama de ce era atît de trist și de îngîndurat.

— Ascultă, dragă Păr-Sur, zise deodată Karr. Șarpele o ține morțiș că tu i-ai omorît tovarășa de viață, care-i era cea mai scumpă pe lume. Ce rost au vorbele astea ?

— Habar n-am, răspunse Păr-Sur. Tu știi bine că n-am obiceiul să ucid pe nimeni.

Nu trecu mult și-i întîlniră pe cei patru elani bătrîni : Cocoșatul, Coroană-de-Corn, Coamă-Deasă și Tare-Mare. Pășeau încet și gînditori, unul după altul.

— Noroc în pădure ! îi salută Păr-Sur.

— Noroc ! răspunseră cei patru elani. Tocmai voiam să ne întîlnim cu tine, ca să ne sfătuim în privința pădurii.

— Am aflat — începu Cocoșatul — că aici în pădure a

fost săvîrşită o nelegiuire şi că pădurea e distrusă pentru pedepsirea acelei nelegiuiri.

— Ce fel de nelegiuire ?

— Cineva a omorît o făptură nevătămătoare pe care n-a putut-o mînca. O astfel de faptă e socotită cea mai mare nelegiuire aici în pădurea păcii.

— Şi cine a săvîrşit o astfel de ticăloşie ? întrebă Păr-Sur.

— Se zice c-ar fi un elan. De aceea voiam să te întrebăm dacă ştii poate cine e...

— Eu unul —răspunse Păr-Sur — n-am auzit pe nimeni să vorbească despre un elan care ar fi ucis o făptură nevătămătoare.

Păr-Sur se despărţi apoi de cei patru elani bătrîni şi îşi văzu mai departe de drum în tovărăşia lui Karr. După discuţia pe care o avusese, era din ce în ce mai abătut şi ţinea capul mereu în jos, de parcă n-ar mai fi vrut să vadă pe nimeni şi să nu mai audă nimic. La un moment dat trecură pe lîngă şarpele Kryle, care stătea ghemuit pe o piatră teşită.

— Uite-l pe Păr-Sur care a distrus pădurea ! şuieră Kryle, imitîndu-i pe toţi ceilalţi.

Păr-Sur îşi pierdu acum răbdarea şi se opri pe loc. Apoi se duse spre şarpe şi ridică piciorul din faţă, gata să-l zdrobească.

— Aşa ? ! Acum vrei să mă ucizi şi pe mine, cum ai ucis-o şi pe năpîrca cea bătrînă ? întrebă Kryle.

— Am ucis eu o năpîrcă ? întrebă Păr-Sur mirat.

— Da, ai ucis-o, în prima zi cînd ai venit în pădure ; ai ucis-o pe soaţa şarpelui Desperatul, răspunse Kryle.

Auzind asta, Păr-Sur se depărtă repede de Kryle şi porni înainte, urmat de Karr. Deodată se opri :

— Karr, eu sînt cel care a săvîrşit nelegiuirea. Am ucis o făptură care nu era primejdioasă. Din pricina mea e distrusă pădurea.

— Ce tot trăncăneşti acolo ? îl întrerupse Karr.

— Spune-i şarpelui Desperatul că Păr-Sur pleacă la noapte în pribegie.

— N-o să-i spun niciodată lucrul ăsta, zise Karr. La miazănoapte sînt locuri primejdioase pentru elani.

— Cum crezi tu, Karr, că aş mai putea rămîne aici după ce am provocat o nenorocire aşa de mare ? zise Păr-Sur.

— Nu te grăbi. Aşteaptă pînă mîine să vezi ce faci.

— Tu eşti cel care m-a-nvăţat că „elanii sînt una cu pădurea !" zise Păr-Sur, şi cu vorbele astea se despărţi de Karr.

Karr se înapoie acasă tot într-o goană. Convorbirea cu Păr-Sur îl neliniştise, aşa că a doua zi se duse iar în pădure, să se întîlnească cu prietenul său. Păr-Sur nu era însă nicăieri. Dar nu-i vorbă că nici cîinele nu-l căută multă vreme. Pricepuse că Păr-Sur îl ascultase pe şarpe şi plecase în pribegie.

Karr o porni spre casă copleşit de gînduri şi cu inima grea. Nu putea să înţeleagă de ce Păr-Sur se lăsase prostit de un amărît de şarpe. Niciodată nu auzise o astfel de nerozie. Ce putere putea să aibă acel Desperat ?

Cu gîndul la aceste lucruri, Karr îl văzu pe pădurar, care se uita în sus la un copac.

La ce te uiţi ? îl întrebă un om de lîngă el.

— Păi nu bagi de seamă ? A dat boala în omizi, răspunse pădurarul.

Dar mai uimit decît toţi rămase Karr. Şi, pe deasupra, mai era şi straşnic de supărat că şarpele fusese în stare să se ţină de cuvînt. Asta însemna că Păr-Sur trebuia să rămînă pentru totdeauna în surghiun, căci şarpele acela, după cum se arăta, n-avea să moară niciodată.

Mîhnit aşa cum era, lui Karr îi veni o idee care-l mîngîie. „Desperatul n-o să aibă timp să îmbătrînească prea mult", îşi zise el. „N-o să stea apărat mereu sub rădăcina unui copac. Numai să le facă de petrecanie omizilor şi pe urmă ştiu eu cine o să-l înşface, ca să-i vină şi lui de hac !"

Printre omizi se iscase într-adevăr o boală, dar ea nu se întinse prea mult în prima vară. Izbucnise cu puţin înainte de vremea cînd omizile urmau să treacă în stare de crisalide. Din crisalide au ieşit milioane de fluturi. Fluturii aceştia au zburat nopţi în şir printre crengile copacilor, ca nişte fulgi de zăpadă viscolită, depunînd un număr nesfîrşit de ouă. Pentru anul următor era de aşteptat un prăpăd şi mai grozav.

Prăpădul a avut loc într-adevăr, dar nu numai asupra pădurii, ci şi în rîndurile omizilor. Boala se răspîndi cu iuţeală de la o pădure la alta. Omizile bolnave nu mai mîncau, se tîrau pînă la vîrful copacilor şi acolo piereau. Mare a fost bucuria oamenilor cînd le-au văzut pierind, dar şi mai mare a fost bucuria şi fericirea animalelor.

Karr se ducea în pădure în fiecare zi, plin de o mulțumire sălbatică, și aștepta momentul prielnic să-l înșface pe Desperatul de cap și să-l trimită pe lumea cealaltă.

Omizile se răspîndiseră pînă hăt departe de pădurile de brazi și boala nu le atinse nici în acea vară pe toate, multe din ele trăind încă pînă ce-au ajuns crisalide și fluturi.

Prin niște păsări zburătoare, Karr primi vești de la Păr-Sur că era în viață și o ducea bine. Păsările îl încredințară însă pe Karr că Păr-Sur fusese urmărit de mai multe ori de niște braconieri și că scăpase ca prin urechile acului de gloanțele lor.

Ciinele își ducea viața în tristețe și amărăciune. Ba a trebuit să mai aștepte să treacă încă două veri pînă la stîrpirea definitivă a omizilor.

Cum îl auzi pe pădurar spunînd că pădurea fusese salvată, porni la vînătoare după Desperatul. Dar cînd ajunse în tufișul unde-și avea culcușul șarpele, descoperi un lucru îngrozitor. Atît de mult se vlăguise, că nu mai putea să vîneze, nici să alerge, nici să-și adulmece dușmanii și nici măcar să vadă bine la doi pași de el. În timpul lungii așteptări, anii nu rămaseseră pe loc și el îmbătrînise pe nesimțite. Acum nu mai erau în stare nici măcar să-i vină de hac unui șarpe, ca să-l scape pe prietenul său Păr-Sur de dușmanul care-l prigonise.

Răzbunarea

Într-o după-amiază. Akka cle la Kebnekajse și cîrdul ei de giște sălbatice se lăsară pe malul unui lac din pădure. Erau încă în Kolmorden, căci părăsiseră Östergötland-ul și se aflau acum în districtul Jönoker din Södermanland, la granița dintre cele două provincii.

Primăvara întîrziase, cum se întîmplă de obicei în regiunile muntoase, iar gheața acoperea tot lacul, lăsînd liberă numai o fîșie de apă pe lîngă mal. Giștele dădură buzna în apă să se scalde și să-și caute hrană, dar Nils Holgersson, care își pierduse în cursul dimineții unul din galenți, hoinărea acum printre arinii și mestecenii de pe mal, căutînd ceva cu care să se poată lega la picior.

Fu nevoit să se ducă destul de departe, ca să poată găsi ceea ce îi trebuia, și căta cu luare-aminte în toate părțile, căci nu-i plăcea să umble prin păduri. „Cînd e vorba de șesuri sau de lacuri, calea-valea", se gîndea el. „Acolo vezi cel puțin ce ai în fața ta. Dacă pădurea ar fi de fagi, încă ar fi cum ar fi, căci ai călca pe pămînt gol și bătătorit. Dar în păduri de-astea de mesteceni și de brazi, sălbatice și fără poteci, nu știu zău cum se descurcă, lumea prin hățișurile ce ți se ivesc la tot pasul ! Dacă pădurea în care mă aflu ar fi a mea, aș tăia-o pînă la ultimul copac."

În cele din urmă zări o bucată de scoarță de mesteacăn pe care și-o potrivi pe picior. Dar chiar în clipa aceea auzi un foșnet în spate. Se întoarse și văzu un șarpe venind glonț spre el. Era neobișnuit de lung și de gros. Băiatul observă însă imediat că avea cîte o pată albă pe fiecare falcă și se liniști. „Nu e decît o năpîrcă gulerată — își zise el — și nu poate să facă nici un rău."

În clipa următoare se pomeni însă cu o izbitură puternică în piept, fiind trîntit la pămînt și dat peste cap. Se ridică repede și o luă la picior, dar șarpele, al naibii, îl urmărea mereu. Pămîntul era pietros și plin de rădăcini, așa că băiatul nu prea avea spor la fugă, mai ales că tîrîtoarea se ținea scai de el. Prichindelul văzu deodată înaintea lui un bolovan mare cu laturile drepte și voi să se cațere pe el. „Sus pe bolovan nu mai ajunge el, șarpele !" își zise băiatul. Ajungînd însă deasupra bolovanului și întorcîndu-se, văzu că șarpele căuta să se urce la el.

Lîngă Năpîrstoc, sus pe bolovan, mai era un pietroi, aproape rotund și de mărimea unei căpățîni de om. Stătea slobod pe o muchie îngustă. Rămăsese așa acolo ca printr-o minune. Văzînd să șarpele se apropia, băiatul se așeză îndărătul acelui pietroi și îi dădu un brînci. Pietroiul se prăvăli peste șarpe, pe care îl tîrî la pămînt, și acolo rămase deasupra capului jivinei.

„I-am dat o lovitură strașnică !" se gîndi băiatul, răsuflînd ușurat. Îl văzu apoi pe șarpe zvîrcolindu-se de cîteva ori, pînă ce nu mai fu în stare să se miște. „De cînd sînt plecat la drum cu gîștele sălbatice, n-am trecut încă printr-o primejdie mai mare", își zise el.

Cum își veni în fire, auzi un freamăt deasupra lui și văzu o pasăre lăsîndu-se la pămînt drept lîngă șarpe. Semăna cu o cioară la mărime și la înfățișare, dar era împodobită cu niște pene frumoase, negre și strălucitoare. Din

spirit de prevedere, Năpîrstoc se piti într-o crăpătură a bolovanului. Pățania cu ciorile era proaspătă încă în amintirea lui și nu voia să fie văzut, ca să nu i se mai întîmple cine știe ce.

Pasărea cea neagră ocoli șarpele de cîteva ori cu sărituri mari și apoi îl întoarse cu pliscul. După asta începu să dea din aripi și să țipe cu glas asurzitor :

— Șarpele ăsta mort e desigur Desperatul !

Îl mai ocoli o dată și pe urmă rămase pe gînduri, frecîndu-și gîtul cu gheara. „În pădurea asta nu pot fi doi șerpi la fel de mari. El e, fără doar și poate."

Voia tocmai să-și înfigă ciocul în șarpe, dar se opri deodată.

— Nu fi prost, Bataki ! zise el. Cum o să-l mănînci tu pe șarpe înainte de a-l chema pe Karr ? Dacă nu-l vede cu ochii lui, n-o să-i vină niciodată să creadă că Desperatul e mort.

Năpîrstoc se sili să tacă, dar pasărea era atît de caraghioasă cu gesturile ei mari și solemne, pe cînd trăncănea singură, încît îl făcu să rîdă.

Pasărea îl auzi și veni sus la el dintr-o zburătură. Băiatul se ridică repede și îi ieși înainte.

— Mi se pare că tu ești corbul Bataki, bun prieten cu Akka de la Kebnekajse, zise el.

Pasărea cătă lung la băiat și pe urmă dădu din cap de trei ori.

— Iar tu ești desigur cel care zbori cu gîștele sălbatice și te cheamă Năpîrstoc, nu-i așa ?

— Cam așa e, răspunse băiatul.

— Ce bine-mi pare că te-am întîlnit ! Ai putea să-mi spui cine a omorît șarpele ăsta ?

— L-a omorît pietroiul pe care l-am aruncat asupra lui, răspunse Năpîrstoc, povestindu-i tot ce se întîmplase.

— Bună ispravă din partea unui prichindel ca tine ! zise corbul. Am un prieten prin părțile astea, căruia o să-i pară grozav de bine cînd o s-audă că șarpele ăsta e mort.

— Nu poți să-mi spui și mie de ce te bucură moartea acestui șarpe ? vru să știe băiatul.

— Păi să vezi... ! zise corbul. E o poveste lungă. N-o să ai răbdare s-o asculți.

Băiatul îi răspunse că avea destulă răbdare cînd era vorba de o poveste, iar corbul îi istorisi tot ce se întîmplase cu Karr, Păr-Sur și Desperatul.

După ce îi povesti totul pînă la capăt, băiatul tăcu o clipă, uitîndu-se la pasăre, şi îi zise :

— Îţi mulţumesc ! Acum, după ce am auzit tot ce mi-ai spus, înţeleg mai bine soarta acestei păduri. Nu cred să mai fi rămas nimic din marea pădure a păcii.

— Cea mai mare parte a ei a fost distrusă, zise Bataki. Copacii parc-ar fi fost mistuiţi de foc. Cioturile rămase trebuie să fie tăiate şi or să treacă mulţi ani pînă o să ajungă iar pădurea care a fost înainte.

— Şarpele ăsta şi-a meritat soarta, fu de părere băiatul. Mă întreb însă cum a putut avea atîta înţelepciune şi iscusinţă să răspîndească boala aceea îngrozitoare în rîndul omizilor...

— O fi ştiut că asta e boala lor obişnuită, zise Bataki. Se prea poate. Eu însă atîta pot să-ţi spun : că în orice caz a fost o vietate foarte înţeleaptă.

Băiatul tăcea. Corbul nu se mai uita la el, ci stătea cu capul într-o parte şi asculta.

— Auzi ? exclamă el. Karr e pe aici pe aproape. Ce fericire pe el cînd o vedea că Desperatul e mort !

Năpîrstoc începu să tragă cu urechea spre locul de unde se auzea zvon.

— Stă de vorbă cu gîştele sălbatice, zise băiatul.

— Da, s-a tîrît pînă la mal, ca să afle veşti despre Păr-Sur.

Săriră apoi amîndoi jos de pe bolovan şi dădură fuga spre malul lacului. Gîştele ieşiseră din apă şi stăteau la taifas, cu un cîine bătrîn. Acesta era atît de slab şi de prăpădit, că putea să cadă mort la pămînt dintr-o clipă în alta.

— Uite-l pe Karr ! zise Bataki băiatului. Să-l lăsăm să asculte mai întîi ce-i vor povesti gîştele sălbatice şi pe urmă îi vom spune că şarpele s-a dus pe lumea cealaltă.

Apoi o auzi pe Akka stînd de vorbă cu Karr şi povestindu-i :

— Am început călătoria noastră în primăvara anului trecut. Într-o dimineaţă am plecat împreună cu Yksi şi Kaksi de pe lacul Siljan şi am trecut pe deasupra marilor păduri de la hotarul dintre această provincie şi ţinutul Hälsingland. Încotro ne aruncam ochii, nu vedeam sub noi altceva decît păduri de conifere cu culoarea lor verde închis. Copacii stăteau troleniţi încă în zăpadă. Rîurile erau îngheţate, fiind presărate cu cîte o copcă neagră, iar ză-

pada de pe malurile lor se taopise numai în parte. Sate şi ferme nu se prea vedeau, ci numai stîne pustii. Ici şi colo şerpuiau drumuri înguste de pădure, pe care ţăranii transportaseră buşteni în timpul iernii. Jos, în văile rîurilor, erau îngrămădite stive mari de cherestea.

Pe cînd zburam aşa, am văzut umblînd prin pădure trei vînători. Mergeau pe schiuri. Duceau cu ei cîini legaţi cu curele şi aveau cuţite la brîu, însă nu purtau arme. Zăpada fiind îngheţată, nu urmau cărările întortocheate, ci alunecau drept înainte. Parcă ştiau încotro trebuiau să meargă, să găsească ce căutau.

Noi, gîştele, zburam sus de tot şi vedeam ca-n palmă toată pădurea de dedesubt. Observîndu-i pe vînători, eram curioase să vedem şi vînatul. De aceea, am început să dăm tîrcoale pădurii şi să ne uităm printre copaci. Am zărit atunci într-un desiş ceva care semăna cu nişte bolovani acoperiţi cu muşchi. Bolovani nu puteau totuşi să fie, căci nu era deloc zăpadă pe ei.

Am coborît atunci pînă ce am ajuns chiar în mijlocul desişului. Şi ce crezi ? Cei trei bolovani se mişcau ! Erau trei elani care stăteau culcaţi acolo în întunericul pădurii : un bărbătuş şi două femeiuşte. Cum ne-a văzut bărbătuşul s-a ridicat şi a venit spre noi. Era cel mai mare şi mai frumos animal ce ne-a fost dat să vedem în zilele noastre. Băgînd însă de seamă că păsările care îl treziseră nu erau decît nişte gîşte sălbatice, s-a culcat iar.

— Ei, moşule, nu te mai culca ! i-am spus eu atunci. Ia-o la fugă cît te ţin picioarele. În pădure sînt nişte vînători care vin drept aici spre voi.

— Foarte-ţi mulţumesc, mamă gîscă — a zis elanul, somnoros din cale-afară — dar pe vremea asta vînătoarea de elani e oprită. Vînătorii pe care i-ai văzut umblă probabil după vulpi.

— Urme de vulpi sînt cîte vrei în pădure, însă vînătorii nici nu le iau în seamă. Te rog să mă crezi. Ei ştiu, moşule, că voi sînteţi aici şi vin să vă facă de petrecanie. Nu au puşti asupra lor, ci numai lănci şi cuţite, căci nu îndrăznesc tragă cu arma în pădure la vremea asta.

Elanul stătea la fel de liniştit, dar femeiuştile începură să se frămînte.

— Or fi avînd dreptate gîştele, ziseră ele, ridicîndu-se de jos.

— Stați liniștite, le porunci elanul. Nu vine nici un vînător aici. De asta puteți fi sigure.

Văzînd că stăruim de pomană, ne-am înălțat atunci iar în văzduh. Am zburat însă fără să ne depărtăm de locul acela, mereu pe deasupra lui, ca să vedem ce avea să se întîmple cu elanii.

Cum am ajuns la înălțimea noastră obișnuită, l-am văzut pe elan ieșind din bîrlog. A mușluit de jur împrejur și pe urmă s-a dus drept spre vînători. Vezi însă că s-o poticnit de două crăci uscate care au trosnit cu putere. În fața lui era o baltă mare și rece. Elanul s-a așezat drept în mijlocul ei, lipsit, de orice altă apărare. A rămas așa pînă ce vînătorii au ajuns la marginea pădurii. A luat-o pe urmă la fugă într-o direcție opusă celei din care veniseră. Vînătorii au slobozit cîinii și au început a-l fugări pe schiuri cu toată iuțeala.

Elanul își dăduse capul spre spate și alerga într-o goană nebună. În fugă răscolea zăpada de parcă viscolea în jurul lui. Cîinii și vînătorii rămăseseră departe în urma elanului. Bietul animal s-a oprit, ca și cum voia să-i aștepte. Cînd i-a zărit din nou, a pornit iarăși înainte ca o vijelie. Ne-am dat seama imediat ce scop urmărea : să-i facă pe vînători să se depărteze cît mai mult de locul unde se aflau femeiușt ile. Îi admiram vitejia și felul cum se expunea singur primejdiei, spre a-și salva cele două vietăți care îi aparțineau. Nimeni din noi nu voia să plece mai departe, fără să fi văzut mai întîi ce întorsătură vor lua lucrurile.

Vînătoarea a ținut așa ceasuri în șir. Ne miram de vînători că se osteneau să-l urmărească pe elan fără să fie înarmați cu puști. Nu puteau doar să creadă că-i vor veni de hac unui alergător atît de sprinten.

După cîtva timp, am băgat însă de seamă că elanul nu mai alerga așa de repede. Își vîra picioarele în zăpadă cu mai multă prevedere, iar cînd le scotea lăsa urme de sînge pe drumeagul făcut. Am înțeles atunci de ce vînătorii aveau atîta răbdare. Ei se bizuiseră pe ajutorul zăpezii. Elanul era greu și, de cîte ori făcea un pas, se cufunda pînă la fundul troianului. Coaja aspră a zăpezii îi zgîria picioarele, smulgîndu-i părul și găurindu-i pielea, astfel că, de cîte ori călca, era chinuit de dureri.

Vînătorii și cîinii erau ușori și puteau să alunece pe crusta zăpezii, așa că-l urmăreau neîncetat. Fugea el cît fugea, într-o părere, bietul elan, însă pașii îi erau

tot mai nesiguri și mai șovăitori. Abia mai sufla. Rănile îl dureau grozav, iar mersul prin zăpada mare îl obosea peste măsură.

În cele din urmă și-a pierdut răbdarea. S-a oprit să adaste ciinii și vînătorii, spre a fi încolțit și a da lupta cu ei. Așteptînd așa, s-a uitat la cer și, văzîndu-ne zburînd pe deasupra lui, a strigat la noi :

— Opriți-vă aici, gîștelor, pînă s-o isprăvi cu mine. Iar cînd veți zbura iar pe deasupra Kolmorden-ului, rîndul viitor, să-l căutați pe ciinele Karr și să-i spuneți că Păr-Sur, prietenul său, a murit ca un viteaz.

Ajungînd Akka cu povestea aici, bătrînul ciine s-a ridicat de pe locul unde stătuse pînă atunci și s-a apropiat cu doi pași de ea.

— Păr-Sur a trăit o viață frumoasă și vrednică, zise el. Ne cunoșteam de mult și eram prieteni. Știa că sînt un ciine de ispravă și c-o să mă bucur aflînd că a murit vitejește, de-aia te-a îndemnat să vii pînă aici. Ei, spune-mi cum a...

Își ridică apoi coada și capul, voind parcă să ia o poziție mîndră și curajoasă, dar nu izbuti.

— Karr ! Karr ! se auzi un glas chemîndu-l din pădure. Bătrînul ciine se ridică repede.

— E stăpînul meu care mă cheamă — zise el — așa că nu mai pot zăbovi. L-am văzut adineauri încărcîndu-și pușca și am înțeles de ce... Azi ne ducem împreună în pădure pentru ultima oară. Îți mulțumesc, mamă gîscă. Știu acum tot ce doream să știu ca să mă duc la moarte senin și liniștit.

UN RAI PĂMÎNTESC

Duminică, 24 aprilie

A doua zi, gîștele sălbatice zburau spre miazănoapte pe deasupra Södermanland-ului. Băiatul se uita la peisajul de jos și își zise că nu semăna deloc cu priveliștea

de pînă acum. Nu mai zărea şesuri întinse ca în Scania şi Östergötland, nici lanţuri de păduri mari ca în Smoland. Ceea ce vedea de data asta era un amestec de multe şi de toate.

„Pesemne că oamenii au luat de ici un lac şi-un riu mare, de colo o pădure şi-un coşcogeamite munte, apoi le-au tăiat în bucăţi, le-au amestecat şi la urmă le-au împrăştiat pe pămînt alandala", îşi zise băiatul, căci nu vedea altceva decît vîlcele, lăculeţe, deluşoare şi pădurici. Nimic nu era mare, întins. Cum încerca o cîmpie să se întindă, i se punea în cale un deal, iar dacă dealul avea de gînd să se înalţe mai sus, începea iarăşi să fie şes. Dacă un lac voia să se lărgească, era îngustat repede şi prefăcut într-un pîrîu, iar pîrîul curgea ce curgea şi iar se transforma în lac. Gîştele sălbatice zburau cît mai aproape de ţărm, aşa că băiatul putea să vadă destul de bine şi marea. Dar marea nu-şi putea întinde prea mult suprafaţa, căci era curmată de o sumedenie de insule, şi nici insulele nu era chip să ajungă prea departe, căci iar le învăluia marea. Era o variaţie continuă de privelişti. Pădurile de conifere alternau cu cele cu frunze căzătoare ; ogoarele cu turbării, iar conacele cu case ţărăneşti.

Gîştele ajunseră depărtişor deasupra Södermanlandului, cînd Năpîrstoc zări un punct negru care se mişca jos pe pămînt. La început a crezut că era un cîine şi nici nu s-ar mai fi gîndit la el, dacă n-ar fi băgat de seamă că mergea în aceeaşi direcţie cu cîrdul de gîşte. Gonea pe cîmp şi prin păduri, sărea peste şanţuri şi peste garduri, fără să se lase oprit de nimic în calea lui.

— Nu poate să fie altul decît jupînul vulpoi Smirre — zise băiatul — dar în orice caz va rămîne îndată în urma noastră...

Gîştele începură atunci să zboare cu cea mai mare iuţeală şi o ţinură aşa atîta timp cît vulpoiul putu să le urmărească. După ce hoţomanul nu le mai zări, făcură un ocol mare spre apus şi miazăzi, ca şi cum ar fi avut de gînd să se întoarcă în Östergötland.

„Smirre a fost, fără doar şi poate, îşi zise băiatul, de vreme ce Akka face un ocol şi apucă pe alt drum."

În aceeaşi zi, spre seară, gîştele zburau pe deasupra unui vechi domeniu din Södermanland, numit Stora Djulö. În spatele conacului mare şi alb se întindea un parc, iar în faţă lacul cu acelaşi nume, tăiat de multe limbi de

pămînt, și cu maluri rîpoase. Conacul părea a fi o clădire din vremea veche, nespus de străgătoare. Băiatul nu se putu opri să nu scoată un suspin trecînd pe deasupra lui. Cît de bine s-ar fi simțit, dacă s-ar fi putut odihni într-o astfel de casă după călătoria obositoare de peste zi, în loc să miie într-o baltă sau pe gheața rece a unui lac !...

Despre așa ceva însă nici pomeneală nu putea fi. În schimb, gîștele sălbatice poposiră ceva mai sus, pe un izlaz inundat de apă, unde doar ici, colo se mai vedea cîte un petic de brazdă. Era cel mai rău adăpost de noapte din toate cele pe care le avusese Năpîrstoc de cînd călătorea cu gîștele.

Rămase cîtva timp călare pe gîscan, neștiind cum să facă să se aciueze și el undeva într-un loc mai ferit. Pe urmă a început să sară de la o brazdă la alta pînă ce a dat de uscat, căci îi venise în gînd să caute o casă de oameni, unde să se mai încălzească nițeluș. După ce ajunse la drum, o luă spre partea unde se afla vechiul conac.

Și ce crezi ! S-a întîmplat ca tocmai în seara aceea să se strîngă niște oameni în căsuța unui plugar care ținea de Stora Djulö și să stea la taifas la gura sobei. Vorbiseră mai întîi despre muncile de primăvară, precum și despre vreme. Dacă au văzut însă că nu mai aveau ce vorbi și că discuția tînjea, au rugat-o pe bătrînica ce se afla în casă și care era mama plugarului să le spună povești.

PE ȘESUL NÄRKE

Kajsa de la Ysätter

Pe șesul Närke trăia pe vremuri o ființă care n-avea pereche în lume, și anume vrăjitoarea Kajsa de la Ysätter.

O chema Kajsa pentru că vijelia era elementul ei favorit, toate vrăjitoarele vîntului chemîndu-se de obicei

așa. I se zicea de la Ysätter, din pricină că era de fel din părțile unde se afla balta Ysätter, care ținea de comuna Asker.

Se pare că acolo la Asker își avea ea de fapt reședința, dar se arăta și prin alte locuri. Putea fi întîlnită oriunde pe întreg cuprinsul șesului Närke.

Nu era o vrăjitoare posomorîtă și ursuză, ci, dimpotrivă, veselă și hazlie, dar îi plăcea grozav cînd suflau vînturile. Cum le simțea că începeau să bată, ieșea repede să joace hora pe șesul Närke.

Närke nu era de fapt decît un șes, înconjurat din toate părțile de munți împăduriți. Această împrejmuire muntoasă e curmată numai în colțul de nord-est, unde se află lacul Hjälmar.

Dacă dimineața vîntul bate cu putere spre interiorul țării, venind dinspre Marea Baltică, el trece neîmpiedicat printre dealurile Södermanland-ului și se furișează lesne pe Närke prin părțile unde e lacul Hjälmar. Străbate apoi șesul de-a curmezișul, dar la apus se izbește de pereții înalți ai muntelui Kil și e silit să dea înapoi. Se tîrăște apoi ca un șarpe și o ia spre miazăzi. Kajsa de la Ysätter se bucura la culme cînd șesul era răscolit de vîrtejuri. Se băga în mijlocul lor și se învîrtea ca o bezmetică. Pletele lungi îi fîlfîiau pînă în înaltul cerului, iar pulpana halatului ridica în văzduh nori de praf, tot șesul transformîndu-se într-o bătătură pentru hora vrăjitoarei.

Dimineții, Kajsa de la Ysätter ședea pe cîte un pin înalt, aflat pe o culme de munte, și căta lung înspre șes. Dacă era vreme de iarnă și săniuș, iar pe drumuri umbla multă lume, se grăbea să pornească un vifor straşnic și așternea troiene înalte, de nu mai era chip să ajungă seara nimeni acasă decît cu mare anevoie. Dacă era vară și vreme bună de cosit, vrăjitoarea Kajsa ședea liniștită pînă ce se încărcau primele care cu fîn, iar pe urmă turna niște ploi cu găleata, de nu mai putea să muncească nimeni tot restul zilei.

Cărbunarii de pe muntele Kil abia aveau curajul să tragă și ei cîte un pui de somn. Căci Kajsa, cum vedea o groapă unde se făcea mangal fără să fie păzită de cineva, drept acolo se furișa, dădea drumul la foalele vîntului și într-o clipă se înălța o pălălaie pînă la cer. Dacă porneau într-o seară la drum cărăușii de minereu de la Laxo și de

la Svarto [1], vrăjitoarea Kajsa de la Ysätter învăluia drumurile şi tot ţinutul într-o negură atît de deasă, încît se rătăceau şi cai şi oameni, carele grele înfundîndu-se în mlaştini şi în bălţi.

Dacă preoteasa din Glanshammar aşeza măsuţa de cafea în grădina ei, într-o duminică de vară, şi vîntul începea să bată ridicînd faţa de masă şi răsturnînd atît ceştile cît şi farfurioarele, se ştia foarte bine cine era vinovat de o astfel de şotie. Dacă vîntul făcea să zboare pălăria primarului din Örebro [2], silindu-l să fugă prin tot oraşul după ea, dacă precupeţii se împotmoleau cu lotcile lor de zarzavat pe lacul Hjälmar, dacă rufele atîrnate erau luate de vînt şi se umpleau de praf, dacă fumul se răspîndea uneori seara prin case şi nu voia să iasă afară pe coşurile sobelor, nu era greu de ghicit cine pusese toate astea la cale şi se desfăta cu ele.

Dar cu toate că vrăjitoarei Kajsa îi plăcea să facă tot felul de pozne supărătoare, ea nu era o femeie rea la suflet. După cum putea vedea oricine, băbuşca se purta rău cu cei gîlcevitori, zgîrciţi şi răutăcioşi. Pe oamenii cumsecade şi pe copiii săraci îi lua însă adeseori sub ocrotirea ei. Bătrînii povesteau că atunci cînd biserica din Asker era să fie mistuită de un pîrjol, Kajsa de la Ysätter a sosit deîndată pe aripile vîntului, s-a vîrît în vîlvătăile flăcărilor, a trecut prin fumul înăbuşitor şi astfel a înlăturat primejdia.

Cu toate acestea, locuitorilor şesului Närke li se făcea de multe ori lehamite de isprăvile vrăjitoarei.

Azi lumea spune că ea ar fi murit şi n-ar mai fi existînd, după cum s-a întîmplat cu toate celelalte vrăjitoare. Aşa ceva e însă greu de crezut. E ca şi cum ar spune cineva că de azi înainte văzduhul va fi liniştit şi că vîntul nu se va mai hîrjoni deasupra şesului cu urlete şi zvoniri, cu valuri de aer rece şi cu potop de ploi.

Cei care socot că vrăjitoarea Kajsa e de mult moartă şi dusă de pe lumea asta, vor afla peste puţin, de altfel, ce s-a petrecut pe întinsul şesului Närke în anul în care a zburat Nils Holgersson pe deasupra lui, şi pe urmă n-au decît să creadă ce vor.

---

[1] Laxo şi Svarto — rîuri şi localităţi miniere pe traseul căii ferate care leagă capitala Suediei de a Norvegiei.

[2] Örebro — (pron. öre-bru') oraş pe malurile rîului Svarto, una dintre cele mai vechi aşezări din Suedia.

La Örebro, în ajunul unui bîlci mare de vite, ploua cu găleata. Ploaia era o urgie, un adevărat prăpăd. Din nori curgeau şuvoaie nu altceva şi multă lume era auzită spunînd :

— Parcă-i pe vremea vrăjitoarei Kajsa de la Ysätter ! Oare aţi uitat ? Niciodată nu făcea cotoroanţa atîtea pozne ca la bîlciuri !... Numai ea a fost în stare să dezlănţuie potopul ăsta de ploaie în ajunul bîlciului !

Cu cît trecea vremea, cu atît mai vîrtos ploua. Spre seară s-a produs o adevărată rupere de nori, care a desfundat toate drumurile. Din pricina asta, lumea care plecase de acasă cu vitele ca să ajungă la tîrg dis-de-dimineaţă, se găsea în mare încurcătură. De atîta clefăit prin noroi, vitele erau groaznic de obosite şi nu se mai puteau urni din loc... Bieţii boi şi sărmanele vaci se lăsau ca nişte bolovani în mijlocul drumului, ca să le arate stăpînilor că nu mai erau în stare să facă un pas. Toţi locuitorii care-şi aveau gospodăriile pe marginea drumurilor îşi deschiseră uşile pentru cei care se duceau la bîlci şi se străduiră să-i găzduiască fiecare după cum le stătea în putinţă. Dar nu-i vorbă că nu numai casele erau ticsite de oameni, ci pînă şi grajdurile şi hambarele.

Acum, erau unii oameni mai cu dare de mînă ori cu vite mai zdravene şi aceştia căutau să-şi urmeze drumul, ca să ajungă la vreun han. Cînd ajungeau însă acolo, se căiau amarnic că nu rămăseseră la vreo casă de gospodar. Toate boxele din grajduri erau ocupate, aşa că vacile şi caii trebuiau să stea afară în ploaie.

În curţile hanurilor era o apăraie. o murdărie şi o înghesuială de te lua groaza. Unele animale stăteau în adevărate mocirle şi din pricina asta nici nu se puteau trînti pe jos să se odihnească puţin. Cîţiva ţărani făcuseră rost de aşternut de paie pentru vitele lor sau le acoperiseră cu pături. Alţii, însă, şedeau în hanuri la căldurică, beau vîrtos, jucau cărţi şi-şi uitau cu totul de bietele vieţuitoare de care erau datori să aibă grijă.

Năpîrstoc şi gîştele sălbatice poposiseră în acea seară pe un ostrov de pe lacul Hjälmar. Ostrovul era despărţit de ţărm doar printr-o strîmtoare îngustă şi puţin adîncă. După cum e uşor de înţeles, oricine putea să ajungă la el fără să-şi ude picioarele, cînd apa era mică.

Pe ostrov ploua cu nemiluita ca și în celelalte părți. Băiatul nu putea să închidă ochii deloc din cauza ploii care-l udase leoarcă. În cele din urmă începu să hoinărească de-a lungul ostrovului. I se părea că simțea mai puțin bătaia ploii dacă se mișca.

Abia apucă să se dezmorțească puțin și auzi deodată niște plescăituri în apa care-l despărțea de țărm, după care văzu un cal venind prin tufișuri. Era o gloabă bătrînă, deșelată și jigărită, cum nu mai văzuse băiatul alta la fel cîndva, și costelivă că i se puteau număra oasele de sub piele.

Nu avea nici hamuri, nici șa, ci numai un căpăstru vechi de care atîrna un căpătîi de frînghie pe jumătate putrezită. Se vedea bine că se slobozise fără multă greutate de unde o fi fost legată.

Calul mergea drept spre locul unde se odihneau giștele și băiatul se temea să nu le calce în picioare.

— Unde te duci ? Bagă de seamă ! strigă Năpîrstoc.

— Aha, acolo ești ? răspunse calul venind spre băiat. De cînd te caut !

— Dar ce, ai auzit vorbindu-se de mine ? întrebă băiatul foarte uimit.

— Adevărat că-s cam bătrîn, dar am și eu urechi... În timpul de față e multă lume care vorbește despre tine.

Pe cînd zicea asta, stătea cu capul plecat în jos, ca să poată vedea mai bine, iar băiatul constată că avea o căpățînă mică, cu ochi frumoși și un botișor subțirel.

„De bună seamă c-a fost un cal strașnic în zilele lui, dar acuma la bătrînețe a ajuns rău, sărmanul !..." își zicea Năpîrstoc în sinea lui.

— Aș vrea să mergi cu mine și să mă ajuți la o treabă, zise calul.

Băiatul se gîndi că s-ar face de rîs să călărească pe o mîrțoagă atît de prizărită și-și ceru iertare că nu putea să-l însoțească din pricina vremii rele.

— Ehei, frate, n-ai s-o duci mai rău călare pe mine, decît stînd aici să te mureze ploaia ! zise calul. Dar poate că nu ai curajul să călărești pe o gloabă ca mine...

— Ba am ! De ce n-aș avea, hai ? îl înfruntă băiatul.

— Dacă-i așa, atunci trezește giștele, ca să ne înțelegem de unde să te ia mîine dimineață, zise calul.

Puțin după aceea, Năpîrstoc se afla călare pe gloabă. Bătrînul cal mergea la trap mai bine decît îl crezuse în

stare băiatul. Făcură astfel un drum destul de lung pe întuneric și ploaie și într-un sfîrșit se opriră la un han mare. Totul acolo arăta atît de îngrozitor, că-ți lua piuitul. În bătătură erau numai făgașe desfundate, atît de adînci, încît băiatul era încredințat că s-ar fi înecat cu siguranță dacă ar fi avut nenorocul să cadă în ele. De zăplazul care împrejmuia curtea era priponit un număr de treizeci pînă la patruzeci de cai și de vite cornute, fără nici un adăpost împotriva ploii, iar în ogradă zăceau căruțe cu lăzi mari în care erau închise orătănii și animale mici : oi, viței și porci.

Calul se duse la zăplaz și se opri acolo. Băiatul se afla tot călare pe el. Putînd să vadă bine noaptea, își dădu seama în ce hal erau sărmanele animale.

— Cum se face că stați aici afară; în ploaie ? întrebă el.

— Sîntem în drum spre Örebro, la bîlci, și a trebuit să tragem aici din pricina ploii. Casa asta e un han. Au venit însă așa de mulți drumeți, că n-am putut găsi și noi loc înăuntru.

Năpîrstoc nu mai zise nimic și se uită cu tristețe de jur împrejur. Prea puține animale dormeau și din toate părțile auzea numai plîngeri și nemulțumiri. Animalele aveau și de ce se tîngui, căci vremea era acum și mai rea decît fusese în timpul zilei. Începuse să bată un vînt rece și tăios, iar ploaia, care cădea acum șfichiuitoare, era amestecată cu zăpadă. Nu era greu de înțeles ce voise calul, cînd ceruse băiatului ajutor.

— Vezi colo, peste drum de han, o casă țărănească, frumoasă ? întrebă calul.

— Da, o văd — răspunse Năpîrstoc — și nu-nțeleg de ce n-ați cerut adăpost la ea ? Ori poate e plin și acolo ?

— Nu e nici un străin în toată casa, zise calul. Dar cei care locuiesc în ea sînt niște oameni așa de zgîrciți și de puțin îndatoritori, încît și-ar pierde cineva vremea de pomană cerîndu-le găzduire.

— Da ? Așa stau lucrurile ? Atunci mai bine rămîneți aici unde vă aflați.

— Prea bine, dar eu m-am născut și am crescut chiar la casa aceea, zise calul. Știu bine că au un grajd mare, cu multe boxe și despărțituri, și m-am gîndit că poate afli un chip să ne ducem acolo.

— Nu cred că pot cuteza a face una ca asta, răspunse Năpîrstoc.

Pe urmă se gîndi însă că era păcat de bietele animale să se chinuiască afară în ploaie şi că ar trebui să încerce totuşi să le adăpostească undeva.

Dînd urmare gîndului, se duse repede la casa aceea străină, dar băgă de seamă că toate dependinţele erau încuiate, iar cheile luate din broaşte. Nu prea ştia cum s-o scoată la capăt, dar pe neaşteptate îi veni un ajutor la care nici nu se gîndea : un vînt năprasnic deschise dintr-o dată uşa unui şopron mare, aflat chiar în faţa lui.

Băiatul se grăbi, firește, să se ducă înapoi la zăplazul unde-l aştepta calul.

— În grajd nu e chip de intrat — zise el — dar am găsit un şopron mare de fîn care e gol şi pe care stăpînii au uitat să-l încuie, aşa că te pot duce acolo.

— Îţi mulţumesc ! zise calul. Bine că voi putea să mă odihnesc încă o dată în locurile unde am crescut. E singura bucurie pe care o mai pot avea în viaţă !

În casa ţăranului înstărit de peste drum de han lumea stătuse trează în acea seară mai multă vreme ca de obicei.

Gospodarul era un om de vreo treizeci de ani, înalt de statură şi voinic, cu chip frumos, dar foarte posomorît. Peste zi stătuse afară în ploaie, care îl udase leoarcă şi pe el, ca pe toţi ceilalţi, iar la cină o rugase pe bătrîna lui mamă, ce purta încă de grija casei, să-i facă puţin foc în vatră, ca să-şi poată usca hainele. Bătrîna aprinsese un foc mititel, căci ai casei nu prea îşi îngăduiau risipă de lemne, iar omul îşi atîrnase haina de spătarul unui scaun şi o pusese lîngă foc să se usuce. După asta, îşi sprijinise un picior pe marginea vetrei şi, c-un braţ rezemat pe genunchi, stătea aşa să se uite la flăcări. Rămase astfel cîteva ceasuri, fără să facă altă mişcare decît să arunce din cînd în cînd cîte un vreasc pe foc.

Maică-sa strînsese masa şi îi făcuse patul, după care s-a retras în odăiţa ei. Uneori venea pînă la uşă şi se mira de el că stătea la foc şi nu se ducea la culcare.

— Nu-i nimic, mamă. Stau şi mă gîndesc la nişte daraveri vechi de-ale mele, îi zisese el.

Povestea era următoarea : trecuse nu de mult pe la han şi acolo întîlnise un geambaş care îl întrebase dacă voia să cumpere un cal, arătîndu-i o mîrţoagă bătrînă şi prăpădită de tot. Îl repezise pe negustor, reproşîndu-i că voia pesemne să-l înşele oferindu-i mîrţoaga.

— Păi să vezi ce m-am gîndit eu, l-a spus geambașul. Calul ăsta a fost tot al dumitale cîndva și am zis că poate vrei să-i dăruiești o bătrînețe liniștită, de care chiar are nevoie...

Uitîndu-se gospodarul mai bine la cal, îl recunoscuse într-adevăr. El însuși îl crescuse pe vremuri și îl mînase prin toate locurile. Dar asta nu era un motiv să-l cumpere acum, cînd devenise o gloabă bătrînă de care nu se mai putea folosi. O nu, desigur ! Nu era el omul să arunce banii în vînt.

Oricum ar fi fost însă, vederea acelui cal îi trezise multe amintiri și tocmai amintirile astea îl țineau acuma treaz de nu se putea duce la culcare.

Calul acela fusese în adevăr un animal straşnic și frumos, de-ți era mai mare dragul să-l privești. Taică-său i-l dăduse în grijă pe cînd era copil. El îl deprinsese cu tot ce se cere unui adevărat bidiviu și îl mînase pretutindeni unde cereau nevoile gospodăriei. Ținea la el mai mult ca la orice. Ba taică-său se plîngea chiar că-l hrănea prea bine, așa că băiatul îi dădea de multe ori tainul de ovăz pe furiș.

Pe vremea cînd avusese calul, niciodată nu se dusese la biserică pe jos, ci numai cu el înhămat la căruță. Asta numai așa, pentru a se făli cu mînzul lui. Cît despre el, era îmbrăcat în haine de stofă țesută și cusută în casă, iar căruța era simplă și nevopsită, dar calul era cel mai frumos care putea fi văzut în piața bisericii.

Odată îndrăznise să-i ceară voie lui taică-său să-și cumpere haine din tîrg și să vopsească căruța. Taică-său încremenise. Fiu-său credea că-l pălise damblaua... A căutat pe urmă să-l convingă că, de vreme ce primise un cal așa de frumos, se cădea să fie și el oarecum mai gătit.

Taică-său nu i-a dat nici un răspuns. Peste cîteva zile a plecat cu calul la Örebro și l-a vîndut.

Fusese o cruzime din partea lui. Bătrînul se vede însă că se temea ca acel cal să nu-l facă pe fecioru-său vanitos și risipitor. Trecuse atîta vreme de atunci și omul recunoștea acum că tatăl său avusese dreptate. Un astfel de cal ar fi fost pentru el în adevăr o ispită. Atunci însă, îl jelise grozav. Uneori pleca la Örebro numai ca să stea într-un colț de stradă și să vadă calul trecînd pe lîngă el sau ca să se strecoare la el în grajd cu o bucățică de zahăr.

„Cînd o închide tata ochii și oi rămîne eu gospodar aici — își zicea el — o să cumpăr iar calul. E primul lucru pe care o să-l fac."

Taică-său murise însă, iar el rămăsese gospodar de cîțiva ani, dar nu căutase nici măcar o singură dată să-și răscumpere calul. Trecuse atîta amar de vreme și pînă în seara aceea nu se mai gîndise deloc la el.

E ciudat cum de-l putuse da cu totul uitării. Taică-său fusese însă un om foarte autoritar și energic. După ce băiatul crescuse mare și se duceau împreună la lucru, avusese o mare influență asupra lui. Feciorul ajunsese astfel la convingerea că bătrînul avea dreptate în orice făcea și nu ieșea cu o iotă din vorbele lui. Moștenind deci gospodăria, căutase să se poarte în toate privințele cum s-ar fi purtat și tatăl său.

Lumea vorbea despre el că era zgîrcit. Asta o știa singur destul de bine. „Nu e însă mai înțelept să legi baierele pungii, decît să-ți arunci banii în vînt ?... De ce să pierd ce am cîștigat ?... Lasă să-mi zică lumea zgîrcit și să știu că nu datorez nimănui un ban, decît să mă împrumut în dreapta și-n stînga și să fiu dator vîndut ca alți gospodari !..."

Iată la ce lucruri se gîndea el, cînd tresări deodată auzind un zvon ciudat. Un glas pătrunzător și ironic repeta întocmai ceea ce-și spusese el în gînd : „Mai bine să legi baierele pungii, decît să-ți arunci banii în vînt. Lasă să-mi zică lumea zgîrcit și să știu că nu datorez nimănui un ban, decît să mă împrumut în dreapta și-n stînga și să fiu dator vîndut ca alți gospodari..."

Parcă cineva voia să-și bată joc de înțelepciunea lui. De aceea era îmbufnat ; dar își dăduse repede seama că se înșelase. Afară prinsese a bate vîntul, iar lui i se făcuse somn. Auzise vîntul vîjiind pe coșul sobei și crezuse că vorbise cineva.

Se uită la pendula din perete și auzi bătînd ora unsprezece. Se îngrozi văzînd cît de tîrziu era. „Ian să mă duc eu la culcare", își zise el. Își aduse atunci aminte că nu ieșise încă afară, așa cum obișnuia în fiecare seară, spre a vedea dacă erau închise toate ușile și ferestrele și dacă fuseseră stinse toate luminile. De cînd rămăsese stăpînul acelei gospodării, nu lăsase pe seama nimănui acest lucru și nici nu-l trecuse cîndva cu vederea. Își luă deci haina și ieși afară în ploaie și vînt.

Găsi totul așa cum trebuia să fie, în afară de ușa șopronului unde ținea fînul și care acum era gol. Ușa fusese deschisă de vînt și dată de perete. Se duse în casă să ia cheia, închise șopronul și puse cheia în buzunar. Se întoarse pe urmă în casă, se dezbrăcă și își puse haina la foc să se usuce. Nu se culcă totuși nici acum, ci se plimba de colo pînă colo. Afară era o vreme îngrozitoare. Bătea un vînt rece și tăios și ploua cu zăpadă. Se gîndea la bătrînul său cal care stătea în bătaia vîntului și a ploii, fără să fi avut măcar o pătură pe el. O dată ce vechiul său prieten se întorsese pe acele meleaguri, s-ar fi cuvenit să-i ofere măcar un adăpost.

Tot la acea vreme, Năpîrstoc auzi la han o rablă de pendulă bătînd ora unsprezece. Plecă atunci să dezlege animalele, ca să le ducă la grajdul gospodăriei țărănești de peste drum. A trecut destulă vreme pînă să le trezească și să facă toate pregătirile necesare, dar în cele din urmă isprăvi și porni în fruntea convoiului spre casa zgîrcitului.

În vremea asta însă omul făcuse inspecția gospodăriei, cum s-a văzut, și încuiase șopronul de fîn, astfel că animalele, cînd ajunseră acolo, găsiră ușa încuiată.

— Pînă aduc eu cheia, ține-le aici și spune-le să stea liniștite, îi zise prichindelul bătrînului cal, luînd-o la fugă.

În mijlocul ogrăzii se opri să chibzuiască bine cum avea să intre în casă. Stînd așa acolo, văzu pe drum doi copii, care se opriseră în fața hanului.

Se uită cu atenție și văzu că erau două fetițe. Se duse mai aproape de ele, gîndindu-se că i-ar putea fi de folos.

— Haide, nu mai plînge, Britta Maja ! zise una din ele. Uite c-am ajuns la han. Putem intra.

Auzind-o spunînd aceste cuvinte, Năpîrstoc se grăbi să strige :

— Degeaba vreți să intrați în han. E peste putință, că geme de lume ! La casa asta n-a tras însă nimeni. Vă sfătuiesc să veniți aici.

Cele două fetițe auziseră deslușit vorbele, dar nu-l vedeau pe cel care le spusese. Nu le prindea însă mirarea, căci era întuneric beznă. Cea mai mare dintre ele răspunse imediat :

— Nu venim acolo ! Stăpînii sînt oameni răi și cărpănoși. Din pricina lor, doar, umblăm cerșetoare pe drumuri.

— O fi cum spuneți voi, dar trebuie să veniți ! zise băiatul. Veniți și n-o să vă pară rău !

— Bine, hai să facem o incercare, dar n-o să ne dea voie să intrăm, asta-i sigur, răspunseră fetițele, pășind în ogradă și bătînd la ușa casei.

Gospodarul stătea tot lîngă vatră și se gîndea la cal, cînd auzi pe cineva bătînd în ușă. Se duse să vadă cine era, chibzuind în același timp ca nu cumva să fie ispitit să lase în casă vreun drumeț. Cum descuie însă ușa și o crăpă, o răbufneală de vînt o împinse și o trînti de perete. Ieși afară s-o tragă înapoi, dar cînd veni iar în casă, fetele și intraseră înăuntru.

Erau două fetițe sărmane, cerșetoare după cum se vedea, cu veșmintele numai zdrențe, lihnite de foame și ude leoarcă. Mergeau gîrbovite de povara traistelor pe care le duceau în spinare, lungi cît ele.

— Ce-i cu voi de umblați așa de tîrziu noaptea pe drumuri ? întrebă gospodarul morocănos.

Cele două fete nu-i răspunseră imediat, punîndu-și mai întîi traistele la o parte. Se duseră apoi spre el, întinzîndu-și mînuțele :

— Sîntem Ana și Britta Maja de la Engărdet — zise cea mai mare dintre ele — și vă rugăm să ne găzduiți în noaptea asta.

Se feri să dea mîna cu fetele și fu cît pe ce să le dea răvaș de drum, dar își aduse iar aminte de ceva. Engărdet nu era cumva numele unei căsuțe în care locuise o văduvă sărmană cu cinci copilași ? Văduva rămăsese însă datoare lui taică-său cu cîteva sute de coroane, iar bătrînul, ca să-și scoată banii, pusese căsuța în vînzare. Pe urmă văduva plecase în provincia Norrland împreună cu copiii cei mai mari, ca să-și caute acolo de lucru, iar pe cei doi mai mici îi lăsase pe seama comunei.

Această amintire îl amări. Știa bine că bătrînul fusese judecat foarte aspru de lume că ceruse acei bani, deși i se cuveneau pe drept.

— Ce faceți acuma ? întrebă el fetele pe un ton sever. N-ați fost date la azil ? De ce umblați haimanale și cerșiți ?

— Nu sîntem noi de vină, răspunse fata cea mai mare. Oamenii la care stăm ne-au trimis să cerșim.

— Văd că aveți traistele pline, zise țăranul. N-aveți dreptul să vă plîngeți. Scoateți ce aveți acolo, mîncați și

săturați-vă. Mîncare aici nu puteți căpăta. Gospodinele casei îs duse la culcare. Pe urmă vă puteți trînti colo-n colț lîngă vatră, ca să nu vă fie frig.

Apoi le făcu semn fetelor să se depărteze de el. Ochii lui aveau o expresie aproape sălbatică. Îi părea bine că avusese un tată care știuse să se chiverniséască. Altfel cine știe dacă n-ar fi trebuit să pribegească și el în copilăria lui cu traista de cerșetor în spate, la fel ca cele două nenorocite !...

N-apucase bine să-l frămînte aceste gînduri, că le și auzi repetate cuvînt cu cuvînt de glasul acela pătrunzător și ironic pe care îl mai auzise o dată în aceeași seară. Ascultă iarăși și înțelese numaidecît că nu era la mijloc decît vîntul care șuiera pe coș. Era totuși ciudat că gîndurile repetate de vînt i se păreau prostești, nemiloase și mincinoase.

Între timp, cele două fetițe se trîntiseră jos pe podeaua tare, ghemuindu-se una într-alta. Nu tăceau însă, ci vorbeau în șoapte.

— Tăceți din gură ! strigă el. Era mînios, de parcă ar fi vrut să le bată.

Șoaptele nu încetară însă. Omul strigă din nou la fete să tacă.

— Cînd mama a plecat de lîngă mine — răspunse cu glas ușor una din copile — i-am făgăduit că în fiecare seară voi spune rugăciunea. Așa am făcut, și eu, și Britta Maja. Imediat ce vom termina rugăciunea, vom tăcea.

Țăranul stătea liniștit, ascultînd fetițele spunîndu-și rugăciunea. Pe urmă începu să se plimbe de colo pînă colo cu pași mari, frîngîndu-și mîinile, ca și cum s-ar fi căit amarnic.

Calul deșelat și slab ca o umbră ! Cele două fetițe ajunse cerșetoare pribege ! Ambele nenorociri, opera tatălui său ! Bătrînul n-o fi avut poate dreptate în tot ce făcea...

Se așeză pe un scaun și-și sprijini capul în mîini. Deodată fața începu să-i tremure și-l podidi plînsul. Se grăbi să-și șteargă lacrimile, dar îi curseră altele. Le șterse și pe ele, dar zadarnic. Izvorul lor nu seca.

Maică-sa deschise atunci ușa de la odăița ei. Gospodarul se grăbi să întoarcă scaunul în așa fel, ca să ră-

mînă cu spatele spre ea. Femeia observase însă pesemne că se petrecea ceva neobișnuit. Rămase cîtva timp în spatele feciorului, așteptînd parcă să-i spună ceva. Se gîndea cît de greu e pentru cineva să vorbească despre lucruri care îi apasă sufletul. Putea să-l ajute pe feciorul-său. Din odăița ei văzuse tot ce se petrecuse în casă, așa că nu avea nevoie să întrebe ceva. Se duse încetișor la cele două copile care dormeau, le ridică și le așeză în patul ei. Pe urmă se întoarse la cel care plîngea amarnic.

— Ascultă, Lars, zise ea, făcîndu-se că nu-l văzuse plîngînd. Să mă lași să cresc fetițele astea.

— Cum ai spus, mamă ? exclamă el, căutînd să-și oprească plînsul.

— De cîțiva ani de cînd taică-tău le-a vîndut căsuța, am rămas cu o durere în suflet din cauza copiilor ăstora... Și aceeași durere ai avut-o și tu, știu eu bine...

Omul nu mai putu să răspundă nimic. Lacrimile îi curgeau șiroaie pe față. Apucă mîna ofilită a bătrînei lui mame și o mîngîie cu dragoste.

Deodată sări ca ars, ca și cum s-ar fi speriat de ceva.

— Ce-ar zice tata dacă ar auzi așa ceva ?

— Taică-tău a condus gospodăria asta în vremea lui, zise bătrîna. Acum e vremea ta s-o conduci. Cît a trăit, am făcut cum a hotărît el. Tu cată să te arăți așa cum ești !

Feciorul bătrînei rămase atît de uimit la auzul ăstor vorbe, încît încetă să mai plîngă.

— Eu mă arăt așa cum sînt, zise el.

— Nu, fiule. Tu cauți numai să semeni cu taică-tău, dar firea ta e alta.

În clipa cînd intraseră în casă cele două fetițe, Năpîrstoc se strecurase după ele, iar pe urmă stătuse pitit într-un ungher întunecos. Nu trecuse mult și zărise cheia de la șopron în buzunarul țăranului.

„Cînd o da fetele afară — își zicea el — iau cheia și o tulesc și eu."

Fetele n-au fost date însă afară, așa că băiatul stătea ghemuit acolo în ungher, neștiind ce să facă.

Mama vorbi îndelung cu feciorul ei. Omul nu mai plîngea, iar expresia feței i se făcuse atît de frumoasă, încît părea acum un alt om. Tot mai mîngîia mîna veștejită a mamei sale.

— Ei ! Acuma putem merge la culcare ! zise bătrîna, văzîndu-l că se liniştește.

— Nu ! răspunse el, ridicîndu-se repede. Mai e un străin pe care trebuie să-l găzduiesc la noapte.

Fără să mai adauge ceva, îşi puse repede haina, aprinse felinarul şi ieşi afară. Vîntul nu stătuse şi era tot aşa de frig ca şi înainte. Cînd ajunse totuşi în tindă, omul începu să-i zică un cîntec cu jumătate de glas. Se întreba dacă bătrînul cal avea să-l recunoască şi dacă va fi bucuros să se întoarcă la grajdul în care crescuse.

Ieşind în ogradă, auzi o uşă trîntită de vînt.

„E uşa de la şopron. Iar a deschis-o vîntul", îşi zise el, ducîndu-se s-o închidă.

Cînd s-o închidă însă, i se păru că aude foşnet înăuntru. Ce se întîmplase ? Năpîrstoc ieşise din casă o dată cu el şi fugise spre şopronul lîngă care lăsase animalele. Acestea nu mai erau însă afară în ploaie. O pală de vînt deschisese uşa şopronului şi le ajutase astfel să intre sub acoperiş. Foşnetul auzit de ţăran se produsese la intrarea lui Năpîrstoc în şopron.

Făcînd lumină, omul văzu nişte animale întinse pe toată podeaua. Lîngă ele nu se afla nici o fiinţă omenească. Animalele nu erau legate şi se culcaseră pe paie.

Mînios din pricina acelor musafiri nepoftiţi, începu să strige şi să facă o larmă grozavă, ca să trezească animalele din somn şi să le gonească din şopron. Animalele stăteau însă liniştite, nevoind parcă să le fie tulburată odihna. Singurul care se ridică fu un cal bătrîn ce se duse încet spre el.

Ţăranul amuţi. Recunoscu calul pe loc. Întinse felinarul spre el şi calul veni atunci mai aproape, punîndu-şi capul pe umărul lui.

Fostul stăpîn începu să-l dezmierde.

— Căluţul meu ! Căluţul meu ! zise el. Ce au făcut din tine ?... Da, dragul meu, am să te răscumpăr. N-o să mai ai nevoie să pleci de la mine. O să ai tot ce vrei, căluţul meu drag. Prietenii pe care i-ai adus cu tine pot să rămînă aici. Tu însă mergi cu mine în grajd. Acuma pot să-ţi dau să mănînci cît ovăz o să vrei, fără să mă feresc de nimeni. Nu eşti chiar aşa de prăpădit, o să te întremezi, n-avea grijă ! Şi o să fii iarăşi cel mai frumos cal din piaţa bisericii. Da, căluţul meu drag. Da ! Da !

A doua zi era vreme frumoasă. E drept că bătea un vînt destul de puternic dinspre apus, însă lumea era bucuroasă de acest lucru, căci vîntul usca drumurile desfundate de ploaia torențială din ajun.

Cei doi copii din Smoland, Osa, păzitoarea de gîște și micul Mats, sosiră pe un drum care ducea din Södermanland spre Närke. Drumul mergea de-a lungul țărmului de miazăzi al lacului Hjälmar, iar copiii se uitau la gheața ce acoperea mai tot lacul. Soarele de dimineață își revărsase lumina peste gheață, care nu părea negricioasă și neplăcută la vedere, cum e gheața de obicei primăvara, ci strălucea albă și îmbietoare. Cît puteau să vadă copiii cu ochii, era tare și uscată. Apa de ploaie se scursese printre copaci și crăpături sau fusese absorbită. Micii drumeți nu vedeau decît gheața în toată splendoarea.

Ei călătoreau spre miazănoapte și se gîndeau de cîtă cale ar fi fost scutiți dacă ar fi tăiat de-a curmezișul marele lac, în loc să-l înconjoare. Știau, firește, că gheața de primăvară e primejdioasă. Cea din fața lor părea totuși să le ofere deplină siguranță. Vedeau că lîngă țărm era groasă de cîteva degete. Descoperiră chiar o potecă pe care puteau să apuce, iar țărmul celălalt li se păru atît de aproape, încît socoteau că n-ar fi avut de mers decît un ceas, nu mai mult.

— Hai să facem o încercare ! zise micul Mats. Dacă om avea grijă să nu cădem în vreo copcă, atunci o să fie bine.

Porniră deci pe gheață cu inima ușoară. Gheața nu era chiar atît de lunecoasă, ci numai bună de umblat pe ea. Vezi însă că deasupra gheței era mai multă apă decît bănuiseră copiii, iar pe alocuri apa plescăia prin crăpături. Prin astfel de locuri trebuia mers cu multă prevedere, lucru ce nu era greu ziua, pe lumină.

Copiii înaintau cu ușurință și își spuneau mereu că fuseseră foarte deștepți luînd-o pe gheață, în loc să-și continue calea pe drumul desfundat de ploaie.

Merseră ei ce merseră și ajunseră în apropierea insulei Vin. Acolo îi zări o bătrînă pe fereastra casei în care locuia. Ea ieși afară, le făcu semn cu mîinile și le spuse

ceva, să-i prevină să nu înainteze mai departe. Ei nu vedeau însă nici o primejdie în fața lor. Își ziseră că ar fi fost o prostie din partea lor să părăsească drumul pe gheață, cînd totul mergea așa de bine.

Trecură deci pe lîngă insula Vin și mai aveau de mers cale de încă o milă. Apăria pe acolo era atît de mare, încît ei fură nevoiți să facă ocoluri lungi, lucru care de altfel îi desfăta.

Se luau la întrecere să descopere unde era gheața mai bună. Nu erau nici obosiți, nici flămînzi. Ziua era doar lungă, așa că rîdeau de cîte ori întîmpinau piedici noi.

Uneori își aruncau privirea spre țărmul celălalt. Părea să fie destul de departe, deși merseseră un ceas întreg pe gheață. Se mirau că lacul era așa de lat.

— Parcă fuge țărmul de noi, zise micul Mats.

Nimic nu-i apăra de vîntul care bătea dinspre apus cu tot mai multă putere. Își strîngeau cît puteau hainele pe ei și se mișcau cu mare greutate. Vîntul rece era primul neajuns de care se loveau în călătoria lor.

Ceea ce îi uimea era faptul că vîntul vuia straşnic, parcă ducea cu el zgomotul unei mori sau al unui atelier mecanic. Or astfel de lucruri nu existau pe toată întinderea gheței.

Erau acum la apus de marea insulă Valen și li se părea că erau aproape de țărmul de miazănoapte. Vîntul se înteța însă și zgomotul de care era însoțit deveni și mai puternic, începînd să-i neliniștească.

Li se păru deodată că zgomotul auzit de ei era pricinuit de valurile aruncate cu putere spre țărm, dar și acest lucru era cu neputință, căci lacul părea acoperit în întregime cu gheață.

Se opriră totuși să cerceteze împrejurimile. Observară atunci, hăt departe, spre apus, unde se aflau insula Björnön și ostrovul Göksholmslandet, un dig alb care traversa lacul. La început crezură că era o creastă de zăpadă de-a lungul unui drum, dar pe urmă își dădură seama că nu era decît decît spuma unui val uriaș înălțat deasupra gheței.

Văzînd așa, se luară de mînă și începură să alerge fără să spună nici un cuvînt. Lacul era dezghețat în întregime spre apus, iar lor li se păruse că dunga de spumă înainta cu repeziciune spre răsărit. Nu știau dacă gheața se va

sparge în toate părțile sau ce avea să se întîmple. Înțeleseră totuși că erau în primejdie.

Într-un rînd li se păru că gheața se ridica chiar pe locul pe unde alergau ei, că se ridica și cobora iar, ca și cînd ar fi împins-o ceva pe dedesubt. Pe urmă se auzi o pocnitură surdă în gheață, după care deasupra ei se iviră crăpături în toate direcțiile. Copiii vedeau cu groază cum crăpăturile se răspîndeau cu iuțeală pe toată suprafața gheței.

Urmară cîteva clipe de liniște. Apoi gheața începu iar să se ridice și să coboare. Crăpăturile se lărgeau și apa țîșnea prin ele. Ajunseră îndată atît de largi, încît gheața începu să se desfacă în sloiuri mari.

— E năboi ! zise micul Mats.

— Da, da, e năboi, dragă Mats — zise fata — dar tot mai putem ajunge la țărm. Să ne grăbim !

De fapt, vîntul și valurile nu mai aveau mult de furcă pînă să desprindă toată gheața de pe lac. Partea cea mai grea fusese făcută prin spargerea ei în bucăți, dar toate aceste bucăți trebuiau să fie împărțite din nou și izbite unele de altele, ca să poată fi zdrobite și făcute una cu apa. Mai rămăsese încă o întindere destul de mare de gheață tare și fixă, care alcătuia cîmpuri largi, neatinse.

Cea mai mare primejdie pentru copii era însă faptul că nu puteau cuprinde cu privirea tot întinsul gheței. Nu vedeau unde erau crăpăturile mai largi, ca să le poată ocoli. Nici nu știau unde se aflau sloiurile mari care să-i poată duce. Rătăceau de aceea încoace și-ncolo, fără țintă. În loc să se apropie de țărm, mergeau spre mijlocul lacului. Îngroziți de trosniturile gheței, se opriră în cele din urmă și începură să plîngă.

Auziră atunci un vîjîit prin văzduh și văzură trecînd pe deasupra un stol de gîște sălbatice. Acestea strigau de nu mai puteau și din gîgîitul lor cei doi copii deslușiră cuvintele următoare :

— Luați-o la dreapta, la dreapta, la dreapta !

O porniră pe gheață, urmînd acest sfat, dar nu trecu mult și iar nu mai știură ce să facă în fața unei crăpături mari.

Gîștele începură să strige atunci iar deasupra lor și copiii deslușiră în gîgîitul lor cuvintele :

— Stați pe loc unde sînteți ! Stați pe loc unde sînteți !

Copiii nu-şi spuneau nimic auzind acele strigăte, ci stăteau liniştiţi, aşa cum erau sfătuiţi. Nu trecu mult şi sloiurile se apropiară unul de altul, aşa că ei putură trece peste crăpătură. Se luară apoi de mînă şi porniră în grabă mai departe. Se temeau, nu numai de primejdie, ci şi de ajutorul pe care-l căpătaseră.

Trecu ce mai trecu şi iar se aflară în încurcătură. Auziră atunci un glas răzbătînd pînă jos la ei :

— Drept înainte ! Drept înainte ! Drept înainte !

Au mai mers astfel o jumătate de ceas şi au ajuns la capul Lunger, unde au părăsit gheaţa şi au ieşit prin vad la ţărm. Primejdia băgase atîta spaimă în ei, încît, ajungînd pe uscat, nici nu se mai întoarseră să vadă lacul, pe care valurile începuseră a rostogoli sloiurile, ci porniră imediat mai departe. După ce merseră o bucată de vreme pe capul Lunger, Osa se opri deodată şi zise :

— Aşteaptă-mă puţin aici, dragă Mats. Am uitat un lucru.

Ea se duse repede pe ţărm. Acolo îşi scotoci traista şi scoase în cele din urmă din ea un galent pe care îl aşeză pe o piatră, unde putea fi văzut destul de bine. Se întoarse apoi la fratele ei, fără să se uite nici măcar o clipă în juru-i.

N-apucase bine să plece înapoi, şi o gîscă mare, albă, se lăsă ca un fulger din văzduh, înşfăcînd galentul şi înălţîndu-se iarăşi cu aceeaşi iuţeală.

ÎMPĂRŢEALA MOŞTENIRII

După ce gîştele sălbatice i-au ajutat pe cei doi copii, Osa, păzitoarea de gîşte, şi micul Mats, pe lacul Hjälmar, n-au mai stat nici o clipă prin locurile acelea, ci au pornit înainte spre miazănoapte, ajungînd în provincia Västmanland. Acolo au coborît pe un pgor mare din comuna Fellingsbro, pentru a se odihni şi a-şi căuta hrană.

Băiatul era şi el flămînd, însă căuta zadarnic ceva de mîncare. Privind în toate părţile, zări în apropiere pe cîmp nişte oameni care arau. Oamenii opriră tocmai atunci plugurile şi se aşezaseră jos să ospăteze. Năpîrstoc o luă la fugă într-acolo şi se furişă lîngă cei doi oameni. Nădăjduia că, după ce vor fi isprăvit de mîncat, va putea găsi cîteva fărîmituri sau un coltuc de pîine.

În vecinătatea cîmpului era un drum pe care mergea un moşneag. Văzîndu-i pe cei doi plugari, el se apropie de ei :

— Aş vrea să ospătez şi eu cu dumneavoastră, zise bătrînul, dîndu-şi traista jos şi scoţînd din ea pîine şi unt. Nu e plăcut deloc să mănînci singur pe marginea drumului.

Intră pe urmă în vorbă cu cei doi plugari, care aflară că moşneagul era un miner din districtul minier Norberg. Nu mai lucra acum. Era prea bătrîn ca să se caţere pe suitorii minei, dar locuia într-o căsuţă din apropierea ei. La Fellingsbro avea o fată măritată, la care tocmai fusese şi care îl rugase să se mute acolo, ceea ce bătrînul nu putea să facă.

— Va să zică, dumneata, moşule, crezi că aici nu-i bine ca la Norberg ? ziseră ţăranii zîmbind, căci ştiau bine că Fellingsbro e una din comunele cele mai mari şi mai bogate din ţară.

— Să stau pe un şes ca ăsta ? răspunse bătrînul cu un gest de silă, ca şi cum nici nu putea fi vorba de aşa ceva.

Începură apoi să discute prietenește problema celui mai bun loc din Västmanland, unde se putea trăi mai bine. Unul din plugari se născuse la Fellingsbro şi vorbi însufleţit despre şes, dar celălalt era de fel din părţile oraşului Västeros [1] şi era de părere că ţărmurile lacului Mälar, cu ostroavele lor împădurite şi cu promontoriile lor frumoase erau cele mai bune locuri ale ţării. Bătrînul nu se lăsă totuşi convins ; şi, ca să le arate că avea dreptate, îi rugă să asculte o poveste pe care o auzise şi el de la alţii mai în vîrstă, în tinereţea lui.

— Aici, în Västmanland, trăia pe vremuri o bătrînă care se trăgea dintr-un neam de uriaşi. Era atît de bogată că stăpînea toată ţara. Ducea, bineînţeles, o viaţă de hu-

[1] Västeros — (pron. ve'ster-o's) oraş situat într-unul din golfurile lacului Mälar.

zur, însă avea pe suflet un mare necaz, neştiind cum avea să-şi împartă averea între cei trei feciori ai ei.

De cei doi mai mari nu prea îi păsa. Cel mai mic însă era copilul ei răsfăţat. Bătrîna voia ca el să primească partea cea mai mare a moştenirii, dar se temea în acelaşi timp să nu se iţte nemulţumiri între el şi fraţii lui, cînd aceştia ar fi băgat de seamă că mama lor nu le împărţise averea în mod egal.

Într-o zi bătrîna a simţit că moartea i se apropia fără să fi luat o hotărîre. Atunci ea şi-a chemat pe tustrei feciorii, ca să stea de vorbă cu ei în privinţa moştenirii.

— Eu mi-am împărţit întreaga avere în trei loturi — zise ea — şi rămîne acuma ca ficcare din voi să şi-l alcagă pe care-l vrea. Primul lot cuprinde toate dumbrăvile de stejar, toate ostroavele cu păduri şi toate izlazurile înflorite, pe care le-am strîns laolaltă în jurul lacului Mälar. Cel care va alege acest lot va avea păşune bună pentru oi şi vaci pe izlazuri, iar pe ostroave va avea lemne de tăiat şi se va putea ocupa cu grădinăritul. Ţărmurile au multe golfuri unde se pot face transporturi cu vase de tot felul. La gurile rîurilor ce se varsă în lac se pot construi porturi minunate. Cred deci că pe meleagurile acestui lot vor fi clădite sate şi oraşe. Cui le va stăpîni nu-i va lipsi nici locuri bune de arătură, deşi pămîntul e prea fărîmiţat. Copiii vor trebui însă să se înveţe de timpuriu să meargă pe apă de la un ostrov la altul, ca să poată ajunge buni marinari şi să plece prin ţări străine să adune de acolo bogăţii. V-am spus acuma care e primul lot. Ei ! Ce ziceţi despre el ?

Toţi feciorii fură de acord că lotul acesta era minunat şi că oricare din ei l-ar fi căpătat se putea socoti fericit.

— Da, n-are nici un cusur — zise bătrîna coborîtoare din uriaşi — dar nici al doilea nu e rău. În el am adunat tot pămîntul şesului şi toate ogoarele mele de pe cîmp deschis, aşezînd un cîmp lîngă altul de la Mälar pînă sus în Dalecarlia. Cine va avea parte de acest lot nu cred că se va căi. Va putea să cultive cîte grîne îi va pofti inima şi să-şi dureze case mari pe întinsul lui. Atît

el, cît şi urmaşii lui vor trăi liniştiţi şi îşi vor cîştiga pîinea uşor. Ca să nu fie şesul mlăştinos, am săpat cîteva şanţuri mari, unde am crezut de cuviinţă, iar unele din ele au căderi de apă numai bune pentru mori şi forje. De-a lungul şanţurilor am pus maluri cu pietriş pe care pot creşte păduri pentru lemne de foc. V-am spus acum care este al doilea lot şi cred că acela care l-o căpăta o să aibă toate motivele să fie mulţumit.

Cei trei feciori fură de aceeaşi părere şi mulţumiră mamei lor că rînduise treaba atît de bine pentru ei.

— Am căutat să fac cum am putut mai bine — a zis bătrîna — dar acum ajung la partea care mi-a căşunat cel mai mult necaz. Căci, să vedeţi, dragii mei copii. Cînd am pus toate pădurile, izlazurile şi dumbrăvile de stejar într-un lot şi toate ogoarele şi pămînturile desţelenite în cel de al doilea, urmînd să adun restul pentru al treilea, am băgat de seamă că nu mi-au mai rămas din toată averea decît nişte păduri de pini şi de brazi, nişte creste şi vîrfuri de munţi, nişte stînci, nişte tufişuri slabe de ienupăr, cîteva pădurici de mesteacăn şi cîteva lacuri mici. Mi-am zis atunci cu strîngere de inimă că nimeni dintre voi nu o să fie mulţumit de aşa ceva. Oricum, eu am strîns toate sărăciile astea şi le-am rînduit în partea de apus a şesului. Mă tem însă că cel care va alege acest lot n-o să aibă parte de altceva decît de sărăcie. Nu va putea să aibă alte vite decît oi şi capre. Încolo va trebui să pescuiască pe lacuri şi să vîneze în pădure, ca să-şi facă rost de hrană.

Sînt şi destule căderi de apă cu ajutorul cărora vor putea fi pornite oricîte mori, însă mă tem că stăpînul lor n-o să aibă altceva de măcinat decît scoarţă de copaci. În afară de asta, o va duce greu din pricina lupilor şi a urşilor care nu vor lipsi pe pămînturile lui necultivate. Iată deci din ce e alcătuit al treilea lot. Ştiu bine că nu poate fi asemuit cu celelalte două, şi dacă n-aş fi atît de bătrînă, aş fi făcut o nouă împărţeală, dar asta nu mai e cu putinţă. Iar acum, în clipa cea din urmă a vieţii mele, sînt zbuciumată, neştiind căruia din voi să-i dau lotul cel mai rău. Aţi fost tustrei copii buni şi nu vreau să nedreptăţesc pe nici unul din voi.

După ce bătrîna a povestit cum stau lucrurile, s-a uitat cu spaimă la feciori. Nu mai ziceau ca înainte că făcuse împărţeală dreaptă şi că avusese grijă de ei. Tăceau chitic şi se vedea bine că oricare din ei ar fi căpătat lotul de pe urmă ar fi rămas tare cătrănit.

Prîslea, care ţinea cel mai mult la maică-sa, nu putea răbda s-o vadă chinuindu-se atît, şi zise :

— Nu te necăji, măicuţă, din pricina asta ! Pune capul jos şi adormi liniştită. Dă-mi-l mie lotul acela rău, că n-o să mă plîng şi nici n-o să mă căiesc. În schimb o să caut s-o scot la capăt şi, oricum o să-mi meargă, n-o să am ciudă pe tine că ceilalţi doi au căpătat o moştenire mai bună decît a mea.

Auzindu-l spunînd aceste cuvinte, bătrîna s-a liniştit, i-a mulţumit din suflet şi l-a sfătuit peste măsură. Cît despre împărţeala celorlalte două loturi, nu mai avea de ce-şi bate capul, căci erau aproape la fel de bune.

După ce s-a rînduit astfel totul, bătrîna i-a mulţumit încă o dată lui prîslea, spunînd că se aşteptase s-o ajute chiar el, ca să nu se stîrnească dihonie între fraţi. Îl rugă apoi ca atunci cînd s-o duce pe locurile pustii pe care le primise ca moştenire, să-şi aducă aminte de marea dragoste pe care i-o purtase.

Pe urmă a închis ochii şi a murit. După ce au îngropat-o, feciorii s-au dus să-şi vadă fiecare ce era acum al său. Cei doi fraţi mai mari nu puteau să fie, de bună seamă, decît foarte mulţumiţi.

Al treilea s-a dus şi el pe locurile date în stăpînirea lui, convingîndu-se că maică-sa spusese adevărul, căci mai toate nu erau altceva decît vîrfuri stîncoase de munte şi lacuri mici. Pe urmă însă începu să vadă că stîncile aveau pe alocuri o înfăţişare ciudată. Cercetîndu-le mai bine, descoperi că erau străbătute mai pretutindeni de vine de minereu. Era mult fier pe proprietăţile lui, dar şi argint şi aramă în cantitate destul de mare. Înţelese atunci că bogăţia pe care o căpătase era mai mare decît a fraţilor săi şi începu să priceapă din ce în ce mai bine care fusese tîlcul împărţelii făcute de către mama lor.

Gîştele sălbatice au avut o călătorie grea. După ce s-au ospătat pe ogoarele de la Fellingsbro şi-au pus în gînd să zboare spre miazănoapte pe deasupra Västmanland-ului. Dar nu şi-au putut urma gîndul, din pricină că vîntul se înteţise şi le-a dus spre răsărit pînă la graniţa provinciei Uppland.

Zburau la o mare înălţime, dar cu toate acestea vîntul le împingea cu destulă putere. Năpirstoc se uita în jos să vadă cum arată Västmanland-ul, dar nu fu în stare să deslueascâ prea multe lucruri. Observă că în partea de răsărit a provinciei pămîntul era şes. Nu pricepea totuşi ce erau brazdele şi liniile care străbăteau şesul de la miazănoapte spre miazăzi. Păreau ciudate prin faptul că erau toate aliniate şi cu spaţii egale între ele.

— Pămîntul de aici e vrîstat ca şorţul mamii, zise băiatul. Ce-or fi dungile astea oare ?

— Sînt rîuri, creste de munţi, drumuri şi căi ferate, răspunseră gîştele sălbatice. Rîuri, creste de munţi şi căi ferate.

Aşa şi era în adevăr. Pe cînd erau împinse spre răsărit, au zburat mai întîi peste Hedström, care curge printre doi munţi, fiind însoţit de o cale ferată. Au ajuns pe urmă la rîul Kolbäck, care are de asemenea pe una din laturi o cale ferată, iar pe cealaltă un şir de munţi şi o şosea. Au întîlnit apoi rîul Svarto, tot cu munţi şi şosele pe laturi, rîul Lillo, lîngă piscul Badelund şi rîul Sago, acesta din urmă avînd o şosea şi o cale ferată pe malul drept.

„Niciodată în viaţa mea n-am văzut atîtea drumuri care să vină din aceeaşi parte ! se minună băiatul. Pesemne că pe ele se transportă multe mărfuri în susul ţării !"...

Lucrul acesta i se părea în acelaşi timp ciudat, întrucît el avea credinţa că dincolo de Västmanland era sfîrşitul Suediei. Ce mai rămînea din ţară nu putea fi, după Năpirstoc, decît pădure şi pustiu.

Cînd gîştele sălbatice fuseseră duse de vînt pînă la rîul Sago, Akka îşi dăduse seama că ajunseseră în altă

parte decît cea dorită de ea, așa că-și întorsese cîrdul din drum, luind-o înapoi spre apus, împotriva unui vînt puternic care le îngreuna zborul. Gîștele au trecut astfel din nou pe deasupra șesului vrîstat, urmîndu-și calea prin partea apuseană a provinciei, alcătuită din munți împăduriți.

Cît timp mersese pe deasupra șesului, Năpîrstoc stătuse aplecat peste gîtul gîscanului, ca să poată privi în jos. Cînd se isprăvise însă șesul și văzuse dedesubt întinderi mari de păduri, se ridicase spre a-și putea odihni ochii ; acolo unde pămîntul era acoperit cu păduri nu prea avea de obicei multe lucruri de văzut.

Pe cînd gîștele zburau deasupra munților împăduriți și a unor lacuri mici, băiatul auzi jos pe pămînt un scîrțîit care semăna cu un plînset. Cum nu putea să-și dea seama despre ce era vorba, se aplecă din nou. În acest timp gîștele nu aveau o viteză prea mare, din pricină că mergeau împotriva vîntului, așa că băiatul putea să vadă deslușit peisajul de sub el. Cel dintîi lucru pe care îl observă fu o gaură neagră căscată în pămînt. Deasupra găurii era montat un elevator construit din butuci grosolani, iar acesta scotea la suprafață cu scîrțîituri prelungi un butoi plin cu bucăți de piatră. De jur împrejur se aflau grămezi înalte de piatră, într-un șopron duduia o mașină cu aburi, iar niște femei și niște copii stăteau în cerc pe pămînt și sortau pietre. Pe o șosea se vedeau niște căruțe încărcate cu pietre de pavat, iar la marginea pădurii niște locuințe mici muncitorești.

Neînțelegînd ce erau toate astea, băiatul strigă în jos cît îl ținea gura :

— Ce-i acolo, de ce se scot atîtea pietre din pămînt ?

— Ce neghiob ! Ce neghiob ! începură a ciripi vrăbiile, care erau la ele acasă prin acele locuri și le cunoșteau bine. Nu-i în stare să facă deosebire între minereul de fier și piatră ! Nu-i în stare să facă deosebire între minereul de fier și piatră !

Abia atunci pricepu Năpîrstoc că era vorba de o mină. Fu destul de dezamăgit, căci el crezuse pînă atunci că numai sus pe munți se găsesc mine, pe cînd cea de aici se afla în plin șes, între două șiruri de munți.

După ce cîrdul de gîște trecu de mină, băiatul zări dedesubt munți acoperiți cu păduri de brad și de mesteacăn, lucruri pe care le mai văzuse de atîtea ori și îna-

inte. Dar tot atunci simți încingîndu-l o căldură mare, care urca de jos și se uită să vadă de unde venea.

Sub el se înălțau mormane mari de cărbuni și minereu, iar în mijlocul acestora se afla o clădire înaltă cu opt laturi, de culoare roșie, din care se ridica la cer o pălălaie de flăcări.

La început, băiatul nu putu să creadă altceva decît că era vorba de un incendiu grozav. Văzu însă pe urmă oameni care umblau foarte liniștiți prin apropiere, nestînjeniți cîtuși de puțin de foc, lucru pe care nu-l înțelegea defel.

— Ce loc o fi acela unde nimănui nu-i pasă că o casă arde în flăcări ? strigă Năpîrstoc spre pămînt.

— Uite-l, uite-l ! I-e teamă de foc ! ciripiră pițigoii de la marginea pădurii, care știau foarte bine ce se petrece în vecinătatea lor. Habar n-are că minereul se topește, pentru a se scoate fierul din el ! Prostănacul ! Nu-i în stare să facă deosebire între flacăra unui furnal și flacăra unui incendiu !...

Furnalul rămase apoi în urma gîștelor și băiatul privea acum din nou drept înainte, încredințat că nu mai avea ce să vadă prin acel ținut păduros. Nu trecu însă mult și auzi de jos, de pe pămînt un zgomot îngrozitor.

Uitîndu-se într-acolo, văzu mai întîi un șuvoi mic de apă care cădea cu repeziciune pe povîrnișul unui munte. Lîngă căderea de apă se afla o clădire mare cu acoperiș negru și cu un coș înalt, din care ieșea un fum gros, amestecat cu scîntei. În afara clădirii se vedeau blocuri și drugi de fier, precum și niște adevărați munți de cărbune. De jur împrejur, pe o mare întindere, pămîntul era negru și drumuri negre porneau în toate părțile. Din clădire se auzea o larmă de nedescris. Duduia și trosnea. Parcă cineva încerca să se apere cu lovituri puternice de o fiară care urla de te lua groaza. Ciudat era însă faptul că nimănui nu-i păsa de cele ce se petreceau acolo. La o mică depărtare se zăreau printre pomii înverziți case ale muncitorilor, iar mai încolo se înălța un conac mare, alb. Pe scările caselor se jucau foarte liniștiți copiii, iar pe aleea din fața conacului se preumblau tacticos niște oameni, lucru care-l mira foarte mult pe băiat.

— Ce loc o fi ăsta, unde nimeni nu se sinchisește că se bate lumea într-o casă ? ! strigă Năpîrstoc spre pămînt.

— Ha, ha, ha ! Uite-l că habar n-are ! Ha, ha, ha ! se strică de rîs o coţofană. Nu se bate nimeni. E Fierul care ciocănit trosneşte...

Rămase apoi în urmă şi forja. Băiatul privi iarăşi înainte, crezînd că nu avea ce să mai vadă jos prin acele meleaguri păduroase.

După ce mai străbătu văzduhul o bucată de vreme, auzi bătînd un clopot şi se uită din nou în jos, să vadă de unde venea acel zvon. Năpîrstoc zări atunci pe pămînt o gospodărie ţărănească cum nu mai văzuse alta la fel pînă atunci. Casa propriu-zisă nu era cine ştie ce : o clădire lungă şi roşie, cu un singur cat. Ceea ce îl mira însă erau dependinţele mari şi solide de lîngă ea. Băiatul ştia cam cîte acareturi are o gospodărie. Aici însă erau de două, dacă nu chiar de trei ori mai multe. Nu-şi închipuise niciodată că avea să vadă într-o zi atîtea clădiri laolaltă. Nici nu-i dădea prin minte ce s-ar fi putut păstra în ele, căci în jurul gospodăriei nu erau ogoare deloc. De văzut, văzuse el cîteva petice de pămînt arat lîngă păduri, dar, pe de o parte, peticele acelea erau atît de mici, încît abia puteau fi numite ogoare, iar pe de alta, pe fiecare din ele se afla cîte un hambar în care să poată fi păstrate roadele strînse acolo.

Pe acoperişul grajdului, sub o glugă ce-l ferea de ploi şi zăpezi, era un clopot care îi chema pe ai casei la masă. De la acel clopot se auzea dangătul. Iar cei ce se duceau spre bucătărie alcătuiau un adevărat alai.

— Ce lume o fi asta care-şi face case aşa de mari într-o pădure în care nu-s ogoare ? strigă Năpîrstoc spre pămînt.

Cocoşul se sui pe o movilă de gunoi şi-i răspunse imediat :

— Aici e o veche gospodărie minieră ! O veche gospodărie minieră ! strigă el. Ogoarele sînt sub pămînt ! Ogoarele sînt sub pămînt !

Băiatul înţelese atunci că ţinutul păduros deasupra căruia zbura nu era unul care să nu merite a fi luat în seamă, ci dimpotrivă. Păduri şi munţi se găsesc, ce-i drept, în toate părţile, însă era surprinzător cîte lucruri interesante se aflau ascunse în adîncul acelui ţinut.

Erau cîmpuri unde minereul se scoate de la suprafaţă, cu elevatoarele, pămîntul fiind ciuruit de puţuri. Altele se aflau în adîncime, în plină activitate, ale căror detunături se ajungeau pînă sus la gîştele sălbatice şi în

apropierea cărora, la marginea pădurii, se vedeau sate întregi cu locuințe muncitorești. Forje vechi, părăsite, prin ale căror acoperișuri sparte băiatul putea să vadă ciocane mari și cuptoare înalte, precum și forje cu instalații moderne, în care se lucra de zor, ciocanele făcînd să duduie pămîntul, se aflau presărate peste tot. În cuprinsul pădurilor erau orășele liniștite cărora parcă nici nu le păsa de zgomotul din jurul lor. În văzduh stăteau spînzurate funiculare pe care circulau încet corfe încărcate cu minereu. La toate căderile de apă se auzeau zbîrniind o sumedenie de roți. Pădurile erau străbătute de cabluri electrice. Trenuri lungi de tot, cu șaizeci pînă la șaptezeci de vagoane, veneau încărcate, ba cu minereu și cărbuni, ba cu drugi și cu tablă de fier sau cu sîrmă.

Văzînd atîtea lucruri, Năpîrstoc nu mai putu să tacă.

— Cum se cheamă țara asta în care nu crește decît fier ? întrebă el, deși știa prea bine că păsările de jos își vor bate-joc de el.

O bufniță bătrînă, care dormea într-un bordei părăsit, sări atunci ca arsă din somn. Întinzîndu-și capul rotund, ea strigă cu un glas fioros :

— Uhu, uhu, uhu ! Ținutul ăsta se cheamă Bergslagerna. Dacă n-ar fi crescut fier prin părțile astea, n-ar fi trăit în ele decît bufnițe și urși !

UZINA METALURGICĂ

Joi, 28 aprilie

În ziua în care gîștele sălbatice zburaseră pe deasupra regiunii Bergslagerna, bătuse mai tot timpul un vînt puternic dinspre apus. Cum încercară să ia direcția spre miazănoapte, fură împinse spre răsărit. Akka avea însă credința că Smirre hoinărea prin părțile răsăritene ale ținutului, așa că nu voia cu nici un preț să meargă într-acolo, ci se întorcea mereu din drum, silindu-se din toate puterile să ajungă înapoi spre apus. Din, această

cauză, cîrdul înainta încet și se afla încă deasupra regiunilor miniere ale Västmanland-ului în cursul după-amiezii.

Spre seară, vîntul se potoli deodată, iar călătoarele obosite începură să tragă nădejde că vor avea parte cîtva timp de un zbor ușor înainte de asfințitul soarelui. Dar nu după mult se iscă o nouă vijelie, mai puternică, și gîștele fură zvîrlite ca niște mingi. Băiatul, care stătuse pînă atunci fără nici o grijă și nu se așteptase la nici o primejdie, se ridică degrabă de pe spatele gîscanului și se aruncă în gol.

Mic și ușurel cum era, nu putea să se prăbușească la pămînt pe un vînt care bătea cu atîta putere. Merse o bucată de vreme dus de vînt, dar pe urmă coborî încet, cu întreruperi scurte și dese, ca o frunză care cade din copac.

„Păi nu e chiar așa de primejdios să te arunci de sus !"... își zicea el pe cînd cădea. „Vin la pămînt așa de încet, parc-aș fi o bucățică de hîrtie. N-am nici o grijă ! Gîscanul Martin o să coboare îndată după mine și-o să mă urce iar sus"...

Cum ajunse la pămînt, primul lucru pe care-l făcu fu să-și scoată scufia de pe cap și s-o fluture cu mîna, ca să vadă gîscanul unde era.

— Aici sînt ! Tu unde ești ? Aici sînt ! Tu unde ești ? strigă el, aproape uimit că gîscanul Martin nu se și afla lîngă el.

Gîscanul cel alb nu se ivea însă deloc și nici cîrdul de gîște sălbatice nu se zărea pe cer. Parcă dispăruse cu desăvîrșire.

Acest lucru i se păru cam ciudat, însă nu-i era teamă și nici nu era neliniștit. Nici prin gînd nu-i trecea că mama Akka sau gîscanul Martin l-ar fi părăsit. De vină era numai vîntul, care împinsese gîștele cine știe unde. Năpîrstoc era sigur : imediat ce vor izbuti să se întoarcă, zburătoarele vor veni să-l ia și pe el.

Ce se întîmplase însă cu el ? Unde se afla oare ? Pînă nu de mult se uitase pe cer după gîște, dar acum căută cu atenție în jur. Nu căzuse pe un cîmp neted, ci într-o văgăună adîncă și largă de munte sau ce naiba o fi fost ! Era un soi de încăpere mare cu pereții aproape verticali și fără nici un acoperiș. Pe fundul ei se aflau niște blocuri mari de piatră, între care creșteau mușchi și ferigi, precum și mesteceni piticI. Ici și colo, pe pereți, se vedea cîte o ieșitură, cu cîteva trepte dărăpănate. Pe

una din laturi se deschidea o boltă neagră, care părea să răspundă departe în adîncul muntelui.

Năpîrstoc nu zburase însă degeaba o zi întreagă pe deasupra regiunii Bergslagerna. El înțelese repede că văgăuna cea mare se datora faptului că oamenii scoseseră pe vremuri minereu din acel loc. „Voi căuta totuși să mă cațăr iar pînă sus la suprafața pămîntului, își zise el. Altfel mă tem că tovarășii mei de drum o să-mi piardă urma."

Tocmai se cățăra pe peretele văgăunii, cînd cineva îl apucă de spate. Auzi apoi un glas aspru mormăindu-i la ureche :

— Cine ești tu ?

Năpîrstoc se întoarse repede. În prima clipă, de uluială, i se păru că avea înaintea lui un bolovan mare, acoperit cu mușchi de culoare cafenie. Băgă însă repede de seamă că bolovanul acela avea picioare late pe care putea să meargă, cap, ochi și un bot mare, de unde ieșeau niște mormăituri.

Nu răspunse nimic și nici animalul nu părea să aștepte vreun răspuns. Îl trînti la pămînt, îl rostogoli de cîteva ori cu piciorul și îl adulmecă. Era cît pe-aci să-l înghită, dar se răzgîndi și începu să strige :

— Mormăilă, Bombănilă, feților mei, veniți încoace să vă dau ceva bun de mîncare !

Se iviră atunci pe dată niște pui zbîrliți, care abia se țineau pe picioare și aveau blana moale ca niște cățeluși.

— Ce-ai găsit, mamă ursoaică ? Arată-ne și nouă ! Arată-ne și nouă ! strigară ursuleții.

„Aha ! Am dat peste urși !" își zise Năpîrstoc. „Mă tem atunci că jupînul Smirre n-o să mai aibă nevoie să-și dea osteneala să umble după mine. N-o să mai aibă prilejul..."

Ursoaica îl împingea pe băiat cu laba spre ursuleți. Unul din aceștia îl înhață și fugi cu el. Nu-l mușcă însă tare, căci era jucăuș și voia să se desfete puțin cu băiețelul înainte de a-i veni de hac. Celălalt se luă după el să-l prindă pe Năpîrstoc, dar căzu drept peste capul celui care îl ducea. Se rostogoliră apoi unul peste altul, mușcîndu-se, zgîriindu-se și mormăind.

Băiatul scăpă atunci din ghearele puilor de urs și fugi spre peretele văgăunii, începînd să se cațere pe el. Cei doi ursuleți se luară după el, se cățărară sprinteni pe

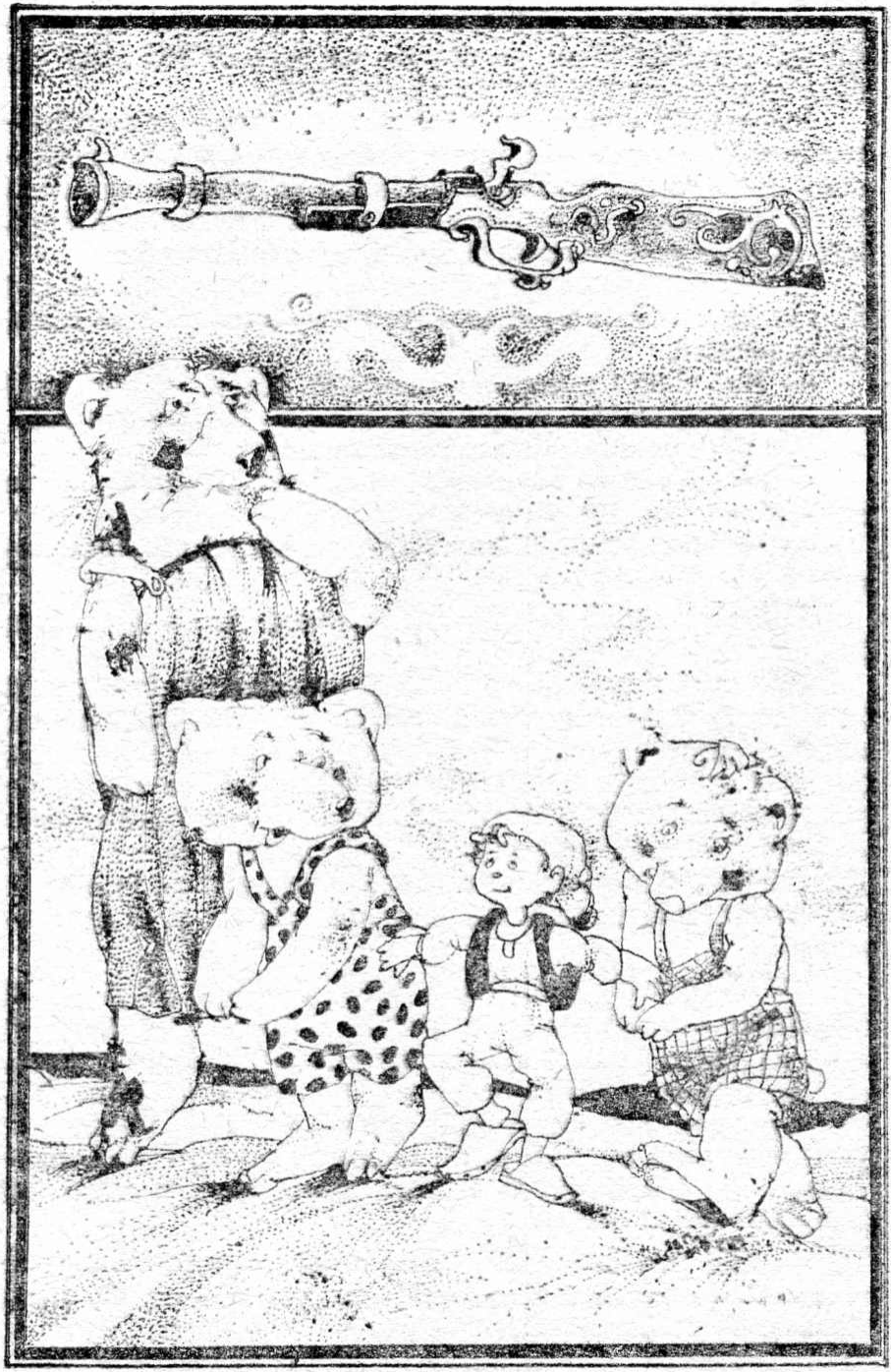

perete, îl ajunseră și-l trîntiră jos pe mușchi ca pe o minge. „Înțeleg acum ce pățește un biet șoricel cînd încape în ghearele pisicii !“ își zise băiatul.

Încercă de cîteva ori să fugă. Se furișă prin crăpăturile văgăunii, se piti după pietre, se cățără pe mesteceni, dar totul fu zadarnic. Oriunde se refugia, ursuleții îl dibuiau. Cum îl prindeau, îi dădeau drumul să fugă iar, ca să se desfete cu el, și apoi îl înhățau din nou.

În cele din urmă, Năpîrstoc se simți atît de obosit și-i fu așa de lehamite de soarta care-l aștepta, încît se trînti jos la pămînt.

— Hai, fugi ! mormăiră ursuleții. Altfel te mîncăm !

— N-aveți decît ! răspunse Năpîrstoc. Nu mai pot fugi.

Ursuleții se duseră atunci la mama lor :

— Mamă ursoaică, mamă ursoaică ! Nu vrea să se mai joace cu noi, se plînseră ei.

— Luați-l atunci și împărțiți-l pe din două ! zise ursoaica.

Auzind acestea, pe băiat îl cuprinse teama și începu imediat să se joace iar.

Cînd veni vremea de odihnă și ursoaica își chemă puii la culcare, aceștia se distraseră atît de bine, încît aveau chef să continue joaca și a doua zi. Îl așezară pe băiat între ei și puseseră lăbuțele deasupra lui, ca să nu se poată mișca fără să-i trezească. Ursuleții adormiră repede și băiatul se gîndea să prindă clipa nimerită ca s-o ia din loc. Niciodată în viața lui nu fusese însă atît de împins și de zgîlțîit, așa că, frînt de oboseală, adormi și el numaidecît.

Nu trecu mult și apăru și ursul, coborînd pe peretele văgăunii. Băiatul se trezi auzind cum cădeau pietrele cînd se dădea ursul jos de pe munte. Nu se putea mișca, dar se întinse și se întoarse nițeluș, astfel că putu să-l vadă pe urs. Era un animal bătrîn, fioros și voinic, cu labe puternice, cu colți mari, lucioși și cu ochi mici, răutăcioși. Pe Năpîrstoc îl treceră fiorii cînd îl văzu pe bătrînul rege al pădurii.

— Aici miroase a om ! zise ursul, apropiindu-se de ursoaică și mormăind grozav, de parcă s-ar fi auzit tunetul.

— Cum îți poți închipui o astfel de prostie ? zise ursoaica, stînd liniștită la locul ei. Am făcut doar învoială că nu vom face nici un rău oamenilor. Dacă însă vre-

unul din ei s-ar arăta pe-aci, unde stau eu cu puii mei, n-ar mai rămîne nici urmă din el, ca să ai tu ce mirosi...

Ursul se așează jos lîngă ursoaică, însă nu părea prea mulțumit de răspunsul pe care-l primise, căci nu se putu opri să adulmece.

— Hai, nu mai adulmeca atîta ! zise ursoaica. Mă cunoști bine doar. Știi că nu dau voie să se apropie nimic primejdios de puii mei. Spune mai bine ce isprăvi ai mai făcut. Nu te-am văzut de-o săptămînă întreagă.

— Am umblat să caut alt sălaș, răspunse ursul. M-am dus întîi în Värmland, ca să aflu de la neamurile mele din Ekshärad cum o mai duc. M-am ostenit însă de pomană. Nu i-am mai găsit. Au plecat toți de acolo. N-a mai rămas nici un bîrlog de urs în toată pădurea.

— Eu cred că oamenii vor să rămînă singuri în lumea asta ! zise ursoaica cu năduf. Chiar dacă îi lăsăm în pace, cu vite cu tot, hrănindu-ne cu afine, cu furnici și verdețuri, tot n-avem voie să mai stăm în pădure. Nu știu zău unde să ne mai ducem, ca să putem trăi liniștiți.

— Aici în mina asta am dus-o de minune atîția ani de zile, zise ursul. Nu mai e chip însă de trăit de cînd s-a clădit uzina cea mare în apropiere de noi. Nu de mult m-am dus să văd cum merge treaba prin părțile de răsărit, spre muntele Garpen. Sînt și prin părțile acelea destule puțuri vechi de mină, precum și alte ascunzători sigure și mi s-a părut că acolo am fi apărați destul de bine de oameni...

Zicînd acestea, ursul se sculă și începu să adulmece în jurul său.

— Ciudat lucru ! zise el. Cum vorbesc de oameni, cum le simt mirosul.

— N-ai decît să cauți, dacă pe mine nu mă crezi ! zise ursoaica. Nu știu unde naiba s-ar putea ascunde un om aici.

Ursul cotrobăi prin toată văgăuna, adulmecînd în toate părțile. În cele din urmă veni să se culce, fără să mai spună nici un cuvînt.

— Nu ți-am spus eu ? zise ursoaica. Tu însă crezi pesemne că nimeni altul, în afară de tine, n-are nas și urechi.

— Cu vecinii pe care-i avem noi, niciodată nu poți fi sigur, îi răspunse ursul foarte liniștit. Apoi sări deodată în sus, mormăind ca un turbat. Din nefericire, unul din

ursuleți acoperise cu labe fața lui Nils Holgerson, iar sărmanul băiat, nemaiputînd răsufla, începu să strănute. Ursoaica nu mai fu în stare acum să-l țină pe urs liniștit. Matahala începu să-și înghiontească puii încoace și încolo și dădu cu ochii de Năpîrstoc înainte ca acesta să fi avut vreme să se ridice.

L-ar fi înghițit într-o clipă, dacă ursoaica nu s-ar fi așezat între ei.

— Nu te lega de el ! E al puilor noștri, zise ea. Toată seara s-au jucat cu el și nu s-au îndurat să-l mănînce, cruțîndu-l pînă mîine dimineață.

Ursul dădu însă un brînci ursoaicei.

— Nu te amesteca în treburi la care nu te pricepi ! mormăi el întărîtat. Nu vezi că miroase a om cît de colo ? Am să-l înghit repede, altfel cine știe ce poznă ne face...

Deschise botul iar, dar băiatul profitase de cele cîteva clipe de răgaz și scosese repede din trăistuță chibriturile, singurul său mijloc de apărare. Frecă iute unul din ele de pielea pantalonilor și-l vîrî aprins în botul căscat al ursului.

Simțind mirosul de pucioasă, ursul începu să fornăie și stinse flacăra chibritului. Băiatul era gata să aprindă încă unul, însă ursul preveni atacul, întrebîndu-l :

— Poți aprinde multe floricele de-astea albastre ?

— Pot aprinde așa de multe, încît să ia foc toată pădurea, răspunse Năpîrstoc, crecînd că în felul acesta îl va speria pe urs.

— Dar caselor le poți da foc ? întrebă ursul.

— N-ar fi lucru mare pentru mine, se lăudă băiatul, în speranța că-l va pune pe urs la respect.

— Bine ! mormăi ursul. Poate că-mi faci un serviciu. Sînt bucuros că nu te-am mîncat.

Ursul îl apucă apoi pe băiat cu dinții cu multă băgare de seamă și începu să se cațăre cu el pe peretele văgăunii. Făcu acest lucru sprinten și cu multă ușurință, deși era mare și greu. Odată ajuns sus, o luă la fugă prin pădure. Era doar născut — se vedea bine — să răzbată prin desișul unei păduri. Trupul său greu spinteca tufișurile cum spintecă o corabie apa.

Merse așa pînă ce ajunse pe un deal de la marginea pădurii, de unde se putea vedea uzina cea mare. Acolo se trînti jos și puse băiatul în fața lui, ținîndu-l strîns cu amîndouă labele.

— Vezi uzina cea mare din vale? îl întrebă el pe Năpîrstoc.

Uzina se înălța între o seamă de clădiri mari, la marginea unei căderi de apă. Din coșurile ei înalte ieșeau nori negri de fum și flăcări de la furnale, iar ferestrele erau toate luminate. Înăuntrul uzinei se auzeau duruind ciocane și valțuri, al căror zgomot făcea să răsune văzduhul. De jur împrejurul uzinei se vedeau magazii uriașe de cărbuni, mormane înalte de zgură, depozite, stive de scînduri și prăvălii. Toate acestea erau însă liniștite și păreau cufundate într-un somn adînc. Băiatul nici nu se uita la ele, cu ochii numai la uzină. Pămîntul din jurul ei era negru, iar bolta sinilie a cerului se întindea neînchipuit de frumos deasupra flăcărilor care ieșeau din furnale, împrăștiind lumină, fum, foc și scîntei, în timp ce apa de alături cădea spumegînd, de la o mare înălțime.

Niciodată nu-i fusese dat băiatului să vadă o privelițe mai măreață.

— N-o să-mi spui doar că ești în stare să dai foc și unei uzine așa de mari ca cea de colo, ziše ursul.

Năpîrstoc stătea încleștat în ghearele ursului și socotea că singura lui scăpare era să-l facă să creadă că puterea lui e grozavă.

— Mare sau mică, pentru mine e totuna, răspunsee sigur de sine Năpîrstoc. Pe asta în orice caz o pot face să ardă de tot, să nu rămînă nici scrumul de ea.

— Atunci uite ce e, zise ursul. Strămoșii mei au trăit pe meleagurile astea de cînd s-au pomenit păduri pe ele, iar eu am moștenit de la ei locuri de vînat și de pășune, bîrloguri și ascunzători, trăind aici toată viața în liniște și pace. La început nu prea m-au supărat oamenii. Săpau aici pe munte și scoteau puțin minereu, iar lîngă căderea de apă au ridicat o forjă și o turnătorie. Ciocanele băteau însă numai de cîteva ori pe zi, iar foalele forjei nu suflau decît vreo cîteva luni pe an. Cum era, cum nu era, n-aveam supărare din pricina lor. De cîțiva ani însă, de cînd oamenii au clădit uzina asta mare, care nu se oprește deloc nici ziua, nici noaptea, nu mai am astîmpăr cîtuși de puțin. La început locuia aici numai stăpînul unei forje și cîțiva fierari, dar acum e potop de lume în împrejurimi și nu mai pot fi sigur de pielea mea. Mă gîndeam să plec pe alte meleaguri, dar am descoperit acum alt mijloc.

Băiatul se întreba cu mirare ce o fi descoperit ursul, dar nu mai avu cînd să afle, căci matahala îl înșfăcă iarăși și coborî dealul agale cu el. Năpîrstoc nu putea să vadă nimic, din pricină că se afla în gura dihaniei. Auzind însă din ce în ce mai mult zgomot, înțelese că se apropiau de uzină.

Ursul cunoștea bine tot rostul uzinei. Îi dăduse tîrcoale în multe nopți întunecoase, ochind ce se petrecea înăuntru și întrebîndu-se dacă lucrul de-acolo va conteni cîndva. Încercase zidurile cu labele și dorise mult să aibă atîta putere, încît să poată dărîma întreaga clădire dintr-o singură opintealâ.

Ursul era greu de observat pe pămîntul negru, iar cînd stătea la umbră sub ziduri nu prea risca să fie descoperit. Înaintă deci acum fără teamă printre ateliere și se cățără pe un morman de zgură. Se așeză pe labele din spate, prinse băiatul cu cele din față și îl ridică cît putu de sus, spunîndu-i :

— Încearcă să vezi înăuntru !

În uzină, lucrătorii erau ocupați cu prefacerea fierului în oțel după procedeul Bessemer, introducînd un puternic curent de aer într-un rezervor mare, negru și rotund, care se afla așezat sub acoperiș, umplut cu fier topit. Aerul pătrundea cu un zgomot infernal în masa de fier topit, făcînd să țîșnească din ea roiuri mari de scîntei. Scînteile izbucneau în diverse forme, ca niște adevărate jocuri de artificii. Erau și mari și mici, de toate culorile și lovindu-se în calea lor de un perete, se împrăștiau în toată hala. Ursul îl lăsă pe Năpîrstoc să se desfete cu acea priveliște frumoasă, pînă ce operațiunea luă sfîrșit, iar oțelul roșu, fluid, strălucitor fu încetul cu încetul turnat din rezervorul rotund în niște lingotiere. Ceea ce vedea băiatul era atît de măreț, încît rămase captivat, uitînd aproape cu totul că era prizonier în ghearele unui urs.

Ursul îl lăsă să privească și în secția de laminoare. Aici, un lucrător scotea din gura unui cuptor o bucată scurtă, groasă, incandescentă de fier și o așeza sub un valț, cu ajutorul căruia o presa și o întindea. După aceea, un alt lucrător o prelua, introducînd-o într-un valț și mai strîns, care o lungea și o îngusta și mai mult. Și astfel bucata de fier trecea de la un valț la altul, întinzîndu-se și subțiindu-se din ce în ce mai mult, pînă ce era dată

jos pe podea sub forma unei sîrme roşii strălucitoare, lungă de cîţiva metri.

În timp ce era presată prima bucată, fu adusă din cuptor a doua şi băgată între valţuri, apoi a treia. Neîncetat apăreau pe podea alte sîrme roşii, care se încolăceau ca nişte şerpi. Tare frumos i se părea băiatului felul cum se transforma bucata de metal, dar şi mai mult îi plăceau lucrătorii sprinteni şi mlădioşi, care apucau şerpii incandescenţi cu cleştele şi îi vîrau între valţuri. Pentru ei, toată treaba asta părea o jucărie. „Aşa muncă mai zic şi eu !" se gîndea băiatul.

Ursul îl puse să se uite şi la turnătorie, precum şi la forja de bare, iar Năpîrstoc se minuna tot mai mult de priceperea cu care oamenii mînuiau focul şi metalul. „Oamenii aceştia nu se tem nici de foc, nici de flăcări", îşi zicea el. În afară de asta, erau negri şi plin de funingine, ca nişte făpturi ce trăiesc numai lîngă foc. Ei puteau îndoi şi modela fierul în voie. Lui Năpîrstoc nu-i venea să creadă că oamenii aceştia, care aveau atîta putere, erau nişte oameni ca toată lumea.

— Uite, aşa muncesc zi şi noapte mereu, zise ursul aşezîndu-l pe pămînt. Cum să nu te plictiseşti de aşa ceva ? De-aia m-am hotărît să termin odată cu ei.

— Numai să fii în stare ! zise băiatul. Şi ce-o să faci, ca să le vii de hac ?

— Păi zic să dai foc acestor clădiri — zise ursul — că doar îţi stă în putere trebuşoara asta. Atunci n-o să mai lucreze nimeni aici, o să fiu liniştit ca pe vremuri şi-o să pot rămîne mai departe prin locurile astea.

Băiatul simţi că-i îngheaţă tot sîngele în vine. Va să zică pentru asta îl dusese ursul acolo !

— Dacă dai foc uzinei, îţi făgăduiesc că-ţi voi cruţa viaţa, continuă ursul. Dar dacă nu vei face ce vreau eu, poţi să-ţi iei nădejdea de la ea.

Uzina era zidită din cărămidă şi băiatul îşi făcu socoteala că, oricît ar fi poruncit ursul, era cu neputinţă pentru el să-i dea ascultare. Îşi dădu însă repede seama că totuşi s-ar fi găsit un mijloc, şi încă unul foarte la îndemînă. Lîngă el era o claie de paie şi de talaş, căreia i se putea da foc cu uşurinţă. Alături de talaş se afla o stivă de scînduri, lipită de magazia cea mare de cărbuni. Magazia aceasta se întindea pînă la uzină şi, dacă s-ar fi aprins, focul ar fi ajuns repede şi la acoperişul uzinei.

Tot ce era inflamabil acolo ar fi luat foc, zidurile ar fi crăpat de căldură și mașinile ar fi fost distruse.

— Ei, ce zici ? Vrei sau nu vrei ? îl luă repede ursul.

Pentru Năpîrstoc era limpede că trebuia să-i răspundă pe loc că nu voia, dar tot atît de limpede îi era faptul că ursul l-ar fi strîns atunci și mai tare în gheare și l-ar fi ucis într-o clipă. De aceea el răspunse :

— Stai să mă gîndesc niței !

— Bine, gîndește-te ! încuviință ursul. Dar eu îți spun, ca să știi, că fierul este cel care i-a ajutat pe oameni să ne asuprească pe noi, urșii, și tocmai de aceea vreau să-i împiedic să mai lucreze aici.

Băiatul gîndea să profite de amînare, ca să poată găsi un mijloc de a scăpa. Frica însă îl împiedica să se concentreze. În schimb, se gîndea acum cît de folositor era fierul pentru oameni, cît de mult îi ajuta în toate. Era necesar la orice. Din fier era făcut plugul cu care se ara pămîntul, securea cu care se dobora lemnul pentru clădit case, secera de tăiat grînele pe cîmp, cuțitul întrebuințat la atîtea și atîtea lucruri. Fier se afla în frîul cu care era mînat calul, în broaștele de la uși, în cuiele din mobilă, în tabla de pe acoperiș. Pușca ghintuită care stîrpise fiarele sălbatice era făcută tot din fier, ca și tîrnăcopul folosit la săpat în mine. Cu fier erau căptușite vasele pe care le văzuse la Karlskrona, iar pe șinele de fier goneau locomotivele străbătînd țara de la un capăt la altul. Din fier era făcut acul cu care se coseau hainele, foarfeca de tuns oile și cratița pentru gătit mîncarea. Lucru mare sau mic, tot ce era folositor și neapărat trebuincios era făcut din fier. Avea dreptate ursul cînd spune că fierul i-a dat omului o neasemuită putere.

— Ei, ce zici ? Vrei sau nu vrei ? îl întrebă el din nou, nerăbdător să audă ce hotărîse Năpîrstoc.

Băiatul tresări, smuls deodată din gîndurile sale. I se perindaseră prin minte tot felul de lucruri de prisos și din pricina asta nu găsise încă un mijloc de scăpare.

— De ce ești așa de grăbit ? îi răspunse Năpîrstoc. E vorba doar de ceva foarte important pentru mine și trebuie să am, prin urmare, un pic de răgaz și să chibzuiesc serios.

— Bine, te mai las atunci, zise ursul. Dar vezi de nu sta prea mult în cumpănă... Eu îți spun, ca să știi, că

fierul e cel care i-a ajutat pe oameni să fie mai deștepți decît ursii și tocmai de aceea vreau să-i împiedic să mai lucreze aici.

Căpătînd o nouă păsuire, băiatul își bătu capul să născocească un plan care l-ar fi putut izbăvi. Mintea îi era însă frămîntată de tot felul de gînduri în noaptea aceea și peste puțin gîndurile îl duseră iarăși la minunata poveste a fierului. Încetul cu încetul înțelese cît de mult fusese nevoit omul să cugete, ca să poată găsi mijlocul de a scoate fierul din minereu prin topire. I se părea că vedea înaintea ochilor făurari negri și bătrîni aplecați deasupra forjei, chibzuind cum să domesticească metalul. Faptul că omul se gîndise cu perseverență la acest lucru contribuise într-atît la dezvoltarea minții sale, încît ajunsese să dureze clădiri de mărimea acelei uzine. Omul datora de bună seamă fierului mai mult decît bănuia.

— Ei, ce facem ? întrebă iar ursul. Vrei sau nu vrei ? și ardea de nerăbdare să-i audă hotărîrea.

Băiatul tresări din nou. Ca un făcut, gîndurile îi alergau mereu în altă parte și nu știa încă ce să facă spre a-și salva viața.

— Nu mă pot hotărî așa de ușor cum socoți tu, răspunse Năpîrstoc. Trebuie să-mi mai lași răgaz de gîndire.

— Bine ! Mai aștept puțin ! zise ursul. Altă amînare însă nu mai capeți. Și să mai știi că oamenii trăiesc aici, pe meleagurile urșilor, numai din cauza fierului, așa că vreau să fac într-un fel și să nu mai rămînă nici picior de om prin părțile astea !

Băiatul vru să se folosească de această ultimă amînare, ca să găsească un mijloc de a-și salva viața. Înfricoșat și zăpăcit cum era însă, se duse cu mintea aiurea și începu să se gîndească la tot ce văzuse pe cînd zburase pe deasupra regiunii Bergslagerna. Pentru el era uimitor și minunat că în locurile acelea sălbatice putea să fie atîta viață și mișcare și să se desfășoare atîta muncă. Cîtă sărăcie și pustietate ar fi fost acolo, dacă n-ar fi existat fierul ! Gîndurile îl purtară apoi la uzina unde lucra atîta lume și în jurul căreia se iviseră numeroase case pline de oameni, la uzina care atrăsese la ea, ca un magnet, drumuri de fier și fire telegrafice, trimițînd mesaje în toate părțile...

— Ei, ce facem ? Vrei sau nu vrei ? întrebă din nou ursul, curmîndu-i deodată gîndurile.

În loc de răspuns, băiatul își duse mîna la frunte. Nu se gîndise încă la nici un mijloc de a-și salva viața, dar își dădea foarte bine seama că, orice s-ar fi întîmplat, nu voia să facă nimic împotriva fierului, care era așa de prețios.

— Nu vreau ! răspunse el.

Ursul tăcu chitic, dar începu a-l strînge și mai vîrtos în gheare.

— N-o să fac praf și pulbere o uzină, numai ca să-ți intru în voie, zise mai departe băiatul. Fierul aduce omului atîtea foloase binecuvîntate, încît aș face o crimă să lupt împotriva lui.

— Așa !... Atunci ia-ți rămas bun de la viață ! strigă ursul.

— Îmi iau ! răspunse Năpîrstoc, cu ochii ațintiți la urs.

Matahala îl strînse în gheare și mai zdravăn. De durere, băiatului începură să-i curgă lacrimi, dar nu zicea nici cîrc.

— Așa, va să zică ? zise ursul, ridicînd încet una din labe, în credința că băiatul se va da bătut în cele din urmă.

În același timp, Năpîrstoc auzi o pocnitură lîngă el și văzu strălucind la o depărtare de cîțiva pași o gură de pușcă. Atît el cît și ursul fuseseră preocupați de alte lucruri și nu băgaseră de seamă că un om se strecurase în apropierea lor.

— Ursule ! strigă Năpîrstoc. N-auzi zgomotul făcut de cocoșul de pușcă ? Fugi ! De nu, ai să fii împușcat !

Ursul se grăbi s-o șteargă, dar avu timp să-l ia și pe băiat cu el. Pe cînd fugea, se auziră cîteva împușcături. Gloanțele îi vîjîiră pe la ureche, dar scăpă teafăr.

Știind atîrnat în colții ursului, Năpîrstoc își zicea că niciodată nu fusese atît de prost ca în noaptea aceea. Dacă ar fi tăcut, ursul ar fi căzut prada vînătorului, iar el ar fi scăpat. Era însă atît de obișnuit să ajute animalele, încît făcea acest lucru fără ca măcar să se gîndească la el.

După ce ursul ajunse ceva mai încolo în pădure, se opri și dădu drumul băiatului din gură.

— Îți mulțumesc, prichindelule ! zise el. Dacă n-ai fi fost tu, precis că gloanțele m-ar fi nimerit. Acuma vreau să-ți fac și eu un serviciu la rîndul meu. Dacă vei mai întîlni vreodată un urs în calea ta, să-i spui ce-ți șoptesc eu acum și nu se va mai lega de tine.

Ursul şopti apoi cîteva cuvinte la urechea băiatului şi-o luă repede din loc părîndu-i-se că auzise nişte cîini şi nişte vînători care îl urmăreau.

Năpîrstoc rămase însă în pădure, slobod şi teafăr, minunîndu-se de tot ce i se întîmplase.

*

Gîştele sălbatice zburaseră toată vremea încoace şi încolo, iscodind şi strigînd, fără să-l fi putut găsi pe Năpîrstoc. Îl căutaseră şi după apusul soarelui. După ce se întunecase însă bine, se duseseră în cele din urmă la culcare, foarte descurajate. Nici una din ele nu credea altceva decît că băiatul se vătămase rău căzînd la pămînt şi că zăcea fără suflare în adîncul pădurii, unde nu puteau să-l vadă.

A doua zi însă, dis-de-dimineaţă, cînd soarele răsări de după creasta muntelui şi le trezi din somn, băiatul era ca de obicei în mijlocul lor, stricîndu-se de rîs cînd le auzi strigînd şi gîgîind de uimire.

Erau aşa de curioase să afle ce păţise, încît nici nu voiră să se ducă la păscut pînă ce Năpîrstoc nu le povesti toată întîmplarea. El le istorisi dintr-o suflare povestea cu urşii, dar se opri deodată, nevrînd parcă să spună ce mai avea de spus.

— Cum m-am întors la voi, ştiţi acum, zise el, curmîndu-şi vorba.

— Nu, nu ştim nimic. Noi credam că eşti mort.

— Ciudată întîmplare ! zise băiatul. Să vă spun atunci : după ce-a plecat ursul, m-am căţărat pe un brad şi am adormit pe o creangă. Cînd a început să se lumineze de ziuă, m-am trezit în foşnetul unor aripi de vultur. Şi ce credeţi ? Vulturul a venit la mine, m-a luat în gheare şi m-a dus prin văzduh !... Credeam că se isprăvise cu mine. Vulturul nu mi-a făcut însă nimic. A zburat întins pînă aici şi m-a lăsat jos în mijlocul vostru.

— Nu ţi-a spus cine era ? întrebă gîscanul cel alb.

— Nici n-am avut cînd să-i mulţumesc, căci şi plecase mai departe. Credeam că-l trimisese mama Akka să mă ia.

— Mare minune ! zise gîscanul cel alb. Eşti sigur că era vultur ?

— Ce să zic!... Eu vultur n-am mai văzut în viața mea, răspunse băiatul. Era însă așa de mare, că nu-i puteam zice altfel.

Gîscanul Martin se întoarse spre gîștele sălbatice, spre a le cere părerea. Ele se uitau însă în văzduh, cu gîndul parcă la cu totul altceva.

— Să nu uităm că trebuie să mîncăm azi, zise Akka, desfăcîndu-și aripile în grabă, pentru a porni în zbor.

DALĂLV

Vineri, 29 aprilie

Nils Holgersson avu pilejul să vadă în acea zi Dalcarlia de miazăzi. Gîștele sălbatice zburară pe deasupra întinselor cîmpuri miniere de la Grängesberg, a marilor instalații de la Ludvika, a uzinei metalurgice de la Ulvshyttan și a vechilor uzine dărîmate de la Grängshammar, pînă la cîmpia Stora Tuna și la rîul Dalälv.

La începutul călătoriei, cînd zări coșurile uzinelor înălțîndu-se după fiecare culme de munte, băiatul crezu că erau asemănătoare celor văzute în Västmanland. Cînd ajunse însă deasupra marelui rîu, avu în față o priveliște nouă. Era cel dintîi rîu mare pe care avea prilejul să-l vadă și rămase uimit dînd cu ochii de masa aceea largă de apă ce străbătea ținutul.

Ajungînd la podul plutitor de la Torsong, gîștele sălbatice se întoarseră și o luară spre nord-vest, pe cursul rîului, folosindu-se parcă de el ca de o călăuză. Băiatul se uita în jos la maluri, de-a lungul cărora se înșiruiau pe distanțe mari numai clădiri. Văzu astfel marile căderi de apă de la Domnarvet și Kvarnsveden, precum și uzinele imense pe care le punea în mișcare. Zări de asemenea podurile plutitoare de pe rîu și pontoanele pe care se sprijineau, cherestеaua transportată pe el, căile ferate

ce mergeau paralel cu el sau îl traversau pe poduri. Năpîrstoc începu atunci să-şi dea seama puţin despre însemnătatea acelui curs de apă.

Rîul făcea o cotitură mare spre miazănoapte. Cotul era postiu şi nelocuit, astfel că gîştele coborîră într-o luncă să pască. Năpîrstoc fugi de lîngă ele spre malul înalt al rîului, ca să-l poată vedea cum curge la vale în albia lui largă. În apropiere se afla o şosea, care ducea spre rîu, iar drumeţii îl treceau pe un bac. Lucrul acesta era ceva nou pentru Năpîrstoc şi el rămase cu ochii pironiţi acolo, căci îi făcea plăcere să privească acel du-te vino neîncetat, dar se simţi deodată învins de oboseală. „Trebuie să dorm puţin. Astă-noapte n-am închis ochii mai deloc", îşi zise el, tîrîndu-se pînă la o tufă deasă, unde se puse sub iarbă şi paie şi adormi.

Se trezi auzind nişte oameni sporovăind în apropierea lui. Erau nişte drumeţi care nu putuseră trece rîul din pricina sloiurilor mari de gheaţă ce pluteau pe el şi nu lăsau bacul să meargă. Oamenii aceia aşteptau acum în luncă şi stăteau de vorbă, spunînd cîte pătimeau din cauza rîului.

— Tare mă tem să nu avem iar inundaţii ca anul trecut ! zise un ţăran. Ajunsese apa cît stîlpii de telefon şi podul plutitor a avut de furcă toată primăvara cu ea.

— Ba în comuna mea n-a făcut pagube aşa de mari anul trecut, zise altul. Acu doi ani însă, a luat un hambar întreg cu fin.

— N-am să uit cîte zile oi trăi noaptea aceea cînd a luat cu asalt podul cel mare de la Domnarvet, zise un muncitor de la calea ferată. Nimeni în toată uzina n-a putut închide ochii atunci.

— Da, e drept că rîul ăsta face multe stricăciuni, zise un bărbat chipeş. Tot el le povesti atunci o istorie pe cît îşi putea aduce aminte de ea.

— A fost odată un lac de munte, sus la graniţa de miazănoapte a ţării. Din el izvora un rîu, care din capul locului curgea cu mare iuţeală. Cu toate că era mic, lumea i-a zis Storon [1]. De ce ? Pentru că, după toate semnele, părea că va ajunge şi el o apă mare.

După ce-a ieşit din lac, şi-a aruncat privirile de jur împrejur, să vadă încotro urma să-şi ia calea. Tot ce-a văzut

[1] Storon — pîrîul mare.

însă nu l-a prea încurajat. La dreapta, la stînga şi drept înainte nu se aflau decît dealuri împădurite, care se transformau treptat în munţi pleşuvi, iar munţii pleşuvi deveneau mai încolo piscuri înalte.

Storon şi-a întors pe urmă privirile spre apus. Acolo se afla muntele Longfjället ; s-a uitat apoi spre miazănoapte. Acolo se înalţa muntele Näsfjället, avînd la dreapta muntele Nipfjället, iar la miazăzi muntele Städjan. Rîul şi-a zis atunci că poate era mai bine să se întoarcă în lac. Totuşi, pînă la urmă l-a ispitit gîndul de a încerca să ajungă la mare şi a pornit mai departe.

E uşor de înţeles că pentru el era o muncă destul de grea să-şi croiască drum prin acele coclauri sălbatice. În cale îi stăteau păduri, dacă nu şi alte piedici. Ca să-şi facă drum, trebuia să răstoarne un pin după altul. De întărit bine se întărea primăvara, cînd îl umflau şuvoaiele provenite din topirea zăpezilor de pe povîrnişurile pădurilor de brazi, precum şi şuvoaiele de munte. Atunci se repezea cu toată puterea, prăvălea pietrele, desfunda pămîntul şi îşi săpa albie prin dealuri de nisip. Toamna făcea iarăşi ispravă bună, crescîndu-i apa în urma ploilor.

Într-o bună zi, pe cînd Storon îşi croia drum înainte ca de obicei, auzi un şopot în dreapta lui, nu departe în pădure. Începu atunci să asculte, aproape stînd locului. „Ce să fie oare ?" şi-a zis el. Pădurea dimprejur nu se putea să nu-şi bată joc de el.

— Tu socoţi că eşti singur pe lume, îi zise ea. Află însă de la mine că şopotul pe care-l auzi e al rîului Grövel, care izvoreşte din lacul Grövel. Chiar acum şi-a săpat o albie frumoasă şi-o să ajungă la mare tot aşa de repede ca şi tine.

Storon îşi avea însă ambiţia lui. Auzind aceste cuvinte, i-a răspuns pădurii fără să se gîndească măcar o clipă :

— Grövel e un biet rîu care nu se poate descurca singur. Spune-i că Storon, izvorît din lacul Von, e în drum spre mare, c-o să am grijjă de el şi-o să-l ajut să ajungă şi el acolo, dacă vrea să meargă împreună cu mine.

— Eşti cam îndrăzneţ, mititelule, i-a răspuns pădurea. Eu de spus am să-i spun rîului Grövel ce vrei tu, dar nu cred c-o să se învoiască.

A doua zi, pădurea aduse răspunsul rîului Grövel. Acesta spunea că o dusese greu pînă atunci, că era bucuros de ajutor şi gata să se împreune cu Storon cît mai curînd.

Bineînţeles că Storon a putut să înainteze mai repede pe urmă. Într-o vreme ajunsese atît de departe, încît putu să vadă un lac îngust şi frumos în care se oglindeau munţii Idre şi Städjan.

„Ce-o mai fi şi asta ? şi-a zis el, oprindu-se iarăşi cu ulmire. Cum am curs eu oare de-am ajuns înapoi la lacul Von ?"

Pădurea însă, care se întindea peste tot pe atunci, răspunse imediat :

— Nu te-ai întors la lacul Von. Aici e lacul Idre, care a fost umplut cu apă de către rîul Sör. E un rîu de ispravă. Acuma a sfîrşit de umplut lacul şi caută să iasă din el, ca să pornească mai departe.

Auzind Storon aceasta, i-a răspuns pădurii numaidecît :

— Tu, care te afli pretutindeni, du-te, rogu-te, la rîul Sör şi spune-i că a sosit Storon din lacul Von. Dacă îmi dă voie să trec prin lac, îl voi lua drept răsplată cu mine spre mare şi n-o să-şi mai bată capul cum să meargă mai departe, căci de asta o să am grijă eu.

— Îi voi spune despre învoiala ta — a zis pădurea — dar nu cred c-o s-o primească ; rîul Sör e tot aşa de mare ca şi tine.

A doua zi însă pădurea a adus răspuns din partea rîului Sör că ostenise tot croindu-şi drum singur şi că era gata să se unească cu Storon. Bucuros, acesta a trecut prin lac şi pe urmă s-a luptat voinicește mai departe cu pădurile şi cu munţii ce-i stăteau în cale. A mers el ce-a mai mers, dar pe urmă i s-a înfundat, căci a ajuns într-o vale îngustă, din care nu mai putea ieşi. Urla de turbare, nu alta. Văzînd cît de furios era, pădurea l-a întrebat :

— Cum aşa ? S-a isprăvit cu tine, de urli ca un zănatic ?

— Nu s-a isprăvit cu mine, a răspuns Storon. Sînt însă pe cale să săvîrşesc o ispravă mare şi de-aia... Vreau să fac şi eu un lac, cum a făcut şi rîul Sör.

Nu-şi termină bine vorbele, că şi începu să umple lacul Särna, şi-l umplu apoi o vară întreagă. Pe măsură

ce apa se aduna în lac, sporea și înălțimea lui Storon, care în cele din urmă își croi drum mai departe spre miazăzi.

Scăpînd și de acest necaz, auzi într-o bună zi un murmur puternic la stînga lui. Un astfel de murmur nu-i mai fusese dat să audă în pădure. O întrebă deci imediat de unde venea.

Pădurea îi răspunse pe dată, ca de obicei :

— E Fjätälv. Îl auzi cum șopotește și se repede ? Își face drum spre mare.

— Dacă glasul tău poate ajunge pînă la el — zise Storon — spune-i, te rog, acelui biet rîu că Storon din lacul Vom se oferă să-l ia cu el spre mare, dacă primește să poarte de-acum încolo numele meu și să curgă în albia mea.

— Nu cred că Fjätälv va renunța să curgă mai departe pe seama lui, a zis pădurea.

A doua zi a recunoscut totuși că și acesta osteneșe de atîta drum și era gata să se unească cu el.

Și astfel Storon merse mereu înainte. Nu era însă chiar așa de mare cum s-ar fi putut aștepta cineva după ce primise atîtea ajutoare. Curajul nu-i lipsea însă. Înainta repede și zgomotos, atrăgînd în albia lui tot ce curgea prin pădure, pînă la cel mai neînsemnat pîrîiaș de primăvară.

Într-o zi, Storon auzi murmurul unui rîu care curgea hăt-departe spre apus. Întrebînd pădurea, aceasta i-a răspuns că era rîul Fulu, izvorît din muntele Fulufjället și care își săpase o albie largă pe o mare distanță.

Imediat ce Storon află acest lucru, a încredințat pădurii solia sa, ca de obicei, iar pădurea s-a obligat s-o transmită mai departe. A doua zi, pădurea a adus răspunsul :

— Spune-i lui Storon — răspunse rîul Fulu — că n-am nevoie de ajutorul nimănui. Eu, iar nu el, s-ar fi cuvenit să fac o astfel de cerere, căci dintre noi amîndoi eu sînt cel mai puternic, așa că nu mă-ndoiesc că eu voi ajunge întîi la mare.

Primind această veste, Storon se grăbi să răspundă la rîndul său.

— Spune-i rîului Fulu — i-a zis el pădurii — că-l provoc la întrecere. Dacă se socoate mai puternic și mai vrednic decît mine, să dovedească acest lucru, curgînd la întrecere cu apele mele. Învingător va fi cel care va ajunge primul la mare.

Rîul Fulu a răspuns atunci :

— N-am nici o răfuială cu Storon şi tare aş fi dorit să-mi văd de drum mai departe în tihnă. Primesc însă atît de mult ajutor din partea muntelui Fulufjället, încît ar fi o laşitate din partea mea să nu accept provocarea la întrecere.

Cele două cursuri de apă începură astfel întrecerea. Ele porniră la drum cu şi mai mare repeziciune decît înainte, nici unul din ele neştiind ce este odihna, fie pe timp de vară, fie pe timp de iarnă.

Se pare însă că Storon avea să se căiască în curînd de cutezanţa cu care provocase rîul Fulu, deoarece s-a lovit de o piedică ce ameninţa să-l copleşească. Era vorba de un munte aflat în calea sa şi de care nu putea să scape decît strecurîndu-se printr-o crăpătură îngustă. Şi-a făcut el drum prin acea crăpătură, însă a trebuit s-o sape şi s-o roadă mulţi ani de zile pînă ce a putut-o lărgi cît de cît, să ajungă o văgăună.

De două ori pe an întreba pădurea cum îi mai merge rîului Fulu.

— Cum să-i meargă altfel decît bine ? i-a răspuns o dată pădurea. S-a unit cu rîul Gör, care izvorăşte din munţii de la miazănoapte.

Altă dată, întrebînd tot despre rîul Fulu, primi de la pădure răspunsul următor :

— Nu-i duce grija ! Acuma e stăpîn şi pe lacul Horrmund. Storon se gîndise însă şi el să pună stăpînire pe lacul Horrmund. Auzind că acesta trecuse de partea rîului Fulu, îl cuprinse o furie grozavă. Îşi făcu drum în cele din urmă prin Trängslet, iar după ce ieşi din el deveni atît de sălbatic şi de zgomotos, încît tîra cu el mai mulţi copaci şi mai mult pămînt decît avea nevoie să tîrască. Era primăvară şi inundase tot ţinutul, neastîmpărîndu-se decît după ce-şi croi albia prin regiunea care se cheamă Älvdal :

— Sînt curios ce zice rîul Fulu de isprava asta, zise Storon către pădure.

Rîul Fulu trecuse între timp prin localităţile Transtrand şi Lima, dar se oprise în faţa muntelui Limed, căutînd să-l ocolească, deoarece nu cuteza să se avînte pe povîrnişul său prăpăstios. Auzind însă că Storon îşi făcuse drum prin Trängslet şi săpase Älvdal-ul, şi-a zis că de acum putea să se întîmple orice. Nu mai avea

astîmpăr și se aruncă peste muntele Limed plin de cutezanță. Cu toată înălțimea muntelui, Fulu a scăpat teafăr și a pornit sprinten mai departe.

Din cînd în cînd i se părea că aude un zgomot destul de puternic.

— Aud sau îmi pare mie că Storon e pe cale să se arunce în mare, zise el într-o zi.

— Nu, îi răspunse pădurea. E drept că Storon e cel pe care-l auzi, dar n-a ajuns încă la mare. A pus stăpînire pe lacurile Skattungen și Orsa, ceea ce i-a dat curaj să umple tot lacul Siljan.

Vestea l-a bucurat pe rîul Fulu. El și-a dat seama că, odată rătăcit în valea lacului Siljan, Storon avea să rămînă închis acolo ca într-o temniță. Era sigur acum că va ajunge la mare înaintea lui.

Pe urmă rîul Fulu începu să curgă mai domol. Cea mai bună ispravă o făcea primăvara. Atunci se ridica peste păduri și peste dealurile de nisip, lăsînd în urma lui, pe unde curgea, o vale desțelenită.

Dacă rîul Fulu uitase însă de Storon, acesta din urmă nu-l uitase pe Fulu. Lucra de zor zi de zi să umple valea Siljan, ca să iasă din ea încotrova. Valea era însă o groapă uriașă, care părea că nu va putea fi umplută niciodată. Storon credea uneori că va fi nevoit să cufunde în apă chiar muntele Gesunda, ca să poată ieși din temnița lui. A încercat să-l străpungă la Rättvik, dar i se împotrivea muntele Lerdal. În cele din urmă își făcu ieșirea în apropierea localității Leksand.

— Să nu-i spui lui Fulu că am scăpat de greutăți, îi zise el pădurii.

Aceasta îi făgădui că nu va sufla nici o vorbă.

Trecînd pe lîngă Mjälgen la Gagnef, Storon văzu un rîu cu albia largă și cu apă strălucitoare, care curgea maiestuos, dînd la o parte pădurile și dealurile de nisip, ușor, parcă ar fi fost o jucărie.

— Ce rîu minunat a zis el. Cum l-o fi chemînd oare ?

O întrebare asemănătoare își punea însă în același timp și rîul Fulu.

— Ce rîu o fi acela care curge așa de mîndru dinspre miazănoapte ? Niciodată n-am crezut că voi putea vedea un rîu care să străbată țara atît de falnic și de puternic !

Atunci pădurea a strigat tare, ca să fie auzită de amîndouă rîurile :

— De vreme ce aţi spus cuvinte aşa de frumoase unul despre altul, tu, Storon, şi tu, rîule Fulu, mi se pare că n-ar trebui să vă împotriviţi unirii voastre, ca să vă croiţi împreună drumul mai departe spre mare.

După unire, numele lor comun urma să fie Dalälv. Iar acum, după ce ambele rîuri s-au unit, au pornit la drum mai departe cu o vigoare căreia nimic nu i se putea împotrivi. Au nivelat pămîntul, făcîndu-l neted ca o ogradă. După căderile de apă de la Domnarvet şi de la Kvarnsveden, au absorbit toate cursurile de apă din apropierea lacului Runn. Au luat-o apoi către răsărit spre mare, fără să întîmpine o rezistenţă prea grozavă, lărgindu-se ca nişte lacuri.

Înainte de a se vărsa în mare, se gîndiră la lunga lor întrecere şi la toate încercările prin cîte trecuseră. Se simţeau acum obosite şi bătrîne, mirîndu-se că în tinereţea lor fuseseră atît de bucuroase de luptă şi de rivalitate. Se întrebau chiar la ce folosise acest lucru.

Răspuns n-au primit, căci pădurea rămăsese sus de tot pe mal, iar înapoi nu se puteau întoarce ca să vadă cum răzbătuseră oamenii pe unde îşi croiseră ele drum.

PARTEA LEULUI

Vechiul oraş minier

Vineri, 29 aprilie

Nici un loc din Suedia nu-i plăcea aşa de mult corbului Bataki ca oraşul Falun. Cum se dezgheţa puţin primăvara, pornea într-acolo şi petrecea cîteva săptămîni în apropierea vechiului oraş minier.

Falun e situat într-o depresiune străbătută de un rîu scurt. În partea de miazănoapte a văii se află un mic lac limpede şi frumos, numit Varpan. La extremitatea de miazăzi a depresiunii se află golful Tisken, asemănător

cu un lac. Apa lui e murdară și mlăștinoasă, iar țărmurile sînt urîte și ticsite cu tot felul de lucruri nefolositoare.

Orașul Falun, situat în depresiune, pe ambele maluri ale rîului, pare a se fi adaptat terenului pe care a fost clădit. În partea verde a văii se află toate clădirile care au o înfățișare elegantă sau măreață. În partea neagră, pe străzile care urcă și coboară, se pot vedea căsuțe roșii cu un singur cat, garduri lungi și pustii de scînduri, clădiri masive de fabrici. Dincolo de străzi, în mijlocul marelui pustiu pietros, se află mina Falun cu tot felul de instalații tehnice, cu elevatoare și mașini de pompat, cu clădiri vechi care stau aplecate pe o rînă întocmai ca un deal săpat, cu munți negri și rîpoși de zgură și cu șiruri lungi de furnale.

Cît despre Bataki, acesta nu se uita niciodată la partea răsăriteană a orașului, nici la frumosul lac Varpan. Îi plăcea în schimb mult de tot partea apuseană și golful Tisken.

Corbului Bataki îi era drag tot ce părea misterios, tot ce îndemna la meditare și punea gîndurile să se perinde. Astfel de lucruri găsea cu prisosință în partea neagră a orașului. Îi făcea, de pildă, o mare plăcere să se gîndească de ce vechiul oraș roșu de lemn nu arsese ca și celelalte orașe roșii de lemn din țară. Sau cît aveau să mai dureze casele vechi și povîrnite de la marginea minei.

Se gîndise la marele Stöten [1], enorma deschizătură în pămînt, din mijlocul cîmpului minier, și zburase pînă în fundul ei, ca să vadă cum luaseră naștere uriașele subterane. Era uimit de mormanele de zgură din jurul acestei deschizături și al caselor învecinate, pe care le împrejmuiau ca niște ziduri.

Căutase să-și explice rostul clopoțelului de alarmă care bate cu sunet scurt și trist, la intervale egale, în tot timpul anului. Se întreba mereu cum era acolo sub pămînt, de unde se scoseseră minereu de aramă veacuri de-a rîndul și unde se aflau o sumedenie de galerii ca într-un mușuroi de furnici. După ce-a izbutit în sfîrșit să afle rostul tuturor acestor lucruri, s-a dus în pustiul sinistru

[1] Mina sau baia de aramă Falun este dată în exploatare încă din secolul al XIII-lea. Accesul la galeriile și puțurile minei se face printr-o mare deschizătură numită *Stöten*, lungă de 360 m, lată de peste 200 m și adîncă de 90 m. Această deschizătură s-a produs în anul 1687, prin prăbușirea terenului din cauza exploatării defectuoase a minei.

de piatră, ca să vadă de ce nu creștea iarba printre bolovani și a coborît la golful Tisken. Lacul acesta i s-a părut cel mai minunat din toate cele pe care le văzuse pînă atunci. Cum se făcea că nu avea pește deloc și că apa lui, cînd era răscolită uneori de furtună, se înroșea cu totul? Acest lucru era cu atît mai ciudat, cu cît un pîrîu mare ce se vărsa în lac avea culoarea galben-deschis. Se mira de ruinele clădirilor aflate pe țărm, precum și de mica localitate Tisksogen, înconjurată de livezi înverzite și umbrită de copaci, durată între pustiul pietros și lacul acela ciudat.

În anul în care Nils Holgersson străbătea țara în zbor împreună cu gîștele sălbatice, se mai afla încă pe malul golfului Tisken, ceva mai încolo de oraș, o clădire veche numită Svavelkoket[3], din cauză că în ea se prepara pucioasă timp de cîteva luni, din doi în doi ani. Era o cocioabă veche, care fusese roșie, dar cu vremea se înnegrise. Ferestre nu avea, ci numai un rînd de ferestrui închise cu obloane negre, și mai tot timpul era bine baricadată. Bataki nu putuse vedea ce era înăuntrul acelei case și din cauza asta era cu atît mai curios. Se suia pe acoperiș să caute o gaură și de multe ori se așeza în vîrful coșului, să se uite jos prin deschizătura lui îngustă.

Într-o zi i s-a înfundat însă. Bătuse un vînt puternic. Una din ferestruile de la Svavelkoket fusese deschisă de vînt, iar Bataki intrase pe ea să vadă interiorul clădirii. Cum pătrunse însă înăuntru, ferestruia se închise la loc și Bataki rămase prizonier înăuntru. Aștepta ca vîntul s-o deschidă iar, dar vîntul nici nu se gîndea la așa ceva.

În clădire pătrundea destulă lumină prin crăpăturile pereților, astfel că Bataki avea cel puțin ocazia fericită să vadă cum arată. Înăuntru nu se afla decît un cuptor mare, la care se uită mulțumit. Cînd încercă însă din nou să iasă afară, își dădu seama că nu mai era chip. Vîntul nu voia să deschidă ferestruia. Nici tu fereastră, nici tu ușă deschisă! Corbul era pur și simplu prizonier... Începu să strige după ajutor și a strigat așa toată ziua. Nu se află pe lume viețuitoare mai zeloase decît corbii, cînd e vorba de făcut gălăgie. N-a trebuit să treacă mult ca să știe toată lumea de jur împrejur că Bataki se găsea în captivitate. Motanul cu dungi ocnușii de la Tisksogen

[3] Svavelkoket — (pron. sva'vel·ku'ket) înseamnă „bucătăria de pucioasă".

află cel dintîi despre nenorocirea care-l lovise pe corb. El dădu de veste orătăniilor, iar acestea începură să cheme toate păsările zburătoare. N-a rămas stancă, porumbel, cioară şi vrabie în tot oraşul Falun care să nu ştie ce i se întîmplase corbului Bataki. Toate păsările şi-au luat repede zborul spre Svavelkoket, ca să vadă lucrurile mai de aproape. Îl compătimeau mult pe corb, dar nici una din ele nu ştia ce să facă spre a-l salva.

Cu glasul său ascuţit şi ursuz, Bataki începu să strige la ele :

— Tăceţi, fraţi şi surori de afară, şi ascultaţi ce vă spun eu ! Dacă vreţi în adevăr să mă ajutaţi, duceţi-vă şi căutaţi-o pe bătrîna gîscă sălbatică Akka de la Kebnekajse cu tot cîrdul ei ! Pe vremea asta mi se pare că se află în Dalecarlia. Spuneţi-i lui Akka ce mi s-a întîmplat. Ea are pe cineva şi numai acela poate să mă ajute !

Porumbiţa călătoare Agar, care era cea mai bună curieră din ţară, găsi cîrdul de gîşte sălbatice pe malul lui Dalälv. Spre amurg veni în zbor cu Akka şi se lăsară amîndouă în faţa cocioabei Svavelkoket. Năpîrstoc era călare pe Akka. Celelalte tovarăşe de drum rămăseseră pe un ostrov al lacului Runn, Akka fiind de părere că dacă ar fi veni şi ele la Falun, ar fi făcut mai mult rău decît bine.

După ce mama Akka se sfătui puţin cu Bataki, îl luă pe Năpîrstoc în spinare şi plecă împreună cu el la o fermă din imediata vecinătate a cocioabei. Ea zbură încet pe deasupra grădinilor şi a pădurilor de mesteacăn din jurul fermei, uitîndu-se mereu în jos la pămînt, atît ea, cît şi însoţitorul ei. Constatară că erau pe acolo destui copii care se jucau şi găsiră repede ce le trebuia. Pe malul unui pîrîu vesel auziră ciocănitul cîtorva forje mici, iar în apropierea acestora băiatul găsi o daltă. Pe nişte capre de lemn se afla o luntre neisprăvită, iar alături de ea mai găsi şi un ghem mic de sfoară.

Drumeţii zburară cu aceste lucruri înapoi la Svavelkoket. Năpîrstoc legă sfoara de coş, îi dădu drumul pe gaura lui adîncă şi se lăsă pe ea în jos. După ce îl salută pe Bataki, care îi mulţumi cu multe vorbe frumoase că venise să-l scape de la ananghie, băiatul începu să scobească peretele cu dalta ca să facă o gaură în el.

Cocioaba nu avea pereţi groşi, însă băiatul scotea la fiecare lovitură de daltă cîte o aşchie atît de mică şi de subţire, că şi un şoricel putea să o scoată rozînd cu dinţii.

Se vedea bine că ar fi trebuit să lucreze toată noaptea, dacă nu şi mai multă vreme, ca să fi putut face o gaură destul de mare prin care să treacă Bataki.

Acesta era atît de dornic de libertate, încît nu se putea hotărî să doarmă şi stătea lîngă băiat să vadă cum lucrează. Năpîrstoc era la început harnic nevoie mare. De la o vreme însă, corbul băgă de seamă că loviturile de daltă se răreau întruna pînă ce încetară în cele din urmă cu totul.

— Văd c-ai obosit, zise Bataki. Mi se pare că nu mai poţi lucra.

— Nu, nu ! Nu-s obosit — răspunse băiatul, apucînd iarăşi dalta — dar nu mai ţin minte de cînd n-am dormit o noapte ca lumea. Nu ştiu cum să fac să mă ţin treaz.

Lucrul merse strună încă o bucată de vreme, dar loviturile de daltă se răriră apoi tot mai mult. Corbul îl trezi iar pe Năpîrstoc, dar îşi dădu seama că, dacă nu va găsi un mijloc să-l ţină treaz, ar fi trebuit să stea acolo unde se afla nu numai toată noaptea, dar şi întreaga zi următoare.

— Poate că lucrul ar merge mai bine dacă ţi-aş spune o poveste, zise Bataki.

— Că bine zici ! răspunse băiatul, dar în acelaşi timp începu să caşte. Era atît de somnoros, încît abia mai putea ţine dalta în mînă.

Povestea minei Falun

— Află, dragul meu Năpîrstoc — începu Bataki — că eu am avut parte de o viaţă lungă pe lumea asta. Am dat şi de bine, şi de rău, şi nu o dată mi s-a întîmplat să fiu prins de către oameni. În felul acesta le-am învăţat graiul, dar mi-am însuşit o bună parte din înţelepciunea lor. Şi pot să afirm că nu există altă pasăre în ţară care să ştie atît de bine rostul neamurilor tale.

Odată am stat închis în colivie cîţiva ani de-a rîndul, în casa unui inginer de mine de aici, din Falun. Acolo am putut afla ceea ce am să-ţi povestesc acum.

Odinioară, în vremea de demult, a trăit aici în Dalecarlia un uriaş care avea două fete. După ce a îmbătrînit şi a simţit că i se apropie sfîrşitul, a chemat fetele la el, ca să le împartă întreaga avere.

Bogăția lui cea mai de seamă era alcătuită din niște munți plini de aramă pe care voia să-i dăruiască fetelor:

— Înainte însă de a vă lăsa moștenirea — a zis el — trebuie să-mi făgăduiți un lucru : că dacă vreun străin va afla munții voștri de aramă, îl veți ucide pînă ce nu va da de veste și altora că i-a descoperit.

Cea mai mare dintre fetele uriașului era crudă și sălbatică. Ea făgădui fără să pregete că va împlini dorința părintească. A doua avea o fire mai blîndă și nu făgădui decît după ce stătu cîteva clipe la gînduri. De aceea, uriașul îi lăsă numai a treia parte din moștenire, pe cînd sora ei mai mare căpătă de două ori mai mult decît ea.

— Pe tine văd că mă pot bizui — a zis bătrînul — și de aceea vei primi partea leului.

S-au scurs așa zilele și după puțin bătrînul și-a dat sufletul. Multă vreme după aceea, amîndouă fetele și-au ținut cu sfințenie cuvîntul. Au fost destui tăietori de lemne nevoiași sau vînători cărora le-a fost dat să vadă ici și colo minereu de aramă prin văgăunile ori pe crestele munților moșteniți de cele două surori. Cum ajungeau însă acasă și prindeau să povestească altora ce văzuseră, îi și lovea o nenorocire. Ori cădea un trunchi de copac, ori se surpa muntele peste ei. Și, ca un făcut, niciodată nu apucau să arate și altora unde se afla comoara de pe munte.

Pe vremea aceea, țăranii de pe tot cuprinsul țării aveau obiceiul ca în timpul verii să-și trimită vitele la păscut în păduri. Păstorul mergea cu ele, ca să aibă grijă de mulsoare și să facă brînză și unt. Pentru adăpostirea oamenilor și a vitelor, țăranii alegeau cîte un locșor în vreo poiană ferită și ridicau pe el niște bordeie mici, cărora le ziceau stîne.

S-a întîmplat acuma ca un țăran care trăia nu departe de Dalälv, să-și aibă stîna de vară pe malurile lacului Runn, unde pămîntul era atît de pietros, încît nimeni nu încerca să-l are. Într-o toamnă, țăranul s-a dus la stînă cu niște cai de samar, ca să dea ajutor la adusul acasă al vitelor, al putinelor de unt și al brînzeturilor. Cînd a prins să numere vitele, stăpînul a observat că unul din țapi avea coarnele roșii.

— Ce-i cu țapul Kore de are coarnele roșii ? o întrebă el pe păstorița.

— Habar n-am, a răspuns ea. Toată vara s-a întors seara la stînă cu coarnele roşii. Pesemne că aşa îi place lui.

— Da ? Aşa crezi tu ? a zis ţăranul nemulţumit de răspunsul păstoriţei.

— Ţapul ăsta are năbădăi, a adăugat ea. Dacă îi şterg roşeaţa de pe coarne, îşi face repede rost de alta.

— Fă bine atunci de şterge-i-o, să văd ce face pe urmă !

N-apucă femeia să-i şteargă bine coarnele, că ţapul o şi tuli în pădure. Ţăranul se luă după el şi cînd îl ajunse, ţapul îşi freca coarnele de nişte pietre roşii. Omul luă pietrele în mînă, le gustă cu limba şi le mirosi. Pe cît îşi putea da el seama, avea de-a face cu un fel de minereu.

Pe cînd stătea la gînduri, un bloc mare de piatră se rostogoli din susul unei rîpe, ajungînd pînă la el. Ţăranul s-a dat la o parte şi a scăpat de primejdie, însă ţapul Kore a fost prins sub bolovan şi strivit. Uitîndu-se în sus pe rîpă, ţăranul văzu atunci o femeie uriaşă şi voinică, gata să prăvale un alt bloc de piatră asupra lui.

— Ce vrei să faci ? a strigat ţăranul. Nu ţi-am făcut doar nici un rău nici ţie, nici alor tăi.

— Ştiu bine acest lucru— a răspuns uriaşa — dar trebuie să-ţi fac de petrecanie că mi-ai descoperit muntele de aramă.

Femeia a rostit aceste cuvinte cu un glas trist, ca şi cum n-ar fi fost bucuroasă să-i curme viaţa, aşa că ţăranul a prins curaj să intre în vorbă cu ea. Femeia i-a spus atunci povestea cu bătrînul uriaş, cu făgăduiala ce i-o făcuseră ea şi sora cea mare, care se alesese cu partea leului.

— Mi-e aşa de silă să ucid nişte biete fiinţe nevinovate, care fără să vrea îmi descoperă muntele de aramă, încît mai bine n-aş mai fi primit moştenirea ! Am făgăduit însă şi trebuie să mă ţin de cuvînt.

Ea se pregăti apoi iar să prăvale blocul de piatră.

— Nu te grăbi, zise ţăranul. Ce zor ai să mă ucizi de dragul unei făgăduieli ? Nu eu ţi-am descoperit arama, ci ţapul meu de colo, pe care l-ai şi omorît.

— Şi socoţi că m-am achitat cu asta faţă de făgăduiala dată tatălui meu ? a întrebat uriaşa, pregetînd.

— Firește că da ! a răspuns ţăranul. Ţi-ai împlinit făgăduiala cît se poate de bine.

Omul a vorbit cu femeia cea uriaşă cu atîta înţelepciune, încît şi-a salvat viaţa.

Țăranul a plecat apoi acasă cu vacile. Pe urmă a colindat Bergslagerna, tocmindu-și oameni care se pricepeau la exploatarea minelor. Aceștia au săpat o mină chiar pe locul unde își pierduse țapul viața. La început s-a temut să nu fie ucis într-o zi fără veste, dar s-a întîmplat cu fata uriașului să se plictisească de paza muntelui de aramă. Și astfel nu i-a mai tulburat liniștea niciodată.

Vîna de minereu descoperită de țăran era chiar la suprafața muntelui, așa că minereul putea fi extras fără nici o greutate. Țăranul și oamenii lui au cărat lemne din pădure, au înălțat ruguri mari pe munte și le-au dat foc. Pietrele au crăpat atunci de dogoarea căldurii și oamenii au putut scoate cu ușurință minereul din ele. Pe urmă au luat bucățile de minereu și le-au topit de mai multe ori în foc, pînă ce au căpătat arama curată, separînd-o mai întîi de zgură.

Înainte vreme, lumea întrebuința mai multă aramă decît în zilele noastre pentru nevoile ei de toate zilele. Arama era o marfă căutată și folositoare, așa că țăranul care stăpînea mina a ajuns în scurtă vreme putred de bogat. El și-a clădit în apropierea minei o casă minunată și i-a dat numele „Moștenirea lui Kore", în amintirea țapului.

Încăleca pe un bidiviu care avea potcoave de argint, iar la nunta fiicei sale a făcut bere în douăzeci de butoaie de malț și a pus în frigare zece boi mari.

Pe vremea aceea, omul stătea liniștit la casa lui, căci veștile nu umblau de colo pînă colo cum umblă în ziua de azi. Totuși, zvonul despre descoperirea unei mine mari de aramă a ajuns la urechea multora, iar cei care nu aveau altceva mai bun de făcut dădeau năvală în Dalecarlia. La „Moștenirea lui Kore", drumeții nevoiași erau bine primiți. Țăranul îi lua în slujba lui și îi punea să extragă minereu pentru el. Minereu, nu-i vorbă, se găsea berechet și cu prisosință. Cu cît tocmea el mai mulți oameni la lucru, cu atît mai multe se îmbogățea.

S-a întîmplat însă ca într-o seară să vină la „Moștenirea lui Kore" patru oameni voinici, cu tîrnăcoape de mineri pe umeri. Au fost primiți bine ca și ceilalți drumeți, dar cînd țăranul i-a întrebat dacă voiau să lucreze pentru el, au răspuns că nu se învoiesc nici în ruptul capului.

— Vrem să extragem minereu pe socoteala noastră, au zis oamenii.

— N-aveți decît, însă muntele ăsta cu minereu e al meu, a căutat să-i lămurească țăranul.

— Nici prin gînd nu ne trece să scoatem minereu din mina ta, au răspuns oamenii. Muntele e mare, așa că avem același drept ca și tine la orice loc liber și neîngrădit.

Altă vorbă n-a mai fost în privința asta, iar țăranul a continuat să fie ospitalier cu cei nou sosiți.

A doua zi dimineața, cei patru au pornit la treabă. Au descoperit minereu de aramă ceva mai încolo și au început să-l extragă cu sîrg. Peste cîteva zile, țăranul s-a dus pe la ei.

— E mult minereu pe muntele ăsta, a zis el.

— Da, e berechet. Dar o să mai fie încă de lucru, nu glumă, pînă la sleirea comorii, a răspuns unul din cei patru străini.

— Înțeleg prea bine cum vine treaba, a adăugat țăranul, însă cred că s-ar cuveni să-mi dați și mie o parte din arama pe care o scoateți, întrucît numai datorită mie vă stă în putință să exploatați mina asta.

— Nu pricepem ce vrei să spui, au răspuns oamenii.

— Păi da, eu am făcut ca muntele să nu mai fie păzit, și asta s-a datorat numai înțelepciunii mele! i-a lămurit atunci țăranul, spunîndu-le apoi povestea cu cele două fete ale uriașului și cu partea leului.

Străinii au ascultat-o cu luare-aminte, însă au tălmăcit-o pesemne altfel de cum se aștepta țăranul.

— E sigur că cealaltă femeie uriașă e mai primejdioasă și mai haină decît cea cu care te-ai întîlnit tu? au întrebat ei.

— Nu cred să fie prea milostivă cu voi, a răspuns țăranul.

A plecat apoi de lîngă ei, fără a-i pierde însă din vedere, și după o bucată de vreme a băgat de seamă că au încetat lucrul și s-au dus în pădure.

În seara aceleiași zile, pe cînd lumea de la gospodăria țăranului se afla la cină, s-au auzit din pădure niște urlete fioroase de lupi. O dată cu urletele se auzeau și strigăte deznădăjduite de oameni. Țăranul s-a sculat repede de la masă, însă ceilalți nu păreau că-s gata să-l urmeze.

Pesemne că-i sfîșie lupii pe oamenii aceia, au zis cei de-i avea cu simbrie.

— Sînt în primejdie şi trebuie să-i ajutăm, a zis ţăranul, ieşind afară urmat de toţi ai lui.

Ei văzură îndată o haită înfiorătoare de lupi, slugile i-au luat la goană cu bîtele şi au găsit apoi pe pămînt patru trupuri omeneşti, sfîrtecate în aşa hal, încît cu mare anevoie le-ar fi recunoscut, dacă n-ar fi observat lîngă ele patru tîrnăcoape.

Pe urmă muntele de aramă a rămas numai în stăpînirea ţăranului, iar după moartea lui a trecut ca moştenire copiilor săi. Aceştia au exploatat mina în comun, însă minereul într-un an îl împărţeau în grămezi şi apoi trăgeau la sorţi să vadă cui se cuveneau. Pe urmă, fiecare îşi topea porţia de aramă dobîndită, în cuptoarele sale. N-a trecut mult şi au ajuns mineri bogaţi, durîndu-şi case mari şi avînd gospodării cuprinse. Au urmat apoi la stăpînirea minei moştenitorii lor, care au săpat puţuri noi şi au făcut să se mărească şi mai mult extragerea minereului de aramă. An de an sporea însemnătatea minei şi tot mai mulţi mineri luau parte la exploatarea ei. Unii locuiau în apropierea minei, alţii îşi aveau gospodăriile prin împrejurimi. A luat astfel naştere o întreagă regiune denumită Stora Kopparbergs Bergslag.

Dar minereul care putea fi extras chiar la suprafaţa solului, cum se extrage piatra dintr-o carieră, a început să ia sfîrşit, astfel că minerii au fost nevoiţi să-l caute la mari adîncimi în pămînt. Ei au trebuit să răzbată în măruntaiele întunecoase ale muntelui prin puţuri înguste şi lungi şi prin galerii şerpuitoare, să dea foc şi să provoace explozii. Săparea unui munte a fost totdeauna o muncă anevoioasă, la care s-a adăugat chinul fumului. Acesta nu-şi găsea deloc drum să iasă afară în văzduh. Mai era apoi greutatea transportării minereului pe cărări prăpăstioase pînă la suprafaţa solului. Cu cît săpăturile ajungeau la adîncimi mai mari, cu atît mai primejdioasă era extragerea minereului. Uneori dintr-un ungher al minei ţîşneau fără veste şuvoaie mari de apă. Alteori se întîmpla să se surpe tavanele galeriilor peste lucrători.

Din această cauză, lumea a prins frica minei celei mari şi nimeni nu mai voia să muncească în ea de bună voie.

De la Stora Kopparberget se scotea mereu o cantitate aşa de mare de minereu, încît mina de aramă de acolo era socotită ca cea mai bogată din lume.

Dacă cineva își făcea socoteala cîtă bogăție produsese acea mină veche, nu e de mirare că cei care aveau credința că în apropiere se afla o comoară de aramă de două ori mai mare erau cătrăniți rău că nu puteau să ajungă la ea. Mulți dintre aceștia și-au jertfit viața în căutarea ei, fără să se fi ales cu.vreun cîștig.

Cel din urmă a văzut partea leului un tînăr minor din Falun. Voind să se însoare cu o fată frumoasă a unui țăran din Leksand, s-a dus acolo în petit. Fata însă a refuzat să se mărite cu el, deoarece nu voia să se mute la Falun, unde fumul gros de la furnale și de la cuptoare învăluia tot orașul. Numai gîndindu-se la asta, o cuprindea groaza.

Vezi însă că minerul ținea tare mult la fată și se întoarse acasă foarte amărît. Își petrecuse toată viața la Falun și niciodată nu-i trecuse prin gînd că era greu de trăit acolo. Apropiindu-se însă de oraș, se îngrozi. Din gura enormă a minei și din sutele de cuptoare din jurul ei se ridica un fum gros și înăbușitor de pucioasă, care învăluia tot orașul ca o ceață deasă. Fumul împiedica plantele să crească, așa că pămîntul era gol pe o mare distanță de jur împrejur. Cuptoare din care ieșeau vîlvătăi de foc și care erau înconjurate de mormane de zgură neagră se vedeau în adevăr pretutindeni, nu numai în oraș și în apropierea lui, dar și în tot ținutul. Atunci și-a dat omul seama că celor care erau obișnuiți a trăi la lumină și verdeață lîngă strălucitorul lac Silijan nu le-ar fi priit aici în vale.

Privelișteа orașului l-a întristat apoi și mai mult. Nevrînd să se ducă de-a dreptul acasă, s-a abătut din cale și a luat-o spre pădure. A hoinărit toată ziua fără nici o țintă, pe cărări și prin hățișuri.

Spre seară a văzut deodată un petic de munte care strălucea ca aurul. Uitîndu-se mai de aproape, a înțeles că era o vînă mare de minereu de aramă. La început descoperirea l-a bucurat. Pe urmă însă s-a gîndit că locul acela putea să fie partea leului, care nenorocise atîția oameni, și l-a cuprins spaima. „Pot să spun că azi mă urmărește ghinionul, și-a zis omul. N-ar fi de mirare ca descoperirea acestei bogății să mă coste viața!"

S-a întors repede și a luat-o spre casă. N-a trecut mult și s-a pomenit față în față cu o femeie înaltă și voinică,

Părea să fie stăpîna aspră şi autoritară a unei mine, dar nu-şi aducea aminte s-o mai fi văzut cîndva.

— Ce treburi ai avut aici în pădure ? a întrebat femeia. Am văzut că ai cutreierat-o toată ziua.

— Mi-am căutat un loc de casă — a răspuns minerul — deoarece fata pe care o iubesc nu vrea să stea la Falun.

— Nu cumva te bate gîndul să scoţi minereu de aramă din locul pe care l-ai descoperit adîncauri ? a întrebat ea mai departe.

— Ba eu vreau să mă las de minerit, căci altfel n-am să mă pot însura cu fata care mi-e dragă.

— Bine ! Numai să te ţii de cuvînt şi atunci n-o să păţeşti nimic !

Femeia şi-a văzut apoi de drum. Minerul s-a grăbit să facă ceea ce spusese de nevoie. S-a lăsat de minerit şi şi-a clădit o casă departe de Falun. După aceea, fata pe care o iubea nu s-a mai împotrivit să-l ia de bărbat.

*

Corbul se opri cu povestirea aici. Băiatul e drept că stătuse tot timpul treaz, dar nu făcuse mare ispravă cu dalta pe care o mînuia.

— Şi ce s-a mai întîmplat pe urmă ? întrebă Năpîrstoc, văzînd că Bataki nu mai spune altceva.

— S-a întîmplat că producţia de aramă a scăzut mult după aceea. E drept că oraşul Falun există încă. Vechile fabrici nu mai sînt însă. Tot ţinutul e presărat cu case ale foştilor proprietari de mine, dar cei care stau în ele se îndeletnicesc cu plugăritul şi cu exploatarea pădurilor. În mina de la Falun arama e pe sfîrşite. Găsirea părţii leului ar prinde azi mai bine ca oricînd.

— Minerul despre care mi-ai vorbit o fi fost oare cel din urmă care a văzut-o ? întrebă Năpîrstoc.

— Am să-ţi spun cine a văzut-o cel din urmă după ce găureşti peretele şi mă scoţi de aici, răspunse Bataki.

Băiatul tresări şi începu să lucreze puţin mai zorit. I se părea că Bataki îi răspunsese cu un tîlc anumit, ca şi cum i-ar fi dat să înţeleagă că el însuşi, corbul, văzuse vîna cea mare de minereu. Nu-i spusese oare acea poveste cu un scop anume ?

— Tu ai umblat desigur mult prin partea locului, zise băiatul, spre a se dumeri întrucîtva. Cutreierînd pă-

dunile și munțele, ai văzut fără îndoială fel de fel de lucruri...

— Am să-ți arăt multe lucruri de seamă — zise corbul — dar numai dacă isprăvești treaba mai repede.

Băiatul începu atunci să lucreze cu atîta hărnicie, încît așchiile zburau ploaie în jurul lui. Acum era pe deplin încredințat că Bataki descoperise partea leului.

— Păcat că ești corb și n-ai să te poți bucura de bogăția pe care ai descoperit-o ! zise el.

— Nu-ți mai spun nimic în privința asta pînă ce nu găurești peretele și nu mă scoți afară de aici, răspunse corbul.

Băiatul se apucă atunci să lucreze cu și mai multă rîvnă, făcînd să se înfierbînte fierul dălții. I se părea că ghicise gîndul lui Bataki. Corbul nu putea să extragă minereu pe socoteala lui, astfel că avea desigur intenția să dăruiască ceea ce descoperise lui Nils Holgersson. Așa credea el și așa îi spunea rațiunea. Avea să afle taina cea mare, iar după ce și-ar fi recăpătat înfățișarea omenească, urma să se întoarcă la Falun spre a lua în stăpînire bogăția cea mare. După ce ar fi cîștigat destui bani, avea să cumpere toată comuna Vemmenhög și să-și clădească acolo un castel mare ca cel de la Vittskövle. Iar într-o bună zi avea să-l poftească la castel pe gospodarul Holger Nilsson și pe soția lui... La sosirea lor, avea să-i întîmpine la scară și să le spună : „Poftiți înăuntru, vă rog, și simțiți-vă ca la voi acasă !" Ei nu l-ar fi recunoscut, firește, ci s-ar fi întrebat cine e domnul acela elegant care i-a invitat la el „V-ar face plăcere să locuiți într-o casă ca asta ?" i-ar fi întrebat el. „Se înțelege că da, însă nu e de nasul nostru", ar fi răspuns ei.

„Ba da. O veți primi ca despăgubire pentru gîscanul cel alb care a plecat de la voi anul trecut", i-ar fi lămurit el.

Năpîrstoc mînuia dalta cu sîrg. Prima cheltuială pe care avea s-o facă pe urmă ar fi fost clădirea unei case noi pe bărăganul de la Sunnerbo, pentru Osa, păzitoarea de gîște, și pentru micul Mats. Mult mai mare și mai frumoasă decît cea veche, bineînțeles. Pe urmă ar fi cumpărat tot lacul Tokern și l-ar fi dat rațelor sălbatice. Pe urmă...

— Acum pot să spun că ai lucrat de toată lauda ! zise corbul. Cred că deschizătura e destul de mare.

Bataki putea în adevăr să treacă cu uşurinţă prin ea. Năpîrstoc nu mai zăbovi de fel, ci plecă în urma corbului şi-l găsi pe o piatră la o depărtare de numai cîţiva paşi de cocioabă.

— Mă ţin de cuvînt, Năpîrstoc — zise corbul foarte solemn — şi-ţi spun c-am văzut cu ochii mei partea leului. Nu te sfătuiesc totuşi s-o cauţi, căci eu unul m-am trudit ani de zile în şir pînă am dat de ea.

— Mă aşteptam să-mi spui unde se află, ca răsplată pentru ajutorul pe care ţi l-am dat ca să ieşi din cocioaba asta unde erai închis, zise băiatul.

— Pesemne că erai somnoros cînd ţi-am spus povestea cu partea leului, zise Bataki. Altfel nu te-ai fi aşteptat la aşa ceva. N-ai înţeles că toţi cei care au dat în vileag unde se află partea leului s-au dat ei înşişi pieirii ? Nu, dragul meu ! Bataki a căpătat destulă experienţă pe lumea asta ca să ştie să-şi ţină gura cînd trebuie să şi-o ţină...

Corbul şi-a întins apoi aripile şi zvvîrr ! s-a înălţat în văzduh.

Akka se culease pe pămîntul gol lîngă Svavelkoket. A trecut o bucată bună de vreme pînă ce Năpîrstoc a reuşit s-o trezească din somn. Băiatul era mihnit şi descurajat, deoarece pierduse bogăţia cea mare şi credea că nu mai avea de ce să se bucure.

AJUNUL

Sîmbătă, 30 aprilie

În calendar e trecută o zi, şi anume ajunul sfintei Valpurga, cînd toţi copiii din Dalecarlia au prilejul să aprindă focuri în aer liber.

Cu cîteva săptămîni înainte, băieţii şi fetele nu se gîndesc la altceva decît la cele de care au nevoie pentru focurile din acea zi. Se duc în pădure de unde culeg vreascuri şi cucuruzi de brad, adună aşchii şi talaş de la tîmplar, surcele, scoarţă şi bucăţi de la tăietorul de

lemne. Trec în fiecare zi pe la băcan să ceară lăzi goale, iar dacă vreunul din ei izbuteşte să dea peste un butoi gol de păcură, îl ascunde ca pe o comoară şi nu-l scoate la iveală decît în ultima clipă, puţin înainte de aprinsul focurilor. Aracii de mazăre şi de fasole sînt atunci în mare primejdie, ca şi gardurile vechi, trîntite de vijelie la pămînt, sau uneltele stricate şi beţele de lese uitate pe ogoare.

Cînd vine seara mult aşteptată, copiii din fiecare sat înalţă o movilă mare de crengi, găteje şi de tot ce e bun de ars, fie pe un deal, fie pe malul unui lac. În unele sate se ridică chiar şi două, trei ruguri de vreăscuri. Căci sînt cazuri cînd băieţii şi fetele nu s-au putut uni ca să aducă cele necesare pentru ars sau cînd copiii din partea de miazăzi a unui sat vor să aibă focul în partea lor, lucru la care nu s-au învoit cei care locuiesc în partea de miazănoapte, aceştia urmînd să facă un alt foc, pe socoteala lor.

Rugurile sînt gata de obicei după-amiază devreme, după care copiii se string în jurul lor cu cutii de chibrituri în buzunare şi aşteaptă să se întunece. Ziua e grozav de lungă în anotimpul acela în Delecarlia. Pe la ora opt abia se înserează. Afară e frig, urît şi greu de aşteptat, căci nu s-a desprimăvărat încă. Zăpada de pe cîmp s-a topit, iar la amiază, cînd soarele e sus pe cer, e destul de cald, dar se mai întîlnesc încă troiene prin păduri, lacurile mai sînt acoperite cu gheaţă, iar noaptea temperatura coboară cu multe grade. Se întîmplă însă pe ici, pe colo ca focurile să fie aprinse înainte de a se întuneca. Dar de pripit se pripesc în felul acesta numai copiii mici şi nerăbdători. Cei mari aşteaptă pînă se întunecă bine, pentru ca focurile să producă o impresie şi mai puternică asupra celor din jur.

Vine în sfîrşit şi clipa mult aşteptată. Oricine a contribuit, fie şi cu un beţişor, la înălţarea rugului e atunci de faţă. Băiatul cel mai în vîrstă aprinde un şomoiog de paie şi îl vîră sub rug. Vîlvătaia începe să se ridice, vreascurile trosnesc, crengile mai subţiri devin incandescente, fumul ţîşneşte negru şi ameninţător. În cele din urmă, flăcările răzbat pînă în vîrful rugului, înalte şi limpezi, se urcă la o înălţime de cîţiva metri şi înlesnesc vederea lor pînă hăt-departe.

După ce copiii dintr-un sat şi-au aprins focul lor, se uită să le vadă şi pe cele din alte părţi. Colo arde un foc, dincolo altul. Unul e aprins pe un deal, altul pe culmea muntelui. Toţi nădăjduiesc că focul lor va fi cel mai mare şi mai strălucitor şi se tem atît de mult să nu fie întrecut în lumină de altele, că dau fuga în ultima clipă pe uliţe să mai ceară de la gospodari bucăţi de scînduri şi cîţiva buşteni.

După ce focul a ars cîtva timp, vin să-l vadă cei mai în vîrstă şi bătrînii. Focul însă nu numai că e frumos şi luminează pînă departe, dar el răspîndeşte şi o căldură plăcută, îndemnînd privitorii să se aşeze în jurul lui pe bolovani şi pe brazde de iarbă. Se uită toţi lung la flăcări pînă ce unul din ei îşi dă cu părerea că ar fi bine să se fiarbă puţină cafea la un foc atît de minunat. În timp ce fierbe ibricul, se întîmplă ca unul din cei de faţă să înceapă a spune o poveste, iar dacă cei dintîi a spuş ce avea de spus, urmează îndată altul la rînd, că băsmuitori sînt berechet, slavă domnului...

Cei mari se gîndesc mai mult la cafea şi la poveşti. Copiii, în schimb, doresc ca focul să arbă cu flăcări mari şi să ţină cît mai mult. Destul a zăbovit primăvara cu topirea gheţii şi a zăpezii ! Barem să-i dea şi ei un pic de ajutor cu focurile lor. Altfel va fi greu ca la vremeă cuvenită să înfrunzească tot ce-i tufă, floare ori copac şi să dea boboci.

*

Gîştele sălbatice se culcaseră pe gheaţa lacului Siljan. Din pricină că bătea un vînt grozav de rece dinspre miazănoapte, Năpîrstoc fusese nevoit să se oploşească sub aripa gîscanului alb. N-apucase totuşi să închidă ochii, cînd auzi detunătura unui foc de puşcă. Se strecură repede de sub aripă şi se uită speriat de jur împrejur.

Pe gheaţă, în apropierea gîştelor, era linişte deplină. A stat băiatul cît a stat la pîndă, dar n-a zărit nici un vînător. Uitîndu-se însă spre mal, văzu ceva ciudat, care îi păru un fel de arătare.

În cursul după-amiezii, gîştele sălbatice dăduseră de cîteva ori tîrcoale marelui lac pînă să se hotărască unde să coboare. În timpul zborului îi arătaseră lui Năpîrstoc sa-

tele mai mari de pe țărmuri. Văzuse astfel localitățile Leksand, Rättvik și Mora, precum și insula Soller.

Satele cele mai apropiate erau mari ca niște orășele, și băiatul rămase uimit de înfățișarea arhitectonică a acelui ținut de la miazănoapte. De sus i se păruse luminos și îmbietor într-o măsură mult mai mare decît se aștepta. Nu observase nimic sinistru sau fioros.

Acum însă, în puterea nopții, strălucea pe aceleași țărmuri o cunună largă de focuri mari.

Și gîștele sălbatice se treziseră la auzul împușcăturii. Akka aruncase însă o privire spre țărm și spusese liniștită:

— Sînt niște copii care se joacă.

Pe urmă și-a vîrît ciocul sub aripă, lucru pe care l-au făcut și celelalte gîște, adormind toate din nou.

Năpîrstoc se uita însă mai departe la focuri, care împodobeau țărmul cu o salbă de medalii de aur. Se simțea atras de lumină și căldură ca un țînțăraș și s-ar fi dus bucuros mai aproape de ele, însă nu îndrăznea să plece de lîngă gîște. Auzea o împușcătură după alta; dar înțelegînd că nu era nici o primejdie la mijloc, fu ispitit și de ele. Cei de acolo, din jurul focurilor, păreau a fi atît de veseli, încît nu le era de-ajuns să rîdă și să strige de mama focului, dar mai puneau și mîna pe pușcă să tragă focuri în aer. La unul din ruguri, care ardea pe un munte, se aprinseseră acum focuri de artificii. Oamenii voiau ceva mai înălțător și mai frumos decît flăcările de pe pămînt. Năzuiau ca și cerul să ia parte la veselia lor.

Băiatul se apropie încetișor de țărm și deodată auzi răsunînd niște cîntece. Începu să alerge numaidecît spre uscat. La cîntece era doar liber să ia parte.

Nils Holgersson a stat tot timpul să asculte cîntecele. După ce ele încetară, se îndreptă în grabă spre uscat. Gheața se topise de mult în golf, dar aceasta era împotmolît de nisip, așa că băiatul putea să ajungă ușor la focul care ardea chiar pe duna din port. Se furișă cu multă băgare de seamă cît mai aproape, ca să poată vedea lumea strînsă în jurul focului și să audă ce spunea. Și iarăși începu să se mire de ceea ce vedea și să se întrebe dacă nu cumva visa. Niciodată nu mai văzuse oameni îmbrăcați ca cei la care se uita acuma. Femeile purtau bonete țuguiate, bundițe albe de piele, basmale trandafirii la git, bluze verzi de mătase și fuste negre cu fote în față, care aveau dungi albe, roșii, verzi, negre. Bărbații pur-

tau pălării rotunde cu funduri joase, surtuce albastre cu găitane roşii şi nădragi galbeni de piele, care ajungeau pînă la genunchi, legaţi cu jartiere roşii, împodobite cu ciucuri. Năpîrstoc nu ştia dacă aşa era portul lor, dar i se părea că oamenii aceştia arătau altfel decît prin alte părţi, fiind mai chipeşi şi mai deosebiţi. Îi auzea vorbind unii cu alţii, dar o bucată de vreme nu putu să înţeleagă nimic. Îşi aduse aminte de costumele frumoase pe care maică-sa le păstra în sipetul ei şi pe care nu le mai purta nimeni de multă vreme, întrebîndu-se dacă oamenii aceia pe care îi vedea nu erau cumva fiinţe de altădată, care nu mai trăiau de veacuri pe pămînt.

Acestea erau însă numai închipuiri şi presupuneri, căci Năpîrstoc îşi dădu seama îndată că avea în faţa lui oameni adevăraţi. Crezuse însă astfel din pricină că locuitorii din preajma lacului Siljan au păstrat mai mult decît cei din alte părţi ale ţării graiul, portul şi obiceiurile de odinioară. Năpîrstoc auzi pe cei adunaţi în jurul focului vorbind despre vremuri de altădată. Spuneau cum trăiseră în tinereţea lor, cînd fuseseră nevoiţi să facă drumuri lungi în alte ţinuturi, spre a-şi asigura existenţa. Băiatul ascultă mai multe povestiri, însă cea de care şi-a adus aminte mai tîrziu era aceea a unei femei bătrîne, despre viaţa ei din tinereţe.

Povestea Mariei-Cristina

„Părinţii mei aveau o mică gospodărie la Östbjörka. Noi eram însă mulţi fraţi şi pe atunci erau timpuri grele, aşa că la vîrsta de şaisprezece ani a trebuit să plec din casa părintească. Am pornit la drum de aici, din Rättvik, vreo douăzeci de tinere. În ziua de 14 aprilie, anul 1845, m-am dus pentru prima oară la Stockholm. În traista cu merinde aveam cîteva pîini, o spată de viţel şi puţină brînză. Toţi banii mei de drum erau douăzeci şi patru de şilingi. Într-o desagă de piele am pus celelalte merinde pe care socoteam să le iau cu mine, împreună cu un schimb de haine de lucru, şi am trimis-o înainte printr-un surugiu.

Am pornit deci toate douăzeci de fete spre Falun. Mergeam de obicei trei, patru mile pe zi şi am ajuns la

Stockholm după şapte zile. Altfel călătoreai lumea atunci, nu comod, cu trenul, cum merg fetele din Dalecarlia acum, de ajung acolo în opt, nouă ceasuri.

Cînd am sosit la Stockholm, lumea privea la noi şi striga pe străzi :

— Uite regimentul din Dalecarlia !

Adevărat că parcă mărşăluia un regiment întreg cînd bocăneam pe ulițe cu condurii noştri cu tocuri înalte în care cizmarul bătuse nu mai puțin de cincisprezece ținte groase. Multe din noi ne poticneam şi cădeam jos, căci nu eram obişnuite cu pietrele rotunde de pavaj de pe străzi.

Am tras la un han al dalecarlienilor, care se chema „La calul bălan", din Stora Badstugatan, în partea de miazăzi a capitalei. Lumea de la Mora locuia pe aceeaşi stradă, la un han care se chema „La coroana mare". Vorba e că acuma mă grăbeam să cîştig un ban, căci nu-mi rămăseseră decît optsprezece şilingi din cei douăzeci şi patru cu care plecasem de acasă. Una din celelalte dalecarliene m-a îndemnat să mă duc la un căpitan de cavalerie, care locuia în mahalaua Hornstull şi să-i cer de lucru.

Am stat la el patru zile, ca să sap şi să răsădesc în grădină. Căpătam pe zi douăzeci şi patru de şilingi, însă mîncarea trebuia să mi-o procur eu. Mare lucru nu puteam să cumpăr, dar fetiţele stăpînului, văzînd ce simbrie mică aveam, se duceau la bucătărie şi cereau mîncare pentru mine, aşa că, de bine, de rău, îmi potoleam foamea.

Pe urmă am lucrat la o doamnă din strada Norrland, unde am avut o locuinţă proastă. Şobolanii, nu numai că mi-au găurit şi desaga de piele. Am fost nevoită să o cîrpesc cu un carîmb vechi de cizmă pe care l-am căpătat. Acolo n-am lucrat decît două săptămîni şi pe urmă a trebuit să mă întorc acasă, cu un cîştig de doi taleri.

Am luat-o prin Leksand şi m-am oprit cîteva zile într-un sat care se chema Rönnäs. Mi-aduc aminte că oamenii de acolo făceau supă de făină neagră de ovăz amestecată cu tărîţe şi pleavă de grîu. Nu aveau altceva şi fiecăruia i se părea că-i o mîncare gustoasă în vremea foametei.

Anul acela nu prea a fost de doamne-ajută, însă în anul următor am dus-o şi mai prost. Iar a trebuit să-mi iau lumea-n cap, căci ai mei de acasă n-aveau cu ce-şi ţine zilele. Am plecat cu două fete de la noi la Hudiksvall [1], cale de douăzeci şi patru de mile, nu glumă. Tot drumul a trebuit să ducem desagile în spinare, căci nu era poştalion. Gîndeam că pe drum o să căpătăm de lucru pe la niscaiva grădini, dar zăpada era înaltă în toate părţile şi treabă la grădini nu se găsea pe nicăieri. M-am dus atunci pe la gospodarii de la ţară şi i-am rugat să-mi dea cîte ceva de lucru. Dragele mele, ce obosită şi flămîndă eram cînd am tras la o casă în care m-am tocmit să dărăcesc lînă cu opt şilingi pe zi! Pe urmă, mai în primăvară, am căpătat de lucru la grădină în oraş, unde am rămas pînă în iulie. Dorul de casă mă rodea însă şi m-am întors la Rättvik. N-aveam atunci decît şaptesprezece anişori. Ghetele mi se tociseră, aşa că a trebuit să umblu desculţă douăzeci şi patru de mile. Eram însă bucuroasă în sinea mea, căci aveam acum puşi deoparte cincisprezece taleri în cap, iar frăţiorilor mei le aduceam cîteva chifle mari şi un cornet cu bucăţele de zahăr, pe care mi le-am rupt de la gură. De cîte ori îmi dădea cineva cafea şi două bucăţele de zahăr, pe una o mîncam şi pe cealaltă o piteam în buzunar.

Voi staţi acuma fără griji prea mari pe cap, dragele mele. Înainte vreme, anii de foamete se ţineau lanţ. Tot ce era tînăr în Dalecarlia trebuia să plece aiurea, să cîştige pentru ale gurii. În anul următor — iaca, era 1847 — m-am dus iar la Stockholm, unde am lucrat în grădina Stora Hornsberg. Eram acolo mai multe fete din Dalecarlia şi căpătam o simbrie mai ca lumea. De economisit însă, tot economiseam, deşi nu duceam grijă că n-o să am ce mînca a doua zi. În grădini strîngeam de pe straturi cuie şi vase vechi, pe care le vîndeam negustorilor de vechituri, iar cu banii căpătaţi pe ele ne cumpăram pesmeţi tari ca piatra, care se făceau la manutanţă pentru soldaţi. La sfîrşitul lui iulie m-am întors acasă să dau ajutor la seceră. De data aceea aveam economisiţi treizeci de taleri.

[1] Hudiksvall — port la Marea Baltică, unul din cele mai vechi oraşe din Suedia.

În anul următor am plecat iar la lucru. Am slujit atunci afară din Stockholm. Vara au avut loc manevre pe Lagordsgärdet [1], fermierul m-a trimis să am grijă de o bucătărie pe care o avea într-un furgon mare. N-am să uit niciodată, măcar de-aș trăi o sută de ani, ziua în care am cîntat din caval, pe Gärdet, pentru craiul Oscar I [2]. Drept răsplată mi-a trimis un ban de doi taleri.

Pe urmă am fost cîteva veri la rînd vîslașă pe Brunnsvik [3], între Albano și Haga. A fost vremea cea mai fericită din viața mea. Pe barcă aveam și un caval. De multe ori, pasagerii vîsleau singuri, ca să cîntăm noi echipajul din caval. După ce s-a închis sezonul de canotaj, în toamnă, m-am dus în Uppland, să ajut gospodarii la treieriș. Spre Crăciun veneam de obicei acasă, cu economii de vreo sută de taleri. La treieriș cîștigam și partea mea de bucate, pe care tata o aducea pe urmă acasă cu sania. Păi ce credeți voi ? Dacă eu și frățiorii mei n-am fi venit cu bănișorii pe care îi puneam deoparte, n-am fi avut cu ce trăi. Bucatele culese de pe ogorul nostru se isprăveau mai totdeauna pe la Crăciun, iar cartofi se cultivau puțin pe vremea aceea. Trebuia să cumpărăm pe urmă grăunțe de la negustor, dar secara ne costa patruzeci de taleri butoiul și ovăzul douăzeci și patru de taleri, așa că mai fă economie dacă îți dă mîna. Mi-aduc aminte că în cîteva rînduri a trebuit să dăm o vacă pentru un butoi de ovăz. Făceam pe vremea aceea pîine din făină de ovăz amestecată cu paie tocate mărunt. O astfel de pîine numai ușor de înghițit nu era. Ca să meargă pe gît trebuia să bem apă după fiecare îmbucătură.

Am umblat așa prin lume pînă în anul în care m-am măritat, adică pînă în 1856. Păi să vedeți. Mă îndrăgostisem la Stockholm de unul, Jon. Cînd m-am întors acasă în anul acela, grozav mă temeam să nu mi-l fure cumva fetele din Stockholm. Din „Jon cel frumos al Mariei" și din „dalecarlianul cel frumos" nu-l mai scoteau. Asta o știam eu destul de bine. Băiatul îmi era însă credincios. După ce-a strîns destui bani, am făcut nunta și ne-am luat.

---

[1] Lagordsgärdet — (pron. la'gords-yerdet) veche denumire a unui cîmp de la marginea Stockholmului cu multe cazărmi.

[2] Oscar I — rege al Suediei și al Norvegiei de la 1844 la 1857.

[3] Brunnsvik — (pron. brönns-vi'k) golf în partea de nord-est a orașului Stockholm.

Bătrîna se opri aici cu povestea ei. Focul se potolise. Toată lumea se ridică de jos, spunînd că era vremea să se ducă fiecare la casa lui. Năpîrstoc plecă pe gheață să-și caute tovarășele de drum.

ÎN CĂUTAREA UNUI LOC DE POPAS

Cînd se trezi a doua zi dimineață și coborî pe gheață, lui Năpîrstoc îi veni să rîdă. Ninsese tare în timpul nopții și zăpada cădea mereu. Tot văzduhul era împînzit de fulgi albi, atît de mari, de parcă ar fi fost aripile unor fluturi degerați. Pe lacul Siljan, zăpada era de vreo zece centimetri. Țărmurile erau albe, iar gîștele sălbatice aveau atîta omăt pe ele, că păreau niște troiene în miniatură.

Akka, Yksi sau Kaksi se treżeau din cînd în cînd, ca să-și dea seama cum mai era vremea. Văzînd însă că ninsoarea nu mai contenea, se grăbeau să-și ascundă iar capetele sub aripi. Pe o vreme ca aceea își ziceau că cel mai bun lucru pe care-l aveau de făcut era să doarmă, și în privința asta băiatul le dădu dreptate.

După cîteva ceasuri, Năpîrstoc, care se dusese și el iarăși la culcare, fu trezit de dangătul clopotelor de la bisericile din Rättvik. Nu mai ningea deloc acum, însă bătea un vînt aspru dinspre miazănoapte, iar pe lac era ger. Fu bucuros cînd gîștele scuturară în cele din urmă zăpada de pe ele și zburară spre uscat, să-și facă rost de mîncare.

Căzuse zăpadă, nu glumă. Toate cîmpurile din jurul orașului Rättvik erau troienite, astfel că Akka nu fu în stare să găsească un loc unde să poată coborî. Nu mai stătu mult la chibzuială, ci o luă spre miazăzi, în direcția localității Leksand.

Ca de obicei primăvara, tineretul din Leksand era plecat în căutare de lucru. În comună rămăseseră mai mult oamenii în vîrstă. La sosirea gîștelor sălbatice, un șir lung

de femei bătrîne înainta pe aleea cea mare de mesteceni, cu trunchiuri ca neaua, îmbrăcate cu scurteici și fuste albe din piele de oaie, cu șorțuri cu dungi galbene sau negre și cu chenare albe și cu scufii albe, care le acoperea părul coiliu.

— Dragă mamă Akka — zise Năpîrstoc — zboară încet pe aici, ca să pot vedea femeile acelea bătrîne !

Călăuza cîrdului găsi firească această dorință a băiatului. Ea se lăsă cît mai jos și făcu de trei ori ocolul aleii. E greu de spus ce impresie au produs acele femei asupra gîștelor sălbatice, însă băiatului i se păru că niciodată nu mai văzuse bătrîne atît de înțelepte și de demne.

La Leksand nu era însă o situație mai bună decît la Rättvik. În toate părțile se vedea numai zăpadă, așa că Akka fu nevoită să-și continue zborul spre sud, în direcția localității Gagnef.

— Dragă mamă Akka, zboară te rog încet, să pot vedea gospodinele ! zise băiatul.

Dar nici la Gagnef nu se afla pe cîmp vreun petic de pămînt netroienit, așa că gîștele sălbatice fură nevoite s-o ia către miazăzi, spre Floda.

La sosirea lor acolo, lumea se afla la biserică. După slujba religioasă urma să fie oficială însă o cununie, și mirii așteptau în piața bisericii, înconjurați de nuntași. Mireasa purta pe părul răsfirat o cunună de aur și era împodobită cu tot soiul de zorzoane, cu flori și cu dantele colorate, bătătoare la ochi. Mirele era îmbrăcat cu a jachetă albastră și cu nădragi scurți, iar pe cap purta o bonetă roșie.

Druștele aveau bluzele și fustele brodate cu trandafiri și lalele, iar părinții și vecinii nuntași erau încadrați în alai, în costumele lor naționale multicolore.

— Dragă mamă Akka, zboară mai încet, te rog, să văd și eu mirii ! se rugă Năpîrstoc.

Conducătoarea cîrdului de gîște se lăsă în jos cît găsi de cuviință și ocoli de trei ori piața. E greu de spus cu ce impresie au rămas gîștele. Băiatului însă, cînd văzu de sus tînăra pereche, i se păru că nicăieri în altă parte nu pomenise o mireasă așa de frumoasă, un mire așa de chipeș și un alai de nuntă așa de măreț.

La Floda, gîștele găsiră în sfîrșit cîmpul fără pic de zăpadă pe el, astfel că nu avură nevoie să zboare mai departe, ca să-și caute de-ale gurii.

INUNDAȚIA

Cîteva zile a fost o vreme îngrozitor de urîtă în părțile de miazănoapte ale lacului Mälar. Cerul era plumburiu, vîntul șuiera, iar ploaia biciuia văzduhul. Atît oamenii, cît și animalele, știau prea bine că nu putea fi vorba încă de primăvară în toată puterea cuvîntului. Dar cum doreau acest lucru, erau de părere să vremea era nesuferită.

După ce-a plouat o zi întreagă, troienele de zăpadă din pădurile de brazi au început să se topească de-a binelea, iar pîraiele de primăvară s-au grăbit să curgă la vale. Toate băltoacele de pe pămînturile fermelor, apele stătătoare din șanțuri și cele din mocirle se puneau în mișcare și căutau să se împreune cu pîraiele, ca să fie duse spre mare.

Pîraiele se zoreau să ajungă mai repede la rîurile care se varsă în Mälar, iar acestea își dădeau toată silința să ducă puhoaiele de apă spre lac. Lacurile mici din Uppland și din Bergslagerna își lepădaseră însă în aceeași zi stratul de gheață, astfel că rîurile se umpluseră cu sloiuri, umflîndu-se pînă aproape de țărmuri. Mărite cum erau, rîurile năvăleau spre Mälar, iar acesta primi atîta apă, pînă se umplu ochi. Apa dădea buzna cu putere spre ieșire, dar Norrström-ul [1] e un canal îngust și nu putea s-o ducă mai departe cu iuțeala cu care ar fi trebuit.

În afară de asta, dinspre răsărit bătea un vînt puternic, astfel că apa mării era împinsă spre uscat, împiedicînd canalul să-și ducă apa sa dulce spre Marea Baltică. Și deoarece rîurile cărau neîncetat apă spre Mälar, iar canalul nu putea transporta mai departe, nu-i rămînea lacului altceva mai bun de făcut decît să se reverse peste margini.

Revărsarea se făcea încet, ca și cum lacul n-ar fi voit să-și vatăme țărmurile. Malurile fiind însă mai pretutindeni joase și în pantă lină, apa cuprinse uscatul pe o distanță de cîțiva metri, ceea ce era de-ajuns pentru a stîrni o alarmă grozavă.

[1] În partea de răsărit a orașului Stockholm, lacul Mälar are un ostrov mare, despărțit de țărm la nord prin *Norrström* (canalul de nord), iar la sud prin *Söderström* (canalul de sud). La răsăritul acestui ostrov se află multe golfuri ale Mării Baltice.

Lacul Mälar are un fel al lui de a fi. Unde te uiți vezi numai bazine, golfuri și strîmtori înguste. Nicăieri nu are suprafețele largi pe care să le poată răscoli vreo furtună. Parc-ar fi fost creat numai pentru călătorii de plăcere cu vapoare și vase cu pînze sau pentru pescarii amatori. Și e plin de insule, ostroave și promontorii pitorești. Țărmurile lui nu sînt nicăieri pustii și bătute de vînt, ci unde-ți întorci capul nu dai cu ochii decît de palate, vile de marmură și locuri de distracție, ca și cum nu s-ar fi gîndit niciodată să aibă pe ele decît astfel de minunății.

Tocmai datorită faptului că de obicei e atît de ospitalier și de blînd, stîrnește pesemne uneori atîta panică primăvara, cînd își leapădă înfățișarea zîmbitoare și devine în adevăr periculos.

Inundația fiind gata să se producă, toate vasele și bărcile care fuseseră depozitate în timpul iernii fură călăfătuite, pentru a fi puse pe lac cît mai degrabă. Punțile de spălat rufe fură retrase pe țărm, iar podurile de pe drumuri fură consolidate, ca să poată înfrunta năvala apelor. Cantonierii de la căile ferate, înșiruite de-a lungul țărmurilor, stăteau mereu de veghe pe taluzuri, neînchizînd ochii nici noaptea, nici ziua.

Țăranii care strînseseră fîn sau frunze uscate în șoproanele de pe ostroave se grăbiră să le ducă pe țărm. Pescarii își scoaseră vîrșele și plasele, ca să nu fie luate de apă. La debarcaredele bacurilor era o înghesuială nemaipomenită. Toți cei care se duceau acasă ori la treburile lor se grăbeau să-și asigure un loc de trecere, cîtă vreme aceasta mai era posibilă.

În regiunea orașului Stockholm, unde casele de pe țărmuri stau lipite una de alta, era un zor nemaipomenit. Cele mai multe vile erau zidite ceva mai sus, așa că nu erau în primejdie. Fiecare din ele aveau însă ambarcadere și instalații de băi care trebuiau să fie puse în siguranță.

Nu numai oamenii erau neliniștiți că lacul Mälar începuse să se reverse. Rațele sălbatice, care își depuseseră ouăle în tufișurile de pe țărm, chițoranii și șoarecii de cîmp, ai căror pui lipsiți de orice apărare se aflau în găurile din apropierea malului, fură cuprinși de cea mai groaznică teamă. Pînă și mîndrele lebede erau mîhnite, gîndindu-se că vor fi date pieirii, atît ouăle, cît și cuibarele lor.

Toate aceste temeri erau întemeiate, deoarece lacul se umfla văzînd cu ochii. Sălciile şi arinii de pe ţărmuri stăteau cu trunchiurile cufundate în apă. Apa pătrunsese şi în grădini, distrugînd răzoarele. Pagube destul de mari fuseseră produse şi ogoarelor de secară la care putuse să ajungă puhoiul.

Umflarea lacului ţinu cîteva zile. Cîmpurile joase din jurul castelului Gripsholm fură înecate de apă, marele castel fiind despărţit acum de uscat nu numai printr-un şanţ îngust, dar şi printr-o mare de apă. La Strängnäs, frumosul bulevard de pe chei fu transformat într-un şuvoi, iar la Västeros lumea se pregătea să circule pe străzi cu bărcile. Doi elani care iernaseră pe un ostrov de pe lacul Mälar, văzîndu-şi culcuşul năpădit de apă, au pornit înot spre uscat. Depozite întregi de lemne, stive de buşteni şi de scînduri, o mulţime de butoaie de bere şi de putini pluteau pe valuri şi în toate părţile se vedeau oameni în bărci căutînd să salveze ce putea fi salvat.

În acele zile grele, jupînul Smirre se furişase într-o pădurice de mesteceni ceva mai sus de lacul Mälar. Mergea ca de obicei cu gîndul la gîştele sălbatice şi la Năpîrstoc, chibzuind cum să facă şi cum să deragă spre a-i găsi, deoarece le pierduse cu totul urma.

Umblînd aşa descurajat, numai ce o văzu pe porumbiţa călătoare Agar, care se odihnea pe o ramură de mesteacăn.

— Ce minunată întîmplare că te-am întîlnit, Agar! zise vulpoiul, prefăcîndu-se că-i tare bucuros. Nu cumva eşti în măsură să-mi spui unde se află acum Akka de la Kebnekajse şi cîrdul ei de gîşte sălbatice?

— Oi fi ştiind unde sînt, dar nu-ţi pot spune, îi răspunse Agar.

— Voiam numai să te rog să le duci o veste, zise cu şiretenie Smirre. Ştii de bună seamă ce prăpăd e acum pe lacul Mälar. E potop mare, nu alta, iar neamul de lebede care trăieşte în golful Hjälsta e ameninţat să-şi vadă cuiburile şi ouăle nimicite. Dagaklar însă, craiul lebedelor, a auzit despre prichindelul acela care umblă cu gîştele sălbatice şi care ştie leacul la toate, aşa că m-a trimis pe mine s-o întreb pe Akka dacă se învoieşte să vină cu Năpîrstoc la Hjälst.

— Vestea asta pot să i-o duc — zise Agar — însă nu văd ce-ar putea să facă prichindelul acela pentru izbăvirea lebedelor.

— Nici eu nu prea văd — răspunse vulpoiul — dar el poate ajunge la uscat cu orice.

— Mă mir de asemeni că Dagaklar trimite veşti gîştelor printr-o vulpe, i-o întoarse Agar.

— Ai perfectă dreptate, căci sîntem doar duşmani, zise Smirre cu blîndeţe. Dar la o nevoie aşa de mare trebuie să uităm duşmănia şi să ne ajutăm unii pe alţii. În orice caz ar fi bine să nu-i spui lui Akka că-i duci vestea prin mijlocirea unei vulpi. Nu de alta, dar ştii, ca să nu aibă vreo bănuială.

Lebedele din golful Hjälsta

Cel mai sigur adăpost pentru păsările înotătoare din toată regiunea lacului Mälar este golful Hjälsta.

Golful Hjälsta are ţărmuri line, apa puţin adîncă şi mult păpuriş, întocmai ca Tokern. Nu e nici pe departe mare ca vestitul lac al păsărilor. Totuşi e un sălaş minunat pentru păsări, deoarece vînatul e oprit acolo de multă vreme. E de fapt refugiul unui neam mare de lebede.

Imediat ce Akka primi vestea că lebedele aveau nevoie de ajutorul ei, se grăbi să plece la Hjälsta.

Sosind cu cîrdul ei într-o seară, numaidecît îşi dădu seama că pe golf se abătuse o mare nenorocire. Cuiburile de lebede fuseseră smulse de la locurile lor şi pluteau pe apa golfului mînate de un vînt puternic. Unele din ele erau rupte, altele răsturnate, iar ouăle care fuseseră în ele căzuseră la fundul lacului, unde se vedeau lucind.

Cînd s-a lăsat Akka din zbor, toate lebedele care trăiau acolo stăteau adunate ciopor pe ţărmul răsăritean, unde erau apărate mai bine de vînt. Deşi pătimiseră mult din pricina inundaţiei, erau prea mîndre ca să-şi arate durerea.

— Nu trebuie să ne pară rău, ziceau ele. Avem destule rădăcini şi tulpini în apropiere, ca să ne facem cuiburi noi.

Nici uneia din ele nu-i trecuse prin minte să cheme un străin în ajutor şi habar n-aveau că Smirre trimisese veste gîştelor sălbatice să vină la ele.

Erau cîteva sute la număr, aşezate după rang şi rînduială : cele tinere şi lipsite de experienţă — spre marginea extremă a şirului cele bătrîne şi înţelepte — mai spre centru, iar la mijloc stătea craiul Dagaklar, alături de

crăiasa Snöfrid, amîndoi mai bătrîni decît celelalte lebede, pe care le considerau coborîtoare din ei.

Gîştele sălbatice se lăsaseră din zbor pe ţărmul apusean al golfului. Akka însă, cînd văzu unde se aflau lebedele, începu să înoate spre ele. Era destul de surprinsă că fusese chemată de lebede acolo, dar socotea acest lucru ca o mare cinste şi voi să le vină în ajutor fără să mai piardă nici o singură clipă.

Ajungînd aproape de lebede, Akka se opri ca să vadă dacă gîştele din urma ei înotau în linie dreaptă şi la distanţe egale una de alta.

— Înotaţi repede şi bine ! zise ea. Să vă uitaţi la lebede ca şi cum n-aţi mai văzut ceva atît de frumos pînă acum şi să nu vă pese de ce vor spune ele despre voi !

Nu era prima oară cînd Akka vizita bătrîna pereche crăiască a lebedelor. Ea o primise totdeauna aşa cum avea dreptul să fie primită o pasăre atît de mult umblată prin lume şi cu atîta vază ca Akka. Nu-i plăcea totuşi să înoate printre toate lebedele din jurul suveranilor. Niciodată nu se simţea atît de mică şi de cenuşie ca atunci cînd se afla printre lebede, întrucît unele din acestea aveau vorbe de dispreţ pentru nişte amărîte de gîşte şi nu se sfiau să i le arunce oricînd în faţă. Cel mai cuminte lucru era să se prefacă deci că nu-i păsa de nimic.

De astă dată totul părea să meargă de minune. Lebedele se dădură liniştite la o parte, iar gîştele sălbatice înotară ca pe o uliţă printre două rînduri de păsări mari, de o albeaţă strălucitoare. Era mai mare dragul să le vezi cu aripile întinse ca nişte pînze de corăbii, ca să facă o bună impresie musafirilor veniţi acolo.

Ele încetară orice bîrfeală, lucru care o uimi foarte mult pe Akka. „De bună seamă că Dagaklar a aflat ce năravuri au şi le-a poruncit să fie politicoase", îşi zise ea.

Pe cînd se sileau însă să dea dovadă de maniere alese, lebedele zăriră gîscanul cel alb care înota la coada şirului de gîşte. Se auzi atunci un freamăt de uimire şi de necaz în rîndul lebedelor şi politeţea luă sfîrşit ca prin farmec.

— Cum aşa ? ! strigă una din ele. Ce-mi văd ochii : gîştele sălbatice au de gînd să se împopoţoneze cu pene albe ? !...

— Cu asta să nu creadă că se vor face lebede ! se auzi strigîndu-se din toate părţile.

Lebedele începură să se cheme una pe alta cu glasurile lor sonore și armonioase. Degeaba fură lămurite că era vorba de un gîscan de casă, care însoțise gîștele sălbatice, căci larma nu înceta.

— O fi craiul gîștelor ! își bătură ele joc de gîscan.

— Cîtă lipsă de modestie !

— Poftim ! Nici măcar nu e gîscă. E o rață domestică !...

Gîscanul ar fi voit să le răspundă, dar își aduse aminte de porunca pe care o dăduse Akka : să nu le pese de tot ce-or auzi. Tăcu deci din gură și înotă mai departe cît putu de sprinten. Zadarnic însă. Lebedele erau din ce în ce mai obraznice.

— Ce e cu broscuța aia pe care o poartă în spinare ? !.. întrebă cu dispreț una din ele. Dumnealor or fi crezînd pesemne că n-o să ne dăm seama că e broască, dacă e înțolit ca un om... Dar ce, noi avem orbul găinilor ? !...

Lebedele, care păstraseră pînă nu de mult o ordine desăvîrșită, înotau acum claie peste grămadă. Care mai de care se înghesuia ca să-l poată vedea pe gîscan mai de-aproape.

— Cum de nu-i este rușine gîscanului ăsta alb să apară în fața unei lebede ?

— E sur doar ca și celelalte gîște, numai că s-a vîrît într-o copaie cu făină în casa cine știe cărui gospodar ! Dar cu asta tot nu ne-nșeală !...

Akka ajunse în fața lui Dagaklar și voia să-l întrebe de ce fel de ajutor avea nevoie. Craiul observă însă în aceeași clipă răzmerița din rîndurile supuselor sale și rămase surprins.

— Ce înseamnă asta ? Nu v-am poruncit oare să fiți politicoase cu lumea străină ? zise el supărat.

Snöfrid, crăiasa lebedelor, porni înot să-și țină supușele în frîu, lar Dagaklaf se întoarse spre Akka. Snöfrid reveni însă, părînd foarte indignată.

— Ce ! Nu le poți face să tacă ? o întrebă craiul.

— E acolo un gîscan alb, răspunse Snöfrid, clocotind de mînie. Mai mare rușinea !... Nu mă prinde deloc mirarea că-s supărate.

— Un gîscan alb ! ?... zise Dagaklar. Ce nebunie ! Așa ceva nu există. N-ai văzut bine.

Îmbulzeala din jurul gîscanului Martin se înteța. Akka și celelalte gîște sălbatice căutau să înoate spre cel

în primejdie, dar erau îmbrîncite încoace și încolo și nu puteau să ajungă la el.

Bătrînul crai, care era mai puternic decît orice altă lebădă, se puse atunci repede în mișcare, le dădu pe toate la o parte și își făcu drum pînă la gîscan. Cînd văzu însă pe apă în fața lui o gîscă în adevăr albă, îl apucă și pe el mînia. Spumegînd de furie, tăbărî asupra gîscanului și îi smulse două pene.

— Fugi, gîscane Martin ! Fugi ! Fugi ! strigă Akka, dîndu-și seama că lebedele aveau să-i smulgă toate penele.

— Fugi ! Fugi ! strigă din toate puterile și Năpîrstoc.

Gîscanul era încolțit însă între lebede și nu avea loc să-și desfășoare aripile. Lebedele își întindeau din toate părțile pliscurile puternice, ca să-i smulgă penele.

Gîscanul Martin se apăra de ele mușcîndu-le din răsputeri, iar gîștele sălbatice, ca să-i dea prilej să se înalțe în văzduh, se încăierară și ele cu lebedele. Nu se știe însă la ce rezultat ar fi ajuns, dacă nu ar fi primit un ajutor neașteptat.

O pitulice care observase lupta gîștelor sălbatice cu lebedele, începu să scoată cu glasul ei pătrunzător strigătul de alarmă de care se folosesc îndeobște păsările mici, cînd e vorba de alungat un uliu sau un șoim. N-apucase acel strigăt să fie repetat a treia oară, că toate păsărelele din partea locului năvăliră cu iuțeala vîntului, într-un roi gălăgios spre golful Hjälsta.

Micile păsări tăbărîră asupra lebedelor. Unele le țipau în urechi, altele le acopereau vederea cu aripile sau le zăpăceau zburătăcind în jurul lor și le scoteau din fire cu strigăte necontenite :

— Rușine să vă fie, lebedelor ! Rușine să vă fie, lebedelor !

Atacul păsărilor ținu numai cîteva clipe. După ce ele plecară însă și lebedele își veniră în fire, acestea văzură că gîștele sălbatice zburaseră spre partea cealaltă a golfului.

Noul cîine păzitor

Partea bună a lebedelor a fost că, în mîndria lor, nu s-au luat după gîștele sălbatice. Acestea avură astfel toată tihna să se culce într-un păpuriș.

Cît despre Nils Holgersson, el era prea flămînd ca să poată dormi. „Trebuie să intru într-o casă de oameni, ca să-mi fac rost de puţină mîncare", îşi zise el.

În acele zile, cînd pe apă pluteau fel de fel de lucruri, nu era greu pentru unul ca Nils Holgersson să găsească o luntre. Fără a sta mult pe gînduri, sări pe o scîndură legănată de valuri prin păpuriş, pescui un beţişor şi îşi făcu vînt spre ţărm. Cum ajunse la uscat, auzi un plescăit în apă lîngă el. Stătu liniştit şi văzu mai întîi o lebădă care dormea în cuibul ei mare la o distanţă de numai cîţiva metri de el, apoi o vulpe care făcuse cîţiva paşi în apă spre ea se furişa pînă la cuibul lebedei.

— Ho ! Stai ! strigă băiatul, lovind apa cu băţul.

Lebăda se ridică, gata de zbor. Vulpea dacă ar fi voit, ar fi avut timp să se năpustească asupra ei. Renunţă însă la acest lucru şi se grăbi să-l ajungă pe Năpîrstoc.

Băiatul văzu vulpea şi porni degrabă pe ţărm înainte. În faţa lui se deschideau cîmpii întinse, dar nu zări nici un copac unde să se poată căţăra şi nici o gaură în care să se ascundă. N-avea altceva de făcut decît s-o rupă la fugă. Era un bun alergător, însă nu se putea, firește, lua la întrecere cu o vulpe slobodă şi fără nici o povară asupra ei.

La o mică depărtare de lac, Năpîrstoc zări nişte căsuţe ţărăneşti cu ferestrele luminate. Începu să fugă bineînţeles într-acolo ; dar, în timp ce fugea, îşi făcu socoteala că vulpea putea să-l prindă de mai multe ori pînă să ajungă el la casele acelea.

Într-un rînd, vulpea era atît de aproape de el, încît nu lipsea mult să-l înhaţe, dar băiatul se feri la o parte şi se întoarse spre golf. Întoarcerea o făcu pe vulpe să piardă puţin timp şi, pînă să-l ajungă iar pe Năpîrstoc, acesta izbutise să se apropie de doi oameni care fuseseră pe lac toată ziua şi toată noaptea, spre a salva avutul altora, şi acum se înapoiau acasă.

Oamenii erau obosiţi şi somnoroşi. Nu-l observară pe băiat şi nici pe vulpe n-o văzuseră, deşi roşcovana fugea înaintea lor. Năpîrstoc nu căută să intre în vorbă cu ei, nici nu le ceru ajutor, ci se mărgini să treacă drept pe lîngă ei. „Vulpea nu va îndrăzni să se apropie de oameni", îşi zise el. O auzi totuşi apropiindu-se tiptil. Îşi dădu cu presupusul că oamenii vor lua-o drept un cîine, căci, şi-

reaţa, prea înainta nepăsătoare spre ei, ca să-i păcălească. Şi chiar aşa se şi întîmplă.

— Ce-o fi cu cîinele ăsta care se ţine după noi ? zise unul din oameni. Nu cumva vrea să ne muşte ?

Celălalt om se opri şi se uită în jurul său :

— Haide, marş ! Ce cauţi aici ? zise el, dînd un picior vulpii şi împingînd-o în partea cealaltă a drumului.

Vulpea se ţinu pe urmă la distanţă de cîţiva paşi, dar nu-i slăbi tot timpul pe cei doi oameni. Aceştia ajunseseră la căsuţe şi se îndreptară spre una din ele. Năpîrstoc ar fi voit să intre o dată cu ei. Ajungînd însă pe scară, văzu un dulău straşnic şi mîţos ieşind repede din coteţ ca să-şi întîmpine stăpînul.

Băiatul s-a răzgîndit atunci şi a rămas afară.

— Ascultă, dulăule dragă, zise el încet, după ce oamenii închiseră uşa. Dă-mi, te rog, ajutor, să prindem la noapte o vulpe.

Cîinele era răutăcios şi cu arţag, din cauză că era legat.

— Eu să prind o vulpe ? ! lătră el mînios. Cine eşti tu care vrei să-ţi baţi joc de mine ? Dacă te apropii, o să-ţi piară pofta de glumă !

— Nu mi-e teamă să mă apropii de tine, răspunse băiatul, ducîndu-se spre cîine.

Cînd îl văzu, dulăul rămase uimit şi nu mai putu să spună nici un cuvînt.

— Mă cheamă Năpîrstoc şi călătoresc împreună cu gîştele sălbatice, zise băiatul. N-ai auzit de mine ?

— Ba le-am auzit uneori pe vrăbii ciripind despre tine, răspunse cîinele. Fiind aşa de mic, cred c-ai făcut multe isprăvi.

— Pînă azi mi-a mers destul de bine — zise Năpîrstoc — dar acum mi se apropie sfîrşitul dacă nu-mi vii în ajutor. Se ţine o vulpe scai de mine. Stă la pîndă colo după colţul casei !....

— Nu o pot adulmeca — zise dulăul — dar ne descotorosim noi repede de ea.

Cîinele se repezi, cît îi îngăduia lanţul, hămăind şi chelălăind cîtva timp.

— Nu cred că se mai arată la noapte, zise el.

— Numai cu latratul nu sperii vulpea, fu de părere Năpîrstoc. Parc-o văd că vine iar, şi n-ar face rău, căci eu pun prinsoare c-ai s-o prinzi.

— Hai, lasă-le de glume ! zise ciinele.

— Vino cu mine în coteţ să nu ne audă dihania — îl îndemnă Năpîrstoc — şi îţi spun eu ce să faci.

Băiatul se retrase încet cu dulăul în coteţ şi începură a tăinui în şoapte.

După cîteva clipe, vulpea îşi iţi botul după colţul casei. Văzînd că era linişte peste tot, se furişă tiptil în curte. Îl adulmecă pe Năpîrstoc pînă la coteţ şi pe urmă se aşeză la o distanţă potrivită, ca să chitească în fel şi chip cum l-ar putea ademeni să iasă afară. Dulăul îşi scoase deodată capul pe gura coteţului şi mîrîi la vulpe :

— Pleacă de aci ! Dacă nu te cari, pun gheara pe tine !

— Ba stau aici cît am chef, dacă vrei să ştii, răspunse cu trufie vulpea.

— Pleacă, ţi-am zis ! strigă dulăul din nou, cu un ton ameninţător. De unde nu, e ultima noapte în care mai umbli după vînat.

Vulpea rînji însă la ciine şi nu se urni din loc :

— Ehe, eu ştiu cît de lung ţi-e lanţul, aşa că nu mă tem ! zise ea.

— Te-am prevenit pînă acum de două ori, îi răspunse dulăul. Să nu-ţi pară rău pe urmă !...

În acceaşi clipă se năpusti asupra vulpii şi ajunse la ea fără nici o greutate, căci era slobod. Pasămite, băiatul îi dezlegase zgarda de la gît.

A urmat o luptă scurtă în care dulăul ieşi repede învingător, vulpea fiind trîntită la pămînt fără să fi cutezat să se mişte.

— Acuma stai liniştită, dacă nu vrei să-ţi fac de petrecanie !

Apucă apoi vulpea de ceafă şi o tîrî în coteţ. Năpîrstoc veni acolo cu lanţul ciinelui, îl petrecu de două ori în jurul gîtului vulpii şi-l înţepeni bine, ca să nu se poată desface. Vulpea stătea tot timpul liniştită şi nu făcea absolut nici o mişcare. Îşi dădea seama că, de s-ar fi zbătut să scape, atîta i-ar fi fost.

— Acum nădăjduiesc, jupîne Smirre — zise Năpîrstoc după ce isprăvi de priponit vulpea — că ai să fii de aici încolo un bun ciine păzitor !...

LEGENDA PROVINCIEI UPPLAND

Joi, 5 mai

A doua zi, ploaia încetase. Vîntul bătu însă mai departe în tot cursul dimineții și inundația creștea mereu. Imediat după prînz interveni însă o schimbare. Se făcu pe neașteptate o vreme minunată. Era cald și nespus de frumos. În văzduh nu sufla nici o adiere, de parcă vîntul ar fi încremenit.

Pe cînd Năpîrstoc stătea foarte frumos pe o brazdă de iarbă cu gălbinele înflorite și se uita la cer, văzu doi școlari venind cu cărți și cu coșulețe de merinde pe o cărăruie care șerpuia de-a lungul țărmului. Mergeau încet și păreau foarte triști. Ajungînd în dreptul lui Nils Holgersson, se așezară pe niște pietre și începură să vorbească despre nenorocirea lor.

— O să se supere mămica pe noi, cînd o să afle că nici azi n-am știut lecția, zise unul din copii.

— Parcă tăticu nu ? adăugă celălalt.

Era atîta amar și jale în sufletele lor, că începură să plîngă.

Năpîrstoc se gîndea ce să facă pentru a-i mîngîia într-un fel sau altul. Dar tocmai cînd chibzuia el așa, zări venind pe cărare o băbuță cocoșată, blîndă la chip. Și numai ce se așeză ea lîngă ei doi copii.

— De ce plîngeți, măi copilași ? întrebă bătrîna.

Copiii îi arătară că nu știuseră lecția la școală și că din pricina asta le era rușine să se ducă acasă.

— Ce fel de lecție grea a fost aia de n-ați putut-o băga în cap ? întrebă femeia.

Copiii o lămuriră că avuseseră de învățat o lecție despre toată provincia Uppland.

— Da, așa ceva o fi greu de învățat din cărți, zise bătrîna. Eu o să vă spun însă acum ce mi-a povestit odată mama despre țara asta. La școală n-am mers niciodată, așa că n-am putut învăța carte ca lumea. Dar ce mi-a spus măicuța am ținut minte toată viața mea. Și sigură sînt că nici voi n-o să uitați ce-oi istorisi eu acuma.

„Mama mi-a spus — începu băbuța, așezîndu-se pe pietre lîngă copii — că în vremea de demult provincia Uppland era ținutul cel mai sărac și mai prizărit din toată Suedia. Era alcătuită doar din cîteva ogoare cu pă-

mînt neroditor şi dealuri sterpe. Aşa o fi-poate încă şi-n ziua de azi prin unele părţi, căci noi care trăim aici, lîngă lacul Mälar, nu prea vedem mare lucru din ea...

Cum o fi fost, cum n-o fi fost, vorba e că era nevoiaşă şi amărîtă. Uppland ştia că celelalte provincii o socoteau o sărăcie lucie. Gîndul ăsta deveni cu vremea apăsător şi o mîhnea peste măsură.

Într-o bună zi, sătulă de mizerie, îşi luă traista-n băţ şi porni să cerşească pe la cei care stătea mai bine ca ea.

A pribegit mai întîi spre miazăzi, pînă-n Scania. Ajungînd acolo s-a plîns de sărăcie şi de lipsă de pămînt.

— Nu mai ştii ce să le dai celor ce vin şi-ţi cer, i-a zis Scania. Stai să văd însă. Eu sap acum nişte gropi de marnă. Ai putea lua şi tu cîţiva bulgări pe care i-am dat deoparte, dacă ţi-s buni la ceva.

Uppland mulţumi, luă bulgării şi plecă pe urmă spre Vöstergötland. Se plînse şi acolo de sărăcie şi de lipsă de pămînt.

— Pămînt nu pot să-ţi dau, i-a răspun Vöstergötland. N-am chef să rup nici un petic din ogoarele mele mănoase, ca să-l dau la cerşetori. Ţi-aş putea însă dărui unul din piraiele care curg pe şes, dacă ai nevoie de el.

Uppland mulţumi,luă pîrîul şi porni spre Halland. Şi acolo se plînse de sărăcie şi de lipsă de pămînt.

— Nu-s mai bogată ca tine — i-a spus Halland — aşa că n-am ce-ţi dărui. Îţi dau însă voie să smulgi din pămînt cîteva dealuri de piatră şi să le iei cu tine, dacă socoţi că te poţi folosi de ele.

Uppland mulţumi, luă ce i se dăduse şi porni mai departe spre Bohuslän [1]. Acolo i se dădu voie să strîngă în traistă cîte insule stîncoase avea plăcere să ia.

— Mare lucru nu e de ele, dar sînt bune apărătoare împotriva vîntului, zise Bohuslän. Or să-ţi fie de folos, căci eşti aşezată, ca şi mine, pe coastă.

Uppland era mulţumită de tot ce i se dădea şi nu refuza pe nimeni, deşi toţi îi oferiseră numai lucruri de care credeau că se puteau lipsi fără nici o pagubă. Värmland îi aruncase o bucată de stîncă. Västmanland i-a

[1] Bohuslän — (pron. bu-hüs-le'n) numit astfel după castelul Bohus, ale cărui ruine se mai văd şi astăzi aproape de ţărmul strîmtorii Skagerak la nord de Göteborg. Locuitorii acestui ţinut, în mare parte pescari, sînt urmaşi ai vikingilor de odinioară.

dat o parte din lanţurile ei de munţi. Östergötland i-a dăruit o părticică din Kolmorden-ul ei sălbatic, iar Smoland i-a umplut aproape traista cu turbării, cu movile de piatră şi cu bărăganuri.

Södermanland n-a vrut să-i dea decît două golfuri din lacul Mälar, iar Dalecarlia nu s-a îndurat parcă nici ea să-i dea pămînt, întrebînd-o dacă era mulţumită cu un crîmpei din Dalälv.

În cele din urmă, Uppland căpătă de la Närke cîteva lunci băltoase de pe malul lacului Hjälmar. Cu astea toate, traista s-a umplut de nu mai încăpea nimic altceva în ea, şi Uppland socoti că nu mai avea nevoie să umble pribeagă cu cerşitul pe la alţii.

Ajungînd deci acasă şi scoţînd din traistă tot ce adusese în ea, i se păru că nu se alesese decît cu un maldăr de ciurucuri. Se puse atunci pe oftat, întrebîndu-se cum avea să se folosească de acele daruri.

A trecut pe urmă an după an. Uppland s-a chivernisit cum a putut şi pînă la urmă şi-a făcut şi ea un rost.

Pe vremea aceea, lumea se întreba unde avea să fie aşezată capitala ţării, aşa că s-a ţinut un sfat mare al tuturor provinciilor, pentru a se lua o hotărîre în privinţa asta.

— Eu cred că ar trebui să aşezăm capitala în provincia cea mai capabilă şi mai destoinică, a zis cu acel prilej Uppland, şi toate celelalte provincii au fost de părere că sfatul ei era foarte înţelept. S-a hotărît atunci ca provincia care avea să facă dovada celei mai mari capacităţi şi destoinicii să aibă în hotarele ei capitala întregii ţări.

Nu apucaseră însă bine provinciile să ajungă acasă după divanul cel mare, că şi primiră veste de la Uppland să poftească acolo la un ospăţ.

— Ce ne poate oferi sărăcia aia ?! au zis ele, răspunzînd totuşi la invitaţie.

Sosind în Uppland, au rămas uluite de tot ce le-au văzut ochii. Provincia era presărată peste tot cu ferme minunate. Pe coastă erau o mulţime de oraşe, iar apa care o înconjura era ticsită de corăbii.

— E o ruşine să cerşească cineva cînd o duce aşa de bine ! au zis celelalte provincii.

— V-am poftit aici ca să vă mulţumesc pentru darurile voastre, a zis Uppland. Numai datorită vouă mi-am

făcut un rost în viață. Cel dintîi lucru pe care l-am făcut, cînd m-am întors acasă — zise ea mai departe — a fost să deschid drum rîului Dalälv pe pămîntul meu. Am făcut în așa fel ca el să aibă două căderi minunate : una la Söderfors [1] și alta la Älvkarleby [2]. La sud de rîu, lîngă Dannemora [3], am așezat stînca pe care am căpătat-o de la Värmland și mi-am dat seama că ea mi-a făcut darul cu ochii închiși, căci stînca aceea avea în ea cel mai bun minereu de fier. De jur împrejur am sădit pădurea pe care mi-a dat-o Östergotland, iar dacă s-au aflat la un loc minereul, pădurea și căderile de apă, a fost firesc să ia naștere o regiune minieră bogată.

După ce am făcut rînduială așa de bună la miazănoapte, am lungit lanțurile de munți căpătate de la Västmanland și le-am întins ca să ajungă la lacul Mälar, alcătuind capuri și insule care s-au îmbrăcat cu verdeață și s-au făcut frumoase ca niște raiuri pămîntești. Iar golfurile primite de la Södermanland le-am deschis pentru navigație, ca să facă legătură cu restul lumii.

Dacă am așezat rînduială și la miazăzi, m-am dus pe coasta răsăriteană, unde am găsit toate insulele stîncoase, dealurile sterpe, bărăganurile și pămînturile primite de la voi și le-am aruncat în mare. Din ele au provenit toate ostroavele și insulele mele, care mi-au fost de mare folos la pescuit și la navigație și pe care le socot cele mai de seamă avuții pe care le am.

Din toate darurile primite de la voi mi-au mai rămas pe urmă doar bulgării de marnă din Scania, pe care i-am așezat în mijlocul șesului mănos Vaksala, iar pîrîul domol pe care mi l-a dăruit Västergötland l-am așezat de-a lungul șesului, ca să o facă o legătură bună cu golfurile lacului Mälar.

Celelalte provincii și-au dat seama atunci de cele petrecute. Erau ele, nu-i vorbă, cam supărate, dar au

---

[1] Söderfors — (pron. so'der-fu'rs) cădere de apă și localitate la nord de Uppsala, unde există o mare uzină metalurgică.

[2] Älvkarleby — (pron. e'lf-ka'rle-bü) cădere de apă pe sub care trece — peste rîul Dalälv — podul Carol al XIII-lea. Căderea e înaltă de 16 m și lată de 75 m. Loc important pentru pescuitul somonului.

[3] Dannemora — (pron. da'ne-mu'ra) important centru de exploatare a minelor de fier, de unde se scoate cel mai bun fier suedez.

trebuit să recunoască în cele din urmă că Uppland se căpătuise bine.

— Ai făcut mult cu mijloace puține, au zis ele. Tu ești de bună seamă cea mai capabilă și mai destoinică dintre noi.

— Vă mulțumesc pentru aceste cuvinte, a răspuns Uppland. Dacă ziceți voi așa, atunci capitala țării va veni la mine.

Și iarăși s-au burzuluit celelalte provincii. Hotărîrea însă o dată luată, nu mai putea să fie schimbată cîtuși de puțin. Iar Uppland s-a ales cu capitala, ajungînd provincia de frunte a țării.

LA UPPSALA [1]

Joi, 5 mai

Pe vremea cînd Nils Holgersson călătorea prin țară în tovărășia gîștelor sălbatice, se afla la învățătură în orașul Uppsala un student deosebit de înzestrat. Locuia într-o mansardă și era atît de econom, încît lumea spunea despre el că își ducea zilele cu nimica toată. Învăța însă cu rîvnă și cu multă tragere de inimă, fiind totdeauna înaintea celorlalți. Nu era însă nici un bucher care tocește cartea, nici un băiat retras, ci îi plăcea să se și distreze cu colegii lui. Era, cu alte cuvinte, așa cum trebuie să fie un adevărat student. Nu era vina lui că nu-l răsfățase norocul. Asta se poate întîmpla celor mai buni dintre noi. Norocul e o păsărică greu de prins, mai ales cînd ești tînăr.

În dimineața unei zile, după ce se trezi, studentul începu să se gîndească la succesele sale. „Toată lumea ține la mine : și colegii și profesorii, își zise el. Și ce bine am ieșit la învățătură ! Azi am ultimul examen preliminar

[1] Uppsala — orășel la o distanță de 66 km spre nord de Stockholm, situat pe ambele maluri ale rîului Fyris (pron. fü'r-is), cu o universitate, înființată în anul 1477.

iar pe urmă nu mai am mult. Îmi iau diploma şi capăt o slujbă cu leafă bună. Am avut mare noroc pînă acum. Sînt însă şi un băiat chibzuit, aşa că trebuia să-mi meargă bine."

Studenţii de la Uppsala nu stau în clase şi nu învaţă mulţi la un loc, ca şcolarii, ci studiază fiecare la el acasă. Cînd sînt gata cu o materie, se duc la profesori să-i asculte. E ceea ce se cheamă un *tentamen* [1], şi în ziua aceea studentul nostru îl avea de susţinut pe cel din urmă şi pe cel mai greu.

După ce s-a îmbrăcat şi şi-a luat gustarea de dimineaţă, s-a aşezat la masă să mai arunce o ultimă privire pe cărţi. „N-aş mai avea nevoie să mă uit în cărţi, căci sînt bine pregătit — îşi zise el — dar voi insista cît mai mult, ca să nu-mi pot reproşa pe urmă nimic."

N-apucase să citească prea mult, cînd auzi pe cineva bătînd la uşă. Era un alt student, care venise la el cu un terfelog gros la subsuoară. Un student cu totul altfel decît el. Era sfios şi pirpiriu. Părea să fie tare sărac. Se pricepea la cărţi, la altceva însă nu. Se vorbea despre el că era foarte învăţat. Fiind însă atît de fricos şi de timid, niciodată nu avusese curajul să se prezinte la un examen preliminar. Toţi credeau că va rămîne un *överliggare* [2] un student care stă la Uppsala an de an şi învaţă mereu, însă nu face nici o scofală.

Venise acum la colegul său, ca să-l roage să citească o carte scrisă de el. Nu era tipărită, ci numai scrisă de mînă.

— Mi-ai face un mare serviciu dacă ţi-ai arunca ochii pe manuscrisul ăsta şi mi-ai spune dacă are vreo valoare, zise el.

Studentul care avusese noroc la toate, îşi zise atunci în sinea lui : „N-am cu oare dreptate cînd spun că toată lumea ţine la mine ? Uite-l acum şi pe pustnicul ăsta, care n-a fost în stare să arate altora isprava scrisă de el şi vine la mine să i-o preţuiesc eu !"

Făgădui că va citi manuscrisul cît mai curînd şi celălalt student i-l puse în faţă pe masă.

---

[1] Tentamen — examen preliminar, examen de probă al studenţilor, în Suedia.

[2] Överliggare — student veteran, student care nu-şi dă niciodată examenele.

— Să ai grijă de manuscris, îi zise musafirul. Am lucrat cinci ani de zile la el și, dacă se pierde, nu-l mai pot scrie din nou.

— Cît o fi la mine n-o să i se-ntîmple nimic, răspunse gazda, după care străinul plecă.

Studentul trase manuscrisul spre el.

„Ce naiba o fi scris el aici ? zise el. Aha ! Istoria orașului Uppsala ! Interesant subiect !"

Studentului nostru îi era dragă Uppsala mai mult decît oricare alt oraș, așa că fu curios să vadă ce scria veteranul despre ea.

„La drept vorbind, aș putea să-i citesc manuscrisul chiar acum, își zise el. Ce nevoie am să tocesc pînă-n ultima clipă ? N-o să fiu mai bine pregătit decît sînt."

Zis și făcut. Se aplecă să citească manuscrisul și nu-și luă ochii de pe el pînă la ultima filă. După ce isprăvi de citit, fu nespus de mulțumit.

— Ei, poftim ! Nu degeaba spune lumea despre el că e burduf de carte. Chiar așa-i ! Dacă apare istoria asta, să știi că dă lovitura ! Se face dintr-o dată cunoscut ! Mă bucur că-l voi putea felicita pentru că a scris o carte atît de bună.

Strînse apoi foile manuscrisului, le păturî bine și le așeză pe masă. Dar chiar atunci auzi bătînd un ceasornic.

„Ia te uită ! E vremea să mă duc la profesor ! exclamă studentul, grăbindu-se să-și ia hainele negre, ce stăteau atîrnate într-o cămară din podul casei. Așa cum se întîmplă adeseori cînd e omul grăbit, atît broasca de la ușă cît și cheia aveau toane în ziua aceea, așa că studentul a cam zăbovit cu adusul hainelor.

Ajungînd în pragul ușii, scoase un țipăt pătrunzător. Cînd ieșise din cameră, de zorit ce fusese, lăsase ușa deschisă. Fereastra în fața căreia era așezată masa de scris era de asemenea deschisă. Se stîrnise astfel un curent puternic și studenul văzu filele manuscrisul zburînd valvîrtej pe fereastră. Dintr-o săritură ajunse la masă și puse mîna repede pe hîrtii, dar din nefericire nu mai erau decît prea puține de salvat. Pe masă nu mai rămăseseră decît vreo zece file. Celelalte jucau tontoroiul în vînt, pe deasupra caselor și a curților.

Studentul se uită pe fereastră după ele. O pasăre neagră şedea pe acoperiş deasupra mansardei şi-l privea cu un aer solemn şi ironic.

„O fi un corb ? se întrebă tînărul. După cîte ştiu, corbii sînt piază rea."

Văzu pe acoperiş cîteva file. De bună seamă că ar fi putut să salveze măcar o parte din manuscrisul pierdut, dacă n-ar fi trebuit să se gîndească la examen. Îşi făcu însă socoteala că era dator să se ocupe mai întîi de interesele lui. „E în joc viitorul meu — îşi zise el — aşa că treaba asta am s-o las pentru mai tîrziu."

Se îmbrăcă la repezeală şi dădu fuga la profesor. Pe drum nu se gîndea decît la manuscrisul pierdut. „Ce necaz pe capul meu ! Nu trebuia să mă grăbesc !" se căina el.

Profesorul începu să-l examineze. Studentul însă, în loc să se străduiască să răspundă, nu-şi mai lua gîndurile de la manuscris. „Ce spusese bietul om ? îşi zicea el. Că lucrase la carte cinci ani şi că n-o mai putea scrie din nou. Cum voi avea eu oare curajul să-i spun că n-o mai am ?"

Era atît de tulburat de ceea ce i se întîmplase, că nu putea deloc să-şi adune gîndurile. Îi zburase parcă din cap tot ce învăţase. Nici nu auzea întrebările profesorului, nici nu-şi dădea bine seama ce răspunde. Uimit de totala lipsă de cunoştinţe a studentului, profesorul fu nevoit să-l respingă la examen.

Cînd ieşi iar în stradă, studentul se simţi foarte nenorocit. „De-acum adio slujbă, adio situaţie bună — îşi zise el — şi asta numai din pricina veteranului care mi-a adus manuscrisul ! De ce a venit la mine tocmai azi ? Aşa se întîmplă însă cînd vrei să faci un bine cuiva... Tot tu tragi ponoasele..."

Pe cînd se gîndea aşa, hop că-i iese înainte chiar cel despre care vorbea ! Nu voia să-i spună că pierduse manuscrisul înainte de-a încerca să-l găsească şi avea de gînd să treacă pe lîngă el fără să-i spună nimic. Celălalt însă era trist, neliniştit şi curios să afle ce părere avea studentul despre cartea lui. Văzîndu-l că trece pe lîngă el foarte grăbit, salutîndu-l doar cu un semn din cap, îl cuprinse o mare teamă. Îl apucă de braţ şi-l întrebă dacă citise ceva.

— Azi am avut examen, răspunse studentul, grăbit să plece mai departe.

Celălalt însă credea că studentul se ferea de el, ca să nu-i spună că era nemulțumit de cartea lui. Încredințat că i se va rupe inima de durere dacă va afla că opera pe care o scrisese în atîta amar de ani nu are nici o valoare, el îi zise studentului, sfîșiat de chinuri și îndoieli :

— Nu uita vorbele mele ! Dacă nu e bună cartea, de văzut nu vreau s-o mai văd. Citește-o cît mai repede și spune-mi ce crezi despre ea ! Dacă însă nu face doi bani, poți să-i dai foc ! Să n-o mai văd.

Își văzu apoi de drum cu pași grăbiți. Studentul se uită înapoi, dar se răzgîndi și plecă acasă.

După ce se îmbrăcă repede cu hainele de casă ieși afară să caute manuscrisul .Îl căută pe străzi, în piață, prin grădini. Intră în curțile oamenilor, ba ieși chiar și afară pe cîmp. Dar, ca un făcut, nu găsi nicăieri nici măcar o singură filă.

După ce umblă așa cîteva ceasuri, i se făcu foame și se duse la masă. La pensiune dădu iarăși peste veteran. Acesta veni imediat la el să-i întrebe de carte.

— Vin diseară la tine să-ți aduc rezultatul, răspunse studentul scurt, ferindu-se să-i dea un răspuns precis. Nu voia să-i mărturisească pierderea manuscrisului pînă ce n-ar fi avut deplina siguranță că nu-l mai putea regăsi. Celălalt păli la față.

— Nu uita să-l distrugi însă dacă n-are valoare ! zise veteranul retrăgîndu-se, sigur acum că studentul era nemulțumit de cartea lui.

Acesta din urmă se grăbi să plece iar în oraș și continuă căutarea manuscrisului pînă în amurg, fără să găsească nimic. În drum spre casă se întîlni cu niște colegi.

— Ce-a fost cu tine de n-ai venit la serbarea primăverii ? îl întrebară ei. Pe unde ai hoinărit ?

— Da ? A fost azi serbarea primăverii ? ! zise studentul cu uimire în glas. Pti ! Am uitat de ea !

În timp ce vorbea cu colegii, trecut pe lîngă ei o fată pe care studentul o iubea. Fata nu-i aruncă însă nici o privire, ci merse înainte, stînd de vorbă cu un student căruia îi făcea niște ochi dulci că și o inimă de piatră n-ar fi putut rămîne nesimțitoare la acele ocheade. Studentul își aduse atunci aminte că dăduse întîlnire fetei la serba-

rea primăverii, la care el nu se dusese deloc. Ce-o fi crezînd ea despre el ?

Simți un ghimpe înfigîndu-i-se în inimă și voi să se ducă repede după fată. Unul din prietenii cu care se întîlnise îi zise însă chiar atunci :

— Nu știi una ? Am auzit că Stenberg, veteranul, s-a îmbolnăvit în seara asta.

— N-o fi nimic grav, zise repede studentul.

— Are ceva la inimă. A suferit un atac care poate reveni oricînd. Părerea doctorului e că ar fi la mijloc o mare supărare. Vindecarea ar depinde de trecerea acelei supărări.

Nu după mult, studentul sosi acasă la veteran. Acesta zăcea în pat, galben la față ca ceara. Abia își revenise puțin după atacul pe care îl suferise.

— Am venit să-ți vorbesc despre cartea ta, zise studentul. Știi ? E o lucrare minunată. Rareori mi-a fost dat să citesc o carte atît de frumoasă.

Veteranul se ridică în capul oaselor și se uită lung la student.

— Așa ? De ce aveai atunci o mutră așa de ciudată azi după prînz ? întrebă el.

— N-aveam nici un chef din pricină c-am căzut la un examen. Nu-mi închipuiam însă că te interesa atît de mult părerea mea. Sînt foarte mulțumit de cartea pe care ai scris-o.

Bolnavul se uită iscoditor la student, tot mai sigur că acesta îi ascundea ceva.

— Astea mi le spui deoarece ai aflat că sînt bolnav și vrei să-mi aduci o alinare.

— Nicidecum. Te pot încredința că lucrarea ta este o operă de mare valoare, o operă desăvîrșită.

— Și zi nu i-ai dat foc, cum te-am rugat ?

— Doar nu-s nebun !

— Uite ce-i atunci ! Fă-mi dovada că n-ai distrus-o, dacă vrei să te cred, zise bolnavul, prăvălindu-se pe perna de la căpătîi într-o stare de slăbiciune care îl făcu pe student să se teamă că-l va lovi iar un atac.

Studentul avea o emoție grozavă. Cuprinse mîinile bolnavului și îi povesti că manuscrisul său fusese luat de vînt. Și-i mai arătă cît de nenorocit se simțise în cursul acelei zile din cauza pagubei ireparabile pe care i-o pricinuise.

După ce isprăvi ce avea de spus, bolnavul zîmbi şi îl bătu peste mînă :

— Eşti drăguţ, zău, prea drăguţ chiar. Nu mai scorni braşoave, ca să mă cruţi. Înţeleg că mi-ai împlinit dorinţa şi ai distrus manuscrisul, căci nu ţi-a plăcut. Nu te lasă inima să mărturiseşti. Te temi că nu voi putea suporta adevărul.

Studentul o ţinu însă pe a lui, încredinţîndu-l că-i spusese adevărul curat. Veteranul era însă îndărătnic şi nu voia să-i dea crezare.

— Dacă mi-ai dă înapoi manuscrisul, atunci te-aş crede, zise el.

Boala se înrăutăţea văzînd cu ochii şi studentul fu nevoit în cele din urmă să se retragă, dîndu-şi seama că prezenţa lui îi făcea celuilalt mai mult rău decît bine.

Ajungînd acasă, se simţi atît de apăsat şi de obosit că abia se mai putea ţine pe picioare. Îşi făcu un ceai şi pe urmă se culcă. Învelindu-se cu plapuma, îşi aduse aminte cît de fericit se simţise în dimineaţa acelei zile. Pe urmă suferise o mare înfrîngere, dar pe care o putea suporta.

„Mă doare sufletul, însă, cînd mă gîndesc că toată viaţa voi avea muşcări de cuget că am nenorocit un om !"... se certa el plin de nelinişte şi amărăciune. De zbuciumat ce era nu credea să mai poată închide ochii în acea noapte. Lucru ciudat însă ! Adormi de cum puse capul pe pernă. Nici măcar nu apucase să stingă lampa care ardea pe măsuţa de noapte de lîngă el.

Serbarea primăverii

S-a întîmplat însă că, pe cînd studentul dormea, pe acoperişul mansardei lui să se afle un pitic îmbrăcat cu nădragi scurţi de piele, de culoare galbenă, cu jiletcă verde şi cu o scufie albă ţugulată. Piticul stătea zgribulit pe tabla rece şi se gîndea cît s-ar simţi de bucuros dacă ar fi în locul celui care doarme în pat, dedesubtul lui.

Nils Holgersson, care cu cîteva ceasuri mai înainte se odihnise pe o brazdă cu gălbinele lîngă golful Ekolsund,

se afla acum la Uppsala datorită faptului că Batald, corbul, îl ademenise să plece cu el într-o aventură.

Băiatul nu se aşteptase la această surpriză. Stînd culcat pe brazdă cu ochii spre cer, la un moment dat îl văzuse pe Bataki zburînd printre nori. Năpîrstoc voise să se ascundă de el, dar Bataki îl zărise şi cît ai clipi ajunse între gălbinele, discutînd cu băiatul de parcă ar fi fost cei mai buni prieteni.

Înfricoşător şi solemn cum părea Bataki, Năpîrstoc observă totuşi că avea în ochi o licărire de şiretenie. Impresia băiatului era că Bataki venise să-şi bată joc de el într-un fel sau altul şi se hotărîse să nu se potrivească deloc celor ce avea să-i spună.

Corbul îi arătase că se simţea dator să-i ofere ceva în schimb pentru faptul că nu-i putuse mărturisi unde se afla partea leului. Venise acum la el să-i încredinţeze altă taină. Bataki ştia cum putea să devină iar aşa cum fusese mai înainte de a fi preschimbat în Năpîrstoc.

Corbul crezuse desigur că băiatul s-ar fi repezit imediat la cîrligul său, dacă i-ar fi aruncat o astfel de nadă. Năpîrstoc îi răspunsese însă cu răceală că aflase de mult că va putea ajunge iarăşi om, dacă avea să ducă teafăr gîscanul cel alb întîi în Laponia şi apoi îndărăt în Scania.

— Tu ştii doar că nu-i uşor să duci un gîscan prin toată ţara, îi spusese Bataki. Ar trebui să cunoşti şi alt mijloc, dacă cel cu gîştele ar da greş. Dacă însă nu vrei să afli nimic, eu tac din gură şi nu mai suflu o vorbă.

Băiatul i-a răspuns atunci că dacă Bataki voia să-i dezvăluie taina cu pricina, n-avea decît s-o facă.

— Am să ţi-o dezvălui — zise corbul — dar numai cînd oi socoti eu că e momentul. Aşază-te călare pe mine, ca să face o călătorie, şi poate se iveşte prilejul cel bun.

Năpîrstoc şovăi din nou, neştiind ce anume voia corbul.

— Nu eşti dator să ai încredere în mine, zise pasărea.

Băiatul nu voia să arate însă că se temea de ceva şi în clipa următoare încălecă pe Bataki. Astfel acesta l-a dus la Uppsala. După ce l-a aşezat pe un acoperiş, l-a rugat să privească de jur împrejur şi l-a întrebat cine locuia în oraş şi cine îl conducea.

Băiatul s-a uitat să vadă orașul. Era destul de mare, situat la mijlocul unui șes larg și cultivat. Avea case multe, mari și arătoase, iar pe o coastă de deal era zidit un castel masiv cu două turnuri mari.

— Regele și curtea lui or fi stînd acolo? întrebase el.

— Ai cam ghicit, zise corbul. Orașul ăsta a fost pe vremuri reședință regală, dar fala de atunci i-a apus.

— Să-ți spun eu. În orașul ăsta locuiește și domnește știința — zise corbul — iar clădirile cele mari pe care le vezi în toate părțile au fost înălțate pentru ea și slujitorii ei.

Băiatului nu-i venea să creadă.

— Hai cu mine și o să vezi, îl îndemnă Bataki, după care plecară amîndoi să se uite la casele cele mari. În multe locuri, ferestrele rămăseseră deschise, astfel că Năpîrstoc putu să vadă ba una, ba alta, recunoscînd că Bataki avusese dreptate.

Corbul i-a arătat biblioteca cea mare [1], plină de cărți din pivniță pînă la acoperiș. L-a dus apoi pînă la impunătorul local al universității, arătîndu-i splendidele săli de cursuri. Au zburat pe urmă lîngă vechea clădire numită *Gustavianum* [2], prin ferestrele căreia băiatul văzu o mulțime de animale împăiate. Au zburat și pe deasupra serelor celor mari cu multe plante sfrăine, uitîndu-se și la observatorul astronomic cu telescopul îndreptat spre cer.

Au trecut și prin fața multor ferestre prin care au zărit domni bătrîni, cu ochelari pe nas, scriind sau citind în încăperi ai căror pereți erau căptușiți cu cărți, ca și pe lîngă mansarde în care studenții stăteau întinși pe canapele, răsfoind cu sîrg volume groase.

În cele din urmă, corbul coborî pe un acoperiș.

— Ai văzut că spusele mele sînt adevărate și că stăpîna acestui oraș este știința? întrebă atunci Bataki. Iar Năpîrstoc recunoscu că avusese dreptate.

---

[1] Clădirea marii biblioteci a Universității din Uppsala a fost ridicată între anii 1819 și 1841 (în locul fostei Academii Carolina) și renovată complet între anii 1888 și 1892. Ea conține o bogată colecție de manuscrise. În subsolul bibliotecii se află un muzeu numismatic.

[2] Gustavianum — veche Universitate din Uppsala. În ea se află azi Institutul zoologic. Clădirea nouă a universității, în stilul Renașterii, datează din anii 1877—1886.

— Dacă n-aș fi corb — zise el mai departe — ci om ca tine, m-aș stabili aici. Aș sta zi și noapte într-o odaie ticsită cu cărți și aș învăța tot ce e scris în ele. Nu ți-ar plăcea și ție să faci același lucru ?

— Mai bucuros sînt să călătoresc în tovărășia gîștelor sălbatice, răspunse băiatul.

— N-ai vrea să fii și tu ca unul din cei care tămăduiesc bolile ? întrebă iarăși Bataki.

— Ba asta poate că da, răspunse Năpîrstoc.

— Nu ți-ar plăcea să fii și tu ca unul din cei care știu tot ce se întîmplă în lume, care vorbesc toate graiurile și care pot spune pe ce drumuri merg pe cer soarele, luna și stelele ?

— O ! Cît de mult mi-ar plăcea !

— N-ai vrea să fii în stare să deosebești binele de rău și dreptatea de nedreptate ?

— Ba da. Am băgat de seamă de multe ori că lumea are nevoie de așa ceva.

În felul acesta, corbul îl făcuse pe Năpîrstoc să-și dea seama cît de fericiți erau cei care învățau la Uppsala, deși el nu dorea să fie în rîndurile lor.

S-a întîmplat însă ca în acea zi să aibă loc la Uppsala marea serbare a primăverii.

Nils Holgersson a putut astfel să vadă coloanele de studenți care se îndreptau spre Grădina Botanică, unde urma să aibă loc serbarea. Coloanele alcătuiau un convoi lung și larg de studenți cu șepci roșii pe cap, și toată strada era ca un fluviu negru plin de nuferi albi. Cei din față purtau steaguri albe de mătase brodată cu fir și toți cîntau în timpul marșului cîntece de primăvară. Lui Nils Holgersson i se părea că nu studenții cîntau, ci că pe deasupra lor pluteau cîntecele pe care el le auzea. Cu alte cuvinte i se părea că nu studenții erau cei care cîntau primăvara, ci că primăvara stătea ascunsă undeva și le cînta lor. Nu-i venea să creadă că omul poate să cînte atît de frumos. Parcă era freamătul de oțel al acelor unui brădet sau armonia lebedelor sălbatice de pe țărmul mării.

Ajungînd în grădină, unde era așternut un covor gingaș și luminos de verdeață și ai cărei copaci tocmai dădeau în mugur, studenții se opriră în fața unei tribune unde se urcase un tînăr chipeș, să le țină o cuvîntare.

Tribuna era înălțată pe scara din fața serei celei mari, iar corbul îl așezase pe Năpîrstoc pe acoperișul serei.

Băiatul a stat acolo liniştit, ascultînd toate cuvîntările una după alta. La urmă de tot se urcase la tribună un domn bătrîn. Acesta le spusese studenţilor că cea mai mare bucurie a vieţii e să fii tînăr şi să-ţi petreci anii tinereţii la Uppsala. Le-a vorbit apoi despre munca sănătoasă şi paşnică în mijlocul cărţilor şi despre bucuria îmbelşugată şi luminoasă a tinereţii, care nu poate fi simţită decît în cercul mare al prietenilor.

Bătrînul se folosea de orice prilej să scoată în relief marea fericire de a trăi printre prieteni voioşi şi însufleţiţi de simţămintele nobile, suportînd mai uşor oboseala, uitînd de supărări şi plini de speranţe.

Băiatul se uită jos la studenţii 'adunaţi' în semicerc în faţa tribunei şi începu să se gîndească ce minunat trebuia să fie să faci parte din rîndurile lor. Era o mare cinste şi o mare fericire. Fiecare din ei însemna mai mult decît valora el singur, prin faptul că făcea parte dintr-un colectiv mare.

După fiecare cuvîntare urmau alte cîntece, iar după fiecare cîntec, alte cuvîntări. Năpîrstoc nu crezuse niciodată că nişte simple cuvinte pot fi îmbinate în aşa fel unele cu altele, încît să aibă puterea de a mişca, de a înveseli şi de a bucura atîtea fiinţe.

Băiatul se uitase mai mult la studenţi, dar observă că nu erau numai ei în grădină. Se mai aflau acolo şi un mare număr de fete în costume splendide şi cu pălării graţioase de primăvară, precum şi fel de fel de lume. Şi fetele, şi lumea cealaltă venise însă parcă acolo, ca şi Năpîrstoc, numai ca să-i vadă pe studenţi.

Uneori erau pauze între cuvîntări şi cîntece. Atunci cetele de studenţi se împrăştiau prin toată grădina. Pe urmă se ivea alt orator şi cu toţii se strîngeau iarăşi în jurul lui. Şi tot aşa pînă se lăsă seara.

După ce serbarea luă sfîrşit, Năpîrstoc răsuflă adînc şi se frecă la ochi ca unul care se trezeşte din somn. Fusese într-o ţară pe care n-o mai văzuse pînă atunci. Veselia şi fericirea se răspîndiseră ca o molimă de la toţi cei care erau bucuroşi de viaţă, plini de încredere în forţele lor şi în viitor, iar băiatul fusese ca şi ei în ţara bucuriei. După ce se stinse însă ecoul celui din urmă cîntec, băiatul simţi cît de mohorîtă era viaţa lui şi dori să se întoarcă la sărmanele sale tovarăşe de drum.

Corbul stătuse lîngă el în tot acest timp şi începu acum să-i croncănească la urechi :

— Ei, Năpîrstoc, pregăteşte-te să afli cum poţi ajunge iarăşi om ! O să aştepţi pînă ce vei da de o făptură omenească, care o să-ţi spună că ar vrea să fie în hainele tale şi să călătorească împreună cu gîştele sălbatice. Atunci tu o să-l repeţi ce-ţi spun eu acuma...

Şi Bataki îl învăţă pe băiat să spună nişte cuvinte aşa de grozave şi de primejdioase, încît nu puteau fi rostite cu glas tare, ci numai în şoaptă.

— Da, mai mult nu-ţi trebuie ca să fii iarăşi om, zise corbul în cele din urmă.

— Cred şi eu — răspunse Năpîrstoc — căci niciodată nu cred c-o să dau peste cineva care să dorească să fie în hainele mele.

— S-ar putea întîmpla totuşi să dai peste un astfel de om, zise Bataki, după care îl duse pe băiat în oraş şi-l aşeză pe acoperişul unei mansarde. În camera de sub el ardea o lampă. Fereastra fiind crăpată, Năpîrstoc se uită îndelung la studentul care dormea înăuntru, gîndindu-se cît era de fericit.

Încercarea

Studentul sări din somn şi văzu că lampa ardea încă pe măsuţa de noapte.

„Ptii ! Am uitat s-o sting — îşi zise el — ridicîndu-se în coate să facă lampa mai mică. În aceeaşi clipă văzu însă mişcîndu-se ceva pe masa lui de lucru.

Încăperea era mică de tot. De la pat pînă la masă nu era o distanţă prea mare, aşa că studentul putea să vadă desluşit toate cărţile, hîrtiile, creioanele şi celelalte lucruri de scris, precum şi fotografiile îngrămădite pe masă. Maşina de spirt şi ceainicul erau tot acolo, la locul lor. Ciudăţenia era însă că la fel de lămurit cum vedea toate aceste lucruri, vedea şi un prichindel care stătea aplecat deasupra borcanului de unt şi îşi făcea un sandvici.

Studentul avusese atîtea emoţii în ajun, încît aproape nu-i mai păsa de orice i s-ar fi întîmplat. Nici nu se temea, nici nu-i prindea mirarea. I se părea deci un lucru

foarte firesc că ghemuleţul aceela intrase la el în casă să-şi facă rost de puţină mîncare.

Puse deci capul iarăşi pe pernă, fără să stingă lampa, şi începu să se uite la pici cu ochii pe jumătate închişi. Acesta se aşezase acum pe un prespapier şi savura mulţumit rămăşiţele de la cina studentului. Se putea observa că el tărăgăna cît mai mult mîncatul, holbînd ochii şi plescăind din limbă de plăcere. Coltucele uscate de pîine şi cojile vechi de brînză erau pentru el bunătăţi alese.

Studentul nu voi să-l stinghereaască cîtă vreme era ocupat cu ospătarea. După ce însă piciul păru sătul, intră în vorbă cu el :

— Ascultă, mititelule ! Ce-i cu tine ?

Băiatul tresări şi dădu fuga spre fereastră ; dar văzînd că studentul stătea liniştit în pat şi nu se lua după el, se opri.

— Sînt Nils Holgersson de la Vemmenhög, zise el. Sînt om ca şi tine, dar am fost preschimbat în spiriduş şi de atunci umblu pribeag cu gîştele sălbatice.

— Ciudată poveste ! exclamă studentul, începînd să-l descoasă pe băiat pînă ce află tot ce se petrecuse cu el de cînd plecase din casa părintească.

— Halal să-ţi fie ! zise studentul. Ce n-ar da cineva să fie în hainele tale, ca să scape de orice griji !

Corbul Bataki era afară, pe prichiciul ferestrei. Auzind aceste cuvinte, bătu cu pliscul în geam. Băiatul înţelese că voia să-i atragă atenţia, ca să profite de ocazie dacă studentul va rosti vorbele cele potrivite.

— Nu cred c-ai dori să faci schimb cu mine, zise piciul. Cine e student nu vrea să fie altceva.

— Aşa am crezut şi eu azi dimineaţă, cînd m-am trezit din somn, zise studentul. Dac-ai şti însă ce-am păţit azi ! S-a isprăvit cu mine. Cel mai bun lucru pe care l-aş avea de făcut ar fi în adevăr să pot pleca la drum cu gîştele sălbatice.

Băiatul îl auzi iar pe Bataki bătînd în geam, dar îi veni ameţeală şi începu să-i zvîcnească inima, simţind că studentul avea să spună acele vorbe anume care l-ar fi dezlegat de vrajă.

— Eu ţi-am spus ce-i cu mine, îi zise el studentului. Spune-mi şi tu acuma ce-i cu tine.

Studentul era bucuros că găsise pe cineva să-şi descarce sufletul şi îi povesti tot ce i se întîmplase, fără să lase nimic deoparte ori să ascundă.

— Toate ca toate — zise el într-un sfîrşit — însă mi se rupe inima de durere că am nenorocit un coleg. Ar fi mult mai bine de mine dacă aş fi în hainele tale şi aş pleca în toată lumea cu gîştele sălbatice.

Bataki ciocăni cu putere în geam. Băiatul stătu însă multă vreme liniştit, uitîndu-se drept înainte.

— Aşteaptă puţin ! Vei primi în curînd veste de la mine ! zise el încet studentului după care se urni din loc, păşind agale pe masă şi ieşi pe fereastră afară.

Cînd ajunse pe acoperiş, soarele se urca pe cer şi rumeneala proaspătă a zorilor se revărsa peste toată Upsala. Vîrfurile acoperişurilor şi turlele străluceau nemaivăzut, iar băiatul îşi zise iarăşi că oraşul în care se afla era de bună seamă cetatea bucuriei.

— Ce-i cu tine ? îl întrebă corbul. Ai pierdut prilejul să te faci om.

— Nu vreau să fac schimb cu studentul, zise băiatul. Aş avea numai necazuri din pricina hîrtiilor pe care le-a luat vîntul...

— Nu avea grija lor, zise Bataki. Hîrtiile acelea le pot aduce eu înapoi cît ai trage un somnuleţ.

— De crezut, cred că poţi face isprava asta — zise băiatul — dar n-am siguranţă c-ai s-o faci. Vreau să fiu sigur mai întîi.

Bataki nu zise nici cîrc. Îşi întinse aripile şi zvîrrr ! Îşi luă zborul. Cît ai zice peşte se şi întoarse cu două foi de hîrtie. Pe urmă zbură un ceas întreg încoace şi încolo, harnic şi sprinten ca o rîndunică ce-şi duce lut în cioc, ca să-şi dureze cuibul, aducînd băiatului o hîrtie după alta.

— Aşa, dragul meu. Acum cred că le ai pe toate la un loc, zise Bataki în cele din urmă, aşezîndu-se gîfîind pe prichiciul ferestrei.

— Îţi mulţumesc, îi răspunse băiatul. Mă duc acum înăuntru la student să stau de vorbă cu el.

Corbul se uită apoi în cameră şi-l văzu pe student rînduind şi păturind hîrtiile.

— Eşti cel mai mare gogoman pe care mi-a fost dat să-l întîlnesc în viaţa mea ! se răsti pe urmă Bataki la băiat. O dată ce i-ai dat studentului hîrtiile, nu mai e nevoie să te duci la el. N-o să-ţi mai spună c-ar vrea să fie în locul tău.

Băiatul se uită şi el la student, care dănţuia de bucurie în cămăruţa lui, şi pe urmă se întoarse spre Bataki.

— Știu, Bataki, că ai vrut să mă pui la încercare, zise el. Credeai că aveam să-l las pe gîscanul Martin să se descurce singur la drumul cel greu de îndată ce aș fi dat de bine. Cînd mi-a spus însă studentul povestea lui, m-am gîndit ce urît lucru e să-ți trădezi un tovarăș, și așa ceva nu vreau să fac!

Corbul rămase mofluz și începu să se scarpine cu gheara pe ceafă. Fără să mai spună ceva, zbură cu băiatul înapoi la gîștele sălbatice.

DUNFIN

Orașul plutitor

Vineri, 6 mai

Nici o pasăre nu putea să fie mai blîndă și mai bună ca mica gîscă sură Dunfin. Toate gîștele sălbatice o iubeau mult, iar gîscanul cel alb și-ar fi dat viața pentru ea. Cînd cerea Dunfin ceva, nici Akka nu putea s-o refuze.

Imediat ce sosi pe lacul Mälar, Dunfin începu să recunoască locurile. Dincolo de lac era marea, cu arhipelagul din insule stîncoase. Părinții și frații ei trăiau acolo, pe un ostrov mic. Ea rugă gîștele sălbatice să treacă și pe la căminul ei, înainte de a pleca mai departe spre miazănoapte, pentru ca ai ei să afle că era încă în viață. Acest lucru i-ar fi bucurat nespus de mult.

Akka își spuse verde părerea că părinții și frații lui Dunfin nu-i arătaseră prea multă dragoste cînd o părăsiseră pe insula Öland. Dunfin nu-i dădu însă dreptate.

— Ce puteau să facă altceva, dacă au văzut că eu nu mai eram în stare să zbor? zise ea. N-aveau doar să rămînă pe insulă de dragul meu.

Dunfin începu să descrie gîștelor sălbatice căminul ei din arhipelag, ca să le înduplece să meargă acolo. Era un ostrov stîncos. Cine îl vedea de departe putea să creadă că nu se află decît piatră pe el. Dacă se apropia

însă de ostrov, descoperea în văgăuni și în scobituri o pășune minunată. Și nicăieri nu se găseau cuibare mai bune ca în crăpăturile stîncilor și printre sălcii. Fără seamăn de bun era însă pescarul care trăia acolo. Dunfin auzise că în tinerețea lui fusese țintaș grozav și că vînase mereu păsări la marginea arhipelagului. Acuma, la bătrînețe însă, după ce-i murise soția, iar copiii săi plecaseră din casa părintească, astfel că rămăsese singur, începuse să aibă grijă de păsările de pe insula lui. Nu trăgea niciodată cu pușca în ele și nici nu dădea altora voie să le ucidă. Umbla de la un cuib la altul, iar cînd clocceau femeiuștile, le ducea de mîncare. Nimeni nu se temea de el. Dunfin intrase de multe ori în coliba lui și fusese hrănită cu fărîmituri de pîine. Văzînd că pescarul era atît de bun cu ele, păsările au venit pe ostrov cu duiumul, de nu mai aveau în cele din urmă loc pe el. Cine venea primăvara prea tîrziu risca să găsească cuibarele ocupate. Așa se făcuse că părinții și frații lui Dunfin fuseseră nevoiți să o părăsească pe insula Öland.

Dunfin stărui atît de mult, încît gîștele sălbatice îi intrară în voie, deși știau că zăboviseră prea mult și ar fi fost mai bucuroase să zboare de-a dreptul spre miază-noapte. Trecerea prin arhipelag nu le putea întîrzia totuși călătoria decît cu o singură zi.

Plecară deci într-o dimineață, după ce se ospătară pe săturate, și zburară spre răsărit pe deasupra lacului Mälar. Băiatul nu știa exact încotro se duceau, însă băgă de seamă că pe măsură ce se depărtau mai mult spre răsărit, lacul era mai plin de viață, iar țărmurile mai populate.

Șlepuri și caicuri ticsite de încărcături, bărci și corăbii de pescuit se îndreptau spre răsărit, întîlnindu-se cu o mulțime de vapoare frumoase, albe sau trecînd pe lîngă ele. Pe țărmuri se vedeau șosele și drumuri de fier, toate cu aceeași țintă. Era acolo, la răsărit, un loc unde toți voiau să sosească în acea dimineață.

Pe una din insule, băiatul văzu un castel mare și alb, iar ceva mai încolo, spre răsărit, țărmurile începură să fie presărate cu vile, la început rare, apoi tot mai dese, pînă ce clădirile ajunseră să se țină lanț una după alta.

Erau de tot felul. Ici un palat, colo o căsuță, ici o casă lungă și joasă, colo o vilă cu multe foișoare. Unele erau în grădini, dar cele mai multe se aflau în pădurile de

pe marginea țărmului, fără alte plantații. Deosebit de felurite ca mărime, se asemănau însă într-o singură privință : nu erau grave și simple ca alte clădiri, ci frumoase și zugrăvite în culori bătătoare la ochi, ca niște căsuțe pentru copii : ba în verde, ba în albastru, ba în roșu și verde.

Pe cînd Năpîrstoc admira vilele de pe țărm, Dunfin scoase un strigăt :

— Acum știu unde sîntem. Uite, acolo e orașul plutitor !

Băiatul se uită drept înainte și nu văzu la început decît o ceață care învăluia apa. Pe urmă zări însă vîrfurile unor turle înalte și niște case cu multe ferestre. Ele se iveau și dispăreau în voia ceții. Țărm nu se vedea. Totul stătea parcă pe apă.

Apropiindu-se de acel oraș, Năpîrstoc nu mai zări căsuțe vesele zidite de-a lungul țărmurilor. În schimb văzu înălțîndu-se clădiri negre de fabrici.

În dosul zăplazurilor înalte se ridicau depozite mari de cărbuni și scînduri, iar în fața unor poduri negre și murdare erau înșirate niște cargouri masive. O ceață strălucitoare și străvezie se împrăștia însă peste ele, făcîndu-le să pară atît de mari și de atrăgătoare, încît erau aproape frumoase.

Gîștele sălbatice zburară pe lîngă fabrici și vapoare, ajungînd în apropierea turlelor. Ceața se abătu atunci asupra apei, în afară de cîteva văluri subțiri și ușoare, care încă mai filfîiau deasupra lor, colorate în roșu aprins și albastru deschis. Restul cetei se rostogolea pe apă și pe uscat, ascunzînd temeliile și părțile de jos ale caselor, dar lăsînd să se vadă caturile de sus, acoperișurile, turnurile și frontispiciile. Unele case păreau din cauza asta înalte ca turnul Babilonului. Băiatul își închipuia că erau zidite pe dîmburi și pe dealuri ce nu puteau fi văzute încă. Deslușea prin ceață numai casele. Ceața era albă, iar casele negre, căci soarele se afla la răsărit și nu le putea lumina.

Năpîrstoc își zise că zbura pe deasupra unui oraș mare, de vreme ce ceața era străpunsă în toate părțile de acoperișuri și de turle.

Uneori ea se destrăma și lăsa cîte un loc liber ; prin ochiul acela, băiatul vedea jos o apă curgătoare și zgomotoasă. Pămînt însă, nicăieri. Priveliștea era desigur

încîntătoare, dar Năpîrstoc rămăsese nedumerit, ca tot omul cînd dă peste un lucru pe care nu-l înțelege.

După ce trecu de oraș, nu mai găsi pămînt ascuns de ceață și văzu iarăși deslușit țărmuri, apă și insule. Își întoarse atunci privirile, ca să poată vedea orașul mai bine, dar nu izbuti. I se părea acum și mai vrăjit. Razele soarelui colorau ceața în roșu, albastru și galben. Casele erau albe, parcă ar fi fost făcute din lumină, iar ferestrele și turlele străluceau ca para focului. Totul plutea pe apă ca și înainte.

Gîștele sălbatice o porniră întins spre răsărit. La început, privelișteа era aproape aceeași ca și pe lacul Mälar. Călătoarele noastre zburau pe deasupra unor fabrici și ateliere. Pe urmă, țărmurile se umplură de vile. Prin apă mișunau vapoare și corăbii, dar ele veneau acum dinspre răsărit și mergeau spre oraș, spre apus.

Cîrdul merse mai departe, dar în locul bazinelor înguste și al insulelor mici de pe Mälar se întindea acum o apă mai largă, presărată cu insule mult mai mari. Uscatul rămase la o parte pînă ce dispăru cu totul. Vegetația era din ce în ce mai săracă, copacii cu frunze se răreau și începură să domine pinii. Vile nu se mai vedeau, în schimb creșteau numărul caselor țărănești și al colibelor de pescari.

Ajungînd și mai departe, călătorii conduși de Akka nu mai văzură insule mari, locuite, ci numai insule stîncoase împrăștiate pe apă. Bazinele nu mai erau înghesuite de uscat. În fața lor era marea, întinsă și nemărginită.

Acolo gîștele sălbatice coborîră pe un ostrov stîncos. Năpîrstoc o întrebă atunci pe Dunfin :

— Ce oraș era cel pe deasupra căruia am zburat adineauri ?

— Habar n-am cum îi zice lumea — răspunse Dunfin — însă noi, gîștele, îi zicem Orașul plutitor.

Surorile

Dunfin avea două surori : Vinksköna și Guldöga. Erau păsări zdravene și deștepte, dar nu aveau pene moi și lucioase ca Dunfin, nici firea ei blîndă. Deși erau niște boboci galbeni, atît părinții, cît și rudele, ba chiar și bătrînul pescar le dovediseră destul de lămurit că țineau

mai mult la Dunfin decît la ele şi de aceea surorile acesteia o urîseră întotdeauna.

La coborîrea gîştelor sălbatice pe arhipelag, Vingsköna şi Guldöga păşteau pe un petic de verdeaţă, nu departe de ţărm, şi le văzură imediat pe străine.

— Uite, soră Guldöga, ce gîşte mîndre se lasă pe insulă ! zise Vingsköna. Rar mi-a fost dat să văd nişte păsări aşa de falnice. Nu vezi ? E cu ele şi un gîscan alb. Unde s-a pomenit o pasăre mai frumoasă ? Ai zice că-i lebădă, nu altceva.

Guldöga dădu dreptate surorii ei că acele păsări străine, venite pe insulă, erau desigur foarte arătoase. Se întrerupse însă deodată şi strigă :

— Soră Vingsköna ! Soră Vingsköna ! Nu vezi că mai este cineva cu ele ?

Vingsköna dădu atunci cu ochii de Dunfin şi fu atît de uluită, încît rămase cîtva timp cu pliscul deschis, fîsiind mereu.

— E oare cu putinţă să fie ea ? Cum de a venit cu păsările astea ? Am lăsat-o doar să moară de foame pe insula Öland.

— Nenorocirea e că vine să-i zăpăcească pe părinţii noştri cu minciuni şi să le spună că şi-a rupt aripa din cauza noastră, zise Guldöga. Parcă văd sfîrşitul ! Pînă la urmă o să fim alungate de pe arhipelag.

— De vreme ce neruşinata s-a întors, nu ne putem aştepta la altceva decît la supărări, fu de părere Vingsköna. Eu zic însă că cel mai cuminte lucru, pînă una alta, e să ne prefacem cît mai bine că sîntem bucuroase de înapoierea ei. E atît de neroadă, încît nici n-a băgat poate de seamă că am lovit-o înadins cu laba.

Pe cînd Vingsköna şi Guldöga se sfătuiau astfel, gîştele sălbatice stăteau pe ţărm şi îşi netezeau penele după zbor. Pe urmă se îngolonară şi se urcară pe stîncă spre crăpături în care Dunfin ştia că-şi aveau sălaşul părinţii ei.

Aceştia erau nişte păsări minunate. Fiind cei mai vechi locuitori ai insulei, stăteau gata totdeauna să ajute cu sfatul şi fapta pe cei nou veniţi. Observaseră sosirea gîştelor sălbatice, însă n-o recunoscuseră pe Dunfin în cîrdul lor.

— E frumoasă privelişte să vezi gîşte sălbatice aici pe arhipelag, zise gîscanul. Ce stol minunat ! Se cunoştea după cum zboară. Păcat însă că n-avem destulă păşune pentru atît de multe păsări !

— Nu e chiar așa de multă lume în partea locului ca să nu le putem primi și pe ele, zise soața lui, care era blîndă și bună la inimă ca și Dunfin.

Cînd sosi Akka împreună cu alaiul ei, părinții lui Dunfin îi ieșiră în întîmpinare și tocmai voiau să-i ureze bun venit pe insulă, cînd Dunfin zbură de la locul ei aflat la capătul coloanei și se lăsă jos între părinții ei.

— Tată și mamă, iată că am venit la voi ! N-o recunoașteți pe Dunfin ? exclamă ea.

La început, bătrînilor nu le venea să creadă ce vedeau cu ochii, dar pe urmă o recunoscură pe copila lor și se bucurară, firește, nespus de mult.

În timp ce gîștele sălbatice, giscanul Martin și însuși Dunfin gîgîiau de zor să povestească cum fusese salvată aceasta din urmă, veniră fuga și Vingsköna împreună cu Guldöga. Salutară musafirii de la distanță și se arătară atît de bucuroase de înapoierea surorii lor, încît Dunfin rămase de-a dreptul mișcată.

Gîștele sălbatice se simțeau bine pe arhipelag și rămase hotărît să nu-și urmeze călătoria mai departe decît a doua zi dimineață. După cîtva timp, surorile o întrebară pe Dunfin dacă voia să meargă cu ele, ca să-i arate unde avea de gînd să-și așeze cuiburile. Dunfin se duse imediat cu ele și văzu că-și aleseseră pentru cuiburi niște locuri bine ascunse și apărate.

— Tu vrei să te stabilești, dragă Dunfin ? întrebară ele.

— Eu ? răspunse Dunfin. N-am de gînd să rămîn aici. Mă duc cu gîștele sălbatice în Laponia.

— Ce rău ne pare că ne părăsești ! ziseră cu prefăcătorie surorile.

— Aș rămîne bucuroasă lîngă voi și lîngă părinții noștri, zise Dunfin. Am făgăduit însă giscanului alb...

— Cum ? exclamă Vingsköna. Vrei să te măriți cu giscanul cel frumos ? Am înțeles povestea...

Guldöga se izbi însă de ea și o întrerupse.

Cele două surori haine au avut ce sporovăi pe urmă pînă la amiază. Erau din cale-afară de mînioase că Dunfin își găsise un pețitor ca giscanul alb. Aveau și ele pețitori, nu-i vorbă, însă aceștia erau giscani cenușii obișnuiți. De cînd îl văzuseră pe giscanul Martin, celor două surori li se părea că pretendenții lor erau prea urîți și simpli. Nici nu voiau să se mai uite la ei.

— Mi-e necaz de-mi vine să mor! se plînse Guldöga. Barem să fi avut şi parte de el, soră Vingsköna.

— Ba mai bine să dea moartea-n el decît să mă amărăsc toată vara aici cu gîndul că Dunfin ia de bărbat un gîscan alb! răspunse cu parapon Vingsköna.

Cele două surori continuară totuşi să pară prevenitoare cu Dunfin. După-amiază, Guldöga o luă cu ea pe Dunfin să-i arate pe cel cu care avea de gînd să se mărite.

— Nu e frumos ca al tău, zise Guldöga. În schimb avem siguranţa că e cel care e...

— Ce vrei să spui cu asta, Guldöga? întrebă Dunfin.

Guldöga nu voi la început să-i mărturisească gîndul ei. Pînă la urmă îi dădu să înţeleagă totuşi lui Dunfin că, atît ea, cît şi Vingsköna, bănuiau ceva ciudat la gîscanul alb.

— Noi n-am văzut niciodată o gîscă albă mergînd la drum cu cele sălbatice — ziseră surorile — şi tare ne temem că gîscanul tău e vrăjit.

— Ce neroade sînteţi! Martin e o pasăre de casă, zise Dunfin cu indignare.

— Duce în spinare un spiriduş — zise Guldöga — aşa că e şi el vrăjit. Nu ţi-e teamă că o fi un corb negru de mare?

Aceste cuvinte spuse cu dibăcie o speriară tare rău pe sărmana Dunfin.

— Tu vorbeşti numai aşa, ca să mă sperii, zise ea.

— Îţi vreau binele, Dunfin, îi răspunse Guldöga. M-ar durea grozav să te văd zburînd cu un corb de mare. Să-ţi spun încă ceva. Caută să-l convingi să mănînce cîteva din rădăcinile astea pe care le-am strîns aici. Dacă e vrăjit, o să se vadă numaidecît. Dacă nu e, o să rămînă aşa cum e.

Năpîrstoc şedea între gîşte şi asculta ce vorbea Akka cu bătrînele gazde. Şi deodată, cînd nici nu se aştepta, veni Dunfin în zbor şi strigă la el:

— Năpîrstoc! Năpîrstoc! Gîscanul Martin trage să moară! Eu l-am ucis!

— Stai să încalec pe tine, Dunfin, şi du-mă la el! strigă băiatul.

Plecară apoi, urmaţi de Akka şi de gîştele sălbatice. Cînd ajunseră la gîscan, acesta zăcea întins la pămînt. Nu putea să glăsuiască deloc, ci numai gîfîia.

— Gîdilă-i gîtlejul și bate-l pe spate, zise Akka.

Băiatul făcu întocmai, iar gîscanul cel alb scuipă imediat o rădăcină mare care i se oprise-n gît.

— Ai mîncat din astea ? întrebă Akka, arătînd niște rădăcini împrăștiate pe jos.

— Da, răspunse gîscanul.

— Atunci bine că ți s-au oprit în gît ! zise Akka. Dacă le-ai fi înghițit, ai fi pierit fără doar și poate.

— Dunfin m-a sfătuit să le mănînc, zise gîscanul.

— Mi le-a dat soră-mea, spuse printre suspine Dunfin, povestind după asta toată întîmplarea.

— Să te păzești de surorile tale, Dunfin — o povățui Akka — căci numai binele nu ți-l vor !

Dunfin însă, cu firea ei bună, nu putea să creadă rău despre nimeni. Cînd veni pe urmă Vingsköna la ea să-i arate gîscanul care o pețise, Dunfin nu pregetă să se ducă imediat.

— E drept că nu e frumos ca al tău — zise Vingsköna, în timp ce zburau spre alesul surorii sale — dar e cu atît mai viteaz și mai semeț.

— De unde știi asta ? întrebă Dunfin.

— Păi să vezi ! De cîtva timp e mare jale aici în arhipelag, printre pescărușii și rățele sălbatice, din pricina unei păsări răpitoare străine care vine în fiecare zi la revărsatul zorilor și fură ori o rață ori un pescăruș.

— Ce fel de pasăre răpitoare ? vru să știe Dunfin.

— Habar n-avem, răspunse Vingsköna. O astfel de pasăre nu s-a mai pomenit aici în arhipelag. E ciudat însă că pe noi, pe gîște, nu ne atacă niciodată. Logodnicul meu și-a pus însă de gînd să se încaiere cu ea mîine dimineață și s-o gonească de aici.

— Numai de-ar izbuti ! zise Dunfin.

— Nici eu nu cred c-o să fie în stare, spuse Vingsköna. Dacă gîscanul meu ar fi mare și voinic ca al tău, aș mai trage puțină nădejde.

— Vrei să-i spun lui Martin al meu să se bată cu pasărea aceea ? întrebă cu nevinovăție Dunfin.

— Cum să nu vreau ! răspunse Vingsköna. Nicicînd nu mi-ai putea face un serviciu mai mare decît ăsta.

A doua zi, gîscanul se trezi înainte de răsăritul soarelui, se duse pe țărm și prinse să pîndească în toate părțile. Nu trecu mult și văzu venind dinspre apus o

pasăre mare și neagră. Aripile ei erau neobișnuit de lungi și se vedea bine că pasărea era un vultur. Gîscanul nu se așteptase la un adversar mai periculos decît o bufniță și își dădu seama pe loc că nu va scăpa cu viață din această aventură. Însă nici prin gînd nu-i trecea să dea bir cu fugiții, deși era vorba să se lupte cu o pasăre mult mai puternică decît el.

Vulturul se năpusti asupra unui pescăruș și își înfipse ghearele în el. Cînd vru să se ridice, gîscanul Martin tăbări deodată pe el, strigîndu-i :

— Dă-i drumul și să nu mai vii aici cîte zile îi avea. Altfel o să ai de-a face cu mine.

— Ce te-a pălit, nebunule ? strigă mirat vulturul. Ai mare noroc că n-am obiceiul să mă bat cu gîștele. Altfel aș isprăvi repede cu tine.

Gîscanul Martin socoti că vulturul se credea prea grozav ca să se lupte cu el. De aceea se năpusti furios asupra lui, îl mușcă de gîtlej și îl lovi cu aripile. Vulturul nu putea să rabde, firește, o astfel de rușine și începu să se lupte, dar nu cu toată puterea.

Năpîrstoc dormea alături de Akka și de gîștele sălbatice, cînd o auzi pe Dunfin strigînd :

— Năpîrstoc ! Năpîrstoc ! Gîscanul Martin e în primejdie să fie sfîșiat de un vultur.

— Stai să încalec pe tine, Dunfin, și du-mă la el ! zise băiatul.

Cînd sosi la fața locului, gîscanul Martin sîngera cu trupul sfîșiat, dar tot se mai lupta. Năpîrstoc nu putea să se bată cu un vultur și nu-i rămînea altceva de făcut decît să ceară ajutor din altă parte.

— Fugi, Dunfin ! Cheam-o pe Akka ! Să vină încoace cu toate gîștele ! strigă el.

Auzindu-l vorbind, vulturul încetă lupta.

— Cine vorbește despre Akka ? întrebă el.

Cînd îl văzu pe Năpîrstoc și auzi gîgîitul gîștelor sălbatice, își întinse aripile, gata de zbor.

— Spune-i lui Akka că nu m-aș fi așteptat niciodată să mă-ntîlnesc aici, pe mare, cu ea și cu tot cîrdul ei, zise vulturul, luînd calea văzduhului într-un zbor iute și nespus de avîntat.

— Ptii ! E vulturul care m-a dus odată înapoi la gîștele sălbatice, zise Năpîrstoc, uitîndu-se mirat după el.

După întîmplarea asta, gîștele sălbatice aveau de gînd să plece devreme din arhipelag, însă voiră să pască mai întîi puțin. Pe cînd se ospătau, veni la Dunfin o rață sălbatică și-i spuse :

— Complimente de la surorile tale. Nu îndrăznesc să vină la gîștele sălbatice, dar m-au rugat să-ți aduc aminte să nu pleci din arhipelag fără să-l vezi mai întîi pe bătrînul pescar.

— Da, așa este, au dreptate ! răspunse Dunfin.

Intrase însă teama în ea. Nevoind să se ducă singură, îl rugă pe gîscan și pe Năpîrstoc să meargă cu ea pînă la colibă. Ușa acestea era deschisă. Dunfin intră înăuntru, iar însoțitorii ei rămaseră afară. După o clipă, o auziră pe Akka dînd semnalul de plecare și o chemară pe Dunfin. Aceasta ieși din colibă și plecă din arhipelag împreună cu gîștele sălbatice.

După ce călătoarele noastre străbătură o distanță destul de mare deasupra arhipelagului, Năpîrstoc începu să se mire de gîsca sură care venea în urma lor. Dunfin zbura de obicei lin și în tăcere. Ceastălaltă zbura greoi și făcea zgomot cu aripile.

— Mamă Akka ! Mamă Akka ! Întoarce-te și uită-te înapoi ! strigă repede băiatul. Ne vine un tovarăș neplăcut. Sîntem urmăriți de Vingsköna !

Gîsca sură scoase atunci un strigăt atît de urît și furios, încît toate păsările înțeleseră cine era. Akka și celelalte gîște se întoarseră spre ea, dar gîsca, în loc să fugă, se năpusti asupra gîscanului alb, îl înșfăcă pe Năpîrstoc și zbură cu el în plisc.

A urmat apoi o vînătoare aprigă deasupra mării și arhipelagului. Vingsköna zbura repede, însă gîștele sălbatice o încolțiseră, așa că nu mai avea nici o nădejde de scăpare.

Gîștele văzură deodată un fumuleț alb ridicîndu-se pe mare și auziră detunătura unei împușcături. În goana lor nu băgaseră de seamă că ajunseseră deasupra unei bărci în care se afla un pescar.

Împușcătura nu nimerise pe nimeni, dar chiar acolo, deasupra bărcii, Vingsköna deschise pliscul și îi dădu drumul lui Năpîrstoc în mare.

STOKHOLM

Simbătă, 7 mai

Cu mulți ani în urmă se afla la Skansen [1], marele parc de lîngă Stockholm, unde s-au aduat atîtea lucruri interesante, un moșneguț cu numele de Klement Larsson care era paznic.

În după-amiaza unei zile frumoase de la începutul lunii mai, Klement fusese învoit cîteva ceasuri și cobora dealul din Skansen. Pe drum se întîlni cu un pescar din arhipelag, care urca dealul cu plasa în spinare. Pescarul era un om tînăr și sprinten și venea de obicei la Skansen să vîndă păsări prinse de el vii. Klement se întîlnise cu el de multe ori înainte.

Pescarul îl opri, ca să-l întrebe dacă administratorul parcului era acasă. După ce îi răspunse, Klement îl întrebă la rîndul său pe pescar ce lucruri nemaivăzute avea în plasă.

— Îți arăt bucuros ce am, moș Klement — răspunse pescarul — dacă îmi dai în schimb o povață bună și-mi spui ce pot căpăta pe ce-i în plasă.

Îi întinse apoi lui Klement plasa. Acesta se uită în ea o dată, apoi încă o dată și pe urmă se dădu cîțiva pași înapoi.

— Maică preacurată! exclamă el. Unde ai găsit, Osbjörn, drăcia asta?

Își aduse atunci aminte că, pe vremea cînd era copil, maică-sa vorbea de spiriduși care trăiau sub podeaua casei. Nu trebuia să țipe ori să facă năzbîtii, ca să nu-i supere pe acei spiriduși. După ce se făcuse mare, avusese credința că maică-sa îl speriase cu spiridușii, ca să-l poată astîmpăra într-un fel. Vedea însă acuma cu ochii lui că nu fusese vorba de o născocire a mamei sale, căci în plasa lui Osbjörn era chiar un spiriduș.

În sufletul lui Klement rămăsese încă teama din vremea copilăriei. Uitîndu-se în plasa pescarului, simți că-l

---

[1] Parcul Skansen ocupă o suprafață de aproape 2 500 hectare. Cu dealurile lui stîncoase, cu lacurile și pădurile lui, cu livezile și cîmpurile lui cultivate, acest parc original este imaginea însăși a configurației geografice a Suediei. În el e reprezentată toată flora și fauna țării. Se găsesc de asemenea modele de așezări omenești din toate regiunile Suediei.

trece un fior. Osbjörn, văzîndu-l că se înfricoşează, începu să rîdă. Klement însă luă lucrul în serios.

— Spune-mi, te rog, Osbjörn, unde l-ai găsit ? întrebă el.

— Fii sigur că n-am stat la pîndă ca să-l prind, răspunse pescarul. A venit la mine el singur, plocon !... Azi dimineaţă am plecat devreme cu barca, luînd cu mine şi puşca. Nu mă depărtasem bine de ţărm, cînd am văzut nişte gîşte sălbatice venind dinspre răsărit. Ţipau ca din gură de şarpe. Am tras atunci un foc, dar n-am nimerit pe nici una din ele. În schimb, l-am văzut pe ăsta venind glonţ de sus. A căzut lîngă barcă aşa de aproape, că n-am avut nevoie decît să întind mîna să-l prind.

— Nu l-ai împuşcat cumva, Osbjörn ?

— Nici pomeneală ! E teafăr şi sănătos tun. Cînd a căzut însă, era cam ameţit. Am luat atunci nişte sfori şi l-am legat fedeleş de mîini şi de picioare, să nu scape cumva. Ce mi-am zis ? Aşa ceva e numai bun pentru Skansen.

Auzind toată povestea asta a pescarului, Klement începu să dîrdîie de frică. Îşi aminti de tot ce auzise în copilărie despre spiriduşi, despre felul cum se răzbunau ei pe duşmani şi despre bunăvoinţa cu care îşi ajutau prietenii. Cei care încercau să-i prindă şi să-i ţină închişi dădeau totdeauna de bucluc.

— Trebuia să-i dai drumul imediat, Osbjörn, zise el.

— Păi de nevoie eram cît pe ce să-i dau drumul, răspunse pescarul. Trebuie să ştii, moş Klement, că gîştele sălbatice m-au urmărit pînă acasă. Pe urmă s-au învîrtit toată dimineaţa deasupra arhipelagului şi ţipau mereu, ca şi cum ar fi cerut să li-l dau înapoi. Nu numai atît, dar toate zburătoarele de prin partea locului, pescăruşii, rîndunelele de mare şi altele, care nu fac două parale pentru un vînător, s-au lăsat jos, pe arhipelag, şi s-au pus pe gălăgie, iar cînd ieşeam din bordei, zburau ciotcă în jurul meu şi mă sileau să mă întorc. Nevastă-mea m-a rugat să-i dau drumul piticului. Eu însă mi-am pus în gînd să-l duc la Skansen şi pace ! Ce-am făcut atunci ? Am aşezat la fereastră una din păpuşile copiilor, am băgat spiriduşul în plasă şi am pornit la drum. Păsările au luat-o de bună că el era la fereastră şi nu s-au mai ţinut după mine.

— Dar el nu zice nimic ? întrebă Klement.

— Ba da. La început a încercat să cheme păsările. Eu atunci i-am pus un căluş în gură.

— Cum ai putut să faci una ca asta, Osbjörn ? Tu nu-ţi dai seama că e ceva nemaiîntîlnit ?

— Că o fi, că n-o fi, cu problema asta să-şi bată capul alţii, răspunse pescarul foarte liniştit. Eu, unul, aş fi mulţumit să capăt un preţ bun pe el. Spune-mi, te rog, moş Klement, cît crezi dumneata că mi-ar putea da pe el jupînul de la Skansen ?

Klement zăbovi cîteva clipe cu răspunsul. Spiriduşul îl băgase în răcori. I se părea că maică-sa era acolo lîngă el şi-i spunea să fie bun totdeauna cu astfel de fiinţe.

— Nu ţi-aş putea spune, Osbjörn, cîte parale ar vrea să-ţi dea jupînul nostru, zise el. Dacă vrei însă să mi-l dai mie, ţi-aş plăti douăzeci de coroane.

Pescarul se uită la bătrîn cu o mirare nespusă cînd îl auzi că-i propune o sumă atît de mare. Ce-şi închipuia el ? Că Klement nutrea credinţa că spiriduşul avea o putere tainică şi îi putea fi de folos, de aceea se arătase atît de darnic. Nefiind însă sigur că administratorul ar fi avut aceeaşi părere şi i-ar fi plătit un preţ la fel de mare, se învoi să facă tîrgul cu Klement.

Acesta îşi vîrî cumpărătura în unul din buzunarele sale largi, se întoarse la Skansen şi intră în unul din bordeiele de stînă de colo, în care nu se afla nici un paznic şi nici nu erau vizitatori. Trase apoi uşa după el, scoase din buzunar spiriduşul, care era tot legat de mîini şi de picioare şi cu căluşul în gură, şi îl aşeză cu multă grijă pe o laviţă.

— Ascultă ici ce-ţi spun eu, îi zise Klement. Ştiu că unuia ca tine nu-i place să fie văzut de oameni, ci, dimpotrivă, să fie de capul lui. De aceea, m-am gîndit să te las slobod, însă numai cu o condiţie : să-mi făgăduieşti c-o să rămîi aici în parc pînă ce-ţi dau eu voie să pleci aiurea. Dacă te-nvoieşti, dă din cap de trei ori.

Klement aştepta plin de nădejde răspunsul spiriduşului, dar acesta nu făcu nici o mişcare.

— N-ai s-o duci prost, zise Klement. Am să-ţi dau demîncare în fiecare zi şi cred că o să ai atîta treabă aici că n-ai să te plictiseşti niciodată. N-o să te duci însă în altă parte decît cu învoirea mea. Uite, facem amîndoi o înţelegere. Cît timp ţi-oi pune mîncare într-o strachină albă, tu ai să stai pe loc. Cînd îi vedea însă că ţi-am pus-o în una albastră, atunci vei fi liber să pleci unde vrei.

Klement tăcu iar, aşteptînd ca spiriduşul să facă un semn, dar acesta tot nu se mişca.

— Bine ! zise Klement. Atunci nu-mi rămîne altceva de făcut decît să te arăt stăpînului meu. O să fii pus într-un borcan de sticlă şi toată lumea din Stockholm o să dea năvală ca la urs să te vadă.

Vorbele astea se pare că l-au speriat pe pitic. Cum le auzi, îi şi făcu semn lui Klement.

— Bravo ! zise acesta, scoţînd briceagul şi tăind sforile cu care era legat piticul la mîini. Pe urmă o luă repede spre uşă.

Băiatul se dezlegă şi la picioare, îşi scoase căluşul din gură şi începu să se gîndească. Se întoarse apoi spre Klement Larsson cu gînd să-i aducă mulţumiri, dar acesta se făcuse nevăzut.

*

Cum ieşi pe uşă, Klement se întîlni cu un domn în vîrstă.

— Bună ziua, Klement, zise el. Ce mai faci ? Eşti bine, sănătos ? Mi se pare că ai cam tînjit în ultimul timp.

Bătrînul era aşa de prietenos, încît Klement prinse curaj şi îşi descărcă inima, arătîndu-i cît de greu o ducea din pricină că-i era mereu dor de acasă.

— Cum aşa ! exclamă domnul cel bătrîn. Ţi-e dor de casă cînd stai aici în Stockholm ? Se poate una ca asta ? De bună seamă că n-ai auzit niciodată, Klement, cum a luat naştere oraşul Stockholm. Dacă ai fi auzit, ai recunoaşte că dorul de care te plîngi e numai o închipuire a ta. Hai cu mine, să stăm puţin amîndoi colo, pe banca aia, şi-ţi voi povesti ceva despre oraşul ăsta.

După ce domnul cu pricina se aşează pe bancă, se uită cîteva clipe la panorama oraşului care se întindea devale, la picioarele lor, şi răsuflă adînc, ca şi cum ar fi vrut să soarbă toată frumuseţea acelei privelişti. Pe urmă se întoarse spre bătrîn.

— Uite, Klement, zise el, începînd să deseneze o hartă mică pe aleea de nisip din faţa lui. Aici este Uppland şi dincoace se prelungeşte spre miazăzi o limbă de pămînt ciuruită pe margini de o mulţime de golfuri. Dincolo se întîlneşte Södermanland cu altă limbă de pămînt, la fel de găurită, care merge spre miazănoapte. Iar aici vine dinspre apus un lac plin de insule : e lacul Mälar. Dincoace vine dinspre răsărit altă apă înghesuită de insule şi de

stînci : e Marea Baltică. Iar aici, Klement, unde Uppland se întîlneşte cu Södermandland şi lacul Mälar cu Marea Baltică, e un rîu scurt, în mijlocul căruia se află patru ostroave ce-l împart în mai multe braţe. Unul din aceste braţe se cheamă Norrström. Înainte însă, numele lui era Stocksund.

Aceste ostroave erau la început insuliţe împădurite, aşa cum mai sînt şi azi destule pe lacul Mälar, şi au fost multă vreme nelocuite. Se pare că aveau o poziţie bună, întrucît erau situate între două ape şi două provincii, dar nimeni nu lua în seamă acest lucru. A trecut aşa an după an. Pe urmă oamenii au început să se aşeze, atît pe insulele lacului Mälar, cît şi în arhipelag. Pe ostroavele astea nu venea însă nimeni să-şi statornicească o aşezare. Cînd şi cînd doar acosta la ţărmul său cîte un navigator, care îşi întindea cortul, să mîie noaptea pe vreunul din ele. Nimeni însă nu se gîndea să rămînă acolo.

Într-o zi, un pescar care locuia pe insula Lidingö [1] din Marea Baltică a trecut dincolo, în lacul Mälar, şi a avut aşa de mult noroc la pescuit, încît a uitat să se înapoieze la timp acasă. A ajuns doar pînă la cele patru ostroave, unde l-a apucat noaptea, aşa că nu i-a rămas altceva mai bun de făcut decît să tragă la mal, pe unul din ele, şi să aştepte pînă avea să răsară luna. Ştia omul bine că avea să răsară luna. Ştia omul bine că avea să răsară mai tîrziu.

Era la sfîrşitul verii, cu vreme caldă şi frumoasă, deşi serile se întuneca devreme. Pescarul a tras la mal, s-a lungit pe pămînt cu capul pe o piatră şi a adormit. Cînd s-a trezit din somn, luna răsărise de mult. Era deasupra lui şi strălucea atît de puternic, de parcă era ziua în amiaza mare.

Omul a sărit în sus şi tocmai se pregătea să dea barca în apă, cînd deodată văzu mişcîndu-se în ea o mulţime de puncte negre. Era un cîrd mare de foce, care se apropia cu mare iuţeală de ţărm. Pescarul, văzînd că aveau de gînd să vină pe uscat, se aplecă să-şi ia ostia pe care o purta totdeauna cu el în barcă. Cînd s-a ridicat însă, n-a mai văzut nici o focă. În schimb, se aflau pe ţărm cele mai frumoase fecioare, tinere cum îi ţinereţea, care purtau rochii verzi de mătase cu trene şi aveau pe frunţi cununi de mărgăritare. Pescarul şi-a dat seama atunci că în faţa lui se aflau

[1] La răsărit de Stokholm.

niște sirene, care locuiau în arhipelagul pustiu hăt departe, pe mare, și care luaseră chipuri de foce ca să poată veni pe uscat și să se desfete la lumina lunii pe ostroavele înverzite.

Pescarul, foarte liniștit, a pus ostia jos ; iar cînd s-au dus sirenele pe ostrov la joacă, s-a luat tiptil după ele să le privească. El auzise despre sirene că sînt neasemuit de frumoase și că la soare te poți uita, dar la ele ba, însă își zicea că ce-i fusese dat să vadă aievea era mai presus de o astfel de prețuire.

După ce le-a urmărit învîrtind hora sub copaci, a coborît pe țărm, a luat una din pieile de focă rămase acolo și a ascuns-o sub o piatră. Pe urmă s-a întors la barcă, s-a trîntit lîngă ea și s-a făcut că doarme.

N-a trecut mult și le-a văzut pe sirene coborînd la țărm, ca să-și ia din nou chipurile de foce. La început erau vesele și zglobii, dar pe urmă le-a cuprins jalea, deoarece una din ele nu-și găsea pielea de focă. Alergau toate pe țărm de colo pînă colo, ajutînd-o la căutat. Pielea de focă însă ia-o de unde nu-i ! Pe cînd căutau așa, au băgat de seamă că cerul începuse a păli și că se revărsau zorile. Nemaiputînd să rămînă, au intrat în apă și au pornit toate înot, în afară de cea care nu-și găsise pielea de focă. Aceasta a rămas plîngînd pe țărm.

Pescarului i s-a făcut milă de ea, dar s-a silit să nu se trădeze prin vreo mișcare că e acolo, pînă ce s-a luminat bine de ziuă. S-a sculat atunci și a băgat barca în apă, făcîndu-se că o văzuse pe fecioară abia după ce ridicase vîslele.

— Cine ești ? a strigat el. Vreo naufragiată ? a stăruit pescarul mai departe, făcînd pe niznaiul.

Sirena s-a repezit la el să-l întrebe dacă nu cumva văzuse pielea ei de focă, dar pescarul s-a prefăcut că nici n-a înțeles întrebarea ei. Sirena s-a așezat atunci jos și s-a pornit iar pe plîns. În cele din urmă, omul i-a propus să vină la el în barcă.

— Haide cu mine la bordeiul meu, și mama va avea grijă de tine. Cum o să rămîi singură aici, pe ostrov, unde nu poți afla nici culcuș, nici mîncare ?

Pescarul i-a grăit cu atîta căldură, încît, pînă la urmă, a înduplecat-o să-l însoțească la drum. Atît el cît și maică-sa s-au purtat nespus de frumos cu sărmana sirenă și se părea că aceasta o ducea bine în casa lor. Pe zi ce trecea,

devenea tot mai veselă, o ajuta pe bătrînă la treburile ei și era ca orice altă fată din arhipelag, cu singura deosebire că la înfățișare era mult mai frumoasă decît toate celelalte. Și într-o bună zi, pescarul a întrebat-o dacă vrea să-i fie soție. Sirena n-avea nimic de zis împotrivă și a răspuns pe loc că primește cu bucurie.

S-au făcut apoi pregătirile de nuntă și, cînd a trebuit să se îmbrace ca mireasă, sirena și-a pus rochia cea verde cu trenă și cununa strălucitoare de mărgăritare pe care le purta cînd o văzuse pescarul prima oară, urmînd să aibă loc cununia.

Mireasa și soacră-sa luaseră loc în barca pescarului. Acesta vîslea atît de bine, că era cu mult înaintea celorlalți. Ajungînd în dreptul ostrovului unde își găsise mireasa, care stătea acum mîndră și împodobită alături de el, pescarul începu să zîmbească.

— De ce zîmbești ? l-a întrebat ea.

— Hm ! Mă gîndesc la noaptea aceea în care ți-am ascuns pielea de focă, a răspuns pescarul.

Omul nostru era atît de sigur de ea, încît credea că n-avea nici un motiv să-i ascundă adevărul.

— Cum ai zis ? a întrebat mireasa. Ce piele de focă ? ! Eu n-am avut niciodată așa ceva.

Pescarului i se părea că fata uitase toată povestea.

— Nu-ți mai aduci aminte cum jucai hora cu sirenele ? a întrebat pescarul din nou, stăruind ca ea să-și amintească.

— Nu știu ce vrei să spui, i-a răspuns mireasa. Poate ai avut astă-noapte un vis ciudat ! Mai știi !...

— Dacă am să-ți arăt pielea de focă, o să mă crezi ? zise pescarul, întorcînd barca și ducînd-o la mal.

Au coborît apoi pe uscat, iar flăcăul a început să caute pielea de focă sub piatra unde o ascunsese.

Cum a văzut-o, mireasa a smuls-o din mîna pescarului, s-a învelmîntat cu ea și s-a aruncat în valuri.

Mirele a văzut-o depărtîndu-se înot și a sărit în apă după ea, dar n-a putut-o ajunge. În deznădejdea lui, cînd a văzut că nu e chip s-o oprească altfel, a pus mîna pe ostie și a azvîrlit-o. A nimerit ținta mai bine decît avusese de gînd, căci sărmana sirenă a scos un țipăt sfîșietor și a dispărut în adîncul apei.

Pescarul a rămas pe țărm, așteptînd-o să se iveaască din nou, însă observă că apa din jurul său începu să capete o

strălucire suavă. Niciodată pînă atunci n-o văzuse atît de frumoasă. Strălucea în roşu şi alb, ca jocul de culori de pe scoici.

Cînd apa cea strălucitoare se izbi de ţărmuri, pescarului i s-a părut că şi ele se schimbau. Totul a început să înflorească şi să împrăştie miresme. O strălucire dulce învăluia ţărmurile şi ele căpătau o frumuseţe pe care n-o mai avuseseră.

Atunci pescarul şi-a dat seama cum se petrecuse acea minune, căci aşa e datul sirenelor : cel care le vede, trebuie să le socoată mai frumoase decît orice alte fiinţe. Cînd sîngele sirenei cu pricina s-a amestecat cu apa şi a scăldat ţărmurile, le-a dat acestora frumuseţea ei, lăsîndu-le harul ca cei care le vor vedea să le îndrăgească şi să fie atraşi de dorul lor.

— Şi bagă de seamă, Klement — zise mai departe domnul cel bătrîn cu o sclipire de şiretenie în ochi — că de atunci încoace au şi venit oamenii să se aşeze pe ostroavele astea. La început au venit numai pescari şi ţărani. Pe urmă au fost ispitiţi şi alţii, iar într-o bună zi a sosit cu o corabie şi craiul ţării, împreună cu ducele său [1].

Ei au ţinut sfat cu privire la ostroavele astea şi au hotărît ca toate navele care voiau să pătrundă în Mälar să treacă neapărat pe lîngă ele. Ducele a fost de părere ca pe canal să fie aşezată o barieră, ce putea fi închisă şi deschisă după voie : închisă pentru piraţi, deschisă pentru vasele de comerţ. Şi treaba a mers serios înainte, zise mai departe domnul cel bătrîn, ridicîndu-se şi începînd să deseneze iar în nisip cu bastonul. Ici, pe insula cea mai mare din toate, ducele a înălţat o cetate cu un turn mare, care s-a chemat Kärnan. De jur împrejurul ostrovului, locuitorii au ridicat ziduri. Aici, la miazănoapte, şi aici, la miazăzi, au durat porţi în zid şi au aşezat deasupra lor turnuri înalte. Au construit pe urmă poduri care au legat ostrovul de celelalte, ridicînd şi pe ele turnuri înalte. Iar pe apă, de jur împrejur, au aşezat o centură de piloţi cu bariere, ce puteau să fie deschise ori închise, ca să nu treacă nici un vas fără îngăduinţa celor din ostrov.

După cum vezi, Klement, cele patru ostroave pe care înainte nu le lua nimeni în seamă au fost în scurt timp bine

[1] E vorba de Birger, duce de Bjelbo, din familia Folkungilor, care a cîrmuit Suedia în veacul al XIII-lea. Rege pe atunci era Erik Löspe, iar una din surorile lui se căsătorise cu Birger.

întărite. Asta nu era însă de ajuns. Ţărmurile şi strîmtorile astea au atras multă lume spre ele. După puţin timp au venit să se aşeze pe ostroave oameni din toate părţile, iar oraşul s-a chemat Stockholm, nume cu care a rămas pînă în vremurile noastre.

Îţi voi trimite o carte despre Stockholm, ca s-o citeşti din scoarţă-n scoarţă.

Eu ţi-am spus cîte ceva din istoria capitalei noastre, Klement. Acuma tu să te străduieşti a cunoaşte singur viaţa ei şi prin cîte prefaceri a trecut. Vei citi şi vei vedea cum orăşelul îngust şi înconjurat de ziduri de pe ostroave s-a întins, ajungînd marea de case pe care o vedem sub noi. Vei citi că pe turnul cel negru al cetăţii Kärnan s-a ridicat castelul cel frumos de colo din vale. Vei citi cum un ostrov după altul s-a umplut cu clădiri. Vei citi că grădinile de zarzavat din partea de miazănoapte şi şi din cea de miazăzi a oraşului au fost transformate în parcuri atrăgătoare sau în cartiere populate. Vei citi că dealurile au fost făcute una cu şesul, iar strîmtorile au fost înfundate. Şi cînd le vei cunoaşte pe acestea toate şi-o să le ai în inimă, atunci o să te simţi aici, Klement, ca şi la tine acasă. Oraşul acesta nu este numai al locuitorilor din Stockholm. E al tău şi al întregii Suedii".

VULTURUL GORGO

Într-o vale la munte

Pe un picior de plai, departe, în munţii Laponiei, era odată un cuib vechi de vulturi, făcut din crengi de pin aşezate unele peste altele. Fusese clădit şi întărit ani de zile în şir şi stătea cocoţat pe o muchie de stîncă, larg de cîţiva metri şi înalt aproape cît o colibă de laponi.

Stînca pe care se afla acel cuib de vulturi se înălţa deasupra unei văi destul de mari, locuită în timpul verii de un cîrd de gîşte sălbatice. Ascunsă bine între munţi, nu prea

era cunoscută nici chiar de către laponi. În mijlocul văii se afla un iaz rotund, în care se găsea destulă hrană pentru bobocii de gîşte, iar pe malurile înverzite ale iazului, acoperite cu sălcii şi cu mesteceni pitici, se afla cea mai gustoasă păşune pe care şi-o puteau dori gîştele.

Totdeauna locuiseră vulturii sus pe stîncă şi gîşte sălbatice jos în vale. Vulturii răpeau în fiecare an cîteva gîşte, dar se fereau să ia prea multe, ca să nu le facă să plece de acolo. Gîştele sălbatice, la rîndul lor, trăgeau unele foloase de pe urma vulturilor. Deşi erau păsări răpitoare, ţineau la distanţă pe altele la fel cu ele, ori poate şi mai aducătoare de nenorociri.

Cîţiva ani înainte de plecarea lui Nils Holgersson în călătoria cu gîştele sălbatice, mama Akka din Kebnekajse, conducătoarea cîrdului de gîşte sălbatice, stătea într-o dimineaţă în fundul văii şi se uita la cuibul de vulturi. Vulturii plecau de obicei la vînătoare îndată după răsăritul soarelui ; iar Akka, în toate verile petrecute în acea vale, aştepta în fiecare dimineaţă să vadă dacă aveau de gînd să pornească după pradă devale, ori îşi luau zborul spre alte locuri de vînătoare.

Nu avu nevoie să aştepte mult şi îi văzu pe cei doi vulturi falnici părăsindu-şi cuibul de pe muchia stîncii. Zburau prin văzduh neasemuit de frumos, dar înfricoşător. Luară direcţia spre şes în jos, aşa că Akka scoase un suspin de uşurare.

Bătrîna gîscă nu mai clocea, nici nu mai hrănea pui. Vara îşi petrecea vremea preumblîndu-se de la un cuib la altul şi dînd sfaturi celorlalte gîşte cum să cloceaască şi să-şi îngrijească bobocii. În afară de asta, era cu ochii în patru, nu numai după vulturi, dar şi după vulpi albastre, după bufniţe şi după alţi duşmani pe care îi socotea primejdioşi pentru gîştele sălbatice şi pentru puii lor.

Pe la amiază, Akka pîndea iarăşi vulturii. Aşa făcea ea zi de zi în toate verile de cînd stătea acolo în vale. După felul cum zburau, îşi dădea seama cum le mersese la vînătoare şi dacă putea să aibă siguranţa că celelalte păsări de sub paza ei nu mai erau ameninţate de primejdie. În ziua aceea însă nu-i mai văzu pe vulturi venind înapoi.

„Ce naiba ! Oi fi îmbătrînit eu oare aşa de rău, încît să nu fi băgat de seamă ? îşi zise Akka după ce aşteptă cîtva timp. Vulturii doar trebuiau să se-ntoarcă de mult acasă !..."

Pîndi și după-amiază, așteptînd să vadă vulturii pe o ieșitură a stîncii, unde se odihneau de obicei și-și făceau siesta. Încercă să-i vadă și spre seară, cînd coborau să se scalde la iaz, dar zadarnic. Se tîngui iarăși că era o hodoroagă bătrînă și-și puse în gînd să nu-i scape a doua zi. Era atît de obișnuită să vadă vulturii deasupra ei, încît nu-și putea închipui că nu se mai înapoiaseră la cuibul lor.

A doua zi dimineața, Akka se trezi devreme, să stea iar la pîndă, dar tot nu văzu vulturii. În schimb, auzi în liniștea dimineții un strigăt de mînie și jale care părea să vină dinspre cuibul de vulturi.

„S-o fi întîmplat oare ceva sus acolo la vulturi ?" își zise ea. Își luă repede zborul și ajunse la o înălțime destul de mare, ca să se poată uita în cuib. Nu văzu însă nici vulturul, nici vulturoaica. Găsi numai un pui golaș care țipa de foame.

Akka se lăsă încet și șovăielnic spre cuibul de vulturi. Era un loc înfricoșător. Se vedea cît de colo că era adăpostul unor păsări de pradă. Pe jos erau împrăștiate oase albite, pene însîngerate și bucăți de piele, capete de iepuri, pliscuri de păsări și picioare de găinușe acoperite cu pene. Chiar și puiul de vultur, care stătea în mijlocul acestor rămășițe lugubre, avea o înfățișare respingătoare, cu pliscul mare, deschis, cu trupul grosolan și pufos și cu aripile încă neformate, ale căror pene păreau niște țepușe.

În cele din urmă, Akka își birui sila și se lăsă pe marginile, de teamă ca vulturii să nu se întoarcă la sălașul ginea cuibului. Se uita însă mereu cu neliniște în toate lor dintr-o clipă în alta.

— Bine că vine cineva în sfîrșit la mine ! strigă puiul de vultur. Dă-mi repede ceva demîncare !

— Ehei ! Mai încet cu graba ! zise Akka. Spune-mi întîi unde-ți sînt părinții ?

— Eu de unde vrei să știu ? Au plecat ieri dimineață și nu mi-au lăsat decît un leming [1] să-mi țină de foame cît or lipsi de-acasă. Păi le-am halit de mult, vezi bine ! Rușine să le fie părinților mei că mă lasă să mor de foame !

Pe Akka o prinse bănuiala că vulturii cei bătrîni fuseseră împușcați de vreun vînător și în sinea ei își zicea că, lăsîndu-le puiul să moară de foame, ar fi scăpat pentru totdeauna de pacostea acelor păsări răpitoare. Pe de altă parte

[1] Leming — o varietate de șoarece de cîmp (chițoran) din țările nordice.

însă, n-o lăsa totuşi inima să nu ajute un pui părăsit, pe cît îi stătea în putinţă.

— Ce stai şi te uiţi în toate părţile ? zise puiul de vulturi. Nu ţi-am spus să-mi aduci ceva de mîncare ?

Akka îşi întinse aripile şi zbură la iazul din vale. Nu trecu mult şi se întoarse la cuibul de vulturi cu un păstrăv în cioc. Cînd îl puse jos, în faţa puiului, acesta începu să pufnească de mînie.

— Crezi oare că pot să mănînc aşa ceva ? zise el, dînd peştele la o parte şi încercînd s-o stropească pe Akka cu pliscul. Adu-mi o găinuşă ori un leming ! Auzi ?

Akka lungi gîtul şi-l ciupi pe vulturaş de ceafă.

— Uite ce, îi răspunse ea. Dacă îţi fac rost de bucate, să fii mulţumit cu ce-ţi dau eu şi să nu mai faci nazuri. Părinţii tăi au murit şi nu te mai pot ajuta. Dacă vrei să mori însă de foame, aşteptînd găinuşe şi lemingi, n-ai decît. Eu nu te opresc !

Spunînd aceasta, Akka îşi văzu repede de drum şi nu se mai întoarse la cuibul de vulturi decît după citva timp. De voie, de nevoie, puiul mîncase peştele, iar cînd gîsca îi puse jos altul, îl înghiţi pe loc, deşi parcă în silă.

Akka avu pe urmă de furcă cu el. Vulturii cei bătrîni nu s-au mai întors, aşa că ea a trebuit să-i facă rost puiului de toată hrana de care avea nevoie. Îi dădea peşti şi broaşte, mîncăruri ce se vede că-i priau destul de bine, căci creştea mare şi se făcea voinic. Şi-a uitat repede părinţii, crezînd că Akka era adevărata lui mamă. Akka, pe de altă parte, ţinea mult la el, ca şi cum ar fi fost copilul ei. Ea a căutat să-i dea o creştere bună şi s-a străduit să-l dezveţe de a fi crud şi trufaş.

După cîteva săptămîni, Akka începu să bage de seamă că se apropia vremea năpîrlitului, aşa că nu avea să mai poată zbura. O lună întreagă i-ar fi fost peste putinţă să ducă mîncare puiului de vultur, care se afla astfel în primejdie să moară de foame.

— Ascultă, Gorgo — îi zise ea într-o zi — de mîine n-am să mai pot veni cu peşte la tine. Trebuie să alegi acuma una din două : ori stai aici sus pe stîncă şi mori de foame, ori te-ncumeţi să zbori devale, deşi te-ar putea costa şi asta viaţa. Dar de izbîndeşti, o să ai acolo mîncare berechet.

Fără să pregete măcar o clipă, vulturaşul se sui pe marginea cuibului şi, avînd grijă să măsoare cu privirea

distanța pînă în fundul văii, odată își întinse aripioarele și își făcu vînt. Se rostogoli el de cîteva ori în văzduh, dar pînă la urmă se folosi de aripi cu destulă dibăcie, așa că ajunse jos în vale aproape teafăr.

Acolo, Gorgo își petrecu vara în societatea bobocilor de gîscă cu care se făcu bun prieten. În credința că era și el cu boboc, căuta să trăiască la fel ca ei. Cînd înotau pe iaz, se lua după cîrd pînă ce era gata să se înece. Se simțea foarte umilit că nu putea învăța să înoate și într-o bună zi se duse la Akka să se jeluiască.

— De ce nu pot înota și eu ca ceilalți boboci? întrebă el.

— Pentru că ți s-au strîmbat gheațele și ți s-au făcut degetele prea mari cît ai stat acolo sus pe stîncă, îl lămuri Akka. Nu-ți face însă inimă rea din pricina asta. O să fii și tu în orice caz o pasăre vrednică.

Aripile vulturașului crescuseră repede destul de mari ca să se poată avînta în zbor. Nu-i dădu însă prin gînd să se folosească de ele decît în toamnă, cînd învățară să zboare bobocii de gîscă. Îi venise și lui acuma vremea să se mîndrească nevoie mare, căci se dovedise neîntrecut în acest sport. Tovarășii săi nu stăteau niciodată în văzduh mai mult decît aveau nevoie să stea, în timp ce el stătea acolo toată ziua și se desprindea cu arta zborului. Nu aflase încă pînă atunci că se trăgea din alt neam decît gîștele. Dar, de la o vreme, observă totuși o mulțime de lucruri care îl mirau și o tot sîcîia pe Akka cu întrebările.

Așa se face că într-o bună zi puiul de vultur o întrebă:

— De ce fug, mamă Akka, găinușele și lemingii și se ascund prin tufișuri cînd cade umbra mea pe munte? De ceilalți boboci de gîscă de ce nu se tem oare așa de mult?

— Aripile tale au crescut prea mari cît ai stat sus pe munte, îl lămuri Akka. Din cauza lor se sperie de tine găinușele și lemingii. O să fii și tu în orice caz o pasăre vrednică.

Cînd se așternu toamna, sosi pentru gîștele sălbatice vremea plecării. Gorgo zbură și el în cîrdul lor. Își închipuia și acum că era una din ele. Văzduhul era însă plin de păsări care plecau spre miazăzi și în rîndul lor se iscă larmă mare cînd o văzură pe Akka cu un vultur în cîrdul ei. Stolul gîștelor sălbatice era împresurat mereu de roiuri de păsări curioase, care își exprimau

zgomotos uimirea. Akka le ruga să tacă, dar era cu neputință de închis atîtea pliscuri gălăgioase.

— De ce spun despre mine că-s vultur ? întrebă Gorgo mereu, din ce în ce mai întărîtat. Ce, au orbul găinilor ? Nu văd că-s gîscă sălbatică ? Doar nu-s mîncătoare de păsări, care își sfîșie semenele. Cum îndrăznesc oare să-mi dea un nume așa de urît ?

Într-o zi, gîștele zburau pe deasupra unei gospodării țărănești, în ograda căreia o mulțime de găini ciuguleau de zor pe o movilă de gunoi.

— Un vultur ! Un vultur ! începură să strige îngrozite găinile, fugind care încotro să-și caute adăpost. Gorgo însă, care auzise vorbindu-se despre vulturi ca despre niște răufăcători, nu-și putu stăpîni mînia. Își întinse aripile, se abătu glonț la pămînt și își înfipse ghearele în una din găini.

— Te-nvăț eu minte să nu mai spui că-s vultur ! zise el furios, ciupind găina cu clonțul.

În aceeași clipă, o auzi pe Akka chemîndu-l din văzduh. Ascultător, vulturașul căută în sus. Gîsca veni în zbor spre el și începu să-l dojenească.

— Ce poznă mi te-ai apucat să faci ? strigă ea, lovindu-l cu pliscul. Așa ! Ai vrut să omori biata găină ? Rușine să-ți fie ! În timp ce puiul de vultur, primea fără să cîrtească mustrarea gîștei sălbatice, cîrdurile mari de păsări dimprejur dezlănțuiră o adevărată furtună de zeflemele. Auzindu-le, vulturașul se întoarse spre Akka cu priviri furioase, de parcă ar fi avut de gînd să tabere asupra ei. Se răzgîndi însă repede și, avîntîndu-se cu toată puterea în văzduh, se înălță atît de sus, încît nici un strigăt nu mai avea cum să ajungă pînă la el. Cît mai putea să fie zărit de către gîștele sălbatice, se roti la mare înălțime deasupra lor.

Peste trei zile apăru din nou în cîrdul gîștelor.

— Acum știu cine sînt, îi spuse el lui Akka. Deoarece sînt vultur și nu gîscă sălbatică, vreau să-mi trăiesc viața așa cum îi șade bine unui vultur. Cred însă că putem rămîne prieteni. Nu te voi ataca niciodată și nici pe ai tăi nu-i voi ataca.

Akka avea însă ambiția să facă dintr-un vultur o pasăre blîndă, care să nu cășuneze nimănui vreun rău, și nu putea admite ca vulturașul să fie de capul lui.

— Cum îți închipui că aș putea fi prietenă cu o pasăre care își mănîncă semenele ? zise ea. Du-ți viața așa cum te-am învățat eu și atunci poți merge mai departe în cîrdul meu, ca și pînă acum !

Vezi însă că atît ea cît și vulturul erau două păsări mîndre și de nezdruncinat în hotărîrea pe care o luaseră, nici una din ele nevrînd să se dea bătută. Sfîrșitul a fost că Akka i-a interzis vulturului să mai stea în preajma gîștelor. Era atît de pornită împotriva lui, încît nimeni nu cuteza să-i rostească numele în fața ei.

După întîmplarea asta, Gorgo a cutreierat țara de unul singur ca o pasăre răpitoare. Uneori era mîhnit, îl cuprindea atunci dorul de vremea cînd se credea o gîscă sălbatică și se juca cu bobocii zburdalnici. Printre animale avea faima unei păsări îndrăznețe. Ele spuneau de obicei că vulturul nu știa decît de frica mamei sale vitrege, Akka. În același timp povesteau însă despre el că niciodată nu atacase o gîscă sălbatică.

În captivitate

Gorgo nu avea decît trei ani. Nu se gîndise niciodată să-și caute o soață și să-și dureze o așezare statornică undeva. S-a întîmplat însă că într-o zi fu prins de un vînător și vîndut la Skansen. Acolo se mai aflau încă doi vulturi : zăceau închiși tustrei într-o colivie făcută din sîrmă și din zăbrele de fier. Colivia era așezată afară și era atît de mare, încît au încăput în ea doi copaci precum și un bolovan mare, puși acolo ca să se poată simți vulturii ca la ei acasă. Totuși ei tînjeau. Ședeau mai toată ziua nemișcați în același loc. Frumoasele lor pene negre erau zbîrlite și fără luciu, iar în ochii lor stinși se puteau citi dorul de libertate, dorul de înălțimile văzduhului.

În prima săptămînă de captivitate, Gorgo a mai fost el treaz și vioi cît a mai fost, dar mai apoi l-a cuprins și pe el un fel de toropeală. Stătea liniștit la locul lui, ca și ceilalți vulturi, se uita țintă drept înainte, fără să vadă ceva și nemaiținînd seamă de trecerea timpului.

Într-o zi, pe cînd ședea așa în amorțeală, auzi că-l cheamă cineva de jos, dinafara coliviei. Copleșit de toropeală, nici nu avu curajul să se uite în jos.

— Cine mă cheamă ? întrebă el.

— Cum, Gorgo, nu mă mai cunoști ? Sînt Năpîrsoc, care zburam înainte cu gîștele sălbatice.

— Și pe Akka au prins-o ? întrebă Gorgo cu un ton ca și cum ar fi căutat să-și adune gîndurile după un somn lung.

— Nu, Akka, gîscanul alb și tot cîrdul sînt acum sus, în Laponia ! Toți bine, sănătoși ! răspunse băiatul. Numai pe mine m-au prins.

În timp ce vorbea, Năpîrstoc îl văzu pe Gorgo întorcîndu-și privirile și începînd să se uite sus în văzduh cum se uita odinioară.

— Vultur falnic ce ești — strigă el — crezi c-am uitat că m-ai dus o dată înapoi la gîștele sălbatice și că ai cruțat viața gîscanului alb ? Spune-mi, rogu-te, cum aș putea să-ți fiu de ajutor !

Gorgo își ridică atunci capul.

— Nu-mi tulbura liniștea, Năpîrstoc, zise el. Eu visez acum că plutesc liber sus în văzduh. Nu vreau să fiu treaz.

— Mișcă-te și aruncă-ți privirea să vezi ce se petrece în jurul tău, îl îndemnă băiatul. Altfel o să ajungi în halul în care se află ăști doi vulturi, sărmanii !

— Da ! Vreau să fiu ca ei. Sînt cufundați atît de mult în vise, încît nimic nu-i mai poate tulbura, zise Gorgo.

Cînd veni noaptea și tuștrei vulturii dormeau, se auzi un rîcîit ușor în rețeaua de sîrmă de pe acoperișul coliviei. Cei doi prizonieri bătrîni nu se sinchisiră de acel zgomot, dar Gorgo se trezi.

— Cine e ? Cine umblă sus pe acoperiș ? întrebă el.

— Eu sînt, Gorgo, Năpîrstoc, răspunse băiatul. Pilesc sîrma, ca să poți fugi.

Vulturul își ridică atunci capul. Noaptea fiind luminoasă, îl văzu pe băiat pilind rețeaua de sîrmă întinsă deasupra coliviei. Avu o clipă de nădejde, dar apoi îl cuprinse iarăși descurajarea.

— Eu sînt o pasăre mare, Năpîrstoc ! zise el. Cum ai să poți pili atîta sîrmă, ca să pot ieși afară ? Mai bine lasă-te păgubaș !

— Tu vezi-ți de somn și n-avea nici o grijă, îi răspunse băiatul. Nu cred să isprăvesc totul în noaptea asta și nici mîine seară, însă voi face tot ce-mi stă în putință să te salvez ; că de mai stai aici, va fi vai și-amar de tine !

Peste puțin, Gorgo adormi buștean. Cînd se trezi însă a doua zi, băgă de seamă că fuseseră pilite o mulțime de fire de sîrmă. În ziua aceea nu s-a mai simțit așa de somnoros ca în ajun. Dădea din aripi și sărea lăsîndu-se pe ele, ca să-și desmorțească încheieturile.

Într-o dimineață, cînd se crăpă de ziuă, Năpîrstoc veni să-l trezească pe vultur.

— Încearcă acuma, Gorgo ! îl îndemnă el.

Vulturul se uită în sus. Băiatul pilise într-adevăr atît de multe fire, că se făcuse o deschizătură mare în rețeaua de sîrmă. Gorgo dădu din aripi și încercă să treacă prin ea. De cîteva ori nu izbuti, căzînd înapoi în colivie, dar în cele din urmă birui greutatea și se văzu deodată slobod în văzduh.

Zbura acum falnic, avîntîndu-se spre nori. Micul Năpîrstoc se uita la el cu melancolie, tînjind să vină și la el cîteva să-i dea libertatea.

La drept vorbind, băiatul era acum la Skansen ca la el acasă. Făcuse cunoștință cu toate animalele care se aflau acolo și legase prietenie cu multe din ele. Trebui să recunoască totuși că în parcul acela nemăsurat de mare erau multe lucruri de văzut și de învățat, așa că nu i s-ar fi urît niciodată să stea în preajma lui. Gîndurile lui zburau însă mereu la gîscanul Martin și la gîștele sălbatice care-i fuseseră tovarășe de drum.

— Dacă n-aș fi legat de făgăduiala pe care am dat-o, aș găsi eu o pasăre care să mă ducă la ele.

Ar putea să pară ciudat că Klement Larsson nu-i redase băiatului libertatea, dar nu trebuie să pierdem din vedere cît fusese de zăpăcit cînd se despărțise de Skansen. În dimineața plecării definitive, se gîndise totuși să pună mîncare băiatului într-o strachină albastră, însă din păcate nu găsise nici una. În afară de asta, se îngrămădiseră în juru-i toți slujitorii de la Skansen : laponi, delecarliene, salahori și grădinari, ca să-și ia rămas-bun de la el, și nu avusese timp să facă rost de o strachină albastră. Se apropiase ora plecării și, în cele din urmă, nu văzu alt mijloc decît să-l roage pe un bătrîn lapon să-i dea o mînă de ajutor.

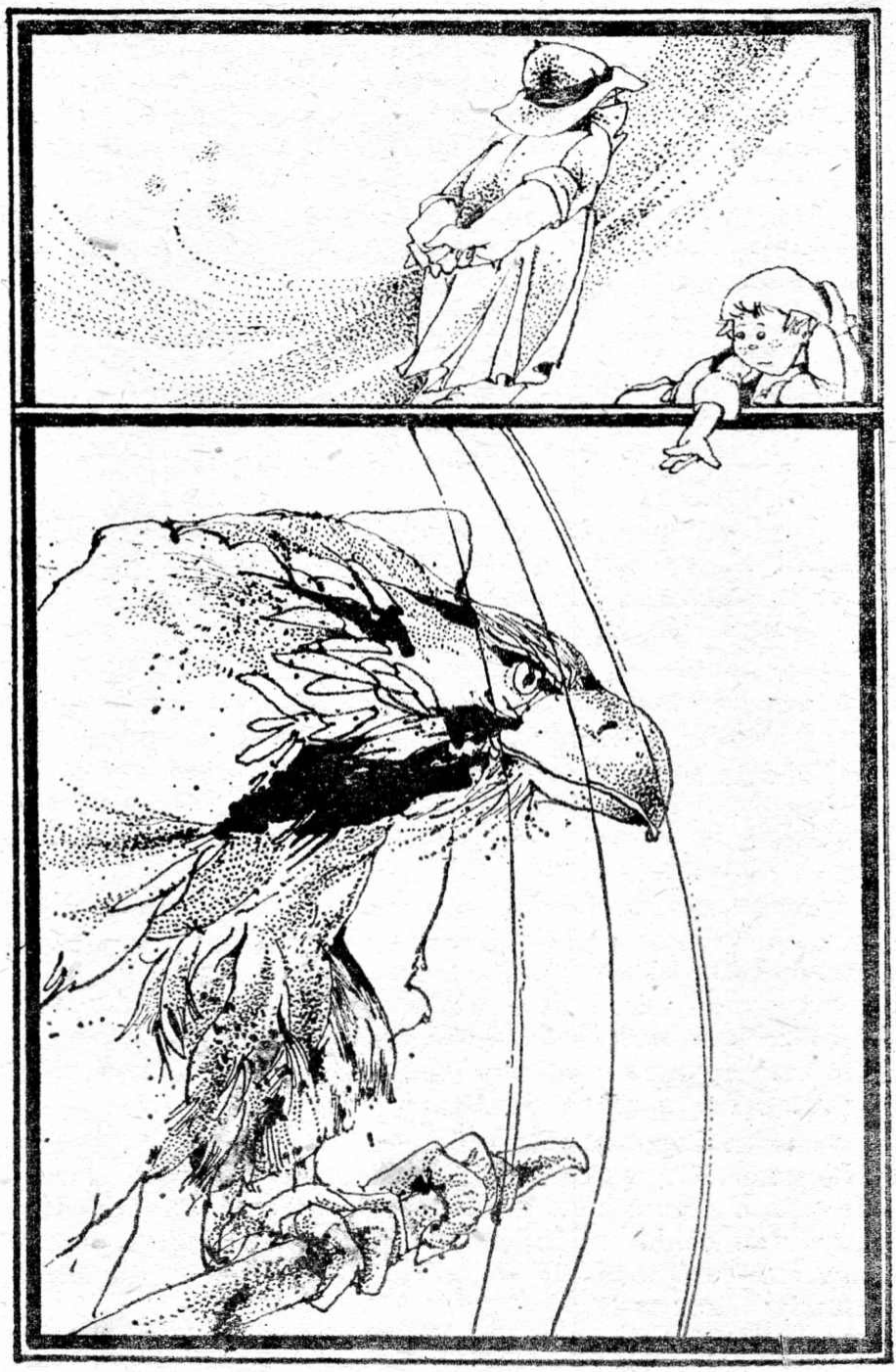

— Aici, la Skansen — zise Klement — avem un spiriduș căruia îi dau puțină mîncare în fiecare dimineață. Dacă vrei să-mi faci un serviciu, uite, îți dau bani și cumpără, te rog, cu ei o strachină albastră, iar în fiecare dimineață pune-i-o cu puțin lapte și arcapaș sub scara casei.

Bătrînul lapon se uită la el cu uimire, dar Klement nu avea răgaz să-i deslușească lucrurile mai pe larg, deoarece trebuia să se ducă la gară.

Cît despre lapon, acesta se duse într-adevăr la Djurgords-Staden [1] să cumpere o strachină. Dar, ca un făcut, negăsind una albastră care să-i placă, a cumpărat una albă. Iar în acea strachină albă a pus mîncare pentru spiriduș, fără să uite vreodată sau să întîrzie, în fiecare dimineață.

În felul ăsta, băiatul n-a putut să fie dezlegat de făgăduiala sa. Știa prea bine că bătrînul era plecat și că n-avea cine să-l oprească. Dar cuvîntul dat era cuvînt : el nu avea voie să plece.

În noaptea aceea, Năpîrstoc fu mai dornic de libertate ca oricînd, căci era acum primăvară de-a binelea. Pe drum, cu gîștele sălbatice, o dusese greu de multe ori din cauza frigului și a vremii rele ; iar cînd venise la Skansen, își zicea că era poate mai bine că-și întrerupsese călătoria, căci altfel cu siguranță că ar fi degerat ajungînd în Laponia în luna mai.

Acum era însă cald, pămîntul înverzise, mestecenii și plopii erau înveșmîntați cu frunze lucioase ca mătasea, cireșii, ba chiar toți pomii roditori erau încărcați de floare, iar cei mici aveau deja fructe verzi pe crengi ; stejarii își făceau frunzele sul cu multă precauțiune, iar mazărea, fasolea și varza creșteau văzînd cu ochii pe straturile grădinilor de zarzavat din Skansen.

„Și în Laponia o fi acum cald și frumos, se gîndea Năpîrstoc. Ce n-aș da să fiu călare pe giscanul Martin în dimineața asta ! Cu ce plăcere nespusă aș străbate văzduhul călduț și liniștit și m-aș uita jos pe pămînt, așa cum e împodobit acum cu iarbă verde și smălțuit cu flori frumoase."

[1] **Djurgords-Staden** — (pron. yu'r-go'rs-sta'den) numele cartierului din partea de apus a insulei pe care se află parcul Skansen.

Stînd așa cu gîndul la astfel de lucruri, se pomeni deodată cu vulturul, care se lăsă din văzduh ca o săgeată și se așeză lîngă el pe acoperișul coliviei.

— Am vrut să-mi încerc aripile, ca să văd dacă mai sînt bune la ceva, zise Gorgo. Ce credeai tu ? Că aveam de gînd să te las aici prizonier ? Hai, așează-te în spatele meu, să te duc înapoi la tovarășele tale de drum !

— Așa ceva nu e cu putință ! îi răspunse băiatul. Mi-am dat cuvîntul c-o să stau aici pînă ce voi fi pus în libertate.

— Nu mai vorbi prostii ! zise Gorgo. În primul rînd, ai fost adus aici fără voia ta. Iar pe urmă te-au pus să făgăduiești că vei rămîne aici cît or socoti ei de cuviință.

— Sînt silit totuși să-mi respect făgăduiala, zise Năpîrstoc. Îți mulțumesc din suflet pentru bunele tale intenții, dar nu mă poți ajuta.

— Nu pot ? ! făcu atunci Gorgo. Stai să vezi tu îndată !

În aceeași clipă, vulturul îl înșfăcă pe Nils Holgersson cu ghearele sale mari și puternice și, înălțîndu-se cu el în văzduh, luă direcția spre miazănoapte.

PE DEASUPRA PROVINCIEI GĂSTRIKLAND

O cingătoare de mare preț

Miercuri, 15 iunie

Vulturul zbură înainte pînă-ce ajunse hăt dincolo de Stockholm. Acolo se lăsă jos pe un deal împădurit și dădu drumul băiatului, pe care îl ținuse pînă atunci strîns în gheare. Năpîrstoc nu se simți însă liber decît după ce o luă la fugă înapoi spre oraș, cît îl țineau picioarele.

Gorgo făcu o săritură lungă, îl ajunse pe băiat și puse piciorul pe el.

— Ți-ai pus de gînd să te întorci la închisoare ? întrebă el.

— Ce-ţi pasă ţie ? Mă duc unde vreau, răspunse băiatul, încercînd să fugă din nou.

Vulturul îl înşfăcă atunci vîrtos cu ghearele, se ridică în văzduh şi plecă mai departe spre miazănoapte.

Gorgo zbură astfel cu băiatul pe deasupra întregii provincii Uppland şi nu se opri decît la căderea cea mare de apă de la Älvkarleby. Acolo se lăsă pe un bolovan de la mijlocul rîului, chiar sub căderea spumegîndă de apă, şi-i dădu iar drumul prizonierului său.

Băiatul îşi dădu seama numaidecît că nu mai putea cu nici un chip s-o ia din loc de lîngă vultur. Deasupra lui era căderea de apă cu spuma ei albă, iar de jur împrejur apa rîului curgea ca un şuvoi năvalnic. Era foarte amărît că fusese silit să-şi calce cuvîntul dat. Se întoarse cu spatele spre vultur, nevoind să vorbească cu el.

Întrucît îl aşezase însă într-un loc de unde nu se mai temea că o să poată fugi, vulturul îşi deşertă acum sacul cu amintiri şi-i povesti băiatului că fusese crescut de Akka de la Kebnekajse, arătîndu-i apoi şi cum ajunsese să fie duşmanul mamei sale adoptive.

— Cred că înţelegi acum, Năpîrstoc, de ce vreau să te duc înapoi la gîştele sălbatice, zise Gorgo în cele din urmă. Am auzit că te bucuri de multă trecere în ochii lui Akka şi am vrut să te rog să mijloceşti împăcarea noastră.

Imediat ce se convinse că vulturul nu-l răpise numai aşa, dintr-o toană a lui, băiatul se purtă cu el prietenos.

— Ţi-aş împlini cu dragă inimă dorinţa — zise Năpîrstoc — dar sînt legat de cuvîntul dat.

El povesti la rîndul său vulturului cum ajunsese prizonier şi într-un sfîrşit îi arătă că Klement Larsson plecase de la Skansen fără să-l pună în libertate.

Vulturul nu voia totuşi să renunţe la planurile sale.

— Ascultă aici la mine, Năpîrstoc, zise el. Aripile mele te pot duce oriunde, iar ochii mei pot descoperi tot ce vrei să găseşti. Spune-mi cum arată omul care te-a silit să-i dai cuvîntul. Îl voi căuta şi te voi duce la el. Pe urmă va fi treaba ta să-l convingi să-ţi redea libertatea.

Propunerea îi surîse băiatului.

— Se vede de la o poştă, Gorgo, că ai avut o mamă înţeleaptă ca Akka, zise el.

Îl descrise apoi amănunțit pe Klement Larsson, adăugind că auzise la Skansen despre bătrîn că era de fel din Hälsingland.

— Mă tem că făgăduiești mai mult decît ești în stare să faci, zise Năpîrstoc.

— Aș fi un vultur nevrednic dacă n-aș fi în stare să fac măcar atîta lucru, răspunse Gorgo.

La plecarea de la Älvkarleby, Gorgo și Năpîrstoc erau buni prieteni. Băiatul călărea acum pe vultur și avu iar prilejul să vadă cîte ceva din ținuturile pe deasupra cărora trecea.

Vulturul îl duse cu mare iuțeală pe deasupra provinciei Gästrikland. În partea de miazăzi a acestei provincii erau destule lucruri care să poată desfăta privirea. Putea fi văzut acolo un șes întins, acoperit mai peste tot cu păduri de brazi. Mai spre miazănoapte se întindea însă de-a curmezișul provinciei, de la hotarul Dalecarliei pînă la golful Botnic, un ținut încîntător, cu dealuri împădurite, cu lacuri strălucitoare și cu ape iuți. Erau acolo sate populate, șosele și căi ferate ce se încrucișau unele cu altele, case înconjurate de pajiști verzi, nespus de frumoase, și grădini înflorite ce umpleau văzduhul cu mireasma lor.

De-a lungul cursurilor de apă se înșiruiau mai multe uzine metalurgice, la fel cu cele pe care băiatul le văzuse în Bergslagerna. Se țineau lanț, la distanțe aproape egale una de alta, pînă la mare, unde se afla un oraș cu case mari, albe. Spre nord de acest ținut bogat se aflau iarăși păduri întunecoase, însă terenul nu mai era șes, ci plin de dealuri și de văi, ca o mare zbuciumată.

„Țara asta e îmbrăcată cu fustă de crengi de brad și cu bluză de granit, își zise Năpîrstoc. La brîu are însă o cingătoare de mare preț, fără pereche în lume, căci e brodată cu lacuri albastre și cu boschete înflorite, iar uzinele mari metalurgice o împodobesc cu un șirag de nestemate, agrafa ei fiind un oraș întreg, cu castel, cu biserici și cu multe case mari și arătoase."

După ce călătorii străbătură o bună parte din ținutul păduros de la miazănoapte, Gorgo se lăsă pe culmea unui munte pleșuv:

Ziua pădurii

Pe creasta lată a muntelui unde vulturul Gorgo îl lăsase pe Năpîrstoc, se dezlănțuise cu zece ani în urmă un foc mare. Copacii carbonizați fuseseră doborîți la pămînt și cărați de acolo, iar marginile locului pîrjolit de foc și învecinate cu pădurea rămasă teafără începuseră să se îmbrace cu vegetație. Cea mai mare parte a înălțimii era însă goală și îngrozitor de pustie. Printre stînci se vedeau cioturi negre — mărturii că pe locurile acelea fusese cîndva o pădure mare și frumoasă — însă din pămînt nu răsărea nici un vlăstar de copac.

Oamenii se mirau că vîrful muntelui se împădurea din nou așa de încet, dar nimănui nu-i trecea prin gînd că, pe vremea cînd izbucnise focul, pămîntul era lipsit de umezeală din cauza unei secete îndelungate. De aceea, nu numai că arseseră copacii și că fusese stîrpit tot ce creștea pe pămînt: iarba-neagră, rozmarinul sălbatic, mușchiul și afinul, dar și țărîna care acoperea stînca muntelui se uscase, făcîndu-se ca cenușa. La cea mai ușoară adiere se ridica vîrtej în văzduh și, deoarece culmea muntelui era în bătaia vîntului mai tot timpul, stîncile fuseseră măturate bine. Apa de ploaie tîra firește și ca țărîna, iar muntele, după ce fusese măturat astfel de vînt și spălat de apă zece ani de-a rîndul, era atît de pleșuv, încît oricine ar fi crezut că va rămîne pustiu pînă la sfîrșitul lumii.

Într-o zi pe la începutul verii însă, toți copiii din comuna pe teritoriul căreia se afla acel munte pîrjolit de foc s-au adunat în fața uneia din școli. Fiecare copil avea pe umeri o sapă sau o cazma, iar în mînă un coșuleț cu merinde. După ce s-au adunat toți, au pornit într-un convoi lung spre pădure.

Înaintea lor era purtat steagul, iar învățătorii și învățătoarele mergeau pe de lături. Convoiul era urmat de doi pădurari și de un cal cu o povară de răsaduri de pini și de sămînță de brad.

Convoiul nu se oprea în nici una din păduricile de mesteceni, ci se adîncea mereu în pădure. Mergea pe poteci vechi de stîne, iar vulpile își iteau capetele din vizuini și se întrebau curioase ce fel de păstori erau acei drumeți. Convoiul trecea și pe lîngă locuri unde

toamna se făceau cărbunării de mangal, iar ciocănitoarele își frecau pliscurile și se întrebau ce fel de cărbunari erau cei care pătrundeau în pădure.

În cele din urmă, convoiul ajunse pe culmea pleșuvă și arsă a muntelui. Pietrele de acolo erau goale, fără lujerii gingașei linee [1] care le îmbrăca altădată, iar stîncile se înălțau lipsite de frumosul mușchi argintiu și de lichenul alb, grațios, al renilor. În jurul apei negre, strînse prin crăpături și văgăuni, nu se vedeau nici tulpine de măcriș-iepuresc, nici frunze de rodul-pămîntului. Peticele de pămînt care mai rămăseseră prin crăpături și printre pietre nu aveau pe ele nici ferigă, nici scînteioară, nici vreuna din buruienile verzi, roșii, moi și drăgălașe ce cresc de obicei prin pădure.

Cînd s-au împrăștiat copiii din comună pe acea culme pleșuvă de munte, parcă s-a luminat deodată pe tot cuprinsul ei : venise veselia, sănătatea și frumusețea îmbujorată. Venise tinerețea și însuflețirea. Sărmanul munte părăsit se trezea parcă la o viață nouă.

După ce copiii se odihniră și mîncară, puseră mîna pe sape și pe cazmale și începură să lucreze. Pădurarii le arătară ce aveau de făcut, iar ei sădiră o plantă după alta pe toate locușoarele de pămînt pe care izbutiră să le descopere.

În timp ce sădeau astfel, făceau pe grozavii și vorbeau unii cu alții, spunîndu-și că micile lăstare puse de ei în pămînt aveau să lege țărîna, împiedicînd-o să mai fie suflată de vînt. Ba o să se formeze chiar o nouă țărînă sub copaci. În ea vor cădea semințe, iar peste cîțiva ani aveau să culeagă zmeură și afine acolo unde nu erau acum decît stînci. Puieții sădiți de ei urmau să ajungă cu vremea copaci mari, din lemnul cărora se vor construi poate cîndva case impunătoare și corăbii frumoase.

Dacă n-ar fi venit ei acolo să sădească puieți ori să pună sămînță, cît se mai găsea încă puțin pămînt prin crăpături, toată țărîna ar fi fost luată de vînt și de apă, iar muntele n-ar mai fi fost niciodată împădurit.

— Bine că sîntem aici ! ziseră copiii. Am sosit în ultima clipă.

[1] Linnea — (Linnea borealis) o plantă ornamentală, cu flori gingașe, din familia caprifoliaceelor, care crește în țările nordice. Numele i-a fost dat de către învățatul olandez Gronovius, care a dedicat-o marelui naturalist suedez Linné.

Se simțeau nespus de mîndri de misiunea lor.

În timp ce lucrau acolo pe munte, părinții lor, acasă, erau curioși să știe ce ispravă le făceau odraslele.

Credința lor era că mititeii nu erau în stare să sădească o pădure. În orice caz, le-ar fi făcut plăcere să-i vadă la lucru. Oricare le-ar fi fost părerea, fapt e că au luat pe urmele copiilor drumul pădurii. Pe potecile de stînă se întîlniră cu mai mulți vecini.

— Vreți să vă duceți sus, unde a ars pădurea, oameni buni ?

— Da, într-acolo mergem.

— Ca să vedem copiii ?

— Da, să vedem ce ispravă fac.

— Ei, un fel de joacă acolo !...

— Cum or să poată sădi niște copii atîția copaci ?

— Noi în orice caz am adus ibricul de cafea, să le dăm ceva cald de băut. Și le-am mai adus și altă mîncare dacît ce și-au luat în coșulețul cu merinde.

Părinții se suiră apoi pe culmea muntelui și rămaseră încîntați de priveliștea mulțimii de copii cu chipuri îmbujorate, împrăștiați în toate părțile pe stînci. Îi văzură însă la lucru și observară că unii din ei sădeau plante, alții săpau brazde ori semănau sămînță, iar alții smulgeau iarba-neagră, ca să nu înăbușe puieții. Constatară astfel cu mulțumire că toți copiii luaseră treaba în serios și munceau de zor, abia găsind vreme să-și ridice ochii de jos.

Tatăl unuia din copii cătă lung la ei, iar pe urmă începu să smulgă și el iarba-neagră. Așa, de mîntuială oarecum. Copiii făceau însă pe dascălii, căci deprinseseră bine meșteșugul și îi învățau pe părinți cum să procedeze.

Și astfel, cei mari, care veniseră doar să-și vadă copiii, se înfovărășiseră cu ei la treabă. Munca era acum, firește, mult mai plăcută. Mai trecu ce mai trecu și copiii căpătară un nou ajutor.

Se vădi curînd că mai era nevoie de unelte, așa că doi băieți iuți de picior fură trimiși în sat, să mai aducă sape și cazmale. Trecînd pe lîngă casele gospodarilor, lumea ieșea la poartă și-i întreba :

— Ce este, copii ? S-a întîmplat vreo nenorocire ?

— Nu s-a întîmplat nimic, dar tot satul e sus pe munte la săditul pădurea și mai avem nevoie de niscaiva sape și cazmale.

— Păi dacă tot satul e acolo, atunci ne ducem și noi !

Şi puhoiul de oameni începu să urce spre muntele cel pleşuv. Ajunşi acolo stătură mai întîi la o parte şi se uitară la ceilalţi, dar pe urmă se apucară şi ei de treabă.

O fi el plăcut să semeni primăvara ogorul şi să aştepţi să răsară mai tîrziu bucatele pe el, dar treaba de acolo de pe munte era şi mai ispititoare.

Din semănătura de aici nu aveau să iasă numai paie, ci copaci puternici, cu trunchiuri înalte şi cu ramuri zdravene. Nu mai era vorba de asigurat recolta dintr-o vară, ci o vegetaţie ce va dura ani de zile.

O ZI ÎN HÄLSINGLAND

O frunză mare verde

Joi, 16 iunie

A doua zi, Năpîrstoc trecu pe deasupra provinciei Hälsingland. Aceasta se întindea sub el cu lăstare tinere şi verzi în pădurile de conifere, cu frunziş nou de mesteceni în dumbrăvi, cu pajişti proaspete pe cîmpii şi cu bucate răsărite pe ogoare. Era un ţinut înalt şi muntos, străbătut însă la mijloc de o vale largă şi luminoasă, din care se desfăceau, pe ambele laturi, alte văi, unele inguste şi scurte, altele largi şi lungi.

„Aş putea asemui ţara asta cu o frunză — îşi zicea băiatul — căci e verde ca frunza, iar văile se răsfiră pe ea întocmai ca vinişoarele unei frunze."

Din valea cea mare, principală, se desprindeau mai întîi alte două, tot mari, una spre răsărit şi alta spre apus. Pe urmă se desprindeau numai vîlcele pînă hăt-departe, spre miazănoapte. Acolo se formau alte două braţe mari. Pe urmă valea principală urma drept înainte, după care se îngusta şi dispărea în pustiu.

În valea principală curgea un rîu larg şi impunător, care în multe părţi se lăţea, formînd lacuri. În apropierea

rîului se întindeau cîmpii presărate cu şoproane dese, iar după ele se vedeau întinzîndu-se ogoare. La hotarul văii, unde începea pădurea, se înălţau case ţărăneşti. Mari şi solide, se ţineau lanţ una după alta, într-un şir neîntrerupt.

Înainte de revărsatul zorilor, prin gospodăriile ţărăneşti domnea o mare însufleţire. Uşile de la grajduri, care în acest ţinut se construiau mari, înalte, cu coşuri de sobă şi cu ferestre largi, erau deschise vraişte şi vacile ieşeau afară în bătătură. Vitele frumoase şi albe, de statură mică şi mlădioase, sprintene şi pline de voie bună, săreau prin ogrăzi ca nişte copii la joacă. Din grajduri ieşeau de asemenea viţei şi oiţe, care zburdau cu voioşie de parcă toată lumea ar fi fost a lor.

Curţile caselor se înviorau clipă cu clipă. Nişte fetişcane cu traiste în spinare forfoteau printre vite. Un flăcău cu o nuia lungă în mînă aduna oile. Un căţeluş alerga printre vaci şi lătra la cele care voiau să-l împungă cu coarnele. Gospodarul înhăma calul la o căruţă, pe care o încărca cu alimente.

Ori că toţi ţăranii din Hälsingland aveau obiceiul să-şi trimită vitele la pădure în aceeaşi zi, ori că acest lucru s-a întîmplat numai în acel an, nu ştiu. Vorba e că Năpîrstoc vedea convoaiele de oameni şi de animale ieşind din fiecare vale şi din fiecare gospodărie, pătrunzînd în pădurea pustie şi însufleţind-o.

Vulturul Gorgo era sigur că-l va găsi pe Klement Larsson printre oamenii care mergeau spre pădure. De cîte ori zărea un convoi de vite, se lăsa din zbor şi îl cerceta cu privirea lui ageră. Trecea însă un ceas după altul şi tot nu-l găsea.

După mult cutreier, vulturul ajunse spre seară într-un ţinut muntos şi pustiu, la răsărit de valea cea mare din mijloc. Acolo văzu iar o stînă, la care sosiseră nişte oameni cu vitele lor. Bărbaţii tăiau lemne, iar fetele mulgeau vacile.

— Uite colo ! zise Gorgo însufleţindu-se. Cred c-am dat peste el. Coborî, şi băiatul constată spre marea lui uimire că vulturul avea dreptate. Moşneguţul Klement Larsson era acolo la stînă şi tăia lemne.

Gorgo se lăsă în desişul pădurii ceva mai încolo de căsuţă.

— Am împlinit, precum vezi, sarcina pe care mi-am luat-o, zise el dînd din cap cu mîndrie. Tu caută acum să intri în vorbă cu omul. În ăst timp eu voi sta colo sus în vîrful pinului şi te voi aştepta.

Noaptea de anul nou al animalelor

Oamenii îşi isprăviseră treburile la stînă, cinaseră şi stăteau acum la taifas. Nu mai fuseseră de multă vreme în pădure într-o noapte de vară şi parcă nimănui nu-i venea să se ducă la culcare. La foc era destulă lumină şi fetele hărniceau de zor cu lucrul de mînă. Uneori însă ridicau capul de pe lucru, se uitau în pădure şi zîmbeau.

— Acuma sîntem iarăşi aici, ziseră ele învăluite în liniştea adîncă a pădurii, uitînd de satul în care trăiau, cu toate necazurile lui. Cînd erau acasă şi se gîndeau că vor sta toată vara în singurătatea pădurii, li se părea că nu vor putea să suporte chinul ăsta. Cum se vedeau însă la stînă, ziceau că nicăieri nu-şi petreceau vremea mai bine.

S-a întîmplat că veniseră în ospeţie acolo fete şi flăcăi de la nişte stîne megieşe, aşa că era multă lume adunată pe pajiştea din faţa caselor. O discuţie mai ca lumea nu se înfiripa însă. Bărbaţii urmau să se întoarcă a doua zi acasă, iar fetele le dădeau mici însărcinări, rugîndu-i să transmită urări de bine celor din sat. Cam asta era tot ce se vorbea.

Cea mai în vîrstă dintre fete se opri deodată cu lucrul şi zise foarte veselă :

— N-ar trebui să stăm aşa ca muţii în seara asta. Avem doar în mijlocul nostru doi oameni cu darul poveştirii. Unul e Klement Larsson, care stă aici lîngă mine, iar celălalt e Bärnhard de la Sunnansjö, care stă colo şi se uită spre Blacksosen [1]. Eu zic să-i rugăm să ne spună fiecare cîte o poveste. Celui care va spune povestea cea mai frumoasă, eu îi făgăduiesc fularul la care lucrez acum.

Propunerea fu primită cu aplauze. Cei doi, care urmau să se ia la întrecere, au făcut bineînţeles nazuri, la început, dar au cedat repede. Klement fu de părere să înceapă Bärnhard. Acesta nu se împotrivi. Nu-l cunoştea prea bine pe Klement Larsson, dar bănuia că moşneagul avea să spună o poveste veche cu stafii şi duhuri necurate,

[1] Blacksosen — în traducere, munţele negru

pe care oamenii din popor o ascultă oricînd cu dragă inimă. Socoti deci că cel mai cuminte lucru era să aleagă şi el una la fel.

— Acum vreo cîteva sute de ani — începu el — un om de la noi din Delsbo mergea călare în noaptea de Anul nou printr-un codru des. Era îmbrăcat cu şubă, purta în cap căciulă, iar la oblincul şeii avea legată o geantă. Fusese chemat la căpătîiul unui bolnav din adîncul pădurii şi stătuse la el pînă seara tîrziu. Acum se afla în drum spre casă, dar nu credea să ajungă decît hăt dincolo, după miezul nopţii.

O dată ce fusese nevoit să umble călare pe drumuri, în loc să se odihnească în patul său, era bucuros că cel puţin se brodise să fie o noapte cu vreme bună. Vîntul nu adia deloc şi cerul era înnorat. Luna plină se preumbla pe după nori, neivindu-se defel, şi dădea puţină lumină.

Dacă n-ar fi fost nici bruma aceea de lumină, n-ar fi putut să desluşească drumul, căci era iarnă fără zăpadă şi toate lucrurile aveau o culoare pămîntie.

În noaptea aceea, omul mergea pe un cal pe care îl preţuia mult. Era voinic, rezistent şi înţelept. Între altele, nimerea acasă din orice parte a comunei ar fi plecat. Preotul observase asta în mai multe rînduri şi era atît de sigur pe cal, că niciodată nu-l mîna cînd călărea pe el. Aşa se făcea că acum, în puterea nopţii, prin acel codru des, mergea cu frîul slobod şi cu gîndurile duse departe.

Se gîndea la multe alte lucruri, aşa că a trecut o bucată bună de vreme pînă să-şi dea seama unde ajunsese în drum spre casă. Cînd se uită în cele din urmă şi văzu că pădurea era tot aşa de deasă ca şi în clipa plecării, rămase foarte uimit. Călărise destul ca să fi ajuns pînă atunci la ogoarele comunii.

Se gîndi să întoarcă imediat calul, dar pe urmă se opri. Calul nu se rătăcise niciodată pînă atunci, aşa că nici acum nu se rătăcise, desigur. Mai probabil era că el însuşi se înşela. Îl furaseră gîndurile şi nu fusese atent la drum. Lăsă deci calul în voia lui şi căzu iar pe gînduri.

Nu trecu însă mult şi se izbi cu putere de craca unui copac. Era cît p-aci să fie trîntit jos de pe cal. Atunci deschise ochii să vadă unde se află.

Uitîndu-se în jos, observă că mergea pe muşchi moale, neexistînd nici o cărare bătută. Totuşi calul mergea foarte

sprinten şi nu dădea dovadă de nici o şovăială. Ca şi înainte, omul era însă convins că greşise drumul.

Nu avu nevoie să se mai gîndească la astfel de lucruri, căci ajunse repede într-un loc pe care îl recunoştea. Era un iaz întunecos în care pescuise vara trecută. Îşi dădu seama atunci că nu se înşelase. Era departe în adîncul pădurii, iar calul luase direcţia spre sud-est. Îşi pusese parcă de gînd cu tot dinadinsul să-l ducă pe preot cît mai departe de casa lui. Dacă văzu cum stă treaba, sări jos de pe cal. Nu mai putea îngădui să fie dus înainte prin toţi codaurii. Trebuia să ajungă acasă şi deoarece calul se încăpăţîna să meargă pe o cale greşită, se hotărî să continue drumul pe jos, ducîndu-l de frîu pînă ce avea să ajungă la un drum cunoscut. Înfăşură hăţurile pe braţ şi porni înainte. Nu era lucru uşor să umble cineva prin pădure îmbrăcat cu o şubă groasă, însă omul era voinic, aşa că nu se temea de nici o opinteală.

Calul îi căşună însă noi necazuri. Nu voia să-l urmeze în nici un chip, ci îşi înfigea copitele în pămînt şi se împotrivea.

În cele din urmă, preotul se supără. Nu avea obiceiul să-şi bată calul şi nu voia nici acum să recurgă la bătaie. Ce să facă atunci? Aruncă hăţurile din mînă şi porni singur mai departe.

— Dacă-i vorba că te încăpăţînezi să mă duci unde vrei tu, hai să ne despărţim! zise el.

După ce făcu doar cîţiva paşi, calul veni după el, îl apucă de mînecă şi încercă să-l oprească. Omul se întoarse atunci şi se uită lung în ochii calului, ca şi cum ar fi vrut să cerceteze de ce se purta într-un chip atît de ciudat.

„Te-am slujit şi ţi-am intrat în voie atîta amar de vreme, părea el să zică. Fă-mi şi mie un hatîr, măcar în noaptea asta, şi urmează-mă!"

Ruga pe care o citi în ochii animalului îl înduioşă. Acum era lămurit că bietul cal avea nevoie de ajutorul său, într-un fel sau altul, în noaptea aceea. Se hotărî imediat să-l urmeze. Fără să mai stea pe gînduri, îl duse pînă la un bolovan, ca să poată încăleca iarăşi.

— Haidem unde vrei tu! zise el. Nu vreau să te părăsesc, de vreme ce ţii atît de mult să merg cu tine.

Pe urmă îl lăsă pe bidiviu în voia lui, negîndindu-se la altceva decît să se ţină bine în şa. Drumul era greu şi

primejdios, fiind mai tot timpul în urcuș. Pădurea din jurul său era atît de deasă, încît nu putea să vadă nici la doi pași. Își dădea seama totuși că urcau un munte înalt. Calul se opintea pe rîpe primejdioase. Dacă l-ar fi condus omul, acestuia nu i-ar fi trecut niciodată prin minte să-l ducă prin astfel de coclauri.

— Nu cumva ai de gînd să mă urci pe Blacksosen ? zise rîzînd. Știa bine doar că Blacksosen era muntele cel mai înalt din Hälsingland.

Pe cînd călărea astfel, observă că nu era numai el și calul său în noaptea aceea la drum. Auzea cum se rostogoleau pietrele și se rupeau crăcile copacilor, ca și cum și-ar fi făcut loc prin pădure niște animale mari. Știa că erau destui lupi prin partea locului și se întreba dacă nu cumva calul voia să-l pună să se lupte cu fiarele sălbatice.

Urcau mereu și, cu cît urca mai sus, cu atît pădurea era mai rară.

Ajunseră, în sfîrșit, pe o creastă aproape pleșuvă de munte, de unde preotul putea să privească în toate părțile. El văzu întinderi nemăsurate de pămînt, cu vîrfuri și piscuri pe ele, acoperite peste tot cu păduri întunecoase.

Din pricina întunericului îi venea greu să se orienteze, dar putu să-și dea seama foarte curînd unde se afla.

„Aha ! Acuma știu ! Sînt pe muntele Blacksosen ! își zise el. Altul nu poate să fie. Colo spre apus văd piscul Järvsön, iar la răsărit strălucește marea cu insula Agön. Sus, spre miazănoapte, văd de asemenea ceva lucitor. E lacul Dellen. Iar sub mine, colo devale, se vede fumul alb de la Nianfors. Da, da, sînt pe muntele Blacksosen. Ce belea pe capul meu !"

Cînd ajunseră pe vîrful cel mai înalt al muntelui, calul se opri în dosul unui brad rămuros, ca și cum ar fi voit să stea ascuns acolo. Preotul se aplecă și dădu crengile la o parte, ca să poată vedea bine mai departe.

În fața lui se afla creștetul pleșuv al muntelui, însă acesta nu era gol și pustiu, cum se aștepta el. Pe locul liber, la mijloc, se înălța o stîncă mare, în jurul căreia se adunaseră o mulțime de fiare sălbatice. Omului i se părea că ele veniseră acolo la un fel de sfat.

Imediat lîngă stîncă văzu urșii, mari și greoi ca niște blocuri de piatră îmblănită. Ședeau jos și clipeau nerăbdători din ochii lor mici. Se vedea bine că fuseseră deșteptați din somnul lor de iarnă, ca să plece la acel divan,

şi că le venea greu să stea treji. În spatele lor se aflau cîteva sute de lupi în rînduri strînse. Aceştia nu erau somnoroşi, ci mai vioi în bezna iernii decît oricînd pe timp de vară. Şedeau pe picioarele dinapoi ca şi cîinii, biciuiau pămîntul cu cozile şi gîfîiau vîrtos cu limbile scoase afară de-o şchioapă. În urma lupilor se furişau rîşii, cu picioarele ţepene şi butucănoase, semănînd cu nişte motani mari şi pociţi. Se sfiau parcă să apară în faţa celorlalte animale şi scuipau ca pisicile cînd se apropiau alte jivine de ei. Rîndul următor era ocupat de „lacomi" [1], care aveau bot de cîine şi blană de urs. Acestora nu le plăcea pe pămînt şi dădeau mereu din picioare cu labele lor lătăreţe, nerăbdători să se caţăre pe copaci. Dincolo de ei, pe tot locul pînă la marginea pădurii, se zbenguiau vulpile, nevăstuicile şi jderii, animale mici şi deosebit de frumoase, a căror înfăţişare era însă mai cruntă şi mai sălbatică decît a celorlalte fiare mai mari.

Omul vedea animalele astea foarte bine, căci tot locul era luminat. Pe stînca cea mare din mijloc stătea zîna pădurii. Aceasta ţinea în mînă o făclie de lemn răşinos, care ardea cu flacără mare, roşie. Zîna era înaltă cît cel mai mare copac din pădure. Era învesmîntată cu o hlamidă de găteje de brad, iar în cap avea, în loc de păr, cucuruzi de brad. Stătea liniştită şi nemişcată cu faţa spre pădure, ca să pîndească şi să asculte.

Deşi omul vedea desluşit toată acea privelişte, era atît de uimit, încît nu-i venea să-şi creadă ochilor.

„E peste putinţă să fie ceva aievea, îşi zise el. Am umblat doar destul noaptea prin pădure. Nu poate fi altceva decît o năzărire de-a mea !..."

Orice-ar fi fost însă, urmărea totul cu mult interes, curios să vadă ce va mai fi şi ce se va mai întîmpla.

Prea mult n-a avut nevoie să aştepte. De jos din pădure se auzi deodată un bălăngănit uşor de talangă, urmat imediat de zgomot de paşi şi de crengi rupte, ca şi cum ar fi năvălit din codru o droaie de animale.

Era o turmă mare de vite care urcau pe munte. Acestea ieşeau din pădure într-o ordine desăvîrşită, ca şi cum ar fi fost în drum spre stînă.

În frunte mergea vaca cu talangă, apoi taurul, urmat de celelalte vaci şi de viţei. Veneau apoi oile, într-o turmă

[1] „Lacom" — (Gulo borealis) numele unui mamifer carnivor care trăieşte în regiunile arctice.

deasă, caprele, iar la urmă de tot cîţiva cai şi mînji. Dulăul mergea alături de turmă, care nu era însoţită de nici un păstor.

Omului i se sfîşia inima văzînd nişte animale domestice ducîndu-se de-a dreptul spre fiarele sălbatice. Ar fi voit să le lasă înainte şi să le strige să se oprească. Îşi dădu seama însă că era peste puterea omenească să oprească cineva pelerinajul vitelor în acea noapte, aşa că stătu liniştit.

Se vedea bine că animalele domestice erau zbuciumate. Păreau nenorocite şi înfricoşate din cale-afară. Dovadă era că vaca cu talangă păşea înainte cu capul în jos şi fără pic de curaj. Caprele n-aveau chef nici de hîrjoană, nici de împuns cu coarnele. Caii se sileau să pară viteji, dar tremurau de groază ca varga. Înfăţişarea cea mai jalnică o avea dulăul. Îşi ţinea coada între picioare şi mergea aproape tîrîş.

Vaca cu talangă duse convoiul pînă la zîna pădurii de pe vîrful muntelui. Ea ocoli stînca şi se întoarse spre pădure, fără ca nici una din fiarele sălbatice să se lege de ea. Celelalte vite trecură la fel, neatinse, pe lîngă fiare.

În timp ce vitele treceau prin faţa zînei, omul văzu că aceasta apleca făclia spre cîte una din ele. De cîte ori se întîmpla acest lucru, fiarele sălbatice izbucneau în urlete de bucurie, mai ales dacă era vorba de o vacă sau de altă vită mare. Iar vita peste care era aplecată făclia ţipa sfîşietor, ca şi cum i s-ar fi împlîntat un pumnal în inimă. Şi întreaga ei turmă începea atunci a se jelui.

– Omul înţelese atunci despre ce era vorba. El auzise mai de mult că animalele de la Delsbo se adunau totdeauna în noaptea de Anul nou pe muntele Blacksosen, pentru ca zîna pădurii să hotărască acolo ce vite urmau să cadă în anul viitor pradă fiarelor sălbatice. Cîtă milă îi era de sărmanele animale care rămîneau la cheremul unor fiare sălbatice, în loc să-l aibă pe om ca stăpîn !

După ce trecu primul convoi, se auzi iarăşi o talangă răsunînd din vale şi îşi făcu apariţia pe culmea muntelui încă un convoi, de la altă gospodărie. Mergea în aceeaşi ordine ca şi cel dinainte, înaintînd spre zîna pădurii, care menea morţii cu străşnicie o vită după alta. Urmă apoi alt convoi şi iarăşi altul, fără întrerupere. Unele turme erau mici de tot, constînd doar dintr-o singură vacă şi din cîteva oi, iar altele numai din cîteva capre.

Se vedea bine că aceste turmuliţe proveneau de la mici gospodării nevoiaşe. Trebuiau să treacă însă şi ele prin faţa zînei pădurii, nefiind cruţate, după cum nu erau nici turmele mari.

Omul se gîndea la ţăranii din Delsbo, cărora vitele le erau atît de dragi. „Dac-ar şti ce se petrece aici, n-ar sta cu mîinile încrucişate, îşi zise el. Şi-ar pune mai degrabă viaţa în joc, decît să-şi lase vitele să treacă printre urşi şi lupi şi să fie osîndite la pieire de către zîna pădurii."

Ultima turmă care se ivi din pădure era alcătuită din vitele omului nostru, care recunoscuse de departe talanga vacii, de altfel ca şi calul său. Acesta tremura ca varga, trecîndu-l toate năduşelile.

— Na! Acum e rîndul tău să treci prin faţa zînei pădurii şi să fii judecat, îi zise omul. Nu-ţi fie teamă însă. Înţeleg de ce m-ai adus aici şi n-am să te părăsesc.

Frumoasa turmă înainta într-un şir lung dinspre pădure spre zîna pădurii şi spre fiarele sălbatice. La urmă de tot se afla calul care îşi dusese stăpînul pe muntele Blacksosen. Acesta nu descălecase şi se lăsa dus de credinciosul animal spre zîna pădurii.

La-început se pare că nu l-a observat nimeni. Vitele trecuseră prin faţa zînei pădurii cum trecuseră şi celelalte. Zîna nu-şi aplecă făclia peste nici una din ele.

După ce a coborît de pe munte şi a ajuns acasă, omul nu ştia dacă visase ori dacă cele ce văzuse fuseseră aievea. Un lucru a înţeles însă : că totul fusese un îndemn lăuntric să se gîndească la sărmanele vite care erau la cheremul lăcomiei fiarelor sălbatice.

Pe urmă el a început să le vorbească atît de înflăcărat ţăranilor din Delsbo, încît pe vremea lui au fost stîrpiţi toţi lupii şi urşii din raza comunei, deşi poate că fiarele s-au întors înapoi după moartea lui.

Cu asta Bärnhard îşi sfîrşi povestea. El primi numai laude din toate părţile şi toţi păreau să fie de acord ca premiul să-i fie dat lui. Cei mai mulţi ziceau chiar că era păcat că Klement fusese nevoit să se ia la întrecere cu el.

Klement Larsson, cu toate astea, începu să povestească şi el cu tot curajul :

— Într-o zi mă plimbam prin parcul Skansen din Stockholm, arzînd de dor după glia mea, îşi începu el povestirea despre Năpîrstoc.

După ce încheie, fata cea mai în vîrstă de la stînă spuse că fularul i se cuvenea lui, de bună seamă.

— Bärnhard a povestit numai lucruri care se întîmplă altora, pe cînd Klement a fost el însuşi eroul unei poveşti adevărate şi, să vă spun drept, mie îmi plac mult mai mult asemenea istorii, zise ea.

Ceilalţi fură de aceeaşi părere. Cineva de la clacă îl întrebă însă ce făcuse cu spiriduşul.

— N-am apucat să-i pun în faţă o strachină albastră, zise Klement. Am rugat însă pe un moşneag lapon să facă el treaba asta. Ce s-a mai întîmplat pe urmă cu spiriduşul, habar n-am.

N-apucă bine să spună vorbele astea, că Klement se pomeni izbit în nas de un cucuruz mic de brad. Nu căzuse din copac şi nici nu-l aruncase vreunul din cei de faţă. Nu putea să-şi dea seama deloc de unde venise asupra lui.

— Vezi, moş Klement !... zise fata de la stînă. Mi se pare că spiriduşii aud tot ce sporovăim noi. Nu trebuia să laşi pe altul să-i pună în faţă strachina albastră...

ÎN ŢINUTUL MEDELPAD

Miercuri, 17 iunie

Vulturul şi Năpirstoc porniră a doua zi dis-de-dimineaţă, întrucît Gorgo îşi pusese în gînd să ajungă în aceeaşi zi cît mai departe în Västerbotten. Spre mirarea lui însă, peste puţin îl auzi pe băiat spunînd că viaţa omului trebuie că era tare silnică şi anevoioasă, dacă nu chiar imposibilă într-un ţinut ca acela pe deasupra căruia zburau acum. Acel ţinut era Medelpad-ul de miazăzi. În cuprinsul lui, cît vedeau cu ochii, nu se aflau decît păduri pustii. Auzind spusele băiatului, vulturul îi răspunse pe loc :

— Pentru oamenii de pe meleagurile astea, pădurea este ogorul !

Năpîrstoc se gîndi atunci ce mare deosebire era între lanurile luminoase de secară, care mîngîiau parcă cerul străveziu al verii cu paiele lor mlădii, și pădurile reci și întunecoase de conifere, cu trunchiurile lor țepene, cărora le trebuiau ani și ani de zile ca să dea o recoltă.

— Multă și statornică răbdare se cere neapărat să aibă cei care-și cîștigă pîinea c-un astfel de ogor ! zise el.

Ajunseră apoi într-un loc unde pădurea fusese tăiată, pămîntul fiind acoperit numai cu buturugi și cu vreascuri.

Vulturul îl auzi pe băiat spunînd că locul acela era din cale-afară de urît și de sărac.

— Ehei. Năpîrstoc, ogorul de aici a fost secerat astă-iarnă — zise Gorgo — și de aia ți se pare așa.

Năpîrstoc se gîndi atunci că plugarii din provincia lui se foloseau de mașini de secerat în diminețile splendide și luminoase de vară și că în scurt timp izbuteau să secere un cîmp întreg. Ogoarele de pădure erau secerate însă iarna. Tăietorii de lemne munceau prin coclauri pustii, cu zăpada pînă la brîu, pe un ger amarnic și nemilos. Era o trudă grea pentru om să taie chiar și un singur copac. Ca să taie un parchet mare de pădure, ca cel de sub el, îi trebuiau mai multe săptămîni.

— Vrednici oameni trebuie să fie cei care pot secera un astfel de ogor ! zise el, dînd glas gîndurilor.

După ce vulturul mai zbură puțin, ajunse deasupra unei colibe mici de la marginea pădurii tăiate. Coliba era făcută din bușteni necioplițI și nu avea ferestre. În loc de ușă erau puse niște scînduri neprinse în cuie. Acoperișul era din crăci și din scoarță de copac, dar se dărîmase, așa că băiatul putu să vadă că înăuntru nu erau decît niște pietre mari ce slujiseră ca vatră și cîteva laviță largi de lemn. Pe cînd zburau deasupra acelei colibe, vulturul îl auzi pe băiat întrebîndu-se cine locuiește într-un bordei atît de sărăcăcios.

— Aici au locuit oamenii care au secerat ogorul de pădure, răspunse Gorgo.

Băiatul se gîndi din nou la secerătorii de acasă de la el. Aici în pădure, muncitorii, după munca lor trudnică, erau nevoiți să-și odihnească oasele pe niște laviță înguste de lemn, într-o colibă mai rea decît un coteț. În afară de asta, băiatul își închipuia destul de bine ce fel de mîncare căpătau.

Ceva mai încolo văzu un drum groaznic, care șerpuia prin pădure. Era îngust și strîmb, plin de hopuri și de

cotituri, pietros și găunos, rupt de pîraie în multe locuri. Trecînd pe deasupra lui, vulturul îl auzi pe băiat întrebîndu-se ce se cără pe un astfel de drum.

— Păi vezi ! Pe drumul acela a fost cărată recolta pădurii la arie, zise Gorgo.

Băiatul se gîndi iarăși cît de plăcută era viața la el acasă, unde carele, cu cîte doi cai voinici înhămați la ele, duceau rodul lanurilor. Omul care mîna caii stătea în vîrful carului, mîndru nevoie mare, caii se fudulcau și ei, iar copiii din sat, cărora li se dădea voie să se cocoațe pe snopi, chiuiau de mama focului, făcînd mult haz și de bucurie, și de frică. Aici însă, bogățiile pădurii, buștenii, erau transportați prin rîpe prăpăstioase. Caii se speteau trăgînd, iar căruțașii, vai de mama lor ce păteau !

— Nu cred ca drumul ăsta să fi auzit vreodată chiote de bucurie !.... zise Năpîrstoc cu amar.

Vulturul trecu mai departe, dînd vîrtos din aripi și numai ce ajunse deasupra malului unui rîu. Aici văzură un loc presărat peste tot cu surcele și scoarță de copaci. Gorgo îl auzi pe băiat mirîndu-se de neorînduirea aceea.

— Pe locul ăsta a fost clădit în stive lemnul pădurii, îl lămuri el.

Năpîrstoc se gîndi atunci la stogurile și clăile care erau clădite în provincia lui, aproape de gospodăriile sătenilor, încununîndu-le parcă și fiind podoabele lor cele mai frumoase. Dincoace însă, recolta era dusă pe malul pustiu al unui rîu și lăsată acolo în părăsire.

„Nu cred că oamenii din partea locului își numără stogurile și le compară cu ale vecinilor", își zise Năpîrstoc.

Trecu ce mai trecu și ajunseră la marele rîu Ljungan, care curgea printr-o vale largă. Peisajul ce se desfășura acum în fața ochilor era atît de schimbat, încît li se părea că se aflau în altă țară. Pădurile întunecoase de conifere rămaseseră sus, pe rîpe, deasupra văii, iar povîrnișurile erau îmbrăcate cu trunchiurile albe ale mestecenilor și ale plopilor tremurători. Valea era așa de largă, încît rîul forma în multe părți adevărate lacuri. Pe țărmuri se aflau numeroase gospodării. Trecînd pe deasupra acelei văi, vulturul îl auzi pe băiat întrebîndu-se dacă ogoarele și cîmpiile aflate acolo ajungeau unei populații atît de mari.

— Nu te teme de asta ! Aici locuiesc muncitorii care seceră ogorul pădurii, zise Gorgo.

Băiatul se gîndi atunci la casele joase și la ogrăzile mici și împrejmuite din Scania. Aici țăranii locuiau în

case ca rumea. „Aduce cîştig, nu glumă, cum văd eu. munca la pădure !“ îşi spuse în sine Năpîrstoc.

Vulturul avusese de gînd să zboare de-a dreptul spre miazănoapte. După ce merse însă o bucată bună deasupra rîului, îl auzi pe băiat întrebîndu-se cine se îngrijea de toată lemnăria aceea, după ce era depozitată pe mal. Gorgo zbură atunci spre răsărit, în josul apei, şi îi zise :

— Rîul îi poartă de grijă. El o ia şi o duce la moară.

Băiatul se gîndi la cei de acasă, cu cîtă chibzuinţă socoteau fiecare grăunte din bucatele strînse. Pe cînd aici, cantităţi uriaşe de lemne erau lăsate să plutească pe apă, fără să aibă nimeni grijă de ele. Cu greu îi venea să creadă că la destinaţie ajungea mai mult de jumătate din buşteni. Unii pluteau la jumătatea rîului şi mergeau desigur bine, dar alţii erau împinşi aproape de maluri şi se izbeau de limbile de pămînt întîlnite în cale sau rămîneau în apa liniştită a golfurilor. Pe lacuri se strîngea atîta sumedenie de buşteni, încît acopereau toată suprafaţa. Acolo puteau să rămînă vreme îndelungată. La poduri se agăţau, la căderi de apă erau rupţi, iar în locurile unde apa era lute, se împiedicau de bolovani şi se prăvăleau unii peste alţii, formînd stive înalte care se clătinau la fiecare izbitură a valurilor.

„Cît i-o fi trebuind oare acestei recolte de pădure să ajungă la moară ?“ se întrebă Năpîrstoc.

Gorgo zbură încet mai departe în josul apei. Prin unele părţi plana cu aripile întinse, ca să-i dea răgaz băiatului să vadă cum se desfăşura munca jos, pe pămînt.

Ajunseră apoi într-un loc unde munceau plutaşii. Vulturul îl auzi pe băiat întrebîndu-se ce era cu oamenii aceia care alergau de-a lungul malurilor, de parcă i-ar fi fugărit cineva.

— Oamenii pe care-i vezi au grijă de recolta întîrziată pe drum, îl lămuri Gorgo.

Băiatul se gîndi atunci cît de liniştit şi de paşnic erau duse bucatele la moară acasă la el. Aici, oamenii alergau pe malurile apei cu ţapina în mînă, abia pridindu să pună stăpînire pe buşteni. Se băgau şi în apă, udîndu-se pînă la piele, din creştet pînă-n tălpi. Săreau la repezişuri de pe un bolovan pe altul şi mergeau pe grămezile legă-

năvoare de bușteni parcă ar fi mers pe pămînt, undeva la șes. Erau oameni îndrăzneți și hotărîți.

„Cînd îi văd pe acești oameni, mă gîndesc la făurarii din Bergslagerna care mînuiau focul ca și cum ar fi fost un lucru neprimejdios, își zise Năpîrstoc. Plutașii de aici se joacă cu apa de parcă ar fi stăpînii ei. Văzîndu-i, oricine ar putea spune că s-au luptat s-o supună, ca să nu le facă niciodată vreun rău."

Se apropiară încet-încet de gura rîului, pînă ce ajunseră deasupra golfului Botnic. Gorgo nu-și urmă însă drumul drept înainte, ci o luă spre miazănoapte, de-a lungul coastei. Nu trecu mult și văzură sub ei un ferăstrău mecanic cît un oraș mare. Gorgo se opri să mai bată din aripi și plana pe deasupra ferăstrăului acela. Și numai ce-l auzi pe Năpîrstoc spunînd că locul cu pricina era minunat.

— Aici e moara cea mare de lemne care se cheamă Svartvik, zise Gorgo.

Băiatul se gîndi atunci la morile de vînt din provincia lui, atît de liniștite în mijlocul mării de verdeață, mișcîndu-și agale aripile. Moara de aici, care trebuia să macine bucatele pădurii, era așezată drept lîngă coastă. Pe apa din fața ei pluteau o mulțime de bușteni, tîrîți unul după altul, cu lanțuri de fier, pe o punte înclinată, într-o clădire care semăna cu un șopron mare. Ce se petrecea înăuntru, nu putea să vadă băiatul. Auzea însă răzbătînd în afară zgomot mare și duduit, iar prin partea cealaltă a clădirii vedea ieșind vagonete încărcate cu scînduri albe. Vagonetele alunecau pe șine lucioase spre un depozit unde scîndurile erau stivuite, alcătuind adevărate uliță, de-ai fi zis că ești într-un oraș cu case de lemn. În unele locuri erau clădite stive noi. În altele erau dărîmate cele vechi, iar scîndurile transportate pe vapoare mari, care așteptau în port să fie încărcate cît mai degrabă. Muncitorii mișunau în toate părțile, iar în dosul rampei, spre pădure, erau locuințele lor.

— După zorul cu care se lucrează aici, socot că în scurtă vreme or să fie tăiate toate pădurile din Medelpad, zise Năpîrstoc.

Vulturul mai dădu puțin din aripi și ajunseră îndată la un alt ferăstrău mare, cam tot cît celălalt, cu depozit, chei de încărcare și locuințe muncitorești.

— Asta e încă una din morile cele mari, zise vulturul. Se cheamă Kubibenborg.

— După cum văd, din pădure ies mai multe bucate decît bănuiam eu, zise băiatul. Cred însă că s-a terminat cu morile de lemne.

Vulturul dădu ușor din aripi, trecu și pe deasupra altor ferăstraie și într-un sfîrșit ajunse la un oraș mare. Auzindu-l pe băiat că era curios să afle ce oraș era acela, se grăbi să-l lămurească.

— Aici e Sundsvall, centrul negoțului de cherestea.

Băiatul se gîndi atunci la orașele din Scania lui, care erau atît de întunecoase și de posomorîte. Aici, în frigul de la miazănoapte, așezat într-un golf frumos, se înălța orașul Sundsvall, care părea nou, vesel și strălucitor. Privit de sus, din văzduh, avea ceva caracteristic. În mijlocul orașului se vedea un grup de clădiri înalte de piatră, atît de minunate că abia li se putea găsi pereche la Stockholm. Împrejurul acelor clădiri de piatră era un loc mare viran, după care urma un fel de coroană din case de lemn, care zîmbeau înconjurate de grădini vesele, dar se simțeau mult mai puțin arătoase decît cele de piatră și nu îndrăzneau să stea în apropierea lor.

— N-am ce zice ! Frumos și mare oraș ! exclamă Năpîrstoc. E de mirare cum a putut să ia naștere într-un ținut sărăcăcios ca ăsta, plin de păduri.

Vulturul zbură apoi spre insula Alnön, situată în dreptul orașului Sundsvall. Năpîrstoc rămase uluit văzînd mulțimea de ferăstraie cu care erau presărate țărmurile ei. Erau așezate unele lîngă altele, după cum dincolo, în oraș, se vedea fabrică lîngă fabrică și șantier lîngă șantier. Băiatul făcu socoteala că erau cincizeci la număr, dacă nu chiar și mai multe.

— Cît de minunate par, cînd sînt văzute de sus ! zise el. De cînd sînt la drum, n-am mai văzut nicăieri atîta viață și atîta mișcare. Ce minunată e țara noastră ! Oriunde ți-ai întoarce privirile, peste tot găsești ceva cu care omul se poate îndeletnici și datorită căruia poate trăi.

O DIMINEAȚĂ ÎN ANGERMANLAND

Piinea *Simbătă, 18 iunie*

A doua zi dimineață, după ce zburâ o bucată bună pe deasupra ținutului Angermanland, vulturul își zise că de astă dată îi era lui foame, așa că trebuia să-și facă rost numaidecît de mîncare. Îl lăsă pe băiat deci în vîrful unui pin înalt, pe un pisc de munte, și porni la drum.

Mic cum era, Năpîrstoc își găsi un locșor numai bun pe o furcă de ramuri, de unde privi în vale, să vadă ținutul Angermanland. Era o dimineață frumoasă, cu cerul limpede. Razele soarelui aureau coamele copacilor, iar printre acele plinilor foșnea o adiere lină. Din pădure venea o mireasmă plăcută, de parcă era însăși suflarea codrului, iar înaintea băiatului se desfășura o priveliște pitorească, făcîndu-l să se bucure și să uite de orice griji. Își închipuia că nimeni altul n-o duce mai bine ca el.

Vîrful muntelui avea perspectivă în toate părțile. Spre apus, ținutul era plin de lanțuri muntoase presărate cu piscuri, cu atît mai înalte și mai sălbatice, cu cît erau mai îndepărtate. Și în partea de răsărit erau o mulțime de lanțuri muntoase, cu înălțimi însă din ce în ce mai mici, pînă ce ajungeau șesuri pe țărmul mării. Pretutindeni se vedeau rîuri și piraie, al căror curs era destul de anevoios, plin de repezișuri și de căderi de apă, cîtă vreme alunecau printre munți, lărgindu-se pe măsură ce apele se apropiau de țărmul mării.

Năpîrstoc văzu și golful Botnic. Spre uscat era tivit de insule și dințat cu promontorii, dar mai în larg apa lui era limpede și albastră ca cerul de vară.

„Țara asta e ca malul unui rîu după o ploaie torențială, cînd o mulțime de șuvoaie curg spre el, săpîndu-și albii care șerpuiesc, fac cotituri și pe urmă se varsă în matca lui, se gîndi Năpîrstoc. Și ce încîntătoare, ce minunată e cînd o privești ! Mi-aduc aminte că bătrînul lapon de la Skansen avea obicelul să spună că Suedia, într-o clipă nenorocită, a fost răsturnată cu susul în jos. Ceilalți rîdeau de dînsul, însă el o ținea morțiș că dacă acei care-l contraziceau ar vedea ce frumos e în nordul țării și-ar da seama de ce o astfel de regiune n-a fost

menită de la început să stea departe de lume, ci dimpotrivă. Şi mai că-mi vine să cred că avea dreptate."

După ce băiatul s-a săturat de privit, şi-a dat jos trăistuţa din spinare, a scos din ea o bucăţică de pîine albă şi fragedă şi a început să mănînce cu poftă.

„Nu cred să fi mîncat cîndva o pîine mai gustoasă ca asta, îşi zise el. Şi am destulă. Mi-ajunge cîteva zile. Ieri pe vremea asta nu-mi închipuiam că voi avea o bogăţie aşa de mare."

În timp ce ronţăia şi mînca, se gîndea cum dobîndise pîinea aceea.

— Am căpătat-o într-un chip foarte frumos şi cred că tocmai de aceea îmi place aşa de mult, zise el.

Vulturul plecase din Medelpad încă în seara din ajun şi, imediat ce trecuse hotarul spre Angermanland, Năpîrstoc văzuse o vale şi un rîu atît de minunate, că întreceau tot ce întîlnise în cale pînă atunci.

Valea era deschisă atît de larg între munţi, încît se întreba dacă nu cumva fusese săpată pe vremuri de un rîu mult mai mare şi mai larg decît cel care o străbătea acum. Odată valea terminată, fusese umplută pesemne cu nisip şi pămînt, nu de tot, dar o bucată bună înspre munte. Iar rîul care curgea acum prin vale, larg şi cu apă multă, îşi săpase şi el o albie adîncă prin această umplutură. Îşi făurise ţărmuri frumoase, alcătuite cînd din povîrnişuri line şi bogat înflorite, care străluceau în culori roşii, albastre şi galbene, cînd din ziduri şi turnuri abrupte, provenite din unele părţi ale dunelor de odinioară, prea tari ca să poată fi măcinate de apă.

Cînd ajunse sus pe munte, lui Năpîrstoc i se părea că avea în faţa lui trei lumi diferite. Una din ele era jos, în adîncul văii, unde pluteau lemne, unde circulau vapoare de la un port la altul, unde duduiau ferăstraiele mecanice, unde erau încărcate camioane mari, unde se pescuia somon şi se vîslea, unde erau bărci cu pînze şi unde zburau rîndunele ale căror cuiburi erau clădite sub malurile înalte ale rîului.

Cu un cat mai sus însă, ca să zicem aşa, pe şesul ce se întindea pînă la poalele munţilor, era altă lume, cu ferme şi sate. Acolo îşi aveau ţăranii ogoarele, acolo păşteau vitele, acolo erau lunci înverzite, acolo îşi îngrijeau femeile vărzăriile, acolo şerpuiau şosele şi pufăiau trenuri.

Iar dincolo de toate acestea, sus, pe munții împăduriți, Năpîrstoc vedea a treia lume. Aici cloceau femeiuștiile gotcamilor, aici erau elani ascunși în tufișuri, aici stătea rîsul la pîndă și ronțăiau veveriţele, aici era mireasmă de brad și înflorea afinul, aici cîntau mierlele.

Văzînd valea aceea bogată, băiatul începu să se plîngă că era flămînd. Nu pusese nimic în gură de două zile și era lihnit de foame.

Gorgo nu voia să se spună că Năpîrstoc o ducea mai prost cu el decît în tovărășia gîștelor sălbatice. De aceea își încetinise mersul.

— De ce nu mi-ai spus pînă acum că ți-e foame ? întrebă el. O să capeți mîncare cîtă vrei. N-o să mori de foame cînd ești cu un vultur la drum.

Nu mult după aceea, Gorgo văzuse un țăran care își semăna ogorul aproape de malul riului. Țăranul își ținea sămînța într-un coș atîrnat la piept. De cîte ori se golea coșul, îl umplea dintr-un sac pe care îl ținea pe răzor. Vulturul își făcuse socoteala că în sacul acela se afla cea mai bună mîncare pe care putea s-o dorească băiatul și se lăsase din zbor spre ea.

Pînă să ajungă însă la pămînt, se iscase în jurul lui o larmă îngrozitoare. În credința că vulturul se năpustea asupra unei păsări, o liotă întreagă de ciori, de vrăbii și de rîndunele dădură năvală, țipînd care mai de care.

— Pleacă de aici, pasăre răpitoare ! Pleacă, ucigașă de păsări ! strigară ele.

Era așa de mare gălăgia lor, încît țăranii prinseră de veste și alergară într-acolo. Vulturul fusese nevoit astfel să fugă, iar Năpîrstoc nu se putuse alege nici măcar cu un grăunte.

A fost o întreagă comedie cu acele păsări. Nu numai că-l siliseră pe vultur să fugă, dar îl și urmăriseră o bucată bună de drum în susul văii, atrăgînd atenția oamenilor cu strigătele lor. Femeile ieșiseră din case, bătînd din palme de parcă slobozeau salve de focuri, iar bărbații dădură năvală cu puștile în mînă.

Acest spectacol se repetase ori de cîte ori se lăsase vulturul din zbor la pămînt. Năpîrstoc pierduse orice nădejde că Gorgo o să-i mai poată face rost de mîncare. Nu-și închipuise pînă atunci că vulturul stîrnea atîta groază și ură. I se făcuse chiar milă de el, văzînd cu cîtă înverșunare era întîmpinat.

Ajunseră apoi deasupra unei mari gospodării țărănești, unde stăpîna casei coptese pîine în acea zi. Pusese o tavă cu chifle la răcit în curte și stătea lîngă ea s-o păzească de cîine și de pisică.

Vulturul se lăsase din zbor deasupra acelei gospodării, însă nu îndrăznise să coboare în fața femeii. El dăduse mereu tîrcoale casei, neștiind ce să facă. În cîteva rînduri ajunsese pînă aproape de coșul de pe acoperiș, dar se înălțase iar în văzduh.

Femeia îl observase în cele din urmă. Ridicase capul și îl urmărise cu privirea.

— Mare ciudățenie și cu pasărea asta ! zisese ea. Mi se pare că vrea să-i dau o chiflă caldă.

Stăpîna gospodăriei era o femeie frumoasă, înaltă și bălaie, cu fața veselă și deschisă. Rîzînd cu poftă, luase o chiflă de pe tavă și o ținuse în mînă deasupra capului.

— Dacă vrei o chiflă, vino și ia-o ! îi zisese femeia lui Gorgo.

Vulturul nu înțelesese o boabă din vorbele ei, dar pricepuse că voia să-i dea chifla. Își făcuse vînt asupra pîinișoarei, o înhățase cu pliscul și se înălțase iar.

Pe Năpîrstoc îl podidiseră lacrimile cînd îl văzuse înșfăcînd chifla. Nu plînsese de bucurie că avea să scape de foame cîteva zile, dar îl mișcase gestul țărăncii, care își dăduse pîinea unei păsări sălbatice și răpitoare.

Cocoțat pe o creangă în vîrful pinului, se putea uita de cîte ori îi era voia la femeia înaltă și bălaie care stătuse în curtea casei cu pîinea întinsă în dar unei zburătoare.

Ea știuse doar că acea pasăre mare era un vultur de pradă, pe care lumea îl întîmpină de obicei cu focuri de pușcă, și văzuse desigur pe prichindelul ciudat pe care îl ducea în spinare. Nu se gîndise totuși o clipă cine era, ci, dîndu-și seama că erau flămînzi, împărțise cu ei pîinea cea gustoasă, pe care o plămădise cu mîinile ei harnice și meștere.

„Dacă mai ajung om cîndva — își zisese Năpîrstoc — am să vin s-o caut pe femeia cea frumoasă din valea acestui rîu, ca să-i mulțumesc c-a fost atît de bună cu noi."

Pădurea în flăcări

Pe cînd ospăta, Năpîrstoc simți un miros slab de fum dinspre miazănoapte. Întorcîndu-se într-acolo, văzu o șuviță de plumb alb ca ceața, care țesea dintr-un munte împădurit. Nu din cel care era chiar în fața lui, ci din cel următor. I se părea ciudat să vadă fum, în sălbăticia pădurilor, dar își închipuia că se afla o stînă oarecare în apropiere și că femeile de acolo fierbeau cafeaua de dimineață.

Fumul se înțetea însă și se întindea. Nu mai putea fi vorba de o stînă. Erau oare cărbunari în pădure? La Skansen văzuse o colibă de cărbunari și o groapă de făcut mangal. I se spusese că și prin pădurile acelea se aflau cărbunari. Asta însă mai mult toamna și iarna, cînd se făcea mangal.

Fumul se întindea clipă cu clipă. Învăluia acum toată creasta muntelui. Era cu neputință ca o groapă de făcut mangal să scoată atîta fumărale. Izbucnise pesemne un incendiu, căci o mulțime de păsări zburau speriate spre celălalt munte. Fugeau de foc ulii, gotcanii, precum și alte păsări, prea mici ca să poată fi recunoscute de la distanță.

Între timp, șuvița cea albă de fum se prefăcuse într-un nor gros, care se rostogolea spre marginea muntelui și cobora devale. Din norul cel gros țîșneau scîntei și fulgi de funingine, iar uneori fumul era străpuns de cîte o flacără roșie. Nu mai încăpea nici o îndoială că era vorba de un foc mare. Ce ardea însă? În pădure nu era doar nici o gospodărie țărănească. În afară de asta, un foc atît de mare nu putea să provină de la o singură gospodărie. Nu ieșea acum fum numai de pe munte, ci și din valea de sub el, pe care băiatul nu putea s-o vadă, fiind ascunsă de muntele din spatele lui. Era cu ochi și cu sprîncene că ardea chiar pădurea.

Băiatului îi venea greu să creadă că putea să ardă o pădure verde și plină de prospețime, dar aceasta era trista realitate. Dacă într-adevăr pădurea luase foc, n-ar fi ajuns oare la un moment dat focul pînă la el? Nici asta nu-i venea să creadă, însă tare dorea ca vulturul să vină înapoi cît mai curînd! Era mai bine, desigur, să

plece de-acolo. Începuse a-l chinui pînă și mirosul de fum pe care trebuia să-l tragă pe nas de cîte ori răsufla.

Pîrîitul și trosniturile îl îngrozeau. Veneau acum dinspre muntele aflat în imediata lui apropiere. Sus pe culmea muntelui se înălța un pin falnic, la fel cu cel pe care se cocoțase Năpîrstoc. Era așa de mare, că-i întrecea cu mult pe toți ceilalți copaci. Pînă nu de mult îl văzuse maiestuos și rumen în lumina zorilor, iar acum, în vîlvătaia flăcărilor, îi sclipeau toate acele. Atît de frumos nu fusese niciodată, dar din nefericire își arăta frumusețea pentru ultima oară. Pinul fusese primul copac de pe munte care luase foc și era de neînțeles cum ajunsese focul pînă la el. Zburase oare spre el cu aripi roșii ori se tîrîse pînă acolo pe pămînt ca un șarpe? Într-un fel sau altul, pinul îi căzuse pradă și ardea de jos pînă sus, ca un rug.

Și iac-așa! Fumul ieșea acum din mai multe părți ale muntelui. Focul din pădure era și pasăre, și șarpe, căci fie că străbătea văzduhul pe distanțe mari, fie că se tîra pe pămînt, în curînd cuprinse tot muntele.

Păsările își zoreau bejenia. Zburătăceau prin fum ca niște fulgi mari de funingine, străbăteau valea și veneau pe piscul pe care se afla Năpîrstoc. Un bou-de-munte se așeză în pin lîngă el, iar un uliu se cocoță pe o creangă deasupra lui. Altădată ar fi fost niște vecini primejdioși, dar acum nici nu se uitau la el. Se zgîiau doar la foc, nepricepînd ce i se întîmplase pădurii. Un jder se furișă și el pe coama pinului, se așeză la capătul unei crăci și se uita la vîlvătaia de pe munte cu ochi lui strălucitori. Lîngă el era o veveriță. Nici jderul, nici veverița nu păreau să fi luat seama unul la altul.

Focul cobora acum pe povîrnișul văii. Vuia ca o vijelie. Se zărea prin fum cum zburau flăcările de la un copac la altul. Un brad, înainte de a lua foc, era înfășurat într-un zăbranic subțire de fum, după care acele se aprindeau deodată, începînd să trosnească și să ardă.

În valea de sub Năpîrstoc curgea un pîrîu cu arini și mesteceni de o parte și de alta. Acolo focul păru să se oprească. Copacii cu frunze căzătoare nu se puteau aprinde cu iuțeala cu care luau foc coniferele. Focul din

pădure era parcă acum în fața unui zid peste care nu putea să treacă. Ardea și pîrîia, încercînd să străbată în pădurea de pini de dincolo de pîrîu, dar nu ajungea pînă la ea.

Cîteva clipe focul a fost ținut pe loc. O flacără lungă țîșni apoi spre pinul cel mare și uscat care se afla ceva mai sus pe povîrniș. Acesta începu să ardă cu pălălaie și focul trecu, biruitor, dincolo de pîrîu. Arșița era atît de puternică, încît nici un copac de pe povîrniș nu scăpă de pîrjol. Vijîind și bubuind ca cea mai cumplită vijelie și ca cea mai fioroasă cădere de apă, focul din pădure zbură spre munte.

Uhul și boul de munte se înălțară atunci în văzduh, iar jderul se grăbi să scoboare din copac. Nu mai era mult pînă să ia foc și coama pinului. Băiatul fu nevoit să-și ia tălpășița și el. Nu era ușor de coborît pe trunchiul înalt și drept al pinului. Năpîrstoc se ținu lipit de el cît mai strîns, alunecînd pe distanțe mari între nodurile de pe crengi și în cele din urmă căzu grămadă la pămînt. Nu mai avu răgaz să vadă dacă se lovise. Trebuia să plece de acolo fără zăbavă. Focul cuprinsese pinul. Pămîntul pe unde călca se încinsese și începuse să fumege. Văzu într-o parte un rîs care fugea, iar în alta un șarpe lung ce se tîra cu repeziciune. Lîngă el cloncănea o găinușă, alergînd de zor împreună cu puișorii ei golași.

Cînd ajunseră devale, fugarii se întîlniră cu oameni care plecaseră să stingă focul. Erau de mulțișor acolo, însă Năpîrstoc se uitase tot timpul în partea cealaltă, de unde venea focul, și nu-i observase pînă atunci. Și în această vale se afla un pîrîu, precum și un chenar lat de copaci cu frunziș, în dosul cărora trebăluiau niște oameni. Aceștia tăiau coniferele de lîngă arini, scoteau apă din pîrîu și o vărsau pe pămînt, curățindu-l de iarba-neagră și de rozmarinul sălbatic, pentru ca focul să nu răzbată la vreascuri.

Nu se gîndeau nici ei decît la pîrjolul care înainta spre dînșii. Fiarele fugare treceau nebăgate în seamă printre picioarele lor. Nu dădeau cu bîta în șarpe, nu căutau să prindă găinușa care umbla forfota de colo pînă colo cu puișorii după ea și nici nu se sinchiseau de Năpîrstoc. Țineau în mîini crengi de pin muiate în pîrîu și parcă

voiau să pornească la atac împotriva focului numai cu aceste arme.

Prea mulți la număr nu erau. Interesant era însă că stăteau acolo gata la luptă, în timp ce toți ceilalți fugeau pe capete.

Cînd focul coborî pe povîrnișe cu zgomot și vuiet, împrăștiind un fum nesuferit de fierbinte și de înăbușitor, gata să treacă peste pîrîu și peste zidul de copaci cu frunziș, ca să ajungă la malul celălalt, fără să-i mai stea nimic în cale, oamenii se dădură la început înapoi, ca și cum n-ar fi fost în stare să reziste. Dar nu fugiră prea departe și se întoarseră iute.

Focul năvălea cu toată înverșunarea. Scînteile se împrăștiau ca o ploaie de foc peste frunzișul copacilor, iar din fum țișneau flăcări uriașe, supte, înghițite parcă de pădurea din partea cealaltă.

Copacii cu frunziș opreau însă focul, iar în spatele lor acționau oamenii. Unde vedeau că prinde să fumege pămîntul, aduceau apă cu gălețile și îl stingeau. Cînd un copac era învăluit de fum, băgau securea în el, îl doborau și-i stingeau flăcările. Dacă focul se strecura în iarba-neagră, o loveau cu crengile de pin muiate în apă și-l înăbușeau.

Fumul se îngroșa tot mai mult, învăluind totul. Lupta era grea, firește și focul era gata în mai multe rînduri să răzbată mai departe. Nu trecu însă mult și vuietul puternic al focului se micșoră, iar fumul începu să se împrăștie. Copacii își pierduseră frunzele pînă la cea din urmă, pămîntul de sub ei era ca tăciunele, dar focul fusese respins. Încetase să mai ardă cu flăcări. Fumul se tîra alb și subțire deasupra pămîntului, iar din ei ieșeau o stamedenie de prăjiini negre. Era tot ce mai rămăsese din frumoasa pădure.

Năpîrstoc se aburcase pe un bolovan de pe care privea cum era stins focul. Acum însă, după ce pădurea fusese salvată, începea primejdia pentru el. Boul-de-munte și uliul își întoarseră deodată privirile spre Năpîrstoc, gata să-l înhațe.

Și chiar în clipa aceea băiatul auzi un glas pe care îl cunoștea bine. Vulturul Gorgo se lăsă cu zgomot în pădure. Peste cîteva clipe, Năpîrstoc era legănat în nori, izbăvit de orice primejdie.

Cele cinci iscoade

Pe cînd se afla la Skansen, şezînd o dată sub scara casei din Bollnäs, Năpîrstoc îl auzise pe Klement Larsson vorbind cu moşneagul lapon despre Norrland. Amîndoi erau de acord că această provincie e partea cea mai interesantă a Suediei, însă lui Klement Larsson îi plăcea mai mult ţinutul de la sud de rîul Angerman, pe cînd bătrînul lapon susţinea că partea cea mai frumoasă era cea de la nordul acestui rîu.

Din vorbă în vorbă reieşise însă că Klement nu fusese niciodată în părţile de sus ale ţării, dincolo de Härnösand. Laponul a început atunci să rîdă că vorbea cu atîta siguranţă despre locuri pe care nu le văzuse niciodată.

— Am să-ţi spun, Klement, o poveste, ca să ştii ce este Västerbotten şi marea Laponie, unde n-ai fost niciodată, zise el.

— Nimeni nu va putea spune despre mine că mă dau în lături să ascult o poveste, după cum nimeni n-a spus despre tine că ai refuzat vreodată să bei o ceşcuţă cu cafea, răspunse Klement, după care laponul începu să-şi depene povestea :

— Pe vremuri, Klement, păsările care trăiau în partea de jos a Suediei, la miazăzi de marea Laponie, socoteau că erau prea înghesuite acolo şi s-au gîndit să plece spre miazănoapte. S-au adunat aşadar la sfat. Cele tinere şi nerăbdătoare voiau să pornească la drum chiar atunci. Cele bătrîne şi înţelepte au fost însă de părere să se trimită mai întîi iscoade, care să cerceteze meleagurile străine.

„Fiecare din cele cinci neamuri mari păsăreşti să trimită cîte un cercetaş — au zis păsările cele înţelepte — ca să ştim dacă acolo la miazănoapte putem afla locuinţă, hrană şi ascunzători."

Aşa fiind, au fost trimise pe dată cinci păsări vrednice şi din cale-afară de isteţe din cele cinci neamuri mari păsăreşti. Păsările din pădure au ales un gotcan, cele de şes o ciocîrlie, cele de mare un pescăruş, cele de baltă un cufundar, iar cele de munte un pietroşel.

După ce au pornit la drum, gotcanul, care era pasărea cea mai acătării și se bucura de cea mai mare vază și autoritate în fața celorlalte, a zis :

„În fața noastră sînt întinderi mari de pămînt. Dacă mergem laolaltă, o să treacă multă vreme pînă ce vom zbura peste toată țara pe care o avem de cercetat. Dacă mergem însă separat și fiecare dintre noi își cercetează partea ei, atunci isprăvim treaba în cîteva zile. Ei, ce ziceți, nu-i o idee bună ?"

Celelalte iscoade au găsit că propunerea vădea multă înțelepciune și și-au dat bucuroase încuviințarea. S-au înțeles deci între ele ca gotcanul să cerceteze partea de mijloc a țării, ciocîrlia o parte mai la răsărit, iar pescărușul alta și mai spre răsărit, unde se sfîrșește uscatul și începe marea. Cufundarul și-a luat sarcina să zboare mai la apus de partea lăsată gotcanului, iar pietroșelul urma să cerceteze și mai spre apus, de-a lungul graniței țării.

Cele cinci păsări au zburat spre miazănoapte în ordinea asta, cît timp au zărit pămînt sub ele. Pe urmă s-au întors înapoi și au ținut iarăși sfat, povestind fiecare ce a văzut.

Pescărușul, care zburase deasupra țărmului mării, a luat cel dintîi cuvîntul.

„E bună țara acolo sus, la miazănoapte, a zis el. Nu-i altceva decît un arhipeleag lung, plin de strîmtori bogate în pește, de capuri împădurite și de insule. Cele mai multe din ele sînt nelocuite, așa că păsările de mare pot găsi acolo destule locuri de trăit. Oamenii se îndeletnicesc numai într-o oarecare măsură cu pescuitul și cu navigația în strîmtori, așa că nu ne pot strica liniștea. Dacă păsările de mare vor să-mi asculte povața, pot să plece imediat spre miazănoapte, fără nici o grijă."

După pescăruș a urmat la cuvînt ciocîrlia, care cercetase partea de lîngă coastă.

„Nu înțeleg ce vrea să spună pescărușul cu insulele și capurile acelea !... a zis ea. Eu n-am zburat decît peste cîmpii întinse și peste cele mai frumoase lunci înflorite. N-am văzut încă niciodată o țară străbătută de atîtea rîuri mari. Mi-a făcut o nespusă plăcere să le văd curgînd liniștite pe șesurile țării. Pe malurile rîurilor sînt case una lîngă alta, ca pe străzile unui oraș, iar la gurile lor sînt orașe. Țara e însă, de altfel, tare pustie. Dacă păsă-

rile de şes vor să asculte povaţa mea, să plece imediat spre miazănoapte, fără nici o grijă."

După ciocîrlie a luat cuvîntul gotcanul, care cercetase partea de mijloc a ţării :

„Nu înţeleg nici ce vrea să spună ciocîrlia cu luncile ei, nici ce vrea să spună pescăruşul cu arhipeleagul lui, a zis el. În tot timpul călătoriei mele n-am văzut altceva decît păduri de pini şi brazi. Pe unde am fost eu, mai sînt, e drept, şi o mulţime de bălţi, precum şi rîuri cu apă iute, dar unde nu-s nici bălţi, nici rîuri, nu se văd decît păduri de conifere. N-am văzut nicăieri nici ogoare, nici locuinţe omeneşti. Dacă păsările de pădure vor să-mi urmeze sfatul, să pornească imediat spre miazănoapte, fără nici o grijă."

După gotcan a urmat la rînd cufundarul, care cercetase partea de dincolo de regiunea păduroasă.

„Nu-nţeleg nici eu ce vrea să spună gotcanul cu pădurile lui, nici ce-au văzut cu ochi lor ciocîrlia şi pescăruşul, a zis cufundarul. Unde am fost eu, nu se vede pămînt deloc. Sînt numai lacuri mari. Între maluri frumoase strălucesc lacuri de munte cu apă albastră care se prăvale în căderi vuitoare. Lîngă unele lacuri am văzut şi sate mari. Altele erau pustii şi apărate de dealuri. Dacă păsările de baltă vor să asculte povaţa mea, să plece imediat spre miazonoapte, fără nici o grijă."

Cel din urmă a vorbit pietroşelul, care zburase de-a lungul graniţei apusene a ţării.

„Nu-nţeleg nici ce-a vrut să spună cufundarul cu lacurile lui, nici ce fel de locuri sînt cele pe care le-au cercetat gotcanul, ciocîrlia şi pescăruşul, a zis el. Eu unul am găsit acolo sus o mare ţară muntoasă. Peste şesuri n-am dat şi nici păduri mari n-am întîlnit în cale. În schimb am văzut piscuri şi munţi care se ţin lanţ. Am văzut cîmpuri de gheaţă, zăpadă şi pîraie de munte cu apă albă ca laptele... Ogoare şi lunci nu mi-au văzut ochii. Am văzut, în schimb, pămînturi acoperite cu salcie, cu mesteceni pitici şi cu lichenul-renilor. N-am întîlnit nici ţărani, nici vite, nici case de gospodari, ci numai laponi, reni şi colibe de laponi. Dacă păsările de munte vor să asculte povaţa mea, să plece imediat spre miazănoapte fără nici o grijă."

După ce toate cele cinci păsări cercetaşe au spus ce-au avut de spus, au început să se pîrască una pe alta că

sînt mincinoase, gata-gata să se încaiere, ca să dovedească adevărul celor spuse de ele.

Păsările cele bătrîne și înțelepte care le trimiseseră în recunoaștere le-au ascultat cu atenție, foarte bucuroase de cele ce auzeau, și au căutat să le potolească.

„Nu vă mai certați de-a surda, ziseră ele. Din cele spuse de voi, noi am înțeles că la miazănoapte se află și o mare țară muntoasă, și o mare țară cu lacuri, și o mare țară păduroasă, și o mare țară cu șesuri, și un mare arhipelag. E mai mult decît ne-am așteptat!"

O țară călătoare

Sîmbătă, 18 iunie

Băiatul își aduse aminte de povestea bătrînului lapon datorită faptului că se afla acum chiar deasupra țării despre care vorbise acesta. Vulturul îi spusese că regiunea netedă de coastă care se întindea sub el era Västerbotten și că lacurile albastre ce se zăreau departe, spre apus, se aflau în Laponia.

Faptul că stătea în siguranță pe spinarea lui Gorgo, după spaima trasă cu focul din pădure, era desigur o mare fericire pentru el, dar și călătoria pe care o făcea acum era nespus de frumoasă.

Dimineața bătuse vîntul dinspre miazănoapte, dar acum își schimbase direcția, așa că le sufla din spate și nu se simțea nici un curent. Vulturul zbura atît de liniștit, încît uneori parcă plana pe loc în văzduh.

Lui Năpîrstoc i se părea că Gorgo dădea mereu din aripi fără să se urnească din loc. În schimb, totul sub el era în mișcare. Pămîntul și tot ce se afla pe el fugeau spre miazăzi. Pădurile, casele, cîmpiile zăplazurile, rîurile, orașele, insulele din arhipeleag, ferăstraiele mecanice, toate parcă mergeau. Băiatul se întreba încotro se îndepărtau oare? Obosiseră de atîta stat acolo la miazănoapte și voiau să plece acum spre miazăzi?

Între toate aceste lucruri care se mișcau și se duceau spre miazăzi, un singur lucru stătea pe loc, și anume un tren. Se afla chiar sub ei. Cu el era aceeași poveste ca și cu Gorgo: nu se urnea din loc. Locomotiva scotea fum și scîntei. Se auzea pînă sus la băiat huruitul roților pe șine, însă trenul nu se mișca. Pădurile și cantoanele alu-

necau pe lîngă el, la fel cu barierele şi cu stîlpii de telegraf, însă trenul stătea pe loc. În întîmpinarea lui venea un rîu larg cu un pod lung, dar rîul şi podul alunecară pe sub tren fără nici o greutate. În cele din urmă, Năpîrstoc văzu mergînd o gară. Şeful gării stătea pe peron cu fanionul roşu în mînă. Cînd a fluturat steguleţul, locomotiva a scos un vîrtej de fum şi mai negru decît înainte, precum şi un strigăt jalnic, ca şi cum ar fi voit să se plîngă că stătea pe loc. În acecaşi clipă începu însă să se mişte. Ca şi gara şi ca toate celelalte lucruri, a început să alunece spre miazăzi. Băiatul vedea cum se deschideau uşile vagoanelor şi cum se dădeau pasagerii jos din tren, în timp ce vagoanele şi călătorii plecau spre miazăzi. Ridică atunci ochii de la pămînt şi încercă să se uite drept înainte. I se părea că-l apucaseră ameţelile privind mereu trenul acela ciudat.

După ce s-a uitat puţin la un nouraş alb, a obosit şi a început să privească iarăşi în jos. Şi din nou i se păru că vulturul şi el rămăseseră pe loc, dar că toate celelalte lucruri fugeau spre miazăzi.

Stînd aşa călare pe Gorgo, fără altă desfătare decît gîndurile lui, găsea o plăcere să-şi închipuie că tot Västerbotten-ul era în mişcare şi pleca spre miazăzi. Ce-ar fi fost dacă ogorul care aluneca chiar în acea clipă sub el şi care fusese semănat abia de curînd, căci nu se zărea nici un fir verde pe el, şi-ar fi luat calea spre Söderslätt în Scania, unde pe acea vreme secara şi dăduse în spic ?

Pădurile de brazi se schimbaseră aici. Copacii erau rari, crengile scurte, acele aproape negre. Mulţi brazi aveau coamele pleşuve şi păreau bolnavi. Pămîntul de sub ei era acoperit cu buşteni vechi, de care nu se îngrijise nimeni. Ce-ar fi fost ca o astfel de pădure să vadă Kolmordenul ? Cît de umilită s-ar fi simţit !

Dar grădina pe care o vedea băiatul acum sub el ! In ea erau copaci frumoşi, nu-i vorbă. Nu se vedeau însă nici pomi roditori, nici tei, nici castani, ci numai sorbi şi mesteceni. Erau şi tufişuri frumoase în acea grădină, dar nu de salcîmi galbeni şi de soc, ci numai de cireşi sălbatici şi de liliac. Erau şi straturi de zarzavat în ea, dar neîngrijite şi fără răsaduri puse în pămînt. Ce-ar fi fost dacă o astfel de grădină ar fi dat ochii cu un parc din Södermanland ? Şi-ar fi spus, desigur, că nu-i decît un pustiu.

Dar izlazul acela ticsit cu atîtea hambare, încît părea că jumătate din teren era ocupat numai cu locuri de casă ? Dacă ar fi fost dus pe șesul Östergötland-ului, ce ochi mari ar fi făcut țăranii de acolo !

Dar dacă lunca cea mare cu pini, de sub el, în care pinii nu stăteau țepeni și drepți ca în pădurile obișnuite, ci aveau ramuri tufoase și coame bogate, fiind rînduiți în pîlcuri pe cel mai frumos covor de lichen alb — dacă acea luncă s-ar fi dus în parcul mănăstirii Öved, acest parc minunat ar trebui să recunoască desigur că și-a găsit perechea pe lumea asta.

Mîndria și cinstea regiunii erau însă rîurile mari și lățunecoase, cu văile lor splendide, pline de case și de gospodării, cu depozitele lor uriașe de cherestea, cu ferăstraiele lor mecanice și cu gurile lor ticsite de vapoare. Dacă un astfel de rîu ar fi coborît în partea de jos a țării, toate pîraiele și rîurile de la sud de Älvdalen ar fi intrat în pămînt de rușine.

Și dacă un șes atît de imens, atît de ușor de cultivat și atît de chivernisit ar fi ajuns în fața țăranilor săraci din Smoland, toți ar fi ieșit din grădinile lor prizărite, de pe ogoarele lor pietroase și ar fi început să-l desțelenească și să-l cultive.

Un lucru avea această regiune mai mult decît toate celelalte, și anume lumina. Cocorii dormeau pe turbării. Trebuia să se înnopteze, dar tot mai era lumină. Soarele nu se dusese spre miazăzi, ca toate celelalte lucruri pe care băiatul le văzuse plecînd. În schimb, se îndepărtase atît de mult spre miazănoapte, încît lumina regiunea drept în față. Și nu avea parcă de gînd să coboare la marginea cerului în acea noapte. Ce-ar fi fost dacă acea lumină și acel soare s-ar fi revărsat peste comuna Vemmenhög ? Ce mult i-ar fi plăcut gospodarului Holger Nilsson și soției sale să aibă o zi de lucru de douăzeci și patru de ore !

Visul

Duminică, 19 iunie

Băiatul înălță capul și privi în jurul lui buimăcit. Lucru ciudat ! Dormea într-un loc unde nu mai fusese niciodată. Nu văzuse în adevăr niciodată valea în care era

calcat, nici muntele din jurul ei. Nu recunoștea lacul rotund din mijlocul văii și nu văzuse în viața lui niște mesteceni atît de pitici ca cei sub care stătea acum.

Dar unde era oare vulturul ? Nu-l vedea nicăieri. De bună seamă că Gorgo îl părăsise. Ciudată întîmplare !

Năpîrstoc se trînti iar jos, închise ochii și căută să-și aducă aminte ce se petrecuse înainte de a adormi.

Își aminti că tot timpul cît zburase pe deasupra Västerbotten-ului i se păruse că vulturul stătuse pe loc în văzduh și că pămîntul de sub el se mișca spre miazăzi. Își mai reaminti că pe urmă Gorgo se întorsese spre nord-vest, că vîntul bătuse dintr-o parte, că simțise iarăși un curent de aer și că pămîntul se oprise pe loc, în timp ce vulturul îl ducea înainte cu toată iuțeala.

— Acum intrăm în Laponia, îi spusese Gorgo, iar băiatul se aplecase imediat, curios să vadă peisajul despre care auzise vorbindu-se atît de mult.

Rămăsese însă foarte dezamăgit, nevăzînd sub el decît mari întinderi de pămînt acoperite cu păduri și turbării albe. Pădurile alternau cu turbăriile. Acea uniformitate îl făcuse în cele din urmă atît de somnoros, încît era cît p-aici să se prăbușească la pămînt.

Îi spuse lui Gorgo că nu se mai putea ține pe spinarea lui și că avea nevoie să doarmă puțin. Gorgo se lăsase la pămînt, iar băiatul se trîntise pe niște mușchi, dar pe urmă vulturul îl apucase în gheare și-l ridicase iar în văzduh.

— Dormi liniștit, Năpîrstoc ! îi spusese el. Lumina soarelui mă ține treaz și vreau să plec mai departe.

Deși băiatul stătea ca vai de el, atîrnat de ghearele vulturului, adormise totuși, iar în timpul somnului visase.

Se făcea că mergea cu pași grăbiți pe un drum larg din sudul Suediei. Nu era singur, ci însoțit de un mare alai. Alături de el mergeau paie de secară cu spice grele în vîrf, albăstrele înflorite și alte plante cu flori galbene. Merii gemeau sub povara poamelor, urmați de vrejuri încărcate de fasole, de tulpine de mușețel și de tufișuri întregi de pomișori roditori..Fagi, stejari și tei mergeau agale prin mijlocul drumului, iar coamele lor fremătau mîndre, fără să se plece în fața nimănui. Printre picioarele băiatului se furișau plante mărunte : cătușuni, dediței, păpădii și nu-mă-uita.

La început i se păruse că tot alaiul acela era alcătuit numai din plante și din copaci. Nu trecu însă mult și băgă de seamă că în alai se mai aflau oameni și animale. În jurul plantelor zorite se auzea zumzet de gîze, în șanțurile de la marginea drumului înotau pești, iar în copaci porniți la drum cîntau zeci și zeci de păsărele. Animale domestice și fiare sălbatice alergau pe întrecute, iar printre ele mergeau oamenii. Unii aveau sape și coase, alții securi ori puști de vînătoare, iar alții plase de pescuit.

Alaiul înainta voios, ceea ce nu-l uimea pe Năpîrstoc cînd văzuse cine îl conduce. Conducătorul lui nu era altul decît soarele însuși. El putea fi văzut tronînd de-a lungul întregului alai imens și luminos, cu părul împletit dintr-o sumedenie de raze și cu un chip care strălucea de veselie și de bunătate.

— Înainte ! striga el neîncetat. Cine merge cu mine să nu se teamă de nimic. Înainte ! Tot înainte !

— Unde o fi vrînd oare să ne ducă soarele ? se întreba băiatul.

La auzul acestor vorbe, paiele de secară, care pășeau alături de el, îi răspunseră :

— Vrea să ne ducă în Laponia, ca să ne luptăm cu marele duh care preface totul în stană de piatră.

Năpîrstoc băgă de seamă imediat că mai mulți drumeți din alai începură să pregete, încetinindu-și mersul și în cele din urmă oprindu-se. Fagul cel mare se opri, iar căprioara și tulpina de grîu rămaseră la marginea drumului, la fel ca și murii, gălbinelele, castanele și potîrnichile. Se uită atunci de jur împrejur, curios să știe de ce se opreau atîția călători, însă descoperi că nu se mai afla acum în Suedia de miazăzi, ci în Svealand.

Acolo stejarul începu să se miște tot mai șovăielnic. Rămase o clipă locului, apoi făcu cîțiva pași și se opri scurt.

— De ce nu vrea stejarul să mai meargă cu noi ? întrebă Năpîrstoc.

— Se teme de marele duh care preface totul în stană de piatră, îi răspunse un mesteacăn tînăr și alb, care mergea înainte vesel și inimos de-ți era mai mare dragul să te uiți la el.

Deşi rămaseseră mulţi în urmă, era totuşi destul de mare încă ceata celor care păşeau plini de curaj. Soarele conducea în continuare alaiul, rîzînd şi strigînd :

— Înainte ! Înainte ! Cine merge cu mine să nu se teamă de nimic !

Alaiul înaintă cu aceeaşi iuţeală pînă ce ajunse sus în Norrland. Acolo chemarea soarelui nu mai avu nici o putere. Mărul se opri. Cireşul şi ovăzul, la fel. Băiatul se adresă celor rămaşi în urmă :

— De ce nu mergeţi cu noi ? De ce-l dezamăgiţi pe soare ? întrebă el.

— Nu îndrăznim. Ne temem de marele duh din Laponia, care preface totul în stană de piatră, răspunseră ei.

Nu mai trecu mult şi băiatului i se păru că alaiul ajunsese chiar în Laponia, dar cu rîndurile tot mai rare. Secara, grîul, aţinele, mazărea, coacăzul sosiseră laolaltă pînă acolo, după cum veniseră şi elanul şi vaca, dar acum se opriră. Oamenii mai merseră o bucată de drum, dar se opriră şi ei. Soarele ar fi fost părăsit cu totul, dacă nu s-ar fi ivit noi tovarăşi de drum : salcia şi alţi copăcei, laponi, reni, bufniţe, vulpi albastre şi potîrnichi.

Năpîrstoc auzi acum un zgomot surd înaintea lui. Erau o mulţime de şuvoaie şi de pîraie care se prăvăleau năvalnic.

— Ce e zorul ăsta pe ele ? întrebă el, iar o potîrniche îi răspunse :

— Fug de marele duh care stă sus la munte.

Deodată băiatul văzu înălţîndu-se în faţa lui un zid înalt şi negru, cu coama zimţată. La vederea acelui zid, toţi drumeţii voiră parcă să dea înapoi, dar soarele îşi întoarse imediat faţa radioasă spre ei şi revărsă lumină asupră-le. Atunci putură toţi să-şi dea seama că în calea lor nu se afla un zid, ci munţii cei mai frumoşi, rînduiţi unul după altul. Culmile lor erau roşii la lumina soarelui, iar povîrnişurile, albastre cu reflexe aurii.

— Înainte ! Înainte ! Nu-i nici o primejdie cîtă vreme sînteţi cu mine ! striga soarele, scăldînd în razele lui pantele prăpăstioase ale munţilor.

În timpul urcuşului însă, îl părăsi viteazul mesteacăn, vînjosul pin şi bradul îndărătnic. Îl mai părăsiră tot atunci renul, laponul şi salcia. Sus de tot, în vîrful muntelui, soarele nu mai avea decît un singur însoţitor, şi acela era Nils Holgersson.

Soarele pătrunsese într-o văgăună al cărei pereți erau căptușiți cu gheață. Nils Holgersson voi să-l urmeze și înăuntrul acelei văgăuni, dar nu cuteză să treacă dincolo de gura văgăunii, căci văzu în fundul ei ceva care-l înspăimîntă de moarte. Era un vrăjitor bătrîn cu trupul de gheață, cu păr din sloiuri și cu mantie de zăpadă. În fața lui stăteau protăpiți niște lupi negri care se ridicară trufași și își căscară boturile la ivirea soarelui. Din gîtlejul unuia din ei ieșea un ger cumplit, din al altuia un crivăț, șuierător, iar din al celui de-al treilea, o beznă de nu vedeai la doi pași.

„Asta-i marele duh cu slujitorii lui credincioși!" se gîndi băiatul. Socoti atunci că lucrul cel mai cuminte pe care putea să-l facă era să dea bir cu fugiții. Rămase totuși pe loc, curios să vadă cum se va desfășura întîlnirea soarelui cu vrăjitorul.

Acesta nu se mișca din loc, ci numai căta lung la soare cu chipul lui de gheață, care pe de altă parte, stătea și el liniștit, mărginîndu-se să zîmbească radios. După cîteva clipe, lui Năpîrstoc i se păru că vrăjitorul începe să suspine cu durere, că mantia de zăpadă cade de pe el și că cei trei lupi fioroși nu mai urlau așa de tare. Soarele strigă însă deodată :

— Sorocul meu s-a împlinit ! După care ieși de-a-ndăratelea din văgăună și se făcu nevăzut.

Dacă văzu asta, vrăjitorul slobozi pe cei trei lupi, iar gerul, crivățul și bezna se năpustiră afară din văgăună, ca să-l gonească cît mai departe pe soare.

— Alungați-l ! Fugăriți-l striga vrăjitorul. Goniți-l ca să-i treacă cheful să se mai întoarcă vreodată ! Spuneți-i că stăpînul Laponiei sînt eu !

Auzind însă că soarele este izgonit din Laponia, pe Nils Holgersson îl cuprinse o teamă atît de mare, încît se trezi cu un țipăt.

Cînd își veni în fire, băgă de seamă că se afla în fundul unei văi mari de munte. Unde era însă Gorgo ? Și de ce se găsea el acolo ? Se ridică să se uite de jur împrejur și văzut atunci pe un prichici de stîncă o căsuță de crengi de pin : „E de bună seamă cuibul de vulturi în care Gorgo..."

Nu-și putu exprima gîndul pînă la capăt. În schimb, își scoase scufia de pe cap, o aruncă în sus și se porni

să chiuie de mama focului. Abia acum înțelegea unde îl adusese Gorgo. Era în valea în fundul căreia trăiau gîștele sălbatice și deasupra cărcia, pe munte, hălăduiau vulturii ! Sosise ! Peste cîteva clipe avea să se întîlnească cu gîscanul Martin, cu mama Akka și cu toate celelalte tovarășe de drum.

Sosirea

Băiatul porni apoi încet să-și caute prietenii. În vale domnea o liniște adîncă. Soarele nu se ivise de după crestele stîncilor. Nils Holgersson își dădu seama că era încă prea devreme și că gîștele sălbatice nu se treziseră din somn. Nu ajunsese prea departe, cînd se oprl în fața unei priveliști înduioșătoare : o gîscă sălbatică dormea într-un cuibușor pe pămîntul gol, iar lîngă ea se afla gîscanul. Dormea și el, dar se vedea destul de bine că se așezase așa de aproape de cuib, spre a fi pavăză de apărare în caz de primejdie.

Năpîrstoc trecu mai departe fără să le tulbure somnul și se uită printre două sălcii pe care le întîlni în cale. Acolo văzu încă o pereche : o gîscă și un gîscan. Erau sureini însă și nu făceau parte din cîrdul lui Akka. De bucurie că dăduse peste gîștele sălbatice, băiatul începu să îngîne un cîntec.

Ajunse apoi la un alt tufiș și acolo găsi o pereche pe care o recunoscu. Era gîsca Neljă, care clocea ; iar alături de ea se afla gîscanul Kolme! Da, da, ei erau ! Ochii nu puteau să-l înșele.

I-ar fi trezit bucuros, dar îi lăsă să doarmă și plecă mai departe.

În tufișul următor le văzu pe Viisi și pe Kuusi, iar ceva mai încolo pe Yksi și pe Kaksi. Toate patru dormeau duse și băiatul trecu înainte fără să le deștepte.

În apropierea tufișului următor i se păru că vede prin tufiș ceva alb, și inima începu să-i bată de bucrie. Era ce aștepta el de atîta vreme să găsească... Dunfin care clocea — încîntătoare priveliște ! — iar lîngă ea, gîscanul cel alb. Deși gîscanul dormea, băiatul îi citi pe față mîndria că-și păzea soața acolo, sus în munții Laponiei.

Năpîrstoc nu voi totuşi să-l trezească nici pe gîscanul Martin şi trecu mai departe.

A căutat mult şi bine pînă ce-a mai dat peste alte gîşte sălbatice. Observă apoi pe un dîmb un fel de pată cenuşie ; dar, ajungînd lîngă ea, văzu că pata nu era totuşi pată, ci Akka de la Kebnekajse, care stătea sus pe dîmb şi supraveghea toată valea.

— Bună ziua mamă Akka ! zise Năpîrstoc, nu fără a-i bate inima de emoţie. Îmi pare bine că eşti trează. Te rog să fii bună şi să nu le trezeşti pe celelalte decît ceva mai încolo, căci vreau să stau puţin de vorbă cu dumneata între patru ochi.

Bătrîna gîscă se dădu jos de pe dîmb în întîmpinarea băiatului. După ce îl zgîlţîi puţin, îl dezmierdă cu ciocul şi îl zgîlţîi din nou, fără a scoate un cuvînt, de vreme ce fusese rugată să nu trezească gîştele celelalte.

Năpîrstoc o sărută pe bătrîna mamă Akka pe amîndoi obrajii, după care începu să-i spună cum fusese dus la Skansen şi ţinut acolo prizonier.

— Şi mai află, te rog, mamă Akka, că jupînul Smirre cu urechea muşcată a stat şi el închis în cuşca vulpilor de la Skansen, zise băiatul. Şi deşi s-a purtat foarte rău cu noi, mi s-a făcut milă de el. Mai erau şi alte vulpi acolo. Ele o duceau destul de bine. Smirre era însă mereu mîhnit şi tînjea după libertate. Aveam mulţi prieteni buni la Skansen şi într-o zi am aflat de la un ciine lapon că venise acolo un om să cumpere vulpi. Era de pe o insuliţă hăt departe, pe mare. Pe insula aceea fuseseră stîrpite toate vulpile, dar năvăliseră pe urmă şobolanii pe ea şi lumea voia să aibă iarăşi vulpi, ca să le vină de hac rozătoarelor.

Cum am aflat treaba asta, m-am dus la cuşca lui Smirre şi i-am spus :

— Ascultă, jupîne Smirre ! Miine vin nişte oameni aici la Skansen să cumpere două vulpi. Cată să nu te fereşti deloc şi lasă-te să fii prins, iar pe urmă îţi vei recăpăta libertatea.

A ascultat povaţa pe care i-am dat-o, că doar nu e prost, şi acuma se plimbă în libertate pe insulă. Ce zici de fapta mea, mamă Akka ? Am procedat bine ?

— Şi eu aş fi făcut la fel, răspunse gîsca.

— Îmi pare bine că eşti mulţumită de ce-am făcut, zise băiatul. Acuma aş vrea să te mai întreb un lucru. Află

că-ntr-o zi vulturul Gorgo a fost prins, adus la Skansen și închis în colivia vulturilor... Văzîndu-l într-o stare de plîns și nespus de amărît, m-am gîndit să pilesc acoperișul de sîrmă de la colivie și să-i dau drumul, deși îmi făceam socoteala că era un dușman primejdios și un mîncător hulpav de păsări. Nu știam dacă aș fi făcut bine punînd în libertate un astfel de răufăcător și mi-am zis că mai bine era să-l las să stea acolo unde era. Ce zici, mamă Akka ? M-am gîndit bine ?

— Nu te-ai gîndit deloc bine ! zise Akka, aspru. Orice s-ar spune despre vulturi, ei sînt niște păsări mîndre și țin la libertate mai mult decît orice alte vietăți, așa că nu merită să fie ținuți închiși. Știi ce-ți propun eu ? Îți propun următorul lucru : te odihnești bine și pe urmă plecăm amîndoi acolo unde e închis Gorgo, să-l punem în libertate !

— M-am așteptat la vorbele astea ! zise Năpîrstoc. Unii spun, mamă Akka, că nu mai simți nici o dragoste pentru pasărea asta pe care ai crescut-o cu atîta osteneală, pentru motivul că trăiește cum trebuie să trăiască un vultur. M-am convins însă acum că n-au dreptate. Mă duc să văd dacă s-a trezit gîscanul Martin și, dacă dorești să spui un cuvînt de mulțumire celui care m-a adus înapoi la dumneata, îl poți găsi colo sus pe stîncă, unde ai descoperit altădată un pui de vultur la grea ananghie.

OSA, PĂZITOAREA DE GÎȘTE, ȘI MICUL MATS

Boala

În anul în care Nils Holgersson a călătorit prin Suedia în tovărășia gîștelor sălbatice, se vorbea mult despre doi copii, un băiat și o fată, care pribegeau prin țară. Erau de fel din Smoland, din districtul Sunnerbo, și locuiseră cîndva, împreună cu părinții lor și cu alți patru frați,

într-o colibă pe un bărăgan mare. Într-o zi, pe cînd erau amîndoi încă mici, a bătut la uşă o drumeaţă sărmană, care a cerut să fie găzduită în casa părinţilor. Deşi în colibă abia era loc să încapă ai casei, femeia a fost primită, iar gospodina i-a aşternut un culcuş pe podea. În timpul nopţii, străina a tuşit de credeau copiii că se cutremură coliba, iar a doua zi dimineaţa era atît de sleită de boală, încît nu şi-a mai putut continua drumul.

Bieţii oameni o trataseră cu toată bunătatea. Îi dăduseră chiar şi patul lor, culcîndu-se pe jos, iar gospodarul se dusese la doctor să-i aducă leacuri. În primele zile, bolnava era cludată. Cerea de toate şi nu spunea un cuvînt de mulţumire, dar mai apoi se îmblînzise, arătîndu-şi recunoştinţa faţă de gazde. În cele din urmă se rugase să fie scoasă afară din colibă şi dusă pe bărăgan să moară acolo. Văzînd că gazdele nu-i intră în voie, le-a povestit că de cîţiva ani pribegea prin ţară cu o ceată de ţigani. De felul ei nu era însă ţigancă, ci fiica unui fermier, dar fugise din casa părintească şi hoinărise în tovărăşia acelor ţigani. Credinţa ei era acum că una din ţigănci, care avusese necaz pe ea, îi dăduse boala de care suferea.

Nemulţumită numai cu atît, ţiganca o ameninţase, spunîndu-i că la fel vor păţi toţi cei care o vor oploşi în casa lor şi vor fi buni cu ea. Nenorocita era convinsă de acest lucru şi de aceea se ruga să fie dată afară şi să nu mai aibă nimeni grijă de ea. De ce să aducă nenorocire unor oameni atî de buni şi de săritori ? Aceştia însă nu se potriviră la vorbele ei. De speriat s-or fi speriat ei, firesţe, de primejdie, dar nu se îndurau să arunce pe drumuri o femeie sărmană care trăgea să moară.

N-a trecut mult pe urmă străina şi-a dat sufletul. După asta, ca un făcut, au început să curgă nenorocirile. Pînă atunci fusese numai bucurie în coliba acelor oameni. Erau săraci, e adevărat, dar nu lipiţi pămîntului. Gospodarul era meşter pieptănar, iar nevasta şi copiii îl ajutau la lucru. Tatăl tăia din os pieptenii, mama şi fetele mai mari le lustruiau, iar copiii mai mici le tăiau dinţii. Lucrau toţi de dimineaţă pînă seara, dar erau totdeauna veseli şi cu voie bună, mai ales cînd tatăl copiilor povestea despre vremea cînd colindase ţara vînzînd piepteni. Era un om atît de hazliu, încît mama şi toţi copiii se prăpădeau uneori de rîs ascultîndu-l.

Pentru copii, vremea care trecuse de la moartea sărmanei pribegre străine era un fel de vis. Nu mai ştiau dacă fusese scurtă sau lungă, dar şi-aduceau aminte că avuseseră în casă cîteva înmormîntări. Fraţii lor muriseră şi fuseseră duşi la groapă unul după altul. Fiind patru, nu putuseră avea loc decît patru înmormîntări, dar lor li se părea că fuseseră mai multe. Casa lor ajunsese în cele din urmă atît de liniştită şi de tristă, de parcă în fiecare zi era îngropat cineva.

Mama îşi mai ţinea ea, chipurile, curajul, dar tatăl îşi pierduse firea. Nu mai era în stare să facă glume, nici să lucreze. Toată ziulica stătea cu capul sprijinit în mîini, dus pe gînduri.

Într-un rînd asta s-a întîmplat după a treia înmormîntare — începuse a vorbi furios, băgîndu-i în sperieţi pe copii. Spunea că nu putea să înţeleagă de ce se abătuse atîtea nenorociri asupra lor. Cînd o ajutaseră pe acea străină bolnavă, făcuseră doar o faptă bună. Cum aşa? În lumea asta răul are mai multă putere decît binele? Nevasta lui încerca să-l potolească, dar nu izbutise să-l facă să fie liniştit şi resemnat cum era ea.

După cîteva zile se isprăvise şi cu el. Nu că murise, dar îşi luase lumea-n cap. Se îmbolnăvise şi a mai mare dintre fete, la care el ţinea cel mai mult. Văzînd că era gata să-şi dea sfîrşitul, omul n-a mai putu răbda, a plecat de-acasă şi dus a fost. Mama copiilor spunea că bine făcuse. Se temea să nu-şi iasă din minţi.

După plecarea omului, sărăcia a început să-şi arate colţii. La început, mai trimitea el ceva bani din cînd în cînd celor rămaşi acasă, dar pe urmă, mergîndu-i pesemne rău şi lui, nu le-a mai trimis nimic. În ziua înmormîntării fetei celei mai mari, mama a încuiat uşa colibei şi a plecat de acasă împreună cu cei doi copii ce-i mai rămăseseră. S-a dus în Scania să muncească la cîmp cu braţele şi a găsit de lucru la fabrica de zahăr din Jordberga. Muncitoare harnică, era de felul ei o femeie veselă şi inimoasă. Toţi ţineau la ea. Mulţi se mirau cum putea să fie atît de liniştită după ce trecuse prin încercări aşa de grele. Ea însă ducea la greu şi era o fiinţă cu multă răbdare. Cînd vorbea cineva cu dînsa despre cei doi copii ai ei frumoşi şi isteţi, ea spunea doar atît:

— Parcă văd că mor şi ei sărmanii!

Rostea aceste vorbe fără să-i tremure glasul şi fără să-i cadă vreo lacrimă din ochi. Viaţa o deprinsese să nu se aştepte la ceva mai bun.

Lucrurile nu s-au petrecut însă aşa cum crezuse biata femeie. Boala a dat în schimb peste ea, doborîrd-o mai fulgerător decît îi doborîse pe copiii ei. Venise în Scania la începutul verii, dar nici nu apucase toamna şi îşi lăsase copilaşii singuri pe lume.

Pe cînd zăcea bolnavă, le spusese de multe ori acestora să-şi aducă aminte că niciodată nu se căise că o lăsase pe acea străină bolnavă să stea în casa ei. Moartea e uşoară, zicea mama copiilor, pentru cel care a făcut bine în viaţa sa. De moarte nimeni nu scapă, însă fiecare om poate hotărî dacă vrea să moară cu cugetul împăcat sau cu cuget rău.

Înainte de moarte, mama avusese grijă de copii. Ceruse să li se dea voie să stea în camera în care stătuse tustrei în timpul verii. Avînd un adăpost, nu puteau să cadă în sarcina nimănui. Ştia că vor fi în stare să se chivernisească singuri.

Copiii căpătaseră învoirea să rămînă în casă cu condiţia să pască gîştele, căci e greu de găsit copii care să primească o astfel de slujbă. Îşi cîştigau singuri pîinea, aşa cum spusese maica lor. Fata făcea cofeturi, iar băiatul jucării de lemn pe care le vindeau pe la casele gospodarilor .Începură apoi să cumpere de la ţărani ouă şi unt, pe care le vindeau lucrătorilor de la fabrica de zahăr. Fiind copii socotiţi cu rînduială la tot ce făceau, li se putea încredinţa orice. Fata era mai mare decît băiatul. Cînd împlinise treisprezece ani, era aşa de coaptă la minte, că se putea bizui orcine pe ea ca pe un om mare. Era tăcută şi serioasă, spre deosebire de fratele ei, care era vorbăreţ şi vesel. De aceea, se vede, lumea spunea despre el că gîgîie pe cîmp la întrecere cu gîştele pe care le păştea...

Într-o seară, după ce copiii stătuseră cîţiva ani la Jordberga, s-a ţinut în localul şcolii o conferinţă. Aceasta era destinată, de fapt, pentru oamenii mari. Printre ascultători se aflau însă şi cei doi copii din Smoland. Conferenţiarul vorbise despre boala cea gravă care se cheamă tuberculoză şi care ucide în fiecare an atîtea fiinţe în Suedia. Vorbise foarte desluşit, iar copiii înţeleseră tot, cuvînt cu cuvînt.

După ce conferința s-a terminat, ei au rămas în curtea școlii să-l aștepte pe conferențiar. Cînd l-au văzut ieșind, s-au luat de mînă și s-au dus să-l întîmpine cu un aer foarte solemn și grav. Apoi l-au rugat să aibă bunătatea și să stea puțin de vorbă cu ei.

Străinul s-a mirat, desigur, cînd i-a văzut pe cei doi copii cu fețișoarele rotunde și îmbujorate vorbind cu o siguranță care li s-ar fi potrivit dacă ar fi fost de trei ori mai în vîrstă decît erau. Dar de ascultat i-a ascultat cu multă bunăvoință.

Copiii începură a-i povesti ce se întîmplase acasă la ei și-l întrebară pe conferențiar dacă mama și frații lor nu muriseră cumva de boala descrisă de el. Conferențiarul le răspunse că moartea li se trăsese pesemne din această boală. De alta cu greu putea fi vorba.

Dacă însă părinții lor ar fi știut ceea ce aflaseră copiii lor în acea seară, ca să se poată păzi, dacă ei ar fi ars hainele acelei femei străine, dacă ar fi curățat bine odaia și nu ar fi folosit așternutul în care zăcuse nenorocita, toți cei jeliți și morți de timpuriu ar fi trăit ei oare acum? Conferențiarul le spuse că nimeni nu ar putea să dea un răspuns hotărît la o astfel de întrebare. După părerea lui însă, nici unul din cei dispăruți nu s-ar fi îmbolnăvit dacă s-ar fi apărat de molimă la vreme.

Copiii șovăiau să pună a doua întrebare, care le stătea pe suflet, dar nu se urniră din loc, căci întrebarea cu pricina avea pentru ei o mare însemnătate. Adevărat era oare că țiganca le trimisese, boala din pricină că o ajutaseră pe femeia pe care avea aceasta necaz? De ce boala îi lovise numai pe ai lor?

Conferențiarul îi încredință că nu aveau dreptate și că nici o ființă omenească nu are puterea să dea altuia o boală în felul acesta. Era vorba de o boală care bîntuia toată țara. Ea pătrunsese mai în toate casele, deși nu făcuse în toate părțile atîtea victime ca în a lor.

Copiii mulțumiră străinului și plecară acasă. Au stat pe urmă mult de vorbă în acea seară. A doua zi s-au dus la administrația fabricii, dînd de veste că nu mai puteau să rămînă în slujbă acolo. În anul acela nu mai voiau să se ducă cu gîștele la iarbă, fiind hotărîți să-și caute un rost aiurea.

— Unde aveți de gînd să vă duceți, măi copii?

— Ne ducem să-l căutăm pe tatăl nostru.

De fapt voiau să-i spună celui care-i întrebase că mama şi fraţii lor muriseră de o boală obişnuită, iar nu din cauza influenţei unei fiinţe rele. Le părea foarte bine că aflaseră acest lucru. Datoria lor era acum să spună adevărul şi tatălui lor, care era frămîntat poate şi azi de felul ciudat cum căzuseră atîtea năpaste peste ai săi.

Cei doi copii se duseră întîi la mica lor colibă de pe bărăganul din Smoland, pe care, spre marea lor uimire, au găsit-o încinsă de flăcări. Pe urmă s-au dus la casa parohială. Acolo au aflat că un om care fusese muncitor la calea ferată îl văzuse pe tatăl lor la Malmberget, în fundul Laponiei, Lucrase în mină şi poate se mai afla acolo, deşi asta nu era sigur. Auzind preotul că cei doi copii vor să-şi caute părintele, scoase o hartă, le arătă ce departe era Malmberget şi îi povăţui să nu plece la drum. Copiii răspunseră însă că ei erau nestrămutaţi în hotărîrea pe care o luaseră şi că trebuiau să plece cu orice preţ să-l caute pe tatăl lor. Bietul om plecase de acasă crezînd un lucru care nu era de fel adevărat. Datoria lor era să-l găsească şi să-i arate că se înşelase.

Cîştigaseră ceva bani cu negoţul lor, dar nu voiau să-i cheltuiască pe bilete de tren, ci se hotărîseră să facă tot drumul pe jos, lucru de care nu s-au căit, căci au făcut o călătorie nespus de frumoasă.

Înainte de a trece hotarul provinciei Smoland, intraseră într-o zi într-o casă ţărănească să-şi cumpere cîte ceva de-ale gurii. Gospodina s-a întîmplat să fie o femeie veselă şi vorbăreaţă. Îi întrebase pe copii cine erau şi de unde veneau, iar ei îi spuseseră toată povestea lor.

— O, doamne ! O, doamne ! se minuna femeia mereu.

Copiii au fost pe urmă ospătaţi cu mîncare bună, fără a li se mai cere nici o plată. După ce s-au sculat de la masă, ca să mulţumească gazdei şi să plece mai departe, stăpîna casei i-a sfătuit să tragă în comuna următoare la fratele ei, spunîndu-le cum îl cheamă şi unde stătea cu casa. Copiii — cum s-ar fi putut altfel ? — fură foarte bucuroşi de această propunere.

— Să-i spuneţi multă sănătate din partea mea şi să-l povestiţi şi lui păţania voastră, a zis femeia.

Osa şi Mats făcură întocmai, fiind omeniţi şi la fratele bunei femei cu aceeaşi bunăvoinţă. Dar nu numai atît. Cînd fură să plece, acesta îi duse cu căruţa lui la o familie

dintr-o comună învecinată, unde micii drumeți se bucurară de aceeași primire bună. De cîte ori plecau dintr-o casă, li se spunea totdeauna :

— Oriunde vă veți duce, să povestiți tot ce vi s-a întîmplat.

În orice casă se iveau cei doi copii, mai totdeauna se găsea un tuberculos. Fără să-și dea seama, ei colindau țara și spuneau oamenilor cît de primejdioasă era boala care se strecurase în căminele lor, învățîndu-i cum să lupte împotriva ei.

Pe vremuri, cînd țara era bîntuită de molima cumplită cu numele de ciumă, lumea vorbea despre un băiat și o fată care colindau țara și umblau din casă în casă. Băiatul avea în mînă o greblă. Dacă grebla cu ea în fața unei case, asta însemna că în casa aceea aveau să moară multe ființe, dar nu toate, căci grebla are dinții rari și nu putea lua tot în calea ei. Fata avea însă în mînă o mătură și dacă mătura în fața unei uși, asta însemna că toți acei care locuiau în casa cu pricina urmau să-și dea duhul, căci mătura e o unealtă care curăță și nu mai lasă nimic în urma ei.

Era un lucru ciudat ca în zilele noastre doi copii să colinde țara din cauza unei boli grele și primejdioase. Acești copii nu speriau însă lumea cu grebla și cu mătura, ci spuneau :

— Nu ne vom mărgini să greblăm curtea și să măturăm dușumeaua, oameni buni. Vom spăla bine peste tot cu peria și cu săpunul. Vom păstra curățenie și afară, și înăuntru, fiind noi înșine curați. În felul acesta vom birui pînă la urmă boala.

Înmormîntarea micului Mats

Micul Mats murise. Lucrul părea de necrezut celor care îl văzuseră vesel și zglobiu cu cîteva ceasuri înainte, dar din păcate era foarte adevărat. Micul Mats murise și urma să fie îngropat.

Murise într-o zi dis-de-dimineață și singura martoră a morții lui fusese surioara lui, Osa.

— Nu chema pe nimeni, spusese frățiorul cu cîteva ceasuri mai înainte de a-și da sufletul, iar Osa îi făcuse

voia. Nici nu știi cît de bine îmi pare, Osa dragă, că nu mor de boala aceea ! Nu-ți pare bine și ție ?

Văzînd că sora lui nu-i dă nici un răspuns, băiatul zisese mai departe :

— O moarte are omul, dar cel puțin mă bucur că nu mor la fel cu mama și cu frații noștri. Dacă aș fi murit la fel cu ei, n-aș fi izbutit niciodată să-l convingi pe tata că mama și ceilalți frățiori au pierit din pricina unei boli obișnuite. Acuma însă ai să vezi că o să-l convingi...

După ce micul Mats a închis ochii pentru vecie, Osa s-a gîndit mult la tot ce pățise frățiorul ei în scurta lui viață. Avea impresia că îndurase toate nenorocirile cu același curaj ca și un om matur, clădit și înțelept. Își aminti apoi de ultimele lui cuvinte. La fel de viteaz fusese totdeauna. Un lucru îi era acum limpede : că micul Mats urma să-și doarmă somnul de veci în pămînt și trebuia să fie înmormîntat cu aceleași onoruri ca și un om mare.

Își dădea seama că acest lucru nu era prea ușor, dar voia să-l facă din tot sufletul. Pentru micul Mats nu trebuia să cruțe nici o osteneală.

Pe vremea aceea, Osa, păzitoarea de gîște, se afla departe în Laponia, în marele ținut minier care se cheamă Malmberget. Un loc ciudat, doar poate că pentru ea era mai bine așa. Pînă acolo, ea și micul Mats străbătuseră codri mari, nesfîrșiți. Zile întregi la rînd nu văzuseră nici ogoare, nici case, ci numai cîte o stație sărăcăcioasă de poștalion, ici și colo, pînă ce-au ajuns deodată în localitatea Gällivare. Aceasta, cu gara, judecătoria, banca, farmacia și hotelul, era situată la poalele unui munte pe care se mai afla zăpadă și atunci, în miez de vară. Mai toate casele din Gällivare erau noi și bine îngrijite. Dacă n-ar fi văzut sus pe munte pete de zăpadă și n-ar fi băgat de seamă că mestecenii nu înverziseră încă, celor doi copii nu le-ar fi venit să creadă că erau acum hăt-departe, în Laponia. Nu acolo trebuiau să-l caute pe tatăl lor, ci la Malmberget, ceva mai spre miazănoapte; localitate al cărei aspect nu mai era atît de arătos.

Deși se știa de multă vreme că lîngă Gällivare se afla un cîmp mare de minereu de fier, exploatarea lui nu a început a fi făcută decît cu vreo cîțiva ani în urmă, după terminarea căii ferate. Atunci au dat năvală acolo deodată

cîteva mii de oameni. Aceştia au găsit de lucru, dar n-au găsit locuinţe. Şi atunci fiecare şi-a înjghebat cîte un adăpost după puteri şi după mijloace. Unii şi-au clădit bordeie din buşteni de lemn, iar alţii şi-au făcut colibe cu pereţii din lăzi goale de dinamită, aşezate unele peste altele ca şi cărămizile. Acum se aflau însă multe case zidite care dădeau localităţii o înfăţişare oarecum atrăgătoare şi îngrijită. Existau cartiere mari, cu case albe, frumoase. Printre ele se mai zăreau locuri cu buturugi şi pietre, pe unde fusese înainte pădure. Puteai fi văzute vile mari, plăcute la înfăţişare, ale directorului şi ale inginerilor, dar şi colibe vechi parcă în pămînt, ciudate, rămase de la începutul aşezării, cînd oamenii dăduseră buzna aici. Localitatea avea drum de fier, lumină electrică şi şantiere de construcţie. Trenurile pătrundeau adînc în inima muntelui printr-un tunel luminat cu becuri electrice. Pretutindeni domnea o activitate intensă, iar trenurile cu minereu plecau din gară unul după altul. De jur împrejur se întindeau porţiuni mari de pămînt pustiu, pe care nu se vedeau nici ogoare, nici case, ci numai laponi care îl cutreierau cu renii lor.

Osa se gîndea acum dacă viaţa oamenilor de acolo era la fel de aspră şi de grea ca şi locurile înseşi. Unii duceau un trai comod şi liniştit, dar ea văzuse pe mulţi trăind în condiţii rele şi ciudate.

Se gîndea apoi că, la sosirea lor la Malmberget, se interesaseră de un muncitor cu numele Jon Assarsson şi care avea sprîncenele încruntate. De altfel, după semnul ăsta caracteristic, oricine îşi aducea aminte lesne de el. Copiii putură să afle repede că tatăl lor lucrase cîţiva ani la Malmberget, dar că acum era plecat undeva la drum. Aşa avea obiceiul : să o ia razna uneori, cînd îl cuprindea neliniştea. Nimeni nu ştia unde se dusese, însă toţi erau siguri că avea să se întoarcă peste cîteva săptămîni. Şi deoarece ei erau copiii lui Jon Assarsson, puteau foarte bine să stea, în aşteptarea lui, în colibă în care locuia el. O femeie zărise cheia de la uşă sub prag şi îi băgase pe copii înăuntru. Nimeni nu se mira că ei veniseră acolo şi pe nimeni nu părea să-l ulmecască faptul că tatăl lor o luase din loc uneori. Era un lucru destul de obişnuit acolo ca fiecare să facă ce-l taie capul.

Pentru Osa nu era lucru greu să facă pregătirile de înmormîntare. Văzuse cu o duminică în urmă cum fusese

înmormîntat un șef de echipă de la o mină. Fusese dus la biserică din Gällivare cu un car tras de cai, sicriul fiind urmat de un cortegiu lung de mineri. La mormînt cîntase un cor și un taraf de lăutari. După înmormîntare, toți cei care fuseseră la biserică au fost poftiți la comînd în clădirea școlii. Cam așa ceva voia să facă Osa și pentru micul Mats, frățiorul ei.

Se gîndise atît de mult la acest lucru, încît parcă vedea cu ochii întregul alai de îngropăciune, dar pe urmă pierdu curajul, dîndu-și seama că nu era în puterea ei să facă așa cum voia. Nu că ar fi costat-o prea scump. Cei doi frați puseseră destui bani la o parte pentru ca Osa să-i poată face micului Mats o înmormîntare cît mai vrednică de el. Toată greutatea era — lucru pe care ea îl știa destul de bine — că oamenii mari nu vor niciodată să se ia după un copil. Nu era decît cu un an mai mare decît fratele ei, care părea atît de mic și de subțirel întins pe laviță unde-și dormea somnul de veci.

Ea însăși nu era de fapt decît o biată copilă. Poate că chiar din cauza asta, cei mari aveau să se împotrivească dorințelor ei.

Osa, dintîi ființă cu care Osa vorbi despre înmormîntare fu infirmiera. Sora Hilma venise la colibă cîteva clipe după moartea lui Mats și, chiar înainte de a deschide ușa, știa că în acel moment soarta nefericitului copil era hotărîtă. În ajunul acelei zile, după-amiază, micul Mats umblase prin niște mine. Apropiindu-se prea mult de un puț în care avusese loc o explozie, biețul copil fusese lovit de cîteva bolovani rostogoliți. Fiind singur, zăcuse multă timp pe pămîntul gol, în nesimțire, fără să fi știut nimeni de acea nenorocire care căzuse asupra lui. În cele din urmă, niște muncitori aflară de nenorocire într-un chip foarte ciudat: Ei o țineau morții că un spiriduș, care nu era mai înalt de-o șchiopă, se ivise pe marginea puțului și strigase la dînșii să vină repede în ajutorul micului Mats aflat la gura puțului, însîngerat. Sărmanul copil a fost dus repede acasă și oblojit, dar era prea tîrziu. Pierduse prea mult sînge și nu mai putea trăi.

Intrînd în colibă, infirmiera nu se gîndea atît la micul Mats, cît la sora lui.

„Ce să fac cu sărmana copilă?" își zise ea. „Nimic n-o poate mîngîia."

Ea observă cu mirare că Osa nici nu plîngea, nici nu se văicărea, ci o ajuta foarte liniştită să facă cele necesare. Sora infirmieră rămăsese destul de mirată, dar se lămuri cînd Osa începu să vorbească cu aprindere despre înmormîntare.

— Cînd cineva şi-a petrecut anii vieţii — fie buni, fie răi — cu o fiinţă ca micul Mats — zise Osa, rostind vorbele cu un ton cam solemn şi bătrînesc — trebuie să se gîndească în primul rînd şi înainte de toate cum să-i cinstească memoria, dacă e în stare să facă acest lucru. Pe urmă are tot timpul să-l jelească !

Ea o rugă deci pe infirmieră s-o ajute pentru a-i face frăţiorului ei o înmormîntare cum se cuvenea. Nimeni nu o merita mai mult ca el. Infirmiera avea impresia că pentru sărmana copilă stingheră era un mare noroc că putea să-şi găsească o alinare în faptul că se preocupa atît de amănuntele înmormîntării. Îi făgădui deci tot ajutorul, de vreme ce acest lucru avea pentru ea o însemnătate aşa de mare. Osa era convinsă că aproape îşi atinsese scopul, deoarece sora Hilma se bucura de multă trecere. În mine, unde aveau loc zilnic explozii, orice muncitor ştia că putea să fie lovit în orice clipă de un bolovan rostogolit sau de o stîncă prăvălită, aşa că fiecare căuta să se aibă bine cu infirmiera.

De aceea, cînd sora Hilma şi Osa s-au dus în toate părţile la mineri să-i roage să ia parte în duminica următoare la înmormîntarea micului Mats, mai nimeni nu le-a refuzat.

— Venim cu dragă inimă, dacă ne roagă sora, ziseră ei.

Infirmiera tocmi de asemenea fanfara şi corul care aveau să cînte la înmormîntare. Nu cèru însă învoire să fie pusă la dispoziţie clădirea şcolii. Fiind cald încă şi vreme statornică de vară, fu hotărît ca cei care luaseră parte la înmormîntare să fie poftiţi la comînd în aer liber. Fură împrumutate scaune şi mese, iar paharele şi farfuriile fură luate de la nişte prăvălii. Soţiile cîtorva mineri, care mai aveau prin lăzi unele lucruri nefolositoare prin acele locuri pustii, scoaseră din ele, de hatîrul infirmierei, cîteva feţe de masă pentru comînd.

Au fost comandaţi apoi pesmeţi şi covrigi la un brutar din Boden. Bomboanele albe şi negre au fost comandate la un cofetar din Luleo [1].

[1] Luleo — (pron. lü'le-o') oraş şi port la gura rîului Lule.

Pregătirile făcute de Osa pentru înmormîntarea frățiorului ei stîrniră vîlvă în toată localitatea Malmberget. În cele din urmă află despre ele chiar și directorul minelor. Acesta, auzind că cincizeci de mineri urmau să ia parte la înmormîntarea unui băiețel de doisprezece ani, care, după toate, pe cît știa el, nu fusese decît un cerșetor pribeag, fu de părere că așa ceva era o nebunie curată. Ba, după toate, muzică și cosînd, crengi de brad pe mormînt și bomboane de la Lulco !

— E păcat s-o lăsăm pe sărmana copilă să-și risipească banii pe astfel de lucruri, zise el. Oamenii cu seaun la cap nu trebuie să se potrivească ideilor unui copil. Vă faceți cu toții de rîsul lumii.

Directorul nu era nici supărat, nici mînios. Vorbea foarte liniștit și o rugă pe sora Hilma să facă în așa fel încît să nu mai vină la înmormîntare nici muzicanții, nici cei cincizeci de mineri. Era de-ajuns să fie de față nouă sau zece persoane. Infirmiera nu îndrăzni să-l contrazică pe director... La urma urmei, prea se făcea caz de un băiat cerșetor... Numai mila de sărmana lui soră o făcuse să-și piardă judecata.

Infirmiera plecă de la vila directorului să-i spună lui Osa că nu putea să facă tot ce dorea ea, deși o durea inima știind ce însemna pentru biata copilă acea înmormîntare. Pe drum se întîlni cu niște soții de mineri cărora le povesti necazul ei. Era, firește, păcat de biata fată, dar nici nu se putea admite ca un copil să facă tot ce-i trece prin cap. Cel mai cuminte lucru era să se renunțe la tot ce se pusese la cale.

Nevestele plecară apoi fiecare la treburile lor și spuseră povestea mai departe, altora. Și vestea ajunse astfel la toate minele, cum că nu avea să se mai facă o înmormîntare cu alai micului Mats. Toți se grăbiră să recunoască asta ca cea mai cuminte și mai înțeleaptă soluție.

O singură ființă în toată localitatea Malmberget era de altă părere, și anume Osa.

Infirmiera avusese în adevăr de furcă cu ea. Osa nu plînsese și nu se văietase, dar nici nu voia să se lase. Ea spunea că de vreme ce nu-i ceruse directorului nici un

ajutor, acesta nu avea dreptul să se amestece în treburile ei. Nici n-o putea opri să-şi înmormînteze fratele cum voia ea.

Abia după ce află de la cîteva femei că nu vor veni la înmormîntare, fiindcă directorul era împotrivă, înţelese Osa că avea nevoie de încuviinţarea lui.

Ea tăcu o clipă şi apoi se ridică repede.

— Unde vrei să te duci ? o întrebă infirmiera.

— Mă duc să stau de vorbă cu directorul, răspunse Osa.

— Nu cumva crezi c-o să se ia după tine ? ziseră femeile.

— Mă duc, căci asta e dorinţa micului Mats, le răspunse Osa. Directorul nu ştie pesemne ce fel de om a fost el şi nici nu mă mir, căci n-a avut de unde să afle acest lucru.

Osa se duse apoi la director. După cum e lesne de înţeles, părea de necrezut ca un copil să încerce să-l convingă pe director, omul cel mai puternic din Malmberget, să revină asupra unei hotărîri. Atît infirmiera, cît şi celelalte femei o urmăriră pe Osa la mică distanţă, să vadă dacă avea curajul să meargă pînă la capăt.

Fata păşea pe drum. Era serioasă şi demnă. În cap avea un testemel negru de mătase, moştenit de la maică-sa, într-o mînă ţinea o batistă făcută sul, iar în cealaltă un coş cu jucării de lemn făcute de micul Mats.

Copiii care se jucau pe drum, văzînd-o mergînd aşa, o întîmpinară strigînd :

— Unde te duci, Osa ? Unde te duci ?

Osa nu le răspunse însă. Nici măcar nu le auzi glasul. Îşi vedea de drum înainte. Iar dacă acei copii o întrebară din nou, ţinîndu-se scai după ea, femeile din urma ei îi luară în braţe şi-i opriră s-o mai tulbure.

— Lăsaţi-o în pace ! le ziseră ele. Se duce la director să-l roage să-i dea voie să facă o înmormîntare frumoasă fratelui ei, micul Mats.

Se îngroziră atunci şi copiii de curajul ei, iar cîţiva dintre ei se luară după ea să vadă cu ce se va alege de pe urma discuţiei cu directorul.

Astea se petreceau pe la ora şase după-amiază, cînd începează lucrul în mine. După ce Osa străbătu o bucată

de drum, îi ieşiră în cale cîteva sute de muncitori care înaintau cu paşi mari, grăbiţi. De altfel, ei nu se uitau nici la dreapta, nici la stînga cînd se întorceau acasă de la lucru. Întîlnind-o însă pe Osa, cîţiva din ei pricepură că se petrece ceva neobişnuit şi o întrebară ce era la mijloc. Osa nu le dădu nici un răspuns. Ceilalţi copii, care mergeau în urma ei, o dădură însă de gol, strigînd în gura mare unde avea de gînd să se ducă. Dacă auziră asta, cîţiva muncitori fură de părere că fata avea curaj, nu glumă, şi se luară după ea să vadă rezultatul.

Osa intră în clădirea administraţiei, unde directorul lucra de obicei pînă la acea vreme. Ajungînd în vestibul, uşa de la birou se deschise şi în pragul ei se ivi directorul cu pălăria în cap şi cu bastonul în mînă, gata să plece acasă.

— Cu cine ai treabă ? o întrebă el pe fetiţă, văzînd-o aşa de gravă, cu testamentul de mătase şi cu batista făcută sul în mînă.

— Vreau să vorbesc cu domnul director, personal, răspunse ea.

— Da ? Bine. Hai, intră ! zise directorul, întorcîndu-se în biroul său.

El lăsă uşa deschisă în credinţa că fata n-avea multe lucruri de spus. Cei care se luaseră după ea şi aşteptau acum în vestibul sau pe scară, putură astfel auzi tot ce se vorbea înăuntru.

Intrînd în birou, Osa îşi potrivi mai întîi rochiţa pe trup, îşi trase testamentul de pe cap şi se uită la director cu ochii ei rotunzi de copil a căror privire serioasă şi cinstită nu se putea să nu înduioşeze pe cineva.

— Vreau să vă spun cum a murit frăţiorul meu, micul Mats, zise ea cu glas tremurător, fără să mai poată continua.

Directorul înţelese atunci cu cine avea de-a face.

— Aha ! Tu eşti, va să zică, fata care vrea să facă o înmormîntare cu mare alai ? zise el cu glas binevoitor. Păi să renunţi la gîndul tău, fetiţo ! Te-ar costa prea mulţi bani. Dacă ştiam dinainte povestea asta, n-aş fi îngăduit să se facă atîtea pregătiri.

Chipul fetiţei trezi atunci şi directorul crezu că va începe să plîngă, dar ea zise doar atît :

— Vă rog să-mi dați voie să vă spun cine a fost fratele meu. Și-apoi să hotăriți...

— Bine, bine, știu doar toată povestea voastră... răspunse directorul cu tonul său obișnuit. Să nu crezi că nu-mi este milă de tine. Nu-ți vreau decît binele, fetițo!

Osa își luă atunci o poziție și mai dreaptă și zise cu glas tare, răspicat:

— De la vîrsta de nouă ani, micul Mats a rămas fără tată și fără mamă, domnule director, așa că a trebuit să-și cîștige singur pîinea, ca un om mare. S-a socotit prea destoinic, ca să nu umble pe la casele oamenilor și să cerșească un blid de mîncare și n-a vrut să primească de la nimeni ceva fără plată. Ba spunea chiar că nu-i șade bine unui bărbat să ceară de pomană. Niciodată n-a făcut risipă, iar banii nu-i pitea, să-i aibă numai pentru el, ci mi-i dădea mie pe toți. A lucrat și la cîmp ca păzitor de gîște și a fost totdeauna harnic ca un om mare. Țăranii din Scania îi încredințau sume mari, cînd aveau de trimis bani undeva, știind că puteau să aibă toată încrederea în el. Se poate spune deci, pe bună dreptate, că micul Mats n-a fost un simplu copil, căci sînt doar mulți oameni mari care...

Directorul se uita în pămînt și nici un mușchi nu se clintea pe fața sa. Osa tăcu atunci, convinsă că vorbele ei n-aveau nici o înrîurire asupra lui. Cînd era acasă numai cu gîndurile care nu-i dădeau pace, credea că o să aibă atîtea lucruri de povestit despre frățiorul ei, dar acum i se părea că avea prea puține lucruri de istorisit.

Cum putea ea să-l facă pe director să înțeleagă că micul Mats merita să fie înmormîntat cu aceeași cinste ca și un om mare?

— Toate cheltuielile de înmormîntare rămîn pe socoteala mea... zise ea mai departe, după care tăcu iarăși.

Directorul își ridică atunci capul și se uită drept în ochii copilei. Se gîndi că această fată își pierduse căminul, părinții și frații, dar rămăsese neînfrîntă, făgăduind să ajungă cîndva o femeie demnă și de ispravă. Se temea să n-o doboare povara pe care trebuia s-o suporte, dacă ar mai fi adăugat ceva la ea. Își dădu seama atunci ce o făcuse pe Osa să vină să stea de vorbă cu el. Îl iubise pe acel frățior mai mult ca pe orice. O astfel de dragoste nu merită să fie întîmpinată cu un refuz.

— Bine, copilă, fă cum vrei tu, zise directorul.

Se făcuse înmormîntarea. Toți cei care luaseră parte la ea se duseseră pe la casele lor. Osa, rămasă singură în coliba tatălui ei, încuiase ușa, ca să se poată gîndi liniștită la fratele ei, care plecase pe calea fără întoarcere, pe cea lume. Își aminti de tot ce spusese și făcuse micul Mats. Erau atît de multe lucruri, încît nu mai avu timp să se culce, luîndu-i toată seara și o bună parte din noapte. Cu cît se gîndea mai mult la frățiorul ei, cu atît înțelegea mai bine că avea să-i vină tare greu să trăiască fără el. În cele din urmă își lipi fruntea de masă și începu să plîngă amarnic.

— Ce mă voi face fără el ! suspină ea.

Era acum noaptea tîrziu. Osa avusese o zi obositoare și nu e de mirare că somnul o prinse repede, de cum puse capul jos. Nici nu e de mirare că l-a visat apoi tocmai pe cel la care se gîndise mereu. Și în visul ei se făcea că micul Mats intrase în odăița ei.

— Hai, Osa dragă, du-te și caută-l pe tata ! îi zicea el.

— Cum să-l caut, dacă nu știu unde e ? i-ar fi răspuns ea.

— De asta să nu-ți pese, a zis atunci micul Mats, vesel și sprinten ca de obicei. Îți trimit eu pe cineva care să te ajute !

Pe cînd visa ce-i spunea fratele ei, Osa auzi bătînd la ușă. Bătea cineva în adevăr. Nu mai era vis. Fata dormea însă așa de adînc, încît nu putea să-și dea seama ce era adevărat și ce era închipuire. Cînd se duse să deschidă ușa, își zise în sinea ei :

„De bună seamă că vine cel pe care micul Mats mi-a făgăduit că-l va trimite la mine."

Dacă în pragul ușii s-ar fi ivit sora Hilma sau altă ființă omenească, fata ar fi priceput numaidecît că nu mai era vorba de un vis. Cel care bătuse la ușă era însă un spiriduș mic, nu mai mare decît o șchioapă. Deși în puterea nopții, era lumină ca ziua și Osa putu să vadă că în fața ei se afla același pitic pe care ea și fratele ei îl întîlniseră de cîteva ori de cînd cutreierau țara. Atunci se speriase de el și desigur că s-ar fi speriat și acum, dacă

ar fi fost trează de-a binelea. Spre norocul ei, visa încă, așa că rămase liniștită.

„Așteptam să vină cel pe care urma să-l trimită micul Mnte la mine, ca să-mi ajute să-l găsesc pe tata", se gîndi ea.

Osa nu se înșela, căci piticul venise tocmai ca să vorbească cu Osa despre tatăl ei. Văzînd că fetei nu-i era teamă de el, îi spuse în puține cuvinte unde se afla tatăl ei și cum putea să ajungă acolo.

*

Pe malul sting al micului lac Luossajaure, cîteva mile la nord de Malmberget, se afla o tabără de laponi. La marginea de miazăzi a lacului se înălța un munte cu numele de Kirunavara, despre care se spunea că era alcătuit aproape numai din minereu de fier. Pe latura de nord-est a lacului era alt munte, Luossavara, de asemenea bogat în fier. Spre acești munți se construia calea ferată dinspre Gällivare, iar în apropiere de Kirunavara se clădea o gară, un hotel pentru drumeți, precum și un mare număr de locuințe pentru toți muncitorii și inginerii care urmau să se stabilească în partea locului, după darea în exploatare a minereului de fier. Un adevărat orășel se ridica în acel ținut îndepărtat de la nord, în care mesteceni pitici nu înfrunzeau decît în toiul verii.

La apus de lac, terenul era gol și deschis. Pe el se așezaseră, după cum s-a arătat, cîteva familii de laponi. Aceștia veniseră acolo cu cîteva luni în urmă și nu le trebuise multă vreme să-și rînduiască sălașurile. Nu avuseseră nevoie nici să dinamiteze stînci, nici să zidească, spre a-și face temelii bune și sănătoase. După ce-și aleseseră locuri uscate și mai potrivite lîngă lac, le fusese de-ajuns să taie niște sălcii și să netezească terenul pe ici pe colo, ca să-și facă rost de locuri de casă. Nici nu avuseseră nevoie să cioplească lemne zile întregi, ca să-și ridice ziduri trainice de lemn, după cum nu avuseseră nevoie să înalțe acoperișuri, să căptușească pereții cu scînduri, să pună ferestre, uși și broaște la ele. Nu făcuseră altceva decît să înfigă niște bețe de cort în pămînt și să aștearnă o pînză deasupra lor. Și cu asta, locuințele erau gata. De mobilat, nici pomeneală. Tot ce avuseseră de făcut fusese să aștearnă pe jos crengi de brad și cîteva

pini, precum și să atîrne de un lanț agățat în vîrful bețelor de cort o oală, în care urmau să-și fiarbă carnea de ren.

Coloniștii din partea răsăriteană a lacului, care trebăluiau de zor să-și termine casele înainte de venirea iernii cumplite, se mirau de laponi, care pribegiseră veacuri întregi de-a rîndul pe înălțimile nordului, fără să fi simțit nevoia de a se apăra de ger și de vijelie cu altceva decît cu niște simple corturi. Iar laponii se mirau de coloniștii care munceau din greu fără răgaz, pe-cînd vreme ei n-aveau nevoie decît de cîțiva reni și de un cort ca să poată trăi.

Într-o după-amiază din luna iulie plouase straşnic în regiunea lacului Luossajaure. Laponii, care de altfel nu prea stăteau la umbră în timpul verii, se strecuraseră toți într-un cort și începuseră să bea cafea în jurul focului.

Pe cînd stăteau așa la taifas, în dreptul taberei lor acostă o barcă venită dinspre Kiruna. Din ea coborî un muncitor și o fată ca de treisprezece ani. Cîinii laponilor se năpustiră hămăind asupra lor, iar unul din laponi își îți capul prin deschizătura cortului, să vadă ce se întîmplase.

Îi păru bine cînd îl văzu pe cel care venise. Era un prieten bun al laponilor, simpatic și vorbăreț, care știa limba lor. Laponul îl chemă să intre în cort.

— Ai venit la țanc, Söderberg, zise el. Ibricul de cafea e pe jar. Nimeni nu se poate apuca de o treabă pe vremea asta ploioasă. Vino și ne spune ce mai este nou.

Söderberg se tîrî pînă la ei. Cu multă greutate, mai cu gîme, mai cu risete, i se făcu loc, lui și fetei, în cortul cel mic, care și așa era ticsit de oameni.

Muncitorul începu să vorbească îndată cu gazda în graiul lor. Fata care venise cu el nu înțelegea nici o iotă din ce spuneau ceilalți. Stătea mută ca un peşte și se uita mirată cînd la oala și la ibricul de cafea, cînd la foc și la fum, cînd la laponi și la femeile lor, cînd la copii și la cîini, cînd la porcți și pe jos, cînd la cestile de cafea și la ciubuce, cînd la strachinile pestrițe ale celor din cort și la uneltele lor sculptate. Era ceva cu totul nou pentru ea. Nimic nu avea înfățișarea lucrurilor cu care era obișnuită.

Deodată însă nu se mai uită la nimic și puse ochii în pămînt, întrucît observase că toată lumea o privea. Pesemne că Söderberg le spusese povestea ei, căci atît bărbații, cît și femeile își scoaseră ciubucele din gură și se

uitară țintă la ea. Unul din laponi, care stătea lîngă fată, o bătu pe umeri, dădu din cap și zise în limba suedeză:

— Bine! Foarte bine!

O femeie laponă umplu o ceașcă de cafea și i-o oferi, iar un băiat lapon, cam de vîrsta ei, se tîrî printre cei așezați pe jos și veni aproape de ea, nefăcînd altceva decît s-o privească mereu.

Fata pricepu că Söderberg povestea laponilor despre înmormîntarea frumoasă pe care o făcuse fratelui ei, micului Mats. Ar fi dorit însă ca el să fi vorbit mai puțin despre ea și, în schimb, să-i fi întrebat pe laponi dacă știau ceva despre tatăl ei. Spiridușul îi spusese că el se afla la laponii așezați în tabără la apus de lacul Luossajaure, iar fata urma să plece cu un tren de balast, căci trenuri obișnuite nu mergeau încă pe acea cale, ca să-l poată căuta. Toată lumea, atît muncitorii, cît și șefii de echipă, o ajutaseră fiecare cum putuse, iar un inginer de la Kiruna îl trimisese pe Söderberg, care cunoștea graiul laponilor, să treacă lacul cu fata, ca să întrebe de tatăl ei. Osa sperase că-l va găsi acolo în cort. Se uitase lung la cei adunați acolo, dar toți erau laponi.

Ea constată că, pe măsură ce vorbeau, laponii și Söderberg erau din ce în ce mai gravi. În afară de asta, laponii dădeau din cap și își ciocăneau fruntea cu degetele, ca și cum ar fi vorbit despre un om care nu era în toate mințile. Cuprinsă de neliniște, nu mai putu rezista să tacă și să aștepte, ci îl întrebă pe Söderberg dacă laponii știau ceva despre tatăl ei.

— Spune că e dus la pescuit, răspunse muncitorul. Nu știu dacă se întoarce la tabără pînă diseară, însă, cum s-o îndrepta vremea, se va duce unul din ei să-l cheme.

Pe urmă se întoarse iar spre laponi și vorbi cu ei mai departe. Nu voia să-i dea prilej fetei să-l mai întrebe ceva despre Jon Assarsson.

*

Era o dimineață minunată. Însuși Ola Serka, laponul cel mai de seamă de la acea tabără, spusese că se va duce să-l caute pe tatăl fetei. Nu se grăbea însă, ci stătea ghemuit în fața cortului. Se gîndea la Jon Assarsson și își făcea planul cum să-i dea de veste că venise să-l caute fata lui. Trebuia să procedeze în așa fel, încît să nu-l

sperie pe Jon Assarsson și să-l facă să fugă. Era o făptură ciudată, care avea groază de copii. Spunea de obicei că vederea copiilor îi întuneca mintea, așa că nu-i putea suferi.

În timp ce Ola Serka stătea așa să chibzuiască, Osa și Aslak, băiatul lapon care se uitase mult la ea în seara din ajun, stăteau de vorbă în fața cortului. Aslak umblase la școală și vorbea limba suedeză. El îi povestea fetei despre viața laponilor, încredințînd-o că trăiau mai bine decît alte neamuri de oameni. Osa credea că ei duc o viață îngrozitoare, lucru pe care i-l spuse băiatului.

— Habar n-ai zise Aslak. Dacă vei sta numai o săptămînă la noi, o să te convingi că sîntem fericiți.

— Dacă aș sta o săptămînă la voi, m-ar înăbuși fumul de aici din cort, zise Osa.

— Nu spune vorba asta, zise băiatul. Nu știi nimic despre noi. Am să-ți povestesc ceva, ca să-ți dai seama că, stînd mai multă vreme în mijlocul nostru, te-ai simți cu atît mai bine.

Aslak începu apoi să-i istorisească fetei cum era pe vremea cînd țara fusese bîntuită de boala numită moartea-neagră. Nu știa dacă bîntuise sus de tot, în Laponia propriu-zisă, unde se aflau ei acum, dar în provincia Jämtland făcuse atîta prăpăd, încît laponii care trăiau acolo în păduri și în văgăunile munților muriseră toți, afară de un băiat de cincisprezece ani, iar dintre suedezii ce trăiau în văile rîurilor nu mai rămăsese decît o fată, tot de cincisprezece ani.

Băiatul și fata pribegiseră o iarnă întreagă prin coclauri pustii în căutare de oameni, iar în primăvară s-au întîlnit unul cu altul, povesti Aslak mai departe. Atunci fata suedeză l-a rugat pe băiatul lapon să meargă cu ea spre miazăzi, ca să ajungă la oamenii din neamul ei. Nu voia să mai rămînă în Jämtland, unde nu erau decît ferme pustii.

— Eu te duc unde vrei — i-a spus băiatul — însă numai la iarnă. Acum e primăvară și renii se urcă sus la munte spre apus, iar tu știi că noi, cei din neamul laponilor, trebuie să mergem încotro ne duc renii noștri.

Fata suedeză era copila unor părinți înstăriți. Fusese deprinsă să trăiască în casă cu acoperiș, să doarmă în pat și să mănînce la mese. Avea credința că cei care dorm sub cerul liber sînt foarte nenorociți. Se temea totuși să

se întoarcă la ferma ei părintească, unde toată lumea murise.

— Ia-mă atunci cu tine la munte — i-a spus ea băiatului — ca să nu rămîn singură aici, fără să aud vreun glas omenesc!

Băiatul s-a învoit bucuros şi astfel fata a mers împreună cu el. Turma lor de reni era dornică de păşunea grasă de la munte şi străbătea în fiecare zi cale lungă, nu glumă. Vreme de ridicat cort nu era. Trebuia să te trînteşti pe jos şi să te culci pe zăpadă cît timp stăteau renii la păscut. Animalele simţeau vîntul de la miazăzi care le scutura blana şi ştiau că peste cîteva zile el va mătura zăpada de pe povîrnişurile munţilor. Băiatul şi fata erau nevoiţi să-i urmeze prin zăpada care începuse a se topi şi peste gheţurile trădătoare şi periculoase. După ce au ajuns destul de sus la munte, unde înceta pădurea de brazi şi începeau să apară mestecenii pitici, s-au odihnit cîteva săptămîni, aşteptînd să se topească zăpada de pe culmile munţilor. Pe urmă s-au dus acolo. Fata se plîngea de traiul pe care-l ducea şi spunea de multe ori că ar fi vrut să coboare iar devale. Totuşi îl urma pe băiat mai departe, de teamă să nu rămînă singură, fără un suflet de om lîngă ea.

După ce au ajuns pe culmea muntelui, băiatul a ridicat fetei un cort pe un loc frumos şi înverzit, aplecat spre un rîu de munte. Apropiindu-se seara, a prins femeiuştile renilor cu arcanul, le-a muls şi i-a dat fetei lapte să bea. A scos pe urmă pastramă şi brînză de ren, pe care neamurile lui le păstraseră acolo pe munte încă din vara trecută. Fata se plîngea însă mereu şi tot nu era mulţumită. Nu voia să mănînce pastramă şi brînză, nici să bea lapte. Nu se putea obişnui să stea ghemuită sub cort ori să doarmă jos, pe un aşternut dintr-o piele de ren şi din cîteva crengi. Feciorul de muntean rîdea însă de jalea ei şi o trată mai departe cu aceeaşi bunătate.

Peste cîteva zile, fata veni la băiat, în timp ce acesta mulgea femeiuştile renilor şi-l rugă s-o lase să-i dea o mînă de ajutor. Ba chiar îşi luă sarcina să aprindă focul sub oala în care se fierbea carnea de ren, să aducă apă şi să facă brînză. A urmat apoi o perioadă plăcută pentru amîndoi. Vremea era călduroasă şi hrana uşor de găsit. Se duceau împreună să întindă curse de prins păsări, prindeau păstrăvi cu undiţa, unde era apa iute, şi culegeau mure.

La sfîrşitul verii coborîră de la munte pînă ce ajunseră la hotarul dintre pădurile de conifere şi cele de copaci cu frunze, unde îşi instalară o tabără nouă. Era acum vremea de tăiere a animalelor, aşa că aveau toată ziua mult de lucru, dar şi aprovizionarea cu merinde era mult mai uşoară decît în timpul verii. Cînd a venit zăpada şi lacurile au început să prindă gheaţă, s-au mutat mai spre răsărit, în pădurile dese de brazi. După ce au ridicat un cort şi acolo, au început să se ocupe cu treburile de iarnă. Băiatul o învăţa pe fată să răsucească fire din tendoane de ren, să argăsească piei, să coasă haine şi încălţăminte de piele, să facă pieptari şi unelte din coarne de ren, să meargă pe schiuri şi în sanie trasă de reni.

După ce a trecut gerul iernii şi soarele a început să lumineze aproape toată ziua, băiatul i-a spus fetei că putea să meargă acum cu ea spre miazăzi, ca să-şi găsească oameni de neamul ei. Fata l-a privit atunci cu mirare.

— De ce vrei să mă trimiţi de aici ? a zis ea. Vrei să rămîi singur cu renii tăi ?

— Ba mi se pare că ţie ţi-e dor de singurătate, i-a întors-o băiatul.

— E aproape un an de cînd duc viaţă de lapon, a răspuns fata. Nu mă pot întoarce la oamenii mei să trăiesc în case strîmte, după ce-am umblat în libertate pe munţi şi prin păduri. Nu mă alunga şi lasă-mă să stau aici. Felul vostru de viaţă e mai bun decît al nostru.

Fata a rămas cu băiatul toată viaţa şi nu l-a mai fost dor niciodată de văile ei. Iar tu, Osa, dacă ai rămîne aici numai o lună de zile, nu te-ai mai despărţi de nai.

Cu aceste cuvinte, băiatul lapon Aslak şi-a încheiat povestea. În aceeaşi clipă, taisă-său, Ola Serka, şi-a scos pipa din gură şi s-a ridicat de jos. Bătrînul Ola înţelegea limba suedeză mai bine decît credeau alţii o-o înţelege şi prinsese tîlcul celor spuse de fiul său. Cît timp îl ascultase, învăţase cum să-l ia pe Jon Assarsson pe departe, ca să-i spună că venise să-l caute fata lui.

*

Ola Serka coborî la lacul Luossajaure şi merse o bucată bună pe malul acestuia pînă ce dădu peste un om care şedea pe un bolovan şi pescuia cu undiţa. Pescarul era cărunt şi gîrbovit. Avea ochii obosiţi şi în toată făptura lui se vădea o lipsă de interes faţă de lumea din jur

și un soi de resemnare. Parcă purta o povară prea grea pentru el ori se gîndea la lucruri pe care încercase să le facă, fără să fi izbutit să le realizeze, și era dezamăgit.

— Ai mult noroc la pescuit, Jon, de vreme ce ai stat toată noaptea cu undița-n mînă, zise munteanul în limba laponă, apropiindu-se de pescar.

Acesta tresări și își ridică privirea spre el. Nada din cîrligul undiței se terminase și lîngă el nu se vedea nici urmă de pește prins. Se grăbi să înfigă altă nadă și aruncă undița din nou. În ăst timp, munteanul se trîntise pe iarbă lîngă el.

— Aș vrea să-ți spun ceva, zise Ola. După cum știi, anul trecut mi-a murit o fată, a cărei lipsă am simțit-o toți ai casei.

— Da, da, știu, zise pescarul întunecîndu-se la față, ca și cum nu i-ar fi plăcut să-i aducă cineva aminte de un copil care-și dăduse sfîrșitul.

Vorbea bine graiul lapon, așa că-i răspunse fără greutate, dar scurt, cum avea obiceiul.

— Omul însă nu trebuie să-și distrugă viața din cauza supărării, zise laponul, parcă dînd drumul unor gînduri care-l munceau.

— Păi da, așa e ! făcu pescarul.

— Așa că m-am gîndit să aduc în casă altă fată. Ce zici ? M-am gîndit bine ?

— Bine, bine, s-o aduci. Vorba e : ce fel de fată, Ola ?

— Păi să-ți spun ce știu despre ea, zise Ola, povestindu-i apoi pescarului că pe la sînziene veniseră la Malmberget doi copii străini, un băiat și o fată, ca să-l caute pe tatăl lor. Acesta fiind însă plecat undeva de acolo, copiii au stat să-l aștepte. În timpul așteptării însă, băiatul murise în urma unei explozii într-o mină, iar fata voise să-i facă o înmormîntare cu mare alai. Ola descrise apoi foarte frumos cum fetița aceea sărmană înduplecase pe toți oamenii s-o ajute și că avusese atîta curaj, încît se dusese chiar să stea de vorbă cu directorul.

— Aia e fata pe care vrei s-o aduci la tine în cort, Ola ? întrebă pescarul.

— Da, răspunse laponul. Cînd am auzit povestea asta, am început toți să plîngem. Ce ne-am zis ? O soră așa de bună o să fie și o fiică bună și n-am face rău s-o luăm la noi.

Pescarul tăcu cîteva clipe se putea vedea că vorbea mai departe numai ca să-i facă plăcere prietenului său lapon.

— E din neamul tău fata aia ?

— Da' de unde ! Nu-i din neam de laponi, răspunse Ola.

— O fi poate fata vreunui colonist, deprinsă cu viața de aici, de la nord...

— Dimpotrivă, e tocmai din părțile de jos ale țării, zise Ola cu un aer care voia să spună că lucrul acesta nu avea nici o importanță deosebită.

Pescarul era însă tot mai curios.

— Nu cred c-ai s-o poți lua, zise el. N-o să poată sta iarna în cort, dacă n-a fost crescută așa.

— Dar în cort o să aibă părinți și frați buni, stărui Ola Serka cu încăpățînare. E mai rău să fii singur, decît să degeri de frig.

Pescarul părea însă din cei în ce mai hotărît să zădărnicească intenția laponului.

— Parcă spuneai că fata avea un tată la Malmberget ?

— Avea, dar tatăl acela e mort, răspunse laponul scurt.

— Ești sigur că e mort, Ola ?

— Ce rost are întrebarea asta ? răspunse laponul în silă. Eu un lucru vreau să știu : dacă fata și fratele ei ar fi avut un tată în viață, ar mai fi avut oare ei nevoie să pribegească singuri prin țară ? Ar fi avut oare nevoie copiii aceia să-și cîștige singuri pîinea zilnică, dacă ar fi trăit tatăl lor ? Și s-ar mai fi dus oare fata singură la director, dacă l-ar fi avut pe taică-su lîngă ea ? Credința fetei e că el trăiește, dar eu zic c-a murit.

Omul cu ochii obosiți se întoarse spre Ola.

— Cum o cheamă pe fetiță, Ola ?

Munteanul se gîndi cîteva clipe.

— Iaca zău, nu-mi aduc aminte. Am s-o întreb.

— Ai s-o-ntrebi ? A și venit aici ?

— E sus, în cort la mine.

— Cum, Ola ! Ai adus-o la tine, fără să știi ce-ar zice tatăl ei ?

— Ce-mi pasă mie de tatăl ei ? Dacă n-a murit, e un om care nu vrea să știe de copila lui. Să fie bucuros că-i poartă altul de grijă.

Pescarul aruncă undiţa cît colo şi se sculă de jos. Căpătase parcă o altă viaţă.

— Eu cred că tatăl fetei nu-i un om ca toţi oamenii, zise mai departe laponul. O fi un om muncit de gînduri negre, care nu-şi poate vedea de treburile lui. Fata n-are nevoie de un astfel de tată.

În timp ce Ola continua să vorbească, pescarul sui malul, voind s-o pornească la drum.

— Unde vrei să te duci ? întrebă laponul.

— Mă duc să-ţi văd fata adoptivă, Ola !

— Bine, zise laponul. Hai cu mine s-o vezi ! Sînt sigur c-o să spui că am găsit o fiică bună.

Suedezul porni la drum cu paşi atît de repezi, încît laponul abia se putea ţine după el. După cîteva clipe, Ola îi zise prietenului său :

— Uite că mi-am adus aminte ! Pe fata pe care vreau s-o adoptez o cheamă Osa Jonsdotter.

Celălalt îşi iuţi şi mai mult mersul, iar bătrînul Ola Serka era atît de mulţumit, că-i venea să rîdă cu hohote. Cînd ajunse aproape de corturi, Ola mai spuse cîteva cuvinte :

— Fata a venit aici la laponi ca să-l caute pe tatăl ei, iar nu ca să devină fiica mea adoptivă. Dacă nu-l va găsi însă, atunci va rămîne la mine.

Suedezul grăbi iar la drum.

„Parcă i-ar fi teamă; cînd îl ameninţ că voi lua fata la noi, la laponi", îşi zise Ola în sinea lui.

La înapoiere, omul de la Kiruna care o adusese pe Osa la tabăra laponilor avea lîngă el două fiinţe, ce stăteau lipite una de alta la capătul bărcii, ca şi cum n-ar mai fi vrut să se despartă niciodată. Era Jon Assarsson şi fiica sa. Nici unul din ei nu mai semăna cu cel care fusese cu cîteva ceasuri mai înainte, căci Jon Assarsson părea mai puţin gîrbov şi obosit, iar în ochi avea o privire mai vie, mai limpede, ca şi cum ar fi căpătat răspuns la o întrebare ce îl chinuise multă vreme. Osa nu mai părea să fie fata înţeleaptă şi prevăzătoare de pînă atunci, căci simţea că avea acum un razăm pe care putea să se sprijine la nevoie, ca şi cum ar fi fost iarăşi o copilă.

SPRE MIAZĂZI, SPRE MIAZĂZI !

Prima zi de călătorie

Simbătă, 1 octombrie

Năpîrstoc străbătea văzduhul plin de nori pe spinarea gîscanului alb. Treizeci şi una de gîşte sălbatice zburau cu repeziciune, în formaţie regulată, spre miazăzi. Penele lor fremătau şi mulţimea de aripi biciuia aerul cu un vîjîit care făcea ca nici una din păsări să nu-şi mai recunoască glasul. În fruntea cîrdului se afla Akka de la Kebnekajse, iar imediat în urma ei zburau Yksi şi Kaksi, Kolme şi Neljä, Viisi şi Kuusi şi gîscanul Martin cu Dunfin. Cei şase boboci care însoţiseră cîrdul în toamna trecută îl părăsiseră, ca să aibă grijă singuri de ei. În locul lor, gîştele bătrîne duceau cu ele alţi douăzeci şi doi de boboci, care crescuseră în timpul verii în valea de la munte. Unsprezece zburau la dreapta şi unsprezece la stînga, silindu-se să păstreze distanţe egale între ei, la fel ca gîştele cele mari.

Bieţii boboci nu mai făcuseră pînă atunci un drum lung, aşa că la început le-a venit greu să zboare cu iuţeala gîştelor mari.

— Akka de la Kebnekajse ! Akka de la Kebnekajse ! strigau ei cu glas jalnic.

— Ce s-a întîmplat ? întreba conducătoarea stolului.

— Aripile noastre au obosit ! Aripile noastre au obosit ! strigau bobocii.

— Cu cît veţi rezista mai mult, cu atît mai bine veţi merge, le răspundea Akka, fără a încetini mersul, ci continuîndu-l cu aceeaşi iuţeală.

Se pare că avusese toată dreptatea, căci bobocii, după cîteva ceasuri de zbor, nu se mai plîngeau de oboseală.

În vale, fuseseră deprinşi să mănînce toată ziua, aşa că nu trecu mult şi începură a da semne de foame.

— Akka ! Akka ! Akka de la Kebnekajse ! strigau bobocii cu jale.

— Ce s-a întîmplat cu voi ?

— Sîntem tare flămînzi şi nu mai avem putere să zburăm.

— Gîştele sălbatice trebuie să ne-nveţe să mănînce aer şi să soarbă vînt, răspunse Akka, dar nu se opri, ci zbură mai departe.

Se pare că bobocii se învățară curînd să se hrănească cu aer și cu vînt, deoarece, după cîtva timp de zbor, nu se mai plîngea nici unul de foame. Cîrdul de gîște sălbatice se afla deasupra munților, iar cele bătrîne strigau tare cum se chemau toate piscurile peste care treceau, ca să știe și bobocii numele lor. Acestea însă, dacă auziră mereu : „Aici e Porsotjokko, ăsta e Sarjektjokko, ăla e Sulitelma", își pierdură iarăși răbdarea.

— Akka, Akka, Akka ! strigară ei cu toată puterea.

— Ce s-a mai întîmplat iar ? întrebă conducătoarea cîrdului.

— Nu putem să ținem minte atîtea nume ! răspunseră bobocii. Nu putem să ținem minte atîtea nume !

— Ba să vă intre-n cap și să țineți minte cît mai multe ! le răspunse Akka, spunîndu-le mai departe numele altor piscuri.

Năpîrstoc își zise că gîștele sălbatice erau acum în drum spre miazăzi, căci ninsoarea îmbelșugată albise pămîntul cît vedea cu ochii. E drept că în ultima vreme o duseseră cam prost cu frigul sus la munte. Ploaia, vijelia și ceața se țineau lanț, una după alta ; chiar dacă cerul se înseninase din cînd în cînd, vremea se răcea întruna. Boabele și burcții cu care se hrănise băiatul în timpul verii degeraseră sau putreziseră, așa că în cele din urmă fusese nevoit să mănînce pește crud, hrană cu care nu se împăca deloc. Zilele se scurtaseră. Serile erau lungi, iar dimineața se lumina de ziuă tîrziu, din care pricină Năpîrstoc se plictisea grozav, mai ales că nu putea să adoarmă imediat după asfințitul soarelui.

Bobocilor le crescuseră în sfîrșit aripile bine, așa că gîștele puteau să pornească acum la drum spre miazăzi. Băiatul era atît de bucuros de acest lucru, încît tot timpul cît călătorea pe spinarea gîscanului nu făcea altceva decît să rîdă și să cînte.

Nu-i era dor de ducă din Laponia numai din cauză că acolo era întuneric și frig și găsea anevoie de-ale mîncării, ci și pentru alt motiv. Credința-lui era în adevăr că nu fusese niciodată într-un ținut atît de frumos și de minunat. Singura supărare era că trebuise să se apere de roiurile de țînțari care îl ciupeau mereu. Cît despre gîscanul Martin, băiatul nu prea stătuse în tovărășia lui, căci gîscanul nu se mai gîndea la altceva decît cum s-o păzească mai bine pe Dunfin și nu se dezlipea o clipă de lîngă ea. În schimb, Năpîrstoc stătea mai mult cu Akka și cu

vulturul Gergo, în societatea căreia petrecuse multe ceasuri plăcute. Aceste două păsări făcuseră cu el unele călătorii lungi. Năpîrstoc stătuse pe culmea înzăpezită a muntelui Kebnekajse, de unde văzuse gheţarii din vecinătatea lui. Fusese dus şi pe alţi munţi, pe unde nu călcase niciodată picior de om. Akka îi arătase văi ascunse între munţi şi văgăuni de stînci în care îşi creşteau puii lupoaicele. Făcuse cunoştinţă, bineînţeles, şi cu renii domestici care păşteau în turme mari pe malul frumosului lac Torne. Fusese de asemenea la Stora Sjöfallet [1], unde transmisese salutări urşilor de acolo din partea rudelor lor din Bergslagerna. Oriunde fusese, văzuse numai locuri frumoase şi minunate, care îl bucuraseră nespus de mult.

Într-o zi, Akka îl duscse într-una din marile localităţi miniere, unde îl găsise pe micul Mats zdrobit la gura unei puţ de mină. În zilele următoare, băiatul s-a gîndit în fel şi chip cum s-o ajute pe sărmana Osa. După ce fata şi-a regăsit însă părintele, nu mai avea ce să facă pentru ea, aşa că a fost mai bucuros să stea în vale, alături de gîştele sălbatice. După aceea a aşteptat cu nerăbdare ziua întoarcerii acasă pe spinarea gîscanului Martin, ca să ajungă iarăşi om. Dorea din toată inima acest lucru, pentru ca Osa să aibă curajul să stea de vorbă cu el şi să nu-i mai trîntească uşa în nas.

Da, era fericit acum că pleca spre miazăzi. Îşi flutură scufia şi începu să strige ura cînd zări cea dintîi pădure de brazi. La fel făcu şi cînd văzu prima casă de colonist, prima capră, prima pisică şi prima găină. Trecea pe deasupra unei căderi de apă plină de măreţie, iar în dreapta lui vedea munţi frumoşi, însă era prea obişnuit cu astfel de privelişti, aşa că nu se mai uita la ele cu mult interes. În schimb, se bucură nespus de mult cînd văzu, imediat la dreapta munţilor, capela din Kvickjock [2], cu sătuleţele din jurul ei. Privelişlea îi apăru atît de frumoasă, încît îi podidiră lacrimile.

În cale întîlneau mereu păsări călătoare ce zburau în stoluri mult mai mari decît cele din timpul primăverii.

— Încotro mergeţi ? strigau păsările călătoare. Încotro ?

— În ţări străine, ca şi voi ! răspundeau gîştele sălbatice. În ţări străine !

---

[1] Stora Sjöfallet — (pron. şö'fal'let) una din cele mai mari căderi de apă ale Suediei (30 m).

[2] Kvickjock — numele unui cătun de munte din Laponia.

— Puii noştri nu-s pregătiţi de zbor ! strigau celelalte păsări. Cu aripile lor gingaşe nu vor putea zbura deasupra mării.

Laponii şi renii plecau şi ei de la munte, rînduiţi în convoiuri regulate. În frunte mergea un lapon. Urma apoi turma, cu renii mari în primele rînduri, după care venea un şir de reni de povară transportînd corturile şi calabalîcul laponilor, iar la coada convoiului se aflau şapte sau opt oameni. Văzînd renii, gîştele sălbatice se lăsară în jos şi strigară la ei :

— Vă mulţumim frumos pentru vara petrecută în ţara voastră !

— Drum bun şi să vă întoarceţi sănătoase la noi ! le răspunseră renii.

Cînd le zăriră însă urşii, le arătară ursuleţilor mormăind :

— Uitaţi-vă la ele ! Cum vine iarna, pleacă de teama frigului !

Gîştele sălbatice cele bătrîne nu le rămaseră datoare cu răspunsul, strigînd la bobocii lor :

— Ian uitaţi-vă la ei ! Sînt mai bucuroşi să zacă şi să doarmă jumătate de an, în loc să plece spre miazăzi !

Jos în pădurile de brazi, puii de gotcani stăteau ghemuiţi, zgribuliţi şi trişti, uitîndu-se la stolurile mari de păsări care plecau spre miazăzi.

— Cînd o veni rîndul nostru ? o întrebară ei pe mama lor. Cînd o veni oare ?

Pe Östberget

Marţi, 1 octombrie

Oricine a călătorit prin ţinuturi muntoase ştie cîte greutăţi întîmpină un drumeţ din cauza negurii care împiedică vederea şi ascunde privelişlea munţilor frumoşi dimprejur. Negura hălăduieşte acolo şi în timpul verii, iar în timpul iernii greu scapă de ea cineva. Cît despre Nils Holgersson, se bucurase el de vreme frumoasă cît stătuse în Laponia, dar nici nu apucară gîştele sălbatice să strige că se aflau deasupra provinciei Jämtland, că negura se şi îndesă în jurul lui, neiăsîndu-l să vadă peisajul de sub el.

[1] Östberget — munte înalt de 446 m din provincia Jämtland, situat pe insula Frösöde pe locul Storsjön.

A zburat o zi întreagă pe deasupra ei, fără să-şi fi putut da seama dacă se afla într-o regiune muntoasă ori de şes.

Spre seară, gîştele sălbatice se lăsară pe un loc verde, aplecat de jur împrejur. Băiatul înţelese atunci că se găsea pe vîrful unui deal, fără să ştie dacă acel deal era mare sau mic. Avea însă impresia că se găsea pe meleaguri populate, căci i se părea că aude scîrţîit de căruţe pe drum, deşi nici de asta nu era sigur.

Ar fi fost bucuros să se apropie de vreo gospodărie, dar se temea să nu se rătăcească din cauza negurii şi se mulţumi să rămînă lîngă gîştele sălbatice. Peste tot era umezeală. Fiecare fir de iarbă şi fiecare buruiană era plină de stropi de apă. Bietul băiat era destul să facă o mişcare cît de mică, că şi ploua peste el.

„Nu-i mai bine aici decît sus la munte", îşi zise Năpîrstoc.

Se încumetă să facă totuşi cîţiva paşi şi zări nu departe în faţa lui o clădire. Nu prea mare, dar înaltă, cu mai multe caturi. Acoperişul nu i-l vedea. Uşa era închisă şi casa nu părea să fie locuită. Băiatul îşi dădu seama că nu era altceva decît un foişor, unde nu putea să găsească nici mîncare, nici căldură. Se întoarse totuşi în cea mai mare grabă la gîştele sălbatice.

— Dragă Martin — zise el — ia-mă în cîrcă şi du-mă în vîrful turnului de colo. Aici e prea multă umezeală şi n-am unde dormi. Acolo însă o să pot afla un loc uscat, pe care să-mi odihnesc oasele.

Gîscanul Martin se grăbi bucuros să-l ajute. Îl duse pe cerdacul foişorului, unde băiatul se culcă şi dormi pînă la răsăritul soarelui. Cînd deschise însă ochii şi se uită în jurul său, dintru-ntîi nu putu să-şi dea seama nici ce vedea, nici unde se afla. Odată, la un bîlci, intrase într-un cort în care văzuse un tablou mare şi rotund, iar acum i se părea că era tot într-un astfel de cort mare şi rotund, al cărui acoperiş era roşu şi frumos, în timp ce pereţii şi tavanul aveau picturi reprezentînd un peisaj încîntător, ce se întindea pînă hăt departe, cu sate, cu ogoare şi drumuri, cu căi ferate şi chiar cu un oraş. Observă însă iute că nu era ce i se păruse lui, ci că se afla în vîrful unui foişor, avînd deasupra lui cerul rumenit de purpura dimineţii şi cu pămînt de jur împrejur. Se deprinsese însă atît de mult să vadă numai pustietăţi

încît nu e de mirare că băiatul confundase ţinutul înconjurător cu un simplu tablou.

Mai era şi altă pricină care îl făcuse să creadă că ceea ce vedea nu era aievea, şi anume faptul că nimic nu avea o culoare precisă. Foişorul în care se afla era zidit pe un munte aflat pe o insulă, iar insula era situată lîngă ţărmul răsăritean al unui mare lac. Acesta nu era însă cenuşiu cum sînt lacurile de obicei, cea mai întinsă parte a suprafeţei lui fiind purpurie ca şi cerul în zorii zilei, în timp ce apa din golfuri era aproape neagră. Ţărmurile lacului, pe de altă parte, nu erau verzi, ci aveau o culoare galben-deschis, din cauză că ogoarele de pe ele fuseseră secerate, iar frunzele copacilor din păduri se ofiliseră. De jur împrejurul acelei fîşii galbene era o centură lată şi neagră de pădure de conifere. Negreaţa aceasta se datora poate faptului că pădurile de copaci cu frunze căzătoare aveau o culoare prea deschisă. Totuşi băiatului i se păru că pădurea de conifere nu fusese niciciînd aşa de întunecată ca în acea dimineaţă. Dincolo de centura neagră se vedeau, spre răsărit, dealuri albăstrii, însă de-a lungul zării spre apus era un arc lung şi strălucitor de munţi crestaţi şi cu forme diferite, a căror culoare dulce şi plăcută nu era nici roşie, nici albă, nici albastră. Era o culoare căreia nu i se putea da un nume anumit.

Năpîrstoc îşi întoarse totuşi privirile de la munţi şi de la pădurile de conifere, ca să poată vedea mai bine şi împrejurimile. Pe marginile lacului, în porţiunea galbenă, văzu un şir întreg de sate cu case roşii, iar spre răsărit, dincolo de strîmtoarea îngustă care despărţea insula de ţărm, văzu un oraş. Acesta se întindea pe ţărmul lacului, avînd în spate un munte ca scut de apărare, iar împrejurul lui un ţinut bogat şi cu populaţie numeroasă.

„Frumoasă poziţie şi-a ales oraşul ăsta ! îşi zise Năpîrstoc. Cum s-o fi chemînd oare ?"

Tresări însă deodată şi se uită în jurul său. Preocupat de privelişlea din faţa lui, nu auzise că veneau nişte vizitatori sus în foişor. Aceştia urcau scările cu paşi grăbiţi. Băiatul abia avu timp să-şi caute o ascunzătoare în care să se pitească înainte de ivirea străinilor.

Erau nişte tineri excursionişti. Spuneau că cutreieraseră toată provincia Jämtland. Erau bucuroşi că sosiseră la Östersund chiar în seara din ajun şi că aveau astfel prilejul să admire în acea dimineaţă senină pers-

pectiva de pe muntele Östberget spre insula Frösö. Puteau să vadă de acolo pînă la o distanță de douăzeci de mile de jur împrejur, așa că se desfătau, înainte de a pleca mai departe, cu ultima privelişte a scumpei lor provincii Jämtland.

Începură să vorbească despre munți. Cei mai apropiați erau munții Oviksfjällen. În privința asta erau toți de acord. Pe urmă începură să se întrebe însă care era Klövsjöfjället, care Anarisfjällen, care Västerfjället, care Almosaberget și care Oreskutan.

Pe cînd vorbeau despre aceste locuri, o tînără scoase din geantă o hartă, o întinse pe genunchi și începu s-o studieze. Deodată se uită în sus.

— Cînd văd provincia Jämtland pe hartă, mi se pare că seamănă cu un munte mare și falnic. Totdeauna mă aștept să aud o poveste care să spună despre ea că se ridica pe vremuri drept în sus, pînă la cer.

— Se poate să fi fost cîndva un munte uriaș, zise altul, rîzînd de față.

— Și tocmai din pricina asta a fost pe urmă surpat. Uitați-vă ce bine seamănă cu un munte care are talpa lată și creștetul ascuțit.

— Unei astfel de țări muntoase nu-i șade rău să pară un munte, fu de părere alt turist. Deși am auzit însă multe povești despre Jämtland, niciodată n-am...

— Ai auzit povești despre Jämtland ? îi luă vorba din gură tînăra care examinase cu atenție harta. Atunci fii bun și spune-le imediat, să le auzim și noi. Nicăieri nu poate fi mai interesant decît aici sus, de unde o putem vedea în toată întinderea ei.

Toți ceilalți fură de acord cu fata, iar tovarășul lor nu se lăsă rugat prea mult și începu să depene caierul poveștii.

Legenda provinciei Jämtland

Pe vremea cînd mai erau uriași în provincia Jämtland, s-a întîmplat o dată ca un uriaș bătrîn, care-și ducea viața pe un munte, să-și țesale caii în fața casei unde ședea. N-a sfîrșit el să-i țesale, cînd deodată a băgat de seamă că bidiviii începură să tremure de spaimă.

— Ce e cu voi, caii mei dragi ? a zis uriaşul, uitîndu-se de jur împrejur să vadă de ce se speriaseră.

Nu vedea prin apropiere nici urşi, nici lupi. În schimb zări un drumeţ care nu era nici pe departe aşa de mare şi de voinic ca el, dar destul de vînjos, urcînd pe o potecă spre casa lui de pe munte.

Cînd îl văzu, bătrînul uriaş începu să tremure din creştet pînă-n picioare, la fel ca şi caii. Încetînd să-i mai tocsalc, dădu fuga în casă la nevastă-sa, tot o uriaşă, care torcea cîlţi pe un fus.

— Ce s-a întîmplat ? a întrebat femeia. Eşti galben la faţă ca ceara.

— Păi cum să nu fiu ? zise uriaşul. Se urcă un drumeţ pe potecă şi nu-i altul decît Asa-Tor [1], cum te văd şi mă vezi.

— Păi nu-i deloc un musafir binevenit ! fu de părere femeia. N-ai putea să-l faci să creadă că gospodăria noastră e un munte şi să-şi vadă de drum mai departe ?

— E prea tîrziu acum să-l vrăjesc, a răspuns uriaşul. Aud că a deschis şi poarta. Uite-l c-a intrat în curte.

— Atunci ascultă-mi povaţa, bărbate ! Tu du-te şi lasă-mă pe mine să-l primesc, a zis repede femeia. Am să fac în aşa fel ca să nu mai vină la noi pe nepusă masă.

Propunerea i s-a părut uriaşului straşnic de bună. El s-a retras într-o cămăruţă, iar femeia a rămas pe laviţa ei, torcînd liniştită, ca şi cum n-ar fi păscut-o nici o grijă.

Trebuie să avem în vedere că pe vremea aceea înfăţişarea provinciei Jämtland era cu totul alta decît cea din zilele noastre. Toată provincia nu era decît un masiv de munţi turtiţi, goi şi pleşuvi, pe care nu putea să crească nici măcar o pădure de brazi. Nici tu luncuri, nici tu crîng, nici tu pămînt în care să poată trage plugul o brazdă. Munţii împrăştiaţi acum în toată provincia erau înşiraţi departe, spre apus. Oamenii nu puteau trăi nicăieri pe toată întinderea provinciei, însă uriaşilor le prea cu atît mai bine acolo. Nu fără voia şi mijlocirea lor ţinutul era pustiu şi neospitalier, aşa că uriaşul de la munte avea tot motivul să se teamă cînd l-a văzut apropiindu-se pe Asa-Tor. Ştia bine că zeilor nu le erau dragi cei care răspîndeau în jurul lor frigul, întunericul şi pustietatea, împie-

[1] Asa-Tor — zeul războiului în mitologia scandinavă.

dicînd pămîntul să fie bogat, roditor şi împodobit cu locuinţe omeneşti.

Nevasta uriaşului n-a aşteptat multă vreme, că a şi auzit paşi grăbiţi prin ogradă, după care acelaşi călător pe care îl văzuse uriaşul pe drum a deschis uşa şi a intrat în casă. Străinul nu s-a oprit însă la uşă ca orice drumeţ, ci a mers înainte, spre femeia care şedea lîngă peretele din fund. Cum s-a dus, cum nu s-a dus însă, fapt e că n-a ajuns decît ceva mai încolo de uşă, destul de departe de vatra din mijlocul odăii. A început atunci să facă paşi mai mari ; însă, după ce-a mai mers o bucată, i s-a părut că, atît vatra, cît şi femeia erau mai departe acum de el decît fuseseră cînd intrase în casă. Aceasta de altfel nu i se păruse la început prea mare. Nu şi-a dat seama de mărimea ei decît după ce-a ajuns la vatră, căci era destul de sleit de puteri, aşa că a fost nevoit să se sprijine în băţ, ca să se odihnească. Cînd l-a văzut oprindu-se, femeia a pus fusul jos, s-a ridicat de pe laviţă şi din doi paşi s-a înfiinţat înaintea lui.

— Nouă, uriaşilor, ne plac casele mari — zise ea — dar bărbatul meu se plînge de obicei că aici e prea strîmt. Îmi dau seama totuşi cît de greu îi vine să treacă prin casa unui uriaş unuia care merge aşa de încet ca tine. Spune-mi acum cine eşti şi ce treabă ai cu noi.

Călătorul avusese parcă de gînd să-i dea un răspuns usturător, însă nu voia să se ia la harţă cu o femeie, aşa că i-a răspuns foarte liniştit :

— Pe mine mă cheamă Mînă-Tare. Sînt luptător şi am luat parte la multe bătălii. De un an de zile stau însă la gospodăria mea şi tocmai mă întrebam de ce treabă ar fi bine să mă apuc, cînd am auzit vorbind lumea că voi uriaşii îngrijiţi atît de rău pămîntul aici la munte, că numai voi puteţi trăi pe el. De aceea am venit să mă înţeleg cu bărbatu-tău şi să-l întreb dacă i-e voia să facem o rînduială mai bună.

— Bărbatu-meu e plecat la vînătoare — a zis femeia — dar o să răspundă la întrebările tale cînd s-o întoarce acasă. Atîta îţi pot spune însă că cel care cutează să pună astfel de întrebări unui uriaş de munte trebuie să fie un om mai în putere ca tine. Ar fi bine deci să-ţi vezi de drum fără ca să mai dai ochii cu uriaşul.

— Odată ce-am venit aici, îl aştept, a răspuns cel pe care îl chema Mînă-Tare.

— Te-am sfătuit cît mă ajunge mintea, a zis stăpîna casei. N-ai decît să faci cum vrei. Stai aici pe laviță să-ți aduc o băutură de bun venit.

Femeia a luat pe urmă un corn mare și s-a dus în colțul cel mai îndepărtat al odăii, unde se afla butoiul cu mied. Nici asta nu l-a impresionat grozav pe musafir. Cînd însă femeia a scos cepul, miedul a început să țîșnească în corn cu un zgomot asurzitor, ca și cum ar fi năpădit în odaie o cădere de apă. Cornul s-a umplut repede, iar stăpîna casei se căznea să bage cepul la loc. N-a izbutit însă. Miedul care țîșnea ca un puhoi i-a smuls cepul din mînă și a inundat toată podeaua. Femeia a mai încercat o dată să vîre cepul în butoi, dar tot degeaba.

— Nu vezi că-mi curge tot miedul, Mînă-Tare ? Vino și bagă tu cepul la loc.

Musafirul s-a grăbit atunci să-i vină în ajutor. A luat cepul de jos și s-a silit să astupe gaura butoiului cu el, dar miedul l-a împins iar afară, aruncîndu-l cît colo și inundînd mai departe podeaua.

Mînă-Tare repeta mereu încercarea, dar nu izbutea să facă nici o ispravă. În cele din urmă, a aruncat cepul jos, înfuriat. Toată podeaua era acum plină de mied. Străinul a început să facă șănțulețe pentru scurgerea miedului. Le făcea cu lespezi de piatră, așa cum le fac copiii primăvara, ca să se scurgă zăpada topită, iar pe ici pe colo bătea cu piciorul să facă găuri adînci în care să se adune miedul. În vremea asta, femeia stătea tot timpul tăcută, iar dacă străinul s-ar fi uitat la ea, ar fi văzut-o uimită și speriată de munca lui. După ce își isprăvi treaba, ea îi zise în batjocură :

— Îți mulțumesc, Mînă-Tare. Văd că ți-ai dat toată silința. Bărbatu-meu, de altfel, mă ajută de obicei să pun cepul la loc. Cînd e el aici, nu se-ntîmplă o astfel de dandana. Acum, e drept, nu pot doar să aibă toți puterea lui, așa că, dacă nu ești în stare să faci nici atîta lucru, eu zic că cel mai bun lucru pentru tine e să-ți vezi mai departe de drum.

— Nu plec pînă ce nu isprăvesc ce am de făcut, a zis atunci străinul, părînd rușinat și umilit.

— Stai atunci colo pe laviță, a zis femeia. Pun oala pe foc să-ți fac puțin terci.

Stăpîna casei a făcut întocmai. Cînd terciul era însă aproape gata, îi zise străinului :

— Bag de seamă că făina e pe sfîrşite, aşa că nu-ţi pot face terciul prea gros. Nu vrei să învîrteşti de cîteva ori moara de lîngă tine ? Între pietre sînt nişte grăunţe. Caută numai să te opinteşti cu toată puterea, căci moara merge acuma cam greu.

Străinul n-a aşteptat să fie rugat prea mult şi a încercat să învîrtească moara. Aceasta nu era prea mare, însă cînd a pus mîna pe mîner să învîrtească piatra, se mişca parcă aşa de greu, încît omul nu putea s-o împingă defel. Cu mare anevoie a fost în stare s-o învîrtească o singură dată.

Femeia se uita tot timpul uimită la el. După ce omul s-a depărtat de moară, ea i-a spus :

— Dacă moara se urneşte anevoie, las-că mă ajut eu mai bine cu bărbatu-meu. Nimeni nu-ţi poate cere să faci un lucru peste puterile tale. Nu-nţelegi acum e-ar fi mai bine să nu te întîlneşti cu cel care poate măcina oricît la moara asta ?

— Ba eu zic să-l aştept, a răspuns Mînă-Tare, vorbind încet şi cu blîndeţe.

— Stai atunci liniştit pe laviţă pînă ce-ţi aştern un pat, a zis femeia. Trebuie să mîi la noapte aici.

Femeia a aşternut un pat cu multe perne şi i-a spus musafirului noapte bună.

— Mă tem că patul o să-ţi pară cam tare — a zis ea — dar bărbatul meu se odihneşte în fiecare noapte într-un culcuş la fel.

Cînd a vrut Mînă-Tare să se întindă în pat, a simţit sub el atîtea noduri şi grunzuri că n-a fost chip să adoarmă. S-a sucit el, s-a zvîrcolit, dar degeaba. A început atunci să arunce aşternutul din pat, o pernă ici, alta dincolo, şi pe urmă a dormit buştean pînă a doua zi dimineaţă.

Cînd a intrat lîngă lumina soarelui pe bogeamu acoperişului, s-a sculat şi i-a venit în gînd să plece din casa uriaşului.. Era mai cuminte aşa. A ieşit în ogradă şi a închis poarta în urma lui. S-a pomenit atunci cu stăpîna casei lîngă el.

— Văd că vrei să pleci, Mînă-Tare, a zis ea. Bine ai făcut c-ai luat hotărîrea asta înţeleaptă.

— Dacă bărbatul tău poate dormi într-un pat ca cel pe care mi l-ai aşternut mie — a răspuns străinul cu

glas morocănos — nu vreau să mă mai întîlnesc cu el. Trebuie să fie un om c-o putere grozavă, pe care nimeni nu-i poate dovedi.

Femeia stătea rezemată de poartă și asculta cu o bucurie ascunsă cele ce-i spunea străinul.

— Acum, după ce-ai plecat din casa mea — a zis femeia — pot să-ți spun un lucru, Mînă-Tare. Drumul tău la noi, uriașii, n-a fost așa de ușor cum ți s-a părut ție. Nu-i de mirare că drumul prin casa noastră ți s-a părut lung, căci ea constă din tot ținutul muntos care se cheamă Jämtland și peste care ai trecut tu. Nu-i de mirare nici faptul că n-ai fost în stare să bagi cepul în butoi, căci spre tine curgea toată apa care se rostogolește în puhoaie de pe munții acoperiți cu zăpadă. Iar șănțulețele pe care le-ai săpat sînt rîuri și lacuri. N-ai dat dovadă de o putere prea mică atunci cînd ai învîrtit moara o singură dată, căci între pietre nu erau grăunțe, ci calcar și ardezie, iar dintr-o singură învîrtătură ai măcinat așa de mult, că tot ținutul muntos s-a acoperit cu pămînt bun și roditor.

Nu mă mir pe urmă deloc că nu te-ai putut odihni în patul pe care ți l-am pregătit, căci l-am așternut cu piscuri înalte și colțuroase de munți. Tu le-ai aruncat peste jumătate din cuprinderea țării, dar poate că lumea nu ți-e atît de recunoscătoare pentru isprava asta cît pentru celelalte lucruri pe care le-ai făcut. Îți urez acum drum bun și îți făgăduiesc că eu și bărbatu-meu ne vom muta de aici într-un loc unde n-o să poți veni așa de lesne să ne vizitezi.

Străinul a ascultat aceste vorbe cu o mînie tot mai mare, iar după ce femeia a isprăvit de spus ce avea de spus, a pus mîna pe un ciocan pe care-l purta la brîu. Nici n-a apucat însă să-l ridice, că femeia s-a și făcut nevăzută.

Pe locul unde fusese gospodăria uriașilor nu mai era acum decît un drum cenușiu de munte. Au rămas însă rîurile și lacurile mari, cărora străinul le făcuse loc și pămîntul roditor măcinat de el. Au rămas de asemenea munții minunați care împodobesc provincia Jämtland, cu frumusețea lor fără seamăn, și care dăruiesc tuturor celor care îi vizitează putere, sănătate, bucurie și curaj.

Marți, 4 octombrie

Băiatul era neliniștit văzînd că turiștii nu mai plecau din foișor. Gîscanul Martin nu putea veni să-l ia cîtă vreme se aflau ei acolo, iar Năpîrstoc știa bine că gîștele sălbatice erau zorite să-și continue drumul mai departe. În timpul povestirii pe care o ascultase, i se păruse că aude gîgîit de gîște și bătăi de aripi, semn că păsările își luau zborul. Nu avusese însă curajul să se apropie de balustradă, ca să vadă cum stăteau lucrurile.

După ce turiștii plecară în sfîrșit și băiatul putu să iasă din ascunzătoarea lui, nu mai văzu nici urmă de gîscă prin împrejurimi și nici gîscanul Martin nu se ivi să-l ia. Striga din răsputeri : „Unde ești ? Eu sînt aici !", dar tovarășii lui de drum nu se arătau. Nu bănuia cîtuși de puțin că l-ar fi părăsit, dar se temea să nu li se fi întîmplat vreo nenorocire și își bătea capul cum să dea de urma lor, cînd deodată se pomeni cu corbul Bataki lîngă el.

Niciodată n-ar fi crezut Năpîrstoc că va avea prilejul să-l întîmpine pe Bataki cu atîta dragoste ca acum.

— Dragă Bataki — îi zise el — ce bine-mi pare c-ai venit ! Poate că știi unde se află gîscanul Martin și gîștele sălbatice.

— Am venit să-ți aduc salutări din partea lor, răspunse corbul. Akka a observat că un vînător dădea tîrcoale aici pe munte, așa că nu mai putea rămîne să te aștepte și a plecat înainte. Așază-te acum pe spinarea mea și te voi duce într-o clipă la prietenii tăi.

Băiatul încălecă repede pe corb și acesta ar fi ajuns degrabă la gîștele sălbatice, dacă nu l-ar fi împiedicat ceața. Soarele de dimineață îl trezise parcă totuși la o viață nouă. Valuri subțiri de aburi se înălțau din lac, din ogoare și din pădure. Ele se îngrămădeau și se întindeau cu o repeziciune uimitoare, așa că pămîntul fu ascuns în scurt timp de o ceață albă și legănătoare.

Bataki zbura pe deasupra, în văzduhul senin, la lumina soarelui, însă gîștele sălbatice se aflau probabil în mijlocul ceții. Era cu neputință să fie văzute. Băiatul și corbul strigau mereu, dar nu căpătau nici un răspuns.

— Mare ghinion avem ! zise Bataki în cele din urmă. Ceea ce știu însă e că gîștele zboară spre miazăzi. Cum s-o lumina cerul bine, nu se poate să nu le dau de urmă.

Năpîrstoc era tare amărît că fusese despărțit de giscanul Martin tocmai acum, cînd gîștele sălbatice erau la drum, iar el putea să fie expus la tot felul de primejdii. După ce s-a frămîntat așa cîteva ceasuri și-a zis însă că nu li s-o fi întîmplat nimic și că nu trebuie să-și piardă curajul.

Auzi chiar atunci un cocoș care cînta jos pe pămînt. Se aplecă peste spinarea corbului și începu să strige :

— Cum se cheamă ținutul deasupra căruia mă aflu acum ?

— Se cheamă Härjedalen, Härjedalen, Härjedalen ! cîntă cocoșul.

— Cum e acolo la voi ? întrebă băiatul.

— La apus sînt munți, la răsărit păduri și tot ținutul e străbătut de văi cu rîuri, răspunse cocoșul.

— Îți mulțumesc pentru bunele tale lămuriri, îi răspune Năpîrstoc.

După ce mai merse o bucată de drum, auzi o cioară croncănind jos în ceață.

— Ce fel de oameni sînt prin partea locului ? întrebă el.

— Țărani buni și vrednici ! răspunse cioara. Țărani buni și vrednici !

— Cu ce se îndeletnicesc ? vru să afle băiatul. Cu ce se îndeletnicesc ?

— Cresc vite și taie lemne în pădure, croncăni cioara.

— Îți mulțumesc pentru buna ta lămurire, îi răspunse Năpîrstoc.

Ceva mai încolo, auzi un om cîntînd jos, în ceață.

— E vreun oraș mare prin părțile astea ? întrebă băiatul.

— Ce !... Ce !... Cine întreabă ? răspunse omul.

— Am întrebat dacă este vreun oraș prin părțile astea, repetă Năpîrstoc.

— Vreau să știu mai întîi cine mă-ntreabă, strigă omul.

— Știam eu că n-am să capăt răspuns dacă întreb un om, răspunse Năpîrstoc.

Ceața n-a mai ținut mult pe urmă și s-a risipit cu aceeași repeziciune cu care se ivise. Băiatul văzu acum

că Bataki zbura deasupra unei văi prin care curgea un rîu. Era un peisaj frumos, cu munți înalți, ca și în Jämtland. La poalele lor nu se afla însă un ținut mare și roditor. Peisajul muntos se întindea pînă hăt-departe printre sate, iar ogoarele erau mici. Bataki coborî valea spre miazăzi pînă ce ajunse cu Năpîrstoc în apropierea unui sat. Acolo se opri pe o miriște și îl lăsă pe băiat să descalece.

— Pe locul ăsta au crescut grîne astă-vară, îl lămuri Bataki. Caută, poate găsești ceva de mîncare.

Năpîrstoc i-a ascultat sfatul. Nu trecu mult și găsi un spic. În timp ce smulgea boabele din spic și le mînca, Bataki începu a vorbi cu el.

— Vezi muntele acela drept și frumos care se înalță la miazăzi ? întrebă el.

— Da, îl văd, răspunse băiatul.

— Ei bine, află că se cheamă Sonfjället, zise corbul. Și mai află că pe vremuri trăia pe el o puzderie de lupi.

— Bun adăpost au avut acolo ! fu de părere Năpîrstoc.

— Oamenii care locuiau în valea asta au tras multe necazuri din pricina lor, zise Bataki.

— Poate ți-aduci aminte de o poveste cu lupi, să mi-o spui și mie, îl îndemnă băiatul.

— Am auzit că odată, cu multă vreme în urmă, lupii de la Sonfjället au atacat un om ce pornise la drum să vîndă putini și alte asemenea vase cu doage, a început Bataki povestea. Era din satul Hede, care se află aici, în vale, la vreo cîteva mile mai sus. Era în toiul iernii și lupii l-au urmărit pe gheața rîului Ljusnan. Erau vreo nouă sau zece la număr, așa că nu mai trăgea nici o nădejde să scape de urgia flarelor.

Auzindu-i urlînd și văzînd cît erau de mulți, omul își pierdu cugetul și nici măcar nu-i dădu prin minte să arunce jos din sanie niscaiva putini, căzi și hîrdaie, ca să-i ușureze povara. Dădea totuși bice calului mereu și bietul animal gonea cît îl țineau puterile. Omul își dădu însă repede seama că lupii îl întreceau la fugă. Malurile erau pustii și mai erau cîteva mile pînă la gospodăria cea mai apropiată. Omul își aștepta acum clipa din urmă, înlemnit de spaimă.

Stînd așa amorțit, văzu mișcîndu-se ceva printre gătejele de brad ce fuseseră puse pe gheață să însemne dru-

mul. Cînd deslușì cine era ființa care se mișca, îl cuprinse o spaimă și mai mare. În fața lui nu era un lup, ci o babă sărmană. O chema Finn-Malin și umbla totdeauna pribeagă pe drumuri. Era puțin șchioapă și cam adusă de spate, așa că omul nostru o recunoscu de departe.

Bătrîna mergea drept înaintea lupilor. Pesemne că ea nu-i vedea din cauza saniei și omul înțelese repede că, dacă ar fi trecut înainte fără să-i spună ce primejdie o aștepta, nenorocita ar fi căzut pradă acelor fiare sălbatice, iar el ar fi scăpat cu viață în timp ce lupii ar fi sfîșiat-o.

Femeia mergea încet, sprijinindu-se într-un băț. Nu mai încăpea nici o îndoială că ar fi fost pierdută, dacă omul n-ar fi ajutat-o. Nu se putea spune însă că femeia ar fi scăpat teafără, dacă omul s-ar fi oprit s-o ia în sania lui. Dacă o lua, lupii i-ar fi ajuns de bună seamă, sfîșiindu-i și înfulecîndu-i, pe tustrei : pe om, pe femeie și pe cal. De aceea, drumețul se gîndea dacă cel mai cuminte lucru n-ar fi fost să sacrifice o viață, ca să le poată salva pe celelalte două.

La asta se gîndea el în clipa în care o văzuse pe bătrînă. Își mai zise pe urmă că s-ar fi căit mai tîrziu dacă nu i-ar fi venit în ajutor, lasă că și lumea l-ar fi hulit dacă ar fi aflat că o întîlnise pe drum și nu încercase să o salveze.

Bietul om era într-o mare încurcătură.

„Mai bine nu mi-ar fi ieșit în cale !"... se gîndea el.

În acea clipă, lupii începură să scoată niște urlete sălbatice. Calul tresări și o luă la goană pe lîngă bătrînă. Aceasta auzise și ea urletele și, după ce trecu omul de la Hede pe lîngă ea, știa ce soartă o aștepta. Stătu locului, deschise gura să strige și întinse brațele să ceară ajutor. Nici nu strigă însă, nici nu încercă să sară în sanie. O împietrise parcă ceva.

„O fi crezut poate, cînd am trecut pe lîngă ea, că sînt necuratul", își zicea omul.

Acuma cînd era sigur că scăpase de primejdie, încercă să se simtă mulțumit, dar începu să aibă remușcări. Niciodată pînă atunci nu săvîrșise vreo mîrșăvie, iar acum i se părea că viața lui era distrusă. Opri atunci calul și își zise : „Orice s-ar întîmpla, nu pot lăsa ființa asta în gura lupilor !"

Cu mare anevoie putu întoarce calul, dar izbuti oricum și o ajunse repede pe bătrînă.

— Știe-te fuga în sanie, zise el cu asprime, căci era mînios pe el însuși că n-o lăsase pe femeie în voia soartei. Nu puteai să stai acasă, vrăjitoare bătrînă ce ești ? Din cauza ta, eu și murgulețul meu trebuie să ne pierdem acum viața.

Bătrîna nu zise nici cîrc, dar țăranul de la Hede n-avea deloc chef s-o cruțe.

— Murgulețul meu a mers azi cale de cinci zile, zise el. Îți dai seama așadar că e frînt de oboseală, iar povara pe care o duce nu-i mai ușoară de cînd a sporit cu tine.

Tălpigele saniei scîrțîiau pe gheață. Omul auzea totuși cum gîfîiau lupii, care se apropiau din ce în ce.

— De acuma s-a isprăvit cu noi ! zise el. Am încercat să te salvez, Finn-Malin, dar nu spre norocul tău, nici spre al meu.

Bătrîna tăcuse pînă atunci, deprinsă cum era cu ocara lumii. Acum însă se hotărî să spună cîteva cuvinte.

— Nu-nțeleg de ce nu arunci jos văsăria din sanie, să-i ușurezi povara. Mîine te-ai putea întoarce s-o iei.

Țăranul fu de acord că povața femeii era foarte înțeleaptă și se mira cum de nu-i dăduse prin cap pînă atunci să facă acest lucru. Puse hățurile în mîna bătrînei, dezlegă funia cu care erau prinse vasele și le aruncă jos. Lupii erau la cîțiva pași de sanie. Ei se opriră totuși să cerceteze ceea ce fusese aruncat din ea, astfel că drumeții putură să cîștige puțin timp.

— Dacă nu-i chip de scăpat nici așa — zise bătrîna — eu mă dau de bună voie în gura lupilor, ca să te poți salva tu.

Pe cînd spunea femeia aceste vorbe, omul tocmai voia să arunce jos din sanie o cadă mare de făcut bere. El se opri totuși, ca și cum n-ar fi fost hotărît să lepede acea greutate. De fapt, el era muncit de alt gînd. „Nici eu, nici calul, care nu sîntem cu nimic vinovați, nu trebuie să lăsăm ca bătrîna asta să fie sfîșiată de lupi, își zise el. Nu se poate să nu fie un mijloc de scăpare. Trebuie să fie unul. Singura piedică e însă că nu-l pot dibăci."

Omul începu iară să împingă cada spre marginea căruței, dar se opri din nou, pufnindu-l rîsul.

Bătrîna se uită sperlată la el, întrebîndu-se dacă nu-și pierduse cumva mințile. Țăranul rîdea însă de el că fusese atît de prost pînă atunci. Era doar lucrul cel mai

Ușor din lume să se salveze tustrei. Nu pricepea cum de nu-i venise ideea asta pînă atunci.

— Uite ce zic eu, Malin! zise omul. E frumos din partea ta că vrei să te dai în gura lupilor, însă n-ai nevoie să faci acest lucru. Am găsit eu mijlocul să scăpăm toți, fără ca nici unul din noi să-și pună viața în primejdie. Orice aș face eu — ține bine minte vorbele mele! — tu să stai liniștită în sanie pînă ce ajungi în satul Linsäll. Acolo să trezești oamenii din somn, să le spui că eu am rămas singur pe gheață, împresurat de zece lupi, și să-i rogi să-mi vină în ajutor.

Omul aștepta apoi ca lupii să se apropie bine de sanie. Atunci împinse cada cea mare, sări și el jos și se ascunse sub ea.

Cada era foarte mare. Putea să încapă în ea cîtă bere se bea la Crăciun. Lupii săriră pe ea, începură să-l roadă cercurile și încercară s-o răstoarne. Cada era însă grea și solidă, așa că lupii nu fură în stare să ajungă la cel care stătea sub ea.

Țăranul se știa în deplină siguranță și rîdea de forfota lupilor. Deodată însă deveni serios.

„De mai ajung cîndva la ananghie — își zise el — o să-mi aduc totdeauna aminte de cada asta. O să mă gîndesc că nu trebuie să greșesc nici față de mine, nici față de alții. Totdeauna este un mijloc de scăpare, numai să te străduiești să-l găsești."

Cu vorbele astea, corbul își termină povestea.

Năpîrstoc știa că Bataki vorbea totdeauna cu un țîlc anumit. De aceea rămînea pe gînduri ori de cîte ori îl asculta.

— Tare aș vrea să știu de ce mi-ai spus povestea asta, zise el.

— Mi-am adus aminte de ea adineauri, cînd m-am uitat la Sonfjället, răspunse corbul.

Plecară apoi în jos pe valea rîului Ljusnan și peste cîteva ceasuri ajunseră în satul Kolsätt, la hotarul dinspre Hälsingland. Acolo, Bataki se lăsă în apropierea unei colibe mici. Aceasta nu avea nici ferestre, ci numai o bagea. Din coș ieșea fum amestecat cu scîntei, iar dinăuntrul colibei se auzeau ciocănituri.

— Cînd văd făurăria asta — zise corbul — mi-aduc aminte ce bune făurării erau odinioară în provincia Härjedalen și mai ales în satul ăsta, că nu li se găsea pereche în toată țara.

— Poate că știi vreo poveste despre ele, să mi-o spui și mie, zise Năpîrstoc.

— Da, mi-aduc aminte de un faur din Härjedalen — zise Bataki — care a chemat la întrecere în facerea cuielor pe alți doi făurari, unul din Dalecarlia și altul din Värmland. Provocarea a fost primită și cei trei făurari s-au întîlnit aici la Kolsätt. Primul a început cel din Dalecarlia. A meșterit el ce-a meșterit și a dat gata o duzină de cuie, toate egale, ascuțite și netede. Altele mai bune ca ele nu s-ar fi pomenit. După el a urmat cel din Värmland. Și el a făurit o duzină de cuie strașnice, atîta numai că pentru facerea lor a folosit pe jumătate timpul cît a lucrat cel dinaintea lui. Dacă au văzut așa cei care urmau să se pronunțe asupra întrecerii, i-au spus făurarului din Härjedalen că nu mai era nevoie să încerce și el, deoarece n-ar fi fost în stare să meșterească niște cuie mai bune decît ale dalecarlianului, nici mai repede de cum le făcuse cel din Värmland.

— Nu mă dau bătut, a zis atunci faurul din Härjedalen. Eu am un fel al meu, cu care îi pot întrece pe ceilalți doi fauri în doi timpi și trei mișcări.

Apoi puse fierul pe nicovală, fără să-l înroșească mai întîi în vatră, îl ciocăni vîrtos și scoase un cui după altul, fără să aibă nevoie nici de cărbuni, nici de foale. Nimeni nu văzuse pînă atunci un fierar mînuind ciocanul cu mai multă iscusință și măiestrie, astfel că faurul din Härjedalen fu declarat, în auzul tuturor, fruntaș pe țară.

Bataki se opri aici cu povestea, iar băiatul rămase și mai mult pe gînduri.

— Nu știu ce-ai avut în gînd spunîndu-mi povestea asta, zise Năpîrstoc.

— Mi-am adus-o aminte cînd l-am văzut pe bătrînul faur de aici, răspunse corbul pe un astfel de ton de parcă nici nu l-ar fi interesat deloc lucrul ăsta.

Cei doi călători se înălțară din nou în văzduh, iar Bataki îl duse pe băiat spre miazăzi, în comuna Lillhärdal, la granița dinspre Dalecarlia. Acolo se lăsară pe o movilă cu copaci, de pe creasta unui munte.

— Sînt sigur că nu știi pe ce movilă te afli acum, zise corbul.

Băiatul recunoscu că nu știa.

— Movila asta e un gorgan sub care se află mormîntul unui om cu numele de Härjulf, zise Bataki. A fost

cel dintîi om care s-a așezat în provincia Härjedalen și care-a început s-o cultive.

— Știi poate vreo poveste și despre el ? întrebă Năpîrstoc.

— Prea multe n-am auzit despre Härjulf, însă cred că era norvegian. Întîi a fost în slujba unui rege din țara lui, dar pe urmă s-au ivit oarecari neînțelegeri între ei, și omul a fost nevoit să fugă din patrie. S-a dus atunci la craiul sucdez, care locuia la Uppsala, și a intrat în slujba lui. După cîtva timp însă, a pețit-o pe sora craiului. Cum acesta nu s-a învoit să-i dea o mireasă de neam atît de mare, omul a fugit de la curte, împreună cu fata. În Norvegia nu putea să se ducă, în Suedia nu putea să rămînă și nici într-o țară străină nu voia să se refugieze. Și-a zis atunci că trebuia să caute altă cale, așa că a pornit spre miazănoapte, prin Dalecarlia, pînă ce-a ajuns la pădurile cele mari și pustii de dincolo de granița Dalecarliei.. S-a așezat omul acolo, și-a durat casă, a început să are pămîntul și a fost astfel primul locuitor al acestei provincii.

Auzind și această din urmă poveste, băiatul căzu și mai vîrtos pe gînduri.

— Nu știu ce scop ai urmărit, spunîndu-mi povestea asta, zise el din nou.

Bataki stătu o clipă fără să-i răspundă, dînd din cap și clipind des.

— Fiindcă sîntem singuri aici — zise el în cele din urmă — vreau să te întreb un lucru. Te-ai gîndit tu vreodată la condițiile pe care ți le-a pus spiridușul ca să poți deveni iarăși om ?

— N-am auzit altă condiție decît să-l duc pe gîscanul Martin teafăr în Laponia și să-l aduc înapoi în Scania...

— Așa credeam și eu, zise Bataki. Cînd ne-am întîlnit ultima dată, îmi spuneai cu mîndrie că nici o faptă nu poate fi mai urîtă decît să trădezi un prieten care se bizuie pe tine. Ar trebui s-o mai întrebi pe Akka despre condiții. Tu știi doar că ea a fost acasă la voi și a vorbit cu spiridușul. Știi, nu ?

— Akka nu mi-a spus nimic în privința asta, zise Năpîrstoc, surprins.

— O fi socotit că-i mai bine, poate, să nu știi ce anume a spus spiriduşul. Akka, bineînțeles, vrea să te ajute mai degrabă pe tine decît pe gîscanul Martin...

— Mi se pare foarte ciudat, Bataki, că tu umbli totdeauna să mă întristezi şi să mă neliniştești, zise băiatul.

— Ți s-o fi părînd — răspunse corbul — însă cred că de data asta poți să-mi fii recunoscător deoarece îți dau de veste că spiriduşul a vrut să-ți spună că vei fi iarăşi om dacă-l vei aduce înapoi pe gîscanul Martin, pentru ca maică-ta să-l dea la tăiat.

Năpîrstoc sări în sus.

— Asta e o glumă proastă din partea ta! zise el, nemaiputînd să îndure discuția cu corbul.

— N-ai decît s-o întrebi pe Akka, zise Bataki. Uite-o că vine în zbor cu tot cîrdul. Nu uita ce ți-am povestit eu. În orice încurcătură s-ar afla omul, nu se poate să nu găsească un mijloc să scape, cu condiția să-l dibăcească la vreme. Mi-ar părea bine să aflu că ai izbutit şi tu să-l găseşti.

VÄRMLAND ŞI DALSLAND

Miercuri, 5 octombrie

A doua zi, Năpîrstoc se folosi de o clipă de răgaz în care Akka păştea puțin, ceva mai încolo de locul unde se aflau celelalte gîşte sălbatice din cîrdul ei, ca s-o întrebe dacă era adevărat ce-i spusese Bataki. Akka nu putea să tăgăduiască. Băiatul o rugă atunci să-i promită că nu va trăda secretul gîscanului Martin. Căci gîscanul era mîndru şi ambițios, iar Năpîrstoc se temea să nu facă vreo poznă, dacă va afla condițiile spiriduşului.

Pe urmă băiatul a stat mereu pe spinarea gîscanului mîhnit şi tăcut, cu capul în jos. Nu mai voia să vadă nimic în jurul lui. Auzea gîştele sălbatice spunîndu-le bobocilor că se aflau în Dalecarlia, că puteau să vadă

acum Städjan la miazănoapte, că zburau deasupra lui Österdalälv, că ajunseseră la lacul Horrmund și că zburau deasupra văii lui Västerdalälv. El însă n-avea chef să vadă nimic din toate astea. „Voi călători toată viața cu gîștele sălbatice — își zicea el — ca să văd toată țara chiar și mai mult decît îmi este dorința s-o cutreier."

Tot fără chef era și cînd gîștele sălbatice dădură de veste că sosiseră în Värmland și că apa pe deasupra căreia zburau spre miazăzi era rîul Klar.

„Am văzut atîtea rîuri... își zicea el. Altul nu vreau să mai văd."

Chiar dacă ar fi fost dornic să mai vadă cîte ceva, nu prea avea ce, căci în partea de nord a provinciei Värmland sînt numai păduri mari și uniforme, prin care șerpuiește rîul Klar, îngust și bogat în căderi de apă. Ici și colo se vedea o groapă de făcut mangal, un loc ars de pădure sau cîteva căsuțe joase fără coșuri, în care locuiesc finlandezi. În general însă, pădurile se întind pe cuprinsuri atît de mari, încît crezi că te afli sus de tot, în Laponia.

Gîștele sălbatice coborîră pe un loc ars de pădure, aproape de malul rîului Klar. În timp ce ele pășteau secară de toamnă proaspăt răsărită, băiatul auzi rîsete și taifas vesel dinspre pădure. Erau șapte oameni voioși care veneau cu traista în spate și cu securi pe umăr. În ziua aceea, Năpîrstoc era nespus de dornic să vadă oameni. De aceea se bucură foarte mult cînd îi văzu pe cei șapte muncitori scoțîndu-și traistele și trîntindu-se pe malul rîului să se odihnească.

Oamenii vorbeau tot timpul. Băiatul se așeză după o movilă mică, bucuros că putea să asculte glasuri omenești. El află îndată că acei muncitori erau locuitori din Värmland și că aveau de gînd să plece spre Norrland, în căutare de lucru.

Erau oameni plini de haz și aveau multe de spus, pentru că lucraseră în atîtea locuri diferite. În timpul sporovălelii lor, unul din ei le mărturisi că, deși colindase toată Suedia, nu văzuse nicăieri un ținut mai frumos ca cel din apusul provinciei Värmland, de unde era el de fel.

— Ai avea toată dreptatea dacă ai vorbi de valea lacului Fryken, de unde sînt eu, iar nu despre ținutul de la apus, se împotrivi unul din ei.

— Eu sînt din districtul Jösse — interveni un al treilea — și pot spune că-i mai frumos decît amîndouă ținuturile voastre.

Reieșea acum că cei șapte oameni erau din diferite părți ale provinciei Värmland, fiecare din ei fiind de părere că locul de unde se trăgea el era mai frumos și mai bun decît al celorlalți. Din pricina asta, s-a iscat apoi o ceartă mare, nimeni neputînd să-i convingă pe ceilalți că avea dreptate. Erau cît pe-aci să ajungă dușmani și să se ia la harță, cînd iată că trecu pe lîngă ei un moșneag cu plete lungi și negre și cu niște ochi mici care clipeau mereu.

— De ce vă certați, oameni buni ? întrebă el. Țipați de s-aude în toată pădurea.

Unul din värmlandezi se întoarse repede spre noul venit și-i zise :

— Ești desigur finlandez, moșule, de vreme ce cutreieri pădurea.

— Da, sînt, răspunse bătrînul.

— Foarte bine, zise celălalt. După cîte am auzit, voi, finlandezii, aveți multă minte.

— Faima bună are preț mai mare decît aurul, recunoscu moșneagul finlandez.

— Ne ciorovăim între noi ca să hotărîm care e partea cea mai frumoasă din Värmland. Poate ne-mpaci dumneata, ca să nu ne învrăjbim din pricina asta.

— Păi am să judec pe cît m-o ajuta mintea, zise finlandezul. Trebuie să aveți însă un pic de răbdare, ca să vă spun mai întîi o poveste veche.

„În vremea de demult — zise finlandezul așezîndu-se pe un bolovan — țara din sus de lacul Vänern era îngrozitor de urîtă. Era atît de plină de munți pleșuvi și de dealuri prăpăstioase, încît era cu neputință să trăiască cineva acolo. Drumuri nu puteau să fie croite, nici ogoare arate. Țara din jos de lac era însă pe vremea aceea bună și ușor de cultivat, cum e și în ziua de azi.

Acolo, în țara de jos, trăia un om care avea șapte feciori. Erau toți zdraveni și voinici, însă mîndri de felul lor și adesea se isca vrajbă între ei, fiecare socotindu-se

mai grozav decît ceilalți. Bătrînului nu-i plăcea deloc ceartă necurmată a feciorilor și, ca să-i pună capăt, îi chemă într-o zi pe toți la el, întrebîndu-i dacă se învoiesc să-i pună la încercare, ca să poată vedea care din ei era cel mai destoinic.

Băieții, firește, erau bucuroși de acest lucru. Asta era și dorința lor.

— Atunci ascultați ici la mine, zise bătrînul. Voi știți că în partea de miazănoapte a lacului ăsta, care se cheamă Vänern, se află un ținut plin de movile și de pietre, de care nimeni nu se poate folosi. Mîine vă veți duce acolo, fiecare cu cîte un plug, și veți ara pămîntul cît veți putea într-o zi. Cînd o înserа o să vin și eu, să văd care din voi a făcut cea mai bună ispravă.

Nici nu răsărise bine soarele a doua zi, că cei șapte frați și erau gata cu plugurile și cu caii. Era o priveliște frumoasă pentru oricine să-i vadă pornind la lucru. Caii erau tot unul și unul, iar brăzdarele plugurilor străluceau ca argintul, fiind ascuțite proaspăt. Toți cei șapte feciori plecară glonț pînă ce ajunseră la lacul Vänern. Acolo cîțiva din ei se dădură la o parte, însă cel mai în vîrstă porni drept înainte. Spunea că n-avea să-i fie doar teamă de o baltă așa de mică precum era lacul Vänern.

Văzîndu-l ceilalți atît de plin de curaj, n-au voit să se lase nici ei mai prejos. S-au așezat pe pluguri și au mînat caii prin apă. Erau căi mari și, după o bucată de vreme, nemaidînd de fund, au fost siliți să înoate. Plugurile pluteau pe apă, dar nu era un lucru chiar atît de ușor să stea cineva pe ele. Cîțiva feciori au fost tîriți de pluguri, alții au trecut apa prin vad, însă toți au ajuns dincolo și s-au apucat imediat să are pămîntul. Acesta nu era altceva decît ținutul care s-a chemat pe urmă Värmland și Dalsland. Cel mai mare dintre feciori urma să are brazda mijlocie. Cei doi care urmau, ca vîrstă, după el s-au așezat unul într-o parte și altul în cealaltă, iar ceilalți doi mai mici, alături de ei. Cît despre feciorii cei mai tineri, fiecare și-a arat brazda lui, unul la marginea de apus a ținutului, iar altul la cea răsăriteană.

Fratele mai mare a arat la început o brazdă dreaptă și lată, pămîntul de lîngă Vänern fiind neted și ușor de lucrat. Treaba a mers destul de bine pînă ce flăcăul a dat peste un bolovan așa de mare, încît n-a putut să treacă pe

lîngă el şi a fost nevoit să ridice plugul pe deasupra lui. Pe urmă a înfipt brăzdarul cu putere în pămînt, tăind o brazdă lată şi adîncă. A trecut ce-a mai trecut şi a dat peste un pămînt atît de vîrtos, încît a fost silit să ridice iar plugul. Acest lucru i s-a mai întîmplat încă o dată şi flăcăul s-a supărat că nu fusese în stare să tragă peste tot o brazdă la fel de lată şi de adîncă. În cele din urmă a dat peste un pămînt atît de pietros, încît a trebuit să se mulţumească să-l scrijelească doar puţin cu brăzdarul. El a ajuns astfel la hotarul de sus al ţinutului şi acolo s-a aşezat jos să-l aştepte pe taică-său.

Al doilea frate a început şi el să are o brazdă lată şi adîncă şi a izbutit să se strecoare printre movile, putînd-o isprăvi fără nici o întrerupere. Ici şi colo a dat peste nişte crăpături şi, cu cît mergea mai spre miazănoapte, cu atît mai multe ocolişuri era nevoit să facă, brazda fiind cu atît mai îngustă. Înaintase totuşi aşa de bine, încît nici măcar nu s-a oprit la graniţă, arînd în plus o bucată de pămînt mai departe.

Al treilea, care ara la stînga celui mai mare, a mers şi el bine la început. Brazda trasă de el era mai lată decît celelalte, însă a dat degrabă peste un pămînt aşa de rău, încît a fost nevoit să se abată spre apus. Pe cît i-a fost în putinţă, a mers apoi din nou spre miazănoapte, a tras brazdă lată şi adîncă, dar s-a oprit cu mult înainte de graniţă. Nevoind să rămînă la mijlocul drumului, a întors caii şi a apucat în altă direcţie. A întîlnit însă repede alte piedici şi a trebuit să stea pe loc. „Brazda mea o să fie cea mai rea !"... şi-a zis el, aşezîndu-se pe plug să-l aştepte pe taică-său.

Acelaşi lucru se poate spune şi despre ceilalţi fraţi. S-au purtat toţi ca nişte bărbaţi adevăraţi. Cei care au arat la mijloc au dus-o greu, însă cei de la dreapta şi de la stînga lor au dus-o şi mai greu, căci pămîntul era acolo aşa de plin de pietre şi de smîrcuri, că era cu adevărat peste putinţă de tras brazde drepte şi egale.

Despre cei doi feciori mai tineri se poate spune că mereu erau siliţi să ocolească pe ici ori pe colo. Au făcut totuşi ispravă bună şi ei.

Cînd s-a înserat, cei şapte fraţi stăteau obosiţi şi abătuţi, fiecare la capătul brazdei sale, şi aşteptau.

A venit apoi tatăl lor. S-a dus mai întîi la cel care lucrase mai departe spre apus.

— Bună seara ! i-a zis el. Cum a mers treaba, fiule ?

— Cam-prost, a răspuns feciorul. Ne-ai dat să arăm un pămînt greu de lucrat.

— Mi se pare că stai cu spatele spre ogor, a zis tatăl. Întoarce-te, ca să poţi vedea cît ai lucrat. Nu-i aşa de puţin cum socoţi tu.

Uitîndu-se în urma lui, feciorul a băgat de seamă că pe unde trecuse cu plugul, apăruseră văi minunate, cu lacuri în fundul lor şi cu povîrnişuri frumoase, împădurite. Străbătuse o bună bucată din partea de sus a provinciei Värmland. Arase atît lacurile Laxsjön şi Lelong, cît şi lacul Stora Le şi cele două lacuri numite Silarna, aşa că taică-său avea tot motivul să fie mulţumit de el.

— Acum să trecem mai departe, să vedem ce au făcut şi ceilalţi, zise bătrînul.

S-a dus apoi la feciorul care era al cincilea la rînd. Acesta arase districtul Jösse şi lacul Glafsfjorden. Al treilea arase lacul Värmeln ; cel mai mare, ţinutul Fryksdalen şi lacurile Fryken ; iar primul după el ca vîrstă, ţinutul Älvdalen şi rîul Klar. Al patrulea avusese parte de o muncă grea în Bergslagerna şi arase lacurile Yngen şi Daglösen, precum şi o seamă de alte lacuri mai mici. Al şaptelea trăsese o brazdă minunată. Mai întîi a făcut loc pentru marele lac Skagern, pe urmă a tras o brazdă îngustă prin care şi-a croit drum rîul Let, după care a trecut graniţa şi a săpat nişte lacuri mici în districtele miniere ale Västmanland-ului.

După ce tatăl celor şapte feciori a cercetat toate locurile arate de ei, a prins a spune că, după a lui judecată, fiecare făcuse ispravă bună, aşa că avea tot motivul să fie mulţumit. Ţara nu mai era o pîrloagă, ca mai înainte, ci putea să fie acum cultivată şi locuită. Ei creaseră multe lacuri bogate în peşte, precum şi văi roditoare. Rîurile şi pîraiele aveau căderi de apă, care puteau să pună în mişcare mori şi ferăstraie mecanice. Pe munţi, între brazde, era loc de păduri pentru lemne de foc şi de mangal şi, în afară de asta, exista acum şi posibilitatea deschiderii de drumuri spre marile cîmpuri cu minereu de fier din Bergslagerna.

Feciorii erau bucuroşi să audă toate aceste lucruri, dar voiau să afle şi a cui brazdă era cea mai bună.

— Într-o ţară care arată astfel — a zis tatăl flăcăilor — mai multă însemnătate are faptul că toate brazdele se îmbină armonios una cu alta, decît că una din ele e mai bună decît celelalte. Nici un părinte nu poate fi bucuros că unul din ei e mai bun decît ceilalţi. Mulţumirea lui sufletească e adîncă şi mare numai atunci cînd se poate uita cu aceeaşi bucurie la toţi, de la cel mai mic pînă la cel mai vîrstnic dintre ei.

UN CONAC MIC

Joi, 6 octombrie

Gîştele sălbatice zburară de-a lungul rîului Klar pînă la uzina cea mare de la Munkfors. Apoi o luară către apus, spre Fryksdalen. Începuse a se întuneca înainte ca ele să fi ajuns la lacul Fryken, aşa că gîştele se lăsară pe o baltă aflată pe un deal împădurit. Balta era desigur un adăpost bun pentru gîştele sălbatice. Lui Năpîrstoc i se păru însă că acolo era prea rece şi pustiu. El voia un loc mai bun de culcare. Pe cînd era încă în văzduh, văzuse la poalele munţilor nişte gospodării şi plecă repede în căutarea lor.

Dar pînă acolo era o cale mai lungă decît i se păruse lui. De cîteva ori fu ispitit să se întoarcă. În cele din urmă însă, pădurea din jurul lui se rări şi băiatul ajunse la un drum care trecea pe la marginea pădurii. De la acel drum, o alee frumoasă, cu mesteceni pe o parte şi pe alta, ducea spre un conac. Năpîrstoc porni cu toată iuţeala într-acolo.

Ajunse mai întîi la o curte dosnică, mare cît o piaţă şi înconjurată de un şir lung de case roşii. După ce trecu prin ea, dădu peste o locuinţă în faţa căreia se afla o alee presărată cu nisip şi o curte mare. Casa avea o aripă pe una din laturi şi o grădină în spatele ei. Clădirea principală

era mică și puțin arătoasă, dar curtea din față era mărginită cu un șir de scoruși uriași, așezați atît de des unul lîngă altul, încît alcătuiau un adevărat zid în jurul ei. Băiatului i se părea că intrase într-o încăpere minunată și că deasupra ei se arcuia o boltă mare. Cerul avea o culoare sinilie, plină de farmec, iar scorușii erau galbeni, cu ciorchini mari, roșii. Pajiștea se menținea încă verde, însă pe cer se înălțase în seara aceea o lună frumoasă, ale cărei raze dădeau ierbii o mare strălucire, făcînd-o să aibă reflexe argintii.

Nu se vedea nici țipenie de om, așa că băiatul se plimbă în voie peste tot. Ajungînd însă în grădină, văzu ceva care îi făcu mare plăcere. Se urcase pe un scoruș mic, ca să mănînce scorușe ; însă nici nu ajunse bine la ciorchine, că și văzu un mălin plin și el de boabe. Se dădu jos din scoruș și se cățără pe mălin. Cînd ajunse însă acolo, descoperi o tufă de coacăze, pe care atîrnau ciorchini lungi roșii. Se uită mai bine și văzu că toată grădina era plină de agrișe, de zmeură și de măcieșe. Mai încolo, pe straturile de zarzavat, erau gulii și napi turcești. În fiecare tufă se vedeau boabe. Plantele aveau semințe, iar firele de iarbă, spiculețe pline cu grăuncioare. Năpîrstoc mai văzu pe alee un măr mare și frumos, care strălucea în razele lunii. Se așeză pe o brazdă de iarbă, cu mărul în fața lui, și începu să taie felioare din el cu briceagul. În timp ce îmbuca cu poftă, își făcea socoteala că nu era atît de greu pentru cineva să fie spiriduș toată viața, dacă se putea găsi oriunde o mîncare așa de bună ca în acel loc.

Mîncînd, stătea pe gînduri și, în cele din urmă, își puse întrebarea dacă n-ar fi fost mai bine pentru el să rămînă unde era acum și să lase gîștele sălbatice să plece spre miazăzi fără el.

„Nu știu cum am să-i pot spune gîscanului Martin că nu mă pot duce acasă, își zise Năpîrstoc. E mai bine să mă despart pentru totdeauna de el. Mi-aș strînge merinde de iarnă împreună cu veverițele, iar dacă aș locui într-un ungher întunecos din grajd sau din hambar, n-aș mai degera de frig."

Pe cînd se gîndea la aceste lucruri, auzi un foșnet ușor deasupra lui, iar în clipa următoare se afla lîngă el pe pămînt ceva care semăna cu un ciotuleț de mesteacăn. Ciotul se sucea și se învîrtea, iar în vîrful lui sticleau două puncte luminoase ca niște cărbuni aprinși. Parcă era o

vrajă în toată puterea cuvîntului. Băiatul băgă însă de seamă că ciotul avea un plisc încovoiat şi pene mari în jurul ochilor strălucitori, aşa că se linişti :

— Uite, zău, că-i vietate în adevăr ! zise el. Ian spune-mi rogu-te, cumătră bufniţă, cum se cheamă locul unde ne aflăm şi ce fel de oameni trăiesc aici ?

„Ăsta-i cel care sperie şoarecii, îşi zisese bufniţa. Ce fel de făptură o mai fi ? Veveriţă nu-i, pisoi nu-i, nevăstuică nu-i. Eu credeam că o pasăre ca mine, care şi-a dus viaţa la un conac vechi ca ăsta, ştie tot ce-i pe lume. Dar uite, mintea nu mă ajută să ghicesc cu cine am de-a face în clipa de faţă !..."

Bufniţa se uitase lung la vietatea care se mişca pe aleile cu nisip, pînă ce i se închiseseră ochii de atîta privit. În cele din urmă, o biruise curiozitatea şi se lăsase jos pe pămînt, să vadă mai de aproape vietatea aceea străină.

Pe cînd vorbea băiatul, bufniţa se aplecase să-l vadă mai bine.

„N-are nici gheare, nici ghimpi, îşi zise ea. Dar dacă o fi avînd vreun dinte veninos sau mai ştiu eu ce altă armă primejdioasă ? Să văd mai întîi cu ce rost umblă făptura asta pe aici, ca să ştiu dacă trebuie să mă feresc de ea."

— Conacul se cheamă Morbacka — zise bufniţa — şi a stat înainte în el multă lume. Dar tu cine eşti ?

— Mă bate gîndul să mă mut aici, zise Năpîrstoc, fără să răspundă la întrebarea bufniţei. Ce zici ? Face să mă mut ?

— Face. De ce să nu facă ? E drept că locul nu mai este ce-a fost odată, zise bufniţa. În orice caz, se poate trăi bine aici. Vorba e însă : cu ce vrei să trăieşti ? Ai poate de gînd să vînezi şoareci ?

— Da' de unde ! răspunse băiatul. Mai degrabă risc eu să fiu mîncat de şoareci, decît riscă ei să-i păgubesc cu.

„Se prea poate să nu fie o fiinţă primejdioasă, după spusele ei, zise bufniţa. Cred însă că nu strică să fac o încercare..."

Bufniţa se ridică în văzduh şi în clipa următoare îşi înfipse ghearele în umărul lui Năpîrstoc, dîndu-i cu pliscul în ochi. Băiatul îşi acoperi ochii cu o mînă, iar cu cealaltă căută să se apere, strigînd totodată din răsputeri după ajutor. Îşi dădea seama că viaţa îi era în primejdie, zicîndu-şi că de data asta se isprăvise cu el.

Să vă spun acum o întîmplare ciudată ! Chiar în anul în care Nils Holgersson călătorea în tovărășia gîștelor sălbatice, o scriitoare se gîndea să scrie o carte despre Suedia, care să fie bună de citit în școli. Se gîndise la carten cu pricina de la Crăciun pînă în toamnă, dar n-apucase să scrie nici măcar un rînd. În cele din urmă, plictisită, își zisese : „Nu-i o carte pentru tine. Pune mîna pe condei și scrie."

COMOARA DIN ARHIPELAG

În drum spre mare

Vineri, 7 octombrie

În călătoria lor de toamnă, gîștele sălbatice zburaseră de la bun început de-a dreptul spre miazăzi. Părăsind însă ținutul Fryksdalen, luară altă direcție și o porniră peste partea apuseană a provinciei Värmland și peste Dalsland, spre ținutul Bohuslän.

Această călătorie a fost nespus de veselă. Bobocii se deprinseseră acum destul de bine să zboare și nu se mai plîngeau de oboseală, iar băiatului începu să-i revină voia bună. Era bucuros că putuse să stea de vorbă cu o ființă omenească, căci îl bucurase ceea ce îi spusese femeia : anume că, dacă va continua ca și pînă acum să facă bine tuturor celor pe care îi va întîlni, sfîrșitul nu putea să fie rău pentru el, ci dimpotrivă. Mătușica aceea nu-i putuse spune, e drept, cum avea să-și recapete înfățișarea omenească, însă îi dăduse un pic de nădejde și de încredere. Datorită acestui fapt, se gîndea acum în ce fel să-l înduplece pe gîscan să nu mai plece acasă.

— Vezi tu, dragă gîscane Martin ? îi zise el pe cînd se aflau sus în văzduh. Ar însemna să ne plictisim grozav dacă am sta toată iarna acasă, după ce am făcut împreună o călătorie ca asta. Eu zic că am face mai bine să plecăm cu gîștele sălbatice în alte țări străine.

— Vorbeşti serios ? exclamă gîscanul, alarmat peste măsură.

Dacă dovedise că fusese în stare să urmeze gîştele sălbatice pînă în Laponia, el era mulţumit pe de altă parte să se întoarcă în despărţitura pentru gîşte din grajdul de vite al lui Holger Nilsson.

Băiatul tăcu o clipă privind în jos spre Vărmland, unde toate pădurile de mesteceni, crîngurile şi grădinile aveau culorile galben şi roşu ale toamnei, iar lacurile lungi se grozăveau parcă, arătîndu-şi albăstrimea undelor între malurile lor galbene.

— Mi se pare că niciodată n-a fost mai frumos ca astăzi pămîntul de sub noi, zise el. Lacurile sînt ca mătasea albastră, iar ţărmurile lor ca nişte brăţări late de aur. Nu crezi c-ar fi păcat să ne oprim la Vemmenhög, în loc să mai vedem şi altă lume ?

— Credeam că vrei să te întorci acasă la părinţii tăi, ca să le arăţi că ai ajuns un băiat de ispravă, zise gîscanul.

El visase toată vara clipa cea mîndră şi fericită în care ar fi coborît în curtea din faţa casei lui Holger Nilsson, ca să poată arăta pe Dunfin şi cei şase boboci gîştelor, găinilor, vacilor, pisicii şi chiar stăpînei case, astfel că propunerea băiatului nu-l încînta cîtuşi de puţin.

Gîştele sălbatice făcură mai multe popasuri lungi în timpul zilei. Găsiră în toate părţile mîrişti atît de minunate, încît nu se îndurau să se despartă de ele şi abia într-amurg ajunseră în Dalsland. Zburară pe deasupra părţii de nord-vest a acestei provincii, unde era şi mai frumos decît în Värmland. Se aflau acolo atît de multe lacuri, încît uscatul trecea printre ele ca nişte fîşii înguste şi înalte. Pămîntul nu era bun de arat. În schimb, copacilor le pria cu atît mai bine, iar ţărmurile abrupte semănau cu nişte parcuri încîntătoare. În văzduh şi în apă era parcă ceva care reţinea lumina soarelui, chiar după ce acesta apunea în spatele munţilor. Fîşii de aur jucau pe suprafeţele negre şi strălucitoare ale apei, iar deasupra pămîntului tremura o licărire de culoare roşie-palidă, din care se iveau mesteceni alb-gălbui, plopi de munte de culoare roşie deschisă şi scoruşi galben-roşcaţi.

— Nu ţi se pare, dragă gîscane Martin, c-ar fi păcat de noi să nu mai vedem niciodată lucruri atît de minunate ? zise Năpîrstoc.

— Mai bucuros sînt să văd ogoarele mănoase ale șesului de la miazăzi, decît dealurile astea sărace, răspunse gîscanul. E însă de la sine înțeles că dacă tu vrei să mergem mai departe, eu de tine nu mă despart.

— Eram sigur de acest răspuns, zise băiatul.

Se cunoștea după glas că i se luase o piatră grea de pe inimă.

După ce ajunseră deasupra Bohuslän-ului, băiatul observă că munții erau mai legați unii de alții, că văile păreau niște văgăuni săpate în ei și că lacurile lungi din fundul lor erau atît de negre, ca și cum ar fi izvorît de sub pămînt. Și ținutul acesta era minunat. Văzîndu-l cînd pleoit de o fîșie mică de raze de soare, cînd la umbră, băiatului i se păru că avea ceva sălbatic și nemaiîntîlnit în altă parte. Nu-și dădea seama de ce, însă i se părea că pe acele meleaguri tainice trăiseră odinioară războinici voinici și vajnici, care dăduseră lupte primejdioase și înverșunate. Vechea dorință de a lua parte la întîmplări de seamă se trezi în el.

„S-ar putea întîmpla însă ca într-o bună zi viața să-mi fie pusă în primejdie, se gîndea el. E mai bine să mă mulțumesc cu ceea ce mi-e dat."

Nu-i spuse nimic gîscanului despre aceste lucruri, căci gîștele zburau deasupra Bohuslän-ului cu cea mai mare iuțeală de care erau în stare, iar gîscanul abia răsufla și nu i-ar fi putut da nici un răspuns. Soarele strălucitor de la orizont dispăru în cîteva clipe după dealuri, dar gîștele sălbatice zburau înainte așa de repede, încît tot îl mai văzură de cîteva ori. În cele din urmă, ele zăriră la apus o fîșie albă care creștea și se lărgea pe măsură ce ele înaintau în zbor. Era marea albă ca laptele, cu reflexe purpurii și albastre. Cînd trecură pe lîngă stîncile de pe țărm, văzură iar soarele, care părea că plutește deasupra mării, mare și roșu, gata să se scufunde în valuri.

Cînd băiatul contemplă marea liberă și nesfîrșită, cu soarele roșu al amurgului care răspîndea o lumină atît de blîndă, încît se putea încumeta să se uite drept la el, simți liniștea și siguranța pătrunzîndu-i în suflet.

— Nu trebuie să fii mîhnit, Nils Holgersson, zise soarele. Viața e minunată și pentru mici și pentru mari. E bine să fie cineva liber, fără griji, cu tot viitorul deschis înaintea lui.

Darul gîştelor sălbatice

Gîştele sălbatice se culcaseră pe o insuliţă în dreptul portului Fjällbacka [1]. Către miezul nopţii însă, cînd luna era pe cer, bătrîna Akka îşi scutură somnul de pe pleoape şi se duse să le trezească pe Yksi şi Kaksi, pe Kolme şi Neljä, pe Viisi şi Kuusi. În cele din urmă îl atinse cu ciocul pe Năpîrstoc, deşteptîndu-l şi pe el.

— Ce s-a întîmplat, mamă Akka ? întrebă el, tresărind speriat.

— Nimic primejdios, răspunse Akka. Atîta numai că noi şapte, care sîntem vechi în cîrd, vrem să zburăm puţin în noaptea asta spre largul mării şi nu ştim dacă ţi-ar face plăcere să mergi cu noi.

Băiatul înţelese că Akka n-ar fi făcut o astfel de propunere, dacă n-ar fi fost vorba de ceva important, aşa că se grăbi să se aşeze pe spinarea ei. Zborul fu făcut în linie dreaptă spre apus. Gîştele sălbatice trecură mai întîi pe deasupra unor insule mari şi mici de lîngă coastă, apoi pe deasupra unei întinderi largi de apă şi ajunseră pe urmă la arhipelagul Väderöar, din largul mării. Toate insulele erau joase şi stîncoase, iar la lumina lunii păreau mîncate de valuri în partea lor apuseană. Unele insule erau destul de mari, iar băiatul zări pe ele cîteva locuinţe. Akka cercetă cu privirea să găsească o insulă mai mică şi se lăsă pe ea. Insuliţa era alcătuită din gresie, iar în mijlocul ei se afla o văgăună largă, în care marea aruncase nisip alb, mărut, şi nişte scoici.

Cînd se dădu jos de pe spinarea gîştei, băiatul văzu lîngă el ceva care semăna cu o piatră înaltă şi ascuţită, dar în acelaşi timp observă că era o pasăre mare de pradă, care alesese insuliţa ca adăpost de noapte. Tocmai se mira cum de avuseseră gîştele sălbatice neprevederea să coboare lîngă un duşman atît de primejdios, cînd o văzu pe pasăre ieşindu-le înainte cu o săritură lungă. Îl recunoscu atunci pe vulturul Gorgo.

Se vedea bine că Akka şi Gorgo îşi dăduseră întîlnire mai dinainte. Nici gîsca, nici vulturul nu se mirară că se regăsiseră acolo.

---

[1] Fjällbacka — (pron. fye'lba'ca) mic port în strîmtoarea Skagerak, la nord de Göteborg.

— Bravo ţie, Gorgo ! zise Akka. N-aş fi crezut că o să vii înaintea noastră la locul de întîlnire. Ai sosit de mult ?

— Am sosit aseară, răspunse Gorgo. Mă tem însă că nu merit lauda pentru altceva decît pentru faptul că am ştiut unde să viu la întîlnire. Cît despre însărcinarea pe care mi-ai dat-o, n-am făcut nici o ispravă.

— Sînt sigură, Gorgo, că isprava ta e mai bună decît socoţi tu. Înainte de a povesti însă ce ţi s-a întîmplat în călătoria ta, vreau să-l rog pe Năpîrstoc să caute ceva ascuns pe insula asta.

Băiatul se uitase la nişte scoici frumoase. Cînd o auzi însă pe Akka pomenindu-i numele, tresări.

— Te-ai mirat poate, Năpîrstoc, că ne-am abătut din cale şi am luat-o încoace, spre Marea Nordului, zise gîsca.

— Lucrul ăsta mi s-a părut destul de ciudat, recunoscu băiatul. Ştiam însă că faci cu rost tot ce faci.

— Ai o părere bună despre mine — zise Akka — însă tare mă tem să nu ţi-o schimbi, căci e foarte probabil că am făcut degeaba călătoria asta. Cu mulţi ani în urmă — continuă Akka — eu şi cu cîteva din gîştele care-s vechi în cîrdul meu am fost prinse de vijelie într-o primăvară şi aruncate pe insuliţa asta. Văzînd că înaintea noastră nu era altceva decît marea fără sfîrşit, ne-am temut să nu fim azvîrlite prea departe, ca să nu mai putem ajunge la uscat şi ne-am aşezat pe valuri. Vijelia ne-a silit să stăm cîteva zile între stîncile astea sărace. Flămînzisem rău de tot şi am venit o dată în văgăuna asta să căutăm ceva de mîncare. N-am putut găsi nici un fir de iarbă, însă am băgat de seamă că în nisip erau îngropate pe jumătate nişte pungi legate zdravăn. Nădăjduiam să găsim în pungile acelea grăunţe. Am început să le ciocănim cu pliscurile pînă ce am reuşit să rupem pînza. În loc însă ca din ele să iasă grăunţe, au început să se răspîndească nişte bani strălucitori de aur. Neavînd ce face cu ei noi, gîştele, i-am lăsat acolo unde erau. Tot timpul de atunci încoace nu ne-am mai gîndit la descoperirea pe care o făcuserăm. În toamna asta s-a întîmplat ceva care ne face să avem nevoie de aur. Ştiu că sînt prea puţine nădejdi să mai găsim comoara despre care ţi-am vorbit, însă am venit aici să te rugăm să vezi şi tu cum stau lucrurile.

Năpîrstoc sări în văgăună, luă cîte o scoică în fiecare mînă şi începu să scoţiorască nisipul. Nu găsi nici o pungă, dar după ce săpă o gaură destul de adîncă, auzi un sunet metalic şi văzu un ban de aur. Dibui apoi cu mîinile şi simţi în nisip o mulţime de monede rotunde. Se duse atunci fuga la Akka.

— Pungile au putrezit şi s-au destrămat — zise el — aşa că banii sînt împrăştiaţi prin nisip. Cred însă că tot aurul a rămas neatins.

— Bine, zise Akka. Umple gaura la loc şi aşază nisipul bine, să nu vadă nimeni că a fost scociorît.

Năpîrstoc făcu întocmai. Cînd se urcă din nou pe stîncă, rămase uimit văzînd-o pe Akka venind foarte solemn în întîmpinarea lui, în fruntea celor şase gîşte sălbatice. Cînd se opriră în faţa lui, îi făcură mai multe plecăciuni şi păreau atît de ceremonioase, încît băiatul îşi scoase scufia, făcîndu-le şi el o temenea.

— Uite, Năpîrstoc, ce ne sfătuirăm şi puserăm la cale noi, gîştele bătrîne. Dacă tu ai fi făcut unor oameni tot aşa de mult bine cît ne-ai făcut şi nouă, nu s-ar fi despărţit de tine fără să-ţi dea o răsplată bună.

— Nu eu v-am ajutat, ci voi aţi avut grijă de mine, zise băiatul.

— Noi ne-am gîndit că — urmă Akka — dacă o fiinţă omenească ne-a însoţit în toată călătoria noastră, nu se cade să plece de la noi tot aşa de săracă după cum a venit.

— Eu ştiu bine — zise Năpîrstoc — că tot ce-am învăţat anul ăsta de la voi face mai mult decît aurul şi orice avuţie.

— Dacă banii aceştia au stat aici în văgăună atîţia ani de zile — zise Akka — nu-s de bună seamă ai nimănui şi cred că poţi să-i păstrezi pentru tine.

— Dar voi aveaţi nevoie de comoara asta, zise băiatul.

— Da, aveam nevoie ca să te putem răsplăti pe tine.

Băiatul se întoarse pe jumătate, aruncă o privire spre mare şi pe urmă se uită drept în ochii gîştei Akka.

— Mi se pare destul de ciudat că nu mai ai nevoie de serviciile mele şi-mi dai o răsplată, fără ca eu să-ţi fi spus că slujba mea s-a terminat.

— Cît vom fi în Suedia — zise Akka — cred că vei rămîne cu noi. Am dorit să-ţi arăt unde se află însă comoara acuma, cînd am putut veni aici fără să facem un ocol prea mare.

— Cu toate astea e aşa cum am spus eu, zise Năpîrstoc. Vreţi să vă despărţiţi de mine fără voia mea. După ce am petrecut aşa de bine atîta vreme împreună, cred că n-ar fi mare lucru să mă luaţi şi pe mine cu voi în cele ţări străine.

Auzind aceste cuvinte, Akka şi celelalte gîşte sălbatice îşi lungiră gîturile şi se uitară cîteva clipe în văzduh cu ciocurile deschise pe jumătate a nespusă mirare.

— Uite, vezi, la asta nu m-am gîndit, zise gîsca, după ce-şi veni în fire. Pînă să te hotărăşti însă să mergi mai departe cu noi, ar fi bine să auzim ce are de spus Gorgo. Trebuie să ştii că, la plecarea noastră din Laponia, eu m-am înţeles cu Gorgo să se ducă la tine acasă în Scania şi să caute să obţină de la spiriduş condiţii mai uşoare pentru tine.

— Da, aşa este, zise Gorgo. Cum ţi-am spus însă adineauri — se adresă el către Akka — nu prea am avut noroc. După ce am găsit gospodăria lui Holger Nilsson, i-am dat tîrcoale în zbor pînă ce l-am văzut pe spiriduş strecurîndu-se printre case. M-am îndreptat atunci glonţ spre el şi ne-am dus împreună pe un ogor, ca să vorbim acolo nestingheriţi de nimeni. I-am spus că m-a trimis Akka de la Kebnekajse să-l întreb dacă poate să-i pună condiţii mai uşoare lui Nils Holgersson.

„Aş fi bucuros să-i pun condiţii mai uşoare — mi-a răspuns el — căci am auzit că s-a purtat bine în timpul călătoriei, dar asta nu stă în puterea mea."

Atunci m-am supărat şi i-am spus că-i scot ochii dacă nu face ce i-am cerut. Spiriduşul mi-a răspuns astfel: „Cu Nils Holgersson e aşa cum ţi-am arătat. Du-te însă şi-i spune că ar face bine să vină cît mai curînd acasă cu gîscanul cel alb, căci părinţii lui sînt foarte necăjiţi. Holger Nilsson a trebuit să plătească o garanţie pentru fratele lui, în care avusese toată încrederea. Cu banii împrumutaţi, acesta şi-a cumpărat un cal, însă calul a ologit chiar din prima zi cînd l-a pus la căruţă, aşa că omul nu s-a mai putut folosi de el şi nici de unde să scoată bani n-a avut. Spune-i deci lui Nils Holgersson că părinţii lui au trebuit din pricina asta să vîndă pînă acum

două vaci și că vor fi dați afară din casă, dacă nu le vine cineva în ajutor."

Auzind Năpîrstoc această veste, încruntă din sprîncene și-și încleștă pumnii ca să-și înfrîneze mînia ce-l cuprinsese.

— E o mare cruzime din partea spiriduşului că mi-a pus o astfel de condiție, încît să nu mă pot duce acasă să-mi ajut părinții, zise el. Nu va izbuti însă să mă facă să-mi trădez prietenul. Părinții mei sînt oameni cinstiți și eu știu bine că mai degrabă s-ar lipsi de ajutorul meu, decît să mă știe întorcîndu-mă acasă cu cugetul încărcat.

ARGINTUL MĂRII

Simbătă, 8 octombrie

Marea, după cum știe oricine, e sălbatică și mincinoasă, iar partea Suediei care e cea mai expusă la atacurile ei a fost ocrotită, de multe mii de ani, cu un zid de piatră lung și lat, care se cheamă Bohuslän.

Zidul e așa de lat, încît acoperă întregul teritoriu dintre Dalsland și mare, dar, cum se întîmplă de obicei cu digurile și cu zăgazurile, nu e destul de înalt. Clădit din blocuri mari de piatră, e întărit pe alocuri cu lanțuri lungi de munți. Nu puteau să fie folosite pietre mici la un zid de apărare împotriva mării, care se întindea de la fiordul Idde pînă la rîul Göta.

Astfel de ziduri uriașe nu se mai înalță în zilele noastre și vezi bine că cel de aici are o mare vechime. De aceea a și fost supus la chinuri de vremurile care au trecut peste el. Blocurile cele mari nu mai sînt lipite unele de altele, cum or fi fost la început. Printre ele s-au produs crăpături destul de largi și de adînci, ca să încapă în ele ogoare și case. În orice caz, blocurile nu sînt chiar atît de izolate încît să nu se observe că au făcut parte din unul și același zid.

Spre uscat, zidul s-a păstrat mult mai bine decît spre mare. Acolo se întinde neîntrerupt pe distanțe apreciabile. De-a lungul lui, prin mijloc, sînt crăpături lungi și adînci, cu lacuri pe fundul lor, iar spre coastă e atît de dărăpănat, încît fiecare bloc alcătuiește un deal aparte.

Abia cînd îl vede cineva dinspre coastă își dă seama că acest zid nu stă acolo numai așa, pentru odihnă. Oricît de solid o fi fost la început, marea l-a ros în șase sau șapte locuri, săpînd fiorduri lungi de cîteva mile. Partea cea mai avansată e chiar sub apă, și numai partea de sus a blocurilor stîncoase iese la iveală. În felul acesta au luat naștere o mulțime de insule mari și mici, care alcătuiesc un arhipelag [1], iar acest arhipelag este supus la cele mai înverșunate atacuri ale vijeliei și ale mării.

S-ar putea crede acum că o regiune constînd de fapt dintr-un zid mare de piatră ar trebui să fie cu totul neroditoare, astfel că oamenii nu și-ar putea cîștiga existența în cuprinsul ei. Lucrurile nu stau chiar așa de rău, căci, deși dealurile din Bohuslän sînt goale și pleșuve, ca și munții, în schimb, prin toate crăpăturile s-a strîns mult pămînt vegetal, bun și mănos, datorită căruia agricultura e acolo foarte prosperă, deși aceste văi nu sînt prea întinse. Pe coasta de aci a mării, nici iernile nu sînt de obicei așa de reci ca în partea dinspre uscat, iar în locurile apărate de vînt cresc copaci gingași la frig și alte plante cărora cu greu le prieste clima mai jos, în Scania.

Nu trebuie să se uite faptul că Bohuslän-ul se află la granița marelui ocean, care este proprietatea obștească a tuturor popoarelor pămîntului. Locuitorii din Bohuslän pot călători pe drumuri pe care n-au nevoie să le construiască. Ei pot avea turme ce n-au nevoie să fie păzite ori îngrijite, iar vasele lor sînt duse de animale de tracțiune care n-au nevoie de nutreț și de adăpost în grajd. De aceea, ei nu depind atît de agricultură și de creșterea vitelor ca alți locuitori ai țării. Nu se tem să se stabilească în insule bătute de vijelie, pe care nu crește nici un fir de iarbă, sau pe fîșii înguste de țărm, la poalele munților de pe coastă, unde abia e loc pentru o grădiniță de cartofi, deoarece știu bine că marea cea întinsă și bogată le poate da tot ce le face trebuință.

---

[1] În limba suedeză *skärgord* (pron. șe'r-go'rd), termen geografic întîlnit adeseori în atlasele cu harta peninsulei Scandinave.

Dacă e adevărat totuşi că marea e bogată, tot aşa de sigur este că e greu să ai de-a face cu ea. Cel care vrea să aibă un folos de pe urma mării, trebuie să-i cunoască fiordurile şi golfurile, toate bancurile şi toţi curenţii, într-un cuvînt trebuie să cunoască orice piatră de pe fundul ei. Trebuie să-şi poată conduce vasul pe furtună şi pe ceaţă şi să se orienteze în bezna nopţii. Trebuie să poată tălmăci semnele din văzduh care prevestesc vreme rea, precum şi să suporte frigul şi umezeala. Trebuie să cunoască drumurile de pescuit, să poată mînui plase grele şi să ştie să le aşeze pe valurile legănătoare. În primul rînd, însă, trebuie să aibă mult curaj şi să ştie că în fiecare zi îşi riscă viaţa în luptă cu marea.

În dimineaţa în care gîştele sălbatice călătoreau spre Bohuslän, în arhipelag era o linişte desăvîrşită. Ele văzură cîteva sate de pescari, ale căror uliţe erau goale. Nici ţipenie de om nu se vedea ieşind sau intrînd în căsuţele frumos zugrăvite. Plasele de pescuit erau atîrnate cu bună rînduială la locul lor pe uscat, iar vasele grele de pescuit, verzi sau albastre, pluteau de-a lungul ţărmului cu pînzele strînse. La mesele lungi, pe care se curăţau de obicei batogul şi calcanul, nu se vedea trebăluind nici o femeie.

Gîştele sălbatice zburară şi pe deasupra cîtorva staţiuni de pilotaj. Pereţii caselor unde locuiau piloţii erau spoiţi în negru şi alb. Lîngă ele se afla catargul de semnalizare, iar pilotina era ancorată la debarcader. În apropiere domnea o linişte adîncă şi nu se apropia nici un vas care să aibă nevoie de ajutor în strîmtoare.

În orăşelele de coastă pe deasupra cărora zburau gîştele sălbatice fuseseră închise stabilimentele mari de băi şi vilele frumoase, iar pavilioanele vaselor fuseseră coborîte. Nu se mai vedeau decît vreo cîţiva căpitani bătrîni de vase plimbîndu-se pe punţi şi scrutînd nostalgic cerul.

Lîngă fiorduri şi pe partea răsăriteană a insulelor, gîştele văzură nişte case ţărăneşti. La ţărm stăteau aliniate bărcile de serviciu. Ţăranii dezgropau cartofi sau se uitau să vadă dacă se uscase fasolea atîrnată pe prăjini înalte.

În carierele mari de piatră şi în şantierele navale trebăluiau numeroşi muncitori. Ei mînuiau ciocanele şi tîrnăcoapele cu multă hărnicie, dar îşi întorceau mereu capetele spre mare, ca şi cum ar fi aşteptat o întrerupere a lucrului.

Păsările din arhipelag erau liniștite ca și oamenii. Cîțiva cormorani, care dormiseră pe costișa prăpăstioasă a unui munte, își luară încet zborul, unul după altul, spre locurile de pescuit. Pescărușii părăsiseră marea și se preumblau pe uscat ca niște ciori adevărate.

Deodată se întîmplă însă ceva. Un stol de pescăruși își luă zborul de pe un ogor și porni cu toată iuțeala spre miazăzi. Gîștele sălbatice abia avură timp să-i întrebe încotro se duceau, dar pescărușii n-avură nici ei răgaz să le răspundă. Cormoranii se înălțară și ei de pe apă și se luară după pescăruși. Delfinii străbăteau marea ca niște țevi negre și lungi, iar o ceată de foce se strecură de pe o insulă și porni de asemenea spre miazăzi.

— Ce s-a întîmplat ? Ce s-a întîmplat ? întrebară iarăși gîștele sălbatice.

De astă dată le răspunse o rață sălbatică.

— Au sosit scrumbiile la Marstrand [1] ! Au sosit scrumbiile la Marstrand !

Nu numai păsările și animalele de mare se puseseră în mișcare. Și oamenii prinseseră pesemne de veste că primul banc de scrumbii sosise în arhipelag. Pe lespezile netede ale satelor de pescari lumea umbla forfota. Vasele de pescuit fuseseră pregătite de plecare. Năvoadele lungi erau îmbarcate cu băgare de seamă pe punți, ca să fie mînuite ușor la nevoie. Femeile pregăteau merindele și salopetele impermeabile. Bărbații ieșeau din case atît de zoriți, încît abia pe uliță își puneau vestoanele pe ei.

Strîmtoarea se umplu repede de pînze negre și sure, iar oamenii îmbarcați pe vase schimbau între ei chemări și întrebări vesele. Fetițele se cățărau pe pietre și făceau semne de rămas-bun celor ce plecau. Piloții stăteau la pîndă, atît de siguri că vor fi chemați degrabă, încît se și încălțaseră cu cizmele de cauciuc și pregătiseră pilotina. Din fiorduri veneau vaporașe încărcate cu butoaie și lăzi goale. Țăranii aruncară cît colo uneltele de dezgropat cartofi, iar constructorii de vase părăsiră șantierul. Bătrînii căpitani de marină, cu fețele pîrlite de soare, nu se înduraseră să rămînă acasă, ci se îndreptau și ei cu vapoarele spre miazăzi, ca să privească cel puțin cum se pescuiesc scrumbiile.

---

[1] Marstrand — port situat în partea răsăriteană a insulei cu același nume, la nord de Göteborg.

Peste tot era viață și mișcare. Oamenii se buimăciseră parcă de bucuric, văzînd tot belșugul acela de argint al mării pe care îl scoseseră din valuri, iar gîștele sălbatice dădeau mereu tîrcoale insulei Marstrand, pentru ca Năpîrstoc să poată vedea tot ce se întîmplă acolo.

El le rugă totuși curînd să-și continue călătoria. Nu spunea de ce era grăbit să plece, însă lucrul acesta nu era poate greu de ghicit. Printre pescari erau mulți bărbați frumoși și chipeși. Mulți din ei erau oameni robuști, cu chipuri semețe sub șepcile lor negre, părînd cutezători și dîrji cum ar vrea să fie orice băiat după ce va crește mare. Nu-i era poate chiar așa de plăcut să stea și să privească astfel de oameni unuia osîndit să nu fie niciodată mai lung decît o scrumbie.

UN DOMENIU MARE

Un domn bătrîn și unul tînăr

Acum cîțiva ani se afla într-o comună din Västergötland o învățătoare mică de statură, nespus de simpatică și de drăgălașă. Era o pedagogă bună, dar severă cînd era vorba de disciplină. Copiii țineau la ea atît de mult, încît niciodată nu veneau la școală cu lecțiile neînvățate. Și părinții erau mulțumiți de ea. O singură ființă habar n-avea cît de vrednică era această învățătoare : ea însăși. I se părea că toate celelalte erau mai înțelepte și mai destoinice, regretînd că nu putea să fie ca ele.

După ce a stat ca învățătoare în comună cîțiva ani, comitetul școlar i-a propus să urmeze cursurile școlii de lucru manual din Nääs, pentru ca pe urmă să-l poată învăța pe copii să lucreze nu numai cu mintea, dar și cu mîinile. Nimeni nu-și poate închipui cît de mult s-a speriat învățătoarea de această propunere. Nääs nu era departe de școala ei. Învățătoarea trecuse de multe ori pe lîngă această localitate

frumoasă și auzise numai vorbe de laudă despre cursurile de lucru manual care se țineau în marele și vechiul conac de acolo. Învățători și învățătoare din toată țara se adunau la Nääs să învețe lucrul manual. Ba veneau chiar oameni din țări străine. Ea știa dinainte cît avea să se simtă de sfioasă în mijlocul atîtor oameni de seamă și avea credința că era peste puterile ei să treacă prin acea încercare.

Nu voia totuși să se împotrivească dorinței comitetului școlar, așa că înaintă celor în drept cererea de înscriere și fu admisă ca elevă. Într-o seară frumoasă din luna iunie, în ajunul zilei de deschidere a cursurilor, își făcu bagajele și plecă la Nääs. După multe opriri și șovăieli, ajunse în sfîrșit acolo.

La Nääs domnea o mare însuflețire în rîndurile participanților la cursuri, care sosiseră din toate părțile și cărora urma să li se dea cartiruire prin vilele și casele acelui mare domeniu. Toți se simțeau cam stingheriți în acel domeniu neobișnuit. Învățătoarei noastre i se părea însă, ca de obicei, că nimeni nu era mai stîngaci și mai neajutorat ca ea. Se sperie singură, așa că nu auzea și nu vedea nimic. Cele ce avea de făcut erau de fapt pentru ea lucruri grele. I se repartizase o cameră într-o vilă frumoasă și urma să locuiască în ea împreună cu niște fete pe care nici nu le cunoștea, iar de cinat urma să cineze la un loc cu șaptezeci de persoane străine. Într-o parte avea ca tovarăș de masă un domn mărunțel cu fața galbenă, care era probabil un japonez, iar în alta un învățător de la Jockmock [1]. Încă din prima clipă, cei înșirați în jurul mesei lungi vorbiră unii cu alții plini de însuflețire și de voie bună. Toți făcuseră cunoștință unii cu alții. Singură învățătoarea noastră stătea tăcută și retrasă.

A doua zi dimineața începu activitatea. Ca și într-o școală obișnuită, programul începu cu cîntece, după care directorul vorbi cursanților despre lucrul manual și le dădu unele instrucțiuni. Și astfel, fără să-și fi dat seama ce se petrecuse, învățătoarea noastră se pomeni în fața unui strung, cu o bucată de lemn într-o mînă și cu un cuțit în alta, în timp ce un bătrîn meșter căuta să-i arate cum se strunjește un fus.

Ea nu făcuse niciodată așa ceva și nici prea multă dibăcie nu avea. Încurcată cum era, nu pricepu nimic, cu

[1] Jockmock — localitate pitorească și turistică din Laponia.

toate explicațiile binevoitoare ale meșterului. După ce acesta plecă de lîngă ea, puse cuțitul și bucata de lemn pe strung și rămase cu privirea în gol.

De jur împrejur, în aceeași sală, erau mai multe strunguri, la care ea văzu pe alții apucîndu-se de lucru cu mult curaj. Cîțiva din ei, inițiați oarecum în meșteșug, veniră s-o îndrumeze, dar ea nu era în stare să primească nici un ajutor. Se gîndea că observaseră toți atitudinea ei ciudată și lucrul acesta o scotea din fire.

După gustarea de dimineață, lucrul fu reluat, directorul ținu o prelegere. Au urmat apoi exerciții de gimnastică, iar după ele, cursuri de lucru manual. Veni în sfîrșit pauza de amiază, cu prînzul și cafeaua, în sala cea mare și veselă a școlii. După-amiază, iarăși lucru manual, exerciții de canto și la urmă jocuri în aer liber. Învățătoarea noastră era toată ziua ocupată, mergea unde se duceau și ceilalți, însă curaj tot nu avea.

Mai tîrziu, cînd își amintea de primele zile petrecute la Nääs, i se părea că trăise învăluită în negură. În jurul ei fusese întuneric și ceață. Nici nu văzuse, nici nu pricepuse ce se petrecuse în jur. Dar starea asta n-a durat decît două zile. A treia zi spre seară, totul s-a luminat deodată în jurul ei.

După cină, un învățător mai în vîrstă, care mai fusese de cîteva ori la Nääs pînă atunci, povestise cîtorva noi veniți cum luase ființă școala de lucru manual. Aflîndu-se din întîmplare în imediata lui apropiere, învățătoarea noastră avusese prilejul să-i asculte toată istorisirea.

El spuse celor care-l ascultau că Nääs era o localitate foarte veche, dar că nu fusese un domeniu mare și frumos decît după ce se mutase acolo domnul cel bătrîn ce îl stăpînea și în prezent. Era un om cu stare și, după ce se stabilise acolo, se dedicase înfrumusețării castelului și parcului.

Murindu-i soția și neavînd copii, se simțea însă singur pe domeniul său întins. Atunci a înduplecat pe un nepot al său, la care ținea foarte mult, să vină să stea cu el la Nääs.

La început era vorba ca tînărul să-i ajute la administrarea domeniului. Venind însă în mijlocul localnicilor, acesta băgase de seamă că în cele mai multe case bărbații și copiii, ba chiar și femeile, nu se îndeletniceau cu nici

un fel de lucru manual în serile lungi de iarnă. Înainte vreme, lumea hărnicea la ţesut stofe şi la făcut tot felul de unelte casnice, dar aceste lucruri se puteau cumpăra acum, aşa că nimeni nu se mai ocupa cu astfel de treburi.

E drept că mai nimerea el uneori pe ici, pe colo cîte o casă în care gospodarul se ocupa cu tîmplăria, făcînd scaune şi mese, iar gospodina ţesea.

Stînd de vorbă cu unchiul său despre toate aceste lucruri, bătrînul a recunoscut că ar fi fost bine pentru acei oameni dacă ei s-ar fi îndeletnicit cu lucrul manual în orele libere. Pentru asta însă trebuiau să-şi deprindă mîinile cu meşteşugul încă din fragedă copilărie. Unchiul şi nepotul căpătară convingerea că nu puteau să ajungă la un rezultat satisfăcător decît înfiinţînd o şcoală de lucru manual pentru copii. Voiau să-i înveţe să facă lucruri simple din lemn, o astfel de treabă părîndu-li-se mai la îndemîna lor decît oricare alta. Erau încredinţaţi că cel care s-a deprins o dată să mînuiască bine cuţitul, va învăţa lesne să mînuiască şi ciocanul de fierar sau de cizmar. Cel care nu şi-a deprins însă mîna cu lucrul, n-o să-şi poată da seama niciodată că mîna este o unealtă mai bună decît toate celelalte.

Ei s-au apucat deci să-i înveţe pe copiii de la Nääs lucrul manual, ajungînd în scurtă vreme la convingerea că această ocupaţie era atît de bună şi de folositoare pentru ei, încît era de dorit ca toţi copiii din Suedia să capete o învăţătură asemănătoare.

Cum era însă cu putinţă un asemenea lucru ? În Suedia creşteau sute de mii de copii. Nu puteau fi strînşi laolaltă cu toţii la Nääs, pentru a li se preda lucrul manual. Aşa ceva era de neconceput.

Nepotul veni atunci cu o nouă propunere. Ce ar fi dacă, în loc să li se predea copiilor lucrul manual, s-ar înfiinţa o astfel de şcoală pentru dascălii lor ? Ce ar fi dacă învăţătorii şi învăţătoarele din Suedia ar veni la Nääs să deprindă lucrul manual, urmînd ca pe urmă să-i înveţe acest lucru pe şcolarii lor ? În felul acesta, toţi copiii din Suedia ar deprinde un meşteşug în acelaşi timp cu învăţătura de carte.

Legenda Västergötland-ului

Duminică, 9 octombrie

Gîştele sălbatice plecaseră din Bohuslän şi dormeau acum pe o baltă din partea apuseană a Västergötland-ului. Micul Nils Holgersson se duse pe o movilă, ca să fie la adăpost de umezeală, şi tocmai îşi căuta un culcuş, cînd văzu venind pe drum o ceată de oameni. Era o tînără învăţătoare însoţită de vreo doisprezece copii. Mergeau strins lipiţi unul de altul, cu dăscăliţa în mijlocul lor. Vorbeau cu voioşie şi băiatul dori să-i urmeze o bucată de drum, ca să audă ce-şi spuneau. Îi fu destul de uşor să facă acest lucru, căci se furişa la umbră, pe marginea drumului, şi nimeni nu putea să-l vadă. În zgomotul atîtor paşi nu putea doar nimeni să audă cum trosnea pietrişul sub galenţii lui Năpîrstoc.

Spre a-i îndemna la drum şi a le face curaj, învăţătoarea le spunea copiilor tot felul de poveşti. Tocmai isprăvise una din ele cînd se apropiase Năpîrstoc de ceată. Copiii însă o rugară să le mai spună una.

— Aţi auzit voi povestea bătrînului uriaş din Västergötland care s-a strămutat pe o insulă hăt departe în Marea Nordului ? îi întrebă învăţătoarea.

Copiii răspunseră că n-o auziseră încă şi învăţătoarea începu să povestească :

„Într-o noapte întunecoasă, pe o vijelie cumplită, o corabie s-a izbit de stîncile de pe ţărmul unei insule mici din Marea Nordului şi s-a făcut ţăndări. Din tot echipajul, numai doi oameni au scăpat cu viaţă şi au putut coborî pe uscat. Stăteau pe insulă uzi leoarcă şi degeraţi de frig, aşa că îşi poate închipui oricine ce bucurie a fost pe ei cînd au văzut în apropiere înălţîndu-se pălălaia unui foc. Dar foc zdravăn, nu glumă, că pesemne ardea o movilă de buşteni ! S-au dus repede într-acolo, fără să se gîndească la vreo primejdie. Abia după ce s-au apropiat de foc au băgat de seamă că lîngă el se afla un războinic bătrîn, o coşcogeamite matahală zdravănă, încît nu mai încăpea nici o îndoială că se trăgea dintr-un neam de uriaşi.

Cei doi oameni s-au oprit şovăitori, însă crivăţul sufla cu putere şi gerul era atît de aprig, încît ar fi murit cu si-

guranță de frig dacă nu s-ar fi încălzit la focul uriașului. Și-au luat deci inima în dinți și s-au apropiat de foc.

— Bună seara, moșule ! a zis cel mai în vîrstă dintre ei. Sîntem doi marinari naufragiați. Ne dai voie să ne încălzim la focul dumitale ?

Uriașul trezări din gîndurile sale, se ridică pe jumătate și își scoase paloșul din teacă.

— Cine sînteți voi, hai ? întrebă el, căci era bătrîn, nu vedea bine și nu știa ce fel de oameni erau cei care vorbiseră cu el.

— Sîntem amîndoi din Västergötland. dacă vrei să știi, a răspuns marinarul mai în vîrstă. Corabia noastră s-a scufundat colo în mare, iar noi ne-am refugiat pe țărm aproape goi și degerați de frig.

— Eu nu primesc de obicei oameni străini pe insula mea ; însă dacă sînteți din Västergötland, se schimbă lucrurile, zise uriașul, băgînd paloșul la loc în teacă. Stați colea jos și încălziți-vă, căci și eu sînt din Västergötland și am trăit mulți ani de zile pe dealul cel mare de la Skalunda.

Cei doi marinari se așezaseră fiecare pe cîte un bolovan. Nu cutezau să vorbească cu uriașul, ci tăceau și se uitau lung la el. Cu cît îl priveau mai mult, cu atît li se părea mai mare, iar ei se simțeau mai slabi în fața lui.

— Văd rău acuma, i-a lămurit uriașul. Abia vă zăresc. Și doar mi-ar fi făcut mare plăcere să știu cum arată un locuitor din Västergötland în ziua de azi. Întindeți-mi măcar unul din voi mîna, să văd dacă mai curge sînge fierbinte în venele suedezilor !

Marinarii se uitară pe rînd la pumnii uriașului și ai lor. Nici unul din ei n-avea chef să-i încerce puterea mîinilor. Au băgat însă de seamă că drugul de fier cu care uriașul scociora de obicei jăraticul rămăsese în foc și se înroșise la un capăt. L-au ridicat împreună și l-au întins spre uriaș. Acesta a pus mîna pe drug și l-a strîns cu toată puterea, de-a început fierul să-i curgă printre degete.

— Aha ! Simt că mai curge sînge fierbinte în Suedia ! zise uriașul mulțumit celor doi marinari uluiți.

Cîteva clipe, în jurul focului s-a lăsat tăcerea. Vezi numai că venirea celor doi compatrioți l-a dus pe uriaș cu gîndul spre Västergötland. În cugetul său se trezeau tot felul de amintiri.

— Cum o fi oare acum dealul de la Skalunda ? i-a întrebat el pe marinari.

Nici unul din cei doi oameni n-aveau habar despre dealul de care întreba uriaşul.

— S-a prăbuşit, a răspuns unul din ei într-o doară, căci nu putea să lase fără răspuns pe un om ca acela.

— Da, da. Cred şi eu că s-a prăbuşit, a zis uriaşul, dînd din cap spre a-şi întări spusele. Dar, bine că s-a întîmplat aşa, căci dealul ăsta mi-a luat nevasta şi copila într-o bună dimineaţă.

Uriaşul a căutat apoi iar să-şi adune amintirile. Nu mai fusese de multă vreme în Västergötland, aşa că a trebuit să treacă o bucată bună de timp pînă să-şi aducă bine aminte de lucruri care se petrecuseră de mult.

— Cred însă că Kinnekulle [1], Billingen [2] şi celelalte dealuri mici, presărate pe şesul cel mare, sînt încă la locul lor, a zis uriaşul.

— Da, sînt la locul lor, a răspuns marinarul.

Ca să-i arate uriaşului ce bună părere avea despre destoinicia sa, el a adăugat :

— Poate ai contribuit şi dumneata, moşule, la înălţarea unuia din aceste dealuri ?

— Asta n-am făcut-o — a zis uriaşul — însă atîta pot să-ţi spun că dealurile acelea sînt aşa cum le ştii datorită lui taică-meu. Cînd eram un prichindel numai atîtica, nu se afla nici un şes mare în Västergötland. Acolo unde e azi şesul, se afla un munte care se întindea de la lacul Vättern pînă la rîul Göta. Nişte rîuri şi-au pus de gînd să macine muntele şi să-l ducă în lacul Vänern. Nu era un munte de granit propriu-zis, că era alcătuit mai ales din calcar şi din ardezie, aşa că rîurile i-au venit lesne de hac. Mi-aduc aminte cum îşi lărgeau albiile şi văile, pînă ce le-au prefăcut în şesuri întinse. Mă uitam de multe ori cu taică-meu la truda rîurilor, dar tata nu prea era mulţumit de ele, că distrugeau tot muntele.

— Să ne fi lăsat barem şi nouă cîteva locuri de odihnă, a zis el, scoţîndu-şi cizmele de piatră din picioare. Apoi le-a aşezat pe una departe la apus, iar pe alta departe la răsărit. Pălăria lui de piatră a pus-o pe o măgură de pe malul lacului Vänern, scufia mea de piatră a azvîrlit-o mai departe spre miazăzi, iar ghioaga de

[1] Kinnekulle — (pron. t'hi'ne-kö'le) munte izolat de pe ţărmul de miazăzi a lacului Vänen, de o mare însemnătate geologică.

[2] Billingen — alt munte, mai spre răsărit.

piatră şi-a aruncat-o în altă parte. Încolo, ce piatră bună şi tare mai aveam a pus-o în diferite locuri. Rîurile au măcinat pe urmă mai tot muntele, însă de locurile pe care le-a apărat tata cu pietre n-au îndrăznit să se lege şi ele au rămas neatinse. Acolo unde a aşezat el una din cizme, a rămas sub toc Halleberg ; iar sub talpă, Humneberg. Sub cealaltă cizmă s-a păstrat muntele Billingen, iar sub pălăria lui taică-meu a rămas muntele Kinnekulle. Sub scufia mea s-a păstrat Mösseberg, iar sub ghioaga de piatră s-a ascuns Olleberg.

Toate celelalte dealuri mici de pe întinsul şesului au fost cruţate de hatîrul tatălui meu şi tocmai mă întreb dacă în Västergötland sînt mulţi oameni care pot să impună atîta respect ca el.

— La întrebarea asta e cam greu de răspuns, a zis marinarul. Eu însă îţi pot spune un lucru : dacă rîurile şi uriaşii au avut atîta putere în zilele lor, cred că pot să am o stimă la fel de mare pentru oamenii de azi, căci ei sînt acuma stăpînii şesului şi ai munţilor.

Uriaşul a început atunci să rînjească. Se pare că răspunsul pe care l-a primit nu i-a prea venit la socoteală, însă şi-a ascuns nemulţumirea şi a spus mai departe :

— Dar cu Trolhättan [1] ce se aude ? a vrut el să ştie.

— Vuieşte mereu cu căderile ei de apă, ca şi în trecut, a răspuns marinarul. După cum ai cruţat munţii din Västergötland, poate că dumneata ai fost, moşule, şi unul din cei care au pus în mişcare acele căderi.

— Nu, nu ! a zis uriaşul. Asta n-am făcut-o, însă mi-aduc aminte de cînd eram doar un ţînc, că eu şi fraţii mei ne foloseam de căderile acelea de apă pentru transportarea lemnelor. Ne aşezam pe cîte un butuc şi ne prăvăleam pe Gullöfallet, pe Toppöfallet şi pe celelalte trei căderi de apă. Mergeam aşa de repede, că ajungeam şi pînă la mare. Nu cred să mai fie azi oameni în Västergötland care să se desfete aşa.

— De ! Nu se ştie ! a zis marinarul. Eu socot însă că noi, oamenii, am făcut o ispravă mai de seamă cînd am săpat un canal de-a lungul căderilor de apă, aşa că nu numai că putem coborî pe ele, cum făceai dumneata cînd

[1] Trollhättan — oraşel industrial ale cărui fabrici folosesc forţa motrică a căderilor de apă din apropiere. Aceste căderi de apă nu sînt prea înalte, dar se întind pe o lungime de 1 500 m.

erai tînăr, dar puteam merge și în sus de Trollhättan, cu cutere și vapoare.

— Mă bucură ce aud, a zis uriașul, supărat parcă de răspunsul primit. Dar ia spune-mi : ce se aude cu ținutul de lîngă lacul Mjörn, care se chema Svältorna ?

— Acolo e rău de tot, moșule, a răspuns marinarul. Ținutul acela nu cumva e sterp și prăpădit din cauza dumitale ?

— Nici nu te gîndi la una ca asta ! a zis uriașul. În vremea mea se aflau acolo păduri minunate. Vezi numai că la nunta uneia din fetele mele aveam nevoie de multe lemne de ars în cuptor. Am luat atunci o frînghie lungă, am încins cu ea toată pădurea de la Svältorna, am dat-o peste cap dintr-o smucitură și apoi am dus-o acasă. Aș vrea să știu dacă se mai găsește cineva în ziua de azi să smulgă dintr-o dată o pădure.

— La o întrebare ca asta cu greu ți-aș putea răspunde, a zis marinarul. Un lucru știu însă, că în tinerețea mea ținutul Svältorna era pleșuv și neroditor, dar că oamenii l-au împădurit acum peste tot. Și asta e, după mine, o ispravă de seamă.

— Bine, bine, dar în partea de miazăzi a Västergötland-ului nu se poate nimeni hrăni nici azi ? vru să știe uriașul.

— Tot dumneata ai făcut rînduiala și acolo ? a întrebat marinarul.

— N-am făcut — a răspuns uriașul — dar mi-aduc aminte că pe vremea cînd noi, copiii de uriași, duceam turmele acolo la păscut, ne-am desfătat înălțînd atîtea case de piatră și am făcut pămîntul așa de sterp tot aruncînd pietre deasupra lui, încît ar fi greu de arat ogoare pe el.

— E drept că plugăria nu merge deloc acolo — a zis marinarul — însă lumea se îndeletnicește cu țesutul și cu prelucrarea lemnului, iar eu socot că-i o dovadă de mai multă destoinicie să-și cîștige cineva pîinea într-un ținut atît de sărac, decît să ia parte la distrugerea lui.

— O întrebare aș mai avea, a mai zis uriașul. Ce ați făcut pe coastă, unde se varsă rîul Göta în mare ?

— Și acolo ai trebăluit ceva, moșule ? a întrebat marinarul.

— Ba ! a răspuns uriașul. Mi-aduc aminte însă că ne duceam pe malul mării, mormeam o balenă și călăream

pe ea prin golfuri și fiorduri, pînă hăt-departe. Mai face cineva isprăvi de astea în ziua de azi ?

— Nu mai zic nimic, a răspuns marinarul. Cred totuși că am făcut și noi, oamenii, o ispravă la fel de mare cînd am clădit un oraș la gurile rîului Göta, de unde pleacă vapoare și corăbii în toată lumea.

Uriașul n-a mai avut atunci ce spune, iar marinarul, care era de fel din Göteborg, a început să-i descrie bogatul oraș comercial cu porturile lui, cu podurile, canalele și străzile lui minunate.

Uriașul se încruntase la fiecare răspuns pe care îl căpătase. Se vedea bine cît era de nemulțumit că oamenii ajunseseră să stăpînească natura.

— După cum văd, în Västergötland s-au petrecut multe lucruri noi — a zis el — și m-aș întoarce bucuros acolo să îndrept, pe ici, pe colo, unele lucruri.

Auzind aceste cuvinte, marinarul a cam băgat-o pe mînecă. Nu credea că uriașul voia să se ducă în Västergötland cu gînduri bune, dar bineînțeles că nu trebuia să se dea de gol.

— Fii sigur, moșule, că vei fi primit cu toată cinstea, a zis el. Vom pune să se bată clopotele de la toate bisericile.

— Da ? Va să zică tot mai sînt clopote de biserică în Västergötland ? a zis uriașul, bănuitor. N-au fost încă sparte clopotele cele mari de la Husaby, Skara și Varnhem [1] ?

— Nu, n-au fost.

— Atunci mai bine rămîn unde sînt — a zis uriașul — căci din pricina clopotelor am plecat de acasă.

S-a adîncit pe urmă în gînduri, dar n-a trecut mult și s-a adresat iarăși marinarilor.

— Acuma vă puteți culca liniștiți lîngă foc, a zis el. Mîine dis-de-dimineață voi face în așa fel ca să treacă pe aici o corabie mare, să vă ducă în țara voastră. Pentru ospitalitatea pe care v-am arătat-o vă cer un singur serviciu : cum veți ajunge acasă, să vă duceți la omul cel mai bun din Västergötland și să-i dați inelul ăsta. Spuneți-i multă sănătate din partea mea și că, dacă va purta inelul în deget, o să fie mai bun și mai destoinic decît este acum.

[1] Localități din Västergötland, datînd din secolele XI, XII, XIII.

Cum au ajuns acasă, cei doi marinari s-au dus la omul cel mai bun din Västergötland şi l-au predat inelul. Omul era însă prea isteţ ca să-l poarte în deget. Ce-a făcut el ? L-a atîrnat pe un stejărel din curte. Şi ce crezi ! Copăcelul a început să crească văzînd cu ochii. Mereu dădea alte lăstare şi alte ramuri. Trunchiul se îngroşa, iar scoarţa se întărea. Înfrunzea tot mai mult, înflorea şi se umplea de ghindă. În scurtă vreme a ajuns atît de mare, că nimeni nu văzuse un stejar mai falnic. După ce-a ajuns însă la deplina lui dezvoltare, tot aşa de repede a prins a se ofili. Crăcile au început să-i cadă, trunchiul să i se umple de scorburi, iar copacul, în cele din urmă, a putrezit de tot. N-a mai rămas din el decît un ciot.

Omul cel mai bun din Västergötland a luat atunci inelul şi l-a aruncat cît colo.

— Darul ăsta al uriaşului are însuşirea să-l facă pe om puternic şi mai de ispravă ca alţii, a zis el. Dar tot inelul ăsta îi sleieşte puterile, făcîndu-l în scurt timp să nu mai fie destoinic şi fericit. Nu vreau să mă folosesc de el şi nădăjduiesc că nimeni nu-l va găsi, căci nu ne-a fost trimis aici cu gînduri bune.

Se prea poate însă ca inelul să fi fost găsit de cineva. Ori de cîte ori un om se opinteşte peste puterile lui să facă ceva folositor, îşi poate pune întrebarea dacă n-a găsit el inelul şi dacă nu l-a făcut pîrdalnicul acesta să muncească în aşa fel, încît să-şi sleiască puterile prea devreme, neputîndu-şi isprăvi ce avea de făcut.

CĂLĂTORIA SPRE VEMMENHÖG

Joi, 3 noiembrie

Într-o zi, pe la începutul lunii noiembrie, gîştele sălbatice zburau pe deasupra munţilor din provincia Halland, îndreptîndu-se spre Scania. Cîteva săptămîni poposiseră

pe șesurile întinse din jurul orașului Falköping. Întrucît mai făcuseră popas acolo și alte cîrduri de gîște sălbatice, nu se îndurașeră să plece deîndată, ci mai rămăseseră cîtva timp împreună, gîștele bătrîne stînd la taifas ceasuri întregi între ele, iar cele tinere luîndu-se la întrecere în tot felul de jocuri și hîrjoane.

În ce-l privește pe Nils Holgersson, pe acesta nu-l bucurase prea mult popasul prelungit din Västergötland. Căuta el, nu-i vorbă, să-și țină curajul, dar nu se împăca de fel cu soarta lui.

„Dacă aș fi lăsat Scania în urma mea și m-aș afla acum în țări străine — se gîndea el — aș ști că nu mai am ce nădăjdui și m-aș simți mai liniștit."

Dar iată că într-o dimineață, pe neașteptate, gîștele sălbatice își luară în sfîrșit zborul pe deasupra provinciei Halland. La început, privelișteа de jos nu-i făcu băiatului prea multă plăcere. I se păreа că nu avea nimic nou de văzut acolo. În partea răsăriteană se ridicau platouri înalte cu bărăgane întinse de iarbă-neagră, care îi aduceau aminte de Smoland. Mai spre apus se vedeau dealuri rotunde și pleșuve, tăiate de golfuri cam la fel ca și în Bohuslän.

Cînd gîștele sălbatice își urmară însă drumul spre miazăzi de-a lungul coastei înguste, băiatul începu să se uite tot mereu în jos, atîrnat de gîtul gîscanului, fără să-și mai ia ochii de la pămînt. De astă dată vedea cum se rărеau dealurile și se întindea șesul. Totodată observa că țărmul era mai puțin peticit. Insulele din fața lui se rărеau și la un moment dat dispărură cu totul, lăsînd marea să-și întindă nestingheritа pînza de apă pînă la uscat.

Încetară apoi și pădurile. În partea de sus a provinciei se aflaseră destul de multe șesuri care îți mîngîiau ochii, dar toate erau încadrate de copaci. Păduri se găseau pretutindeni, ca și cum pămîntul ar fi aparținut copacilor, iar terenurile cultivate erau ca niște poiene mari ale pădurilor. Pe toate șesurile se întinseseră destule crînguri și tufișuri, ca și cum pădurile țineau să se vadă că erau gata oricînd să pună iarăși stăpînire pe pămînt.

Aici însă era cu totul altceva. Atotstăpînitor era șesul, care se întindea cît vedeai cu ochii. Se găseau, e drept, și plantații mari de copaci, dar nu se zăreau păduri sălbatice. Tocmai faptul că terenul era deschis, cu ogor

lingă ogor, îi aduse aminte lui Năpîrstoc de Scania. El păru să recunoască imediat coasta pustie cu cîmpuri de nisip și cu lunci de iarbă-de-mare. Văzînd toate acestea, el simți și bucurie, și teamă. „Nu mai sînt departe de casă...", se gîndea băiatul.

Peisajul se schimbă mult. Din Västergötland și din Smoland se prăvăleau cu zgomot pîraie care curmau uniformitatea șesului. Lacuri, turbării, bărăgane și cîmpuri de nisip mișcător se așezau în calea ogoarelor, însă acestea se întindeau tot mai departe pînă ce munții Halland își deschiseră, la granița cu Scania, văgăunile și văile lor frumoase.

În timpul călătoriei, gîștele mai tinere le întrebară de cîteva ori pe cele mai vechi din cîrd :

— Cum e prin meleagurile străine ? Cum e prin meleagurile străine ?

— Mai aveți răbdare ! Mai aveți răbdare ! O să vedeți în curînd ! le răspunseră gîștele care făcuseră mai multe călătorii în susul și în josul țării.

Cînd văzuseră munții lungi, împăduriți, din Värmland și lacurile strălucitoare aflate între ei, stîncile din Bohuslän sau munții frumoși, nu prea înalți, din Västergötland, gîștele mai tinere întrebaseră cu uimire :

— Toată lumea e la fel ? Toată lumea e la fel ?

— Mai aveți răbdare ! Mai aveți răbdare ! O să vedeți în curînd cum e o bună parte din lume, le răspunseseră gîștele bătrîne.

După ce gîștele sălbatice au zburat pe deasupra provinciei Halland și au trecut în Scania, Akka începu să strige :

— Uitați-vă-n jos ! Uitați-vă de jur împrejur ! Așa e prin meleagurile străine !

Tocmai atunci treceau peste lanțul de munți Söderosen. Aceștia erau acoperiți cu păduri de fag, iar în păduri se vedeau castele impunătoare împodobite cu turnuri. Printre copaci păștea căprioare, iar pe izlazuri se zbenguiau iepuri. Din adîncul pădurilor se auzeau sunînd cornuri de vînătoare, iar lătratul pătrunzător al ciinilor răzbătea pînă sus, în văzduh, unde zburau păsările călătoare. Printre copaci șerpuiau drumuri lungi. La poalele munților se întindea lacul Ringsjön și pe una din limbile de pămînt ale lacului se înălța vechea mănăstire Bosjö. Muntele era tăiat de o văgăună în fundul căreia spumega

un rîu, iar pereții ei stîncoși erau îmbrăcați cu tufișuri și copaci.

— Așa e prin meleagurile străine ? Așa e prin meleagurile străine ? întrebară gîștele tinere.

— Așa este unde-s munți împăduriți — răspunse Akka — dar asta nu se întîmplă așa de des. Mai aveți un pic de răbdare și-o să vedeți cum e acolo de obicei.

Akka duse mai departe gîștele sălbatice spre miazăzi, pînă la șesul cel mare al Scâniei. Pe el se aflau cîmpuri întinse, tarlale de sfeclă de zahăr pe care umblau culegătorii în șiruri lungi, case ascunde și văruite, împrejmuite cu ziduri de piatră, fabrici de zahăr, urîte la vedere și cenușii, tîrgușoare în jurul stațiilor de cale ferată. Se mai aflau de asemenea turbării cu șiruri lungi de movile și mine de cărbuni. Drumurile treceau printre alei de sălcii tunse, iar căile ferate se încrucișau unele cu altele, acoperind șesul cu o rețea deasă. Lacuri mici de șes, înconjurate de fagi, străluceau ici și colo.

După ce gîștele sălbatice văzură șesul, Akka le duse pe coasta strîmtorii Oresund. Lunci mlăștinoase coborau lin spre mare, iar pe țărmuri erau aruncate mormane lungi de iarbă-de-amare înnegrită.

Prin unele părți erau construite diguri înalte, iar prin altele se vedeau dune cu nisip îngrămădit în formă de bancuri și de movile. Satele de pescari stăteau înșirate pe țărm, cu casele zidite la fel și cu acoperișuri de țiglă, toate de aceeași mărime. Pe diguri se înălța cîte un far mic, iar plasele negricioase erau atîrnate pe pari, la uscat.

— Uitați-vă-n jos ! Uitați-vă bine ! zise Akka. Așa e pe coastele de prin meleaguri străine.

În cele din urmă, gîștele sălbatice fură duse spre cîteva orașe. Acestea erau ticsite cu coșuri înguste de fabrici. Pe ambele părți ale străzilor se aflau case înalte, înnegrite de fum. De asemenea, mai puteau fi văzute parcuri și bulevarde, iar porturile erau pline de vase. Gîștele mai văzură ici, colo și fortificații, precum și castele și biserici vechi.

— Așa arată orașele de prin meleagurile străine, deși acolo sînt mult mai mari, zise Akka. Astea de aici au însă timp să crească, la fel ca și noi.

După ce zburâ astfel încoace și încolo, Akka se lăsă pe o turbărie din districtul Vemmenhög. Băiatul era pe

deplin încredințat că ea zburase în acea zi pe deasupra Scaniei, ca să-i arate că provincia lui se putea măsura cu oricare alta din toată țara. Conducătoarea gîștelor sălbatice n-avusese totuși nevoie să-i facă această dovadă. Năpîrstoc nu se gîndea defel dacă provincia lui era bogată sau săracă. De cînd dăduse cu ochii de primul izlaz cu sălcii și de primele case scunde de lemn, inima începuse să-i bată, cuprinsă de dor.

ACASĂ LA HOLGER NILSSON

Marți, 8 noiembrie

Era o zi cu ceață și vreme urîtă. Gîștele sălbatice păscuseră pe ogoarele cele mari din Skurup și luau acum masa de prînz. Pe cînd se ospătau, Akka veni la Năpîrstoc.

— Se pare că vom avea cîtva timp vreme liniștită — zise ea — și cred că mîine vom pleca mai departe peste Marea Baltică.

— Da, înțeleg, zise băiatul scurt, căci de emoție i se pusese un nod în gît și nu putea să vorbească.

Trăsese doar nădejdea că, odată întors în Scania, va fi dezlegat de vraja care-l robea și, cînd colo...

— Sîntem acum destul de aproape de Vemmenhög — zise Akka — și m-am gîndit că poate vrei să te duci puțin pe acasă. O să mai treacă vreme pînă să-i vezi pe ai tăi.

— Se prea poate, zise băiatul, văzîndu-se după glas că propunerea îl bucura. Dar de alinat tot mi s-ar mai alina oleacă sufletul dacă aș revedea casa părintească...

— Dacă gîscanul rămîne aici cu noi, n-o să i se-ntîmple nici o nenorocire, zise Akka. Ar trebui să vezi mai întîi cum merg lucrurile acasă pe la tine. Poate că ești în măsură să-i ajuți pe ai tăi într-un fel sau altul, deși nu ești încă iarăși om.

— Da, ai mare dreptate, mamă Akka. Trebuia să mă gîndesc mai de mult la acest lucru, zise băiatul cu însufleţire.

În clipa următoare, Năpîrstoc şi conducătoarea cîrdului de gîşte sălbatice erau pe drum spre casa lui Holger Nilsson. Nu trecu mult şi Akka se lăsă în dosul zidului de piatră care înconjura locuinţa gospodarului.

— Pare ciudat, însă pe aici nu s-a schimbat nimic! zise băiatul, căţărîndu-se repede pe zid, ca să poată vedea ce era de jur împrejur. Parcă n-ar fi trecut nici o zi de cînd mă aflam în ogradă şi v-am văzut venind prin văzduh.

— Taică-tu nu cumva are puşcă? întrebă deodată Akka.

— Ba are, zise băiatul. Doar din cauza pîrdalnicei aleia de puşti am stat în duminica aceea acasă în loc să mă duc la biserică.

— Atunci nu pot rămîne să te aştept, zise Akka. Cel mai bun lucru e să vii la noi la Smygehuk — zise Akka — mîine dis-de-dimineaţă, urmînd ca la noapte să mîi aici.

— Stai, te rog! Nu pleca încă, mamă Akka, zise băiatul sărind repede jos de pe zid.

Nu ştiu cum se făcea, dar avea presimţirea că se va întîmpla ceva, ori cu el, ori cu gîştele sălbatice, şi că nu se vor mai întîlni niciodată.

— Vezi bine că sînt mîhnit că nu-mi pot recăpăta înfăţişarea omenească, continuă el. Vreau să-ţi mărturisesc totuşi că nu mă căiesc că v-am însoţit la drum astă-primăvară. Mai bine să nu mai fiu om niciodată, decît să nu fi făcut călătoria asta cu voi.

Akka se uită în văzduh de cîteva ori şi răspunse abia pe urmă:

— Despre acest lucru trebuia să stau de vorbă cu tine mai de mult, dar cum nu voiai să te întorci la căminul părintesc, m-am gîndit că nu era nici un zor. În orice caz e bine că a venit vorba acum.

— Ştii doar, mamă Akka, că eu sînt bucuros să-ţi intru în voie, zise băiatul.

— Dac-ai învăţat ceva bun de la noi, Năpîrstoc, apoi gîndeşte-te că aveţi o ţară mare şi că trebuie să ne lăsaţi şi nouă, unor păsări sărmane, cîteva insule nelocuite, cîteva lacuri puţin adînci, cîteva bălţi, cîţiva munţi pustii

și cîteva păduri răzlețe în care să putem trăi în pace. Toată viața mea am fost vînată și prigonită. Tare-ar fi bine să se găsească un loc liber și pentru una ca mine!

— Aș fi fost bucuros să-ți fi putut fi de ajutor cu asta — zise băiatul — dar eu n-am nici o putere printre oameni...

— Stai, dragul meu. Noi vorbim așa de parcă nu ne vom mai întîlni niciodată și doar mîine ne vedem iarăși, zise Akka. Mă duc acum înapoi la gîștele mele.

Akka își întinse aripile, dar numaidecît se întoarse, îl dezmierdă de cîteva ori pe Năpîrstoc cu ciocul și pe urmă își luă zborul.

Se lumina de ziuă, dar în toată gospodăria nu se vedea nici țipenie de om. Băiatul putea deci să umble în voie. Se grăbi să se ducă la grajdul vacilor, știind bine că de la vaci putea să capete cele mai bune lămuriri. Grajdul avea o înfățișare tristă. În primăvara trecută se aflau acolo trei vaci de toată frumusețea, însă acum nu mai era decît una singură, și anume Majros. I se citea în ochi cît tînjea, sărmana, după tovarășele de care fusese despărțită. Stătea cu capul în jos și abia se atingea de mîncarea din fața ei.

— Bună ziua, Majros! zise Năpîrstoc, ducîndu-se fuga, fără teamă, în despărțitura unde se afla vaca. Ce mai fac părinții mei? Ce face pisica? Ce fac gîștele și găinile? Unde-l Stjärna și Gull-Lilja?

Auzind glasul băiatului, Majros tresări, voind parcă să-l împungă cu coarnele. Nu mai era însă așa de nestăpînită ca înainte, așa că se uită lung la Năpîrstoc, înainte de a se repezi la el. Era tot mic, așa cum plecase de acasă, și era îmbrăcat la fel ca și atunci. Totuși nu semăna deloc cu cel dinainte. Nils Holgersson care plecase din Vemmenhög în primăvara trecută avusese un mers greoi și încet, pe cînd cel întors acum era ușor, mlădios și vorbăreț, iar ochii-i sclipeau, aruncînd fulgere. Înfățișarea lui era atît de semeață, încît impunea respect, așa mic cum era; și, pe lîngă că era el însuși din cale-afară de vesel, se înveselea și cine-l vedea.

— Muu! începu să ragă Majros. Am auzit că ai fost prefăcut în altă arătare, dar n-am crezut. Bine-ai venit, Nils Holgersson! Bine ai venit! E cea dintîi clipă plăcută pe care o am de nu mai știu cînd!

— Îți mulțumesc, Majros, zise băiatul, bucuros că i se făcea o primire atît de bună. Spune-mi, te rog, acum ce fac părinții mei ?

— Apoi știu că numai necazuri au ținut de cînd ai plecat tu ! răspunse Majros. Mai ales din pricina calului care toată vara a stat degeaba și a mîncat. Taică-tu nici nu vrea să-l împuște, dar nici de vîndut nu-l poate vinde, că are un beteșug ascuns. Din cauza lui a plecat Stjärna și Gull-Lilja.

Băiatul voia să afle cu totul altceva, dar nu îndrăznea să pună întrebarea de-a dreptul. De aceea el zise :

— I-a părut rău mamei cînd a băgat de seamă că a fugit gîscanul ?

— De gîscan nu cred că i-ar fi părut chiar așa de rău, dacă ar fi știut ce s-a întîmplat cînd a șters-o de aici. Ea se plînge însă că băiatul ei a plecat de acasă, luîndu-l și pe gîscan cu el, și de aceea jalea e și mai mare...

— Așadar crede că l-am furat ? se mîhni băiatul.

— Ce vrei să creadă altceva ?

— Părinții mei și-or fi închipuind că toată vara am umblat hoinar ca un derbedeu.

— Ba cred c-o duci rău — zise Majros — și i-a durut inima, cum îl doare pe unul care a pierdut tot ce i-a fost mai drag.

Auzind aceste vorbe, băiatul ieși repede din grajdul vacilor și se duse în cel al cailor. Acesta era mic, dar curat și îngrijit. Se vedea bine că Holger Nillson voise să facă din el o locuință în care noul venit să se simtă bine. În grajd se afla un cal că-ți rămînea inima la el de arătos ce era, și din toată înfățișarea lui se vedea buna stare.

— Bună ziua ! zise băiatul. Am auzit că se află aici un cal bolnav. Nu cred să fii tu acela, căci te văd zdravăn și dolofan.

Calul își întoarse capul și se uită lung la băiat.

— Ești cumva fiul stăpînilor mei ? întrebă el. Am auzit numai vorbe rele despre el. După înfățișare pari a fi atît de cumsecade, încît n-aș crede că ești el, dacă n-aș ști că ai fost transformat în spiriduș.

— După cum văd, numai nume bun nu am aici ! zise cu obidă Nils Holgersson. Măicămea crede că am plecat de acasă ca un hoț, dar pentru mine e totuna,

căci tot n-am de gînd să zăbovesc mult prin locurile astea. Înainte de plecare, vreau să știu în orice caz ce necazuri ai.

— Păcat că nu vrei să rămîi acasă — zise calul — căci îmi spune inima c-am fi fost buni prieteni N-am altă meteahnă decît că mi-a intrat nu știu ce în picior, un vîrf de cuțit sau așa ceva. E ascuns așa de bine, încît doctorul nu l-a putut dibui. Mă înțeapă însă mereu și abia pot să merg din pricina asta, de parcă aș fi olog. Dacă vrei să-i spui lui Holger Nilsson ce am, cred că el ar putea să mă ajute. La rîndu-mi m-aș bucura mult să-i pot fi de folos. Mi-e rușine, zău, că stau degeaba și mănînc fără să muncesc.

— Îmi pare bine că nu suferi de o boală adevărată, Îmi dai voie să desenez ceva cu briceagul pe copita ta ? zise Nils Holgersson. Am să fac în așa fel să te vindeci.

Nils Holgersson isprăvise să facă însemnarea cuvenită cînd auzi niște glasuri prin curte. Crăpă ușa de la grajd și se uită afară. Erau părinții lui, care veneau spre casă. Se vedea bine că erau tare necăjiți. Mama băiatului era mai zbîrcită la față ca înainte, iar tacă-său încărunțise. Femeia vorbea cu bărbatu-său, îndemnîndu-l să încerce să capete bani cu împrumut de la un cumnat al ei.

— Nici prin gînd nu-mi trece să mai cer bani cu împrumut cuiva, zise tatăl băiatului chiar în clipa în care trecea pe lîngă grajd. Nimic nu-i mai rău decît să fii dator. Mai bine vînd casa.

— N-aș avea nimic împotrivă să ne lipsim de ea — zise femeia — dar mă gîndesc la băiatul nostru. Ce-o să facă el, dacă vine acasă într-o bună zi sărac și lipsit de toate, cum e de presupus că poate fi, și nu ne mai găsește aici ?

— Ai dreptate, nevastă, zise gospodarul. Știi ce însă ? I-am putea ruga pe cei ce vin în locul nostru să se poarte omenos cu el și să-i spună că poate veni oricînd la noi. Oricum ar fi el, de certat n-o să-l certăm. Nu-i așa, femeie ?

— Așa e, da. Numai de l-aș vedea înapoi, să știu că nu moare de foame și de frig pe drumuri. Nu i-aș zice încolo nimic, păcatele mele !...

După ce sfîrşiră vorbele astea, cei doi intrară în casă, aşa că băiatul n-a putut să audă ce-au vorbit mai departe. Era foarte bucuros şi mişcat, auzind că părinţii ţineau aşa de mult la el, deşi în sinea lor credeau că pribegea pe drumuri. Ar fi vrut să se ducă într-un suflet la ei.

„Poate că i-aş întrista şi mai mult dacă m-ar vedea cum sînt !" se gîndi el şi-şi reţinu prima pornire.

Stînd aşa în cumpănă, văzu o căruţă oprindu-se la poartă. Era cît pe ce să-şi exprime uimirea, căci cei care se dădură jos şi intrară în ogradă nu erau alţii decît Osa, păzitoarea de gîşte, şi tatăl ei. Ei se îndreptară spre casă, ţinîndu-se de mînă. Erau liniştiţi şi serioşi, dar ochii le străluceau de fericire. În faţa casei, Osa îl opri pe taică-său, zicîndu-i :

— Ai grijă, tată, să nu le pomeneşti nimic despre galent, despre gîşte sau despre spiriduşul care semăna aşa de bine cu Nils Holgersson, încît, chiar dacă nu era el, nu se poate să nu fi avut vreo legătură cu prietenul nostru.

— Nici prin gînd nu-mi trece aşa ceva, răspunse Jon Assarsson. Am să le spun numai că băiatul lor te-a ajutat în cîteva rînduri, cînd umblai să mă cauţi pe mine, şi că am venit aici să-i întreb ce serviciu le-aş putea face în schimb, acum cînd sînt un om înstărit şi am mai mult decît am nevoie, datorită minei pe care am descoperit-o sus la munte.

— Ştiu că poţi vorbi cum trebuie — zise Osa — însă voiam să-ţi mai amintesc încă o dată să nu le pomeneşti de prichindel.

Cei doi drumeţi intrară apoi în casă şi băiatul ar fi fost bucuros să audă ce mai spuneau acolo, dar nu cuteza să treacă prin curte. Nu după mult, ei ieşiră afară, fiind însoţiţi de părinţii băiatului pînă la poartă. Ce veseli erau aceştia ! Parcă trăiau o nouă viaţă.

După ce plecară străinii, rămaseră la poartă, uitîndu-se după ei.

— Nu mai am de ce fi mîhnită acum — zise femeia — după ce am aflat atîtea lucruri bune despre Nils.

— Multe nu ne-a spus despre el, zise omul îngîndurat.

— Nu-i oare de ajuns că au făcut anume drumul pînă la noi să ne dea o mînă de ajutor, drept răsplată pentru marele ajutor pe care le-a dat Nils ? Eu zic să primeşti oferta lor.

— Nu, femeie ! Nu primesc bani de la nimeni, nici în dar, nici cu împrumut. Vreau să scap în primul rînd de toate datoriile pe care le avem, iar pe urmă vom munci să ne căpătuim iar. Nu sîntem doar chiar aşa de bătrîni.

Gospodarul rîdea spunînd aceste vorbe.

— Tu crezi că-i o glumă să vinzi o gospodărie pe care am durat-o cu atîta trudă ? întrebă soţia lui.

— Ştii tu de ce m-am înveselit ? zise tatăl lui Nils. Eu îl credeam pe băiatul nostru pierdut şi gîndul ăsta mă întrista mult, luîndu-mi toate puterile. Acum însă, cînd am siguranţa că trăieşte şi ştiu că s-a purtat aşa de bine, ai să vezi cîte alte isprăvi bune o să facă el.

Mama băiatului intră în casă, dar Nils se grăbi să se pituleze într-un ungher, căci taică-său venea acum spre grajd. El se duse de-a dreptul la cal şi-i ridică piciorul ca de obicei, ca să vadă ce-l durea.

— Ce-o mai fi şi ăsta ? zise omul, văzînd nişte slove scrijelite pe copită.

„Scoate fierul din picior !" citi el, uitîndu-se în jurul său cu uimire, dar pipăind în acelaşi timp talpa copitei.

— Simt că aici este ceva ascuţit, bombăni el după o clipă.

Pe cînd omul era ocupat să găsească ce avea calul în copită, iar băiatul stătea ghemuit într-un ungher al grajdului, veniră la gospodar şi alţi oaspeţi. Giscanul Martin, ştiind că era atît de aproape de fostul său cămin, nu putuse rezista plăcerii de a arăta casa acelor buni gospodari soaţei şi copiilor săi, aşa că pornise la drum împreună cu Dunfin şi cu bobocii.

La sosirea lui nu se afla nimeni în ogradă la Holger Nilsson. Se lăsă deci din zbor în toată siguranţa şi-i spuse lui Dunfin foarte liniştit ce bine trăise acolo, cînd era

încă gîscan de casă. După ce vizitară toată ograda, Martin băgă de seamă că uşa de la grajdul vacilor era deschisă.

— Uitaţi-vă puţin — zise el — să vedeţi cum trăiam eu altădată ! Nu prin bălţi şi prin smîrcuri cum ne ducem viaţa noi acum.

Gîscanul se oprise în prag şi se uita în grajd.

— Vino, Dunfin, să vezi despărţitura gîştelor ! Nu te teme. Nu e nici o primejdie.

Martin, Dunfin şi cei şapte boboci se duseră pe urmă de-a dreptul spre despărţitura gîştelor, ca să vadă ce minunat trăise gîscanul cel alb înainte de a porni cu gîştele sălbatice.

— Da, aşa trăiam noi. Colo era locul meu, iar dincolo era troaca, plină totdeauna cu ovăz şi cu apă, zise gîscanul. Uite că mai este în ea un pic de mîncare !

El se repezi apoi să dea pe gît grăunţele rămase în troacă.

Dunfin era însă neliniştită.

— Hai să plecăm ! zise ea.

— Stai că mai am cîteva grăunţe ! răspunse gîscanul. În acelaşi timp, el scoase un strigăt şi o luă la fugă spre ieşire. Era însă prea tîrziu. Uşa scîrţîi, iar stăpîna casei îi puse drugul pe dinafară, închizîndu-i pe toţi înăuntru.

Gospodarul scosese o bucată ascuţită de fier din piciorul murgului şi tocmai îl trăgea foarte mulţumit şi bucuros, cînd nevastă-sa veni la el în grajd.

— Vino, bărbate, să vezi ce mai de păsări am prins ! zise ea.

— Aşteaptă, femeie ! Uite mai bine ici să vezi că mi-am lecuit căluţul, zise el nevestei.

— Gîscanul cel mare al nostru, care a dispărut astă-primăvară, a plecat pesemne cu gîştele sălbatice. Ei bine, află că s-a întors înapoi, însoţit de şapte gîşte sălbatice... Au intrat în grajd la vacă, în despărţitura gîştelor, şi i-am închis acolo pe toţi !

— Halal de isprava pe care o făcuşi ! zise Holger Nilsson. Ştii însă care-i partea bună ? Nu mai avem nici un temei să mai credem că băiatul a luat gîscanul cu el cînd a plecat de acasă.

— Că bine zici, bărbate ! zise femeia. Mă tem însă că diseară vom fi nevoiți să tăiem bietele păsări. Peste cîteva zile e bîlci la oraș și ar trebui să ne grăbim să le ducem la vînzare.

— Ba ar fi, zău, păcat să-l tăiem pe gîscan după ce s-a întors acasă cu rubedeniile, zise Holger Nilsson.

— Dacă ar fi alte vremuri, ar putea să trăiască și el. Noi însă ne mutăm de aici și nu mai putem ține gîște.

— Da, ai dreptate.

— Hai și ajută-mă să le ducem în casă ! zise gospodina. Plecară apoi împreună, iar peste cîteva clipe băiatul îl văzu pe taică-său cu Dunfin la subsuoară într-o parte și cu Martin în cealaltă, intrînd în casă o dată cu maică-sa.

Gîscanul striga, ca de obicei cînd era în primejdie, deși nu știa că băiatul era acolo, în apropiere :

— Vino și mă scapă, Năpîrstoc !

Nils Holgersson îl auzea destul de bine, dar nu se urnea din ușa grajdului. Nu zăbovea pentru motivul că ar fi știut că era bine și pentru el să fie gîscanul tăiat, ci pentru motivul că, spre a-l salva pe gîscan, ar fi trebuit să se arate în fața părinților, lucru la care nu ținea cîtuși de puțin.

„O duc și așa destul de greu. De ce să-i mai supăr și eu ?“ se gîndea el.

După ce se închise însă ușa în urma gîscanului, băiatul prinse curaj. Străbătu repede ograda, trecu peste pragul de stejar de la ușa casei și dădu buzna în tindă. Lepădă galenții după vechiul obicei și se apropie de ușă. Se ferea însă atît de mult să nu-l vadă părinții, încît nu izbuti să ridice mîna ca să bată la ușă.

„E vorba de viața gîscanului Martin — se gîndi el atunci — de cel care ți-a fost cel mai bun prieten de cînd ai plecat de-acasă.“

Într-o clipă își aduse aminte de toate prin cîte trecuseră împreună cu gîscanul pe lacurile înghețate, pe marea furtunoasă și printre fiarele primejdioase. Inima îi era plină de recunoștință și de dragoste. Se birui pe el însuși și bătu la ușă.

— A bătut cineva la ușă ? întrebă taică-său, deschizînd-o.

— Mamă, nu te atinge de gîscan ! strigă băiatul.

În aceeaşi clipă, gîscanul şi Dunfin, care erau legaţi pe o laviţă, scoaseră un strigăt de bucurie, semn pentru băiat că erau încă vii.

Acelaşi strigăt de bucurie îl scoase însă şi femeia.

— O ! Ce mare şi frumos te-ai făcut ! exclamă ea.

Băiatul nu intrase în casă, ci stătea în pragul uşii, ca unul care nu era sigur cum avea să fie primit.

— Bogdaproste şi slavă domnului că te-ai întors acasă ! zise mama.

— Intră ! Intră ! Bine ai venit ! zise taică-său, nefiind în stare să mai spună altceva.

Băiatul mai zăbovi însă în pragul uşii. Nu-şi dădea seama de ce se bucurau atît de mult părinţii săi văzîndu-l aşa cum era. Taică-său şi maică-sa îl îmbrăţişară apoi şi-l duseră în casă. Nils Holgersson înţelese atunci cum stăteau lucrurile.

— Mamă şi tată, sînt mare, sînt iarăşi om ! strigă el.

DESPĂRŢIREA DE GÎŞTELE SĂLBATICE

Miercuri, 9 noiembrie

Băiatul se sculă a doua zi cu noaptea-n cap şi porni devale pe coastă. Ajunse pe ţărm, ceva mai la răsărit de satul de pescari Smyge, înainte de a se lumina bine de ziuă. Era singur singurel. Intrase în grajd la gîscanul Martin şi încercase să-l trezească din somn. Gîscanul nu voise totuşi să plece de-acasă. Fără a spune un cuvînt, îşi băgase capul sub aripă şi adormise iar.

Ziua se anunţa senină şi minunată. Vremea era cam la fel de frumoasă ca şi în ziua aceea din primăvara trecută, cînd gîştele sălbatice veniseră în Scania. Marea se întindea calmă şi nemişcată. Văzduhul era liniştit şi băiatul se gîndea ce călătorie plăcută aveau să facă gîştele sălbatice.

El însuşi era încă buimac. Cînd se credea spiriduş, cînd se credea om. Văzînd un zid de piatră de-a lungul drumului, se temu să treacă mai departe pînă nu se convinse că nu se aflau niscaiva fiare sălbatice ascunse la pîndă îndărătul lui. Pe urmă începu să rîdă de el însuşi, bucurîndu-se că era acum înalt, mare şi voinic şi că nu avea de ce să se mai teamă.

Ajungînd pe ţărm, se lungi la pămînt, aşa mare cum era, ca să-l poată vedea gîştele sălbatice. Era o zi de migraţiel a păsărilor, neobişnuită. Porniseră în zbor cu zecile şi cu miile. Din văzduh se auzeau neîncetat strigăte de ademenire. Băiatul zîmbea, gîndindu-se că nimeni nu ştia ca el că păsările se chemau unele pe altele.

Veniră atunci în zbor şi gîştele sălbatice. Stoluri mari urmau unul după altul.

„De n-ar fi gîştele mele care pleacă fără să-şi ia rămas bun de la mine !" se gîndea Nils.

Ţinea mult să le povestească şi lor tot ce se întîmplase şi să le arate că era iarăşi om.

Veni atunci un stol care zbura mai repede şi striga mai tare decît celelalte. Inima îi spunea că acela trebuia să fie cel pe care-l aştepta. Nu-l mai putu recunoaşte însă cu uşurinţa cu care l-ar fi recunoscut cu o zi înainte.

Stolul îşi încetini zborul şi începu să dea tîrcoale ţărmului. Băiatul îşi dădu seama atunci că acela era. Nu înţelegea totuşi de ce gîştele sălbatice nu se lăsau la pămînt lîngă el. De văzut, era cu neputinţă să nu-l fi văzut.

Căută să scoată un strigăt de chemare, aşa cum obişnuia să facă. Vezi numai că limba din gură i se împleticea acum. Nu mai era în stare să scoată sunetul de care avea nevoie.

O auzi pe Akka strigînd în văzduh, dar nu înţelegea ce spunea ea.

„Ce-o mai fi şi asta ? se întrebă el. Şi-or fi schimbat graiul gîştele sălbatice ?"

Le făcu semn cu scufia şi începu să alerge pe ţărm, strigînd :

— Aici is eu ! Tu unde eşti ?

Cuvintele sale păreau însă mai degrabă să le sperie pe gîşte. Ele se înălţară tot mai sus, luînd-o spre mare. Atunci Nils înţelese în sfîrşit cum stăteau lucrurile : gîştele sălbatice habar n-aveau că el era acuma om. Nu-l recunoşteau.

Şi băiatul nu putu să le cheme la el, deoarece un om nu poate vorbi graiul păsărilor. Nici nu-l putea vorbi, nici nu-l înţelegea.

Deşi Nils se bucura că scăpase de vrajă, îi părea nespus de rău că din cauza asta fusese despărţit de foştele sale tovarăşe de drum. Se aşeză pe nisip şi îşi acoperi faţa cu mîinile. La ce bun să se mai uite după gîşte ?

După cîteva clipe auzi însă foşnet de aripi. Bătrîna mamă Akka nu se îndurase să plece de lîngă Năpîrstoc şi se întorsese încă o dată. Văzîndu-l liniştit, îndrăzni să se apropie puţin de el. Ceva îi deschise deodată ochii, lăsînd-o să vadă cine era flăcăul acela. Atunci Akka se lăsă jos lîngă el.

Băiatul scoase un strigăt de bucurie şi o luă în braţe pe bătrîna conducătoare a stolului. Celelalte gîşte sălbatice îl dezmierdau cu pliscurile şi se înghesuiau în el. Toate gîgîiau şi vorbeau, felicitîndu-l din toată inima. Nils vorbi de asemenea, mulţumindu-le pentru călătoria minunată pe care o făcuse în tovărăşia lor.

Deodată însă gîştele sălbatice amuţiră şi se îndepărtară de el. Parcă voiau să spună :

„Vai ! E om ! Nu ne înţelege şi nici noi nu-l înţelegem !"

Atunci băiatul se sculă de jos şi se duse spre Akka. Apoi începu s-o dezmierde. Acelaşi lucru îl făcu cu Yksi şi cu Kaksi şi cu Neljä, cu Viisi şi cu Kuusi, bătrînele gîşte cu care călătorise împreună de la început.

Se depărtă apoi de ţărm, ştiind că aleanul păsărilor nu ţine mult şi voind să se despartă de ele cît vreme mai erau încă mîhnite de lipsa lui.

Ajungînd pe dîmbul ţărmului, se întoarse să se uite la stolurile numeroase care zburau pe deasupra mării. Toate îşi strigau chemările, în afară de unul singur, care

își continuă zborul în tăcere cît fu el în stare să-l urmărească de pe uscat cu privirea.

Stolul era însă bine rînduit și zbura repede, gîștele mișcîndu-și aripile cu toată puterea. Nils Holgersson le urmări cu un dor nespus și mai că ar fi vrut să fie iarăși Năpîrstoc, ca să poată călători peste mări și țări împreună cu un cîrd de gîște sălbatice, cu un cîrd pe care-l îndrăgise și de care se atașase.

CUPRINS

Partea intîi

Strengarul 9
Akka de la Kebnekajse 24
Viața păsărilor sălbatice 43
Glimmingehus 61
Hora cea mare a cocorilor pe muntele Kulia 74
Pe vreme ploioasă 83
Scara cu trei trepte 88
Pe malurile riului Ronneby 93
Kariskrona 101
Călătoria spre insula Öland 110
Capul de la sudul insulei Öland 115
Fluturele cel mare 122
Insula Carol cea mică 126
Două orașe 139
Ciorile 148
Bătrînica de la țară 166
De la Taberg la Huskvarna 174
Lacul cel mare al păsărilor 178
Fota de pănură 192

Povestea lui Karr şi a lui Păr-Sur 199
Un rai pămîntesc 233
Pe şesul Närke 235
Năboiul 241
Împărţeala moştenirii 253
În Bergslagerna 258
Uzina metalurgică 262
Dalälv 276
Partea leului 283
Ajunul 297
În căutarea unui loc de popas 305
Inundaţia 307
Legenda provinciei Uppland 318
La Uppsala 322
Dunfin 337
Stockholm 347
Vulturul Gorgo 356
Pe deasupra provinciei Gästrikland 367
O zi în Hälsingland 373
În ţinutul Medelpad 382
O dimineaţă în Angermanland 388
Västerbotten şi Laponia 397
Osa, păzitoarea de gîşte, şi micul Mats 410
În ţara laponilor 425
Spre miazăzi ! Spre miazăzi ! 436
Cîteva poveşti din Härjedalen 448
Värmland şi Dalsland 456
Un conac mic 463

Comoara din arhipelag 466
Argintul mării 474
Un domeniu mare 478
Călătoria spre Vemmenhög 488
Acasă la Holger Nilsson 492
Despărțirea de gîștele sălbatice 502

Lector : Ricus Ioana
Tehnoredactor : ELENA-DOINIȚA NANU

Bun de tipar : 30.III.1990
Apărut : 1990
Coli de tipar : 32
Com. nr. 90 476

Combinatul Poligrafic București
Piața Presei Libere

ISBN 973-25-0278-9

Lei 19